

GONDOLATOK.

HOCK JÁNOS
MŰVEIBŐL

ÉS KIADATLAN HÁTRAHAGYOTT KÉZIRATAIBÓL
KIVÁLOGATTÁK,

ÉS

HOCK JÁNOS
SZELLEMÉNEK
HÁLÁS SZERETETTEL FELAJÁNLJÁK

HOCK JÁNOS TANÍTVÁNYAI.

ELSŐ KÖTET.

BUDAPEST, 1943.
URBÁNYI ISTVÁN KIADÁSA.

Felsorolása
HOCK JÁNOS műveinek,
amelyekből a „GONDOLATOK” vették:

EDDIG MEGJELENT MŰVEI:

1. „szivárvány.” Tárcák.
2. „Művészi reform.”
3. „Szent Beszédek.” 1894.
4. „Böjti Szent Beszédek a Mátyástemplomban.” 1896.
5. „Szent Beszédek.” 1898.
6. „Szent Beszédek.” 1899,
7. „Böjti Szent Beszédek” 1902,
8. „Krisztus Iskolája.” 1904.
9. „Nagy Biblia.”
10. „Képes Kis Biblia.”
11. Nyolc kiadásban megjelent „Imakönyvei.”
12. „Nemzeti dicsőségünk.”
13. „Rákócziné.” Regény.
14. „Jézus Élete,” a jó gyermekek részére,
15. „Vigasztalások könyve.”
16. „Virágmesék.”
17. „Börtönvirágok.”
18. „Az Élet Könyve.”
19. „Az Isteni Élet.”
20. „Az Ember Könyve.”
21. „Modern Miszticizmus.”
22. „*A láthatatlan világ munkája.*”
23. „A Teremtés Könyve.” (két kötet)
24. „A Törvények Könyve.”

23. „Az Isten Könyve.”
24. „A Bukás Könyve.”
25. „A Megváltás Könyve.”

Kéziratban hátrahagyott művei s. p:

Szentbeszédei részére készült számos följegyzései és gondolatai. —

15 évi hazátlansága idején irt jegyzetei és levelezései. —

Részint börtönében, részint a börtön kórházában megírt 4 kötetnyi kézírásos gondolatai. —

A „Coelibatus” című kéziratban maradt ifjúkori műve.

A „Világválság” című, halála előtt megírt, de szintén még meg nem jelent nagy műve.

Előszó

Gyakran megtörténik velem, hogy írásközben új gondolatok vetődnek fel érzéseim mélyéből, amelyek semmiféle összefüggésben nincsenek az írással. Figyelmemet bizonyos új benyomások zökkentik ki a helyes irányból. Úgy tekintem ezeket, mint találmányokat, amelyeket föl kell emelni a földről, ha véletlenül belebotlunk és hogyha csakugyan érdemes értük lehajolni.

Ez a könyv is ilyen talált dolgoknak a gyűjteménye. Van közöttük értékesebb és értéktelenebb. Rábízom az időre, hogy rostálja ki.

Írásaim közben sokszor tapasztaltam, hogy ezek se véletlen és céltalan eszmetöredékek, mert nagyon sokszor kiegészítik egyes bevégtetlen gondolataimat. Alkalmas helyeken tehát beleszóttam ezeket is a könyveimbe. —

Ezen könyveimet följánlom a szenvedők vigasztalására, a csüggedők felemelésére, az igazságot szomjúhozók megnyihítésére. Hitet, reményt, szeretetet kívánnék nyújtani a reményteleneknek, segílyt az elhagyottaknak, felüdülést és új erőt az élet koldusainak, akik a csalódásokban már letörtek és a küzdelmekben kimerültek. — Hiszem, hogy akik hitre kész jóakarattal merülnek el könyveimben, meg fogják találni mindazt a megnyugvást, amelyet hiába keresünk a rideg értelmi elméletek szürkeségeiben. Szeretném, ha mindnyájan olyan testvéri szeretettel fogadnátok, mint amilyennel én ezeket nyújtom. Könyveim jórésze hazátlanságom fájdalmának lehullott gyümölcsei, egy megalázásokban megtisztult léleknek a sugalmaztatása. Lapjaikat könnyek mosták tisztára és — Isten dicsőségét nézve — bármilyen gyalók legyenek is, él bennem az a hiterős reménység, hogy ezen a szomorú földön minden jóakarató, öntudatos lélek megtalálhatja könyveimben az Istenhez vezető Utat, Aki egyúttal igazság és Élet!

HOCK JÁNOS

Alázatosság.

Alázatosság. — Alkamazkodás. — Egyszerűség. — Igényesség-Igénytelenség. — Szelídség. — Szerénység. — Lemondás. — önlgyőzés. — önuralom — önmérséklet. — Mérséklet, — Megadás.

Alázatosság.

Alázat alatt nem a rabszolgák meghunyászkodását kell érteni, amit ostorcsapásokkal csikarnak ki, hanem a szabad ember önkéntes hódolatát az Isten képét viselő emberi lélek méltósága előtt. Hogy azonban alázatosságunk igazán őszinte-e, annak van egy biztos jele: nem szégyeljük beismert hibáinkat nyíltan is megvallani, és a bennünk hordozott hazugságokat az egész világ színe előtt nyilvánosan is megtagadni. —

Az *alázatosság*, vagyis az Isten akaratában való tökéletes megynyugvás az a kincs, amit csak akkor szereztünk meg, ha már mindenről lemondtunk. —

A vallás főséges igazságainak és isteni titkainak megértéséhez alázatos elme és tiszta szív szükséges, mert Isten a kevélyeknek ellenáll és csak az *alázatosoknak* adja meg a kegyelmet. —

Az ember mindaddig nem tud megbékélni önmagával, amíg kevélyisége és önhitsége fölött *alázatossággal* nem tud győzedelmeskedni. Csakhogy ehhez nem elég a magunk ereje. Kegyelem is kell hozzá, amely a hívő lélekkel megérteti, hogy nincs véletlen, Mindig az Isten akarata teljesül, amelynek bölcs céljait csak később látjuk be. — Oh, hányszor adtam én már hálát olyan szenvedésekért, amiket egykor elviselhetetlennek tartottam! —

A hit legelső tényezője: az *alázatosság*. Meg kell tagadnunk

nagyra értékelt értelmi tudásunkat és be kell ismerni lelki vak-ságunkat. Az *alázatosság* megszerzésének első feltétele azonban az *imádság*, amit az értelem gögje lenéz és mint értéktelen dolgot elvet. Lekicsinyli és azt kérdi: — Mi szüksége van a tökéletes Istennek ami gyarló emberi hebegésünkre? — Tiszta igazság! Nem is a jó Istennek van szüksége rá, hanem nekünk. Ez a mi első, öntudatos értelmi *megalázkodásunk*, a *lelkisze-génységnek* állapota, amikor belátjuk, hogy tulajdonképen „semmit sem tudunk.” És ez az önbelátás *yez*et el bennünket sejtelemszerűleg az igazi *alázatossághoz*. —

Csak a *megalázkodó* szívek méltók az Úr szent testére. Mennyi szépséggel, mennyi jósággal, mennyi boldogsággal telik meg a lélek, valahányszor az Úr belép a hajlékunkba! Ez a szent egyesülés újjáteremti a hívő lelkeket. Athevítü tüzes ger-jedezésekkkel és a silány agyagot is porcellánná égeti. Felemel a földi vonalból a megtisztult érzések magaslatába. Csak most értjük meg igazán az Úr igéjének a mélységét: Én benned, te Bennem! —

Nincs lelki nagyság tökéletes *alázat* nélkül. Amig a hiúság és a gög *meg nem* hal egy emberi szívben, addig hasztalan minden erőfeszítése: nem tud értékeset és igazán nagyot alkotni. —

Akármilyen *alázatosak* leszünk is, *Krisztusnál* nem lehetünk alázatosabbak. —

Mikor Jézus bevonult Jeruzsálembe, a népek ruhájukat terítették az útjára, hogy ezzel tiszteljék meg az Urat. Jézus pedig felült egy szamár hátára, hogy a próféta szerint lábai ne érintsék a tiszteletére leterített és fölékesített utai. A szamár taposott keresztül a díszruhákön és a virágos ágakön. — Nagy ostobaság lett volna a szamártól, ha azt képzelte volna, hogy az utcát ő miatta díszítették így fel, Épp olyan ostobaság volna, hogyha azok, akik *Jézus* nevét hordozzák az emberek között, maguknak tulajdonítanák azt a tiszteletet, amelyet ők Jézus iránt akarnak kimutatni. —

Minél értékesebbnek és hasznosabbnak érzi az ember az életét, annál nagyobb *alázatossággal* kell azt öntudatában hordoznia! —

Egy okos ember könnyebben tud *alázatos*sá lenni, mint egy ostoba, mert a kevélység a butaságnak pöffeszkedése. —

Nincs lelki nagyság tökéletes *alázat* nélkül és amíg a hiúság meg nem halt bennünk, hasztalan minden erőfeszítésünk; — mindaddig nem vagyunk képesek a krisztusi ösvények föl ismerésére. —

Hogyha a szenvedések nehéz pillanataiban *alázattal* hajtjuk meg fejünket az Isten szent akarata előtt és a bennünk megérezett isteni törvényhez alkalmazkodunk, akkor mindig a lázadás egy-egy bukott angyalának a letiport gögje vonaglik a lábaink alatt. *Szent György* lovagjaivá leszünk, akik ordító oroszlánok és tüzet okádó sárkányok fölött győzedelmeskedünk. Ilyenkor érezzük ébredezni bennünk az élet legnagyobb kincsét: a lelkibékét és a megnyugvást egy magasabb erkölcsi rend titokzatos összhangjában, amelyhez mi is *alázatosan* hozzásimulunk. —

Lelkemben *alázattal* borulok le Uram a te szent kereszt lábaihoz és felajánlom az én gyengeségeimet, mert mást adni nem tudok. Rendelkezzél velük! Ha jónak látod, tisztíts meg tőlük. Ha jobbnak látod, meríts el bennük. Csak Tőled elszakadni ne engedj! —

Ma már neheztelni sem tudok többé, mert hogyha azoknak, akik engem politikai gyűlölködésből még most is bántanak és *megalázni* akarnak, annyi kegyelmet adott volna az Úr, mint amennyit nekem adott *érdemtelenül*, akkor azok bizonyára sokkal tökéletesebbek lennének, mint aminő én vagyok. —

Sokszor kell nekifutni egy-egy magasságnak, míg végre átugorhatjuk. Saját élettapasztalatunkból kell megtanulnunk, hogy hasztalan az ember minden okoskodása, ha nincs vele az Isten áldása. A magad erejével kell keresztültörni az akadályokon. E küzdelemben kell megkeresned a benned hiányzó kvalitásokat: a türelmet, az önbizalmat és főleg az *alázatosságot*. Ez a legkeményebb próba: behajtani egy láthatatlan Erő igájába a kemény nyakunkat; *megalázkodni* a semmik előtt, mint az *Úr Jézus* a főpap szolgája előtt, aki Őt arcul ütötte.

Az emberi életsorsnak legtökéletesebb drámáját *Jób* könyvében írták meg. A szenvedés még csak próba; a *türelem* teszi erénnyé, mert Istenbe vetett hitünk csak ebben acélosodhatik meg. — Még az aranyak is szüksége van tisztító tűzre, hogy ledobhassa a hitvány alak salakját. Aki pedig föllázad a türe-

lem ellen, az még nem érett meg a hitre. Ezért igazi *alázatra* és értelmi kevélységünk *megalázására* csak a türelem nevelhet fel bennünket. —

A lélek nem a hatalomban, hanem az *alázatosságban* nagy. Krisztus is az ő isteni dicsőségének csúcspontját a megtestesülésben érte el, mikor az Atya akaratának *alázatosan* engedelmeskedett. —

Minden lelki újjászületésben a Szentszellem alakítja át szívünket, mielőtt érzéseink már elég tiszták az Úr Krisztus befogadására. És az isteni szeretetnek ezt a végtelen áldozatát a *tökéletlen ember* hogyan *viszonozza*? Még *csak* annyit sem tesz meg, mint az útszéli kő, vagy fadarab. *Engedelmeskedni* sem akar. —

Egy kutató elmének *alázatosnak* kell lennie. És miben áll ez az *alázatosság*? Gyarlóságának és értelmi korlátoltságának őszinte beismerésében. Ez indíthat bennünket türelmes és kitartó, fárasztó munkásságra, amelynek eredménye egy-egy új igazság szokott lenni. Mert csak az keres, aki valaminek a hiányát érzi. Az önmagával betelt lélek csak emészt és kérődzik. A készletet fogyasztja. Korlátoltságának szűk határai között körben futkos, mint a pók a saját szötte hálóján és reáveti magát egy-egy szunyogra, amely véletlenül a hálójába esik. —

Minden *alázatosságnak* a legelső feltétele saját gyengeségünknek az átérzése. Ehhez pedig kétféleképp juthatunk el. Vagy tiszta megérzésünk van az Isten végtelen *erejéről* vagy szomorú tapasztalatunk a saját *gyengeségünkről*. Az előbbi a nagy és szent lelkeknek a kiváltsága. Az utóbbi a mienk: szegény bűnösöké. —

Eljön az idő, mikor minden krisztusi lélek a *bűnösben* csak egy szegény beteget fog látni. A nagy bűnösben pedig már egy haldoklót. Saját tapasztalataink fognak rávezetni, hogy végső tisztulásunkhoz még a bűneink is szükségesek, mert általuk lettünk *alázatosakká*. Aki pedig már igazán *alázatos*, annak nem könnyű vétkezni. —

Az Isten küldöttei szelídek, mint a galambok. *Alázatosak* és gyengédek, mint az Atya elsőszülöttje: a Názáreti, Akinek már az ösatyja, a bethlehemi Isainak a fia: Dávid is csak pásztorbottal ment a vasba öltözött Góliáth ellen. A dárda ellen

egy parittyával! A kard ellen őt sima kavicssal! De a seregek Urának és Istenének a nevében! Az óriást pedig a kis kavics,, amelyet egy pásztorfiú az erős Isten hitével dobott ki, lesújtotta a porba! —

Ha a csillagvilágban az arányokat és a távlatokat a mai asztronómusok méreteivel mérjük, meg kell semmisülnünk parányiságunk átérésében. Még elgondolni se tudjuk, mennyire semmik vagyunk!! —

A napkeleti bölcseknek mélyen kellett meghajolniuk, mikor beléptek az Úr Jézus bölcsőjét képező jászolhoz a barlang szűk nyílásán, hogy beférhessenek, mert az Isten úgy akarta,, hogy az Ő Szent Fiához még a királyok is csak meghajolva,, *alázattal* közeledhessenek. —

Ádám és Éva a paradicsomban olyan kevélyek voltak, hogy az Istenhez akartak hasonlónak lenni; *Jézus* pedig olyan *alázatos* volt, hogy Isten létére az emberhez vált hasonlónak. —

Minél mélyebben pillantunk bele a világegyetem elrejtett műhelyébe, annál nagyobb *alázattal* kell térdet hajtunk az ő titokzatos és minden értelmet felülmúló működése előtt. —

Zárkózz el a legbiztosabb páncéltoronyba: az alázatosságba. Ide nem tud beférkőzni a kísértő gonosz, akinek az ereje a kevélység és a hazug álság. Légy mindig nyílt és őszinte; egyszerű a gondolataidban és önzetlen a cselekedeteidben, szóval: légy *krisztusi képmás*. —

Minden lélek, amelyben testi indulatok és szenvedélyek viharzanak, kevésbé alkalmas a fénykörü sugarak befogadására. A kemény hegyek éppúgy, mint a kevély lelkek, visszatásítják a besugárzásokat. Csak az *alázatos* völgyek tisztulhatnak, mert a sugár ezeket jobban átjárhatja. Ezzel fölmelegítheti és gyorsabban alakíthatja át lágú és porhanyó anyaggá. —

Higyjük el, hogyha minden képességünket arra fordítanánk, amire azt az Isten rendelte, sokkal gyorsabban és könnyebben juthatnánk el az életnek egyedül egyetemes útjára. Ha szemünkkel csak néznénk, de nem hinnénk el neki rögtön minden megtévesztő káprázatot; ha füleinkkel csak hallgatnánk, de nem botránkoznánk meg minden félreértett szóban; ha kezeinket csak saját javunkra, vagy pedig másoknak a szolgálatára működtetnénk, nem pedig világos lelki kárunkra,

vagy másoknak a megfenyegetésére: akkor egészen másképp alakulna ki a mi lelkeségünk is. Ha pedig nyelvünket csak Isten dicséretére és embertársainknak a hasznára forgatnánk, nem pedig könnyelmű ítélezésekre, bizony más volna a világ képe! Sokkal kevesebb zavart okoznánk a világösszhangot helyreállító isteni munkában, amelyben csak akkor vehetünk hasznosan részt, ha ahhoz *alázatosan* alkalmazkodunk és állandó isteni irányításra várakozunk. —

Minden virág egy-egy égből lehozott erénynek a földi megtestesülése. Mindegyikbe egy-egy angyal lehelte bele saját szépségének szimbólumát. Dehát miféle szépsége lehet egy-egy igénytelen fűszál elmosódott virágjának? Milyen égi tulajdonságot jelképezhet a kiégett mezőségeken és az útszéli árkok partjain? A változatlan *tűrelmet* és az örökké megújuló *bizalmat* és *szelidséget*. Színtelen, portól belepert apró virágaiban szemlélteti velünk a *munkában* kimerült kötelességteljesítés *alázatosságát*. —

A l k a l m a z k o d á s .

Tudom, hogy egy erős, kiforrott egyéniségre nézve a legnehezebb feladat az *alkalmazkodás*. Ilyenkor mindig áldozatot kell hoznunk a szeretet oltárára. Meg kell tagadni önmagunkat és sokszor kell egy alacsonyabb életréteg törvényeihez is hozzásimulnunk. Oh! Én jól tudom, mennyi áldozatot követel tőlünk egy-egy ilyen kompromisszumos megoldás! Elég részem volt benne. *Bizony mondom: nagyon nehéz tusa legyőzni önmagunkat!* —

A jó kertész *alkalmazkodik* növényeinek természetéhez és a föld termőképességéhez. Tölgyfába nem olt fűgét, rózsába nem szemez szomorúfüzet. De azért a jó kertész egyformán szereti és gondozza minden egyes csemetéjét. Tisztítja, nemesíti mindegyiket s olyan oltógalyat tesz bele, amely vele össze-forrhat. —

Mihelyt az ember megtanult *szeretve* dolgozni, a munka sok mindenre megtanítja. Mindenek felett *alkalmazkodásra*. Az összhangzó életnek ez a legelső feltétele. Az *alkalmazkodás* lefelé szelidség, fölfelé engedelmisség. —

A fatalizmus és az Isten akaratában való föltétlen meg-

nyugvás között nagy különbség van. Az első csupa passzivitás, vagyis akaratumk teljes megbénulása, hogy úgy mondjuk: — lelki szélhűdöttség! A másik pedig akaratumknak az önkéntes alávetése és *alkalmazkodása* egy bennünk megérezett magasabb akarathoz. A fatalizmus tehát meddő közömbösség, az Isten akaratumban való föltétlen megnyugvás pedig akcióra kész *alázatos* engedelmesség. —

A gyötrelem nem is annyira magában a szenvedésben rejlik, mint inkább a mi lelki. diszpozíciónknban. Minden attól függ, hogyan fogjuk fel azt és hogyan van a lelkünk hangolva rá. Úgy vagyunk vele, mint a házörző kувasz a nyakán lévő szeges övvel. Amíg *alkalmazkodik* hozzá, és békén túri, addig az őv védelmet nyújt neki egy másik eb harapása ellen. De mihelyt erőszakkal akarja magát kitépni belőle, akkor a szegek véresre sebzik a nyakát és pedig anélkül, hogy megszábadulhatna tőle. —

Egyszerűség.

Minden, ami komplikált, rabbilincs, ami fogva tartja a szellemet, gúzsba köti a lélek szárnyait. Isten egyszerű és csak egyszerű lélekkel lehet felszárnyalni, mert minden pompa és fényűzés, ami megkülönböztet, csak arra való, hogy elválasszon bennünket egymástól és így Istentől. —

I g é n y e s s é g—I g é n y t e l e n s é g.

Viszonyainknban mindig az okozza a legnagyobb zavart,, hogy amíg mások *igényeit* magunkkal szemben leszállítjuk,, addig a magunkét másokkal szemben felcsigázzuk. Rendszerint kevesebbet kínálunk, mint amennyit tőlünk jogosan igényelnek, de viszont mindig többet kívánunk, mint amennyit nekünk nyújthatnak. —

A most összeomlott régi világnak az *igényesség* volt a bűne. Nem tudott nyugvóponthoz érni; vágyai, igényei állandóan növekedtek és a betegségig túltengtek. Mindenünk meg volt és még mindig kevés volt; a jólétben fulladoztunk és mégis állandóan nyöszörögtünk. A kényelem túlzása ölte ki a jellemeket, a munkakészséget és vele az életkedvet a régi társadalomból. Életunt, gyönyöröktől kimerült piszkos világ volt az.

Az Isten keze megrázta a kéjpaloták oszlopait és akik a romok alól kimenekültek, megsebezve, vagy rongyokban, azok most a hajukat tépik és visszasírják újból a megunt gyönyöröket és lekicsinyített kényelmüket. — Pedig én úgy érzem, hogy a rothadásból *élet* fakad és a romokból új világ épül, amely «gyszerű lesz és *igénytelen*. Nem fölözi le az élet habjait a maga részére és nem mar el a vályú mellől gyengébb malacokat, hogy míg azok éhségükben a földet túrják, addig ő hájas pocakkal feküdjék ki a napfényre sütkérezni. —

Az Úr választottjainak van néhány közös ismertető jele. Az egyik a szegénység; a másik az *igénytelenség*; a harmadik pedig a hitre való képesség. —

Az *igény* csak az anyagi életnek a mozgatója, a lelki életnek ellenben mindig akadálya. Mihelyt a kényelemszeretet rozsdája belepi a lelket, olyan réteg rakódik rá, amelyen nem tud többé keresztül törni az égi világosság. Ezért elválaszt és elszigetel; nem csak az Istentől, embertestvéreinktől is. —

Az *igényesség* a legnagyobb zsarnok. Szolgájává tesz bennünket, mert minél többre van szükségünk, annál korlátozottabb a szabadságunk. Az *igénytelenség* királyi méltóságra emel, mert minden anyag fölött úrrá tesz bennünket. —

Aki egyszer már megtanulta, hogyan lehet *kevéssel* is beérni, az könnyűnek fogja találni az életet. —

Akinek *egy darab kenyér és pohár friss forrásvíz* is jólesik, annak mindig terített az asztala és mindenütt csapra van ütve a boros hordója. —

Az igazi bölcs csupán eszköznek tekinti magát egy végtelen bölcs akarat kezében. Belátja, hogy az *igénytelenség* tesz bennünket igazán gazdagokká. Semmink sincs és mindenünk van, hogyha ez a lemondás nálunk már öntudatos és az Isten akaratában való megnyugvást jelenti. Nem az a fontos, hogy ki minő életvonalban áll, hanem, hogy *miként* tud ott megállni, milyen szempontból nézi az életet. —

Sohasem jut eszünkbe, hogy mi a kevés kiváltságosok közé tartozunk és száz ember közül ötnek nincs jobb dolga, mint nekünk és mi mégis nem a tömeg átlagához mérjük a sorsunkat, amelyből megtanulhatnánk, hogyan kell térden állva hálát adnunk a jó Istennek, hanem túltengő *igényesség-*

gel mindig jobbat és jobbat akarunk és nem gondolunk arra, hogy így végre egy olyan fokot érjünk el, mikor tovább már nem mehetünk. —

Drága árat kell fizetnünk azért a kis kényelemért, amit *kultúrának* hívnak. Darabonként kell odaadni érte érzéseink legfinomabb zsengeit: lelki nyugalmunkat, életkedvünket és természetes hajlamainkat. Csak ha bekapcsolódni tudunk a *természet lelkébe*, ott találjuk fel az *egyszerűséget*, az *igénytelenséget*, amely a lelki fejlődésnek kettős szárnya. Nem a vágyak kielégítésében áll a lelki összhang, vagyis a földön elérhető egyetlen boldogság, hanem a vágyaktól való mentességben. —

A kétségbeesés ellen az egyetlen fegyverünk a testi és lelki *igénytelenség*. Az *igénytelen* léleknek már nincsenek vágyai és reményei, amelyek meghaljanak, vagy ha vannak is, *nem él már* azokban és azoknak pusztulásával nem érzi a saját halálát is. —

Az árvácskának nem hiába árvácska a neve, de elnyomott szegény sorsában ő is mindent elvisel és mindenütt megél. *Nincsenek igényei!* Bírja az éhséget, a szomjúságot. Megelégszik még a kavicsos földdel is és az égi harmattal, amelyek táplálják és felnevelik. Szegénynek még csak meleg ruhácska sincs. De azért az ősszel kinyíló késő virágai még a hótakaró alatt is megélnék. Ilyenkor fejét szépen a föld kebelére hajtja, mint az árva gyermek az anyja sírjára. Szeretne rajta mégegyszer fölmelegedni... Mikor azután a föld fagya megenyhül, rögtön kidugja virágbimbós kis fejcskáját és szépen meghajolva köszönti a tavaszt, amint az egy jónevelésű árvácskához illik. Mikor pedig szétültetik és ide-oda költöztetik, szelíden alkalmazkodik az új környezethez is és türelmes engedelmességgel mindenütt újra virítani kezd. —

Szelídség.

A *szelídség* megtanít bennünket türelemre és alázatosságra, megfékezi indulatainkat és kiirtja szívünkől a haragot; megtanuljuk, hogy az ostobaságok felett mosolyogjunk, a gonoszságokat pedig szájalommal nézzük. Azért a *szelídség* nagy lelki fölényt és méltóságot jelent. —

Valahányszor *szelídséggel* találkozunk, mindig meghatottságot vált ki belőlünk. Talán azért, mert a *szelídség* még ha mosolyog is, könnyezik és ha könnyezik is, mosolyog. —

A világon semmi sem tud olyan mélységes benyomást tenni ránk, mint a szépséggel és türelemmel párosult *szelídség*. Olyan mélységekbe képes belenyúlni, hogy az ajkunk már beszélni sem tud róla. —

Minden ember az életében legalább is egyszer találkozik egy csodás *szelíd* hanggal, vagy egy tiszta szempár *szelíd* tekintetével, amely belevésődik az emlékezetébe és elkíséri egész életútján keresztül. Nem csoda, mert a *szelídség* az angyalok lelki szépsége! —

Szerénység.

A nagy hajók kimehetnek a tengerre, de a kis hajók maradjanak a part mellett. —

Hány visszavonult, csendes életű embertestvérünk hasonló a kis *Margit-virághoz*, ehhez a kis vadvirághoz. Alig veszünk tudomást róluk és az életben ritkán ismerjük fel őket! *Szerény* elrejtözött kis *Margit-virágok* ezek is, akik csak azért nyílnak ki a földön, hogy belevegyljenek a rétek színpompájába s illatérzésükkel hozzájáruljanak a tavasz üdítő leheletéhez. Szép csendesen elvégzik földi küldetésüket és eltűnnek a lekaszált mezők hervadó virágaival együtt. —

Lemondás.

A vallás sohasem kívánja tőlünk, hogy az élet tiszta örömeit megtagadjuk. S ha egyes szent férfiak életében a *lemondásnak* és az önsanyargatásnak oly példáival találkozunk is, amelyeknek szigorúsága bennünket visszadöbrent: jusson eszünkbe, hogy a vallás sohasem követelte tőlünk, hogy őket mindenben utánozzuk. Csak a sas tudja szemeit a napba szegezni, a mi szemeknek elég, ha a lég királyának szárnyalását követhetjük és megcsodálhatjuk. —

Gyakran azért léssz bánatos, mert nehezedre esik egyes dolgokról *lemondani*. Oh, mert legnehezebb nagynak lenni a *kicsiny* dolgokban. —

Megvonni magunktól valamit, hogy azzal mások ínségét enyhíthessük, a legkedvesebb ajándék, amit az Úrnak adhatunk. —

Nincs lelkigyarapodás *lemondások* nélkül. Ezért, ha az isteni titkok mélységeibe akarunk elmerülni, mondjunk le legelőször is a mi gyarló értelmünk kevélységéről. Az olasz misztikának van erre egy találó kifejezése: — *Sacrificio dell'intelletto! Értelmi áldozat! E nélkül senki sem juthat az Úrhöz, mert az Isten a kevélyeknek ellenáll és kinyilatkoztatja Magát a gyermekszívűeknek. Ezért monda hegyibeszédjében az Úr legelső tételnek azt a sokszor félreértett és még többször félremagyarázott igazságot: **Boldogok a lelki szegények, mert övék a mennyek országa!** —*

Minél többet akarunk a magunk részére lefoglalni az életből, annál kevesebb lesz bennünk az egyetemes és végtelen életnek az érzéséből. Mi az életből nem annyit bírunk, amennyit követelünk, hanem annyit, amennyiről *lemondunk!* —

Az *önkéntes lekötés* egy olyan helyzet és állapot, amikor szabad akaratunkból önként vállalkoztunk arra, hogy belépünk egy alacsonyabb életvonalnak a törvényébe, hogy gyengébb testvéreink lelki tisztulását elősegíthessük. Ilyen nehéz feladatra már csak a szeretet önfeláldozása vihet bennünket és ezzel a megváltás munkatársává szegődtünk. De hogyha önként léptünk is egy alacsonyabb életvonalba, át kell szenvednünk annak törvényeit, amelyeknek súlyát és fáradságait épúgy érezzük, mintha abba indokoltan, vagy bűneink és bűnhődésünk által köttettünk volna le, mert a súlyokon és a terheken mit sem változtat az, hogy *lekötésünk* önkéntes. Krisztus az Isten egyszülött Fia volt és mégis meg kellett járnia az ő kínos keresztútját! —

A gyengeség bizonyos elnézésre indít bennünket; a bűn ellen már *lemondást*, áldozatot és bűnbocsánatot követel tőlünk. Viszont a bűnbocsánat a legnehezebb, a legfelségesebb és a legistenibb ténye a végtelenségnek; lényegileg mindig a saját lényünk legértékesebb részéről való lemondásunkat jelenti. Akkor vagyunk megbántva, ha azt sértik meg, ami nekünk kedves és drága. S ha mindezt szeretetből elfeledve meg tudjuk bocsátani, akkor a legkényesebb önzésünket semmisítettük meg önmagunkban, *lemondván* arról, ami nekünk kedves volt. —

Bizonyos erőtartalom halmozódik össze bennünk, valahányszor önkéntes *lemondások* által indulat-kitöréseinket mérsékeljük. Az ekként fel nem használt erőképzlet a lelki élet mélységeiben raktározódik fel és ez a lélek legnagyobb kincse és gazdagsága; ellenben a felhasznált erő, a kitörésekben, vagyis vágyaink kielégítésében célját elérve, kimerül. —

Minden virág szeret a színekben tobzódni, mert életüknek ez a földi gyönyörúsége. A kis színtelen mezei árvácska pedig szerényen visszahúzódva eltűnik a szemek elől, mert ő a *lemondásnak* a virága. —

Minden jócselekedet után annál nagyobb az öröm, minél nagyobb *lemondásba* és áldozatba került. —

A vágy a folytonos tisztulás ösztönének a sarkantyúja. Csak előre! Mindig magasabbra! Kiemelkedni az élet alacsonyabb vonalaiból egy tisztultabb, szebb életnek a vonalába! *Lemondani* az alantasabb megszokott vágyakról, hogy egy megsejtett fensőbb életvonal tisztulásához eljussunk. S habár e vágyaknak mélyre ágyazott gyökereit néha véresen kell is kitépni szíveinkből s a jelen örömeit csak nehéz sóhajok árán tudjuk feláldozni a jövő reményeiért, de az isteni irgalom annyi boldogságot fog adni érte egykor a gyarló léleknek, amilyen nehéz áldozatába került neki egy-egy *lemondásnak* a mosolya! —

Ö n l e g y ö z é s.

Nincs nehezebb tusa, mint amikor *önmagunk felett kell győzedelmeskednünk*. —

A türelem által nevel az Úr önbizalomra, a bizalom által reménységre. Akinek pedig már reménye van, az meg nem szégyenül. Hát van-e nagyobb kegyelem, minthogy alkalmat ad az Úr nekem is felfohászkozni a megkövezett Istvánnal: — Uram, ne tulajdonítsd neki bűnül! Te új törvényt adtál nekünk: *Szeressétek a ti ellenségeiteket is*; áldjátok azokat, akik titeket átkoznak; jót tegyetek azokkal, akik titeket gyűlölnék; imádkozzatok azokért, akik benneteket üldöznek és háborgatnak. — Adj nekem Uram erőt, hogy a legnagyobb jótevőimet láthassam én is azokban, akik módot nyújtanak nekem, hogy a Te megbocsájtó életpéldádat követhessem; pillanatnyi lehangoltságomért pedig bocsáss meg nekem. —

Önuralom.

A legokosabb, amit gyarló ember megtehet, hogyha föltétlen önátadással veti alá magát az Úr szent akaratának. Miután *önuralomra* gyöngék vagyunk, vezessen tehát bennünket a mi Istenatyánk! —

A hatalom mibennünk is csak akkor lesz teljessé, hogyha nyers és durva erőink fölött öntudatosan tudunk rendelkezni. Hogyha *urái vagyunk önmagunknak*. Az *önuralom* sokkal magasabb képesség, mint a *mások* fölött való uralom. Csak az Úr tudott Önmagának végtelen értelemben parancsolni és föltétlenül engedelmeskedni. Mi már csak az engedelmesség útján tudunk az Úrhöz eljutni. —

Önmérséklet.

Az emberi természet gyengeségét az igazolja, hogy még a jóban is mértéket kell tartanunk, mert *önmérséklet* nélkül belesünk a túlzásokba, amelyekben csakhamar kimerülünk és letörünk. —

Mérséklet.

Eltéktelve a testkínzás túlzásaitól, annyi bizonyos, hogy csak önfegyelmeléssel és a testi ösztönök megfékezésével emelkedhetünk. Bölcs *mérséklettel*, amely már keresztény erény. Ezért minden vallásban megtalálhatjuk a böjtöknek és az önmegtartóztatásoknak rendszerét. A cél, hogy uralkodni tudjunk testünk felett. Ezt azonban csak testi érzékeink fegyelmezetségével érhetjük el. —

Jegyezzük meg jól, hogy nem az erőnek és a képességeknek minden áron való kifejtésében van a tökély, hanem azoknak bölcs és helyes felhasználásában. Mit használ a túlbuzgóság, vagy az erénynek bármilyen túlzása, amely működését kimeríteni akarja és ott is, akkor is ténykedik, ahol és amikor siem kívánatos, sőt néha káros! Ezért szükséges, hogy a tevékenységünket *bölcs mérséklettel* fejtsük ki még az erényekben is, mert a túlzásba vitt igazságosság, szelídség, jóság, stb. néha többet árt, mint használ. —

Megadás.

Milyen ok nélkül törekszünk mi gyakran nagy erőfeszítésekkel egy-egy elbukottat megtéríteni! Senkisémet térhet meg előbb, mielőtt meg nem tört volna a saját káoszában. Mihelyt pedig megtört, mihamarább meg is fog térni. Épen ezért hívjuk kegyelmi ténynek a megtérést, amely azonban sohasem előzheti meg a megtörést. A lélek megtörésének a föltétlen bizonyítéka pedig a tökéletes *önmegadás*. Nem az egyes esetekben való részleges lemondásokat értem alatta, hanem a teljes és feltétlen *megadást*. —

Áldozat

Áldozat. — Önfeláldozás.

Áldozat.

Mire való az *áldozat*? Az első lépés, amely önzésünknek a megfékezése. Lemondunk bizonyos javakról és értékekről egy ismeretlen felsőbb hatalom számára. Gyengeségünknek önkéntes megalázása ez. Lemondás és megalázkodás. —

A zsidó faj kétségtelenül a legérettebb faj volt az isteni kinyilatkoztatások befogadására. Különben nem ezt választotta volna ki az Isten, hogy bennök alapozza meg a legtökéletesebb krisztusi hitrendszert. Ebben a fajban volt a legnagyobb hiterő. Látjuk már ősatyjuknál, Ábrahámnál, akinek oly erős volt a hite és engedelmissége, hogy kész volt egyetlen fiát, Izsákot is *feláldozni*, mikor az Úr ezt tőle követelte. Ez a nagy erkölcsi próba szinte előképe volt az Istenatya nagy jószágának, ki egyszülött Fiát áldozta fel érettünk. Ábrahámtól még csak kívánta ezt. *Ő* azonban már megtette. —

A tökélynek a titka az, hogy nem elég szeretni és szeretetből megsemmisülni, hanem mindezt öntudatosan, helyesen és hasznosan kell cselekednünk. Vagyis hiába *áldozza* fel bárki magát, életét és egész tevékenységét előbb, amíg maga nem tökéletes. Csak a tökéletes élet *feláldozásának* van valódi értelme és eredménye. Krisztus *feláldozása* azért végtelen ér-

tékü mert a legtökéletesebb lény adta oda magát szeretetből tiszta és szeplőtlen áldozatképen. Micsoda lekicsinylése ezen végtelen értékű *áldozat* érdemének, ha nem tartjuk azt elég hatályosnak az egész világ megmentésére! —

Szeretetből nemcsak anyagi, hanem szellemi értékekben is hozhatunk *áldozatokat*. Nagy szeretetből még tapasztalatainkat is feláldozzuk, vagyis cselekedeteink útjából félretoljuk: Ismerlek és mégis szeretlek! Ebből ered a bűnbocsánat is. —

Ö n f e l á l d o z á s .

Testvéreim! Földi életcélját csak az az ember töltötte be, aki *önfeláldozással* képes — ha kell — meghalni is a hálátlan emberiségért. Hadd tapossanak keresztül szívén; csak egy lépéssel közelebb vezethesse a nagy tömeget a szabadsághoz, a világossághoz és a boldogsághoz! —

Az *önfeláldozás* csúcspontja nem az, amikor a saját életünket feláldozzuk, hanem amikor azoknak az életét adjuk oda, akiket szeretünk. —

Aki már a földön eljutott az *önfeláldozás* készségéig, az már befejezte isteni küldetését. Az áldozat sikerének azonban Isten dicsőségére kell szolgálnia, mert egy *áldozat* csak akkor lehet teljes, ha előre lemondunk a diadalmas örömről, amely a sikereknek a hiúsága. Ezért semmisítjük meg az *áldozatban* mindazt, ami benne értékes és ami benne a mi részünk. Milyhelyt áldozatunkat a saját dicsőségünkre akarjuk fordítani, máris elvettük érte a jutalmunkat. —

Az anya.

Az anya. — Anyaság. — Anyai szeretet. — Anyám halálára.

Az a n y a .

Az *anya* szemefénye a gyermek. Körülveszi szeretetének, gyengédségének egész rajongásával. Távoltart tőle minden alkalmat, ami lelkének ártatlanságára, gondolkodásának fénylő tisztaságára homályt boríthatna. Az élet kényszere aztán el-

szakítja tőle. Nem őrzi az anya gyöngédsége többé, nem az atya éber szeme és gondos szigora; ki van szolgáltatva teljesen a veszedelmeknek. Elsodorja őt az ár, a legszerencsétlenebb erkölcsi botlások örvényébe szédül. Ki szabadítja ki innen? És ha e siralmas állapotban nincsen kihez forduljon, ott vész. Elhervad, mint a virág, amelynek gyökerét rága a féreg és kora pusztulásnak indul. Az embernek csak a váza marad meg: szétdúlt idegzet, összeroskadt szervezet, kora vénység, sápadt arc — gyóntatónak. És mit kap vissza az anya? —

Oh, ha mindig ott volna mellettünk az *anyánk*, aki együtt sírt, együtt szomorkodott velünk s aki nyugtalan szívünket megcsillapította, midőn föltártuk előtte panaszainkat, talán; nyugodtabbak volnánk! De ha azokat az áldott kezeket, amelyekkel arcunkat megsimogatta, azt az ajkat, amellyel könnyeinket lecsókolta, azt a jóságos szívet, amellyel megvigasztalt, a sír porában őrizzük, — kihez közeledhetnénk bizalommal máshoz, mint a jó *Istenhez*? *Ő* pedig mindig kész meghallgatni bennünket; hív magához, hogy anyánk helyett anyánk legyen s kiönthessük előtte szívünknek bánatát. —

Minő csodálatos és titokszerű az *anyai szív* világa! Itt a szeretet fölemelkedik az önfeláldozás magaslatáig. S ha a nőt meg nem változtathatta az oltár, bizonyára újjá teremti a bölcső. S ha volna olyan nő, akire még a bölcső sem tud többé átalakító befolyást gyakorolni, az egy lélektani rejtély lehet csak, amelyet megfejteni emberi értelem nem képes. —

Akinek nincs fogalma a szeretetről, az nézze meg, minőit tekintettel kíséri az *anya* gyermekének legelső lépését, legelső szavát. S aki a fájdalmat akarja megszemélyesítve látni, az nézze meg az *anyát*, haldokló gyermekének ágya mellett. Oh! ott meg fog győződni, hogy azt a közmondást, hogy az idő beheggeszti a szív sebét, nem az anyák számára találták föl. —

A meghalt gyermeket az atya megsiratja és könnyes szemmel kíséri ki a temetőbe. Az *anya* is együtt zokog vele. Megnézi, hogyan tesz le a kihült, drága testet a sírba, de nem búcsúzik tőle, mert ő azt a kis koporsót a *szívébe zárta* s haza viszi magával a temetőből is. —

Sohasem felejttem el, minő mély benyomást tett reám az a szegény francia nő, akit gyermekének koporsójánál nem kisebb ember, mint *Massillon*, a nagy szónok akart megvigaszt-

talni. Mikor már kifogyott a vigasztalás szavából, példákkal akart az *anyára* hatni. Felhozta a szentírásból Ábrahám engedelmességét, aki az Isten kérelmére még saját gyermekét, Izsákot is kész volt föláldozni. — Lássá asszonyom, ez a szent pátriárka is bele tudott nyugodni az Isten akaratába, mert tudta, hogy minden úgy van jól, ahogy ő akarja. S mikor az Isten gyermekét kérte tőle, egy pillanatig sem habozott. Kész volt még saját kezével is föláldozni. — *Az anya* csodálkozva nézett a nagy szónokra és azután nyugodt hangon így felelt: Ebből is csak azt látom, hogy az Isten végtelenül bölcs: az apától kérte a gyermeket, mert az *anyától* még ő sem mert követelni ilyen áldozatot. —

Ha letéped a fáról a levelet, az a sárga, elszakadt levél el fog hervadni lassanként az út porában. A szakadást sem a törzs, sem a levél nem érzi meg. De ha *az anya* kebléről letépi a hervadás az egyetlen gyermeket, a levéllel együtt a törzs is pusztulni fog. —

Emberi nyelven nincsen édesebb szó *az anya* nevénel.

Az *anya* szeretete áll egyedül minden összehasonlításon fölül a földön. E szeretetnek apoteózisát találtam meg egy provencai eredetű dalban, amelynek fordítása Kiss Józseftől méltó az eredeti szöveg szépségeihez. A költemény azt hiszem, eléggé ismerős. — Tartalma a következő: *Az anyaszere- tetet* egy megkapó képben hasonlítja össze a szerelemmel. A leány félti kedvesét anyjának befolyásától és rábeszéli, hogy ölje meg és hozza el a szívét, mert nehéz betegségéből csak az gyógyíthatja meg. A fiú megteszi. Keblébe rejti megölt *anyjának* szívét és a szenvedélytől üzve-hajtva rohan szerelmeséhez. A sötét úton megbotlik és a mély árokba esik. A szív messze elgurul és egyszerre megszólal: *Nem ütöted-e meg magadat» édes fiam?* —

Én is *szenvedtem*, mert egy gyermek, aki korán veszti el az *anyját*, sokat szenved! Emlékszem, mikor édes jó anyám haldokló ágya mellett térdeltem és utoljára borultam pihegő mellére, amelyből egykor tápláló életet szívtam. Gyermekésszel azt gondoltam, hogy egy *anyának* talán sohasem kellene meghalni... Szíve megszűnt dobogni. Arcán a szenvedések redői elsimúltak. Túlvilági boldogság mosolya vontá mégegyszer fénybe azt a drága arcot és én szegényebb lettem egy szeretettel a földön, de gazdagabb egy pártfogóval az égben! —

Az Úr oldalán égő viaszgyertya sem teljesíthet szentebb hivatást, mint *az anya*. Világít és eközben lassan és észrevétlenül elég az Isten dicsőségére és mások lelki javára és üdvösségére. — Azt hiszem, hogy ahová a jó Isten nem jöhet el, oda tnaqa helyett *anyákat* küld, akiket külön válogat ki az anygali seregekből, mert talán még azok se mindnyájan alkalmasak rá. —

Milyen bölcs és találó az az arab közmondás: — A meggyilkoltnak az *anyja* tud aludni, de a gyilkosnak *anyja* — nem! —

A gyermek az *anya* ölében olyan, mint az agyag a fazekas kezében. Olyan lesz a gyermekének lelke, amilyenné ő azt formálja. —

Az én édes jó anyám egy mosolygó arcú, nagy szemű, barna kis asszony volt. Galambtisza szívével nagyon tudott örülni az életnek. Mélytűzű szemeiben nagy titkok lobogtak. Szép álmái lehettek, mert mindig ezekről beszélt és néha-néha olyan nagy biztossággal mondotta nekem: — Ezeket már csak te fogod helyettem egykor megvalósítani. Tudod, édes fiam, ami az *anyákban* elrejtőzve él, azt újra szülik a gyermekeikben. Benned fogom folytatni én is az életemet, mert akit az ember nagyon szeret, abban tovább kíván élni. —

Ne beszéljen az élet szomorúságáról, akinek borús homlokáról *az anya* gyengéd keze simítja el a gondokat; s akinek könnyező szeméről *anyai csók* szárítja fel a könnyeket! Hiszen ha mindig ott volna mellettünk az *anyánk*, aki nyugtalan szívünket megcsillapította, sohasem mondhatnánk magunkat igazán boldogtalanoknak. De amikor azokat az áldó kezeket, amelyek arcunkat megsimogatták; azt a jóságos ajkat, amely lecsókolta könnyeinket; azt a szerető szívet, amely mindig megtalálta nekünk a szükséges vigasztalást, nemcsak elveszítettük, hanem a sír porában őrizzuk: kihez fordulhatunk bizalommal máshoz, mint a jó Istenhez? —

Anya és szent! Oh, van-e szívünknek drágább ereklyéje *anyánk emlékénel*? Van-e gyengédebb, önfeláldozóbb lény a nagyvilágon, mint egy nő az ő *anyaságának szent* érzelmeivel? Ő a megtestesült szeretet, aki mindent pótol s akit pótolni nem képes többé semmi e földön. Isten neve után *az ő neve azért legszentebb* előttünk. —

Oh egy anya kebelében oly érzelmei lakoznak a szeretetnek, amelyeket férfiszív soha meg nem érthet s aminek kimondására az Isten még a nőknek is *csak könnyeket* adott —

Az egyetlen lény a nagyvilágon, aid önzetlenül szeret bennünket, az anya. Aki büszke dicsőségünkre és aki még akkor is talál számunkra mentséget, mikor gyalázat éri nevünket. Ha pedig eltaszít magától az egész világ, hát akkor ő lesz nekünk az egész világ. — Hogy mi egy *anya*, csak az érti meg teljesen, aki elvesztette valaha. *Ott a sírja szélén fogja először érezni az ember, hogy anyánk halála volt a legelső bánat, amit nélküle kellett megsiratnunk.* —

Az a nő, aki sem maga, sem mások irányában sohasem cselekszik olyant, amiért pirulnia oka volna, az csak *jó anya* lehet. —

Az *anyai szív* tudja legjobban, minő boldogságot jelent, mikor magzatával magát teljesen egynek érzi. Megható az a bensőség, amivel egy *anya* gyermekét magához öleli. Olyannyira betelik az egyesülés vágyával, hogy sokszor halljuk kitörni a szeretet önkívületében: *Szeretném megenni!* Vájjon nem érezzük-e, hogy az ilyen ösztönös kitörés csak a tökéletes egyesülésnek a vágyából eredhet? Jól mondták a misztikusok: — *Omnis amans amens! Minden szeretet szertelen!* —

A *mi jó anyánk* egykori házi kincseit a téli betegségek ellen a nyáron összegyűjtött növénylevelek, virágok és magvak voltak. Ha meghűltünk és bekötött torokkal feküdtünk a gyermekágyunkban, az aggódó anyai *szeretet* előszedte a fiókból a különféle gyógynövények zacskóit. Az illatos kamilla fehér kis virágait, a szagos fodormenta szárított leveleit, az ezerjófüvet, a bodzavirágot és a hársfának bogyós virágait. Milyen jó herbateákat főztek nekünk mindezekből, hogy gyógyítsák a mi csúnya köhögésünket! — *Drága jó anyám!!* A te jóságos szíved többet szenvedett ilyenkor, mikor titkos megérzéssel veszélyben láttad forogni az én kis életemet. Hányszor virrasztottál kisírt szemekkel betegágyam mellett és áldott kezeiddel lesimogattad a láz pírját égő arcocskámról. *Menynyire* megnyugtattál biztató szavaiddal: — Idd meg kis fiam ezt a jó bodzateát, ez fogja meggyógyítani a te csúnya köhögésedet ... —

A n y a s á g .

Gyöngédség és *szeretet*, ez az erkölcsi képességek kifejtésének egyetlen kulcsa. Ki gyakorolhatná ezt jobban az *anyánál*? Ha gyöngédséggel és szeretettel hatást akarunk elérni, ezeknek állandóan idomítani és befolyásolni kell a gyermek lelkét. Az anya türelmén kívül pedig ezeket semmiféle más indulat nem teheti állandókká. —

A n y a i s z e r e t e t .

Van-e nagyobb szenvedés a földön, mint amidőn szívünk fele szakad el tőlünk, s a halál letörli hideg kezével az élet rózsáit arról a kedves arcról, amelynek emléke életünkkel forr össze? Van-e nagyobb fájdalom, mint annak a lesújtott *anyának* a fájdalma, aki hiába leste gyermekének utolsó mosolyát haldokló ágya mellett, — miután a halállal haszontalanul kelt vitára?! —

A n y á m h a l á l á r a .

Nem is tudom, hogy szakadt reám az a nagy csapás, mely összetörte az én szomorú szívemet. Csak azt tudom, hogy volt egy napja az én életemnek is, amelynek gyászos emléke örökké fogja égetni bánatos lelkemet. Ott állottam *haldokló* anyám ágya tövénél s láttam kihűlni ajakát, lezáródni szemeit s elmosódni abban az élet fényét, amely szomorú ifjúságom napjait áldással és szeretettel be nem ragyogta többé. Hallottam leszegezni a koporsót s ott álltam sírja szélén, midőn durva hantok ledübörögtek a koporsóra, amelyben az én életem örangyala hervadt. Azt hittem, hogy minden rög az én szívemre hull; hogy a föld az én szívemet nyomja agyon. Nem hittem el, hogy nem engemet temetnek. *Drága anyám!* Te jó lélek! Te vértanúja a legigazabb szeretetnek, hát én téged ne láthatnálak már többé soha, soha?!... Gyermek! Aki szeretted valaha anyádat, érted-e e szónak rettenetes jelentőségét: soha! Te sírból feltámadt Megváltó, hová lettem volna én e nehéz pillanatban a te vigasztalásod nélkül. A szenvedésnek ezen iszonyú próbájában csak a te szent kereszted vigasztalt meg engem. Oh, nem, nem veszthetjük el azokat, akiket Benned szeretünk. Benned, akit sohasem lehet elveszíteni. —

Az anyag.

Az anyag. — Anyagvilág. — Anyagi jólét. — Materializmus. — Test. — Anyagtest. — Anyagélet. — A „képződmény”. — Anyagsejt. — Anyagcsere. — Anyagelvűség. — Anyagérzés. — Tömegelő. — Test és lélek. — Testi mámor. — Testi gyönyör.

A z a n y a g.

Kérdem, lehet-e józan ésszel állítani, hogy mindaz a tervszerűség, ami az egész világnak alkotásában, vagy az a célszerűség, ami a legkisebb emberi szervnek berendezésében tapasztalható, semmi más, csupán az *anyagnak* öntudatlan műve? A hitetlen ember kénytelen elfogadni, hogy ez mind csak olyan „véletlen” munkája az anyagnak. Minő szánalmas vergődés ez! Az *öntudatlan* anyag értelmes munkára nem képes. A véletlen még csak egy nyomorult gunyhót se tudott volna összetákolni. Ellenkezőleg. Ahol rend van, ott értelmes rendezőnek is kell lenni. A célszerűség bölcsességet tételez feü a teremtés teremtőt és a törvény törvényhozót. —

Oh, hogy fogja majd egykor szégyenleni magát az *anyagiaságba* és érzékiségbe süllyedt korszak, mikor évszázadok múlva egy tisztánlátó, hiterős nemzedék e szavakkal fog bennünket megbélyegezni: Ezek olyanok voltak, mint az állatok: csak az *anyagot* látták, csak az érzékeknek éltek. —

Az *anyagban* rejlő szépség az *anyagnak* a lelke, amely olykor falakkal, olykor fátyollal, de elrejtve van a tömeg lelki szemei előtt s amelyet csak az emelkedett és tisztult művész szeme tud a salakon és homályon át is meglátni. Ő már látja, vagy legalább is sejti a fátyol alatti homályban az Isteni eszményt. Ezt az elrejtett szépséget akarja kiemelni és megmenteni a salakburok alól. Igen! ez az *anyagban* lappangó szépség a lebukott és megátkozott földnek a lelke. —

Hol van az a tudós, aki meg tudná nekem magyarázni, hogy *mi az erő, mi az anyag?* Csak szavaink vannak rá, de a *lényeg*et senki se tudja megfejtani. Madame *Carie*, aki férjével együtt a rádiumnak, vagyis a sugárzó anyagnak a fölhalálója volt, egyszer egy francia hírlapírónak ama kérdésére: Mondja meg nekem asszonyom, akit ma a legnagyobb anyag-

ismerőnek tartunk, hogy tulajdonképen *mi az anyag?* — mosolyogva így felelt: *Ha én azt tudnám!*... —

Berkeley óta a természettudomány is igazolta, hogy végső elemzésében *az anyag is csak erőtünetény.* Mióta az anyagcsere a test fiziológiai törvényének van elismerve, és bebizonyított dolog, hogy sejtjeink állandóan változnak és így életünkben az egész *testanyagunkat* többször eldobjuk, azóta nagy zavart okoz, hogy tulajdonképen melyik testünkben fogunk feltámadni? —

Ha az *anyaggal* össze nem keveredve élnénk, akkor a lélek öntudatának tiszta világossága miatt erkölcsi próbák alá se volna vethető. Bizonyos kényszer irányítana a jó felé. Menynyivel súlyosabb beszámítás alá esnék minden botlása az embernek! Nemcsak szabadságérzésének az öntudatára nem ébredhetne fel, hanem a szeretet érzését se tudná magában önkéntesen kifejleszteni, ami pedig az erkölcsi életnek legfőbb érdemszerző erénye.

Hát nem vesszük-e észre, hogy az európai civilizáció kezd szétesni és bomladozni? Amióta Krisztusból kiszakadt, nincs összetartó, egységes kapcsa. Megmételtyezte a hazugság. Tisztán testi és *anyagi szempontok* vezetik. A kapzsiságnak, az önzésnek és a gyönyöröknek a kultuszából áll. Jól mondta *Gandhi:* — Európa nem keresztény! Csak névlegesen az. A mammont imádja! —

Európa szíve a *gép.* Ez bolondította meg és tette rabszolgájává a pénznek. A lelkijavakkal senki se törődik. Az egyetlen cél a *testi javak összeharácsolása.* Ez teszi képtelenné a lelkibékére és a benső életre. Sátáni civilizáció, amely önmagát rombolja szét. Rabszolgává teszi a népeket, mert a gyengék és dolgozók *számára* itt pokol az élet. —

Az emberi alkotások egy-egy emberi eszmének a megvalósulásai. Nincs olyan kézimunka, amit *anyagból* állítanak elő, hogy ne egy gondolatnak a tervszerű kivitele lenne. Joggal mondhatjuk: — Minden egyes tárgy csak *anyagban megvalósult eszmény!* —

Hogyha csakugyan az *anyagban* volna egy szervező erő, egy elrejtőzött élet, akkor annak vagy csak egy külső, vagy pedig csak egy belső erőhatás folytán lehetne az *anyagból* ki-

mozdulnia. Vájjon miért erőhatás folytán? Azért, mert az, *anyag törvénye* „a mozdulatlanság, a változatlanság”, vagyis természettudományi nyelven: a „tehetetlenség.” — Inercia. Már most kérдем, hogyan indulhatott volna ki az anyagból „szervezeti fejlődés” erő nélkül, hogyha az *anyag* önmagában tehetetlen? —

Sok gondot okoz ám az ég angyalainak a gyarló emberi sors! Sajnálják a szegény halandókat, akik életérzésük teljességével kapaszkodnak bele az *anyagvonalban* az idő kerekeibe. Akik futnak vele rogyásig, amíg csak a lábaik bírják. Szívük érzéseivel csüngenek a sok *földi hiábavalóságokon* és készek érte keresztül gázolni porba tiport, vonagló, vérző szíveken. Eszükbe se jut, hogy minden kincsük csak egy-egy újabb láncszem, amely őket még jobban az *anyagélet* bilincseibe veri. Ebbe kapaszkodnak egész idegrendszerükkel, mint a fa gyökereivel a földbe. Pedig minél jobban ragaszkodnak hozzá, annál nehezebb lesz majd egykor megválni tőle! —

Az *anyagnak* is van lelke! Nem tudnám megfejtetni különben, hogy a természet nagy erőinek miért van olyan föltétlen hatása az érző emberre. Kell, hogy a gondolkodó és elmélkedő embert egy benső, titkos erő, valami láthatatlan kapocs kösse össze az öntudatlan és szervesetlen *anyaggal*. —

Mihelyt a teremtő helyett a teremtményekben látjuk az élet végcélját, és ezekbe kapcsoljuk bele az életünket, akkor máris az *anyagot* és a testet tekintjük életcélunknak, ilyenkor az ember oltárra emeli hiúságának, értelmi kevélységének, nagyravágyásának, anyagi tehetetlenségének és testi érzékeinek modern bálványait. Egy hazug álistent állít az igaz Isten helyébe, amelynek rabszolgájává lesz. Ez az evangéliumi tétkozló fiúnak folyton megismétlődő története. Otthagyta az atyját és elment idegen szolgaságba, ahol még a disznók moslékából sem volt szabad éhségét csillapítania... —

A *tömegben* mindig valami titkos vonzóerő szunnyad. Sokszor tapasztaltam, hogy mennyire mindenható „a sok embernek” csak a hangja is. A szervezeten *anyag* nagy arányaiban is valami ismeretlen erő lappang, mely ellenállhatatlan, visz és ragad magával minden fogékony kedélyű, ideges lelket. Hatását sejtjük és érezzük, mint ahogy az aceltű hegye megéri a delejes áramot. —

A n y a g v i l á g .

Az *anyagvilág* csak küzdőtér, amely egy átmeneti állapot a mi elpusztíthatatlan életünk örök folytonosságában. Itt kell mindnyájunknak kínos próbák tusakodásaiban könnyeznünk, véreznünk és verejtékeznünk. Ez alól még az Istenfia sem volt kivétel. Még neki is megaláznia kellett Önmagát, hogy közöttünk lakozhassék, mint — ember. *Anyagtestbe* öltözött, hogy érettünk szenvedhessen és meghalhasson. —

Az *anyagvilág* is csak az Isten kezét hirdeti, mert a lapangó, csodaszerű erők nélkül minden *anyag* rögtön elemeire esnék szét. Mint ahogy a test elemeire bomlik és rothadásnak indul, mihielyt belőle az összetartó erő — amit élelalapnak vagy léleknek nevezünk — elszáll: úgy esnék szét az egész világ is parányira rögtön, mihielyt az összetartó törvényt, vagyis az isteni akaratot az a bölcs Gondviselés, az *anyagvilágból* kivonná. —

Hiszem, hogy rövid időn belül a tudomány is igazolni fogja, hogy a világtestek nem csupán összegyűrt *anyagkombó-eok*, hanem önálló erőcentrumok, amelyekben szintén szellemi erők és hatalmasságok szolgálják az isteni akarat törvényeit. A materialista világhypotézis, amely az *anyag* határain túl nem lát, természetes, hogy lemosolyogja ezt a szellemelméletet, ők csak az anyag érzékelhető tulajdonságait vonták vizsgálatuk körébe. Ami ezen túl esett, az reájuk nézve már nem létezett. Ezen az alapon tagadták meg az emberben a lelket; a világegyetemben a teremtő és fenntartó isteni Erőt és ezzel összefüggésben a szellemvilágot. —

Giordano Bruno, akinek a gondolataiban nagyon sokszor látom felcsillanni a saját világnézetemet, szintén azt hirdette, hogy a külső *anyagvilág* csak isteni árnyék, mi pedig hasonlítunk a barlangban ülő emberhez, aki születésétől fogva háttal ül a világosságnak és csak a falra vetett árnyékait szemléli a kívül létező és a barlang nyílása előtt elhaladó személyeknek és dolgoknak, ő is átvette ezt a plátói képet. A két dimenziós árnyékvilágot. Ennek az árnyembernek a három dimenziós világ éppen olyan megérthetetlen volna, mint az *Euclid* geometriája alapján állóknak az *Einstein-féle* negyedik dimenzió. —

Nagy tévedés, hogy ha valaki összezavarja a látható és érzékelhető *anyagvilágot* a láthatatlan és érzékelhetetlen Hatóerővel. Az okozatot az okkal. A végest a végtelennel. Ez az érzéki csalódás vezette a pogányvilágot is a látható *anyagvilág* istenítéséhez, amely megszemélyesítette a természeti Erőket és meglelkesítette a fizikai tüneményeket. Istenné tette a természet külső jelenségeit. —

A modern természettudományi kutatás sok tévelygésből vezette, ki a világot és ráirányította a tudósok figyelmét a pozitív tények vizsgálatára: az *anyagvilág* elemzésére. Mert amíg ezt a világot meg nem ismertük, nem ismerhetjük meg a másikat sem, miután tiszta megismeréséhez az emberi elme csak egybevetések, vagyis összehasonlítások és megkülönböztetések által juthat el. Máris csodálatos eredményeket értünk el e téren rövid idő alatt. De beleestünk a másik végletbe. Annyira belemerültünk az *anyagvilág* törvényeinek és lényegének kutatásába, hogy végül már csakis az anyagot láttuk meg. A lelkivilágról még csak tudomást se akartunk venni.

Az utóbbi két évszázadban minden erőnket és figyelmünket az *anyagvilág* megismerésére és a technikai haladás külső sikereire központosítottuk. Kizárólag a test és az anyag analízisével foglalkoztunk. Senkit se érdekeltek a lelki problémák. Kimerültünk a köznapiságokban. Azt hittük, hogy a lift és a repülőgép mellett már nincs szükségünk más egyéb emelkedésre. Aki pedig belemerült az élet elrejtett misztikumába és a szellemvilág titokzatos erőit nyomozta, azt szánalommal lenézték és kinevették. —

A n y a g i j ó l é t .

Az anyagi jólét sokszor a lelki szemeknek a hályoga. Lásanként elhomályosítja benső, tiszta látásunkat, végül már csak az *anyagot* tudjuk körülöttünk észrevenni, és egészen belemerülünk az anyagvonalba. Nem vesszük észre, hogyan süpped alattunk az ingovány, amelynek iszapjába fokozatosan merülünk el. Úrrá lesz felettünk a test; rabszolgáivá süllyedünk az anyagnak. Ebből a körből merítjük minden vágyainkat és ebből indulnak ki minden törekvéseink is. *Az eszközt tesszük életcélunkká.* Eszünkbe se jut, hogy se a test, se az anyag nem lehet életcél, mert hiszen meg kell válnunk mind

a kettőtől. A sírnál cserbenhagynak bennünket. Egy pár szál deszka az, amit magunkkal viszünk; az is együtt rothad el velünk. És mégis, milyen nehezen tudunk ezekről lemondani! —

M a t e r i a l i z m u s .

Minő szomorú jelenségei az emberi gondolkodás tévelygéseinek és a múlt század kisiklásainak talán legnagyobb bűne, hogy meg akarták ölni még az ifjúság szívében is az Istent. Hasonló módon siettek rávetni az úgynevezett „gnosztikusok” is a gyászfátyolt az örök élet hitére, amely szerintük szintén csak a vallási babonásoknak a törvénytelen szülöttje, mert hiszen az életnek úgy az eredete, valamint a végcélja megismerhetetlen. *Ignoramus et ignorabimus*. Nem tudjuk és nem is fogjuk soha megtudni. Ezért szépen elbúcsúztatták a vallást és azt hitték, hogy most már végérvényesen el is temették az Isteneszmével együtt a lélek halhatatlanságát is. Így csináltak temetőt az Isten virágos kertjéből, ahol bekötött szemekkel taposták le a „józan értelem” virágaival együtt az élet összes szépségeit. Azzal akarták felszabadítani az embert, hogy megszabadítják az Istentől, a „Megváltás rögeszméjétől” és a halhatatlanság reménységétől. Milyen balgaság! Hát lehet megölni egy-egy isteni eszmét, vagy egy-egy kinyilatkoztatott égi igazságot? Hiába iparkodnak ezeket elföldelni! Nincs az a sziklasír, amelyből csakhamar föl ne támadnának eget, földet megrázó nagy dicsőséggel!... Milyen keserves kijózanodás árán kellett végre oda eljutnunk, hogy a múlt század zavaros *materializmusát* a modern tudomány végkép elvesse. Mennyi csalódás és bukdácsolás után értünk el egy józanabb álláspont-hoz, amely szerint a világgépződés alapelve mégis csak az *Erő* és nem a *matéria!* —

Csodálatos, hogy minden ember a saját lelkén keresztül olyannak lát más embert, amilyen ő maga. *Az anyagiasságban* elmerült emberek nem hiszik el, hogy nem a jóllakás a legfőbb földi cél. Az érzéki világ nem tudja elképzelni, hogy lehet más valami kívánatosabb, mint a testi gyönyör. Szóval minden ember a saját lelkiségét másra kivetíti és annak árnyékában szemléli embertársait. —

Az anyagelvűek azok a szerencsétlen meddő lelkek, akik ha virágoznak is, de gyümölcs nélkül hervadnak el. —

A mi korunkban a *materialista* túlzás váltotta fel a miszticizmus korszakát. A misztikusok hajdan csak a lelket, a *materialisták* pedig csak az anyagot látták meg. Nem érdekli őket más. Ezt elemzik, kutatják és minden más megismeréssel szemben közömbösek. Egyszerűen detronizálták Istent és trónra emelték az anyagot. —

Epokális idöket élünk. A *materialista* világnézet csöd előtt jutott. Vele együtt kezd hanyatlani a kapitalista szervezkedésnek a benső ereje is, mert, a *materializmus* tulajdonképpen a kapitalizmus bölcsészete. Hiszem, hogy a tömeg rohamos elszegényedése és fokozatos értelmi emelkedése ki fogja lassanként józanítani az emberiséget is a Mammon utálatos rabszolgaságából. Be fogják végre látni az emberek, hogy az élet legfőbb célja még se lehet csupán az arany és a testi gyönyör. —

Nietzsche az evangélium erkölcstanát a rabszolgaság vallásának gúnyolta. Szerinte a hegyi beszéd nyolc boldogsága boldondította meg a vil: got. Az alázatosság, a szelídség, az irgalmasság, a bünbocsánat hazug és hamis erények. Krisztus evangéliuma ebből a szép világból egy nagy kórházat csinált, ahol az élet illatát megrontotta az ő karbolos szagú, keresztes kocsijaival, amelyek mindenhová betolakodnak. — íme! Ez volt a feneke annak a titokzatos lecsúszásnak, amely összetörte a misztikumot és mindent az emberi értelemre akart felépíteni. Elment az *Isten-tagadásig és a legszélsőbb materializmusban* belefűladt az állati önzés immoralitásába. Kiirtotta a szívekből az eszményeket és belesodorta a világot a kétségbeesésbe. —

Gyermekeinket úgy otthon, mint az iskolában csak a praktikus élet számára akarjuk nevelni. Lehetőleg kiirtottuk belőlük a lelkiségeket. Mindezeket csak babonaságnak tartottuk. Nem csoda, hogy *materialistákká* lettünk és talán még az agykérgünknek a tekervényei és ganglionjai is csak a testiségre és anyagiasságra voltak beidegződve. Csakis a legújabb idökben kezdünk ismét befelé vizsgálódni, mert értelmi percepciónk már kifáradt a külsőségekben. Az okkult dolgok felé kezd irányulni ismét az érdeklödésünk. Kényszerítenek reá bennünket a legújabb tudományos felfedezések is, amelyeknek a végső okai belevezetnek és eltűnnek a misztikumokban. —

Ha igazuk volna a *materialista* biológusoknak, hogy a mi lelkiéletünk testi szerveinknek az összműködéséből ered és

hogy gondolkodásunk, valamint emlékezésünk csak az agyvelőnknek a termelése, mint pld. az epe a májé, akkor hogyan lehetséges az, hogy pl. nekem most 77 éves koromban hirtelen eszembe jutnak gyermekkoromnak rég elfelejtett emlékei? Hiszen a tudomány azt tanítja, hogy gyermekségünk óta az agyvelőnk ilyen kor mellett legalább is tízszer az utolsó parányáig kicserélődött. De ami még csodálatosabb, hogyan lehetséges, hogy az az öntudatlan és értelmetlen anyag olyan Lényeket állíthatott volna elő „véletlenül”, akik öntudatosak és értelmesek? Akik megkülönböztetik a szépet és a csúnyát, a jót és a rosszat? És nemcsak fogékonyak a szépre és a jóra, hanem ez boldogságot is nyújt nekik, éppúgy, mint az igazság és a szeretet törvényeinek a felismerése és gyakorlása. Vájjon miért tölt el bennünket belső békével, összhanggal és nyugalommal egy-egy önfeláldozó cselekedetünk, amikor egy titokzatos belső indításra készek vagyunk a legnagyobb önmegtagadásra? Sőt, lemondással tudjuk odadobni egy-egy eszményért, vagy érzésért az életünket is. És mi az a bizonyos lelkiismeretfurdalás, amely felelőssé tesz bennünket nemcsak a cselekedeteinkért, hanem a gondolatainkért, sőt még az elmulasztott jókért is? Hogyan származhatnak az *anyagból* olyan lelkitulajdonságok, amelyek benne nincsenek meg? Eszményi és erkölcsi kvalitások? Mi élünk, látunk, érzünk, szeretünk; szülőanyagunk pedig a holt, vak, érzéketlen és durva anyag lenne?! —

Miért olyan ideges, csüggedt és búskomor a mai világ? Mert a lelkek szárnyait lehúzza a földi pizsokba a sok reátapadt *anyagiasság*. A fárasztó és örömtelen kenyérharc kiszívja a mai korszak életerejét. A gyárkérmények füstje nemcsak a levegőt, de még a lelkeket is beszennyezi. A felhőkarcolók ellopják a napfényt. A nagy gyárvárosok szűk uccái sötét börtönök, ahol csak kormot, piszkot, éhséget és nyomort látnak: nedves, sötét pincelakásokat. —

A *materializmus* modern apostolai különféle alakban és rendszerekben kívánták elhitetni velünk azt a képtelenséget, hogy mi nem egy tökéletes Erőnek, Jóságának és Bölcseségnek vagyunk az alkotásai, és az Istenség eszméje is csak a mi gyarló értelmünknek a képzelődése. Mi csak a nyers és a durva anyagnak az abortusai vagyunk. Elvetélt korcsok, amiket a véletlen hozott létre. —

Talán még sohasem volt olyan tudományos elmélet, amely a nagyközönség közé kidobva, gyorsabban terjedt és hódított volna, mint a *materializmus*. A vihar erejével söpört végig a világon. Ahol csak átvonult, útját pusztítás és romok szegélyezték. Egy egész nemzedék szívét mérgezte meg. Megfojtotta az ifjúság lelkében a nemes idealizmust és felnevelt egy önző, haszonleső és embertársai testén keresztülgázoló stréberséget. Amilyen gyorsan támadt, épen olyan hirtelen el is fog tűnni a szemhatáron. Üres, kiégett szíveket és talán egy kis kénközszagot hagy majd *csak* hátra maga után. —

Test.

Nem túskebokrok vagyunk, amelyen fanyar kökények nőnek, hanem Krisztus vérével beoltott, megnemesített cseméték, amelyek illatos és édes gyümölcsöket teremhetnek. Ne vessük meg tehát a *testet* sem; de tartsuk a lélek fölénye alatt. Az Isten is együtt teremtette a testet és a lelket. A rózsatőn is van szép virág és van szúrós tövis; egymást egészítik ki. A rózsza még a tövist is megszépíti; a tövis pedig védi a rózsát. —

Hogy az ember *testével* nem azonos, azt mindenki láthatja, aki el tud mélyedni a saját lényének a megérzésébe. Valahányszor önmagunkkal, vagyis *Énünkkel* gondolatilag foglalkozunk, akkor mindig két ellentétes tulajdonsággal rendelkező egyéniséget érzünk meg önmagunkban. Egy embert, akinek van egy *külső* és van egy *belső* élete. Önlényünket tehát már gondolatilag is ketté tudjuk választani önmagunkban: *lélekre és testre*. Ezek mint teljesen különböző sajátságok és képességek állnak szemben egymással. Az egyik lehet az emberben nagyon kifejtett, míg a másik lehet szerfölött korlátolt. —

Ha a lábunkat pár hónapig nem használjuk, újra kell járni tanulni. *Szerveink* olyanok, mint az ekevas. Ha használjuk, fényesek, ha nem, berozsdásodnak. Jól mondja a német közmondás: — Rastet, — rostet! Nyugvás — rozsdás! —

Nincs nagyobb zsarnok a gyenge és beteges szervezetnél. Az a puha és elsatnyult *test* nemcsak az ész működését akasztja meg, hanem útját szegi a képzelet szárnyalásának is kiszárítja az egészséges gondolatok és érzések forrásait. —

A n y a g t e s t .

Magunkban hordozzuk az életünknek egész teljességét. Az átélt múltat és a bennünk szunnyadó jövőndőt. Büntetéseinket és jutalmainkat. A poklot úgy, mint a menyországot. Ezért az *anyagtest* az állandóan tisztuló léleknek a purgatóriuma. —

A n y a g é l e t .

Az isteni Egységből való kiszakadásunk után belesülyedtünk az *anyag* vonalába és a durvább természetű anyagnak a gyümölcseivel kezdtünk táplálkozni. Így keveredett össze a mi finomabb lelkiteztünk a durvább anyaggal. Ez jutott bennünk az asszimiláció törvényénél fogva lassanként túlsúlyba és mi elvesztettük égi származásunknak még az öntudatát is. Értelmünk meggyengült, akaratumk pedig a rosszra lett hajlamossá. Megkezdődött az örökös küzdelem a lélek és a test között. Ezért vergődünk ma is az *anyagélet* kínos korlátai között, mint a madár a kalitkájában és mihelyt szárásainkat bontogatni akarjuk, véresre sebezük testünket szűkre mért bőrtönünknek a vasrácsain. —

A „k é p z ő d m é n y”.

Tulajdonképen mi az anyagvilág? A modern fizikusok szerint az *ősanyag-erő produktuma*. Kezdetben még csak mint erőrezgés jelentkezett, rezzenetek, vagyis hideg hangok alakjában, a káoszban. Eme rezzeneteknek, vagyis erővibrációknak a sűrűsödéséből alakulhatott ki mérhetetlen időközön keresztül valami, amit én egyszerűen „*képződménynek*” neveztem el. Még pedig azért, mert hogy ha az erő rezzenetei meg nem semmisültek, hanem egymáshoz tapadva sűrűsödni kezdettek, akkor belőlük mégis csak „kiképződnie” kellett valaminek. —

A n y a g s e j t .

Wirchow kimutatta, hogy az emberi test hogyan épül föl a sejtekből, amelyek oszlás, vagy hasadás folytán 37 Reaumur fok alatt szaporodnak. Erre alapította a német fiziológus, Theodor Schwarz is a nézetét, hogy a *legelső anyagsejt* spon-

tanikus úton állhatott elő, a természeti erők „véletlen” összejátszásából. Ez az elmélet lett volna az a trójai fa-ló, amelybe az élet eredetét bele lehetett volna csempészni az anyagelvűségbe. A „véletlenül” előállott legelső sejtből már magyarázható lenne fokozatos fejlődés folytán minden szerves élet. De résen állott Virchow és egy nyilatkozattal végleg agyonütötte a dolgot. — Amilyen biológiai törvény, hogy minden élő csak élőlől, épp olyan megdönthetetlen sarkotörvény, hogy minden sejt csak sejtől származik. *Omnis cellula e cellula*. Sem az állati, sem a növényi szervezetekben található sejteket nem lehet mesterséges úton, vagy spontánikus módon előállítani. —

A n y a g c s e r e .

Szemellátható bennünk a folytonos *anyagcsere* a hajnak és a körömnek állandó növekedésében. Egypár hónapon belül teljesen megújulnak. A körömnek alig kell 6—8 hét. Azt is látjuk, hogy a bőrünk állandóan kopik és felfrissül. Így adjuk vissza apránként egész testünket az anyagvilágnak, amelyből vettük. Kinek jutna eszébe, hogy én más ember vagyok most, mint ezelőtt hét évvel? Pedig az akkori testemből ma már egy parányi sincs bennem többé. Néhányszor már öntudatlanul is eltemettem még életemben az egész testemet. Dehát mit törődik ezzel a mosolygós, boldog anya, mikor a kisgyermekének rózsás körmeit legelőször levágja, hogy ezzel már ő is egy részt átadott gyermekéből a mulandóságnak. —

A n y a g e l v ű s é g .

Szakítsunk le egy fűszálat és adjuk oda a világ bármelyik vegyészének vagy tudósának, hogy tanulmányozza azt egész életén keresztül, azután vegyi szereivel, hővel, villamossággal, vagy más természeti erők segítségével állítson elő egy hasonló fűszálat életcsíra nélkül az anyagból. Ki fog nevetni:—Kérem, ez lehetetlen! Szerves életet szerves anyagból soha még a földön ember elő nem állított. — Nem állított? Hát akkor mit fecsegnek nekem a materialisták? Hiszen akkor a napnál is világosabb, hogy az élet önmagától soha anyagból nem keletkezhetett. Valóban e kérdéssel az *anyagelvűségnek* a tyúkszemére léptünk. —

A n y a g é r z é s .

Nemcsak a szervezett és élő valóságokban találhatjuk meg az *életérzést*, hanem még az ásványvilágban is látunk egy alacsonyabbfokú erőérzést, amelyet benne „*anyagérzékenységnek*” nevezünk. Valamint minden anyagban van atommozgás, úgy van egy bizonyosfokú erőérzés is. Ezért kelt bennünk minden egyes tárgy vagy anyag más és más érzést? Miért tud az anyag önmagából kikristályosodni? Miért vonzódik az egyik anyagelem a másikhoz és vele mohón egyesül; a másik pedig egyáltalán nem egyesül egy másik anyagelemmel? Ez az anyagban már a szeretet és gyűlölet legalacsonyabbfokú *anyag-érzése*. —

T ö m e g e r ő .

Mi indítja a kényelem puhaságához szokott embert, hogy dacra keljen a természet vad erőivel s megtiporja a havasok meredek csúcsait, amelyeket talán emberi láb nem taposott soha?! Az a nagyság, amely imponál: a tömegben összehalmozott anyag, amely ingerel és csábít, mert *lelke* van. Ez a lélek pedig ott szunnyad a *tömegezőben*. —

T e s t é s l é l e k .

Hiszen ha csak *testünk* volna *lélek* nélkül, nem volna ilyen zavaros az életünk! Az az állat nyugodtan él ösztöneinek. Széttépi a zsákmányát és utána elalszik, — de hogyha az ember egyszer gyilkossá lesz, virraszt, kerüli az embereket és retteg a magánytól. Vétkének emléke még az akasztófa alá is elkíséri. Kín neki az élet és mégis irtózik a haláltól! — Vagy ha csupán *lelkünk* volna, *test* nélkül, oh, milyen könnyen haladhatnánk az erények ösvényén! *De megvan mind a kettő*: a *lélek* is, a *test* is — és ezek állandó harcban állanak egymással. —

T e s t i m á m o r .

Hányszor halljuk ma is a *testiség mámorában* kitörni egyesebből azt a szentségtörő szót, amely egyedül az Istent illeti meg: — *Imádlak!* Igen! Imádj a saját alacsony szenvedélyeit. Imádj a bűnt, amelyben az érzékeihez leláncolt lélek elkábul.

Majd ha eljön a kijózanodás, amely oly biztosan fog beérkezni, mint a halál, csak akkor fogja meglátni, mi a különbség a léleknek tiszta öröme és a testnek képzelt gyönyörúségei között. Jön utána a kimerültség, a lehangoltság és a keserű kijózanodás. Az imádottban ekkor az a csalódott ember már csak a bűntársát látja meg. Csalódottan kiált fel: — Hát csak ennyi volt az egész! — A boldogságot pedig benne már csak akkor találja fel, ha sikerül tőle szépszerével megszabadulni.

T e s t i g y ö n y ö r .

Ha a lélek belesüllyed a testi vonalba és felcseréli az igazi boldogság tiszta örömeit egy hazug álélettel, akkor a kivezető utat csak a *szenvedések* vesszőfutása alatt találja meg. Testvéreim! Jól jegyezzük meg, hogy *nem a gyönyör a boldogság*. Ez csak egy salaktörmelék abból. A *testi gyönyör* olyan, mint az áttüzesedett pléhkályha, amely égető hőkisugárzásával elbágyaszt. Mihelyt pedig a tüze kilobbant, rögtön dermesztő hideg váltja fel. Ellenben a hitből és a testvérszeretetből eredő lelkiörömök égből jövő kisugárzások. Jótékony és érlelő melegséggel hatnak úgy reánk, mint környezetünkre és betöltenek csendes nyugalommal és nyugodt világossággal.

Béke.

Béke. — Örök béke. — Megbékélés. — Türelem. — A béke országa. — Világbéke. — Az én békém. — Megnyugvás. — Megelégedettség. — A csend. — A magány. — Lelki narkotikum.

Béke.

Tudom, hogy egy kis felleg is elfödi a napot; egy Ids bánat is árnyékot vet a szívre. De ez a kis felleg is eltűnik, mert ha lelkedben meg tudod őrizni a *vallás békéjét* és nyugodalmát °s él benne a friss, üde szeretet a te Istened iránt, akkor lépten-nyomon a tiszta örömöknek a forrásaira bukkansz az életben is. —

Lelki nyugalomra van szükségünk, ha a békét csak némi-

leg is akarjuk megközelíteni. Mert valamint a harmat képződéséhez föltétlenül szükséges a szélcsend, hiszen csak a fának mozdulatlan leveleire rakja le gyémántcseppjeit: úgy a *béke*-hez is a léleknek állandó nyugalma, hogy úgy mondjam, „bizonyos mozdulatlansága” szükséges. —

Béke! Van-e nálad szebb és megnyugtatóbb gondolat?! Te vagy a mi szívünknek állandó vigasztalása. Hiszen az élet oly hamar megtanítja az embert, hogy szenvedéyleit csak boldogsága rovására elégítheti ki. Úgy vagyunk mi is ezekkel, mint a méh a fullánkjával. Ha használja, belehal. —

Békét és nyugalmat csak az alkalmazkodás bölcsessége nyújt. *Ezért a legnagyobb bölcsesség az Isten akaratában való tökéletes megnyugvás.* —

A teljesített kötelesség tudata adja meg a szív *békéjét*. Ilyenkor az ember önmaga is érzi a nyugalmat és a belső megelégedést. Ez a jutalma minden léleknek, akik munkatársai voltak az Úrnak. —

Ha a világ Krisztus tanításait követte volna, *béke* uralkodnék körülöttünk, mert ha a szívekben nincs harag és gyűlölet, a népek is szeretetben élhetnek egymás mellett. Majd mikor a vérontásokból kijózanodunk, akkor fogjuk meglátni, milyen csodálatos humanizmus rejlik Krisztus egyszerű erkölcesinek igazságában. „*Majd ha ismét meglátnák az emberek, sírni fognak a föld minden nemzetségei.*” —

Mikor lesz *béke*? — Ha visszatérünk az elhagyott Krisztusi alaphoz; ha a nyomor és a szenvedés kevélységünket végkép összetöri és mi vonaglunk a fájdalom alatt, mint a földrepiport féreg és megalázott, bűnbánó szívvel *megtanulunk ismét imádkozni.* —

Sokszor állottunk már az újév napján csalódott szívvel az elmúlt év ravatalánál, de a csüggedésből legalább fölemelt bennünket a remény, hogy a jövő talán jobb lesz. Sajnos, ma már a remény is elhervadt a szívünkben. Senki se látja a szomorú események végét. Csak egyet kellene látnunk, de ezt világosan: azt, hogy a dolgok intézése, az ú. n. kibontakozás, amely a világnak a szívszorongva várt *békét* ajándékozta, nem a hadvezéreknek és a diplomatáknak a kezében van, hanem más Valakinek a kezében, Aki az erkölcsi romlottságot éles

késsel vágja ki az emberiség testéből és megtanítja a világot, hogy nincsen más alap, mint amely nekünk vettettet az Úr Jézus által. —

Mihelyt az ember a bűnök és tévedések útjára lép, zavar és vergődés az egész élete; mikor pedig ismét közeledik az Istenhez, újra beköltözik szívébe a nyugalom fensége: a *béke* és a csend. —

A *béke* nem hasonlít sem a boldogsághoz, sem a nyugalomhoz, mert a lélek ezekben kifáradva, a még jobb után vágyódik, sóvárog a *béke* után! *A béke a bevégzettség*; ez a nagy kincs, amelyet a lélek csak azután érez, amikor már a szeretet tökéletességét elérte. A *béke* a mérleg teljes egyenletét jelenti a lélekben és azért csak a bukás után megtisztult lelkeknek a kiváltsága, amelyet egyedül Krisztus Urunk adhat a számunkra. Az angyaloknak csak összhangjuk és boldogságuk van; de *igazi békéjük* nincs, mert soha zaklatott szívűek nem voltak és így nem is érthetik meg *a szorongás ellentétét, a kiegyenlítő békét*. A *béke* az utolsó hang az összhangban; csendből születik, mely akkor áll elő, amikor a lélek önmagát már megtalálta. A *béke* annak az élő körnek a kerete, amelyen belül van az isten. —

A békét nem keressük; a *békét* úgy találjuk meg. Az ember csak nyugalmat keres, mert ez az ő testi természetének az igénye. Pihenni, nyugodni akarunk és amíg ezt hajszoljuk, teljesen kimerülünk bele. Csak amikor már lemondunk a nyugalomért való küzdelemről is, csak akkor találjuk meg magunkban az igazi békét. —

A béke a küzdő léleknek a pajzsa, amely mögött biztonságban él, mert ezen keresztül semmiféle befolyás és áramlat nem tud behatolni többé. *A béke* a legszélső felfogható és megérezhető valóság a végtelenség legmélyebb szélén, amelyen túl — már kezdődik — a titkok világa. —

A béke az isteni erőforrásnak érezhető hatalma és az alázatosságnak a fokmérője. Csak az alázatos szív bírja a *békét* és a *békében* semmisül meg önkéntelenül a lélek, hogy azután teljesen elmerülhessen az ő Istenében! —

Krisztus módszere, vagyis a *béke* — egy hasonlatban kifejezve — az összegubózott csomónak a türelmes kibontogatása; az ellenáramlaté pedig: a szálak erőszakos széttépése, vagy pedig a csomó szélvágása. —

A jóságos Isten a bűnös emberiséggel meg akarta kötni azt a *békét*, amelyet egykor a betlehemi jászol felett az angyalok kara hirdetett. S valamint a galamb szájában a zöldelő olaj faág a kiengesztelt Isten kegyelmének hirdetője volt, úgy a jeruzsálemi bevonulás útjába terített ágak és olajfagallyak is előre hirdették a közeli megváltás *békéjét*.

ö r ö k b é k e .

El kell jönni az időnek, mikor az *örök béke* országa fog az *Úr Krisztus* kormánypálcája alatt uralkodni mennyben és földön. Már e földön megkezdődik akkor az Isten országa.— *Miért nem kezdjük meg tehát minél előbb?* —

Csakis az *örök béke* nevében indulhat meg az a nagy vallási reformmozgalom, amely a világot erkölcsileg újjáteremtheti; mert az emberi szív úgy van megteremtve, hogy ellentállhat a hatalomnak, az erőszaknak, a gyűlöletnek, de a jósági ok a szeretetnek és a *békének* — *nem!* —

Megtanultam a történelemből, hogy az emberiség évezredekben keresztül tartott komoly dolgokat nevetségeseknek és nevetségeseket komolyaknak. Azt is láttam, hogy a civilizáció úttörői mindig az idealista, hívő lelkek voltak, akik a tömeg lekicsinylő gúnyjával szemben csak saját lelkiismeretüknek isteni sugallatára hallgattak. Ezért kell az *örök békét* a lelkiismeret és a vallás alapjává szervezni.

Hiszek az *örök békében!* Hiszek az egyetemes testvérszeretet messiási korszakában, mert hiszek az emberi haladás isteni törvényében! Hamis próféta az, aki megállást hirdet, mert az élet folytonosságában a megállás a halál! —

M e g b é k é l é s .

Most búcsút veszek azoktól, akik reám nehéz börtönömmel lélektisztító szenvedéseit mérték. Nyugodtan tehetem, mert hiszen kiüresítettem már szívemből minden *keserűséget és neheztelést*. Csak azt mondhatom reájuk, amit *Erdős Renée*-nek egyik szép versében olvastam valaha. — Uram, mindazokat, akik engem bántottak és ellenem vádat szőttek; Uram, áldd meg őket! ők voltak a tükör, amelyben emberi gyarlóságaimat megláttam és magamat megutáltam, ők voltak a kövek,

amelyekben megbotlottam, amikor esztelenül csak futottam és futottam. Ők voltak az útmutatóim, mikor a sötét éjszakákban tévelyegtem és a szűk utat, a keskeny ösvényt hiába kerestem. Mikor pedig ott meggyötörve és összetörve álltam: végre Rád találtam! — *Uram! áldd meg őket!* —

Türellem.

Lelki haladásunknak a legbiztosabb fokmérője az a *türellem*, amivel ellenségeinkkel szemben viselkedünk. Mert amíg a mi jó barátaink csak a pillanatnyi javainkat szolgálják, addig az ellenségeink az örökkévalókat. Megtanítanak bennünket Krisztus utánzására. —

A *türellem* bennünk érzéssűrűdés, amely a Lélek önmelegét, a szeretetet növeli, amelynek azután kiszűrődései vannak. Ilyen az önfeláldozó jóság, a lelki gyöngédség és az elnéző bűnbocsánat. Talán az anyák is azért szeretik rendesen jobban azokat a gyermekeiket, akikért többet szenvedtek, mert az anyaság ösztönével tűrtek és megalázkodtak miattuk. —

A *türellemnek* isteni eszményképe a tövissel koronázott Jézus, akinek szelídséget a próféta a nyírásra vitt bárányhoz hasonlítja, aki nem nyitja meg a száját az ő nyírója előtt sem. Milyen csodálatos *türellemmel* vitte egykor kínos keresztyét. bár háromszor esett össze alatta. Valahányszor tehát szenvedéseink terhe alatt roskadozunk, tekintsünk a türelmes Krisztus arcába és higyjük, hogy az ő keresztyét segítjük most hordozni, így tanít meg bennünket a mi saját kálváriajárásunk, hogy a szelíd *türellemmel* viselt szenvedés királyi méltóság, mert bár tövisből van a koronája, de azért térdet hajt előtte még a cinizmus is. —

A *türellem* a legfőbb isteni erény, amely alázatosságból és önmegtagadásból van egybeszöve. A legnehezebb lelki kvalitások egyike. Egy folytonos, néma harc; egy hangtalan csendes küzdelem, amelyben a gyarló ember csak nagyon ritkán tud győzni.

Hányszor kapom rajta magamat, érzékenyebb vagyok, mint egy nyúzott ember; a legkisebb érintésre összerázkódom. Pedig hogyha a *türellem* alázatosság, akkor ennek virága az önmegtagadás. Szent Pál szerint is, a *türelemből* fakad a hit

A jóságos Isten a bűnös emberiséggel meg akarta kötni azt a *békét*, amelyet egykor a betlehemi jászol felett az angyalok kara hirdetett. S valamint a galamb szájában a zöldelő olajfaág a kiengesztelt Isten kegyelmének hirdetője volt, úgy a jeruzsálemi bevonulás útjába terített ágak és olajfagallyak is előre hirdették a közeli megváltás *békéjét*.

ö r ö k b é k e .

El kell jönni az időnek, mikor az *örök béke* országa fog az *Úr Krisztus* kormánypálcája alatt uralkodni mennyben és földön. Már e földön megkezdődik akkor az Isten országa.— *Miért nem kezdjük meg tehát minél előbb?* —

Csakis az *örök béke* nevében indulhat meg az a nagy vallási reformmozgalom, amely a világot erkölcsileg újjáteremtheti; mert az emberi szív úgy van megteremtve, hogy ellentállhat a hatalomnak, az erőszaknak, a gyűlöletnek, de a jóságnak, a szeretetnek és a *békének* — *nem!* —

Megtanultam a történelemből, hogy az emberiség évezredekken keresztül tartott komoly dolgokat nevetségeseknek és nevetségeseket komolyaknak. Azt is láttam, hogy a civilizáció úttörői mindig az idealista, hívő lelkek voltak, akik a tömeg lekicsinylő gúnyjával szemben csak saját lelkiismeretüknek isteni sugallatára hallgattak. Ezért kell az *örök békét* a lelkiismeret és a vallás alapjává szervezni.

Hiszek az *örök békében!* Hiszek az egyetemes testvérszeretet messiási korszakában, mert hiszek az emberi haladás isteni törvényében! Hamis próféta az, aki megállást hirdet, mert az élet folytonosságában a megállás a halál! —

M e g b é k é l é s .

Most búcsút veszek azoktól, akik reám nehéz börtönömnék lélektisztító szenvedéseit mérték. Nyugodtan tehetem, mert hiszen kiüresítettem már szívemből minden *keserűséget és neheztelést*. Csak azt mondhatom reájuk, amit *Erdős Renée*-nek egyik szép versében olvastam valaha. — Uram, mindazokat, akik engem bántottak és ellenem vádat szőttek: Uram, áldd meg őket! ők voltak a tükör, amelyben emberi gyarlóságaimat megláttam és magamat megutáltam, ők voltak a kövek,

amelyekben megbotlottam, amikor esztelenül csak futottam és futottam, ők voltak az útmutatóim, mikor a sötét éjszakákban tévelyegtem és a szűk utat, a keskeny ösvényt hiába kerestem. Mikor pedig ott meggyötörve és összetörve álltam: végre Rád találtam! — *Uram! áldd meg őket!* —

Türellem.

Lelki haladásunknak a legbiztosabb fokmérője az a *türellem*, amivel ellenségeinkkel szemben viselkedünk. Mert amíg a mi jó barátaink csak a pillanatnyi javainkat szolgálják, addig az ellenségeink az örökkévalókat. Megtanítanak bennünket Krisztus utánzására. —

A *türellem* bennünk érzéssűrűdés, amely a Lélek önmelegét, a szeretetet növeli, amelynek azután kiszűrődései vannak. Ilyen az önfeláldozó jóság, a lelki gyöngédség és az elnéző bűnbocsánat. Talán az anyák is azért szar étik rendesen jobban azokat a gyermekeiket, akikért többet szenvedtek, mert az anyaság ösztönével tűrtek és megalázkodtak miattuk. —

A *türelmeknek* isteni eszményképe a tövissel koronázott Jézus, akinek szelídséget a próféta a nyírásra vitt bárányhoz hasonlítja, aki nem nyitja meg a száját az ő nyírója előtt sem. Milyen csodálatos *türellemmel* vitte egykor kínos keresztjét, bár háromszor esett össze alatta. Valahányszor tehát szenvedéseink terhe alatt roskadozunk, tekintsünk a türelmes Krisztus arcába és higgyük, hogy az ő keresztjét segítjük most hordozni, így tanít meg bennünket a mi saját kálváriáj árasunk, hogy a szelíd *türellemmel* viselt szenvedés királyi méltóság, mert bár tövisből van a koronája, de azért térdet hajt előtte még a cinizmus is. —

A *türellem* a legfőbb isteni erény, amely alázatosságból és önmegtagadásból van egybeszöve. A legnehezebb lelki kvalitások egyike. Egy folytonos, néma harc; egy hangtalan csendes küzdelem, amelyben a gyarló ember csak nagyon ritkán tud győzni.

Hányszor kapom rajta magamat, érzékenyebb vagyok, mint egy nyúzott ember; a legkisebb érintésre összerázkódom. Pedig hogyha a *türellem* alázatosság, akkor ennek virága az önmegtagadás. Szent Pál szerint is, a *türelemből* fakad a hit

és a reménység. Akinek pedig már reménysége van, az meg nem szégyenül. —

A türelem világot rendítő élőhit és mindent magához ölelő reménykedés, az önuralom isteni tökéletessége, a végtelen Erő öntudata, amely minden akadállyal szemben gyöngédséggel akar győzedelmeskedni. Ezt jelképezi Jézus kezében a nád-pálca, amivel meggyalázni akarták. Pedig igazi királyi jogarrá lett azzal, hogy türelemmel tudta hordozni, holott egy csapással összetörhette volna vele a világot. —

Mi földi emberek a csodatévő és sírjából feltámadó isteni Erőt bámuljuk az Úrban. Az ég tiszta angyalai pedig az ő gyengeségét csodálják és türelmes szenvedéseit imádják. Az ő szemükben a keresztfára lett az isteni hatalomnak a legmértöbb trónusa. E trónusra csak a *türelem* lépcsőjén lehet felemelkedni. A megalázott embert is az angyalok szemében csak a türelmesen viselt szenvedés magasztalhatja fel. Ezért lett a *türelem* Krisztus koronája, amivel szemben *minden más erény* alázatosságban megsemmisül. —

A b é k e o r s z á g a .

Én már látom, hogy állandóan növekszik a tisztultabb szívekben az öntudatlan *hitkészség*, amely titkos reménységekkel tekint a jövőndőbe. *Várunk valamit!* Egy lelki újjászületést. Az emberiség egy újabb erkölcsi lendület után sóvárog, amely a mai nyelvi, faji és vallási elszigetelődés és gyűlölködés fölé emeli az emberi haladást. Talán ez lesz majd *Krisztusnak* megjövendőlt „*Béke országa*”, ahol a próféta főséges víziója szerint „*az igazság és a szeretet megcsókolják egymást.*” —

V i l á g b é k e .

A világbéke attól függ, hogy tudunk-e békét ültetni a szívekbe? És ha meg akarjuk változtatni a mai gyűlölködő közhangulatot, előbb meg kell változtatni *a népek lelkületét is*. Amíg ez meg nem történik, a nemzetközi ellentéteket sem lehet kiegyenlíteni. Ezért tekintek nagy reménységgel az *oxfordista* mozgalomra, amely gyorsan terjed és a keresztény népek lelkivilágát az evangéliumok szellemével akarja össz-

hangba hozni. Szereteten alapszik és ennek a felindítására törekszik. Nem elfogult és nincs benne vallási türelmetlenség, miután célja nem a térítés és a lelkek elhalászása, hanem *mindenkit a saját* vallásának keretében akar Krisztus életének utáztatásával nevelni a tökéletességre. —

A világbéke a szociális gazdasági világrend, az összes vallási rendszerek egységesítését előkészítő új valláserkölcsei irányzat majd csak úgy 40—50 év múlva fog teljesen megérni. Lesz még egy összecsapás; de érzem, hogy az lesz az utolsó. A 2000-ik év már az egyetemes humanizmus jegyében fog megindulni. A kereszt mellé a *béke* pálmáját tűzik, hogy Krisztus dicsőséges országa már a földön uralkodhassék. „Egy akol és egy pásztor”, mert jön Krisztus! „Ezrek elmúlnak és ezerek el nem múlnak!” így hangzik a jövendölés! És minden jel arra mutat, hogy a haladás összes ágazatai az egységesítő irányzat felé haladnak. A jövendő nemzedék egy *békés*, boldog korszak felé halad, amelyből új eszmék hajnala pirkad, amelyet mi készítettünk elő könnyeink és vérünk hullásával. —

Hiszem, hogy a várt 2-ik Úr jövetel egy szebb korszak hajnalhasadása lesz, amely nem csupán a testi halálnak, hanem a lelki halálnak a fullánkját is ki fogja törni az emberiség mentalitásából! A jövő forradalmi már nem véres pusztításokban és erőszakoskodásokban fognak megnyilatkozni, hanem *lelki* átalakulásokban: *világbékében* és kooperatív testvérszeretetlen! Ez a korszak fogja magával hozni a lélekromboló materializmusnak kézzelfogható megszügyenülését és vele a mammonbálvány végleges bukását. —

A világbéke nagy és humánus gondolata megérdemli, hogy az ember szembeszálljon érte a fontoskodó politikusok kicsinylő gúnyjaival és lenézésével. Azt a tizenkét szegény zsidó halászt is rajongó bolondnak tartották mindaddig, míg az *Eszme* meg nem érett s lassan, de biztosan emelkedve, mint a tenger dagálya, el nem borította a világot. —

M e g n y u g v á s .

Mikor Pyrrhus hatalmas hadseregét összegyűjtötte, a bölcselkedő Cyneas így szólt hozzá: Minek vesződsz te ezzel a tengernéppel? — Hogy meghódítsam velük Szicíliát. — És

azután? — Azután Itáliát, Carthagot és ha lehetséges, egész Afrikát. — És mindezek után mit csinálsz? — Akkor azután *megnyugszom*. — Szerencsétlen ember! Miért nem *ezen kezded* a dolgot? Ha akarod, *megnyugodhatsz mindjárt* — Valóban, mi is mindjárt *megnyugodhatnánk* — kicsiny és nagy dolgokban egyaránt — ha erős akarattal fognánk hozzá a *megnyugváshoz*. —

Senki sem tudhatja, mit határozott felőlem az Úr kegyelme, hogy az Ő követésére nekem a börtönnel is alkalmat adott. Ma még én sem tudom, vajjon sikerülni fog-e megértetni embertestvéreimmel, hogy én tőlük semmit, de semmit nem akarok. Csak azt a testvérszeretetemet szeretném szétárasztani közöttük, amely *hazátlanságom hosszú 15 évi szenvedéseiben* a lelkemben összegyűlt. Jóakarátú, tiszta érzésű szíveket óhajtánék az Úrhöz vezetni; nem üres szavakkal, hanem életem példaadásával. —

Én jó Istenem! Néha *milyen kevés kell* ahhoz, hogy egy-egy összetört lélek magát összeszedje! —

Sokszor adok a földre borulva hálát a jó Istennek, hogy még engem is méltónak tartott üldözésekre és fel magasztalt sorozatos megaláztatásokkal. Ezzel tanított még nasvobb türelémre és lassanként felnevelt az Isten akaratában való föltétlen *megnyugvásra*. —

Ha azt akarjuk, hogy körülöttünk minden megváltozzék, kezdjük meg ezt a változást önmagunkon. Nekünk kell alkalmazkodnunk a külső viszonyokhoz, mert az egész világ nem fog mi hozzánk alkalmazkodni. Ha *nyugodni* akarunk egy rövidebb ágyban, nekünk kell egy kissé összébb húzódnunk, mert az ágy nem tud a mi kedvünkért sem kinyújtózkodni. Türelemmel kell beilleszkednünk az adott viszonyokba, mert ha nem tesszük jó kedvvel, meg keli tennünk — kényszerűségből. —

Zúgolódás és csüggedés nélkül *nyugszom* meg ma is az Isten szent akaratában, mert cél nélkül semmi sincs és én mindezt bizonyára megérdemeltem. Hálát adok Néki, hogy a megaláztatás vesszőfutasain keresztül újra megtaláltam az én igazi hivatásomat. Mert én érzem legjobban, mennyire rám illenek szent Pál apostol szavai: Inutilis servus fui, quod de-

bui facere, feci. Haszontalan szolga voltam, csak annyit tettem, amennyire köteles voltam. —

M e g e l é g e d e t t s é g .

Többet ér egy szalmafüdeles kis viskó — a földön, mint egy csillogó légvár — a levegőben. —

A c s e n d .

A világ összes tudománya és minden kincse elhomályosul egy pillanatnyi *lelkicsönd* értékével szemben. Ezért senki sem követhet el nagyobb vétket önmagával szemben, mint amikor kerüli a magányt és a türelmet, amelyben a csönd terem. Csak egy pillanatnyi türelmes önátadás, vagy önmegtagadás és máris benne vagyunk a *csöndben*, ahol fényes árnyékok suhanását hallgatjuk és érezzük az Isten közelségét. —

A csönd a lelkek érzésének egy benső nyugodalma. Ezért a kitörő természetű lelkek menekülnek előle. *Ady* is megérezte, de félt tőle: — Jaj! Jön a Csöndherceg s eltípor! — Mi van a *csöndben*? Sűrűdött érzés, Isten. Ezért a *csöndnek* van a legszebb hangja. *A csönd* igazi harmónia. *A csönd* tiszta, finom dallamosság és megindító szépség, minden kérdésünkre felel, minden útra elvezet. *A csönd* szent titkoknak fátyola és benne élni égi öröm. A méhek is csak *csöndben* és homályban tudnak dolgozni. Az emberi lélekben is így készül az élet méze. —

A nagy eszmék anyaméhe a *csend*, valamint a nagy érzéseknek is a szülőanyja a titokzatosság. A *contemplatio* elmélyüléseknek is egyik módszere a *silentium*. —

A csöndről gyönyörű regénk van, amely Krisztus születéséhez kapcsolódik. Jézus gyermekségének evangéliumában van megírva: A teremtés kezdete óta csak egyszer volt *pillanatnyi csönd*, egy általános *világcsönd*, amely az Isten kegyelméből jött a földre: — a Megváltó születésének pillanatában. Még csak egy falevél sem rezdült meg, mert a szellő elsimúlt. A tenger mozgása megállt. Az idő eltűnt. Az emberek pedig néma csodálkozással néztek egymásra. Az emberek talán még ma sem tudnák, hogy Megváltó született. Mert ez a *csönd* vonta be ragyogásával a betlehemi csillagot. Ez a *csönd* volt

a születés éjszakáján az angyalok szárnyainak a puhasága. Ez hozta ujjongásba a pásztorok szívét és ebben a *csöndben* indultak útnak a bölcs királyok. —

Boldog lélek az, aki már gyönyörködni tud a *csöndben*. Nincs annál szebb muzsika. Milyen kár, hogy olyan kevesen tudják hallgatni és olyan nagyon sokan szeretik megzavarni! —

Oh! egy nyári estnek mennyi varázsa van! Még a szellő is elpihen a nagy gyönyörűségektől. A csillagok is figyelnek. Csak a *csönd* beszél. Csodaszép dolgokat... Vájjon miért tudják ezt olyan kevesen hallgatni? Csak mikor a szív szeretettel teljes, akkor csordul ki belőle a *csönd* éneke: a néma hallgatás! —

Minden érzésnek van *csöndje*. Van az örömnak, van a fájdalomnak, van a megaláztatásnak és a felmagasztalásnak. Van a szeretetnek és van a gyűlöletnek; az erénynek és a bűnnek. És ezt az Isteni *csöndet* hány ember kerüli, mert fél tőle. A legtöbb emberre úgy borul rá a koporsó födele, amely a legnagyobb földi *csöndnek* az örök szimbóluma, hogy életükben talán soha sem találkoztak vele. Vájjon miért? Mert nem ismerték soha a *türelemet*, amelynek a mélységéből szűrődik ki a *csönd*. —

A birkózók küzdelme sem akkor a leghevesebb, amikor hajlékony testtel tusakodnak egymással, hanem amikor az összeroppanás előtti pillanat halálos *csöndjében* mozdulatlanul tartják egymást. —

A magány.

Magamon tapasztaltam, hogy valahányszor a külső élet kifárasztott és egy kissé *visszavonultam önmagamba*, akkor érzéseimmel mindig szorosabban tudtam bekapcsolódni az Istenbe. Mindenben megtaláltam őt, habár elrejtőzve, mint a természetnek az éltető lelkét. Ezért adok hálát az Üniak, hogy az én zajos és csillogó külsőségekben elmerült életemet összetörte. Hogy a csalódások és megaláztatások sorozataival kiragadott a nyilvános élet piaci lármájából, és megszerettette velem a *magányt*, amely a léleknek az igazi pihenőhelye. —

Sohasem él olyan őszintén az ember, mint amikor teljesen vissza tudott már *vonulni önmagába*. Önmagunk megis-

mérésére *a magány* a legalkalmasabb helyzet. Csak itt lehet lelkünk legelrejtettebb redőit is kisimítani és érzéseit is megtisztítani. O beata solitudo! O sola beatitudo! Oh! boldog egyedüliség; oh! egyedüli boldogság! —

Lelki narkotikum.

Hány emberroncsot látunk naponként az uccasarkokon. A háború őrvöngéseinek a rokkantjait és szegény nyomorultjait. Összefacsarodik a szívünk, ha csak rájuk tekintünk. Azt hisszük, hogy ezeknek az élete pokol és gyötrellem, amelytől alig várják a megszabadulásukat. Milyen tévedés! Ahol az Isten keze sebet vág, oda rögtön ráteszi a balzsamát is. A gyógyító és minden fájdalmat csillapító *lelki narkotikumot*. — A minapában beszéltem egy szegény vak katonával, aid egész vidám hangon mesélte el nekem, hogy egy robbanó gránát hogyan roncsoolta össze az arcát és hogyan oltotta ki a szeme világát. Megindulva kérdeztem tőle: — Ugyebár, ennél nagyobb baj már nem érhetne volna? — *Nem sajnálom* kérem, mert amióta megvakultam, azóta kezdem csak tisztán látni az Istent... Szerettem volna lehajolni, hogy ennek a szegény rokkant testvéremnek a kezét megcsókoljam. —

Biblia.

Biblia. — Evangélium. — Evangéliumi szellem. — Hegyi beszéd.

— Zsoltárok.

Biblia.

Az Ó-szövetség és az Új-szövetség elválaszthatatlan egységben olvadnak össze mint a *Bibliának* a két része, amelyek egymást kölcsönösen kiegészítik. Egymás nélkül meg sem érthetők. Az Ó-szövetség bibliája a *lakat*, az Új-szövetségé a hozzá való *kulcs*, amely egyedül tudja azt nekünk felnyitni. Az egyik a *gyertyatartó*, a másik a benne égő *gyertyaszál*, amely bevilágít a sötétségbe és megérteti velünk az isteni ki nyilatkoztatásnak a kettős oldalát. —

A könyvek könyvét, a szent *Bibliát* a zsidóktól kaptuk égi ajándékképen. Ezért a könyvért vérezett évszázadokon át Izrael. Az életével védte és takargatta. Mikor azután később közkinccsé lett, épúgy cserben hagyta, mint egykor a Messiását. — *Bíró Lajos* szerint ezt az évezredek vérével megszentelt ereklyét a modern zsidó a sarokba vágta. Helyette a könyvespolcra *Büchner*, *Darwin*, *Hackel* könyveit tette díszkötésekben, amelyekben a teremtés kezdetét többé nem a *mózesi* szent igék magyarázzatják, hanem *Moleschot*, aki a *Genézis* főséges első sorát így travesztálja: *Kezdetben pedig vala a protoplazma!* —

A zsidó *Biblia* hirdette legelőször az emberiség isteni lezármazását, bukását, fokozatos tisztulását és visszakapcsolását az elvesztett menországba. Ugyancsak ez a *Biblia* magyarázza meg nekünk eredetünknek és fokozatos evolúciónknak a végcélját is; vallási nyelven: a világ teremtését, megváltását és megszentelését. Ezért ez a könyv az eltévedt emberiségnek világító tornya, égi öröksége, vallástörténelmi művelődéseinknek a keresztmetszete. —

Mutassanak nekem bármilyen tudományos könyvet, amely évezredek változó műveltségében a helyét mindig megállotta volna. Hiszen a tudománynak egy *évszázaddal* ezelőtt még szentnek tartott elméleteit ma már lemosolyogjuk. A középkori nagy tekintélyek munkái pedig mulatságos olvasmányzámba mennek. — Milyen magaslaton áll ezekkel szemben a *Biblia!* Rendületlenül állja évezredek kiforrott haladásának a legkülönbözőbb kritikai szempontjait. Szilárd, mint a tőbe dobott arany érc, amely csak a salakját veti el. —

Felnőtt korunkban úgy vagyunk a *Bibliával*, hogyha érzéseinkbe elmélyülve olvassuk néhány sorát, az könnyekig megindít. *Közvetlenségével* mély hatásokat tud belőlünk kiváltani. Milyen kár, hogy ezekről az élő igazságokról könyvtárakat írtak össze a kommentátorok. Sikerült nekik a rideg szövegmagyarázatokkal letörölni bennünk *az első érzések hímporát*, azt a bájos naivitást, amely minden lélekre hat egyszerűségével és közvetlenségével. —

A művészi szépségnek a tiszta érzések naivitása adja meg a művészi jelleget. Az a hitem, hogy a kereszténység egységét a *biblikus szöveg* analíziseivel tépték szét darabokra: *feleke-*

zeményekre. Így lehet még a zöld búzakaralásból is, amelyből az élet kenyere leszen, száraz szecskát vágni. —

E v a n g é l i u m .

A hitünket bele kell vinnünk az életbe. Minden ember legyen a krisztusi eszméknek egy-egy apostola. Van-e hatalmasabb erkölcsi fegyver az egész világ meghódítására az *evangéliumnál*, amely igazságot, testvériséget, szeretetet hirdet? Ki versenyezhet mi velünk, ha mi ezeket az igazságokat belevisszük az életbe és saját életünk példájával ragadjuk magunkkal a tömeget a tisztaság, az igazság, a szeretet felé?! —

Milyen kár, hogy az Úr Jézus üzeneteit, amelyek élő Igék és nem üres szavak és ezért mindenkire sajátos egyéni hatásokat is tudnak gyakorolni, belepréselték a tudományos exegezis kereteibe. Az élő Igét megmerevítették az írásmagyarázók. Csak azt szabad kiéreznünk ezekből, amit ők kiéreztek. Megtiltották, hogy én válogassam ki a kertből a virágokat és ne merjem az én ízlésem szerint csokorba kötni. Ha pedig mégis megtettem, a középkorban bizony megégették érte. Az *evangéliumoknak* érzésre ható közvetlenségeit *értelmi* hatásokkal akarták helyettesíteni, az atyai érzéseknek a melegségét iskolai pedagógiával cserélték fel. Fedig az Úr Jézusnak minden egyes szava valóban színes, élő virág, amelyek illatoznak és felmelegítik édes mézükkel a szíveinket. *Az embernek magának* kell Krisztus szavait megérteni, mert *egyéni hatása* van mindenkire. Ne préseljük le növényteni gyűjteményekbe az élő virágokat, mert az élet frissessége helyett csak kiszáradt rostokat találunk benne. —

Európa szédítő magasságba emelkedett a technikai haladás terén; de letiport szíveken gázol keresztül. Értelmi világosságunkat drágán kell megfizetni; boldogságunkat adtuk érte cserébe, mert a keresztény népek *szavalják az evangéliumot, de nem követik.* —

A világtestvériség teljesen födi a krisztusi alap gondolatot: — Egy akol, egy pásztor! — Csakhogy ezt az eszmét az *evangéliumok* szellemében és krisztusi eszközökkel kell az egyetemes emberszeretet jegyében megvalósítani és nem csupán natalmi szervezkedéssé tenni. Mert míg a marxista jelszó:

Ami a tied, az az enyém is! — addig az *evangéliumi* jelige: Ami az enyém, az a tied is! —

Közös sorsa a legtisztább és legszentebb intézményeknek is, hogy mihelyt hatalomra jutnak, az emberi gyarlóság megromítja a lényegüket. Így pl. merem állítani, hogy a szocialista testvériség egyesek szájában már gyakran csak hazug jelszó volt, amivel azok a népámítók milliókat tévesztettek meg, hogy ezeknek a lelkesedésével a hatalom polcára kapaszkodhassanak. Ez a szomorú példa győzött meg engem, hogy nincs más igaz testvériség, mint a lelkiismeretben is kötelező *evangéliumi* szeretet, amely Krisztusnak az öröksége. —

Van-e fönségesebb és világosabb könyv a szent evangéliumoknál? El nem évült 2000 év óta! Érzéseket nevel, eszméket sugall; csak a modern ember vágja a sarokba. —

E v a n g é l i u m i s z e l l e m .

Hát nem látjuk, hogy a népek sorsát intéző Gondviselés új vágányra akarja terelni az emberi haladás kisiklott szeke-
rét? A Szellemkéz már újra írja a tüzes betűket: *Vissza az evangéliumi igazságokhoz!* Az egyszerűséghez, az igénytelenséghez, az önzetlenséghez, az Isten- és emberszeretethez! Elég volt a testi mámorból és részegségből! Vissza a lelkiségekhez! A széphez, a jóhoz, az igazhoz, — mert ha mielőbb eszünkre nem térünk, végkép elpusztulunk! —

Bejártam a világ nagy részét és amikor megfigyeltem a fajok között lévő különbségeket, rögtön feltűnt, hogy az *erkölcsi érettség és tisztultság* sokkal erősebb kapocs a lelkek egyesítésében, mint akár a fajbeli, akár a vallási szempont. Az emberben minden dogma-ismerettől függetlenül szokott kialakulni az ő erkölcsi felfogása és lelkiismereti érzékenysége. Amerikának egy harmada semmiféle vallási rendszerhez nem tartozik és ezek között mégis sok mély érzésű és tiszta erkölcsű embereket is találhatunk. A jóság, a szelidség, a gyengéd nemeslelkűség és önfeláldozó készség az *evangéliumi szellem átérzésétől* ered, nem pedig a dogmák ismeretéből. —

H e g y i b e s z é d .

A hegyi beszédet hegyen mondotta el az Úr. Ott mondta a boldogságról szóló isteni beszédét is, amelyben megismer-

tette Isten földi országának szellemét, mely teljesen különbözik a földi gondolkodás szellemétől. Boldognak mondta a lelki szegényeket, a szelídeket, a siránkozókat, az irgalmasokat, a tiszta szívűeket, a békességeseket; — azokat, akik éheznek és szomjúhozják az igazságot, vagy akik az igazságért gyalázatot és üldözést szenvednek. Bőséges lesz mindezeknek a jutalmuk a mennyekben. Így látta meg az *Ő* jövőbe néző isteni tekintete a szenvedőknek és vértanúknak millióit, akik boldogok lesznek az ő erős hitükkel, bár a világ őket meg nem érti és balgatóknak tartja. —

A hegyi beszéd nyolc pontja az emelkedett lelki életnek a legbiztosabb útmutatója. Kemény *gyümölcs* és nehéz az édes magjához férni. Ezért az éretjen lelkek szemében még a *hegyi beszéd* is csak frazeológia. A formalisták pedig csupán spekulatív morális tételeknek tekintik. Élő erővé azonban a szentek életében lesznek, akik ezeket életük alaptörvényévé teszik. Nem azok gyakorolják tehát, akik megértik, hanem azok értik meg, akik gyakorolják. —

Z s o l t á r o k .

Hős és szent volt Dávid, az Úrnak igaz prófétája, aki megjövendölte, hogy törzséből fog származni a *Messias*. Saszárnyakból tépte ki tollát, mikor *zoltárait megírta*. Ezek a versek a bűnbánatban megtisztult léleknek és a megváltás után esengő embernek könnyéből és véréből születtek! —

Boldogság — Boldogtalanság.

Boldogság. — A 8 boldogság. — Hol van a boldogság? — öröm. —
Bánat. — Búskomorság. — Boldogtalanság.

B o l d o g s á g .

Mit tud arról a kicsapongó Bóma, hogy míg ő a gyönyörök poharát az undorig üríti, addig az Appia-út katakombáiban a holtak hirdetik az élőknek a *boldogságot*. „Boldogok, akik sírnak. Boldogok, akik üldözést szenvednek az igazságért!” —

A hit, a természet, a művészet, ezek a földi életnek virágillatos ligetei, ahol egy-egy pillanatra mindenki felüdülhet az eszményekben, a tisztaságban, az igazságban. Embernek ezek nélkül *boldogság* nem adatik e világon! —

Oh, a *boldogság* nem a külső viszonyokban, hanem szívünknek benső nyugalomában rejlik. Ez a nyugalom az igazi boldogságnak termőföldje s ez a lélek állandó békéjében áll, amelynél nagyobb kincse halandó embernek nem lehet Világok hatalmas ura lehetsz, fenéig ürítheted az örömök pohárát, a fényűzés ragyogása emelheti életedet, de ha fel nem találod lelkednek tisztaságában azt az összhangot, amit csak nyugodt lelkiismereted adhat meg: nyomorultabb léssz annál a földönfutó koldusnál, aki azonban fáradt fejét nyugodtan hajthatja le pihenésre. —

Az embernek egyetlen életcélja a *boldogság*. Ezt hajszolja egész életén keresztül fáradhatatlanul. Az ember tehát, *boldogságra* van teremtve. Ezért fárad, ezért dolgozik, ezért tűr, ezért eped és ezért sóvárog. Ez a vágy titkos ösztönével betölti az ember lelkét teljesen, mint ahogy a tenger vizét áthatja a só. S ami különös — míg az embernek minden egyéb vágya kielégíthető, addig egyedül a *boldogságot*, vágyainak ezt a leghatalmasabb ösztönét, képtelen teljesen kielégíteni. —

Az embert űzi és hajtja az élet küzdelmeinek rögzös útján keresztül a *boldogságnak* elérhetetlen reménye. Utána futunk mindig és méms nélküle halunk meg. Küzdő embertársam!

Oh én értem a te szíved szomjúságát, a te lelked titkos epedését. Nyugtalan az, mint a fészkeből elszakadt pelyhes madár, amely csak akkor lesz boldog ismét, ha visszateszed anyja szárnya alá. A te lelked is az Istennek elszakadt lehelete. A teljes *boldogságot* csak az Ő szárnyai alatt, fogod föltálatlálni! —

Mit ér az élet minden kényelme *boldogság* nélkül — a jólét öröm nélkül, a tekintély és a rang szeretet nélkül? Úgy van velük az ember, mint a zivatarban eltévedt éhező utas, aki a homokban egy nagyobb zacskót látott heverni. Mohó vággyal kapta föl, talán lesz benne egy darab kenyér. Föltépi, kincsek és csillogó drágakövek kápráztatták szemét. Beleenyúlt a hideg, élettelen drágaságokba és csalódott szívvel hajtotta el magától: Hát csak drágakő és nem kenyér?! —

Az igazi *boldogság* oly ritka az életben. Úgy vagyunk vele,

mint az aranymosó a folyó fővenyével. Egy pár csillogó porszem a rosta fenekén, — ez a *boldogság*. Ezt a porszemet kell az embernek nagy munka árán a fájdalmak homokjából és törmelékéből kiszitálni. —

Valahányszor erősebb bennünk a lélek a testnél, az akarat az érzéseknél, a szív az önzésnél, mindig valami jóleső *boldogság* ömlik szét lelkünkben, mint a vízen az az illatos olaj, amely megcsillapítja a háborgó hullámokat. —

Mikor az Isten jósága érezhetővé lesz bennünk egy finom melegség által, akkor engem mindig valami csodálatos hév borít el. Mintha egyszerre emelkednék a magasba és vele együtt süllyednék egyúttal a mélység felé is. Elemezni nem tudom. De talán mégis úgy nevezhetném el leghelyesebben: *Boldog szomorúság!* Csendes és édes öröm, amelynek már nincsenek kitorései. Ilyennek képzelem el a menyországnak boldogságát is. Ha egy hasonlatban kellene megérzékeltetnem, az orgonavirág mézéhez hasonlítanám. Ennek is a tölcseré fenekén van egy picurka mézcsepp; ha a nyelvünkre vesszük, az illatos ízében ennek is van valami különös *édes keserősége*. Szimbolikusan úgy értelmezem ezt, hogy a tiszta *boldogságot* is körülárnyékolja valamely szomorúság. Ebből a keletből még kristályosabban tud előragyogni a *boldogság* is. A brilliáns is szebben érvényesül egy remek foglalatban. —

Nincsen nagyobb *boldogság*, mint mikor érezni tudjuk, milyen meleg és milyen könnyű a jó lelkiismeret édes nyugalmaiban élni. —

A *boldogság* nem vágyaink kielégítésében, hanem a vágyaktól való mentességben áll. —

Senki sem lett jobbá az által, hogy repülni tudunk a levegőben, utazni a tengerfenéken és átfúrjuk a hegyeket, hogy rajtuk keresztül bújhassunk. A *boldogság* sohasem az ember életviszonyainak *külső* rendjében, hanem mindig csak *belső* lelkivilágának az összhangjában található fel. Nem kívülről, hanem *belülről* jön. —

A világhódító uralkodók csak elég hatalmas emberek! De ha *tíz* ilyen világhódító összeállna, hogy egyesített erővel próbáljanak *egyetlenegy* embert boldogítani, aligha sikerülne nekik. Talán egy-két hónapra igen, de *egész életére* aligha!

Mert ha az emberi *boldogság* csak a kényelemből és a jóliakasból állana, azt valahogy még kielégítenék; de az ember nem csupán hasból áll, mint a pók és nem csupán zsebből, mint az erszéyes állatok. Szíve és lelke van, vágyai és reményei, amiknek teljesítése más Valakinek a Kezében van! —

Milyen kevés kell az ember *boldogságához*. Azért szenved sok ember annyit, mert nagyon igény teljes; pedig az élet olyan egyszerű és természetes. A *boldogtalanság* is tehát nem a külső viszonyokban van, hanem mibennünk: a mi igényeinkben. Azt akarjuk, hogy az élet alkalmazkodjék hozzánk; pedig nekünk kell mindig beleilleszkednünk az adott viszonyokba. —

Csak a *szív* tud *boldogságot* termelni. Azért ezt is csak magunkban termeljük, mint a csiga a gyöngyét; szenvedések és könnyek árán alakul ki bennünk! Ne keressétek soha mást a *boldogságot*, mint a szívetekben és abban a szeretetben, amelyet szívetekből nyújtatok és szívekből kaptok. Akit az élet erre meg nem tanított, az szánalmasan szegény, mert hiába született. —

Bár különböző utakon, de minden ember a *boldogságát* keresi. Ezért a *boldogságért* sóhajtozik imájában a zárdaszűz; a *boldogság* vágya zokog fel a nyomor mélységéből is és ezt halljuk a tömeg morájában, amely szervezkedik és követeli az ő osztályrészét: — a *boldogságot*. Elmondhatjuk, hogy minden könny és minden vércsepp, amely valaha a földön kiontatott, csak a *boldogság* oltárára lecsurgó erőszakos, vagy önkéntes áldozat volt. —

Nagyobb jótéteményt nem tehetünk embertársunkkal, mint amikor megértetjük vele, hogy a boldogság a mi legsajátosabb benső tulajdonságunk. Hogy azt nekünk senki nem adhatja, csak mi magunk. Aki pedig önmagában meg nem találja, az hiába keresi a tengerek mélységeiben és az egek magasságaiban. Csillagvilágokon keresztül bolyonghat érte: csak csalódásról csalódásra ébred. —

Sokszor egy szalmafüdeles hajlék, vagy egy nádverte gunyhó olyan kincseket takarhat, amit föl nem cserélnénk márványpaloták megunt drágaságaival. Egy kis barátságos és tiszta meleg hajlék, benne a verejtékes munkával megszentelt kenyér; esetleg egy mosolygó arcú kis gyerek, vagy a velünk virrasztó hitvesi szeretet, a mi szívünk *boldogságához* elég.

Elég ahhoz, hogy bennünk az életkedvet és a lelki vidámságot ébrentartsa, szenvedélyeinket és indulatainkat pedig lecsillapítsa. Vájjon mivel cserélné föl egy ilyen lélek az ő nyugalmat?! Mit ér az arany sápadt fénye egy egészségtől és életkedvtől kicsattant arcnak a pírjához képest? —

A Megváltásnak isteni törvénye, hogy minden lélek *csak a maga erejével* emelkedhetik, mert fejlődéséhez mindig annyi kegyelmet kap, amennyit befogadni képes; se többet, se kevesebbet. Még az üdvösség is csak akkor adhat igazi *boldogságot*, ha az *saját erőnkifejtésünknek* az eredménye. — Mit szólnánk az olyan anyához, aki gyermekét nem akarná elválasztani és még akkor is keblén táplálná, amikor már kinőtt a bölcsőjéből? Szeretettel kell támogatni minden öntudatra ébredező erőt és megtanítani, hogy *a saját lábain járva* erősödjék, növekedjék és boldoguljon. Így kell a világ dajkáinak fokozatosan felnevelni az emberiséget is a nagykorúság boldog érettségére. —

Tudjuk Uram, hogy az élet fukar kezei be nem válthatják azokat a reményeket, amelyeket egykor ifjú szívünk rajongása festett elénk. De most, midőn végigtekintünk a csalódások hosszú sorozatán, egy tapasztalattal lettünk gazdagabbak: *hogy igazi boldogság* csak a mennyei hazában várható. —

Amíg mi a *boldogságot* mások szeretetére építjük fel, addig ez nem mitőlünk függ; mások-kezeibe van letéve. Ha ellenben a mi önzetlen szeretetünkben találjuk fel a boldogságunkat, akkor e kincsnek mi vagyunk az urai. Senki más nem adhatja és senki más el sem veheti tőlünk. —

Boldog csak az lehet a földön és a földön túl a nagy mindenségben, aki már *megtalálta önmagát* és megtisztult érzésvilágát *nem engedi visszasüllyedni többé* a semmiségbe. —

Boldoggá .csupán a saját szabadságunkkal kivívott győzelmek tehetnek bennünket, amelyeket önmagunkkal és az alacsonyabb anyagvilág nyomásaival szemben dicsőségesen befejeztünk. —

Világosan érzem: soha, de soha se tudnék *boldog* lenni, még a legfényesebb menyországban se, ha valaha meg kellene tagadnom azokat, akiket ma is szeretek s akikkel találkozni hitemnek legboldogítóbb reménysége! —

Csak arra vár az Úr, hogy magához ölelhesse az egész világot, ő, Aki maga a boldogság, eme végtelen boldogságát akarja minden teremtményével megosztani, hogy azt állandóan növelje és megsokszorozza. Magunkról tudjuk, hogy *minden megosztott öröm százszoros öröm*, mert visszahat azokra is, akik adják. Viszont a *megosztott szenvedés már csak fél szenvedés*. tulajdonképen az isten is csak azért teremtette a világot, hogy mások *boldogságában ő* is gyönyörködjék. —

Az Isten megengedte, hogy a Nefelegtsek, ezek a kis virágok a legkristályosabb érzésű kis pataknak a tükrében nézgethessék örök hazájukat, amelyeknek a színeit viselik: a kék égboltozatot. Ezért nyílnak a kis Nefelegtsek a patak partján, hogy annak kristálytisza vizében együtt tükrözzék vissza az eget. Az ember is csak akkor érzi az igazi *boldogságot*, amikor már lelkében hordozza az eget. —

Vannak olyan ábrándos, bohó lelkek, akik az élet felszínén röpdösnek, mint a pillangó a napfényben a szivárványos tó tükre felett. Telve vannak vágyakozásokkal egy ismeretlen jó és szép után. Az anyagvonalból már kiemelkedtek, de a lelki vonalba még nem tudtak felszárnyalni. Végig járják az életet a vágyakozás szenvedéseivel. Egy örök kielégíthetetlen sóvárgással. Sokszor a szétpattanásig feszülnek, de nincs erejük magukba elmélyülni, ahol rögtön megtalálhatnák a keresett *boldogságot*. Ezek majd csak az élet végén, ott fent az Isten kertjében önthetik ki lelkük Jázminillatát, amely az anyagtestben még kifejlődni nem tudott. A rosszat, a csúnyát már a földön is felismerték és óvatosan kikerülték, nehogy vele magukat beszennyezzék. De a tiszta jóra és szépre még nem voltak megérve. Lelkükben csak a *készség* volt meg rá és nem a cselekvő kiforrott erő. Bizony újra fogják kezdeni, hogy amit egykor elmulasztottak, azt egy újabb életben kipótolják. Hogy ne csak fehérek legyenek, mint a Jázminvirág, hanem hogy olyan finoman illatozzanak is az angyalok gyönyörűségére, mint májusban a Jázminbokor. —

Van-e valaki a világon, aki ne törekednék a *boldogság* után? Ezt a vágyat Isten ültette természetünk mélyébe; de érezni vagyunk kénytelenek, hogy ez a vágy a földön kielégíthetetlen. Reszkető kezekkel nyúlunk az örömök pohara után s azt hisszük, ha elérhetjük, szívünk megnyugszik. —

Hányszor sóhajtottunk már föl az életben: csak ezt, csak ezt add meg nekem én Istenem és akkor én boldog leszek örökre! vájjon csakugyan így történt-e a dolog? Éppen ellenkezőleg Mihelyt elértük vágyainkat, reszkető kezünkől kihullott a pohár és a csalódástól megsebezve sóhajtottunk föl: Hát csak ennyi volt az egész?! —

Aki nem lát mást, csak szépségeket maga körül és örülni tud azoknak, az mindig *boldog*. —

Oh, ha egyszer az ember odaérhet az ő Jézusához, könnyen elfelejti minden fáradságát és szenvedését. Szívében oly nagy *boldogságot érez*, amely százszorosan kárpótolja őt a világ minden fájdalmaért. —

Az Isten nem azért helyezte a gyarló embert erre a sártekére, hogy itt megrakja magának a *boldogság állandó* fészékét, ahol csalódásoktól és szenvedésektől menten csupán örömeinek élhet. Az ég Urának sokkal magasztosabb szándékai vannak velünk. Ő akarja, hogy ez a terhes és fájdalmas *élet* csak előkép lehessen egy *boldogabb* örök életre. A csalóélasok és szenvedések által akar reávezetni bennünket, hogy ez az üres világ, *ez a silány föld nem az igazi hazánk*, nem a *boldogság* hazája. —

Senkit sem lehet akarata ellen *boldogítani*. —

Annak a *boldogságnak*, amelynek szenvedésbeli emlékei nincsenek, ereje sincs oly mértékben, mint amennyi boldog állapotának megtartására elengedhetetlenül szükséges. Imeí Az élet küzdelmes *szenvedéseinek* a tiszta magyarázata! Azért viszi az Úr a fénykörből kiszakadt testvéreit a szenvedések nehéz útján vissza az elvesztett *boldogsághoz*, mert csak a szenvedésteljes emlékek tudják a lelkeket majd egykor, a boldog összhang beálltakor, állandó egyenletességben megtartani. —

A végcél nem lehet csupán öncél, hanem mindig csak a megváltó krisztusi cél, amely az összeség üdvének és tökéletességének a célja. Ezért senki sem érheti el üdvösségét önző módon, amíg azt az összeségből kiszakítva és elszigetelődve Csupán önmagáért keresi. Érezzük *ezt* a különös törvényt önmagunkban is, mert az ember még saját boldogságát is csak a másoknak okozott *boldogságban* találhatja fel. —

Az emberi szív még halálos ágyán is egy végtelen *boldogság* után kiált. Lehetséges-e, hogy ez a kiáltás a semmiségbe veszne? Lehetséges-e, hogy az a bölcs Isten, aid cél nélkül soha semmit sem alkotott, egyedül az emberbe oltott volna csak olyan vágyakat, amelyek kielégítést nem fognak találni soha?! —

Bizony, az ember csak akkor tud nehéz sorában megnyugodni, ha mindenben az Isten akaratát látja és hiszi, hogy van valami ott fenn, amit hiába keresünk itt lenn. Ilyenkor azután még a nyomorgó koldus is *boldog* lehet. —

A boldogság.

Édes jó Istenem, mennyi idő és mennyi kegyelem kellett ahhoz, míg a *8 boldogság* alaptételeit csak megsejteni kezdtem! Csak az Isten jóságából rám mért gyógyító szenvedések tudtak közelebb hozni engem is a megértésükhöz. Teljesen benne élni talán még ma se tudok. Sajnos! De már az Isten kegyelméből megérezni tudom, hogy ez az *igazi élet*. Ezért vágyódom utána. És hogy *ezt* élni még mindig gyenge vagyok, ez az igazi életemnek egyetlen szomorúsága. —

Hol van a boldogság?

Mikor az Isten a *legelső embert megteremtette* és a földi virágos kertbe elhelyezte, olyan tiszta, hófehér és ártatlan volt, mint egy frissen kinyílt Jázminvirág. Rábízta az angyalokra, hogy állandóan őrizték és gondozták az embereket s azok meg is osztották velük szépségüket, jóságukat és elhalmozták őket minden egyéb jókkal és mennyei ajándékokkal. Kezükbé adták a kincset, amely értékesebb minden briliánsnál: a *boldogságot!* Szívére kötötték, hogy nagyon vigyázzanak rá, mert ennél nagyobb ajándékot még a jó Isten sem adhat nekik. De az ember természeténél fogva olyan gyarló, hogy az ingyen kapott ajándékokat nem igen tudja megbecsülni. Csak az az igazi érték a szemében, amit saját munkája árán tudott nehéz küzdelmekkel megszerezni. Így járt a *boldogsággal* is. Csakhamar elvesztette. — Az angyalok ekkor elhatározták, hogy könnyelműségéért megbüntetik. Ezzel is csak jót akartak tenni vele. Tanulja meg, hogy az égi aján-

dékokat meg kell becsülni. Az elvesztett *boldogságot* el fogják valahová rejteni, hogy csak nagy fáradsággal találja meg újra az ember. De hát hová rejtsek? — Az egyik angyal azt tanácsolta, hogy rejtsek el jó mélyen a föld gyomrába. Az nem lesz jó, szólt a másik, mert az ember kincsvágyó és bányákat fog ásni a földbe, hogy előhossa onnan az aranyat, amivel fölékesítheti az asszonyait. És kiaknázza a vasat, amiből éles kardokat fog kovácsolni, hogy megölje vele a saját embertestvérét. — Hát süllyesszük el akkor a tenger fenekére! Az se lesz jó, mert oda is lemegy kincset keresni és drága gyöngyöket fog kihalászni, hogy ráaggassa az asszonyai fülére és nyakára, akik komolyan azt hiszik, hogy az ilyen csillogó csecsebecse még az élő testnél is szebb. Hát akkor hova rejtjük? — Tudjátok mit! szólt egy bölcs angyal. *Rejtjük el az emberbe magába. Még pedig a szíve mélyébe. Ott nem fogja keresni és csak nagy fáradsággal fogja végre megtalálni.* — *A boldogság azóta az embernek a szívében rejtőzik.* De ezt ők nem hiszik el. Keresik mindenütt, csak ott nem, ahol van. Ezért tudják életükben olyan nagyon kevesen megtalálni. —

Öröm.

Ne hidd, hogy a szív ártatlan *vidámságát* és az élet szelíd *örömeit* fel kell áldoznod a vallás oltára előtt. Szeretni az életet nem bűn, mert különben fentartani azt, nem volna kötelesség és elvetni, nem volna véték. —

Csak egy pillanat az élet; egy felhő árnyéka, amelyet vihartól üzött foszlánya a földre vet; a víz színén szétpattanó buborék. Hiszen mielőtt az ember élni megtanult volna, már is ott áll a sír előtt. És ezt a rövid, küzdelmes életet ne sugározhatná be a *vidámság* napfénye, — a jókedv derűje és szívárványa?! Hiszen az ember arcán oly ritka a *mosoly*, és ez is igazi szépségében többnyire csak a könnyeken keresztül tör elő. —

Az öröm ép olyan elválaszthatatlan a bánattól, mint a rózsa a tövisétől. —

Bánat.

E föld arénájában változik *a bánat és az öröm*. Ez a folytonos hullámvászás állandó és szakadatlan. Keleten a hajnal,

nyugaton az éjszaka! Csak ott nem, a csillagok fölött van árnyék nélkül való *állandó világosság*. —

A sötét orgona levelénél is sötétebb köd borong ma a havasok bércein és az orgonavirágos völgyek mélységeiben: *a bánat és a szomorúság*. Ez pedig sötét madár. A szívek seibe rakja a fészket. A szomorú szívekre pedig még az orgonavirág se illik! —

B ú s k o m o r s á g .

A búskomorság fáradt szíveknek betegsége. Azért nem gyógyíthatja meg más, — csak a sír, vagy az Isten! —

B o l d o g t a l a n s á g .

Boldogtalan század az, amely lesütött szemekkel gubbaszt a halál árnyékában. Szülöttjei vakok és élőhalottak, akik ijedten és remegve tapogatóznak a földi járomban, mint a tévelygő világtalan a temető sírdombjai körül. Élni nem tudnak, mert meghalni gyávák. Csak nyögnek és sóhajtognak az életért, amelyet elveszteni félnek és megtartani gyöngék. *A szenvedésekben* pedig összezsugorodnak, mint a tüzes kemencébe vetett nyers gyümölcsök. —

Túlcsigázott reményekkel nem tekintek jövő sorsom felé, mert jól tudom azt, hogy nyugtalan szívünk *hiába vágódik* és eped tökéletes *boldogságért*. E földön azt el nem érhetjük, mert Istenen kívül *hiába keresünk* nyugalmat és *boldogságot*. Lelkünk örök szomja Ő utána fog epedni mindig; mert ez a föld nem a mi hazánk. —

Minden *boldogtalan* szív egy bizalmas lelket keres magának, akinek bánatát elsírja, szomorúságát elpanaszolja. Hiszen a megosztott bánat csak fél bánat, —

Azt hiszed, hogy te vagy a földön a *legboldogtalanabb*, a legárványabb, a legelhagyatottabb. Oh, te szegény, szegény halandó! Ezt csak te hiszed; csak te látsz ilyen sötéten. Talán észre sem veszed, hogy ezt a rövid földi életet a magad részére csak magad teszed keserűvé. Úgy vagy te is a *boldogtalansággal*, mint Hercules a maga Nessus-ingével. önként veszed magadra, hogy azután összeégyessen. —

Bölcsesség.

Bölcsesség. — Filozófia. — Ostobaság. — Butaság. —
Tervszerűség.

B ö l c s e s s é g .

Vissza kell térnünk mielőbb a pázsitos útra, mert az anyagi érdekeknek rideg *életbölcselete* tartósan nem elégítheti ki az emberiséget. —

Szent Vazult egyszer megfenyegette a császár, hogy ha át nem tér az ő hitére, el fogja koboztatni a javait, őt pedig száműzetésre, vagy halálra ítéli. A szent akkor mosolyogva így szólt: — Ez az egész? Mást nem tudsz? Nos hát én ezekről nem félek. Akinek semmije sincs, attól el nem kobozhatsz semmit. Ha számkivetsz, sem a földet a lábam alól, sem az Isten szabad egét a fejem fölött el nem veheted. A haláltól pedig nem félek, mert jutalomnak tekintem, miután általa hamarabb jutok az Isten szent színe elé. —

Az *okos* ember a más kárán is tanul; a bolond a magáén se tud *okulni*. —

Akit egyszer a kígyó megmart, az a gyíktól is fél. —

A szentírásban olvashatjuk: — Elrejttem magamat a *bölcsék* előtt és kinyilatkoztatom magamat a gyermekeknek! Ez annyit jelent, hogy az Isten kiválasztottjainak nincs szükségük földi értelemben vett értelmi tudásra, csak tiszta szívekre, amelyek jók és szeretni tudnak. Az Úr Jézus sem a *bölcsék* és az írástudók közül választotta ki tanítványait, hanem az egyszerű, szegény halászok közül. — Az igazi *bölcsesség* Isten megismerésében és szeretetében áll. —

A bölcs ember úgy él, ahogy neki jólesik. És mégse fog letérni soha a helyes útról. Vájjon miért? Azért, mert a hibás lépéstől mindig megóvja őt a józan belátása. Ezt nevezzük benne *bölcsességnek*. —

F i l o z ó f i a .

Hiába csinálunk mi különféle *filozófiai rendszereket* és tudományos kereteket, amelyekbe ismereteinket elraktározzuk; a dolgok *végső* okai nekünk már megismerhetetlenek.

Minden új rendszert kezdetben kitörő lelkesedéssel ünnepelünk. Azt hisszük, hogy kezünkbe került a titkok kulcsa; de amikor az egyiket már kinyitottuk, amelyről azt hittük, hogy sikerült végre megállapodnunk egy tökéletes szisztémában, akkor jön egy vele egészen ellentétes új irány, amely feldönti a régi rendszerünket. Amit száz évvel ezelőtt befejezett igazságnak véltünk és kineveztük „megingathatatlan” sarktételnek, „exakt” igazságnak, azt száz év múlva az utódaink már kinevetik és szájalommal beszélnek a mi korlátoltságunkról. — Milyen igaza van *Madáchnak*: „Sok iskolát kell még addig kijárnod és sokat csalódnod, míg mindent megoldasz.” —

A filozófia, mint tudomány, az Istennek a megismerése a világban és a világnak a megismerése az Istenben. —

A francia forradalmat előkészítő *filozófia* ütötte az első nagyobb rést a régi hitrendszerek tekintélyén. A haladás elől elzárkózó vallási rendszereket mindig a *filozófia* kezdi ki, de ezúttal ez kényszeríti egy tökéletesebb alakban való újjászületésre is. Még tudományos kutatásra is mindig *kétely* indít; ez szüli a bizonyítást, amely kényszerít erélyesebb elmerülésre. Minden újabb *filozófiai* elmélet kezdetben még csak kételkedik; később esetleg már nyilvánosan tagad. —

Mindenki *filozófus*! Kell valami felfogásnak lenni az élet-ről és a világ külső és belső rendjéről. Az embernek az a „hite”, amit a „valamibe”, vagy a „semmibe” vet; ez az ő *filozófiájának* a rendszere. Lehet kezdetleges, zavaros, vagy merőben téves, — de vájjon volt-e valaha olyan bölceleti rendszer, amely telve ne lett volna hibákkal és amely állandó változásra ne szorulna? Ezért még a legtökéletesebb *filozófiai* rendszerek is csak *a lélek regényei*, ahol a hősöket elvont nevekkel ruházzuk fel. Elnevezzük ideáknak, monádoknak, „Ding-an-sich”-nak, akaratnak, világöntudatnak; szóval az atyaság jogán mindenik az ő újszülöttjét — legyen az akár testi, akár elmebeli magzatja — olyan névre keresztelheti, amilyen neld jölesik. Mindenki másnak nevezi és másnak látja. Ez az életnek és a tudományoknak a relativitása. Ami nekem jó, az másnak *lehet rossz*. Ami az egyiknek szép, a másiknak *lehet csúnya*. — Hamlet szerint: — Nincs a világon se jó, se rossz; csak a felfogás teszi azzá. — Jól mondta *Renan*: Az ember nemcsak a saját stílusát hozza magával a világra, hanem a *filozófiáját* is! —

A *filozófiának* nemcsak az a feladata, hogy az egyes tudományszakoknak a végeredményeit rendszerbe foglalja, vagyis hogy a tudomány által összehordott anyagokból fölépítsen egy hatalmas és egységes épületet. Ez esetben a *filozófia* csak kőműves-munkát végezne; a tudomány pedig szállítaná hozzá az építéshez szükséges anyagot: a téglát, a fát; a vasat, a cementet stb. Az egyik volna a kőműves, a másik meg a nagyfuvaros. Szerintem a *filozófia* nemcsak falat rak a tudományok tégláiból, és adataiból, hanem ő a teremtő erő, amely a szétszórt anyagot szervezi és életet önt bele. Ő adja a tervrajzokat, a prima ideákat, az eszméket, a spekulációt; ő irányítja és vezeti helyes útra a vizsgálódást és a tudományos kutatást. —

Ostobaság.

Elgondolom, hogyha én annak idején elfogadtam volna mindazokat a kitüntetések, és anyagi előnyöket, amelyeket életfutásom legmagasabb csúcspontján nekem felajánlottak, minő tisztelettel néznének rám azok, akik mos/ félrefordított fejjel mennek el a rabruhám előtt! Milyen világos, hogy a tömeg szemében sohasem az egyéniség a tekintély, hanem az a helyzet, amelyet betölt. A *Tell Vilmosokat* lenézik, de a póznára tűzött *Gessler-kalapok* előtt a földig hajlonganak. — Hát nem ostobaság ez?! —

Butaság.

A *barátság* csak akkor értékes, ha vakon engedelmeskedik; erővé és hasznossá csupán egy vezető *értelem* kezében lehet. —

Az ember addig üti fejét a falba, amíg meg nem tanulja, hogy *nem okos* dolog fejjel neki menni a falnak. —

Tervszerűség.

A nagy mindenség csodálatos rendjében *nincs véletlen*, mert akkor az esetlegességek kizárnák a rendszert és *tervszerűséget*, amely ott kézzelfogható. Vegyünk a kezünkbe egy virágszirmot, vagy egy lepkeszárnyat és tegyük mikroszkóp alá. Micsoda csodás *rendszerességet* látunk a porzók összerakásában, a színek és alakzatok arányos és összhangzó célsze-

rúségében! — Hátha még a porszemben is meg van a *tervszerűség* és rendszer, — csak a világegyetem felépítése volna rendszertelen és véletlen? Vizsgáljuk tehát nyitott szemekkel, vájjon mi célja lehet egy-egy ráncmért próbával az Istennek? Mihelyt ezt fölismerni és megérteni tudjuk, könnyű lesz mindazt, ami velünk történik, a lelki javunkra fordítani. —

Börtön.

Börtön. — Börtönöm. — „Börtön virágok.” — Ragszolga. — Szolgaság. — A rab-oroszlán.

Tulajdonképen mi is az a *börtön*? Semmiesetre sem az, aminek Strauss a Fledermaus-ban *beállította*. Nem egy „Lustiges Gefängniss”, vagyis vidám fogház, hanem egy nagyon szomorú hely. Van azonban ennek is egy előnye, mert nincsen olyan rossz, amelyben a jónak valamely csírája ne rejtőznék. Az ember itt kénytelen *befelé* fordulni, és teljesen önmagából élni. Akarva, nem akarva meg kell itt ismerkednünk egy még addig ismeretlen idegennel: — *önmagunkkal!* —

Kezdve anyánk méhétől a sírunkig, mindig csak *börtönben* sínylődünk. Milyen *szűk* *börtön* lesz majd a testünknek is az a mi kicsiny, néma lakásunk, amit egy ásó fokával fog kimeríteni nekünk a sírásónk! Itt fogunk bezárt koporsónk *börtönében* nyugodni, amíg a legmagasabb ítélet újra életre nem hív. —

Még a lélek is földi életében testi *börtönének* rabságában kénytelen görnyedezni. Magunk rakjuk rá a legnehezebb bilincseket. Magunk vagyunk a legkegyetlenebb fegyőrök; néha kegyetlenségből, de legtöbbször — gyengeségből. —

A *börtön* nemcsak azért jó, hogy az ember csendesen sírhat, hanem zavartalanul örülhet is. Van még egy másik jó hatása is: leegyszerűsíti az életet. Annyira megszokjuk a lemondást, a nélkülözést, hogy teljesen igénytelenekké leszünk. Csak kezdetben lázongunk, azután belenyugszunk mindenbe és végül mindent természetesnek találunk. —

Társaslényeknek vagyunk teremtve és ha az emberi közösségből elszigetelődünk, elhervadunk, mint a pincébe zárt

növény. Ezért büntetés az elkülönítés, legyen az akár száműzetés, akár *börtön*. —

B ö r t ö n ö m .

Amíg nem ismertem a *börtönt*, bennem is visszhangzott az a fülbemászó szólás-mondás: — Jobb dolguk van a *börtön* *ten*, mint a szegény embernek az életben! Milyen üres be szed. Tessék csak 24 óráig megpróbálni! Az élet realitásai csak úgy értékelhetjük, ha már végigéltük: tapasztalati meg ismeréssel. A tengeri viharról is nagyon szép verseket lehe írni — a parton; de benn, a hajó fenekén — felfordul ben nünk a poézis! —

Ha már szavakkal nem is, legalább életpéldával sze retnék valami hasznosat és tanulságosat nyújtani a jövőndő nek. Ezért tekintettem *börtönömet* is „isteni ajándéknak”. Bemutatni akarom, hogyan lehet meggyőződésünkért türel mesén szenvedni! Talán ez is taníthat valamire? Úgy érzem hogy ezt az utat az Úr jelölte ki számomra. *Nagy dicsőségnél tartom és a rám mért keresztet boldogan hordozom.* —

Nincs erősebb kötelék a közös *szenvedéseknél* Biztosai érezzük, hogy aki velünk együtt szenved, annak nem lehetne] közömbösek a mi szenvedéseink sem. Valaha mindig elfc gueltsággal tekintettem a *bebörtönzettek*re. Mikor azután ve lük együtt szenvedtem, milyen közel hozta szívemhez ezeké a szegény elbukott testvéreimet az a gondolat, hogy közöse szenvedünk! Ma pedig hálát adok az Istennek, hogy felismer tem bennük is az én szenvedő testvéreimet. Nem sajnálór érte a 8 hónapot. — Megérte! —

Egy pillanatig sem zúgolódtam a *börtönömben*. A sánc- árokban még rosszabb lehetett azoknak a szegény katonái nak, akik évekig a föld alatt bujkáltak, mint a patkányok és minden percben szembenéztek a halállal. Én itt biztonság ban éltem. —

Börtönömrért hálásnak kell lennem, mert az Úr Krisztus követésének egyedül a szenvedés lehet az igaz útja. Úgy ér tem, hogy ezzel a *börtön* *nel* akar az Úr alkalmat és módot nyújtani nekem is, hogy ne csak elmélkedve járjam be a szo- kásos templomi keresztutat, hanem tényleg is átélhessem en nek csodálatos benyomásait. —

Magam is tapasztaltam, hogy a *börtön magányában* kialakszik a lélekből lassanként a harag, mint ahogy a férgek és a denevérek is szétrebbenek, mikor a sötétség zugaiba bele-szűrődik a *napvilág*. —

Azzal az erős szándékkal léptem át a gyűjtőfogház kapuját, hogy mindazt, ami itt velem történik, lelkem javára fogom fordítani. Éreztem azt is, hogy az én *börtönöm* a részvétnek ismeretlen kincseit fogja megnyitni a részemre mindazok *szívében*, akik önzetlenül szeretni és a lelki élet mélységeibe beleérezni tudnak. Jól éreztem, mert az a részvét és szájalom olyan mélységesen nyilatkozott meg minden oldalról irántam, hogy ma itt a *börtönben* is a világ leggazdagabb embernek érzem magamat. —

Mielőtt elhatároztam, hogy hazajövök és bírám elé akarok állni, sok jóakarató levelet kaptam, hogy tegyek le e szándékomról. — Ti úgy beszéltek, ahogy az ügyvédek szoktak — feleltem nekik; a *jogi lehetőségeket* mérlegelitek. Azt akarjátok, hogy húzódjam meg a perrendtartás egyik ráncában addig, amíg a vihar el nem vonul. Én azonban *papi* szemmel nézem az én dolgaim összecsomósodását — sub specie aeternitatis, az örökkévalóság szempontjából. *Nem bujkálok*. Mi minden lehetőséget megpróbáltunk, amit emberi erővel az én ügyemben megtenni lehetett. Úgy-e bár, semmisem sikerült? Mít jelent ez? Az én szememben *nincs véletlen*. Én ebben a dologban is egy magasabb szándéknak az érvényesülését látom. S miután ezt így érzem, nem harcolok tovább és aláza-tos készséggel hajtom meg fejemet az Isten szent akarata előtt. — Hányszor ad az ember hálát a jó Istennek, hogy valami *nem úgy történt*, ahogy azt mi jónak elképzeltük. Megköszön-jük, hogy *nem* hallgatta meg egykor az imádságunkat. Ki tudja, minő céljai vannak velem az Úrnak? Én csak annyit tudok; de ezt aztán bizonyosan, hogy bármi történjék is velem, az az *én lelki javamra* fog szolgálni. Zárjuk be a vitát, barátaim. Az ilyen dolog csak addig nehéz, amíg elhatároztuk; kivinni már könnyű. A jó Isten, aki ezt a keresztet rám mérte, adni fog hozzá erőt, hogy elviselhessem. Ha pedig már nagyon nehéz lesz, segíti majd hordozni is nekem. Ezzel végleg lezártuk az én *börtönügyemet*. — Elővettem a behívómat és ekkor szemembe villant hirtelen a dátum: október 31-ike. Hiszen ez stílusosan összevág az „őszirózsás forradalommal”! Ez is október 31-én éjjel kezdődött — 1918-ban ...

Egy évig gyűjtöttem szomorú tapasztalataimat a *börtönben*. Ott a bűnösök között sok gyöngédséget és lelki finomságot tapasztaltam — egymással szemben.

A pozsonyi *börtönben* tanultam meg, hogy van olyan szoba is, amelynek nincsen ablaka. —

„Börtönvirágok.”

A börtönömben minden nap külön kértem az én jószágos Uramat, hogy úgy hagyhassam el ezt a helyet, hogy ne maradjon semmi neheztelés a szívemben azok iránt, akikről hiszem, hogy ezt a büntetést rám jóhiszeműleg mérték ki. Nem érdemeltem volna meg a rabéletet, ha nem tudtam volna *börtönömben* otthagyni minden keserűséget embertestvéreim ellen, így jutottam bele egy olyan stratoszférába, amely már a viharzónákon felül áll. Ahol már állandó nyugalom és derű honol. Térdre borulva adok tehát hálát az Uram Jézusomnak, hogy megbocsájtó szeretettel tudok már nézni mindazok szemébe, akik nekem — bizonyára jóhiszeműleg — eme lélektisztító fájdalmakat okozták. —

A *raboknak* is van szívük, csak ki kell tapogatni. És ha egyik-másikét jobban belepte a rozsdá, vagy elborította a durvaság salakja; a szeretet tűzével lassanként ezeket is föl lehet olvasztani. Ha pedig még mindig érezzük a keménységüket, akkor még nem volt elég erős a tűz. Tapasztaltam én ezt a vasárnapi istentiszteletek alkalmával, mikor a *rabokból* összeállított énekkar a kórusban énekelt. Mikor behunytam a szemeimet és nem láttam rajtuk a rabruhát, templomi áhítattal tudtam elmerülni lélekemelő énekeikbe. Mikor pedig a mise végén egy szívvel, egy lélekkel énekelték a himnuszt és láttam arcukon a lelkesedést, kicsordult a könnyem. Hiszen ezek is magyarok! —

Tartozom az én szegény *rabtársaimnak*, akik annyi jóindulatot tanúsítottak irántam, amennyit igazán nem érdemeltem meg. Sohasem fogom elfeledni nekik, hogy amikor esetlen, groteszk *rabruhámban* először járultam közös szentmisénken az első áldozáshoz és az oltár lépcsőjén fájós lábammal leroskadtam; mikor fölemelkedve végignéztem a soraikon, a padokban ülő fegyencek szemében a részvét könnyeit láttam felcsillanni. *Ezeket a könnyeket én soha, de soha nem*

fogom nékik elfelejteni. Többet érnek ezek minden cifra gyöngynél. — Akinek a szemében a szív megindulása ilye» könnyet tud fakasztani, az nem lehet a szívében se teljesen romlott; mindenesetre javítható. — Nem (letiporni, hanem fölemelni kell őket! Alázatos szívvel kérem tehát én is az; Urat, aki azért jött, hogy a próféta szerint „megnyissa a *börtönök* ajtóit”, adjon az ő méltatlan szolgájának is elég erőt, hogy a *börtönökben* szenvedők szemeiről legalább is egy-két könnyecppet én is letörölhessek! —

R a b s z o l g a .

Ki volt, aki megütött én Jézusom? — Egy *rabszolga*, akit emberszámba se vettek és akinek bilincseit *Te* törted szét. —

A *szolgaságba* belenevelt és beletörődött lelkek — bár-hogy siránkoznak is a szabadság után — saját előítéleteikhez vannak lebékózva, mert mindaddig nem lehet összetörni a *rabszolgák* bilincseit, amíg ezek láncukat saját lelkükben hordozzák. Amíg egy lélekben az ő emberi méltóságának ön-érzete ki nem fejlődött, addig se értékelni, se megbecsülni nem tudja a *szabadságot*, sőt még ha szétzúzzuk is a békóikat, sietve veszik nyakukba az új jármot és nyöszörögve keresnek maguknak új uraságot, amit a mi *Madách-unk* az egyiptomi jelenetben olyan élénk színekkel megfestett. —

S z o l g a s á g .

Az Isten az embert *szabaddá* teremtette és minden más teremtménynek urává tette; az ember pedig önként hajtja fejét az igába és siet, a teremtményeknek *szolgájává* lenni. Vele született királyi méltóságát szívesen cseréli fel, ha a *királyoknak szolgájává* lehet. —

A r a b - o r o s z l á n .

Egy vén oroszán, aki a puszták szabadságában növekedett, idővel megrokkant. Érezni kezdte, hogy vedlik a szőre; szürkül a sörénye; kopnak a karmai és már nagyon hamar kifárad a futásban.

Visszaemlékezett az elhagyott régi barlangra, amelynek sziklaodújában egykor meglátta a napvilágot. Itt szívta kö-

lyökkorában az édes anyatejjel együtt az oroszlánerőt és a királyi bátorságot. Itt lett a foga éles; itt lett a szíve hős!

Mikor mindezekre visszaemlékezett, *megszállta a vágyakozás, hogy újra fölkeresse azt a barlangot, ahol született, ahol nevelkedett s ahol a fogai és az izmai kifejlődtek.* Hátha ismét friss erőt meríthet fáradt inaiba és felüdülhet ifjúságának az emlékeiben? Hogyha pedig már csakugyan eljött volna az ideje, hogy szürkülő fejét lehajtsa arra a mély álomra, amelyből nem lesz ébredése, akkor legalább ott csukódjanak le szemei a hunyó nappal együtt, ahol ezeket a kelő nap fényessége előtt legelőször kinyitotta.

Nagy vágyakozással és fölényes bizalommal *indult vissza az elhagyott sziklaodúba,* amelynek a szirtjei fölött valaha sasok fészkeltek. Itt izmosodott ő is oroszlánná. Jól ismerte barlangjának minden zege-zugát, ahol olyan otthonosnak érezte egykor magát. De alighogy belépett, már a barlang szájánál készen várta a rejtett csapda. Beleesett. *Rögtön ketrecbe csukták,* amelynek a rácsai mögött most már álmodozhatott az elvesztett szabadságról...

A háziállatoknak az a része, amelyik szép nyugodtan kéroldzve ballag a kolomp után, együtt bólogatott ekkor is a magát bogarászó kolomppal. De az oroszlánnak a kiterjedt nagy macska-családban még mindig voltak egyes faj rokonai, akik visszaemlékeztek a régi szép időkre, amikor még együtt jártak és keltek szabadon az Isten fényes ege alatt a királyi rokonnal. Amikor még ők is büszkén viselték a sörényüket és farkuk bojtját nemcsak csóváltatásra használták föl, hanem ahol kellett, erővel le is csaptak vele.

Ma már ezek is csak suba alatt merik emlegetni a közös családfát. Az elmúlt fényes időket, amikor még *a nagybácsi oroszlán tekintélyének az árnyékában a többi macskák is meghúzódhattak.* Csakhogy ezzel manapság már nem jó dicsekedni, nehogy kizárják őket a szalonokból, ahol néha mégis egy kis sűrű tejeskávé és puha, pelyhes vánkos várja a szépen doromboló szelíd macskákat. Igaz, hogy ezért cserébe levagdossák a körmeiket.

Néha azonban még ma is előfordul, hogy *egyik-másik soványabb macska* — amelyiknek a szőre már kopni kezd — *odasompolyog nagy titokban a ketrec elé* és égre meregetett szemekkel dicsekszik, hogy *ő még mindig tartja ám a régi rokonságot!* Bizony, alig várja, hogy a nagybácsi a ketrecében egy kis új erőre kapjon és kitorje végre a rácsait.

A raboroszlán szánalommal nézi ilyenkor a fölöpántlikázott nyakú kisebb, vagy nagyobb macskafajtákat és egy kissé már szégyelli is velük tartani a rokonságot. Nyíltan a szemükre veti: — „Azt hallom, hogy ti minden új gazdátoknak a kezeit, nyaldossátok és még az udvari cselédségnek a lábaihoz is hozzádörzsölőztök?”

„Drága nagybácsikám, nem tagadjuk, hogy bizony mindez színigazság. Dehát újabb időben, amíg a bácsi künn a pusztában kóborolt, a híres *macskacsalád is annyira elfajzott, hogy nagyon sok lett a macska és nagyon kevés az oroszlán*. A legtöbben pedig ezek közül úgy gondolkodnak, hogy mégis csak jobb a ház körül, mint ott künn a homoksivatagban. Igaz, hogy *ott szabadság van, de itt éléskamrák vannak, ahová néha-néha mégis beosonhatunk kinyalni a tejfölös bögréket*.”

„Hát nem szégyellitek magatokat, hogy oroszlánfajtából lekorcsosultatok *házi macskákká és meggörbült háttal duruzsoltok az asztról lehalló morzsákért?*”

„Drága jó nagybácsi, tessék meghinni nekünk, nem jókedvünkben tesszük. De ebben a sanyarú időben még a mezei egerek is úgy lesóványodtak, mint a templomi rokonaik. Itt benn a ház körül egy kis *hízélgéssel néha-néha mégis csak jutunk egy-két jó falathoz*. Ne tessék hinni, hogy mi tisztességből dorombolunk a konyha-cselédek előtt is, hanem csak ravaszágból. A szívünk titkon ma is a nagybácsié. Mihelyt a házigazdánk megfordul, rögtön utána kapunk és hogyha csak lehet, beléje karmolunk.”

„És nem ég ki a szemetek?! Nincs ti bennetek már semmiféle *oroszlán karakter!* Hízélgő, gyáva tolvajok vagytok és habár a hatalmas nagy macskacsaládnak vagyunk is a közös leszármazottjai, de azért én veletek már nem tartom többé a rokonságot. *Nem ismerlek benneteket!*”

„Édes jó nagybácsikám, az Isten szerelméért! Ne jöjjön olyan nagy indulatba. — *Nem lehet minden macska oroszlán. Oroszlánokat csak a puszták szabadsága nevelhet ki a macskafajból. Karaktereket csak ott keressen! De aki az uraságok tejes bögréjét akarja nyalogatni és pelyhes vánkoston szeret nyújtózni a meleg szobában, annak bizony görbe háttal kell még az uraságok cselédjeihez is dörzsölődni. Künn a pusztán királlyá fejlődhetik ki a macskafaj is. De itt benn bizony macskává lesz az oroszlán is. Hogyha pedig a hátunk be nem görbül és nem nyalogatjuk hízélegve a gazdánk lábszárát,*

úgy járunk, mint drága nagybátyánk, akit ketrecbe csuktak és csak a rácsai közül vicsorgathatja ki fogait” —

Bukás és bűnhődés.

Kukás. — Egyéni bukás. — Az emberiség bukása. — ösbukás —
Botlás. — Bűn és bűnhődés. — Végtelen bűn. — Bűnösök, —
Bűntudat. — Bűnbánat. — Büntetés.

B u k á s .

Miért van egy benső zavar a természetünkben? Honnan van a meghasonlás test és lélek között? Miért él bennem egy állandó harc és küzdelem? Miért cselekszi az ember szívesen mindazt a rosszat, amit a lélek utál? Mivel érzi azt, hogy ez őt meggyalázza? E kérdésekre hallgat a tudomány, mert csak a *hitnek* van rá magyarázata, amely rámutat a világ összes népeinek közös vallási hagyományaira. —

Mi volt a *legelső bukás*? Igazán közömbös. Annyi bizonyos, hogy kevélység sugalta és lázadás hajtotta végre: — „Mindentudó akarok lenni, mint az Isten.” —

Ha az ember egyszer már belemerült az. anyagnak és a testiségnek kicsapongásaiba, menthetetlenül elaliosodik. Mint ahogy a dérütött virág lehullatja színes és illatos leveleit, úgy pusztulnak ki egymásután lelkéből is a nemesebb tulajdonságok. —

Még az elvetemült lélek is sírva gondol vissza ifjúkorának tisztaságára. Minél mélyebbre bukik a *bűnbe*, *annál jobban* érzi, hogy élete irányt vesztett, mert Istentől kijelölt életcélját — mely a tökélyesedésben áll — nem követi. —

Akkor *bukik* el az ember legelőször, amikor önmagának *hazudozni* kezd. Indító oka pedig ennek rendesen a kezdetben ártatlannak látszó hiúság, mert habár világosan látjuk is, hogy a hízelgő szavak csak megtévesztésre szánt hazugságok, azért mégse tudunk betelni vele. Elhisszük minden narkózisát és megzavarodott elménkkel kezdjük *tudatosan* is ámítgatni magunkat. —

Valahányszor a saját erőnkben elbizakodva Isten nélkül indultunk ki valamely cselekvésre, mindig megalázott benünket egy-egy sikertelenség. Minél többre értékeltük magunkat, annál mélyebbre *buktunk*. —

Nem csak egyes emberek csúszhatnak le magasabb életvonalunkból, hanem *elbukhatik* egy-egy népfaj, vagy nemzet is, mihelyt nem akar haladni az egyetemes fejlődéssel és megtagadja szolidaritását a közös emberi művelődéssel. Az ilyen nép, vagy nemzet — bármilyen fejlett legyen is értelmileg, de ha kitepi magát a civilizáció egységéből, — elszigeteltségében épúgy el fog hervadni, mint a fatörzsről letörött ág. —

Az isteni szeretet legmagasztosabb tényét, a *megváltást* csak a *bukás* válthatta ki az isteni tökéletességekből. *Bukás* nélkül nem lehetett volna megváltás se, habár a *megváltásnak* ez a tökély etess ége mint készség öröktől fogva benne szunynyadt is az Isten szeretetében; de hogy kifelé is láthatólag megnyilatkozhasz ék, erre adott a *teremtmények bukása* alkalmat. Ezért tulajdonképen nem *Ádámért* történt az isteni megtestesülés az *Igében*, hanem az *Ige* megtestesülése céljából teremtett *Ádám* is. Az Isten tehát nem azért engedte *elbukni* az emberiséget Ádámban, hogy büntethessen, mert hiszen igazságosságát kifelé másképen is igazolhatta volna, hanem a teremtés tervezetében azért engedte meg a *bűnbeesést*, hogy ezzel igazolja az ő bűnbocsájtó, végtelen irgalmasságát. Az irgalmasság tehát csakis a bűnbeesés folytán nyert külsőleg alkalmat a cselekvésre, tehát a *bűn* tette lehetővé, hogy az *Ur Jézus* még közelebbi viszonyba lépjen az emberiséggel. Testvérünk ké lett és hozzánk hasonló emberi testbe öltözött, hogy velünk szenvedhessen és érettünk Magát feláldozhassa és azzal megismertesse velünk az isteni szeretet mélységét. —

Nincsen olyan *bukás*, amely önmagában ne hordaná egyszerűs mind saját megsemmisülésének biztos következményeit. —

Minden lény, még az is, aki talán tegnap vált el legelőször az Istentől, és még rajta fénylik az ő tökéletességének a visszfénye, mert talán még nemrég az Isten trónja mellett állott — lehet, nagyon lehet, hogy most áll az *első bukás előtt!* Tőle függ, hogy kiállja-e a próbát, vagy beleesik a bukások sorozatába! Amilyen mértékben távolodik a tiszta isteni érzésélettől, úgy kezd elanyagiasodni; végül lebukhatik nem-

csak az anyagtestbe, hanem az anyagvonal alá is. Testbe bukása lesz majd az ő rázkódtatása és kiforrása, megpróbáltatása és visszatisztulási élettartama. Itt kell tisztulnia az újraszületések szériesében. Az ilyen próbákban megedzett élettartam sokkal nagyobb és értékesebb, mint a még megpróbálatlan ártatlanság. —

Nyitott szemmel kell mindig ébren figyelni a legkisebb hibákra is, amelyek beszivárognak a szociális szervezkedésbe, mint a túlterhelt hajóba a hasadékokon keresztül a tengervíz. A hajókat *sem a nagy tenger* meríti el, hanem az a *kis víz*, ami beléjük szivárog. —

Nincs okunk, hogy gyarló tévelygéseink miatt kétségbeessünk. Nincs a teremtésben lény az Úr Jézuson és az ő szent Anyján kívül, aki valamikor el ne *bukott* volna. De viszont olyan sincs, aki egy rövid élet folyama alatt rögtön a szentek sorába emelkedhetett volna! —

A tiszta fény köri lények csakis *bukás* által vezethetik el magasabb életvonalukat, fénybeli fényüket, hogy egyesülhessenek a földnek a legtisztultabb anyagával. Ez az oka, hogy még a legnagyobb földi szellemekben is, akik ide testesült magasabb lények, sok földi homály és gyarlóság található. E törvény alól csak *egyetlen kivétel* volt: az Úr Jézus. Aki saját érdemeinél fogva jutott teljes szabad akaratával a földön minden törvény fölé azért, mivel Magát minden törvény alá helyezte. —

Senki se illetheti jogos szemrehányással az Urat és nem mondhatja, hogy miért teremtett engem az Isten eme földi nyomorúságokra? Ne az Istent, *magunkat* tegyük *érette felelőssé*. *Mi akartunk a durvább anyagvonalba* lejönni. Kiszakadtunk az örök világosság fényköréből, ahol mint egyes megleghangok együtt éltünk a legelső megleghanggal: az Igével. Mi is a világosság fiai *voltunk* és az önkéntes *bukásunk* folytán lettünk csak a sötétség gyermekeivé. —

A jó Isten előtt sem az lesz a legkedvesebb, aki *bűneire* nem emlékezik, hanem aki mindig csak arra emlékezik. Aki belátván gyengeségének teljességét, alázatos szívvel mondja: Uram, *ez vagyok én!* Ellenben esetleges jócselekedeteit kizárólag az isteni kegyelemnek tulajdonítja és így szól: — *Ez pedig az Isten!* —

Mikor a lélek *nagyon mélyre* esik, tulajdonképen akkor kezd *emelkedni*. Mikor már *minden* elveszett, rendesen csak akkor találja meg az ember az Istent! —

Esni mindig könnyebb, mint emelkedni. A magasból a mélységbe guruló, vagy zuhanó testet ki állíthatja meg útjában? Ha valaki a teljességből kezd kivetközni, az esés törvénye szerint folyton növekvő fogyatkozásokkal fog lehullani *a mélységbe* az öntudatlanságig. De haj! minő nehéz, lassú emelkedési folyamat az, amelyen ismét felküzdheti magát elhagyott helyére! —

Lelki betegek gyanánt kell kezelni az *elbukottakat* és a krisztusi szeretetnek mindent kiegyenlítő gyógykezelése alá kell vonni őket. Nem megvetéssel tetézni és lelkét még jobban megrontani, hanem éreztetni kell velük, hogy a *bukott ember is csak testvérünk* és mi szánjuk őket és komolyan akarunk rajtuk segíteni! —

Mihelyt anyagföldünk visszatisztult lesz minden anyagában *erőmozgássá*, ez is egységben fogja hordozni magában a légnak egyenletesen mozgó érzését, a víznek lágyságát, az anyagnak alkalmazkodó engedelmességét, színeinek megérezett véghetetlen sokaságát, árnyalatainak a színeképét, a fénynek, illetve a sugaraknak a színekben való vibrálását, szóval az összes földi anyagérzéseknek az *egységes* összhangját. Ekkor fog a mi földünk is visszatisztulni *erőérzéssé*, amely állapotából egykor *bukása folytán* esett ki. — Az őseMBER is úgy *bukott* el, hogy érzésvilágát megtagadva, biztos intuícióját az értelmi tudással akarta felcserélni. —

A kígyó a maga folyton változó és kúszó alakjával az összefüggő és egységes mozgási sorozatban az első cselekedet megindítását jelenti, az egymásból kifolyó és mégis egységben összefüggő mozgási változásokat. Még haladása is csak csúszás. Egy megszakítás nélküli mozgási folyamat. Ez a csúszó-mászó hulló színeinek csillogó nyugtalanságaival, villámgyors mozdulataival és meghatározhatatlan alakjának folytonos változásai-val a *hazugságnak* igazi minta-alakja, valóban tüneményes megtestesülése, mert ezt jellegzőbb képben aligha lehetne megtestesíteni. —

Az önkéntes *bukás* leesés egy magasabb vonalból az ala-

csonyabba. Az önkéntelen, vagyis kényszer-bukás pedig lassú, de folyton növekvő lecsúszás. —

Lelkileg is tapasztalhatjuk, hogy a *bukásba* induló lélek mindig *fokozottabb izgalommal* rohan a vesztébe. Lassanként csúszik ki kezéből teljes szabadjára a fék. Kezdetben még csak ingadozik. Azután bizonytalan lépésekkel indul, amelyek fokozatosan gyorsulnak és végül eszeveszett rohanásban törnek ki. Ilyenkor *a bakó lény* se küzd már, hanem teljesen átengedi magát *a bukásnak*.

Soha a *bukás*, vagy az emelkedés észrevétlenül nem suhanhat át fölöttünk. úgy a bukásnak, mint az emelkedésnek a nyoma megmarad a szellemünkben is, az anyagunkban is. A szellemünkben a *bukás* után megtaláljuk azt a bizonyos mozgást, tétovázást, félelmet, hullámozást, elhagyottságot és mindazt, ami annak a mélységnek a tartalma és a szelleme, amelynek a vonalába lebukszunk. A tisztult érzések fennmaradnak a maguk vonalában és nem süllyednek együtt a bukott lélekkel! Ezért a *bukott* lélek, aki még nem esett öntudatlanságba, vagyis az anyag törvényében nem kövült meg, még élénken érzi önmagában az elvesztett végtelenséget, amely neki immáron üres! Ezt a sötét, üres tért gyötrelmes erőlködéssel iparkodik azután benépesíteni — érzésfoszlányainak torzalakjaival; de ezek már csak árnyak, amelyek csupán a sötétségei teszik rémesebbé és a vergődő lelket még sűrűbbé. —

Egyéni bukás.

Az egyéni bukásnak is a legelső tünetéje, illetve következménye, hogy az illető egyén szellemi képessége mindig bukásának az arányai szerint zavarodik meg. Mikor a próba pillanatában az ember feladja az élet-vonalát és egy alacsonyabb áramlatba kapcsolódik, értelmileg is rögtön meggyöngül. Ha egy bukott ember őszinte és nyílt tekintettel néz önmagába, szinte önkéntelenül tör ki belőle: — Elvette az Isten az eszemet! Régi klasszikus igazság: — Quem deus perdere vult, dementat. Akit az Isten elveszíteni akar, meggyengíti az értelmét! —

A z e m b e r i s é g b u k á s a .

Az emberiség bukásának képét látjuk „Az ember tragédiájában”. Látjuk, hogy a nemesebb és emelkedettebb eszmé-

nyiségnek pusztulásával hogyan alszik ki a humanizmus meleg napja és a fagyos, sötét éjszakában hogyan fog dideregni iégkunyhója mellett az eszkimónak ittmaradt ember. Ennek már nincsenek ideáljai, csak az éhség gondjai gyöttrik. Azért imádkozik, hogy kevesebb legyen az ember és több a fóka! A „fényből és sárból” összegyűrt emberből pedig lassanként elszáll a fény és csak a sár marad benne vissza. —

Ösbukás.

Szabadakarat nélkül, nincs erkölcsi egyéniség. A morális életnek ez a szabadakarat a döntő tényezője. Ez emelhet, vagy elbukathat bennünket. Az Isten sohase kényszeríthetett egyetlen lelket se, hogy a mai eldurvult anyagtestbe öltözzék, amely az *ösbukás* folytán durvult ilyenné: a léleknek börtönévé, amelynek a rácsai között ez az égi madár gyöttrődik és szenved. De ez a helyzet nem volt *reákényszerített* végzet, hanem csakis a *saját bukásának* a szomorú következménye. —

Botlás.

A bűnt igazi bűnné a *folytonosság* teszi, amely a bűnnek az uralma bennünk: *a bűnözés!* Mert nem igazi bűn egy *botlás*, vagy csak az egyszer elkövetett és azután soha többé el nem követett bűn. Az ilyen *botlás* csak az élet másik oldalának a megismerése és ha — bár egy bukás árán, de — sikerült belőle kiszabadulnunk, akkor ezzel erkölcsi életünket is tökéletesíthettük. —

Bűn és bűnhődés.

A gyarló embernek sokszor a *mélységek* fenekéig kell lebukni, mert csak innen indulhat ki az ő emelkedése. Most áll legközelebb az Istenhez! Ezért még a *bűn* is hasznunkra válik, mihelyt *öntudatos küzdelmek árán* belőle kiemelkedni tudunk. Lelkierőnk fokozásához vezethet és szegyénteljes emlékével megtanít az igazi alázatosságra. —

A mi kemény szíveinket nem tudja meglágyítani az isteni Jóságnek és Mindenhatóságnak az egyszerű szemlélete. Minket csak *bűneinknek* az átérzései tehetnek alázatosakká. Így vezetik az embert saját bűnei a megaláztatások során keresztül az

Istenhez. Ha majd egykor visszatérünk az Úr színe elé, mi is elmondhatjuk: — Megismertük Uram *a bűnt*, hogy abban is megtaláljuk a Te bölcsességedet! —

Igazi *bűnössé* csak akkor válik a lélek, amikor a *bűn örömét* kezdi találni, amikor egész lelki készségével hozzá-tapad és bűnösből *bűnözővé* lesz! —

Bűnt csak egy értelmes és szabadakaratú lény követhet el; a *bukás* csak a törvénynek szántsándékos megszegése. —

A bűn sohasem a törvényben, hanem az illető bűnös egyéniségben jön létre, aki ezzel magát a törvényen kívül helyezi. *A bűnt* mindig az egyéni szabad akarat végzi be és ha a *bűn* a törvény uralma alól való kiesés, akkor a büntetés sem a törvényből eredt. A bűn oka maga a bűnös egyéuiség, aki cselekedetével megteremtette az okozatot is, vagyis a *bűnhődést* Sohas a fény veti az árnyékot, hanem a test, amely szemben áll a fényvel. Mindenkinek a bűnhődése csak a saját bűneinek az árnyéka. —

Ne a *bűnt* kezdjük irtani, hanem a hazugságot, mert minden bűnnek egy-egy hazugság a gyökere. Ha kitéptük a gyökeret, vele pusztul a *bűn* is, a bűnben csak a hazugság tartja az életet. —

Már az első emberpárnak is, tehát általában az embernek a *bűnbeesés* miatt új életviszonyoknak rendjébe kellett illeszkednie, mint a madárfiókának, akit a puha fészekből az anyamadar kidob. —

Keresztül kell mennünk az élet minden mélységein és magasságain. Mit tudja egy király, hogy milyen lenne ő mint koldus? S mit tudja a koldus, hogy milyen király lenne ő. Az a dúsgazdag se tudja, hogy mit érezhet egy szegény, éhező munkás s az a nyomorgó se tudhatja, hogy mit cselekednék ő, mint dúsgazdag. Így érthető meg világosan az Úr Igéje is: — *Aki miben vétkezik, abban bűnhődik.* —

A többi élet mindnyájunkra nézve csak előkészítő iskola egy magasabb életalakra. Nem adják a mennyországot sem ingyen. Ne higyjük, hogy amikor porhüvelyünkől kibontakoztunk, a halotti szentségek fölvétele után, rögtön más lényekké változunk át. Az isteni irgalom a megtérőnek csak a *bűnözését* bocsátja meg, de az érte járó kiegyenlítő *bűnhődést* az örök igazság törvénye szerint méri ránk. —

Nehéz sorsunkban a legnagyobb vigasztalás, ha megértjük, hogy ez igazságos kiegyenlítése a mi elkövetett hibáinknak. Mihelyt rájövünk *a bűn és bűnhődés* közötti titokzatos összefüggésre, megnyugszunk a szenvedéseinkben, mert megfizettük a tartozásainkat és talán javító példává lettünk az isteni igazságszolgáltatásnak. —

A gondolat a csírája minden cselekedetnek. Ezek ébresztik fel bennünk a vágyódásokat, amelyek azután átmennek tényébe. Ezért kell már csírájában megölni a *bűnt*. A gondolat az első szikra. Ezt könnyű egy kézmozdulattal elfojtani; de ha engedjük lángra lobbanni, sőt felszítjuk, tűzbe fog borítani mindent, amit eloltani már képtelenek leszünk. —

Jobb az erőszakot és igazságtalanságot elviselni, mint azt cselekedni. —

Amit egyszer a lélek megtagad, az meg van törve. Viszont amit elhisz, az meg van teremtvé. Így jön létre a *bűn*. —

Vájjon ki tudja, melyik az igazi, vagyis *halálos bűn*, mely a lelket lelki halálba sodorja és melyik a *bocsánatos bűn*, helyesebben a látszat-bűn? Azért ítélkezéseinkben legyünk nagyon óvatosak. Legjobb, ha Krisztus tanácsához igazodunk: *Ne ítélj, hogy ne ítéltesél!* — Az ítélet joga egyedül a szívek és vesék rejtekeit vizsgáló Istené. —

Irtani csak a *bűnt* kell; a bűnöző hajlamú szerencsétlenekeket pedig nevelni és gyógyítani kell. —

Nyomon követi *a bűnt a bűnhődés*, amely az Isteni törvények rendszerében rejlő szankció. Ezért a bűn és a bűnhődés ép úgy kiegészítik egymást, mint egy ingamozgásnak a két lendülete. Neki ugorhatunk fejünkkel a falnak és amilyen erővel neki lendültünk, olyan sebet fogunk ütni magunkon. De viszont hogy lehetne egy bűnhődés örök és végtelen, hogyha már egyszer megszenvedtünk érte? Ha kiegyenlítettük? —

Úgy érzem, hogy elkövethetünk rosszat önmagunk ellen, embertársaink ellen és az isteni törvények ellen, de egy gyarló ember botlása az isteni tökéletességhez már föl nem ér. Mi vagyok én az isteni Fölséggel szemben? Kisebb, mint egy atom a mindenségben. Egy porszemnél is semmibb! Vájjon hogyan sérthetném én meg a végtelen tökéletességű Istent annyira, hogy ezért *örök haragot* tartana ellenem? Minden bűn csak az Isten *törvényének* a szándékos megsértése. *Az Ő személye*

azonban örökké szent, szent és mindenek fölött álló sérthetetlenység! —

Ahol túlradott a *bűn*, ott még túlradóbb lett a *kegyelem*. Mennyire igaz! Magamról tudom, hogy rothadó testtel és haladkló lélekkel gunnyasztottam én is a gyönyörűségek mélységeiben. Mit tudtam én, hogy a halál árnyékában ülök? Ekkor *Valaki* hívott és én felkeltem a szavára az igazi élet és az igazi munka számára. Azóta e munkán keresztül árad lelkembe az éltető *Erő*. —

Minden *bűn* lázadás az isteni törvény ellen. Az emberi szív alázatosságának a hiánya. Saját erőkbe való elbizakodottságunknak a kitörése, amelynek nincs más gyógyszere, mint a szenvedésekben való megalázás. Csak ekkor térünk ismét eszünkre, mert tehetetlenségünk vergődésében világosan átérezzük a mi tökéletlen gyarlóságainkat. Tapasztalatilag ismerjük meg a saját semmiségünket. Ami tehát rámnézve *testileg* szenvedés, az *lelkileg* mindig épülés. —

Az Isten akkor fogad bennünket a szeretetébe, ha a *bűnt kerüljük*; a *világ* pedig akkor lesz bizalmas pajtásunkká, ha *bűneiben osztozkodunk*. Ezért monda az Úr: *Az én Országom nem e földről való. Krisztus* szellemével tehát éles ellentétben áll a világ szelleme. Amit az Úr boldogságnak hirdet, azt a világ sokszor boldogtalanságnak tartja. —

Az emberi evolúció iránya nem lehet más, mint érzésvilágunknak állandó tökéletesítése. Ezért kell lépésről-lépésre több szeretetet és irgalmasságot belevinni igazságszolgáltatási rendszereinkbe is, amelyeknek nem annyira a jogi, mint az *erkölcsi része* érdekel. Az emberi ítélkedés még ma is túlnyomó részben külső látszatra, vagyis jelekre épül, amelyeket *bizonyítékoknak* nevez. *Ha ezek egymással összhangban* egységes tényt adnak, akkor biztos adatoknak tekintetnek a *bűnösség* megállapításánál. De hogy a megállapított tény mennyiben teszi az embert *bűnössé*, azt már sem a „biztos” jelekből, sem az ezek alapján „megállapított” *bűnösségből* nem következtethetjük. Az ember ítélkedésének tehát rendszerint az érzéki alapok nyújtják az indokokat és e szerint mondja ki valakiről, hogy *bűnös-e, vagy nem bűnös*. —

Aki miben *vétkezik*, abban *bűnhődik* és meg kell fizetnünk minden tartozásunkat az utolsó fillérig. De egy fillérrel

se többet! — Nincs céltalan szenvedés, csak javító és gyógyító *bűnhődés* van. Egy gyarló lélek tehát nem gyötrődik mindörökké egy másvilági örök tűzben, hanem gyógyító célú ki-egyenlítő *bűnhődése* után új testet öltve ismét visszajön a lelki fejlettségének megfelelő életvonalba.

Maga a bűnös *gondolat* még nem tón; hiszen nem tudjuk meggátolni, hogy bennünk a gondolatok ilyen, vagy olyan alakban föl ne merüljenek! De azért felelősek vagyunk, hogyha egy *sugalmazást* lelkünkbe befogadunk, szívünkben melengedtünk és akaratunkkal hozzácsatlakozunk. *A gonosz sugalmak* még csak *léleknevelő* próbák. Olyanok, mint a kígyótojások. Eltáposhatjuk, vagy kikölthetjük őket. Tőlünk függ tehát, hogy *a kísértő rossz gondolatoknak urai, vagy rabszolgái* íejryünk-e? A madaraknak se tilthatjuk meg, hogy a fejünk fölött ne röpködjenek, de az már tclünk függ, hogy a fejünkre fészket ne rakjanak. —

V é g t e l e n b ű n .

Vájjon, hogyan követhetne el egy gyarló *véges lény végtelen bűnt*? Azért mert végtelen lényt bántott meg? De hát nem érezzük-e, hogy az inkább szójáték, mint komoly érvelés? Hogy lehetne a bűn is végtelen? Mikor csak *egy végtelen* van: az *Isten!*

B ű n ö s ö k .

Kikhez közeledjünk megváltó jósággal, amikor az ember-szeretet lángja fellobog szívünkben, hacsak nem a gyengékhez, a szenvedőkhöz és az elbukottakhoz? — Ne azokhoz menjünk, *akik bővelkednek a szeretetben, hanem akik abban szűkölködnek*: az élet útján összeroskadt szegény *bűnösökhöz*, akik nem bírják bírni az Istent! —

Minden *bűnös öntudat* gyáva a megérzett igazsággal szemben. —

Vigasztalan világ, gyötrelmes élet a *bűnöknek* a világa. Az egységből kilépett a többség, a végtelenben kialakult a véges: az úr és a szolga. A szeretetből gyűlölet lett. A törvényben lekötött rossznak a gondolati lehetőségéből kialakult a tényleges rossz és ebből *a személyes gonosz*, — az irgalomból rideg és kegyetlenül megtorló vérbosszú; az igazságból pedig kegye-

lem nélküli törvény. Szabadság helyett törvényből származott végzet és balsors uralja az életet. —

Bűntudat.

Bűnös öntudattal a lélek még meggyógyulhat, mert érzékenység, tehát élet vagyon benne, de a már érzéketlen lélek olyan, mint a kiszáradt fa, amelyben éltető nedvek nem keringenek többé. Az ilyen fa sohasem is fog méltó gyümölcsöt hozni; megérdemli, hogy kivágják és tűzre vessék! —

Kétségtelen, hogy *a bűnös öntudattal* élő szívet joggal hasonlíthatjuk a mocsárhoz, amely gyilkos párázatoknak és mérges kigőzölgéseknek fészke. Telve van szennyel és piszokkal, ragállyal és rothadással. De ha majd *ezt* a mocsarat valaha az isteni kegyelemnek napsugara kiszáraitja, vagy a töredelmes bánatnak egy őszinte megindulása lecsapolja: akkor az a régente mocsaras föld televény talajává lehet a virágzó, a termékeny életnek. —

Honnan van az a remegés, mely a *bűnöst* még a jólét napjaiban is folyton izgatja? Az az állat széttépi zsákmányát és — alszik. Az az ember a kiontott vér által gyilkossá lesz és — virraszt. Tekintete nyugtalan és habozó, mert érzi, hogy az a vércsepp odatapad lelke nyugalmához és bosszúért kiált az égre s ha mindjárt a föld gyomrába temetkezik is, mindig látni fogja azt a láthatatlan szemet, amelyet Hugo Viktor Káinja látott. —

Bűnbánat.

Szívem szerint beszélek. Nyíltan és őszintén. Nem tudok elképzelni olyan megrögzött gonosztévőt, akit a szenvedések előbb, vagy utóbb meg ne törnének és *bűnbánatra* ne indítanának. És az ilyen *bűnbánatnak* már nem lenne többé a testen kívüli életben semmi következménye? Hát csak a túlvilágra ne terjedne ki az isteni Irgalom? —

Ki tudja, minő változáson megy át egy gyarló és szegény *bűnös lélek* a haldoklás utolsó pillanatában? Nem lehetséges-e, hogy amikor kapcsolódásunk az anyagélet-vonalban már-már elszakadni készül és teljesen elvesztjük érintkezésünket a külvilággal, akkor az az elhagyott lélek nem lesz-e érzésben egy-

szerre fogékonyá a bűnbánatra? És az irgalmas Jézus ne nyújtaná ki Kezét egy veszendő báránya után? Hagyná őt kínjaiban örökre vergődni a túskebokron, amelyen fennakadt? Hiszen a szülői szív is a legnagyobb veszély pillanatában áll legközelebb a gyermekéhez. Milyen megnyugtató ez a gondolati — Őszintén bevallom, 'az én érzéseimet jobban kielégíti. De ebből nekem semmiféle következtetést nincs jogom levonni. Azért ezt a fölvetett problémát csak *mint elméleti tételt fejtegetem.* —

Enyhíteni és lelkeket gyógyítani csak a *bűnbánat* könnyei tudnak. És amikor már ezek is elapadnak, akkor keletkezik bensőnkben egy kifejezhetetlen sóvárgás Isten után. —

Mintahogy a begubózott hernyó átváltozik lepkévé, hogy ne a földi porban mászkáljon többé, hanem könnyű szárnyain a légvonalban éljen, úgy kell nekünk is *levetköznünk alacsonyabb természetünket*, mert csak úgy lehetünk Isten fiaivá. —

Egy *bűnbánó* szív csak önmagához kemény; máshoz lágy és irgalmas. —

Az Isten nem akarja a bűnös halálát, hanem azt akarja, hogy *megtérjen* és éljen! Mert az Isten Egyszülött Fia sokkal drágább áron váltott meg bennünket, hogysem érdemeinél fogva bűneink bocsánatára ne számíthatnánk. Az a kereszt, amelyet hordozott; azok a szent sebek, amelyeket ütöttek rajta, az a vér, amely megnyitott szívéből kicsordult, minden cseppjében beszél és így szól hozzánk: — Gyermekem, *tökéletes bánat által* akarsz-e újra egyesülni szerető szívemmel? —

Édes Jézusom! Mennyit kellett Neked azon az éjjelen reggelig a sötét tömlőben szenvedned!? Az emberek, akikért Te szeretetből most meghalni akarsz, elítéltek, arcul vertek, megköpdöstek. Egyik tanítványod elárult, a másik megtagadott. Mindnyájan pedig szétfutottak és Magadra hagytak. — Péter egyszer vétkezett és bűnét örökre siratta. Sok ember *gyakran vétkezik és egyszer sem sír.* Pedig a *bűn* mocskát a lélekről csak a *bánat könnyei moshatják le.* —

Büntetés.

A bevégzett *bűnt* követi a *büntetés*. A naiv gyermeklélek tiszta összhangjának és szent tudatlanságának vége. *A bukott*

ember a fényből a sötétségbe esik... A hajnal elmúlt, jön az alkony... —

„Punir ce n'est pas assez; il faut les reclasser!” — mondotta egy francia kriminalista. A bűnözőket nem elég büntetni; vissza is kell őket helyezni a társadalomba! —

A rossz embereknek a *büntetése*, hogy *nem tudják* az Istent szeretni. —

Család.

Család. — Családi otthon. — Családi tűzhely. — Házasság. — Fehér házasság. — Szülők. — A magzat. — A kised. — A gyermek.
— A bölcső. — Gyermekünnepek. — Gyermekkönyvek. —
Gyermekkor.

C s a l á d .

Az Úr Jézus azt a viszonyt, amely a lelkeket Istennel összefűzi, megkapó hasonlatokban érzékelteti. Többnyire a *családi* egység kötelékében mutatja be, ahol az Isten a szerető Atya, minden egyes Lélek pedig az Ő szeretett gyermeke, akiktől viszont szeretetet és engedelmességet kíván. Így lesz az emberiség egy *közös Atyának a családja*, egymásnak pedig édes testvére. Szóval az emberiség egy nagy isteni család, akik között a családfő a szeretet törvénye alapján uralkodik. Ő osztja ki a családtagok között a munkát és a testvérek is tartoznak a család javára közremunkálkodni. Egymásért dolgozni. A családi élet kereke és alapszerkezete tehát isteni eredetű. —

C s a l á d i o t t h o n .

A madárnak fészke van, ahová pihenni tér; az állatnak odúja, ahová menekül a veszedelem elől. Vájjon egyedül az ember állana csak védtelenül az élet ezer bajai és veszedelmei közepette?! Csak neki ne volna pihenőhelye, ahol fáradt fejét *nyugalomra* hajthatja és munkában kimerülve és lelkét és testét újra felüdíthetné?! —

Családi tűzhely.

Mivé lenne az ember, ha a munkában kimerülve, fáradt fejét szerető szívek között nem hajthatná nyugalomra? Hol az a lélek a világon, aki a *családi otthon* nyugalomban tisztábbnak, nemesebbnek és jobbnak ne érezné magát, mint bárhol a nagy világon? —

Házasság.

A *házaséletet* már az apostol is nagy szentségnek mondotta. — De ugyanekkor céloz egy még tökéletesebb életállapotra, amely két különmemű egyénnek a *lelki egysége*. Az ilyen szeretetnek a virága a *hűség*. Gyümölcse pedig az üdvösség. Az igazi hűség állapotában már nincs bennünk egyetlen anyag, vagy erőatom, amely más vonzásra volna érzékeny, mint a szeretett lény vonzására. Benne érünk, benne élünk, benne gondolkozunk. Csak ilyen hűség igazolhatja a *lelki egységet*. Ezzel rakják puhára még a családi fészket is, hogy benne erős szárnyú madarak nevelkedjenek. A lelkeket nagygyá csak egy tisztaszívű *hű feleség* és egy szent anya dajkálhatja. Az ő kincsük a család; az ő gyönyörűségük a gyermek. Szemeik állandóan rajtuk pihennek. De azért szívük gyengédségével és jóságával mégis csak az égre mutatnak. Szentséggé a *házaséletet* nem a kötés pillanata, hanem majd csak a kipróbált szeretet *hűsége* fogja tenni egykor. —

Társadalmunk bűne, hogy hálójába keríti és elnyomja ifjúságunk szívét, hogy *ésszel házasodjanak*. Révpartnak tekintik a *házasságot*, ahol kifárasztott idegeik megnyughatnak. Nem a szívek, hanem az érdekek találkozását keresik és azt hiszik, ha *két csomó pénzt* összemérnek, az *már házasság!* —

Fehér-házasság.

Csodálatos, hogy míg a *nemi különbség* érzése föl nem támad férfi és nő között, addig benső barátságban tudnak élni egymással. Természetesek és őszinték. Mihelyt azonban a testi vágyakozás fölébred bennük, rögtön alakoskodni kezdenek. Nem természetesek többé. Mesterkéltek. Sőt, alacsonyabb fokon már hazudoznak egymásnak. Ezért az önzetlen és bensőséges tiszta szeretetnek a legnagyobb ellensége az érzékiség. Előfordul néha az, hogy szentitív lelkek hosszabb,

vagy rövidebb ideig *mariage blanche-bain* — *fehér házasságban* — élnek. Nem akarják szerelmük hamvát letörölni, hogy tovább tartson. A virág is addig üde és friss, amíg le nem törik. —

S z ü l ő k .

A földön mindig az volt a legkeserűbb könny, amit a *szülői szív gyermekének* holttestére hullatott. —

Az én jó *apámról* mindig azt gondoltam: — Sokkal többet tud, mint amennyit mutat! Elhittem, hogy a Napnak vannak foltjai, de az én apámnak nincsenek! —

A m a g z a t .

Minden *magzat* a sötétségből lép ki a napvilágra. Az elszigeteltségből a nyilvánosságra. Hogy ez a lépés ránézve nagy rázkódtatással jár, azt láthatjuk, mikor a világra jön, és ordítani kezd. Kézze-lábbal tiltakozik ellene. Nem csoda! Érzi, hogy elvesztette az ő kényelmes biztonságát: a meleg, tápláló és minden igényét kielégítő anyatestet. Belépett az új környezetbe, amely őt kellemetlen hatásokkal gyötri és izgatja. A tüdőbe először betódult levegő már fájdalmat okoz neki. Eddig mindent készen kapott. Fáradtság nélkül. Most állandó küzdelmek ütközőpontjává lett. Minden szükségletét magának kell kielégítenie. Vérkeringés, lélekzés, táplálkozás, emésztés mind ránehezül; Milyen durva, fáradságos és kényelmetlen az ő új állapota a régihez képest... Bizonyára úgy érzi, hogy ez a végpusztulás — a halál! —

Vájjon honnan veszi az a *méhgyümölcs* a mintát, amely szerint az ő jövőendő lakását olyan precízen és stylusosan építi fel? Ezt neki nem az anyja sugalja. Ha testünk kialakítása az anyánktól függne, nem volna más gyerek a világon, csak sép, erős, egészséges és ép testű magzat. Nincs más megfejtés, mint az újraszületés, amelybe minden lélek az ő megtestesülése alkalmával beleviszi új alakjába a testi és lelki képességeinek, érettségének és tisztultságának azt a fokozatát, amelyet előző életsorozataiban már elért. —

A kisdéd.

Kiemelkedni a mindennapi élet vonalából, szentekhez illő bölcsesség; de megvetni az élet természetes szépségeit, amiket az Isten a mi örömünkre és földi életünk boldogítására teremtett, már tévelygés. Krisztus nem arra adott példát nekünk. Elküldött bennünket az ég madaraihoz, a pacsirtához, a mezei liliomhoz, hogy tanuljunk tőle vidámságot és szépséges virágéletet. Az Ő szemében az *életminta* a térdeire ültetett *kisdéd* volt, aki tiszta, mint a napfény, üde, mint a harmat, színes, mint a virág és megható, mint az imádság. Fárasztó munkája után az Úr Maga is felüdült a *gyermekszívek* naiv egyszerűségében. Ölbe vette őket; örülni tudott nekik. —

A gyermek.

Amiről egykor sokat álmodoztunk, az valaha mind-mind be fog teljesülni; ha nem is a mi életünkben, akkor a *gyermekünkben*. —

Úgy vagyunk a *gyermekkel*, mint a mikroszkóp az egysejtű állatokkal. Ha sokáig nézzük, látjuk, hogyan jelenik meg egy sötétebb pontocska a sejtállatocska hátán. Ez a pont lassankint egy hosszú vonallá nyúlik, amely kettészeli az állatot és két részre szakadt testével külön-külön életet kezd élni; — nem ismerik többé egymást! így vagyunk a *gyerekekkel* is! Velünk együtt fejlődik az a láthatatlan pontocska is, amely évek múlva vonallá hosszabbodik és — közöttünk is megtörtént a szakadás! Nagy kár, mert a *gyermek* csak addig a mieink, amíg reánk szorulnak, —

A *gyermeknek* csak az erő imponál és nem a méltóság. —

Aki *gyermek* sohasem volt, az sohasem fog egész ember lenni. —

A bölcső.

„*Bölcső!*”, emberi örömök tiszta forrása, van-e szentebb és gyengédebb szó tenálad? Benned szunnyad az anyai szív nyugodalma és boldogsága; benned az apa büszkesége és a család reménye. Te vagy a jövő világ, mert benned nyugszik a jövő. —

A bölcső a ti főséges hivatástok, anyák! Ez a ti boldogságtok egyetlen reménye! Állandó örömeiteknek kincsháza, tiszta érzéseiteknek Vesta-tűzhelye. S ha valaha bántott beneteket az a jogos gondolat, hogy az élet miért osztotta föl oly egyenlőtlen kezekkel az örömöket a férfi és nő között: vigasztalást és kárpótlást nyújthat nektek érte az a csipkével földíszített kis *bölcső*! —

Már a *bölcsőben* szunnyadozó *gyermek* is égi származásának bélyegét hordozza arculatján. Emelkedett, fényes homloka az égbolt, amely egy elrejtett szellem világnak a kincseit takargatja. Arcának tisztasága, bájos üdesége, mosolygó szemének fénye és ragyogása az isteni eredetű életfejlődésnek örök szépségeit tükrözi vissza. Van-e nagyobb megindító erő egy *gyermekarc* tekinteténél, amelyben mélytűzű titkos talányok lobognak? Talán majd valaha ezekben a csodalátó szemekben villámok fognak fölcikázni? Egy-egy emelkedő szabad gondolatnak a fényvillanásai. Hát nem különös, hogy a teremtmények között csakis az embernek van ilyen égrenéző nyílt tekintete. Mintha folyton keresne ott valakit, akitől egykor elszakadt! —

G y e r m e k ü n n e p e k .

Már a gyermek kis lelkében kell fejleszteni a szépérzékét; *ünneppé* kell tenni, ha valami szépet lát. Ezért rendezte a nagy *Ruskin* a tavasz virágpompájában a *gyermekünnepeket*, hogy lelkükbe a természet szépségei iránt belevigye a fogékonyságot, hogy örüljenek a lepkének, a dalos madárnak, a virágfakadás színpompájának... —

Gyermek könnyek.

Én *könnyező gyermekszemekbe* nem tudok nézni anélkül, hogy igazán el ne lágyulnék és bár lelkemet eléggé megédzette az élet rideg realizmusa, de megindulás nélkül sohasem tudtam tekinteni egy könnyező gyermekarcba. Velük szemben szinte önkénytelen teszi fel az ember a kérdést: *Minő hatalom tanította meg a ti szemeteket sírni?* —

G y e r m e k k o r .

A gyermekévek benyomásai ép oly arányban nőnek az

idővel, mint az árnyék a nap nyugtával s ha majd egykor őszbeborult fővel és roskadozó tagokkal ott fogunk állni az élet végső határán, s révedező szemmel várjuk, mikor szakad le alattunk ez a silány játéktér, hogy romjaival eltemessen bennünket: az a végső mosoly, mely esetleg ott játszik ajkaink körül, *a gyermekkor* emlékeiből fakad fel. Annak az utolsó mosolynak csíráját bizonyára *még a bölcsőben* ültette szívünkbe csókjaival az anyánk. —

Cselekedet

Cselekedet — Teljesítmény.

Cselekedet.

Ha valamit akarsz, fogj hozzá: cselekedj; mert amíg meg nem teszed, addig mindig csak *akarsz*. —

Teljesítmény.

A losangelesi olimpiad kapujára ezt a jeligét láttam fölírva: nem a győzelem a fontos, hanem a *teljesítmény*. In mag«nis voluisse sat est! —

Csodák.

Aki a szemeivel nemcsak néz, hanem látni is tud, térdre hull egy mezei liliom misztikus szépségei előtt. *Csodák csodája* ez! Főnségesebb, mint Salamon király udvarának minden fényessége. Milyen művészi munkát fejtenek itt ki azok a cérnafinomságú virággyökerek, amelyek alázatosan elrejtőznek a föld sötétségében, hogy titkos szövőszékeiken előállítsák a selyemszálnál is puhább, a pehelynél is könnyebb és a szivárvány színeinél is tüzesebb fényű menyasszonyi fátyolokat és csipkeruhákat, amikbe a réti liliomokat felöltöztetik. Ezek a láthatatlan gyökerek olyan munkát végeznek, titokzatos föld-

alatti folyosóikban és vegykonyháikban, amiről a legzseniálisabb kémikusoknak még csak sejtelmük sincs. —

Az a zöld kis foltocska, amely a parányi magban alig látható, *csodás erőaccumulátor*. Gyenge csírájával képes feltörni a legkeményebb magot, amelyet emberi erővel alig tudunk összetörni. És abban a kis csírában, amelyet a madár csőre kettéharap, már benne rejlik a belőle fakadó és fokozatosan kifejlődő életnek minden változata; még az a legvégső alak is, ahová fejlődésének befejezésekor elérni fog. Ki fog sarjadzani belőle egy hatalmas tölgy, vagy hársfa, amelynek ezeréves törzsökén száz és száz mellékágak terebélyesednek és ég felé emelnek egy olyan lombkoronát, amely több száz-ezernyi zöldrefényezett levélben csillog. Hány száz mázsa fátömeget hordoz magában az a *parányi kis zöld pontocska*, amely életerejét millió és millió hozzá hasonló magokban szétosztja és elraktározza?! A fa szétosztott életereje ezekben a magokban fog ismét és ismét újra- meg újrászületni. —

Aki hisz az Istenben és az ő mindenható erejében, annak el kell fogadni a *csodát* is. Vagy csak az Istentől akarnók megtagadni a cselekvés szabadságát? Minő képtelenség hinni azt, hogy a fölöttünk álló „*Értelem*”, aki a természet összes erőit alkotta és fentartja, ezen erőket kivételes céljaira ne alkalmazhatná? Hogy a törvényalkotó fel ne függeszthetné a törvényt? A teremtő ne formálhatná az anyagot? —

Sajnos, az emberi gyarlóságnak mindig szüksége volt külső *csodás* jelenségekre, amiket meggyőző bizonyítékoknak tekintettek. Ezért minden vallásnak az eredete belemosódik a legendák kódéba és elvész nemcsak a történelemnek, hanem a csodaszerűségeknek homályába is. Viszont nincsen olyan történelmi korszak, amelyben ne merültek volna fel bizonyos rendkívüli események, amiket abban az időben a természet ismert törvényeiből megmagyarázni nem tudtak és ezért *csodáknak* nevezték el. Csakis újabban vonják némelyek kétségbe a *csodák* lehetőségét. Micsoda önhittség kell ahhoz, hogy az egész emberiség örök hitével szemben mi magunkat véljük a legokosabbaknak! —

A csodák régi világáról máris kezd lecsúszni a titokzatos fátyol és bizonyos új erők felfedezésével az eddig megfejthetetlennek vélt titkokat kezdjük beleállítani a természet rendjébe. Rájövünk, hogy sok dolog, amit a régiek még *csodának*

tartottak, valóban oly tények és jelenségek voltak, amiket még akkor nem tudtak összeegyeztetni az erőtörvények magasabb vonalrendszerével. Valljuk be nyíltan: — *Csodáknak nevezték a saját tudatlanságukat!* Szent Ágoston is így határozta meg: *A csoda* nem ellentétes a természeti törvényekkel, hanem csak azzal, amit mi a természetről tudunk. —

Nyugodtan mondhatom, hogy az én hitem és meggyőződésem szerint egy-egy világrendszernek a megteremtése az abszolút Erőre nézve semmivel se nagyobb *csoda*, mint egy csirkének a létrehozatala a tojásban. Hát vajjon nem minden értelmet felülhaladó csoda-e, hogy abból a folyékony erőanyagból, amely a tojás héjában felhalmozódik, alig 3 hét alatt egy élő szervezet lép elő? Szemmel, szívvel, vérkeringéssel, légző és emésztő szervekkel? Puha pelyhezettel, kemény csőrrel, amivel fel tudja törni szűk börtönének ajtaját és kikapogja magát a tojáshéjból egy új életre? Valahányszor látom, hogy egy ilyen kis selyembundás csöppség kibújik a tojáshéjból és tántorogva csipogni kezd, mindig felvidul a lelkem, mert a *csodát* a szem *csak nézni* tudja, de *megérezni* csak a *szívünkkel* lehet! —

Ki meri józan értelemmel állítani, hogy a mi szerfőiü gyarló tudásunk kimeríti a világegyetem *ismeretlen erőinek* az összes variációit? Még azt se tudjuk világosan, hogy mi a természet? Az a füből összenőtt puha kis madárfészek éppen olyan *csoda*, mint a reánk boruló főséges égboltozat, amely ragyogó kék kárpitjával az élő Isten templomának a kupolacsarnoka. A szentjános-bogár éjjeli lámpása vetekedik a csillagok titokzatos fényességével. Végelemzésben nincs is más, csak *csoda*. —

Az *Istenhit* elválaszthatatlan a *csodahívéstől*. Aki megtagadja az egyiket, annak józan értelmi következetességgel meg kell tagadnia a másikat is, miután a *csoda* a teremtő erőnek genuin képessége. Hát a művészetnek nincsenek-e *csodái*, amelyek kiemelik a matéria alacsony vonalából a durva anyagot, hogy azt kivételes erőhatásokkal megésszemesítsék? Hányszor halljuk a köznapi életben is egy orvostól, vagy egy alkotó erőről: — *Csodát művelt!* Az iparművészetnek, a kézi ügyességnek, a technikai haladásnak lehetnek *csodái*; csak a mindenség Urától és Alkotójától akarjuk ezt megtagadni? —

Az isteni szabadság az Isten mindenhatóságában nyilvánul meg. Gyakorlását kivételes esetekben „csodának” nevezzük; de csakis azokat a cselekvéseket, amelyek nekünk még szokatlanok. Mihelyt valamit megszokunk, mert rendszeresen látjuk ismétlődni, akkor már törvénynek nevezzük; természetesnek tartjuk, s nem vesszük észre, hogy minden törvény alapjában véve már csodaszerűség. Az ilyen szabadság egyedül az Isten tulajdonsága. Mindenható erejének a kiváltsága, mert a csoda az általunk ismert egyetemes törvényeknek esetről-esetre való felfüggesztése. Isteni szempontból tekintve tehát a csoda törvénytelenység. —

Egyenletesség.

Állhatatosság. — Állhatatlanság. — Harmónia. — Elhagyatottság.

Állhatatosság.

A gyakran átültetett fa hamar kiszárad. —

Állhatatlanság.

A krisztusi eszmék és erkölcsök terjedésének nincs nagyobb ellensége az erőszakos propagandánál. Láthattuk ezt nálunk is a közelmúltban, amikor *nyakra-főre rohantak* a megrémült lelkek a *hatalmi szervezetek* védőszárnyai alá. Mindig ahhoz az irányhoz tódultak, amelyiknek kezében látták suhogni a korbácsot és az abrakos tarisznyát. A legvörösebbek is siettek magukat átfesteni a legfehérebbekké! —

Harmónia.

A vallásoknak van igazuk, hogy mindenben az isteni akaratnak kell teljesülnie. Ez az a bizonyos véletlen, amelyhez a mindenség legutolsó paránya is ép *úgy alkalmazkodik, mint o zenekar* legkülönbözőbb hangszerei a dirigens mozdulataihoz. Mindegyik muzsikusz maga hangjegyeit fújja, de végeredményben még a disszonáns hangok is *összeolvadnak egy főnséges harmóniában.* —

Egyensúlyozott, harmonikus lélek csakis az lehet, akiben az *értelem* fénye összeszővődik az *érzések* melegségével; olyan elválaszthatatlanul, mint ahogy a lángban is együtt találjuk úgy a *fénynek*, valamint a *hőnek* energiáját. —

Mindenki, aki a zenével foglalkozik, vagy a művészethez csak sejt, jól tudja, hogy *összhangot*, vagy művészi hatásokat csak különműségek egyesítéséből nyerhetünk. *Egy* hang sohasem lehet *összhang*; *egy* szín sohasem adhat tónust; ellentétezés nélkül nincs tiszta gondolat. Sőt magának az értelemnek egész munkálkodása sem más, mint bizonyos viszonylatnak, vagy kapcsolatnak a felismerése: az „én” és a „nem én” között. —

Összhangzó lelkeket, vagyis egész embereket csak a testi és lelki szükségletek egyenlő kielégítésével lehet felnevelni. —

Elhagyatottság.

Könnyű kitartónak lenni a jólét és a boldogság árnyas berkeiben, de nehéz az *elhagyott* árkokban, az utak porában, a perzselő tűzsugarak hervasztó kemencéjében. —

Egyenlőség.

Egyenlőség. — Egyenlőtlenség. — Hasonlóság. — Egység.

Közösség.

E g y e n l ő s é g .

Hiába nyitjuk meg a bilincsbevert ember előtt a templomok ajtóit; ő a szentek szentjében is csak rabszolgának érzi magát. S mikor a templom szószékéről hallja ékes szavakban hirdetni, hogy Isten előtt mindnyájan *egyenlők* vagyunk, akkor öntkéntelenül merül fel benne egy másik gondolat: vajjon miért nem érvényesülhet ez az isteni igazság *az életben is?* —

Nincs két egyenlő falevél és nincs két értelmileg, testileg és erkölcsileg egyenlő ember. A testvériségnek épen az a célja, hogy a természeti egyenlőtlenségeket a lehetőségig kiegyen-

lítse. *Egyenlőknek* kell lennünk jogokban és a szabadság intézményeiben. De nem lehetünk egyenlők sem képességekben, sem hatáskörökben. Ezért úgy kell tekintenünk egymást, mint egy közös cél felé törekvő útitársakat, akik közül azokat, akik mint gyengébbek elmaradoznak, vagy az útban kidőlnék, nekünk kell gyámolítanunk. —

Egyenlőtlenség.

Egy nagy homokbányában nincs két porszem, amely alakra, súlyra és színre egymással megegyeznék, vagy ugyanazon helyzetben helyezkednék el a térben. A matematikában minden „a” ugyanazonos; a természetben azonban nincs tökéletes megegyezés, nincs két egyforma levél se; még talán abban a kis próbacsőben, ahol a hydrogen milliárdjai nyüzsögnek, sem találhatnánk két azonos atomot. Ha ilyen különbségeket és *eltéréseket* találunk még a holt anyagatomokban is, mennyivel inkább fel kell tételeznünk ezeket az organizált anyagban és az élőlényekben. Nincs két egyforma búzaszem. Mindegyikben más és más az életerő, mert különböző a kisarjadzásuk is. Nincs két egyforma hangya; a fiziológia bizonyítja, hogy nincs két egyenlő vércsepp sem. Olyan eltérések vannak közöttük, amiket mi már nem tudunk megkülönböztetni. —

Hasonlóság.

Nincs a Végtelenségben olyan nagyság, de az emberben sincs olyan parányiség, amely másképp nyilatkoznék meg az egyikben, mint a másikban. Úgy állunk szemben egymással, mint a tengercsepp az Óceánnal. Mindenben *hasonlók*. Bennünk is van dagály, apály, sőt néha vihar is. Csak hajókat nem tudunk hordozni. —

Egység.

Igaz, hogy a francia forradalom véres eszközökkel dolgozott, de legalább fölfrissítette az evangéliumoknak részben elfelejtett, részben meghamisított eszményeit. Az emberi egyenlőséget és az egyetemes testvériséget, amely a faji gyűlölködések helyébe Krisztus királyságának békéjét fogja majd beleültetni egykor a szívekbe. Hiszem, hogy el fog jönni az

idő, amikor minden ember közös életcélnak fogja ismerni, hogy *együtt kell* dolgoznunk az emberiség nagy családjának a javára. Mert egy nagy *egységnek* vagyunk széttöredezett részei: természetünk alapján társaslények és testvérek. Ezért az Isten bölcsessége úgy rendelte, hogy saját egyéni boldogságát mindenki csak egy másiknak a boldogságában találhatja fel. Ez lesz a jövő korszak lelkiségének a lényeges tartalma. —

Közösség.

Láthatatlan kötelékek kapcsolnak bennünket az emberi *közösséghez*. Mindazokhoz tartozunk, akiket érzéseinkkel megközelíteni tudunk. Az imádsággal megsejtett Istenhez ép-úgy hozzátartozunk, mint a bűneikben elmerült, alélt lelkű, rothadó testű embertársainkhoz és ha hittel és szeretettel közeledünk feléjük, akkor majd világosan meg is fogjuk érezni, hogy minél közelebb megyünk támogató *szeretetünkkel* a nyomorulthoz, annál közelebb érezzük magunkhoz a megdicsőült Úr Krisztusunkat is. —

Egyéniség.

Egyéniség. — Az „Én”.

Egyéniség.

Valahányszor felfedezünk egy-egy új *egyéniiséget*, a kutató lélek mindig Istenközeibe ér. Gerjedezik a boldogságtól, mint amikor az acéltű megérzi a mágnes vonzókörét. Ilyenkor mi is szeretnénk fölkiáltani a magunk „Heurékáját.” —

Minden *egyéniiségnek* külön stílusa van. Azért érdekesek, mert eredetiek. „Ilyen több nincs!” — Ezért egész életemben mindig nagy előszeretettel kerestem az *egyéniiségeket* Fehér hollók! A legtöbb ember nem is sejtí, hogy *ő egy másik ember*. Mozaikember, darabokból összerakott figura. Minden csak idézet benne; semmi eredetiség. Olyanok, mint a zsibárus boltok belseje, ahol uraságoktól levetett poros kopottságok vannak össze-vissza dobálva. Fénytelen, fölborzolt cilinderek, elgörbült drótú esernyők, félretiport lyukas bak-

kancsók stb. Mindegyik egy-egy más embernek az értéktelen potyadéka. Idegen holmikkal van telve az értelmi raktárak, de sohase volt nekik saját portékájuk. Össze-vissza kapkodok mindenféle csillogó haszontalanságot, mint a szarka; az elcsent holmikból pedig kirakatot csináltak a maguk boltjában, sőt néha elég jó boltot, mert mindig nagy tekintélye volt e fecsegő szarkáknak, a tökfilkók és a gyávák között. —

A művészet történelme igazolja, hogy mindenütt csak akkor teremtett maradandó becsű alkotást a művész, ha a saját zsenijéből merített, mert ez és egyedül csak ez az *eredetiség*. Mihelyt valaki színeiben, felfogásában nem a saját érzéseire hallgatott, hanem elleste a nagy mesterek modorát, akkor belesett azok hibáiba is anélkül, hogy előnyeiket is valaha elsajátította volna. Az ilyen ember sohasem lett *egyéniséggé*, hanem csak szolgálalkú másolójává egy-egy elismert nagy tehetségnek, mert rajzra és helyes arányokra lehet valakit tanítani, azaz a természet szigorú megfigyelésére serkenteni, de színérzékét, *lelket* csak az Isten adhat. —

A művészet nem lehet megállapodott sablonoknak olyan felhasználása, mintha minden tárgynak meg volna a maga kaptafája, hanem a művészet egy folyton változó és fejlődő élet, amely az igaznak, a szépnek, a jónak, az egyszerűnek, az ízlésesnek állandó kutatásában áll. Folytonos küzdelem és mérközés tehát, amelybe mindenkinek bele kell vinni a saját erejét és *egyéniségét*. Ne jelenjék meg tehát senki a küzdőtéren egy iskola színeivel és patentjével, mert nem a tekintély, hanem az *individuális* erő fog győzni. A nézőközönségnek pedig joga van minden küzdőnek odakiáltani: Told föl a sisakodat! Hadd lássuk, ki vagy. Mutasd meg, minő erő van benned! —

Mikor az ember alszik, akkor is megszűnik kapcsolódásunk a külvilággal. Egy áloméletet élünk és sejtelmünk sincs a mi valóságos életünkről; csak fölébredésünkkor nyerjük vissza ismét teljes és tiszta helyzet-öntudatunkat. De úgy-e bár, *egyéniségünk* semmit sem változik, habár alvás közben másnak is érezzük magunkat?! —

Te voltál teremtetessed ősidejében az az életcsíra, amely szellemmé akartál lenni és kifinomodni. Nem elégedtél meg a próbák sorozatával, hogy a te félig élő testeddel akár növényi,

akár az állati világnak légy öntudatlan része. Ez esetben nem kellene *átérezned elszigetelt egyéniségedet*, amely neked sokszor okoz most fájdalmas szenvedéseket. Ma is élhetnél egy közös faji törvény egységében, mint éltél akkor, amikor *az egész földnek még egységes volt az élete. Csakhogy te külön életet* akartál, mert még saját fajodnak az egységéből is kitéped magadat önzésed folytán. —

Valamint a növény gyökereivel a földben él és csak törzsével és lombozataival él láthatóan a légben és a fényben, úgy az ember is természeténél fogva két világ lakója. Igazi amfibiális lény. Egyszerre él testével az anyagvonalnak, lelkével pedig a szellemvonalnak a törvényeiben. Eme kettős polarításban fejlődik ki az embernek a harmadik összefoglaló alakja: az *ő egyénisége*. —

Az *egyénségek* indítják meg a földön a haladás áramlatait. Ezért csak ők a földön az igazi értékek, mert mindegyikük Istentől reá bízott feladatot teljesít; többnyire öntudatlanul, de vannak közöttük, akik már földi életükben is küldetésüknek az öntudatára ébrednek. Mint minden küldött, úgy ők is üzeneteket hoztak az égből az alsóbb vonalak világába. Közülük még a látszólagos rossz is öntudatlanul a jót szolgálja. Többnyire ellenállhatatlansági erőtulajdonságnak a túlsúlyával születnek. Kiterjednek, szélesülnek, mert munkájuk propagatív jellegű. Kiöntik a tartalmukat és kiüresítik önmagukat, de *egyénségükből* azért soha semmit fel nem adnak. ők a tettek emberei, akik feltűnnek eredetiségükkel. Akaraterőt és nem hangulatokat képviselnek. —

Az emberi haladás úttörői az *egyénségek*, ők a lépcsőfokai az élet-létrának, amelynek a legfelső vonala már *isteni* élet. Aki tehát csak egy lépcsőfokkal tudja emelni az emberiséget az igazság, a jóság, a szeretet, a szépség, a szabadság, vagy bárminő más isteni tökéletesség felé, az öntudatlanul is az Istennek felkent prófétája. Valahányszor ilyen *egyénséget* megérezünk, áldjuk érte az Urat! őt lássuk és Őt hallgassuk és ha szól hozzánk, meg ne keményítsük a mi szíveinket. —

Az „Én”.

Az „Én!” Tulajdonképpen ez az egyetlen misztérium az ember életében. Mihelyt az „Én” megszűnik bennünk, életünk

titkáról is fellebben a fátyol és mi egyszerre az Istenben élünk. Halljuk és érezzük őt önmagunkban. Csakhogy ezt az „*Én*”-t a legnehezebb kipusztítani önmagunkból. Sehogy se akarjuk feladni egyéni különállóságunkat, hogy így beleolvadhassunk a végtelenbe. Az Isteni központtal szemben felállítunk egy ellenközpontot: az „*Én*”-t. —

Az „*Éri*”-t már csak teljesen megtisztult szívek tudják feladni. Ha azonban a földi életben nem tudunk idáig feltisztulni, biztosan el fogjuk érni azt a halálban. Már a haldokló ágyon szétfoszlik a mi életközpontiságunk. Az „*Én*” leheletszerűen kezd eltűnni és világosan érezzük, hogy egy örök *központtal szemben állunk függőségben*. Halálunk után az „*Én*”-ünkből a túlsó partra csak annyit viszünk át magunkkal, amennyit az Istenből merítettünk, mivel a többi részünk benne marad az anyagvonal törvényeiben, hogy újra szervezkedhessek és a testöltések sorozatában eljuthasson a megváltó végtisztulásig. —

Ki az az „Én”, akit a földön életünk egyetlen céljának tekintünk? Az a dédelgetett, bálványozott és folytonos megbocsátásokkal elkényeztetett „Én?!” Nézzük csak őt, mikor az élet piacán kérkedve páváskodik és mikor a hatalom polcán ülve önmagát tekinti hitelesített zsinórmértéknek. Oh! Milyen százalmas paránnyá zsugorodik össze egy magányos szoba néma csendjében. A sápadt haldoklás reszkető verejtékességében ... —

Hogyha csak annyit tenne meg az ember az önmegismerésben, hogy élesebben megfigyelné az ő jelentéktelen „*Én*”-jét és néha bizalmasan szóbaállna vele, milyen könnyű volna végkép letenni, hogy felcseréljük a végtelenül tökéletes *Istennel*. Ekkor *egy szempillanat alatt menyországgá válna a föld*. Az a sok parányi „*Én*”, a megszámlálhatatlan semmik úgy eltűnnének, mint a Szent János-bogarak kékes fénypontjai a tüzés nap ragyogásában. —

Az „*Én*”-nek éppoly szüksége van az *agyvelőre*, mint az elektrotechnikusnak a villamos-battériára. Enélkül nem tudnánk kifelé életáramokat kiindítani. Az agy azonban épp olyan alárendelt műszer a gondolkodásunkban, mint a szem, vagy a fül a látásunkban, vagy a hallásunkban. Csak eszközei a lelki-képességeknek, amilyen a hangszer a művész kezében. Ne *tévésszük tehát össze a műszert a hatóerővel. A művészi képes-*

ség sem a hangszerben van, hanem az emberben. Józan ésszel tehát senki sem fogja összetéveszteni a hegedűt, vagy a zongorát a művésszel, habár ezek nélkül ő sem tud játszani. —

Nincsen ember, aki állandóan ne foglalkoznék becses „Én”-jével. Bámulva tekintget fel önmagára s úgy hordozza saját „Én”-jét, mintha a világegyetem tengelye volna. El tudja képzelni önmagát az egész világ nélkül, de a világot önmaga nélkül — nem. —

Nekem van egy testem és van egy lelke! Ez a kettő egyesül az én harmadik alakomban: az „Én”-emben. Egyéniségünk tehát életérzésünkben kétfelé szakad. Alanyi és tárgyi részre. Az alanyi az „Én”, a tárgyi a lélek és a test. *Igazi hármasegység.* A *test* az emberi életnek az anyagalapja. A *lélek* benne a fenntartó és a cselekvő életerő. Az „Én” pedig *öntudat*. Ez az „Én” mindakét alaptulajdonságával, vagyis testi és lelki képességével szabadon rendelkezik. Ez az öntudatos „Én” teszi az embert a teremtmények urává és királyává. Ezért mondta Kant: Ha a hátslovam egyszer azt mondaná: „Én” — rögtön leszállnék róla és megemelném előtte a kalapomat. —

Az ember állandóan érzi, hogy benne az „Én” az életközpont. Érezzük, hogy ez mibennünk is minden egyes testrésztől teljesen független és amikor testanyagunk egyes részeit elvesztjük, az „Én”-ünk még akkor is egész. Megcsönkíthatatlannak érezzük, amit még gondolatilag sem tudunk feldarabolni, mert ha karunkat, vagy lábunkat elvesztjük is, „Én”-ünket mindig egésznek érezzük. Egy béna ember életérzésében testét állandóan egésznek érzi. —

Hány életszakot éltünk át bölcsőnktől a sírig, amelyekben testanyagunk, sőt testi alakunk is egészen megváltozik? De akármelyik életkorunkba helyezkedünk is vissza, tisztán érezzük, hogy „Én” voltam mindig az „Én”, aki testi élet-alkalommal tetszés szerint rendelkezhettem. Ez mindig az enyém volt. Föltétlenül és változatlanul! Soha a másé. *Ezt az „Ént”* még gondolatilag sem tudtam magamban feldarabolni, holott a *testemet* részekre oszthatom. „Én” éltetem azt is; sőt a lelki dolgaimat is „Én” irányítom és szabályozom. —

Ellentét.

Ellentét. — Ellentétezés. — Ellenállás. — Ellenáramlat. — Tagadás.
Meghasonlás.

Ellentét.

Sokszor a nyílt *ellenségek* a mi legnagyobb *feltevőink*. Kényszerítenek, hogy visszamélyedjünk önmagunkba, benső világunkba, a bennünk elrejtett kincseink közé. — A gyöngy-csiga is csak akkor hozza kincsét napvilágra, mikor a durva kéz a bezárt kagylót erőszakosan feltöri. —

A nagy mindenségben ép úgy, mint a parányi emberben két *ellentétes* áramlat áll egymással szemben; még pedig örök küzdelemben: a mozgás és a tehetetlenség, az erő energiája és az anyag inerciája. Ez adja az élet lüktető ritmusát. Szükség van eme két *ellentétes* irány állandó mérkőzésére, mert eredmények, sikerek, győzelmek csak *ellentétek* összeméréséből állhatnak elő. —

Ellentétezés.

Az *ellentétezés* törvényéből következik, hogy ha van meleg, kell lenni hidegnek is, mert e kettő egy egységes energiának csak a két polaritása. Ha van sűrűsödés, kell lenni finomulásnak is, mert az előbbi csak az utóbbinak a változata. Ugyanilyen alapon mondhatjuk, hogy ha van mozgás, kell lenni egy mozdulatlanságnak is és ha van változás, akkor kell lenni egy változatlanságnak is, mert a változás csak mozgási tünetmény, a mozgás pedig csak egy örök mozdulatlanságból indulhatott ki. —

Ha nem volna a földön szomorúság, öröm se volna. Ha nem volna szívfájdalom, nem volna vigasztalás se. Ha nem volna csúnya, hogyan tudnánk akkor mi a szép? Vagy rossz nélkül, hogy mi a jó? Ha nem volna munka, amely kifáraszt, ho gyan volna akkor pihenés, amely felüdít? Veszély nélkül nem ismernők a bátorságot és küzdelem nélkül hol maradna a hősiesség győzelem? —

A jó és a gonosz elválaszthatatlanul jelentkeznek minden próbában. Az Úr mellett ott áll közvetlenül a sátán is. Az isteni

ézés árnyékában ott lappang a *tagadásnak ellentétes* gondolata is. Nincs olyan eszme, amelynek nem volna *ellentéte*. Minden cselekvést kétféleképpen intézhetünk el. Az Igennel mindig szemben áll a *Nem*. —

Két *ellentét* nem érintkezhetik súrlódás nélkül. Ilyenkor a világosság szenved és a sötétség is gyötrődik.

Elképzelhetetlen a nagy mindenségben egy olyan egyoldalúság, amely léteznék önmagában anélkül, hogy neki ne volna megfelelő *ellentéte*. Ilyen a fénynél az árnyék. A szépnél a csúnya. A szeretetnél a gyűlölet. Az igazságnál a hazugság. A szabadságnál a szolgaság. A jónál a gonosz. —

Ellenállás.

Egy jól megszervezett passzív *ellenállás* sokkal erősebb fegyver minden modern hadi szereknél, mert az a *lelkekre* hat és azokat alakítja át. A gépfegyverek *csak tömegeket* gyilkolnak rakásra, leigáznak a szolgaságba, de senkit meg nem győznek és főleg — jobbra nem tesznek. —

Ellenáramlat.

Egyedül az *Úr Krisztus* Az, Aki mikor egy önkéntes bukással kilépett az isteni életvonalból, hogy a megváltást megindíthassa, nem került az *ellenáramlat* hatalmába. Az Ő próbáján még az *ellenáramlat* nem volt „élő gonosz”, csak „*gondolati lehetőség*” volt; a megváltó gondolatnak az ellengondolata és csak azok a bukott szellemek tették élővé önmagukban, akik akaratszabadságukkal visszaélve, ezt tették életük irányává. Belegyökeresedtek, mint a gaz és a mérges növények a földbe. úgy-e bár, itt sem a föld a méregnek az oka, mert az csak lehetőséget nyújt a bekapcsolódott magoknak a méregtermelésre? —

Tagadás.

Lehet-e *tagadni* a médiumi képességeket azért, mert mi nem vagyunk rá képesek? Hiszen ilyen alapon a vakok is *megtagadhatnák* a világosságot. Tegyük fel, hogy egy épszemű ember a vakok szigetére kerülne. Ha ott elbeszelné nekik a külső világ csodáit, amikhez csak neki van látóérzéke, valószínű,

hogy a vakok között is a nagy többség hitetlen volna. Hány ember rendelkezik olyan képességekkel, amik nekünk nincsenek? Hiába akarjuk mi egyesekbe belenevelni a művészi érzék hiányát. Ezek velünk született különleges képességek. De *megtagadhat jak-e* észszerűen csak azért, mivel nekünk nincs? —

A *tagadásnak* nincsen önélete. Ez már csak egy létező valóságnak, vagyis a tényeknek az árnyékvetése. De ott van mindenütt! Sarkaink nyomában leselkedik. Érezzük állandó jelenlétét. Benne van a lényekben, a tényekben és a testi világ minden atomjában. Az *igennel* szemben áll mint örökös *nem*. Olyan parányiságokban is el tud rejtőzni, hogy sokszor észre se vesszük. Ott lappang egyes színekben, illatokban, sőt mosolyokban is; egy-egy ránk vetett pillantásban, a szemfényben. De mindenütt csak *éget és perzsel*. Még a sóhajtásból is csak tüzet lehel. Legtöbbnyire az aranynak és a drágaköveknek a csillogásában rejtőzik el. Meghúzza magát egy-egy tömött erszénynek valamelyik sarkában és onnan irányítja az emberek életét. — Kísértéseivel szemben a legerősebb pajzsunk az *Istenbe* vetett hit, és embertársainknak az önzetlen szeretete. —

M e g h a s o n l á s.

A *gyermeklélek* vagy asszimilálja kedély világában a kor önző szellemét s beáll ideálok nélküli szolgálélekkel a minden áron érvényesülni törekvő kapaszkodók osztályába, vagy lel* kének nemesebb hajlamaival összeütközésbe jön a külső társadalmi renddel és közfelfogásokkal. Ez a *meghasonlás* már a tragikum magva és végső eredményében katasztrófára vezet.

Az ember.

Az ember. — Ősember. — Lelki ember. — Emberiség. — új ember.
— Ádám. — „Massa Adamica.”(Ádám és Éva.) — A mai ember. —

A porszem-ember. — A nép. — Néplélek.

Az ember.

A *férfi* sorsa örökké a verejtékes munka; de ebben áll az ő boldogsága is. Viszont a *nőnek* végzete és egyetlen boldogsága, ha a férfi szeretetének hatalma alatt élve, szívéhez szoríthatja az ő fájdalommal szült magzatát. —

Az *ember* sem jó, sem rossz, csak a külső körülmények teszik azzá. Jóságos bánásmód, szeretet, az anyagi helyzet javítása átalakítja az embert. —

Hidd meg nekem, *egy ember* sem élne a másikkal jó barátságban, ha csak egy tizedrészét tudná, amit a másik bizalmas körben róla *mond*; vagy csak egy századrészét annak, amit róla *gondol*. E földön mindnyájan álarc alá rejtőzünk. *Ne keress azért az emberen többet az embernél!* —

Minél jobban belemerül az *ember* a földi vágyaknak, a testiségnek, vagy bármi más kicsapongásnak posványába, annál mélyebbre süllyed az állatiasságban is. Minden nemes tulajdonságait egyenként veszti el, mint ahogy a dérütött virág lehullatja az ő színes, illatos leveleit. Lelkéből végre kipusztul az önbecsérzet és vele pusztul *emberi* hivatásának öntudata is. —

Assisi szentjével én is azt vallom: Amennyit ér az *ember* az Isten szemében, annyit ér — és semmivel se többet, vagy kevesebbet. —

Több a földön a szerencsétlen, mint a gonosz *ember*. Mert hogyha én börtönömben, rabtestvéreim között, akik közhit szerint a társadalomnak mégis csak a kirostált törmelékei, oly sok jóindulatot és önfeláldozó készséget tapasztaltam, — mennyi jó lélek lehet elrejtve a mindennapi élet homályában?! És mennyit lehetne megmenteni ezek közül egy kis napi kenyérrrel és egy kis emberszeretettel?! —

Bizony az *emberi lélek* több, mint az egész világ. Ez a világ elmúlik minden dicsőségével, mert ég és föld elpusztulhatnak, csillagok kialhatnak és világrendszerek visszatűnhetnek a semmiségbe, hogy új egek és földek teremessenek helyükbe. De *én*, a gyenge semmi-ember a világok teremtő Urának a képmása *vagyok*, az örökkévaló Istenatyának a gyermeke! —

Az *ember* valóban isteni képmás, egy sugár a Napfényből, egy csepp az Óceánból; a Biblia szerint: isteni lehelet! S vájjon miért? Egyszerűen azért, mert az *ember* egész életberendezése az isteni élet képére és hasonlatosságára van teremtve. Röviden: *az Isten a nagy Ember, az ember a kis isten!* —

Az egyik ember idegennek érzi magát a földön, a *másik* benne él, mint a földi giliszta és sejtelve sincs egy magasabb élet szépségeiről. —

Gépemberré lett a *lelkes ember* a mindennapi munka mechanizmusában. A gép lett az ő istene, amely összetör földet, vasat, fát, de összetöri *az embereket is*. —

Isten akkor is Isten, amikor teremt; az *ember* pedig akkor kevesebb az embernél, amikor teremteni *vél*. —

A régi görög bölcsészek jelszava volt: — Gnóti szeauton! — Ismerd meg tenmagadat! — Valóban *az ember* a kulcsa a földi élet minden misztikumának. Minden *emberi* lény ugyanis egy-egy anyagtestben megtestesült szellem. Mihelyt tehát anyagtestünket elvesztjük, megszűntünk *emberi életet* élni. Jól jegyezzük meg, hogy ez nem azt jelenti, hogy megszűntünk élni; csak annyit, hogy megszűntünk földi életalakunkban élni. Anyagtestünk ledobásával átléptünk egy másik életvonalba. *Szellemekké* lettünk. Az ember eszerint egy meglelkesült test, vagy ha jobban tetszik, egy megtestesült lélek. Mikor ez a lélek a durvább anyaghüvelyét ledobta, kiemelkedik az anyagtesti vonalából és átlép egy anyagtest nélküli szellemvonalba. —

Földi rendeltetésünk egy főséges művészi munka. Remekművet kell kialakítani a durva anyagból: érző, finom lelket ösztönös testünkből. Csakhogy ezt a magasabb lelki típust nehéz küzdelmek árán tudjuk csak kifaragni önmagunkból. A szenvedések esztergapadján. *A fájdalomak* vésőjével. Sok kemény csomót kell kifeszégetni, amíg a durva tuskóból erkölcsi egyéniséget tudunk kiformálni. *Az állatból embert, az emberből pedig isteni képmást*. —

Az ember a földön az egyetlen lelkes állat, akinek az Isten értelmet és érző szívet adott, hogy gyönyörködhessek a teremtett világ szépségeiben. És mi ahelyett, hogy ebben keresnénk az üdülést, futunk és rohanunk *képzelt* kincsek után. Keserves lesz a kijózanodás, de oly bizonyosan eljön, mint a halál! A könnyben és vérben fuldokló világ pedig észre fog terti, mert összetöri a nyomor, az inség, amíg porba borulva ismét el nem ismeri, hogy nem az aranyborjú, hanem az Úr az igaz Isten! —

Ha egy *ember* értékelni és minősíteni akarunk, akkor vizsgálunk kell, hogy a lelki, vagy a testi rész van-e benne túlsúlyban? Melyik az erősebb és melyik vezet? Tudja-e a lelki tulajdonságaival mérsékelni és korlátozni indulatkitöréseit? Tud-e magán uralkodni, vagy pedig tehetetlen rabszolgája testi indulatainak, melyek őt mindig elragadják. —

A különbség az ember és az alsóbbrendű élethalakok között mindenkor az lesz, hogy az állat érzi, hogy van, de tudni nem tudja. Ezért soha sem lesz képes magát másként megismertetni, mint testi módok által. Nem úgy, mint az *ember*, akinek összefüggő gondolkodási képessége van és ennek kifejezésére nyelve, amely lehetővé teszi, hogy már testben végtelenné és halhatatlanná legyen az által, hogy az eszméit és gondolatait kifelé áraszthatja és terjesztgeti. Mert amikor ezeket embertársai között szerteárasztja, akkor ezekkel lelkileg össze is kapcsolódik és így életérzését is megsokszorozza. Végül pedig, mikor tökéletességét elérte, végtelenné tud válni. —

A világon az *ember* a legtitokzatosabb lény; csupa ellentétekből van összerakva. Eped a *boldogságért* és egész élete mégis csupa *szenvedés*; törekszik az igazság után s valahányszor utána nyúl, kisiklik a kezéből; lelkesül a jóért, de mihelyt ezt cselekedni is kell, gyengének érzi magát s valami megfoghatatlan ösztön a *rosszra* viszi. Figyeljük csak meg önmagunkat: nyugtalan lelkünk mindig valami érthetetlen után vágyódik s olyanok vagyunk, mint a szeszélyes beteg, aki soha sem tudja, hogy mi kell neki. — Ilyen *ellentmondásokból áll az ember*. —

Amíg az *emberben* a testvéri összetartozásnak és a szükséges együttműködésnek az öntudata fel nem ébred, addig sem az egyetemes emberszeretetnek az érzéseihez, sem a szabadságnak a megbecsüléséhez fölemelkedni nem tud. Addig önmagában *vagy felelőtlen kényurat, vagy pedig csak született szolgát lát, akit származása végzetszerűen utal vagy az uralkodásra, vagy a szolgálai munkára*. —

A tiszta szellemek nem győzhetik le a testben élő szellemek utolsó ellenségét: *önmagát*. Én-ünk börtönfalait saját erőfeszítésünkkel tudjuk csak áttörni. Saját bűneit és szenvedéyleit minden léleknek önmagának kell az isteni igazság törvényei szerint legyőznie, amely harchoz azonban az Úr Jézus adja neki a fegyvert: tiszta világosságot a sötétséggel szem-

ben. Szerető szellemtestvéreink pedig iparkodnak eme világosságból minden felhőt elűzni, hogy a harc és a lelki küzdelem mindig Krisztus Urunk világosságába folyjon. Láthatjuk mindezekből, hogy a *földi ember* királyi hatalommal van önmagával szemben felruházva. Ez a hatalom amilyen dicső és isteni, ép olyan *felelősségteljes*. Ezért a földet körülvevő szellemvilág, amely körülöttünk, bennünk, rajtunk, felettünk és alattunk van, a szerint, ahogy neki helyet engedünk, amint láthatjuk, nem épen döntő tényező a földön. *A föld az emberé!* —

Az ember az Isten remekműve. Oh! bár felismerné és méltóan betölteni tudná kiváltságos helyét *az anyag és az era között!* Bár minden *ember* igazi művészlélek volna, aki egyetlen életcélját az anyag felszabadításában és megszépítésében látja! —

Ő s e m b e r .

Az ősember embertestvéreben csak ellenséget látott; veszedelmes, amíg él, de ha agyonütheti, — pecsenye. *Vájjon csak az ősember?* —

L e l k i e m b e r .

Meg kell tisztulnunk minden anyagi salaktól és állatias hajlamainktól, mert mindaddig nem juthatunk el Isten szent színe látásához, míg a *homo animalis*, vagyis az állatias ember bennünk vissza nem tisztul *homo spirituálissá*, vagyis *lelki emberré*. Ez a *lelki ember* változott át az ősbukás folytán durva *anyagtestű emberré* és azért kell ismét visszatisztulnia az állati anyagtesti vonalból a lelki test életrajzába. —

Láthatjuk a teremtésben is a szoros összefüggéseket és egymásra utaltságokat. Az anyag élteti a növényt. A növény az állatot. A kettő együttvéve az embert. Ezért mondjuk, hogy az ember a teremtés koronája, akinek földi célja kiemelkedni úgy a durva anyagnak, valamint az állati természetnek alacsonyabb vonalaiból, hogy kifejleszthesse önmagában a *lelki embert*. *A homo spiritualist*: az Isteni képmást. —

E m b e r i s é g .

Az anyagéleten keresztül száguld az *emberiség*. Felmerül

valahonnan egy ismeretlen világból és viharként száguld végig a megrémült földön. Lábaink nyomát évmilliók nemzedékei fogják szélesre taposni; azok, akik majd egykor jönnek és utánunk rohannak. Jönnek. De honnan? Rohannak. Oh egek, de hová? Érzék nem tudja, de érzésünk sejti, hogy a végtelenségből a végtelenségbe, az Istentől az Istenhez! —

Ádám.

Az *első ember* a földből való földi. Az *első Ádámban* le-süllyedtünk a testiség színvonalába és az ő megrontott természetét átörökölték ősatyáinknak minden ivadékai. Ezért amilyen volt a *földi Ádám*, olyanok a földi vonalból kiemelkedni még mindig nem tudó maradékai is. De jött az *utolsó Ádám*, aki már elevenítő erő és a menyország ura, királya: az *Úr Jézus*, ő volt ez az *utolsó Ádám*, mert az elbukott *földi Ádám* bűnének átöröklési sorozata őbenne megszakadt. Ő volt az *első homo spirituális*, aki életpéldájával megmutatta, hogyan lehet gyarló emberi testben tökéletes isteni életet élni. —

Nem a testtermelés volt a hiba a földön, hanem annak teljes *öntudatlan* módon való megkezdése és végrehajtása. Ha az *emberfaj őstípusai*, vagy hogy a biblikus neveknél maradjunk, az *Ádámok és Évák* tökéletessé fejlődött szellemüknek *tiszta öntudatával* végezték volna a *kellő időben* a test-termeléseket, úgy saját maguk sem bukhattak volna el. Nem sürűdhetek volna asztrálestükben eldurvult *anyagtestekké*. Hiszen isteni végzés volt: — Szaporodjatok és sokasodjatok! Ez esetben a *szellemileg megérett őseMBER* hozzá hasonló *szellemileg érett* nemzedéket szaporíthatott és sokasíthatott volna anélkül, hogy testileg eldurvult volna és anyagában rothadóvá, testében pedig halandóvá vált volna. Megérett és tökélyre jutott szellemük uralma alatt böles biztonsággal és könnyűséggel tarthatták volna fenn az *eredeti finom testanyagukat!* —

„M a s s a a d a m i c a.” — (Ádám és Éva).

Csak azóta, amióta a legutolsó életalak-csoport, vagyis „az emberi testcsírák” is a földre jöttek, csak azóta lehet tisztán látni, hogy milyen hű és igaz a biblikus teremtés sorrendje. Előbb a súlyosabb és ellentállóbb anyagi életcsírák

jöttek a földre. Az óriási fák, amelyeknek a teste még kemény anyag. De ez a testi anyag fokozatosan lágyult a cserjékben, azután a fűvekben és a virágokban. Még finomabbá lön az állati szervezetben. Legfinomabb pedig az emberi testben. De még az emberben is az ellenállhatatlansági anyagtest jött először a földre, az úgynevezett *Ádámé*. Csak ezután a finomabb anyaggal bíró egyenletesebb életalap, az asszonyé: *Eváé*. Ők voltak az emberfajnak egyetemes típusai. Szent Ágoston is így nevezi: „*Massa adamica*.” —

A m a i e m b e r .

A mai ember a zúgó fenyvesekben csak a deszkákat látja meg. A tölgyeknél nem a fa életerejében gyönyörködik, hanem a talpfát méregeti bennük. Még a *Libanon* cédrusait is kiirtották cölöpöknek. Pedig az erdő a megfordított emberi tüdő. Szénsavat lélezkzik be, hogy helyette élenyt leheljen ki. Felfrissíti nekünk a levegőt, amit mi beszennyeztünk. *Az ember* az egyetlen lelkes állat, akinek az Isten értelmet adott és mégsem az kell neki, ami őt felüdíthetné: a szépség és a lelket felemelő gyönyörűség; — háj kell neki, mert hízni akar! —

A p o r s z e m - e m b e r .

Az ember csak egy porszem a nagy mindenségben! Hiszen még ez a földgolyó is, amelyen lakozunk, csak egy paránya a világegyetemnek. Hát. akkor mi vagyok, igazán mi lehetek én? mit szóljak én, aki a földgömbnek számokban kifejezhető töredéke sem vagyok? — De alig ébredünk semmiségünk tudatára, máris egy gondolat ver agyunkban gyökeret, amelybe azután reménységeink összes szálai kapaszkodnak. A töprengő ember hirtelen kinyúlik s ezen reménységnek gondolatára újra büszkén emeli fel a fejét: Igaz, hogy csak egy parányi csírája van bennem az Életnek, *de egy érző és gondolkozó csírája*. Én egy porszeme sem vagyok a mindenségnek; de ez a mindenség sem önmagát, sem alkotó urát nem ismeri, míg én, *a parányi ember*, ismerem magamat is és ismerem teremő Uramat, Istenemet is; én a *porszem-ember* ura vagyok saját akaratomnak, engem két isteni szárny emel az anyag fölé: az egyik cselekedeteimnek *szabadsága*, a másik halhatatlanságomnak reménye! —

A nép.

A szegény tudatlan *nép* épen olyan, mint a gyermek. Szereti a meséket. Sokat kérdez, de *mindennel*, megelégszik. —

Néplélek.

A kultúra a *néplélek* ébredésével együtt virágzik fel. A ritkább esetek közé tartozik, hogy a hatalmasoknak és a dúsgazdag családoknak a törzsökéből korszakalkotó zsenik sarjadzottak volna ki; *Copernicus* egy szegény pék fia volt, *Keppler* apja ép úgy, mint a mi *Petőfink* apja, egy kis korcsmáros. *Newton és Laplace egyszerű* földműves családból származtak. *Arany János, Tompa, Munkácsy* a *nép* gyermekei voltak. *Kossuth, Jókai, Deák* a középosztály fiai. A népvézerek, a szabadsághősök, a lángelmék és a nagy szívek bölcsőit — oh hányszor ringatták szalmafüdeles gunyhókban! — *Istállóban született még a Megváltó is!* —

Emlékezés.

Emlékezés. — örök emlékezés, — Feledés.

E m l é k e z é s .

Nekünk a *múlt* egy behantolt sírbolt, amelyben kegyeletünk porhadó ereklyéket sejt, de amiket életre kelni nem látunk többé. Ha belépünk is az árnyaknak e néma hazájába, szorongó szívvel járunk az évszázadok homályos csarnokai-ban, tájékozatlanul tapogatunk és csak lépéseink zaja veri föl a folyosók titokzatos csendjét. Tehetetlenül zárom le tehát szememet, hogy amit nem látok a múltban, azt saját lelkem megindulásában keressem. —

Oh, az ember sohasem érzi annyira időhöz és térhez kötött gyarlóságát, mint mikor a *múltnak emlékei* előtt áll. Látása összeszorul egy szűk körre s hiába akar belőle kitörni, korlátokba ütközik, mint a vergődő madár kalitkájának rácsaiba. —

Az idő ép úgy mint a távolság, elhomályosítja az alako-

kat és eltörli még *emlékünk* nyomát is. Talán egynéhány jóbarát még elkísér a sírig; talán még egynéhány hű könnycsepp *megemlékezik* rólunk még sírunkban is; de ha azok is, akik bennünket valaha szerettek, maguk is odatérnek majd pihenni mellénk, vájjon ki fog gondolni akkor szeretettel a mi *emlékezetünkre*? Ki fog tudni rólunk, hogy egykor mi is éltünk, mi is szerettünk? Jön egy ismeretlen, egy új nemzedék s könnyel fogja taposni sírjaink begyepesedett hantjait és benne a mi porhadó szíveinket. —

A szív csak egy ideig ragaszkodik *emlékeihez*, azután az *emlékek* élénk színei elmosódnak, mint ahogy elveszti zománcát a tengerpartra kivetett kavics, amelyről az éles szél felszárítja lassanként a nedvességet. —

Az *emlékezet* az a paradicsom, amelyből még az angyalok sem tudják kiűzni az embert. —

Sokszor jutnak még *ma is eszembe* olyan remények és álmok, amikben valaha egészen benne éltem és amiket még részletekben se tudtam soha megvalósítani. —

Vannak az ember életének *emlékei*, amiket sem az idő, sem a távolság elmosni nem tud. Ügy van velük az ember, mint a szem a freskókkal. Hogy tisztán lássuk és élvezhessük, *bizonyos távolság* kell hozzá. —

Örök e m l é k e z é s .

Az elfelejtés az emberi rendeltetésnek fájdalmas drámája. Ez a közös sorsa minden halandónak. *De csak a halandónak!* Mert van egy Alak az emberiség történelmében, Aki közel húsz század viharai után is oly rendületlenül áll még most is az emberiség szívében, mint az óceánból kiemelkedő gránitszikla, amelynek ormát fénybevonja a ragyogó napsugár, oldalait pedig tehetetlen dühvel ostromolják a haragos hullámok. Az Ő alakját a századok csak nőni látták. Az idő nem csökkenti, a távolság nem kisebbiti; és minél mélyebbre szólnak a lenyugvó ezredévek, az ő nagysága és *emlékezete* annál jobban növekszik, mint az árnyék az alkonyattal.

A a folyton növekvő halhatatlan nagyság a mi *Urunk Jézus krisztus*. —

Feledés.

Az ember a temetőben jön rá, hogy az *emlékeinket ép úgy eltemetjük*, mint a halottainkat. Ha a múltra visszatekintünk, bizony egész *temetőt* látunk mögöttünk betelve. Mind-egyik síremlék alatt egy-egy kedves halottunk porladozik. Gyászos cyprusbokrok között, vagy egy-egy szomorúfűz lecsüngő ágai alatt. *Ezek a mi eltemetett emlékeink* és ezen eltemetett emlékeink sírkertjében a bemohosodott márványkeresztekről sok helyütt már a neveket is lemosta az idő. Alig tudjuk összeállítani a lekopott betűket. Szomorú ez a folytonos temetkezés és elmúlás. —

Szétfoszlik az élet, mint a pára a nap sugaraiban. Az élet nem szilaj folyam, amely harsogó vízesésekkel tör a hegyeken keresztül, hogy nagy zajjal tűnjék el ismét szemeink elől a tengerekben. Ritka kivételek az ilyen feltűnő esetek. A tömeg napi élete észrevétlenül folyik le, mint egy erdei csermely, amely felbuggyanik mohos szikla tövéből és csendes alázatos utakon kanyarog a simára mosott kavicsok között, míg végre ismét eltűnik a *feledésben*. —

Új ösvénytörést könnyít meg nekünk az isteni kegyelem, mikor minden egyes földi tisztulásunkat egymástól elkülönített életkeretekbe osztotta be, amelyek a születés és a halál révén cserélődnek fel. Vájjon mit érne nekem egy új élet, ha magammal hoznám ismét minden átélt keserűséget; öregkorom szenvedéseinek emlékeit? Sohasem tudnék többé vidám, bohó gyermek lenni. Új életem örömeit gondok és szomorú emiések zavarnák meg. *A múlt* vetné reám sötét árnyékait. Az ilyen emlékek csak megnehezítenék újabb életszakunk küzdelmeit. Úgy járnánk, mint a sziklás hegycsúcsra kapaszkodó turista. Amíg csak a lábai alá néz, addig biztosan halad. Nem lát mást, csak a felfelé vezető utat. De ha *visszatekintget* az elhagyott mélységekbe, szédelegni kezd és könnyen lecsúszhatnak. Ezért a múlt ismerete egy küzdő és haladó lélekre inkább kemény megpróbáltatás lenne, mintsem jótékony segélynyújtás. —

A feledés a mi közös sorsuk. Százszor inkább nyugodnám én is a tenger fenekén a bolygó hollandi alakjában, mint hogy visszatérnek Ripp van Vinkleként az életbe, hogy fájdalommal lássam emlékemet elmúlva és *elfeledve*. —

Erény.

Erények. — Erkölcs. — Krisztusi erkölcsök. — Erkölcsi ériek. —
Becsületérzés. — Becsület.

Erények.

Hint a kiégett erdőségből a nemes vadak, úgy pusztulnak ló a közfelfogásból is a lélekneumesítő *erények*: az önzetlenség, a nagylelkűség, az önfeláldozás, kötelességérzet, erkölcs és minden más *erény*. Ezek kezdenek mind ismeretlen fogalmakká lenni. Az embert ma már nagygyá és tekintélyessé nem jellemének nemesebb tulajdonságai, hanem vagyoni helyzetének külsőségei teszik. —

Minden önmagában elzárkózott életnél többet ér a napi küzdelmekben összegyűjtött erkölcsi tapasztalatunk. Ezért az *aktív* lelki élet értékesebb, mint a küzdelmek elöl kitérő kényelmes *kontempláció*. Küzdelem nélkül erény sincs, mert az *erény* semmi más, mint az erkölcsi próbákban kifejlesztett hősiesség. —

Erkölcs.

Erkölcset prédikálni — jóllakott gyomorral igazán nem nehéz. —

Kitől várja ez a világ *erkölcsi megtisztulását*, ha még az az isteni szikra is, amit a *művész-zseni* szívébe rejtett az Isten, nem fölfelé tör világosságával, hanem a legelőket keresi?! A virágok helyett a kövér lucernást, amelyről jóllakhatik. —

A szokás és az erkölcs is relatív. Ami ma *erény*, az holnap már bűnné lehet. A mai lovagiasság holnap talán már gyilkosság. A ma hőse holnap már számkivetett földönfutó. —

Mi sokat csacsogunk a *morálról*, a közerkölcsökről, de úgy teszünk, mint az orvos, aki a recepteket megírja, de be nem veszi. Más a beszédünk, más az életünk. —

Az erőszakot könnyű egy nagyobb erőszakkal letörni, de egy *erkölcsi* álláspontot nem lehet megölni, ezt a kard nem fogja, fegyver nem sebz. —

Nagy tévedés az, hogy az ismeretek befogadása szükségképpen nemesíti *erkölcsi* érzéseinket is és a kellő színvonalra emeli bennünk a moralitást. Hát nem látjuk, hogy a legalacsonyabb műveltség mellett is lehet valaki jó ember és a legmagasabbal is lehet gonosz ember? *A tudós még nem jellem.* A moralitás egyébként is nem az *erkölcsi* törvényeknek homályosabb, vagy világosabb ismeretében áll, hanem ezeknek a *gyakorlásában.* Az *erkölcsiség* ott kezdődik, mikor az ember lelkiismeretében is átérzi, hogy mindazt, amit helyesnek fölismert, gyakorolnia és mindazt, amit helytelennek lát, minden erejével kerülnie is kell. —

Vegyétek ki a társadalomból azt az *erkölcsi féket*, vagyis a mindent kiegyenlítő szeretetet s rögtön meg fogjátok látni, hogy nem marad kezetekben más eszköz, amellyel a felkavart szenvedélyeket kormányozhatjátok, mint az erőszak és a félelem. Irtsátok ki az emberből az Istenbeji való megnyugvást és a menyország reményét, majd meglátjátok, minő szörnyeteggé neveltétek az emberiséget. Érezte ezt még *Voltaire* is, mert midőn istentagadó elméletét barátai előtt kifejtette, így szólt hozzájuk: „Csukjuk be először jól az ajtókat, mert ha cselédeim meghallják, miről beszélgetünk, akkor engem még az éjjel vagy kirabolnak, vagy meggyilkolnak.” —

Krisztusi erkölcsök.

A vallások eredetét legjobban bizonyítja *erkölcsi* törvényeinknek nagy hasonlósága. Elmondhatjuk, hogy a világ legnagyobb részének *erkölcsi* felfogása csaknem párhuzamosan halad. Kizárólag a *lelkek erkölcsi érettségétől* függ, hogy minő törvények iránt érzékenyek. Egy finomabb érzésű és tisztultabb hindu, vagy mohamedán mélyebben érezheti át a *krisztusi erkölcsök* igazságait, mint egy durva lelkű és tisztátalan érzésű keresztény. Természetes, mert hiszen jóságra, szelidségre, szeretetre, lelki tisztaságra bennünket a vallásoknak az *erkölcsi* parancsai nevelnek, nem pedig az egyes hittételei. —

Erkölcsi érték.

Mikor a népfajok az Isten mérlegébe kerülnek, az lesz a döntő súly, hogy tudott-e egy nép a saját véréből egy Krisztus útján járó mintaalakot kitermelni. Csak ez igazolhatja a faji

életrevalóságot. Mert ez a szempont a döntő. Az egyén *erkölcsi értéke* és nem a napi sikereik esnek a történelmi mérlegbe, amelyekbe a súlyokat az örök isteni igazság angyala veti.

Ha az arany nem volna elrejtve az érckövekben, amelyekből csak nehéz munka árán fejthető ki, hanem nyitva feködnék a föld színén, ki törné magát utána? Elvesztené minden értékét. Az üdvösséget sem adják ingyen. Derekasán kell érte küzdeni. Csak így van *értéke*. Ne higyjük tehát, hogy a mi munkánknak és fáradozásainknak csupán a földre korlátozott *anyagi értékei* vannak. Sokkal fontosabb az az *erkölcsi érték*, amit erőfeszítéseink révén ez a munka a mi lelkünkben elvégez. —

B e c s ü l e t é r z é s .

Hogyha a gyarló ember némelykor elcsúszik is, nem marad sokáig fekvő a sárban; kiemeli a *becsületérzése*. Megérzi öntudatlanul is, milyen igaza van az angol bölcsnek: — Becsüld meg magadat és meg léssz becsülve; vesd meg magadat és megvetnek. Az emberi önérzet fölbresztésének pedig nincs biztosabb eszköze, mint amikor fölrázzuk embertársainkban isteni származásuknak az öntudatát: az Istenfiúságát és a világtestvériséget. —

B e c s ü l e t .

Hát nem csodálatos, hogy nagyon sokan undorral beszélnek arról, aki valakit meglopott, vagy anyagi javaiban megkárosított?! De ugyanazok minden *lelkiismeretfurdalás* nélkül képesek megrabolni mások erkölcsi értékeit. A legnagyobb tincset: *a becsületet!* —

Erő.

Erő. — Erőérzés. — Erőérzés és erőmozgás. — Erő és anyag. —

Színerő. — Az abszolút erő. — Hogyan lett a Színerőből szeretet? A Színerő teljessége. — Erős kéz. — Mozgás. — Körmozgás. — Nehézkedési törvény.

Erő.

Erőt anyag nélkül nem érzékelhetünk. Ebből sokan azt

következtetik, hogy az *erőt* az anyag támasztja, pedig az *erő* az, amely az anyagot tartja rendben. —

Az erősnek az *erő* adhat hatalmat, a félelem pedig a tekintélyt. —

Meggyőződésem, hogy az anyag kutatásában megfeneklett tudomány akaratlanul is egy új vallási fellendülésnek a hajnalát hozta ránk. Mikor az anyag végelemzésében ugyanis elérte a végső határt, kénytelen volt megállapítani, hogy „ahol az anyag eltűnik a kutatás előtt, ott kezdődik az *erő!*” Ezért az anyag se lehet más, mint erőtünevény: átmeneti és statikai alakja az *erőnek*. —

A börtönömben minden nap külön kértem az én jószágos Uramat, hogy úgy hagyhassam el azt a helyet, hogy ne maradjon a szívemben semmi neheztelés. Mindnyájan csak öntudatlan eszközök vagyunk az Isten kezeiben, akiket felhasználás szerint az Ő világokat építő terveinek a szolgálatában. Az egyikkel rombol, a másikkal épített, mert minden új építést csak a régi romokon lehet megkezdeni. úgy-e bár, *erő* a napsugár is, amely fejleszt? De *erő* a vihar is, amely letördeli a fákról a száraz ágakat, hogy életképes, friss gallyat sarjadzanak ki helyükbe. S amikor az a vihar rázza a fák koronáját, ezzel kényszeríti őket, hogy még mélyebbre eresszék és vájják a gyökereiket. —

Nincs a végtelenségben olyan porszem, amely felesleges volna és épen ezért, nincs is olyan porszem, amelynek az érintkezése a fénnel és bárminő más *erőalakkal* visszahatással ne járna az érintkező *erőalakokra*. —

Minden élő és létező valóságnak *az erő* a végoka.

Megtagadjuk a szellemvilágot, mert ezek láthatatlan és testileg érzékelhetetlen *erők*. De hát csak az létezhetik, amit mi korlátolt érzékeinkkel láthatunk és felfoghatunk? Ki látott valaha *tiszta erőt*? Pedig ugyebár, bizonyosan tudjuk, hogy létezik? Mi azonban az *erői* csak külső hatásaiban tudjuk érzékelni. Se lényegében, se az anyagtól különválasztott minőségeiben már nem tudjuk felfogni. Valljuk meg, hogy tulajdonképpen még csak azt se tudjuk, hogy *mi az az erő?* Az *erő* nekünk męlységes titok. Se a villamosságot, se a delejességet közvetítő anyag nélkül nem tudjuk felfogni. Pedig ugyebár ezek az erőáramlatok mégis csak léteznek anélkül, hogy mi

azt csak sejtenénk is, hogy hol? Egy acéltű, vagy egy vasforgács rögtön megérzi a hatásukat, a delejes és villamos áramlatokat és nekünk ezekre semmiféle érzékünk nincs. Mi még az alacsonyabb természeti *erőket* is csak közvetítő műszerek, vagyis kapcsolódások révén ismerhetjük fel. A *tiszta erőről* pedig csak annyit tudunk, hogy *az erő a mozgás oka!* De ugyebár, magunk is érezzük, hogy ez nem fogalmi meghatározás? Csak megkerülése a fogalmi megismerésnek. Bújósdi játék a szavakkal. —

A végtelenség a térben ugyanaz, ami az örökkévalóság az időben. Ezért a végtelenség hite nem a világtesteknek egy végtelen űrben való keringésére vonatkozik, mert mihelyt az anyagban keressük a végtelent, ott soha fel nem találhatjuk. *Csak az erő lehet végtelen.* —

Ha az *erő* közvetlenségének teljes hatóerejével hatna egyegy éretlen lélekre, akkor nagyon könnyen megsemmisíthetné azoknak a fejlettebb érzéseit. Még a csirázó növényt sem szabad az *erős napsugarak* közvetlen hatásának kitenni, mert könnyen lefonnyadnak. —

Mi olyan erők vagyunk, amilyen erősnek hisszük bennünk az Istent. —

Legnehezebb az ifjúságnak, ha *erejének* öntudata mellett kell megmaradnia a mérséklet útján. —

Nincs egyetlen valóság a mindenségben, amelyet, ha eredetét keressük, ne a végtelen erőbe vezethetnénk vissza. Ha pedig végcélját kutatjuk, akkor a tökélybe, vagyis a teljességbe illeszthetjük bele, mert a végcél a tökéletes megtisztulás. Már pedig a tökély, vagyis a teljesség szintén olyan végtelen valóság, mint maga az erő. Ebből következik, hogy kiszakadtunk az *erőből* és visszatérünk az *erőbe*. Ő a kezdet és a vég, az alfa és az omega! —

E r ő é r z é s .

Szerintem minden cselekvésünknek az *erőérzésünk* a forrása. Úgy vagyunk ezzel is, mint az úszással. Mihelyt erőérzésünk bizonyosságával hisszük és érezzük, hogy tudunk úszni, akkor már tudunk úszni. —

Magunk is tapasztalhattuk, hogy mielőtt bármiféle erőt

kifejtenénk magunkban, előre érezzük, hogy mire vagyunk képesek. Mit tudunk fölemelni? Mit tudunk dolgozni? stb. Bennünk is van tehát egy bizonyos elrejtett erőérzés, amelyben erő-képességeinknek az öntudatára jutunk. Nem az értelmünkben van, hanem a megérzésünkben. Ezen „erő-érzésünk-ből” indul ki minden életmozgásunk, minden cselekvésünk. —

Erőérzés és erőmozgás.

Valamint az ószövetség csak előzménye és megalapozása volt az újnak, úgy a mai fizika is csak elemi bevezető rész lesz az eljövendő újnak, amelyre úgy a *filozófia*, valamint a *vallás* támaszkodni fog, hogy egy élő és egységes rendszerbe foglalják össze a mindenséget. A fizika egykor nemcsak a kémiával fog szerves egységbe összeformni, hanem a biológiával és a pszichológiával is. Ezzel az erő és anyag közös krónikája még nem fog befejeződni, de velük együtt fog megkezdődni az *erőnek és az érzésnek* a közös krónikája is. Ekkor már egymást átszőve fognak tovább fejlődni és egységes világnézetet adnak, amelynek igazságai nem csupán az értelmet fogják kielégíteni, hanem vallási erővel fogják irányítani az emberiség hit- és erkölcsi életét is. —

Erő és anyag.

Az erő és az anyag csak akkor egyesülhetnek, ha van közöttük valamely összekötő *közös minőség*. Ezért az erőnek részben el kell anyagiasodnia, az anyagnak pedig bizonyos mértékben erőtulajdonságokat kell felvennie, hogy ha egymáshoz közeledni akarnak. —

Merüljünk egy pillanatra a mélységekbe, ahonnan az erkölcsi törvény a Színerő legbensőbb természetéből kialakult. Ugyebár a Színerő első ténye a teremtés volt? Ez a tény a Színerőben már a jóságból állott elő, mert ezzel akarta saját szabadságát, boldogságát megsokszorozva szétosztani. A cselekvő jóság lett tehát az oka a világ teremtésének. *Az erő* ezen aktivitásával szemben azonban *az anyag* passzív. Mit jelent ez? Hogy az anyag az önzésnek ős-anyagalakja. Mert-amíg az *erő* összevonás és önmérséklés folytán megszülte önmagában az alázatosságot és az önfegyelmet, addig *az anyagban* a térfoglalás a kevélységnek (a kifelé való törésnek) lön az alak-

jává. Míg az evolúcióban a változások folytonos átalakulása az *erőknek* önfeláldozó munkája; addig az anyag-változatlanlanság a megváltás gondolatának (az evolúciónak) merőleges ellentéte. —

A fizika fogja majd kimutatni egykor, hogy az *anyagnak* Istentől kijelölt egyetlen célja a legbensőbb kapcsolódás egyrészt az *erővel*, másrészt a lelki világgal; mert szellemi *erők uralják az anyagot*. Az *anyag* pedig csak testi alapot nyújthat az *erők* kifejlesztéséhez és a szellemvilág tökéletesedéséhez, így tisztítják kölcsönösen egymást: — *Az erő az anyagot, az anyag pedig az erőt!* —

S z í n e r ő.

A *Színerő* nem lehetett más, csak „feltétlenül szabad.” Mert ha a „Színerő” a végső ok és minden csupán Őbelőle eredt, akkor Neki már mindenekezt megelőzőleg kellett léteznie. Önmagán kívül tehát semmi se volt, ami Őt abszolút szabadságában korlátozhatta volna. Ő volt a „kezdetek kezdete”, aki Önmagában és Önmagáért élt a minden változást, vagyis időt megelőző „örökkévalóságban.” —

A *Színerő* mindenhatóságát a teremtés igazolja; végtelen értelmiségét és bölcsességét pedig a teremtett világ rendjében és törvényeiben érvényesülő okszerűség, célszerűség és rendszeresség: végre az ő erkölcsi Istenségét a napnál világosabban bizonyítja az Ő végtelen jósága, határtalan irgalmassága, amellyel teremtett valóságait állandóan fenntartja. Soha semmit meg nem semmisít és hozzájuk a *szereket* gyöngédségével és önfeláldozásával alkalmazkodik. —

A z a b s z o l ú t e r ő.

Új tanulmányok és csodálatos felfedezések be fogják igazolni nemcsak az *abszolút erő* létezését, hanem annak értelmiségét is. Kísérleti alapon fogunk bizonyosságot nyerni, hogy az összes természeti erők csak ismeretlen magasabb szellemi erőcsoportoknak az alárendelt munkaeszközei. A fizikai életnek ma ismert alacsonyabb erői és törvényei csak a metafizikai magasabb erőknek a munkaszerszámai! —

Hogyan lett a Színerőből szeretet?

A Színerő ősmozgása egyenletesen osztotta szét mozgás okozta hangjait és átjárta e hangokból sűrűdött ősananyagot (képződményt), amely erőtestében szünetlenül gyűlt és sűrűdött. Mikor pedig ez a sűrűdött ősananyag az erő mozgására bénítólag kezdett visszahatni, akkor dőlt el, hogy minő módon fogja az Erő megszüntetni a benne jelentkező zavart? *Erre kétféle eshetőség kínálkozott:* Vagy Ő alkalmazkodik mozgásának mérséklésével az élettelen ősananyaghoz, vagy pedig egyszerűen megsemmisíti, miután a holtképződmény anyagtermészeténél fogva az erőmozgáshoz alkalmazkodni képtelen. Itt tűnt ki legelőször az anyagtehetetlenség törvénye (inercia) és vele szemben az erő abszolút szabadsága. Csak az Erőtől függött, hogy melyik módját válassza a megzavart összhang helyreállításának? Ő döntötte el szabadon, hogy *megváltó*, vagy *megsemmisítő erővé* legyen-e? Az Erő azonban csak úgy alkalmazkodhatott a sűrű és tehetetlen ősananyaghoz, a képződményhez, hogyha saját erőtermészetében, amely ellenállhatatlan mozgás, valamely változást, vagyis új alakulást hoz létre. Mihelyt azonban a Színerő mozgásában valamihez alkalmazkodik, ezzel abszolút szabadságát már egy ponton *korlátoznia* is kell. Minden alkalmazkodás ugyanis egy-egy önkéntes korlátozás. Itt látjuk az abszolút Erőben legelőször megnyilatkozni az *önfeláldozás készségét: a végtelen jóstagot*, amely az abszolút Erőben már erkölcsi jellegű s amely Őt arra indította, hogy a mozgási energiájával teremtett ősanagnak a megmentése végett abszolút mozgási szabadságát egy ponton önkéntesen mérsékelje. Alkalmazkodjék a mozgása által létrehozott vibrációkhoz. — De hogyan? — A Színerő egyenleierségi természetében, vagyis erőérzésében ugyebár nem változhatott, miután az egyenletesség az örök változatlanosság? Mozgásában kellett tehát ezt a változást előidéznie. Csakis ellenállhatatlansági tulajdonságaiban alkalmazkodhatott a vele ellentétes természetű ősananyaghoz, a képződményhez; még pedig azáltal, hogy mozgásának az ütemeit mérsékelje. Erő-kitörés helyeit erő-sűrűdést hozott tehát létre önmagában. Itt látjuk legelőször érvényesülni a Színerő ellenállhatatlanságában is az *erkölcsi vonást*, a kiegyenlítő jószágot, amelynek célja nem az önző pusztítás, hanem az *önfeláldozó alkalmazkodás*. Az abszolút Erőmozgás tehát az ősananyaggal szemben nem élt korlátlan mindenhatóságának az erejével.

Nem semmisítette meg azt, hanem gyengéd jósággal alkalmazkodott *hozzá*. Összébhúzódtott és ezzel tért adott neki önmagában. úgy-e, milyen világosan szembetűnik, hogy a Színerő ellenállhatatlansága hogyan alakította ki önmagában az erkölcsi minőségeket? Alkalmazkodásával és erőmérséklésével idézte elő mozgó-energiájának az összevonásával önmagában az erő-sűrűsödést. Erő-sűrűsödésének a következménye pedig a lelki-meleg lett: *a szeretet!* Azt már a fizikából is tudjuk, hogy minden energia-sűrűséből törvényszerűen áll elő a meleg. Ha a Színerőben az ellenállhatatlanság fizikailag, vagyis saját *erő-testi törvényei szerint* akart volna az őszanyaggal szemben érvényesülni, akkor energiamozgását nem mérsékelni, hanem *fokoznia kellett volna*. Ez esetben az ellenállhatatlanságnak olyan erő-kitörése állott volna elő, amelynek a tűzerő talán csak milliomodnyi résznyi ereje és ezzel egy pillanat alatt megsemmisíthette volna a további teremtésnek a lehetőségét is. Csakhogy ezzel *saját életének törvényévé nem a szeretetből folyó megváltást, hanem a pusztítást tette volna!*

A Színerő teljessége.

A Színerő teljességéből eredt a jóság. A jóság teljességéből a szépség és ezzel megindult *a teremtés* — a *jóság* és a *szépség* jegyében. A teremtés hozta létre magával a törvényeket, mert hiszen a Színerő korlátlan szabadságában még nem volt törvény. A törvény tartalma a rend és az arány, vagyis az igazság. Az igazság az erkölcsi beszámíthatóságot és vele a szellemszabadságot teremtette meg; ezért a jóság a törvénynél is erősebb és hatalmasabb, mert sűrűséből származik a szépség és a szeretet. A *jóság és a szeretet* tehát már nem átmeneti, változható és időhöz kötött tulajdonságok: örök és elválaszthatatlan valóságok, mint maga az Őserő! —

E r ő s k é z .

Ahol rázkódtatások, viharok és nagy *fájdalmak* vannak, ott mindig az ember keze van benne a dolgok rendezésében, aki ezeket bölcsesség hiányával rendezi. Ilyen zavarokat láthatunk sokszor a népek és a nemzetek fejlődésében is. Rendesen egy hibás irányú, de nagy szellem szokott ilyenkor közöttük megjelenni, hogy erőszakkal emelje ki őket önmagukból. A zavar elborítja őket gyötrő szenvedésekkel s mikor így

önmagukból kiforgatva elvesztik lábuk alól a biztos talajt, szükségük van egy „erős kézre”, amely rendet teremt az általános felfordulásban. —

Mozgás.

A mozgás az egyetemes külső életnek a törvénye, mert bárhová tekintünk is a világegyetemben, mozgást látunk mindenütt. Hő, hang, fény, világosság, erő és anyag, minden csak mozgás. Minden, ami létezik, az abszolút mozgásban él és vele együtt mozog! —

Minden rothadás a testben rejtve működő erőmozgás tünete, anyagbomlasztás égési folyamatban. Csodálatos isteni kiegyenlítést láthatunk abban a törvényben, hogy valamint minden élő szervezet *erőmozgása* által *építi fel* testanyagát, úgy kell saját erőmozgásával *szétbomlasztani is* azt sejtomokra. —

Körmozgás.

Minden körben mozog, kezdve a láthatatlan világok naprendszerétől a legutolsó anyagparányig. Testünknek vérkeringése, születés és halál, álom és ébredés, nappal és éjszaka, tavasz és tél, virágzás és hervadás, a naprendszereknek és a bolygóknak önmagukba visszatérő pályája — mind-mind csak körmozgás. E körmozgás változásaira, vagyis ritmusára van tehát felépítve a világegyetem élete is. Ének, beszéd, testmozgás, fényrezgés, molekuláris atomrezgés, erőáramlatok keringése; vagyis minden létező erő és anyagjelenség nem egyéb, mint ritmikus mozgás. Ilyen ritmikus körmozgás a mi életünk is, amely a végmegtisztulásig állandóan megújul a bölcső és a sír között. —

Nehézkesi törvény.

Minden anyag fajsúlya szerint törekszik belehelyezkedni az ő vonalába, amelybe az erőből kiszakadt, helyesebben abba a vonalba, amelybe az erő taszítja. Ezen alapszik a *nehézkesi erő* törvénye is, amely *nem az anyagtömegnek a vonzása, hanem az erőnek a taszítása*. Jól értsük meg! Én nem a *nehézkesi törvény* „tényét” tagadom. Ez szemmel

látható exakt igazság: minden pillanatban kísérletileg is igazolható; hiszen elég, ha egy követ feldobok, vagy egy tárgyat, leejtek. Csak azt nem ismerem el, hogy az esésnek az oka az anyag tömegvonzása. Az anyagtestek anyagi esésének oka nem lehet az anyagvonzás, mert az *anyag nem tud vonzani*. Ellenben az esés könnyen magyarázható az erő vonzásából és taszításából. Az erő mindent a saját vonalrendszerébe illeszti vonzza az összetartozókat, taszítja a különbözőket. —

Eszmények.

Eszmények. — Eszményiség. — Új eszmék. — Eszmék ereje. — Eszmék harca. — Érett eszmék. — Eszményi szépség.

E s z m é n y e k .

Az Isten a legszentebb *Eszmény*. Az eszményekért pedig csak lelkesülni tudunk, de velük betelni soha. Mihelyt a végtelen eszménnyel betelhetnénk és kimeríthetnénk a tökéletességet, akkor nem volna többé okunk se a küzdelemre. Ezért az Istent csak kereshetjük, érinthetjük, visszatükrözhetjük; de betelni sohasem tudunk Vele. Ami végtelenül tökéletes, aminek nem lehet vége, vagyis befejezettsége; amivel pedig mi rendelkezni tudunk, az már nem eszmény, csak a mi anyagtesti tulajdonunk. Az *eszmény* visz és ragad bennünket; folyton emelkedünk feléje, de elérni nem fogjuk soha, miután *határtalan és végtelen*. Amit elértünk, az már betöltött vágy, kielégültség, jóllakottság, lelki szárnyaink letörése és testünk pocakosodása. Az *eszményért meghalunk*, az anyagért csak élünk. Úgy érezzük, hogy ez az utóbbi, t. i. az anyag már a mi tulajdonunk; a tulajdonunkért pedig nem küzdünk, hanem menekülünk vele. —

A nagy *eszméknek* anyaméhe a *csend*; a nagy érzéseknek szülőanyja pedig a *titok*. —

vannak az *eszméknek* is fanatikusai. A fakír, amidőn a szent Ganges partján a bálványszekérnek veti magát alá, nem esvesbe tiszteletreméltó, mint az a keresztény anya, aki a kínpadon gyermekeit vallásának követésére buzdította. Az anya

elveszett, de az a csepp vér, amely sebeiből gyermekének arcába fröccsent: az az *eszme* biztosítása volt gyermekében. —

Minden megtérésnek egy csalódás és kijózanodás a kiinduló pontja. Így indul ki a kijózanodott lélek az elanyagiasodás mélységéből a magasságok felé: keresi az *Eszményt*, keresi *az Istent!* Amit az ember azelőtt értéknek tartott, az a szemében most semmivé válik; amit pedig semminek tartott, az lesz most előtte igazi érték. —

Az érzésből indul ki minden gondolat. Ezért az *eszme* már csak megsűrűdött érzés. —

Hogy milliókat tehesünk erőssé, boldoggá, hatalmassá, életünk árán kell példát adnunk, hogyan lehet szenvedni és meghalni egy *eszméért*. —

Nagy balgaság azt hinni, hogy Krisztus hite és szeretete helyett erőszakkal is lehet kormányozni a világot. *Eszmények* nélkül vadállattá lesz az ember, mert csak az az ember becsüli valamire az életet, akinek lelkében legalább is egy olyan *eszmény* él, amelyért minden pillanatban kész meghalni. —

Es z m é n y i s é g.

Vannak olyan emberek, akiknek megérthetetlen az *eszmények* létezése; de még ezek is látják és tudják, hogy milyen erősen és állandóan nyilatkozik meg az *eszményiség* egyes embereknek nemcsak a szavaiban, hanem a cselekedeteikben, sőt egész életükben is. Álmodozó idealistáknak csúfolják őket; de emellett kénytelenek róluk beismerni, hogy ők az élet leg-tisztább típusai és nélkülük a föld bizony csak egy szennyes baromistálló volna, ahol az emberek az etető vályúk körül tülekednek. Az ilyen lelkeknek a meggyőződése élő erkölcsi bizonyíték az *eszmények* valóságáról a tagadókkal szemben. —

Újra kell alapozni az emberiség erkölcsvilágát. Hogyan? Új *eszmények* hitét és lelkesedését kell fölkelteni a szívekben. Minden lélekben szunnyad egy erős készség az *eszményiség* iránt és az a *hősiesség*, amellyel érte élete árán is kész volna hitet vallani. De ezt a szent tüzet ellepte a hamu; le kell csak fűjni róla, *újra föllángol*. A kérdés csak az, találunk-e eme célra alkalmas fűjtatót? —

Mihelyt lelki fejlődésünk tetőpontjára jutunk, mi is csak azért leszünk tökéletesekké, hogy magunkat mások javára átadhassuk. Önmagunkért élni, magunkat építeni, mindenkor önzés és anyagiasság; de amikor mások javára tudunk élni, anyagiasságunk is *eszményiséggé* válik. —

Új e s z m é k .

Sohasem a tömegeből indul ki az emelkedés, hanem mindig az egyes emberből. Azt az *új eszmét* pedig, amit egyes emberek fölvetnek, nem ők kapják a világtól, hanem ők adják a világnak; *különben az az eszme nem lenne új!* —

Ki kívánhatja egy sötétben dolgozó bányásztól, hogy mindig csak tisztán hozza fel a mélységből a színaranyat?! Szerencsés, aki tiszta érre bukkanik, mert a legtöbb bányamunkás csak salakkal, kőzettel összevegyülve emelheti föl a drága ércet a napvilágra. Nem baj! Majd a zúzó, meg az olvasztó kemence egykor kitisztítja; majd a víz kimossa, mint az aranymosóknál az aranyporból a homokot. — így vagyunk mi is a nagy emberek tévedéseivel. Ritka közülük, aki egy *új eszmét* és gondolatot oly tisztán adhatná át a világnak, mint amily tisztán ő hozta magával szívében az égből. Míg azt az égi igazságot itt a földi sötétségben az a gyarló ember saját portestéből kiaknázzhatja, az is összevegyül tévellyel, salakkal, hazugsággal. Nem baj! Majd a komoly kritika zúzója, olvasztója egykor azt is megtisztítja; majd a századok vizének csendes folyása kimossa a színarany közül a szennyet, a silány homokot, hogy azt elkülönítse az értéktelentől. — így szolgálja az isten céljait még a hitetlen lángész is öntudatlanul. Olyan ő, mint a beteg orvos, — ha maga gyakran szenved is, de azért másokat gyógyíthat. —

Sokszor eltűnődtem már, mi lehet az oka annak, hogy minél értékesebb szolgálatot tett egy-egy Istentől küldött lángész, vagy szent az emberi haladás ügyének, annál nagyobb szenvedések árán tudott csak az ő értelmi, vagy erkölcsi igazságaival tért foglalni? Rendszerint összeütközött a saját korának szellemével. Vájjon miért? Mert azt az *új eszmét* kezdetben csak önmaga képviselte. *Ő egyedül — mindenkivel szemben!* És amíg ő a félbemaradt régi ösvényeket véres lábbal törte tovább, addig a nagy tömeg szép csendesen ballagott egy-egy vezérkolompos után a szélesre kitaposott ökörcsapá-

sokban ... Miért kell nekünk *emelkedésünk* minden egyes lépcsőjét vérrel és verejtékkal megöntöznünk? Ez nem lehet véletlen; hogyha pedig nem véletlen, akkor — ugyebár — törvény. Kell tehát a szenvedéseknek is valamely elrejtett okának lenni, amelynek a mélységeibe már csupán a hit személtél tudunk beletekinteni. —

A zsenik hatóerejükkel egész korszakokat átalakítanak, rendszerint forradalmi úton, mert az ő *új eszméi* beleütköznek az elavult régi fogalmakba, amelyekhez a világ makacsul szokott ragaszkodni. A tömeg a megszokott dolgokhoz ragaszkodik; ezért nehéz *új eszmék* iránt föllelkesíteni. A parasztember nem akar megválni a régi szerszámaintól és hiába tanítják az újabb és hasznosabb földművelésre. Mindig csak azt hajtogatja: „Az apám is így csinálta!” — Ez az oka, hogy az *új eszmék* csak nehéz küzdelmek árán tudnak utat törni a tömegbe. Rendesen forradalmi összeütközésekben, vér árán tisztulnak. —

E s z m é k e r e j e .

Az eszmék ereje attól függ, milyen egyszerűek és világosak. A komplikáltság és a homályos elburkoltság korántsem tudományos kellékek. Minél tisztábban látunk egy gondolatot, annál egyszerűbb szavakkal tudjuk azt világossá is tenni. Terjengősek és szétfolyók csak akkor leszünk, mikor valamit magunk sem értünk tisztán; ilyenkor már csak üres szavaink vannak. Erre mondja Goethe: Wo die Begriffe fehlen, da stellt sich zur rechten Zeit ein Wort ein.

E s z m é k h a r c a .

Az eszmék harcában ép úgy, mint az acél és a kovánál, csak az összeütközésekből törhet elő a gyújtó szikra és a világosság. A téves eszméket majd kigyomlálja amúgy is az idő — szép csöndesen. —

É r e t t e s z m é k .

A reakció csak kiegészítő része a forradalmaknak; azonban a legerősebb reakció is tehetetlenül áll a már *beérett eszmékkel szemben*. Elpusztíthatja azoknak a hirdetőjét, az

egyént, de a már *kinyilatkoztatott eszmét* többé meg nem ölheti. Fegyver *ezt* az eszmét nem sebzi és hiába temetik sziklásírba, rövid idő múlva dicsőségesen fog belőle újra feltámadni. —

E s z m é n y i s z é p s é g .

Az eszményi szépségben mindig a hármas egység tökéletességei tükröződnek vissza. Megtaláljuk benne először: a *szímeleget*, mert a tökéletes szép minden lelki erővel rendelkező szellemet átmelegít. A tökéletes szépet mindenki szereti. Másodsor: a *világosságot*, mert a szépség eszményéből olyan világosság árad ki, amely nemcsak megvilágítja a szellemet, hanem azt ellenállhatatlan erővel át is járja. A tökéletes szépség azért mindig ellenállhatatlan erővel hat. Harmadsor: a *tisztaságot*, amely az erőegyenletességnek a tökéletes alakja. Mert valamint az egyenletesség az erőnek az az alaptulajdonsága, amely összhangban működik, megszakítást nem tűr és mindig ugyanaz: úgy a tisztaság is beleviszi az *eszményi szépbe* az egyenletességnek a következő alaptulajdonságait: — az összhangot és a megszakítást nem tűrő folytonosságot, amely változatlanul mindig ugyanaz. —

Az Ég.

Az Ég. — Égi indítások. — Égi fény. — Égi tűz. — Ég és föld. — Égi utalványok. — Menyország. — Menybemenetel. — Menyország és pokol. — Rádium.

Az Ég.

Azért élünk az anyagvilágban, hogy míg lábainkkal a föld porát taposunk, addig magasba néző szemünkkel az *eget* keressük. Az anyagvilágból sarjadjunk ki, de az *égbe* nővünk. —

É g i i n d í t á s o k .

Az élet az egyetemes és végtelen életnek csak egy panyit töredéke. Föl-föl vetődik néha benne az ismeretlen mély-

ségekből egy-egy titokzatos jel, amely elrejtett *égi erőknek az indítása*. Ezek hatóerejükkel elhelyezkednek a mi földi világunk életében, hogy azt a különböző természeti erők felhasználásával forrongásba hozzák és tisztulásra kényszerítsék. Ezekből erednek az anyagvilágot átalakító nagy kataklizmák, továbbá az új eszmék és társadalmi válságok, amelyeknek a forrása nekünk mindenkor titokzatos. —

Égi fény.

A gyarló ember megáll egy sötét ponton, az anyagtestiség árnyékában, ahonnan nem látja meg a legvakítóbb fényességet se. Attól tartok, hogy majd ha egyszer eljön az *égi fényesség* napja, a nagy tömeg akkor is félni fog, ahelyett, hogy újjongva hirdetné a *lélek* uralmának a kezdetét. —

Égi tűz.

Útmutatóknak kell lenni mindnyájunknak. Ne törődjünk vele, hogy reánk száll az út pora és reánk fröccsen a sár a vásáros kocsik kerekeiről. Azt a sarat a legelső nyári eső ismét le fogja mosni rólunk. Az Úr Jézus mondotta: — *Tűzet jöttem hozni az égből* és azt akarom, hogy égjen! — *Ez a tűz* néha bennünk is fellobog. —

Sokszor érzem, hogy *bennem is égi lángot* gyújtott meg egy Istenkéz, embertestvéreim lelki javára, hogy mutassam nekik a krisztusi ösvényt, az egyenes utat, amely visszavezet az Ige fénykörébe, a mi fényes hazánkba, az örök világosságba, amely már a megtisztult szellemi lények országa. Ez az *égi láng* lobogjon tibennetek is, édes testvéreim, hogy bevilágítson a földi sötétségbe és átmelegítse a kihűlt szíveket, a csüggedőket, a tévelygőket, a csalódásaikban kimerülteket, az önbizalomban szükölködőket és az élet országútjain legázoltakat. Ezt az *égi fűzet* kell gondosan ápolni önmagunkban és vigyáznunk, hogy a mi örök lámpásunkból se fogyjon ki soha az olaj! Ne járjunk úgy, mint a balga szüzek, akik könnyelműen eltékozták az olajukat és hiába várták a sötét éjszakában az égi völegényt. Én is sokszor könyörögtem, megalázott lélekkel és méltailanságom igaz jólézésével az Úr oltára előtt, hogy ne engedje soli a kialudni szívemben az *istenfélelemnek és a testvérszeretnek menyei lángját*. —

Ég és föld.

Nem az anyagot kell hatalommal fölemelni, hanem az erőt kell az anyaghoz közelebb hozni, hogy *ez tökéletesedhessék*: Ebben áll a megváltó gondolat. *A föld nem tud az égbe emelkedni, az égnek kell tehát leszállni a földre.* —

Míg egy virág kinyílik, ép úgy, mint az emberi lélek, nagy munkát végez: gyökereivel a földbe kapaszkodik mind a kettő. De arcával mindegyik az *ég felé tekint* és kapcsolódni kíván a megsejttet éltető Erővel. Így ölelkezik az *Ég a földdel*, hogy összeolvadjanak egy szervezett nagy egységben: a Végtelenben! A Napfényt, az élet melegét az *Ég* adja. De a testet, az anyagburkot a *földből* merítjük hozzá. —

Égi utalványok.

Van egy megközelítő mértékem, amelyből következtetem, hogy nem lehet nagy az én tévedésem, amikor remélni merem, hogy számtalan gyarlóságom dacára az Úrnak tetszése szerint élek és munkálkodom. Az én *Úr Jézusom* bizonyára elnéző lesz velem. Bízom az isteni igazság föltétlen érvényesülésében, amely csak azért tűri az átmeneti rosszat, hogy kiegyenlítő jóságával azt egykor még nagyobb jóvá tehesse. Az Isten a földön szenvedésekkel fizet. Csakhogy ezeket az *égi utalványokat* itt lent nem akarják értékelni, odaát azonban már teljes értékben beváltják, — sőt nincs is más forgalomban. —

Menyország.

Egy tökéletlen léleknek a *menyország* is csak üresség volna, ahol magát elszigeteltnek és boldogtalannak érezné, miután ezen magasabb érzésvonalnak a rezgéseit befogadni még nem tudná. Ránézve tehát ez nem léteznék, mintahogy miránknézve sem léteznek mindazok a vibrációk és erőrezgések, amelyeket befogadni még nem tudunk. Hány olyan ember van, aki képtelen élvezni egy mélyebb érzésű zeneművet, miután műérzése még nincs kifejlődve. Beethovent még nem tudja megérteni, de a katonabandában már gyönyörködni tud! Ez az ő érettségi vonala!

M e n y b e m e n e t e l .

A negyvenedik napon pedig az olajfák hegyére rendeli tanítványait az Úr. Azt a helyet, amelyet az Úr ennyire szeretett akarta *utolsó földi cselekedetével* megdicsőíteni. Fölemelte kezeit és megáldá őket. És amíg áldotta, szemek láttára emelkedék, hogy visszatérjen örök hazájába, a *menyországba*. Sóvár szemekkel nézték a szerető szívek *az égbe emelkedő Eszmét* Minél magasabbra emelkedett, annál mélyebbre szállt bele a szíveikbe; de *még* akkor maguk sem tudták, hogy a testté vált *Eszme* immár bennük is lakozik, sőt általuk Isten örökségévé lett is a rothadó világnak, hogy új szárnyat adjon a gyámoltalan emberiségnek a biztos emelkedésére és a folytonos haladásra. —

Bármennyire különbözzenek is egymástól *alakilag* a *vallások*, *lényegileg* mind megegyeznek abban, hogy az anyagéletet csak előkészítő, átmeneti életnek tartják és a lélek figyelmét a földi síkról magasabb vonalak felé irányítják. Az emberiségnek ezt a titkos vágyakozását, amivel önkéntelenül is a *magaságokba* tekintget, látjuk szimbolizálva és megérzékítve az *Úr Jézus menybemenetelében*. Az Úr Jézusnak tehát nemcsak a földi élete és küzdelmes szenvedése lőn az emberi életnek örök mintaképévé, hanem még inkább a halál fölött győzedelmeskedő *feltámadása*, amelynek betetőzése lett az Ő dicsőséges *menybeemelkedése*. — így hagyja el ma is a megtisztult lélek a halállal az alacsonyabb testi vonalakat, hogy egy új életalakban támadhasson fel és *felszállhasson* az isteni eszményiségnek a tisztább világába. Emlékezzünk csak az evangéliumokra! Milyen megható sorokban van leírva az *Úr menybemenetele*: — Még egyszer búcsút vett tanítványaitól. Megáldotta őket és kezdett emelkedni. Sóvár szemekkel nézték a tanítványok az olajfák hegyén *az ég felé emelkedő Krisztust*, ^{m^S} egy fényes felhő szemek elől végkép el nem takarta őt. Szomorú szívüket megvigasztalni pedig két angyal szállt le: Galilei férfiak! Miért álltok itt olyan csüggedten és szomorúan az ég elé nézván? *Hasonló dicsóséggel fog egykor visszatérni!* Várjátok őt hittel és reménységgel. Addig pedig, ami fent van, *azt keressétek!* — *Quae sursum sunt, quaerite!* —

Menyország és pokol.

Ma már a teológia is megengedi, hogy a *pokol* nem a válogatott testi kínoknak és érzéki gyötrelmeknek különleges kínzókamrája, hanem csupán a lelki szenvedések bizonyos *állapota*; nem egy külön tűzkatlan, hanem csak egy *lelki helyzet*, vagyis a lelki tisztulásnak egy erkölcsi vonala. Bizony minden lélek önmagában hordozza úgy a *menyországot*, valamint a *poklát* is. —

Képtelen gondolat, hogy egymással szembehelyezkedjék egy *örök menyország*, amely az Isten Országa, és egy *örök pokol*, amelyben a megtestesült gonosz hatalma fog vele szemben uralkodni mindörökkön örökké!... *Nincs két végtelenség és nincsen kétféle örökkévalóság!* —

Dante szerint is az „*Isteni színjáték*” a *pokollal* kezdődik és a tisztulás helyén keresztül felvezet a *meny or szagba*. Hát az „*emberi*” színjáték ennek csak a megfordítottja lenne?! Kezdődnek a menyországban és az élet különféle elágazásain és tisztító helyein keresztül a *pokolban* végződnek? — Milyen lebecsülése ez az *Úr Jézus* végtelen értékű áldozatainak! —

Rádium.

Két ezredév óta könyörög az Egyház, hogy jöjjön el a *Szentszellem* és árássa ki reánk is, mint egykor az apostolokra, *menyei fényességének a sugarait* Ma is énekeljük templomainkban mindenütt: — Jöjj el Szentlélek Isten, áraszd reánk kegyesen *menyei fényességedet*. Ezt a fénysugarat latinul úgy hívják: *Lucis tuae radium!* — Jól figyeljünk! Az égi fénysugarait a sugalmazott egyházi költő már ezer év előtt „*rádium*”-*nsLk* nevezte el. Nohát ez a *rádium* pár évtizeddel ez előtt váratlanul beérkezett! Vájjon ez a csodálatos fényerő, amely az anyagatomok bomlásából tör elő, nem a várva-várt égi világosságnak, az anyagban is érzékelhető *szimbolikus előhírnöke-e?* ... Nem vitatom, csak fölvetem, mint érdekes kérdést. —

Élet.

Élet. — Hasznos élet. — Életcél. — Földi élet. — Pusztai élet. — Szerves élet. — Életpálya. — Életvonal. — Életerő. — Életszentség. — Élet és halál. — Élethivatás. — Új élet. — Életenergia. — Életszabály. — Életvonalak. — Az élet útja. — Az élet titka. — Életfejlődés. — Életöröm. — „Struggle for life.” — Életérzésünk. — Egységes élet. — Az egységes élet megsejtése. — Élet folytonosság. — Öntudatos élet. — Életszentség. — Az élet kenyere. — Életmunka. — Életfeladat. — Élettünemények. — Életjelenségek. — A lét. — Növényi életcsírák.

Élet.

Minél több lépést teszünk meg azon az úton, amely bölcsőnktől a sírunkhoz vezet, annál drágábbak lesznek szemünkben azok az emlékek is, amelyek *életünknek* fejlődéséhez kapcsolódtak. Hiszen ha az életet jellemezni akarjuk, elmondhatjuk, hogy az ifjúság az *élet reménységeiből*, a férfikor az *élet munkájából*, az öregség pedig az *élet emlékeiből* él. -

Az *ősz* gyümölcsének a végső jó ízt az utolsó napsugarak adják meg. Mikor leszakítani készül bennünket is az *élet fájáról* az a Kéz, amely fölvirágoztatott, használjuk föl az utolsó napsugarat! —

Az *élet* célja az általános megtisztulás, az anyagvilág átglyúrása és erővé való visszafinomulása. A szerves világ a szervetlennek szűrője, mert minden anyagnak keresztül kell fiit-rálódnia a szerves *élet* vegykonyháján. A növények az ásványokat alakítják át magukban szerves életté, az emberek a növényeket és az ebből táplálkozó állatokat magukban emberi testté finomítják. —

„Kényszerítelek Téged az igaz élő Istenre, mondd meg nekünk, vájjon *Te vagy-e csakugyan Krisztus, az Isten Fia?!*” kérdi *Jézustól* a főpap. E szótól függött minden: *élet és halál!* Az Úr pedig, aki szelíden tűrte a szolga arculütését és némán hallgatta a hamis vádakát, most kiegyenesedett. Tudta, hogy egyszerű, rövid szavát évezredek át fogja hallgatni a világ. Ez lesz a jövőben milliók hite és reménysége; de azt is tudta, hogy ez a szó az ő *életébe* kerül — és nem habozott egy pillá-

natig sem kimondani: „*Igen, Én vagyok!*”... Íme az Élet, az Út, az Igazság. —

Én igazán *nem* értem, hogy amikor egy ember felveti tekintetét a csillagos égre és körülnéz a virágok színpompájában illatozó természetben, hogyan érezheti magát teljesen elhagyottnak?! Oh, az én lelkem megfürdik ilyenkor a tiszta boldogságban, mint a napsugár a harmatcseppben és fölszívja annak minden illatát. Valami jóleső önérzet dagasztja keblemet, midőn egy parányát érzem magamban a mindenségnek. *Én is egij atomja vagyok* tehát e mozgásnak, az *Életnek* és *én nélkülem ez a világ nem volna az, ami.* —

Az emberi élet nem egyéb, mint fáradalmas zarándoklás az örök Élet felé. Bizony, mindnyájunk életét e rövid három szóban lehetne összefoglalni: *Született sírt és meghalt!* —

Nincs a földön semminek maradandó lakása? A rügybontás után jön egy szépséges virágzás. Ez lassanként gyümölcsbe érik. Az érett gyümölcs is lehull és átmeleg a rothadásba., Kit elégíthetne ki hát ez a föld? Nagyon sötét zug és arasznyi háttár, amit ez nekünk nyújthat. Egy-két lábnyi mélyre ásott sír-üreg és egy kapával élére rakott sírdomb. Hát ez lenne az egész élet? Pár évnyi virágzás után jön a gyümölcsbeérés és ezután a rothadás. Mi ez a silány földi elmúlás egy halhatatlanság után epedő léleknek? Istenemi Milyen gyorsan elfelednek! Jóformán még le sem kopik sírkövünkről a nevünk be-aranyozása, a szívekből máris kikopott az emlékezetünk, belepi a feledés gyors moha: a közömbösség. —

A legszebb fák is néha a szemétdombok mellett nőnek ki. Ezért ha egy embert helyesen akarunk megítélni, az *életét* mindig a maga *egészeben* és egységében kell szemlélni és mérlegelni. Ifjúkorunkban tehát mindig tartsuk szem előtt, hogy eljön az idő, amikor majd mi is öregek leszünk. Ha pedig már öregek lettünk, ne felejtjük el, hogy mi is voltunk egyszer fiatalok. —

A külső *élet* a maga megszokott medrében észrevételemül folyik tovább; a változás csak magunkban van. Az én pulzusom ver gyorsabb ütemben és néha lázas kihagyásokkal; ellenben az órám, amivel a pulzusomat mérem, egyformán kegyeg.

Akarva nem akarva kénytelenek vagyunk egy *földi életen*

át sokszor befelé fordulni, a saját lelki készletünkből élni és *fogy*ni vagy gyarapodni, mint a gubóikban kifejlődő bogarak. Az egyikből aranyoshátú futonecz, vagyis szép díszrovar lesz; a másikkból már csak konyhamoslékra éhes csótán. —

Olyanok vagyunk, mint a hópehely. Szép csendesen lehullotunk az ismeretlen magasságból: születünk, csillogunk és elmúlunk. Bizony, égből lehullott hópehelyek vagyunk; néha jéghegyek ormain tündöklünk, máskor bérces fenyők zöld galyiyain, ahol a szél ringat bennünket; de beleeshetünk az útszéli tuskés csipkebokorba is, sőt az országút sarába is, ahol letaposnak bennünket. Pedig milyen szép volna olyan tisztán és fehéren felemelkedni a vízpárákban, mint amilyenek ide lejöttek, — lebegve és táncolva! Bizony, bennünket is megtáncoltat az *élet*, sokat szürkére mázol, sokat sárba ránt. Ezért kár nagyon büszkének lenni, hogyha valakit esetleg a bérctetőre rakott le csillogni a szellő, ő is el fog olvadni ott és talán piszkosabban fog lecsurogni az agyagos hegyi csatornában. Elolvadunk mindnyájan és észrevétlenül elpárolgunk, mikor az égi sugár vissza vonz bennünket oda, ahonnan lejöttek. Az a hópehely is, amelyik valaha a márványpaloták kifaragott oszlopain csillogott, helyet cserélhet az utcák kövezetén összetaposott testvérével. Vájjon az ő érdeme volt-e, hogy egykoron a bérctetőn fénylett? Vagy az ő bűne lesz-e, hogy kénytelen volt belevegyülni az utcák sarába? —

Az ember a teremtés remeke; de a titkok titka is. A csillagvilágok ködfoltjait már elemezni tudjuk, lefényképezzük őket még fátyolaik alatt is; de ki tudja az emberi lélek elrejtett világát napfényre hozni? A Napot mérlegbe tesszük, áttekinthető térképbe tudjuk lerajzolni bolygóinak pályáját, amiket maga körül forgat, mint a gyermek a parittyá köveit; de ki tudja kiszámítani egy ma született csecsemő *életének* pályafutását, amely az egek magassága és a kárhozat mélysége között fog ingadozni? —

Földi életpályánk hasonlít a versenyterekhez: körbe futunk rajta és visszajutunk oda, ahonnan kiindultunk, őszülő fejjel észrevétlenül térünk ismét vissza a bölcsönkhöz; újra gyermekekké leszünk. *Értelmünkben* fokozatosan gyengülünk, csak *érzéseinkben* erősödünk. Hűvösebb lesz a fejünk, melegebb a szívünk. —

Bizony, az emberi *élet* csak egy lepergetett film, amelyben

egybe van szöve a dráma a komikummai, a pathos a lyrai elemekkel. Ezek összekuszált különböző színű fonalak, ritkán adnak egy teljesen bevégzett, összhangzó képet. Bizony, sokszor szeretnénk a hímzést fölfejtteni, hogy az egyes részeket újra kezdjük, vagy kiegészítsük; de már nincs több hely a rámában és kifogy lassanként a színes pamutunk is. —

Száguld és rohan velünk a világ szelleme és visz magával mint a forgószelel az utcák porát. Ezért nincs nyugodalmunk, mert együtt keringünk és változunk a napi áramlatokkal. Ezekhez alkalmazkodunk folytonosan szokásainkban, szórakozásainkban, törekvéseinkben, társadalmi és egyéni viszonylatainkban. Úszunk öntudatlanul az árral az iszapos, piszkos mederben s ahogy ez változtatja a sodrát, úgy változunk vele mi is. Sajnos, hogy mindezt öntudatlanul cselekedszük és ezért sok embernek nem megy a fejébe, hogy ő *nem* a maga *életét éli*, hanem az ördög szekerén utazik. —

Az óceán végtelen víztükre néhol sima, másutt fodros, hullámos, vagy viharos. Ilyen az *élet óceánja* is, amelynek a tengerszínén mi már csak buborékok vagyunk: előttünk váratlanul és ismét eltűnünk ép oly hirtelen. Születünk, meghalunk, jövünk és megyünk; de úgy-e bár, egyik sem függ a mi akaratunktól. Jövünk, amikor küldenek és megyünk, amikor visszahívnak. —

Az élet olyan, mint a mécszláng. Nemcsak erőszakos ütéssel lehet azt kioltani, hanem akkor is, ha a táplálására szükséges olajat megvonjuk tőle. —

A bölcsőben szunnyadó csecsemő is együtt halad az idővel. Alakilag állandóan változik, de azért *egész életén át* ugyanaz az egyéniség marad, haldokló ágyán is, mint aki volt a bölcsőjében. —

Az élet olyan, mint egy finom óraszerkezet; amíg föl van húzva, addig a mutatója is állandóan mozog. Bent van az élet folytonossága, a változás. Minden kettýenéssel előbbre megy; hosszú, észrevehetetlen, de egymásból eredő és összefüggő imádással bejárja a maga körét, végre lejár. Az okos ember ezt türelmesen bevárja, bolond ésszel pedig összetörjük. A mutató nem mozog többé. De vájjon örökké pihenni fog? Hogy lehet ilyent még csak gondolni is! Új kört fog bejárni és hajnaltól estig mutatni fogja az időt, amelybe egy *egész emberélet*

belefér és elhelyezkedik. Mivel minden a nagyvilágon, úgy az élet se más, mint állandóan megismétlődő körforgás. —

Aki Istentől való, az vonzódik is Hozzá; aki pedig a sötétséget szereti, az kerüli a világosságot. Hát az *életben* nem így vagyunk-e? Vigyetek egy tunya, rest embert munkások közé, rosszul érzi magát. Egy aljas indulatú, beszennyezett lelket vigyetek tiszta, emelkedett lelkek közé, menekülni akar, mert az a becsületes tekintet égeti őt és nem tudja kiállani. —

A rothadásból is fakadhat *új élet*. —

Kiindulunk a semmiségből, alakot öltünk, felépítjük a mi testünk hajlékát s rövid idő múlva ismét eltűnünk a semmiségbe. Mint az erdők roskadt tölgye, amelyből *új élet* fakad, úgy váltja fel egyik nemzedék a másik nemzedéket, hogy kifejtsen mindenik, ami erő és gondolat van benne; azután visszaroskadjon a porba, hogy ezen élő organizmusban az isteni lényeg egy kis időre kijelentessék. —

Bölcső és koporsó! Végső határok, arasznyi létünk pályafutásain! Ti hirdetitek az *emberi egyenlőség* isteni törvényét mindörökre. Igazságos kezekkel egyenlíti ki az *élet* mesterséges ellentéteit. —

Valóban csak egy sóhajtás az *élet*. Árnyképek vagyunk a tünemények világában. Ma élünk! De mi kell hozzá, hogy meghaljak? Egy szellő, amely fölhevült arcomba csap; egy kis véredény, amely az agyamban megpattan — és milyen csendes, nyugodt ember lesz belőlem mindörökké! —

Tünemények vagyunk a láthatatlan, de örök valóságok világában; árnyalakok, akik feltűnnek és eltűnnek a semmiségben. Előre kiosztott szerepeket játszunk a földön s a Nagy Rendező előtérbe tol, vagy a sülyesztőben tüntet el bennünket, mikor nagy garral szavaljuk el öntudatlanul *életünk* betétjeit. —

Az *élet* is olyan a kezdő fiatal lélekre, mint a *karlsbadi víz* a gyomorra. Vagy jobban lesz tőle az ember, vagy rosszabbul; csak úgy nem marad, ahogy volt. —

Az *élet* akkor *élet*, ha termékeny s akkor *halál*, ha meddő és mozdulatlan. —

Nem juthat összhangra és termékeny *életre* mindaddig

egy lélek, amíg az anyagból magát teljesen nem függetleníttette. Ezt tapasztalati példákkal is be lehet bizonyítani. Ha ez pedig így van akkor az anyag nemcsak hogy nem *Életforrás*, vagyis feltétlen életszükség, de egyenesen akadálya és próbája a *valódi Életnek*. Jól értsük meg, hogy én itt a *valódi Életről* beszélek, amely alatt nem a testi *életnek* kényelmét, sem pedig az anyagtestben eltöltött életszakot értem, hanem lelki képességeinknek fokozatos fejlődését. Vagy *Élet-e* az, amely véges? *Élet-e* az, amely a folyton változó és fokozatosan romló testanyagoknak fiziológiai küzdelme az őt szervező és fentartó életerővel? Mennyire meg kellett romolnia az emberi érzeteknek, hogy ezt a két ellentétes és egymást kizáró fogalmat: „*Élet*” és „*véges*”, együtt tudják elképzelni! Hát vajjon nem érezzük-e, hogy az *Élet* egy *állandóan* buzogó forrás, amely kiapadhatatlan, mert a *végtelenség életóceánjával* van összekapcsolva, ahonnan *állandóan* szívja az *Életet*, a tartalmat? Milyen gyenge hasonlat ez a végtelen életforráshoz és annak folyamatához képest! —

A testem anyagtáplálékra éhes, a *lelkemet* pedig az eszmények szomjúsága gyötri. Ezért az embert nem csupán a gazdasági szükségletek tették olyanná ami, hanem az a benső isteni lényeg, mely benne megtestesült. Csak a lábaink taposásák a föld porát; lelkünk már a csillagok felett repül. Miért tudok én szenvedni, nélkülözni és minden anyagi szükségletet megtagadni, egy-egy igazságért, szeretetért, vagy eszményért, hogyha engem a külső gazdasági tényezők tettek azzá, ami vagyok? Miért tudom feláldozni az *életemet* és alárendelni szenvedélyeimet és isteni igényeimet az eszményi célért, Hogyha az én *életem* csak a test ösztönei szerint alakul ki?! —

Milyen jó volna tudni, hogy milyen a virágoknak és a növényeknek az *élete*? Mit 'éreznek? Vannak-e örömeik és fájdalmaik? Hogy ők is élnek, az bizonyos, mert ezt nemcsak következtetések útján tudjuk, hanem szemünkkel is láthatjuk. Hiszen előttünk fejlődnek ki a láthatatlan csírákból óriási fákká és szebbnél szebb virágokká. Ezért egy perzsa bölcs azt mondotta a fiának, aki kérdezte tőle, hogy van-e a növényeknek élete. Vedd fel fiam azt a magot a földről. Törd föl, mi van benne? Egy fehér magtest. És mi van abban? Egy finom hártya, amely egy zöld csíráat takar. És mi van a csírában? Egy alig látható kis pontocska. És a pontban? Nincs benne semmi. No lásd fiam, *abból a semmiből lesz az élet!* —

Elrejtett csodás mélységei vannak a növények életének is. amiket Isten a mi gyönyörűségünkre és táplálásunkra teremtett. Virágásaikban megszépítik az életünket. Gyümölcseikkel táplálnak, önátadással ajánlják fel még testüket is az éhező embernek, mint ahogy felajánlotta Ugolininek a börtönben testét az ő kis unokája, hogy éhhalálra ítélt haldokló nagyatyja ne kínlódjék, hanem harapjon beléje. —

Hogy is érthetnénk meg a *halált*, mikor az ember még az *életet* sem érti? Ugyebár, a virág se tudja, hogy van gyökere, szára, levele és csakis ezekkel tud bekapcsolódni a földbe, a harmatba, a levegőbe és a napsugárba? *Csak él!* Ez az *élet* ragyog elő azután a virág színeiben és ez árad szét az illatában. Ilyen öntudatlanul folytatja *életét az ember is*. Él anélkül, hogy tudná, minő kapcsolódások kötik őt az erőhöz és az anyaghoz, amelyekből egyrészt az életerejét, másrészt testi életfeltételeit meríti. —

Az élet csak azoknak titok, akik még nem tudtak föléje emelkedni, és akik nem érzéseikben élnek, hanem az anyagban elmerülve sodortatnak annak a forgatagában. —

Az értékes élet tartalma örökké a munka. A művészet csak az *élet dísze*. Ellenben a hit az *élet békéje*, *A szenvedés* pedig az *élet költészete*. —

Az emberi *élet* nem szilaj lángtengerek csapkodása, hanem csendesen lobogó pásztortűz. Egy kis lélekezés. Szép csendes ütemű szívverés. Észrevehetetlen sejtlerakódás és lassú kialvás, mint az olaját megemésztett méceské. Lassanként iramlik *az élet* és mi elkopunk, mint ahogy kivájja a sziklafalakat is a vízsepp. —

Nincs olyan parányi pontja a mindenségnek, amely az *élettel* ne volna átítatva. Mindenütt az *egyetemes Életnek* a vérkeringése lüktet. Minden együtt él és minden együtt mozog. A földünk se más, mint egy nagy anyaszív, amelynek a dobogása milliárd és milliárd *életnek* az összefolyása. Ez a jóságos anya együtt táplálja, együtt neveli és élteti minden egyes magzatát. —

Minden, ami *él* volt valaha és lesz egykor. Csak az *élet* alakja változik, de maga az *élet* lényege nem. —

Ha beletekinthetnénk az *egységes élet* pezsgésébe, csodál-

kozva látnánk, hogyan alakul és hogyan változik át ott pillanatonként minden. Állandó munka folyik. Nincs nyugalom és nincs pihenés! — Egy tenyérnyi helyen valóságos népvándorlás és honfoglalás folyik. Nézzünk csak egy hangyabolyba. Minő lázas munka folyik ott! Minő *életküzdelem!* Tragédiák és vidám *bohóságok szövődnek* egymásba. Szeretkezések és gyűlölködések! Simogatások és halálos ölelések. Gyönyörűségek és véres kínzások. Bizony, csakúgy, mint felnőtt testvéreiknek, az embereknek a világában! —

Nincs olyan talpalatnyi föld, ahol ne érvényesülne *ez egyetemes élet törvénye: a küzdelem az életért!* A kis bogárkák és rovarok közös életében a világpusztulásokat, földrengéseket és nagy katasztrófákat rendszeresen az emberek lábnyomai okozzák. Egy-egy kemény lépésünkkel sokszor döntünk világokat romokba. Észre se vesszük, hogy érző kis testeken gázoltunk keresztül, akik lábaink alatt kínokban vonaglanak. —

Mennyi küzdelembe kerül, amíg az ember odaér, hogy az *életet* csak észre is vegye? Ezt nyomon követi az élet fokozatos megismerése. Csak ezután jöhet az *élet* átalakítása. És mennyi lesz még a visszacsúszás emelkedésünknek meredek lépcsőzetén?! De azért sohase csüggedjetez édes testvéreim, hogyha testünk gyengesége néha elgáncsolja a *jóakarátú* lelket. Csak ott verhet gyökeret a bűn, ahol az elesett ember többé már nem is *akar* fölkelni. Ezért figyelmeztet az apostol: — Vigyázzatok, hogy aki magát erősnek hiszi, el ne essék! E sorokat magamból írom ki. Sok megbánásnak és keserű könnyhullatásoknak a tapasztalataiból! —

Örök élet és örök boldogság — ezután vágyódom epedő szívvel, s érzem, hogy e vágyat Isten keze oltotta belém. De vájjon az az örök bölcsességű Isten teremthetett-e valamit cél nélkül — olthatott-e vágyat belénk anélkül, *hogy ez* valaha kielégítését meg ne találná? Ez a föld nem lehet a mi hazánk, mert ha *az élet fáklyája* a sírban kialszik, miért gyötör akkor bennünket a vágy egy *örökké tartó Élet* és egy mulandóságon felül álló szeretet után? —

Oh, *van örök Élet*, mert a jámborok szenvedése s a gonoszok földi boldogsága követeli az Isten igazságosságától. Mert nagyság, dicsőség üres fogalmak, melyeket az idők vihara el-

seper a látóhatárról, örök csak az a szeretet marad, mellyel a lélek Istenéhez viseltetik. —

Oh Istenem, mily gyorsan repül az idő, mily közel fekszik bölcsönkhöz a sírunk! Alig hogy eszmélni kezdünk, már is érezzük a közelgő hervadás leheletét. Még látom magamat ifjúkorom gyermekjátékaiban, gondtalanul és boldogan hajtva fejemet szeretettel örökös szívekre. Mily hamar eltűnt ez a fcor is, — mily visszahozhatatlanul elsodorta magával *az Idő* egyetlen szárny csapása! Az évekkkel együtt nőttek a gondok « a gyermeki örömök helyébe lépett a komoly küzdelem. Meddig tart ez is? Egy porszem lehullt az örök idő homokóráján s eltemet nyomtalanul kicsinyes küzdelmeimmel, nagyra törő reményeimmel és lázongó vágyaimmal. Kihűlt szívem porrá válik és egyesül az anyafölddel. Csak halhatatlan lelkem él Tebenned Uram, mindörökké, hogy Tőled, az Élet Urától várja örök sorsának intézését. —

Az a pszichológiai irány, amely a lelkivilágot is szétszórt Tesztetekre darabolta fel, zsákuccába jutott. Nincs tovább! *Az életet* se lehet pszichológiailag felaprózni. *Ez egy egységes egész.* El kell ismernünk, hogy nem csupán egyes *tények* léteznek, hanem van egy mindent egybefoglaló és együttesen fejlesztő *evolúció is.* Mert nem a tények és részletek összerakásából áll elő *az élet,* hanem ezek *az életnek csak a jelenségei.* —

Saját szemeinkkel láthatjuk, hogy az anyag a maga erejéből soha élővé nem lehet. *Élet csak életből sarjadhatik ki.* De viszont minden életerő *külső életre* csakis az anyagban testesülhet meg. Ezért van minden állati testben együtt *az anyag* és az *életerő.* Az előbbi az utóbbinak csak a ruhája és ideiglenes lakása. Ellenben az *életerő* az, amely a tehetetlen anyagot élő valósággá teszi. Alkalmassá teszi, hogy a lélek az Ő testi szervei, vagyis műszerei által az anyagvilágba kapcsolódhassék. —

Az örök életnek a gyökerét a halál se tudja megsemmisíteni bennünk. Egy-egy új sarjadzás újra és újra kihajt belőlünk a régi gyökérből, miután bennünk is a mi egyéniségünknek a legbensőbb érzésalapja, vagyis az Én, állandó és változatlan. Ez már isteni lehelet, tehát benne kellett volna szunnyadoznia az Istenben. Miután pedig az Isten *öröktől* fogva való, ezért mi is Benne szunnyadozhattunk öröktől fogva. El-

lenben minden egyes testetöltésünk már csak egy-egy átmeneti helyzet a lélek folytonos fejlődésében, amely már élt más-kor más valahol, még pedig különböző körülmények között. —

A régi egyiptomiak az *emberi életet* egy emlékkönyvhöz, hasonlították, amelynek minden lapját az illető egyénnek magának kell teleírnia az egymást követő életsorozatokban. Minden egyes életszak egy-egy új fejezet a könyvben. A beírt lapokban az elmúlt életsorozatok történelme volt fölírva. A fehér és üres lapok pedig a jövő élet történetére vonatkoznak. Minden ember tehát a saját *élettörténetének* a hőse és egyúttal az írója is. —

Nincsen olyan anyag, amelyben *az életnek* bizonyos fokú szunnyadása ne volna meg. Az anyag már életalap és életté is fejlődhetik. Csak öntudatra nem ébredhet soha. Így pl. a növényi *élet* az anyagot már a saját életének a részesévé teheti, mikor a földet megeszi, vagyis vegyileg felbontja és azt a saját testévé áthasonítja. Viszont a növény már egy állati, vagy emberi test sejtjeiben lehet az élet mozgórészévé. Ebből én azt látom, hogy *a földi életnek* tulajdonképpen egyetlen célja, hogy az anyag az erő, az erő pedig az anyagot emelje, fejlessze és tökéletesítse. —

A mi életünk hasonlít a gyümölcs éréséhez. Virágozik, tetet ölt, megérik és lehull. Csakhogy a mi *születésünkkel* mindig egy-egy égi szikra tör elő a sötétségből. Felöltjük magunkra már az anyaméhben az életfejllettségi fokozatunknak megfelelő anyagburkot. Ebben a testben érik a lélek, mint a gyümölcsben a mag. Amilyen a mag, olyan lesz a gyümölcs.. Amilyen a lélek, olyan lesz a test. —

Az élet folytonosságában a születés és a halál éppen olyan változat, mint az ébrenlét és az álom. Születünk — meghalunk! Fölbredünk — elalszunk! Csakhogy a születés az álom és ebből a halál az ébredés. Álmunkban még az előző napi életünket is elfelejtjük. Ébredésünkkel pedig minden újra világossá lesz előttünk. —

finden komoly tudós elismeri, hogy *az élet* fölfelé is, lefelé is végtelen. A mi gyarló érzékeink tehát csak az élet felszínén tapogatnak és csak egy parányi rész, amit belőle ismerünk. Igen! *csak az élet külsőségein* botorkálunk és lebegünk

a mélységek fölött, mint a szitakötő a verőfényben a szivárványos tó tükre fölött. Mit tudja az a kis pillangó, hogy mi, csoda *élet* van ott lent a mélységekben? —

*Az élet eredetének még a magyarázata is eltűnik a misztikumban. Vájjon ki tudja az okát, hogy tulajdonképpen miért is élünk? És hogyha már élünk, miért kell meghalunk? Mi a célja a születésünknek? És mi az oka a halálunknak? Miért jöttünk éppen erre a földre? és miért nem egy másik égitestre? holott jól tudjuk, hogy a mi földünk a világegyetemnek csak egy elenyésző parányiséga. Ha pedig már ide születünk, hová megyünk majd, ha meghalunk? Lesz-e folytatása az életünknek a síron túl és ha lesz, csakugyan van-e pokol és mennyország? Van-e egyáltalán élet fenn a csillagokban? Mert hogyha a földünk valóban csak egy kiszakadt részecskéje a naprendszer anyagmasszájának, akkor az ő testvérbolygóiban is hasonló *életlehetőségeknek* kell létezni... —*

*Életünk folytonosságában bölcsők és sírok fölött repülünk. Letűnt álmokat siratunk. Vágyakat temetünk és ismét újra szüljük mindezeket, mint ahogy az évelő virág is folyton újra sarjad az elhervadt szár gyökereiből. Így rohanunk tova a reménység sugaraiba kapaszkodva az élet poros országútján, ahol itt-ott szintén kínálóznak a kifáradt utasok részére pihenőpadok. Minden névnapunk és születésnapunk egy-egy mérföldkő, amelyre íel var írva mennyi utat tettünk már meg a bölcsönktől a sírig? míg múlik el az egyik, már nyomába lép a másik. Jön egy új év, amely ismét tovább rohan velünk, hogy csalódásról csalódásra vigye a mi terveinket, reményeinket és főleg a várakozásainkat Jól érezte Ibsen Solweig-je, hogy „az *élet egész tartama* nem egyéb, mint egy ösztönös és öntudatlan várakozás.” —*

Minden élei a magasba tör. Az Istenhez akar felkúszni, hogy Beléje kapaszkodjék. Ezért az élet Isten nélkül olyan, mint a kúszó növények karó nélkül. Ezek is természetük benső törvényénél fogva törnek a magasba, de minthogy nem tudnak mibe kapaszkodni, összekuszálódnak és szétfutnak a sárba. —

Az élet tábláján a halál mindig tiszta helyzetet teremt. A befirkált gyakorlótáblát egy szivaccsal időnként letörli, nehogy a régi számok megzavarják az új számításainkat. De minden törlésnél a már elért eredményeket átvisszük az új táb-

lára. Ez az, ami ránknézve fontos. A számtani művelet egyes fázisait pedig elfelejtjük. —

A régi keresztény egyház nagyon helyesen, a vértanúk halála napját nevezte „születési napnak.” „Dies natalitiae,” mert akkor születik a lélek egy *tisztultabb életre*. Az ázsiai népek is halottjaikat tiszta fehér színekkel gyászolják. Szerintem a gyász sokkal helyesebben lehetne a *születésnek* a színe. De ez is csak a gyáváknak. A hősnek a küzdelem is gyönyörűség, ezért *az élet is csak ragyogás*. —

Csodák csodája az Élet! Aki a szemeivel nemcsak néz, hanem látni is tud, térdrehull egy mezei lilium misztikus szépségei előtt. Minő csodákat tud termelni *az* anyagburokból kiszabadult isteni eredetű *Erőérzés és Erőmozgás*. Szemben ezzel, hiába iparkodik az emberi tudás és értelem, hogy csak egy parányi élő protoplazmát is előállítson, amely fehérjetesteknek az összetétele és egyúttal táptalaja a sejtek szaporodásának. Nincs olyan szintetikus vegyész, aki egy ilyen anyagot képes volna előállítani, pedig ismeri minden alkotóelemeit, sőt még elvegyülési arányaikat is. Ilyen élő fák vagyunk mi is mindnyájan. Lábaink a földre gyökeredzenek, de égbenező tekintetünk fölfelé tör, a magasságokat keresi. —

Ne riasszon vissza bennünket a mai *sanyarú életviszonyoknak* a sok küzdelme és nyomorúsága. Mi szántóvetők az Isten napszámosai vagyunk. Ahova munkába állított bennünket az Úr, ott kell dolgoznunk, amíg ránk nem szakad az est, amikor kihull kezünkben a szerszám, az író toll, vagy a feszület. De amíg hiterővel és önbizalommal küzdünk, nem leszünk soha elhagyatva. Az Úr Krisztus mondotta: — Nem hagylak benneteket árván! Magas erők támogatnak és segítenek bennünket Tstenhez vezető utunk rögös küzdelmeiben. Ezért soha ne csüggedjünk és főleg ne zúgolódjunk édes testvéreim soha! Csak azok a könnyecseppek keserűek, amiket remény nélkül sírunk. Mi hívők! felemelt szívvel és bátor lélekkel harsogjunk őskeresztény testvéreink hitvallását: Hiszem a szentek egyezségét! Hiszem testünknek a feltámadását! Hiszem az *örök életet!* —

Mi tudjuk, hogy földi életünk csak álom és a halál ebből a fölébredés. Bizony, *álmodozás az egész életünk*. A múlt csak emlék: *a jövő: csalogás; a jövő: reménykedés*. Múló tü-neményei vagyunk a csalfa időnek, árnyképei, mert vele fu-

tunk, mint fénnel az árnyék. Futunk a rogyásig, amíg a lábaink bírják. Az idő pedig repül előttünk és mi hiába nyúlunk utána, hogy visszatartsuk. Tovább lebben és kisiklik a kezeink közül. Nem tudjuk se megállítani, se visszatartani. —

Mikor kifáradva mérlegeljük, mit nyújtott nekünk ez a *rövid élet*, akkor kapunk észbe, mert megérezzük magunkban a nagy ürességet. Megkezdődik a keserű kijózanodás. Az álmokból való fölébredés. A ködképek szétfoslása, mikor az illúziók virágai lefagynak és elhervadnak. Csak akkor kezdjük látni, hogy amit valaha nagy értéknek tartottunk, az semmi. Amit pedig lenéztünk és semminek tartottunk, az az érték. A minden! Belátjuk, hogy anyagtestben eltöltött *életünk állandó temetkezés volt*. A múltban eltemettük a csalódásainkat. A *jelenben* új sírokat ásunk a jövő reménységei részére. *A ma* tehát már csak egy betelt temető. A *jelenben* most temetkezünk. *A jövőben* pedig majd akkor fogunk új sírokat ásni, amikor a jelen már betelt. —

A föld mai embere nem érezheti azt az érzést, amely az „*idők elején*” betöltötte a végtelenséget; de azért, ha a végtelenség keletkezésében és fejlődésében egyes dolgokat a kezdet kezdetétől nem is értünk meg, ne erőltessük azt. Tartsuk természetesnek és várjunk, amíg a végtelenség *életevolúciója* odaér, ahol már az első anyagba helyezett lény létrejön. Oda már mi is visszasejthetünk. Homályosan ugyan, de mégis sejtelemszerűleg. *Mai életünk* érzései még mindig zavarosak, mert még mindig benne vagyunk a bukás zavarában és ha egy-egy pillanatra visszasejtünk is az ősmúltra, az élet zavaros mozgása rögtön letép és elszakít bennünket attól a ponttól, amelybe kapcsolódni akarunk. Kérjük tehát az Úr kegyelmét, hogy segítsen természetfeletti szemlélődésünkben, amelyben már nem alattunk lévő, vagy utánunk következő szemlélünk önmagunkban, hanem magasan felettünk állót és előttünk létezőt: *magát az Életet, az Istent!* Keletkezésében, önkifejlődésében és egész teljességében. Magunk is érezhetjük, hogy az Úr különös segedelme nélkül a saját erőnkkel itt megmozdulni se tudnánk! —

Ne higyjük, hogy az *életnek* csak olyan alakjai lehetnek, amiket már mi is ismerünk. *Az élet* végső elemzése ép úgy el-tűnik lefelé az anyagban, mint felfelé az anyagtalanságban. —

Vájjon hogyan lehet a születést, amely *az élet kezdete*,

összekapcsolni a halállal, amely *az élet vége?* így okoskodnak sokan, akik az életet csupán az *anyagtesti élet* kereteiben látják érvényesülni. Kétkedve kérdezik: — Hát a halállal nem lesz vége egykor az életnek is? Itt a nagy tévedés: *Az Élet* nemcsak addig élet, amíg testanyagban él, hanem azonkívül is az. Csak annyi a különbség, hogy míg az élet az anyagban van, addig testi érzékeinkkel is észlelhetjük és felfoghatjuk. Mihelyt azonban *az Élet* az anyagtestből kiemelkedik, már kívül esik testi érzékelésünk vonalán. —

Nekem csak azt kell bizonyítva látnom magam előtt, hogy erőfokozódásom állandó és a jövő is a múlthoz hasonló erőgyarapodást fog nyújtani nekem. Eme folytonos fejlődéssel kétségtelenül el kell jutnom valaha az időn kívül álló végtelenséghez. Ki tudja, hol fog megállani egykor az emberi tökéletesedés, ha a haladás isteni törvénye ezt is a természetének megfelelő 'kialakulásra ösztönzi? Nem hiába keresték évszázadokon át az alkimisták az *örök élet* titkát! Ösztönszerűleg érezték, hogy ez lesz az emberi fejlődés csúcspontja. Csak-hogy ezt az *örök életet* ne kössük testünk mai alakjához; ennek is át kell változnia, hogy salakjaitól megtisztulva, asztráltetté finomodhassunk. Ez se lesz a mi végleges alakunk, mert egykor majd ezt is eldobjuk, hogy *tiszta érzésekké legyünk!* —

Az *élet* bennünk is csak egy érzés: „Életérzés”, amelyből ered minden mozgásunk. Csak tőlünk függ, hogy ez az érzés bennünk is végtelenné legyen, mert hiszen magunkba fogadhatjuk a *végtelen érzést* is: *az Istent!* —

Hiába halmazok én össze látható és érzékelhető világokat egy tömegbe, abból sohase fogok előállítani egy láthatatlan és érzékelhetetlen fensőbb minőséget. Ugyebár elemezni tudjuk az emberi testnek az anyagát? Ismerjük az elemeket, sőt az arányokat is, amelyekből kialakul az élő test. De azért hiába próbáljuk ezeket az elemeket egységesíteni, abból *életet* mi előállítani sohase tudunk. *Az élet* szervezi bennünk is a testanyagot, az úgynevezett sejteket, nem pedig a test állítja elő az életet. Így vagyunk az értelmi minőségekkel is. Egy millió szörnyű és korlátolt elméből nem tudunk egy zsenit összehozni. A magyar közmondás szerint: — Száz gyenge eszű einher nem ér fel egy okossal. — Láthatjuk tehát, hogy a minőség a fensőbb életvonal és nem a mennyiség. —

Ezerszeresen él az, aki tud *élni*. Élni pedig az tud, aki már öntudatosan él. —

Nagy lelki sötétség, sivárság, üresség és örömtelenség kell ahhoz, hogy valaki az *örök Élet* helyett a halál felé törjön. Mert csak az kívánhatja, hogy az *élet* örökké tartson, akinek az életében élő a tartalom is. —

Mikor Goethe, a haldokló költő halálos ágyán „több világosság” után kiáltott, végső sikoltásában az ember igazi természete nyilatkozott meg. Mert csakugyan ilyen az ember. Értelme határokat ismerni nem akar, mivel a lélek jellemző tulajdonsága a magasra törés. S ha a tudás végtelen ösztönét a szív bennünk nem ellensúlyozná, céltalan, meddő küzdelem volna reánk nézve az *élet*. —

Ha az emberi *értelem* feloldani tudná a legvégső igazságok csomóit, akkor már nem volnának többé izgató problémáink. Hipotézisek helyett már csak exakt tételeink volnának, *bevezettség*ek. A céljához elért értelmi kutatás pedig bénult tétlenségben nézegethetné az üres fészket, ahol már minden tojása kikelt. Nincs többé benne mozgás és nincs vidám esicsérgés; az *élet* fejlődése benne megállt és így a melegség is kipusztult belőle. —

A növénygyűjtemények kiszáradt leveleinél és lepréselt virágainál sokkal többet ér, ha a természet *élő* erőinek és szépségeinek fátyolát emelgetjük. A tudományos kutatás is csak akkor lesz lélekelemző értékke, ha az értelmi megismeréshez az új felfedezéseknek az örömét is nyújthatja. —

Hiába vonja fénybe a bércek ormait a kelő nap, csak a völgyben terem fagytól és vihartól elrejtve az *életet* adó búza. —

Az *emberi élet* nem egyéb, mint egy fájdalmas zarándoklás az *örök Élet* felé. Ezt a szomorú és nehéz utazást az egyik ember lassabban, a másik gyorsabban teszi meg, de végre is mindegyik csak a végére ér. Higyjétek meg, hogy csak *egy sóhaj*tás az *élet*! Gyorsan elmúlik és az ifjúság rövid virágzása után itt a szomorú ősz. Az idő átsuhan fölöttünk, mint a repülő sólyom árnyéka a völgyek mélysége fölött; az öregséget már csak akkor vesszük észre, mikor már a nyakunkba szakad. Ilyenkor kezdjük már sejteni, hogy már nagyon közel vagyunk a célhoz... megöregedtünk. Mi van hátra még? A vénség, és a vénség után a halál. Biz ez nagyon szomorú dolog — *volna*, ha az ember *egy-egy földi élete* nem volna

egyszersmind egy-egy bár múló, de mindig ismétlődő *epizódja az örök Életnek*. —

A szívben megfagy minden érzés, midőn arra gondolunk, hogy lesz idő, amikor senki sem tudja már többé rólunk, hogy nekünk is voltak egykor reményeink és álmaink, hogy a mi szívünket is átmelegítette a napsugár és mi is éreztük egykor az *élet* örömét és boldogságát. —

Az életünk elején és a végén többnyire találkozunk. A gyermek és az aggastyán egy vonalba kerülnek össze. *Tiszteletük* ezért a gyermekeket, úgy mint az öregeinket; az öregeket pedig *szerezzük* úgy, mint a gyermekeinket. Mindakettő vezetésre szorul s amely családban ezt nem cselekszik, ott megbomlik a természetes élet rendje. —

A születés a léleknek anyagtestbe való öltözése, a halál pedig ezen anyagburoknak a levetése. Érdekes ezeket az át-lépéseket megfigyelni. Ugyebár, a születésnél is mi csak a testi vajúadásokat érzékelhetjük és azt hisszük, hogy ez az állapot egy fájdalmas betegség? Pedig *a születés* a legteljesebb életmegnyilatkozás; mondjuk: *az élet túláradása*. Ilyenkor egy *új élet* bontakozik ki a vajúadás fájdalmaiból. S mihelyt ez az aktus befejeztetett, rögtön megszűnik a fájdalom is és egy jól-eső enyhülés lép a helyébe. A halál is csak ilyen kibontakozás az anyag börtönéből: újraszületés. Itt is rögtön megszűnik a fájdalom, mihelyt a lélek a testből kiszakad. Egy jóleső nyugalom lép a helyébe. Ezért a halál az élet megújulásának a legfenségebb jelensége. Mikor anyánk méhében anyagtestbe öltözünk, akkor száll le az erőanyagvonalból a lélek egy durvább földi burokba, A halál percében pedig ismét ledobja magáról a külső durva anyaghüvelyét, hogy újra föl-emelkedjék az erővonalba, amelyből megtestesülésekor kiszakadt. —

Csak a kételkedés szegénysége mondja: Oh, én nem tudom hinni, hogy a semmiből lett az *élet*. Csak azt hiszem, hogy az *életből* nem lesz „semmi.” —

Az emberi lélekbe annyira be van oltva az *örök Életnek* a megérzése, hogy csak az eszünk fél a haláltól, de érzésünk nem veszi komolyan a megsemmisülésnek a lehetőségét. Képtelenek vagyunk átérezni, hogy valamikor az életünket feladjuk. Ez az oka, hogy a fősvény ember még haldokló ágyán is

számlálgatja és gyűjtögeti a vagyonát, koplal és nélkülöz érte. Vájjon miért? Mert érzésében hordozza halhatatlanságának a hitét, öntudatlanul is érzi, hogy *az élet örök* és még az anyagi javait is örök tulajdonának tekinti, amelyet magával akar vinni. —

Minden életszakkal egy-egy lapot töltünk be az *örök Élet* folytonosságának a könyvében és verejtékezéssel és könnyekkel írjuk tele. A halállal az Isten keze a beírt lapot szépen átfordítja, hogy kezdjük ismét írni az újat. Csakhogy ez az új: folytatása lehet csupán az előzőnek és újból való megalapozása a jövőzőnek. Így rakodik le *az élet* a mi érzésrétegeinkbe, mint a Nilus termékeny iszapja, amely évezredeknek folytonosságát hordozza a keresztmetszetében. —

A földi *életnek* minden megnyilatkozása hármassal jellegű. Érzés, értelem, anyag! A süllyedésben az érzés lefelé esik, lejut a már alacsonyabb értelmi vonalba; az értelmén keresztül pedig az anyagba. Viszont a tisztulás és emelkedés útja is ugyanez. Csakhogy felfelé vezet. Az anyagból kiindulva értelmünkön át emelkedünk fel az érzésvonalba. —

Aki nem hisz az *örök Élet* folytonosságában, az minden erejével csak az *ő földi életének* kényelmes berendezésére fog szorítkozni, önző földi életet él másoknak kárára, saját magának kárhozatára. —

H a s z n o s é l e t.

A díszfák egyenesek és sudarasak; a gyümölcsfák görbék és töpörödöttek. Olyanok, mint a munkában meggörnyedt vértanúk. *Hasznos életüket* nem fecsérelhetik el öncicomázásra. Az erősek pompáznak és uralkodnak; a gyengék szolgálnak és alkotnak. A szépet, a jót, a hasznosat termelik, ők hímnak a kultúra palástjára a virágokat, ők tanítják dalra az emberiséget. — Ragadozó madárnak nincsen se szíve, se éneke. —

É l e t c é l.

Egy nyári éjszakám jut eszembe. Ablakomat rázta a vihar. Kinyitottam szárnyait és kinéztem a sötét fürgeteges éjszakába. Egy cikázó villám hasította végig a szemhatárt s a vakító fénnel ropogva folyt össze *az* a hatalmas dőrej, amelyet

visszavertek a hegyek magasságai és mélységei. Egy erős szél-roham egy fehér éjjeli lepkét sodort el ablakom előtt. Láttam egy pillanatig a villám kékes fényénél; azután beleveszett a sötét éjszakába... Ki tudja, honnan hozta a vihar? Ki tudja, hová viszi a fürgeteg? — Testvéreim ! Ez a mi sorsunk is a földön. A mi *életünk* egy sóhajtás. Alig tart tovább, mint amíg a szélvész ezt a lepkét elcsapta ablakom előtt. És mi mégsem tennénk föl soha magunknak ezt a kérdést: *Honnan jöttem? Hová megyek?* — Ezen kérdésekre nem tanít meg más, csak a vallás. Honnan jössz?... Lelked az Istennek elszakadt lehelete. Hová mégysz?... Nézz föl a csillagos egekre, az is tanít valamire. Lelked azt fogja sugallani: Én is oda való vagyok, ahol az a csillag ragyog...

Mi az emberi *élet célja*? E kérdésre csak a hitnek van felelete. Ezt a kérdést minden gondolkozó ember fölteszi a bölcsőnél és a halottas ágynál, mert a csecsemőtől azt kérdi: honnan jöttél? A haldoklótól: hová indulsz? De felelni egyik sem tud reá, mert csecsemő csak sír, a haldokló csak reszket. —

Még azok is, akik életüket kikapcsolták a természetfeletti vonalakból és az anyagba süllyedve keresik *az élet okát, célját*, megérzésük józan pillanatában undorral fordulnak el anyagbálványaiktól. Érzik, hogy mégsem lehet végcél csúszni-mászni a posványban. Csak a földi giliszták fúrják bele nyálkás testüket az anyagba. —

Vágyaink, várankozásaink, reménységeink az ismeretlen jövő magasságába szárnyalnak fel. Kiterjesztett szárnyaikon csak ott tudunk mozdulatlanul megpihenni. Kőszáli sasok vagyunk és nem föld alatt bujkáló patkányok, amelyeknek végcélja a pöcegödör. A mi szemünkben van *egy magasabb cél* is mint a jóllakottság és a biztos napi emésztés. Én részemről még az etetővályú mellé sem engedném magamat nyakláncon vezetetni akkor se, ha az a lánc színaranyból volna! Milyen százalmas figurák azok a széltől ingatott nádszálak, akik a napi áramlatok szerint hajlonganak! Egyéniségük nincs; csak a szimat után tájékozódnak. —

Sokszor könyörgöm én megalázott lélekkel az Úr oltára előtt: ne engedje az istenfélelemnek és testvérszerületnek lángját soha kialudni a szívemben. Eme hitnek az ápolása az én előrehaladott *életem végcélja*. Ez az egyedüli földi boldog-

ságom és én ezt a tüzet nem engedem magamban eltaposni semmivel sem! —

Eljön az idő, amikor eszére fog térni az emberiség és az *élet céljának* a lelki békét és a megtisztulást fogja tartani. Ekkor már az értékmérőnk nem a piszkos arany lesz, hanem a munka és az emberi szívek jósága. —

Az élet útja és célja az Istenhez való fokozatos emelkedés. *A halál* pedig a hozzávezető kapu. Ezért az *élet csak* akkor gyönyörű és a halál csak akkor megnyugtató, ha mind a kettőt az örök Életnek és az újraszületésnek ablakán keresztül nézzük. —

Ki hiszi el, hogy a végtelenség megszámlálhatatlan naprendszerei *cél nélkül* keringenek a végtelen űrben? Lehetetlen, hogy ezek csak élettelen cifraságok volnának az égbolt azúrján, a mi gyönyörűségünkre estéenként meggyújtva?! Fészkek, madár nélkül?! Bölcsők, gyermek nélkül?! — Milyen röghöz tapadt, alacsony gondolkodás ez! —

A parányi ember megáll a végtelenségek központjában, az örökkévalóságok összefolyásában és fönséges arculatját az eget boltozatára emelvén, okoskodni kezd: *Ki vagyok én?* Érzem, hogy csak egy porszem vagyok a mindenségben; de egy *gondolkodó* porszem, aki nem az anyagtól, hanem egy végtelen Erőtől és Értelemtől függök, egy Erőtől, mely gondolkodik, mint én, szeret mint én, akar mint én és akinek én csak halvány visszatükrözése vagyok. Vájjon milyen talánya lehetek én a teremtésnek?...

Földi élet.

Mindaz, ami emberileg nagy, csak az *élet* vékony hártájára van fölépítve; mihelyt ez elszakad, hírnév, tekintély nagyság és dicsőség behull abba a sötét örvénybe, amit a klaszszikus „az árnyak néma hazájának” nevezett el. Oh a halál a hatalmat és a gazdagságot, mindezeket a .semmiségeket elsöpri a mi semmiségünkkel együtt; a fényt és a dicsőséget, amely hozzáfűződött *földi életünkhöz* s amelyhez a vágnak oly mohóságával ragaszkodtunk, elsodorja egy pillanat, mint ahogy a szél elkapja koporsónk mellől a fáklyafüstöt. Nincs többé úr és király, koldus és rabszolga, *csak por és hamu!* Az

egyház pedig ily. szavakkal hirdeti emberi egyenlőségünket:
Imádkozzatok érlette, a szegény bűnösért!...

Költöző madarak vagyunk mindnyájan és elmondhatjuk a költővel: ki vagyok, mi vagyok? Álmodok álmodója, fényesebb világnak szegény bujdosója... Mikor ér már véget?... Vándorfecskék gyanánt röpködünk mi az igaz *élet* vizei fölött. *A föld* posványjaiból építjük föl lakásainkat és ha a sárfészket egy-egy zivatar leszakítja, újra kezdjük a fészkekrakást. —

Nem szabad *az életet* tisztán *a földi* kalitkába illeszkedve szemlélni. Mi itt vakok vagyunk. Ki ne sajnálná a sast, amelyet vasketrecbe zárnak?... Egy-két szárnycsapás és beleütközik a korlátokba. *Ez a föld nem a mi hazánk*, amint a szentírás mondja: *nincs üt maradandó lakásunk!* —

Az egész *földi élet* tulajdonképpen az igazságnak, a jósnak és a szépségnek folytonos viaskodása az éianyagiasodott teremtményekkel. A nagy tömeg pedig elpocsékolja az életet anélkül, hogy mindezeknek a létezéséről még csak tudomást is venne. —

Ez a föld a lelkek nevelő iskolája. Itt edződnek meg az isteni próbákban, hogy magukkal hozott képességeiket fokozatosan kifejleszthessék. Itt kell kiforrni és megérni az egyéniségeknek, hogy megszerezzék a magasabb életvonalhoz szükséges tökéletességeiket: az erőt, a jószágot és a szépséget! —

P u s z t a i é l e t .

... Kijöttünk a tanyára s ezzel kiléptünk a modern civilizációból. Megszakadt a normális összeköttetés köztünk és a kultúrvilág között. Beléptem az önkéntes visszavonultságba, ahol/ az ember szétszaggatja társadalmi kapcsolatait és beletemetkezik a természet ölébe. Milyen isteni nyugalom váltja fel itt a *pusztai étellel* a tülekedő élet vásári zajját! Az ember önmagába vonulva teljesen befelé él; mélyül és nem szélesedik, — ami egyértelmű a sekélyesedéssel. Kiléptünk a konvenciók lenyűgöző rabságából és egyéniségünk öntudatára kezdünk ébredezni. Ha szétnézünk magunk körül a *puszta csöndjében* és fönséges nyugalomban, akkor kezdjük csak átérezni a bibliát: *Mindezt az Isten nekünk teremtette!* —

Szerves élet.

Adjatok egy fűszálat a legnagyobb tudósnak és mondjátok meg neki, hogy tanulmányozza azt egy emberéleten keresztül, azután vegyi szereivel, hővel, világossággal állítson elő 'egy *használó fűszálat* a puszta anyagból. — Tudjátok, mit fog mondani? Kérem ez lehetetlen! *Szerves életet* szervetlen anyagból soha még a földön ember nem alkotott. —

Életpálya.

Minden ember közös sorsa, hogy szépen lehajtja fejét a földnek egy szűk üregébe, amelyet az ásó fokával mér ki neki egy szegény napszámos. A kutató lángész, a teremtő művész, a szorgalmas munkás, a verejtékező földműves, mind-mind odafeküsznek egymás mellé a porba. *Életerejüknek*, lelkesedésüknek tüze kihamvadt mindörökre! Kilobbannak egymásután, mint a tűzijátéknál a magasra törő, színes röppentyűk, amelyek elvesznek a sötétbe, azzal a kisebb, vagy nagyobb zajjal együtt, amit ütöttek. — Istenem! Hát ez lenne a végcél? Ez lenne a mi hivatásunk és életfeladatunk? Egy jól, vagy rosszul befutott *életpálya*, amely után odadőlnek szépen egymás mellé a porba s ezzel mindennek vége, mindörökre vége?!... —

Életvonal.

A testi gyönyörűségek nem elégíthetik ki bennünk a végtelenség ösztönét. Az Úr ugyan azt monda: Szem nem látta, fül nem hallotta azt a boldogságot, amit az én Atyám nektek előkészített. De hát hogyan is magyarázhatta volna az Úr nekünk érthetően az *isten* *Életvonalat*, akik testünkben a földhöz vagyunk tapadva? Hogyan érthetné meg a földben élő giliszta a jéghegyek ormai fölött röpködő kőszáli sasok *életvonalat*? —

Ha az embereknek szemeik volnának, amikkel a szellemvilág titokzatos kapcsolódását megláthatnák és füleik, amikkel az Úr szavait megértenék, altkor nem volna többé se nyomorult, se reményvesztett, kétségbeesett ember a földön. — Szegények azonban a szent könyv szerint mindig lesznek velünk, mert hiszen a visszatisztulás törvénye hozza magával, hogy tûninden reinkarnált lélek megtalálja a maga külön *életvonalat*, amelyben előző hibáit kiegyenlítheti. —

Az Élet vonalrendszer ében számtalan fokozatok és egymás fölé emelkedő lépcsők mutatkoznak. Felsőbb és alsóbb fokok, amelyeknek mindegyike egy-egy különálló életalak; más-más *életvonal*. Vájjon mit tud az a hernyó a mi magasabb életszervezettségünkről? Neki ez ép olyan megközelíthetetlen, mint amilyen felfoghatatlan nekünk az anyagtest nélküli életalak. Rajtunk mászkál, de mégse ismerhet belőlünk többet annál a parányiságnál, amit a gyűrűző testével átfogni tud. Valamit sejt a külső alakunkból, de semmit a *lényegünkből*.

É l e t e n e r a i a .

Fokozatos fejlődés közben folyik le földi *életünk* az anyagtestben. Mikor azután az *életerő*, vagyis a lélek az elhasznált vagy megsérült testanyaggal többé együttműködni nem tud, akkor szétválnak; az egyik bekapcsolódik az *Erőélet* vonalába, a másik pedig dekomponálódik, vagyis szétesik *anyag-elemeire*, amelyből fölépült. De ne higyjük, hogy az az *életenergia*, amely testünket szervezte és fenntartotta, testi alakunkkal együtt megsemmisül. Hát a gyümölcsmag is megsemmisül-e, mikor a gyümölcs teste lerothad? Ellenkezőleg, akkor *szabadul* ki az anyag börtönéből és *új életre* ébred. Milyen egyszerű és világos dolog ez! Kérdezzünk meg egy komoly természettudóst, vájjon igaz-e, hogy semmiféle energia meg nem semmisülhet; — csak alakot változtathat és lesz belőle egy új erőhatás? Azt fogja mondani, hogy ez a mai természettudományak az *alaptörvénye*. Semmiféle *energiát* nem lehet megsemmisíteni; csak átalakítani lehet egy másfajta energiává. Ezért *nem semmisülhet meg az életenergia* se, mikor a testi lekööttségből kiszabadul. —

É l e t e r ő .

Az élet leheletét kell az anyagba öntenünk. Ezt nevezzük művészi teremtő erőnek; de ezt a leheletet csak a lélek megindulása és lelkesedése adhatja, az a halhatatlan *életerő*, amely mibennünk is csak az *Istennek* a lehelete. A sártestet az teszi az emberben is magasztossá. —

A lélek egységét a fizikai testtel a halál széttépi ugyan, de ez a lélek, mint *életenergia*, a testtel együtt nem pusztulhat el, mert az erőfennmaradás törvényénél fogva minden energia

elpusztíthatatlan. — Mi következik ebből? Az, hogy *életerőnk* nemcsak akkor fog tovább élni, mikor maFa testet *levetette*, *hanem* már akkor is élnie kellett, amikor azt felvette. —

Ha meggondoljuk, hogy az érzékelhető *nappfény* és ennek sugárfénye, színe, világossága csak durva sötétség a *fényköri* fény világosságához és színeihez képest; ha meggondoljuk továbbá, hogy ez a fénykörbeli fény is csak halavány kópiája a valóságos és tökéletes *Isteni Életkörnek a világossághoz*: akkor elképzelhetjük, hogy mennyit kell még a földünkön finomodnia a durva anyagnak, amelyet eddig a fény csak érintett, amíg vele a legtökéletesebb *életerők* egyesülhetnek. —

Életszentség.

Az Isten az ő céljaira a bátor lelkeket válogatja ki. Ezért senki a *Szentség* magaslatára földi életében nem emelkedhetik, hogyha csak hősies mértékben nem állta meg helyét a földi küzdelmek reámért próbáiban. Az *Életszentség* útja tehát nem a szélesre kitaposott országút, amelyen csendes lépésekkel ballaghatunk felfelé a szent olvasó morzsolása közben a menyországba. Neki kell vágnunk merészen az ismeretlen nehézségeknek! Bizony, véres verejtékkel kell nekünk is kemény sziklák között új ösvényeket törni, mert mi az *Úr Jézus* utászcsapataihoz tartozunk, akik robbantjuk a hegyeket és betöltjük a völgyeket, hogy egyengessük az Or útjait a mi magasbatoró zarándok testvéreink részére. —

Élet és halál.

Valamint születés nélkül nem lehetséges a halál, úgy halál nélkül sincsen *újraszületés*.

Mi az élet? És mi a halál? Hát van ennél izgatóbb probléma? Mindenkit egyformán érdekel. A lángészt ép úgy, mint a tudatlan, egyszerű embert. Mert ne higyjük, hogy *az élet és a halál* titkát csupán a bölcsek keresik. Nincs olyan együgyű lélek, aki válságos, nehéz perceiben már fel ne vetette volna magában valaha ezt a kérdést: — Vájjon *miért élek* én? És mi lesz velem majd egykor, hogyha meghalok? —

Bölcsek és szentek, lángelmék és nagyszívű humanisták, — mindig csak *az élet és a halál* titkának kapuit fessegették.

Nyomoztak, elmélkedtek, vizsgáloztak. Rendesen visszavonultak a világ zajától, nehogy a „nagy titok” kutatásáról valami a figyelmüket elterelje. Tapogatták, nézegették az elmélkedésük zsámolyára helyezett koponyát, mintha az üres szemek mélységéből akarták volna kiolvasni, hogy mi kezdődik ott, ahol elvégződik minden? —

Élethivatás.

Minden ember egy-egy sugár a fény körből; gyengébb vagy erősebb. De mindegyik csak azzal az *élethivatással küldetik a földre*, hogy itt lelkét a durva anyaggal folytatott küzdelmekben megtisztítsa a homálytól és a szennytől; a magával hozott menyei fénnel pedig világosságot hintsen szét maga körül. *Eszközök vagyunk* mindnyájan a mi Urunk és menyei Királyunk kezében, olyan lámpások, mint az evangéliumi okos és balga szüzek kezében az olajos mécsesek. Azért küldettünk, hogy a menyei vőlegény útját az éjszaka sötétségében bevilágítsuk. Nincs olyan pislogó mécses, amit az Úr fel nem használna, hogy vele egy darab sötétséget a földön bevilágítson! —

Új élet.

E század végén az elmúlt kétezer évi fejlődés végeredménye lesz mérlegbe téve. Az anyagvonalból kiemelkedett világ pedig keresni fogja a kapcsolatot egy magasabb világgal: az érzésvonalban élő lényekkel, a mi láthatatlan szellemtestvéreinkkel, akik már anyagtestek nélkül élnek a lelki vonalban. Már hallom is a mélységekből előtörő harciriadót, amely az angyalok trombitájával harsogja a fülünkbe: Emberek! Ébredjete fel a halálos álmom dermedtségéből! *Új élet vár reátok! Új eszmék, új küzdelmek világa!* Az éjszaka elmúlt, a hajnal közeledik... —

Érdekes megfigyelni, hogyan csírázik ki egy *új élet* a növények magvaiból? De azért még ma is csak annyit tudunk, hogyha egy egészséges magot a földbe teszünk, és ez ott megfelelő nedvességet és melegséget kap, akkor némely magban rögtön megindul a csírázás titokzatos folyamata. Milyen hihetetlen erőfeszítéssel törekszik az a gyenge, parányi kis csíra kitörni a börtönéből? Szomjúhozza a napfényt. — Ennyit tudunk megfigyelni a csírázásból. De hogy a csírabimbóból miért

indul meg *a gyökér lefelé* és miért tör a sarjadzából *a szar fölfelé?* — azt még csak megközelítőleg se tudjuk megfejtetni. —

Életszabály.

Életszabályod legyen: vigyázz gyermekedre, ha azt tapasztalod, hogy az gyengelelkű, kényelemszerető, felületes kezd lenni, nehogy csak az *élet* külsőségein élő ember legyen! Vezesd gyengédséggel, szeretettel, szelídséggel és tanítsd meg munkára, egyszerűségekre és igénytelenségekre. Az egyszerűség a tökély, a természetesség az igazság, az igénytelenség a boldogság. —

Életvonalak.

Minden tévedésünk onnan ered, hogy mi az életnek a leg-tökéletesebb alakját a mi saját *földi életünk* mintája szerint ítéljük meg. Hiszen nincsen olyan kukac a világon, amely ne a saját *életvonalát* érezné a legtökéletesebbnek. Pedig az életalakoknak hány olyan fokozata van mi fölöttünk, amelyekről nekünk sejtelmünk sincsen! —

Az élet útja.

Üljünk le egy zöld pázsitos patak partjára. Oh! Mennyi édes titkot tudhatunk meg, ha meghallgatjuk, mit cseveg a csobogó patak?... Rengeteg titka van az életnek, mintahogy rengeteg titka van egy kis hegyi patakocskának is. Mikor feltör a napvilágra, még csak egy önmagában buzgó kis forrás. De mi áll meg a mindenségben? Mozog, fejlődik, halad minden, mert az *Élet útja* és célja a folytonos gyarapodás: a tökéletesedés. Még a természet tüneményei is úgy haladnak egy fensőbb cél felé, mint mi emberek.

A forrás vizét is egy örök vágyakozás *viszi előre* a végleteién nagy zúgó tenger felé. Ez az ő *életútja*, az ő egyetlen szerelme; a határtalan víz, ami az ő számára a végcél: *a végtelenség!* Beleolvadni, vele egyesülni, és benne megpihenni vágyódik. Majd ott... majd csak ott fog elérkezni egy örök nyugalomba. Milyen álmok és színes illúziók ezek is! Majd csak ott fogja ő is megtudni, hogy nincs tétlen nyugalom. Nincs megállapodás. Csak végtelen hullámozás és örök mozgás. Az *élet* a

küzdelem; a nyugalom pedig már csak *a halálnak* a zsibbadása!... Szalad, szalad a kis patak és szentül hiszi, hogy eléri a tengert... Én is követtem egykor érzésemben egy ilyen kristályvizű patakot a benne visszatükröződő parti Nefelegtsekkal. Láttam, hogyan siet a kis patak az ő ismeretlen célja felé! Vágyai vezérlik. — Végre eléri a nagy folyót. Van útítársa. Most máinem utazik magányosan. Most már együtt rohannak a cél felé. De micsoda zajjal és küzelemmel? Hová Jett a kis pataknak üszla színe? Egész bizonyos, hogy ez se veszhet el a rohanó árban ... A tiszta lelkeket is így sodorja magával a tömeg áramlata, — amelyből csak megtisztulva emelkedhetnek ki újra. A kis patak is öntudatlan részévé lesz egy nagy erőnek. Vele harcol, vele küzd, vele győz. De a végső győzelem igazolja, hogy küzdelmeinek egy paránya se veszett kárba!... Sok nehéz küzdelem után a kis patak is elérkezik a nagy *zúgó tengerbe*, s amikor célhoz ért, azt hiszi, hogy elérte vágyainak a csúcspontját és most már megpihenhet... Hányszor hiszi ezt az ember is, amikor beleveti magát az élet áramlatába és az tépi, sodorja a köves partokhoz. Végre ő is beleömlik a tengerbe. Hiszi, hogy a pihenés jó lesz és örök nyugalom fog várni reá. De ő is úgy jár, mint a kis patak. Együtt harsog, együtt hullámszik a nagy tengerrel. A hullámok pedig a tiszta pataknak könnyű vizét fölemelik a tarajra, a hullámok élére. S mikor habokra törve vízpárákban fölemelkedik, a napsugár fénye szívérvány-színekben dicsőíti meg. Csak most tudja meg a kis patak, hogy *az élet célja a küzdelem, a szenvedés, a megtisztulás és a megdicsőülés. Minden győzelem csak olyan értékű lehet, amennyi erőbe, lemondásba és önfeláldozásba került.* A finom vízpárát fölszívja a napsugár. Felszökik vele a magasba. Azután csipkéjévé lesz egy szelíd báránnyelű uszályának. Fenn ragyog az alkonyi nap fényétől rózsaszínűre festve, a kék égboltozaton. És mi lesz ezután?... Jön a kiegyenlítő igazság. A megtisztult pára ott fenn a magasságban vissza fogja tükrözni az égbolt kék színét, mint ahogy visszatükrözte egykor a partján nyíló kék Nefelegtseket. E párákból szövik ruhájukat az angyalok, mikor leszállnak a földre, hogy láthatatlan alakban rajtunk segítsenek.. Ha pedig a vízpárákban még mindig volna egy parányi salak, amely súlyával vonzza, akkor szárnyaira veszi a rohanó szélvihar és újra elérkezik régi útítársához, az elhagyott Nefelegtsehez. Reátapad égi harmatképen az egyik öreg sziklaóriásra, amely ismét mohos keblébe fogadja, hogy a könnyű párából újra forráské-

zője lehessen. Csak a már megtisztult, fényes pára száll... száll mindig feljebb, az *Isten* közelébe, ahol örömkönnyé lesz a hűség és hála angyalainak nefelejtsszínű szemeiben. Így végzi körforgását a kis patak is, mint ahogy körben mozog minden ezen a világon és a végtelenségben. Minden visszatér eredetének ősforrásába, ahonnan egykor kiindult! —

Az élet titka.

Az élet titka a hitben van. Mihelyt ez bebizonyosodik, a hit lesz a szellemi élet tekintélye és az intuíció — a lelki megérzés — lesz az ismeretgyűjtés legnagyobb módszere. Hitre fog törekedni és vágyakozni mindenki és az Úr kegyelme el fogja árasztani ezt a földet szeretetével. —

Az élet csak álmodozás. Ködképek gomolygása és szétfoslása. Elalszunk, hogy újból felébredjünk. És ha gyönyörködni tudtunk a tavasz virágzásában, bele kell nyugodnunk lelki vidámsággal az őszi hervadásba is. Az ilyen lélek már nem az időben, hanem az Istenben él. Nem mulandó változásokban, hanem az örökkévaló változatlanban s ezért sohasem öregszik meg. Tudja, hogy *minden évszaknak megvan az öröme.* Csak keresnünk kell és ha megtaláltuk, új életörömökkel gyarapíthatjuk lelkünk kincseit is. Ez az örök ifjúságnak, az életnek *egyetlen titka.* —

A gondolkozó ember folyton keresi az *élet titkát*, és emberi rendeltetésének végső céljait. Keresi nem üres kíváncsiságból, hanem természetes ösztönének kutató ingerével. Néha egy-egy rövid pillanatra megfeledezhetünk róla, de mikor az örömök órája elmúlt, az *élet titkának* a kérdése újra előlép a homályból és világosságot követel. Világosságot, mert e kérdés körül forog évezredek óta az emberiségnek összes tudománya és a tudományoknak összes filozófiája.

É l e t f e j l ő d é s .

Ne higgyük, hogy az *életnek fejlődési* vonala az emberi életalakban már eljutott volna a tetőpontra. Ne higyük, hogy a világegyetemben a mi életalakunk a lehető legtökéletesebb befejezettség, amely csak lefelé ágazódik el, fölfelé azonban már nincsen folytatása. Bizony vannak nálunk sokkal tökéletesebb életalakok is. Olyanok, amelyekről nekünk ma még fo-

galmunk sincs. Erre mondja Anatole France: — Miért ne élhetnének körülöttünk, a mi közvetlen közelünkben érzékelhetetlen angyali lények is, akikről nekünk ma még sejtelmünk sincs? —

É l e t ö r ö m .

Sajnálom a mai szomorú és kifáradt világot, ahol a verejtékes munkának nincs már más célja, mint a biztosított napi emésztés. Nincs más *életöröme* és gyönyörúsége, csak amit pénzzel lehet megfizetni. —

„Struggle for life.”

„Struggle for life!” Harc az életért! — Az életért harcolni? — Igazán paradoxon. *Ingyen kaptuk*, minden harc nélkül és semmiféle harccal nem tudjuk azt többé elpusztítani. Az *Élet örök*. Tőlünk független valóság. Krisztusban élünk. Egyedül ő az élet forrása, amely Önmagából buzog. Mi e forrásnak csak a cseppjei vagyunk, ő él bennünk és Ő éltet bennünket. Valamint nem tudunk egy parányt se teremteni, úgy nem tudjuk az életet se megsemmisíteni. *Az élet más Valakinek a Kezében van.* —

É l e t é r z é s ü n k .

Minden állat hozzátartozik egy közös faji *Életérzéshez*. Így érthető, hogy például az a pók mindenütt egyformán szövö a halóját és amióta él, ugyanazt a munkát cselekszi. A méh sejteket épít hajszálnyi pontossággal ugyanarra a mintára és méretekre az egész világon. Egyik se tudja közülük jobban, vagy rosszabbul. Évezredek óta ugyanúgy dolgoznak. Ilyen csodálatos a madarak fészekrakása is, amely fajok szerint különböző műremek. Ha egy kissé megfigyeljük, nem tudjuk eléggé megbámulni, hogy micsoda ügyes kőművesek és kárpitósok ezek. Se kezük, se szerszámuk nincs hozzá, de azért nincs az a művész, aki tökéletesebb és alkalmasabb fészket tudna összefonni pelyhekből és fűszálakból! —

Emlékezzünk csak vissza életünknek egy-egy olyan pillanatára, amikor teljes összhangban élve, *életérzésünket* nem zavarta semmi. Még csak egy röpké gondolat sem. Ekkor egy

tiszta és fenséges nyugalomban elmerülve csakis *érettünk*. Amikor pedig ilyen pillanatok után föleszméltünk, *érzésbeli életünk* is rögtön elhomályosult, szétfoszlott, mint a ködkép, amelybe egy éles szél hirtelen belecsapott. És mi ismét fölbredtünk egy zavaros külső *életre*, amely tele van sivár tusa-kodással és sértő disszonanciákkal. —

Nézzük csak a fáknak és a növényeknek az életét! Még a szülői szeretetnek a nyomait is megtaláljuk náluk. Milyen fura-fangos módokat eszelnek ki, hogy minél messzebb szórhassák a magjaikat, nehogy árnyékos lombjaikkal felfogják a gyenge csemeték elől az életet sugárzó napfényt. Miután ők, a szülők helyeiket elhagyni képtelenek, legalább magzataikat akarják biztos helyre elhelyezni, nehogy elfogják előlük a fényt és a világosságot s nehogy így gyermekgyilkosokká legyenek. Így megy át a fajfenntartás *életérzése* az állatoknál már a vágyakozásba, indulatokba és bizonyos értelmi és akaratbeli progressziókban. Az *életérzésnek* legtökéletesebb kifejlődését pedig a mi világtestünkön egyelőre *az emberben* szemlélhetjük. —

Az élet a lélekre nézve egy nyilvános nevelő-iskola. Tapsztalataink, ismereteink egész életünk folyamán *érzésvilágunkba* raktározódnak fel. Ez az a mézgyűjő kaptár, amely mindazt megőrzi nekünk, amit egy élet munkája és szorgalma folytán összegyűjtögettünk. De miért éppen az *életérzésünk* a méhkaptár? Azért, mert az agyunk a halál után szétbomlik és gondolkodásunk műszere testünkkel együtt elpusztul. A lélek test nélkül már *csak az életérzésben* él. De ez sokkal tökéletesebb értelmi vonal, mint a gondolkodás. Mert *ha érzéseink helyett régi agyunkat hoznánk újrászületésünkkel vissza*, akkor újra csak a régi életünket folytathatnánk és minden egyes csecsemő aggkorának a régi értelmével születnék a világra. De csak érzéseinket hozzuk magunkkal vissza, s ezért kezdetünk egy *szabad új életet*. —

Halálunk pillanatában már készen vannak az összes lelki szerveink, amikkel a jövő életünkbe fogunk bekapcsolódni. Ezek pedig olyan tökéletesek lesznek, aminővé földi életünkben kifejlesztettük. Se jobbak, se rosszabbak. Természetes, hogy a lelki életben lelki szervekre lesz szükségünk. Nem fülre, szemre, agyra, izmokra, hanem *értelmi* erőkre, *akaratra* és főleg *megérző képességekre*, amiket a földön *életérzésünkbe*

beleneveltünk. Amennyi tapasztalatot, jóságot, igazságot, szeretetet, ízlést, szépérzékét vettünk magunkba, annyival Jesz majd tisztább és tökéletesebb a mi *életérzésünknek* az inkarnációja is fenn az asztrálsíkon. —

Se a *bölcsességet*, se a *boldogságot*, se a *dicsőséget* nem lehet közvetlenül elérni. Ezek már csak eredményei egy rajtunk kívül álló erőhatásnak, amely a mi *életérzésünk* összhangjából indul ki. —

E g y s é g e s É l e t .

A születés nem a kezdet és a halál nem a vég Ezek csupán alakváltoztatások életünk folytonosságában. Csakhogy mi a születések sorozatait képtelenek vagyunk *összefüggő egységükben* felfogni. Fölaprózva éljük át, szakaszokban. Hogyan is lehetne világos és átfogó megértésünk az *Élet egységéről*, amikor ennek a folytonosságát részekre tépi egy megtévesztő illúzió: az idő! Tegyük csak rá egy képre sűrű fátyolt, amely a rajz összefüggését széttépi túhegynyi tératomokra, — eltűnik az egész kép, mert a fátyolszerű szálai felaprózzák megérthetetlen részecskékre. Ilyen fátyol az idő is. Szálai a percek és a pillanatok. A kép azonban maga az *egységes élet!* —

Minél teljesebb önismeretre kelek jutnunk, mert mindaddig ki nem emelkedhetünk alacsonyabb életvonalunkból, amíg tisztába nem jöttünk saját természetünk törvényeivel. Ismernünk kell tehát a célt, amely felé — talán öntudatlanul — törekszünk. Ezenkívül ismernünk kell még cselekedeteink rugóit is, mert valamint a fogaskerék legkisebb fokának működése is kihat az egész gépezetre és elősegíti az egységes haladást, úgy a mi egyéni munkánk is, bárminő jelentéktelennek látszik, hozzájárul a *világegyetem evolúciójához*. Az *egyetemes Életben* egyenként és mindannyian egy-egy külön, de végcéljában mégis csak *egységes életet* élünk. Együttvéve alkotjuk az Élet tartalmát, amely az Igében összekapcsolja a legfelsőbb isteni Életet a legalacsonyabb anyagérettel is. —

A z e g y s é g e s É l e t m e g s e j t t e s e .

Hogyha az *Élet lényegét* nem is láthatjuk tisztán és világosan, tudjuk ezt be saját gyengeségünknek. Hogyan tudna a mi zavart természetünk, amely ma még egyenletes se tud lenni,

egyenesen felemelkedni a természetfeletti vonalakba? Azért hát, ha még nem látunk világosan, várjunk nyugodt bizalommal, mikor fog az Élet evolúciója oda jutni, ahol már mi is ott-honosak vagyunk... Majd amikor az egészet *egyben* fogjuk szemlélni, akkor megvilágosodnak előttünk a ma még homályos *részek is*. Amikor majd minden elmozdítatik a mai álló helyéről és behelyeztetik az Élet folyamába és ott kezd működni mindennel összhangban, akkor fogjuk mi is megtalálni az Élet rengetegében mindazt, amit keresünk, amit sejtünk, amit szeretünk. Ha pedig ezekután valakiben felmerülne az a kérdés: — Hogyha még visszasejteni se lehet ezen *ősalakításokra*, hogyan tudtam én ezeket rendszerbe önteni? — akkor csak arra kérem jóakarató testvéreimet, tekintsék ezt szent titoknak, amelyet az Úr kegyelme az ő méltatlan és legérdemtelenebb szolgáljára bízott. Csak annyit mondhatok, hogy égi hangnak vagyok a tökéletlen trombitása... —

É l e t f o l y t o n o s s á g .

Mihelyt elfogadjuk a *fokozatos tisztulás* isteni eszközének a folytonos megújódást, akkor a bölcső nem kezdet és a sír sem befejező határpont. Csak átvezető kapcsolatok az emberi *élet folytonosságában*. A végcél az isteni Életbe való fokozatos visszatisztulás. Addig kell tehát küzdenünk és szenvednünk, míg megtisztulásunknak a tartama alatt ezt a célt valahogyan el nem értük.. Azért születünk, hogy újra meghaljunk; és azért halunk meg, hogy újra szülessünk, miután a végcél a teljes megtisztulás. —

A görög bölcs is azt mondja egykor: — *Panta reil Minden folyik!* Nincs megállás. Süntelenül változik minden és átalakul minden. A világ minden pillanatban más és más. Folytonos levésben — werden — létezik. De a változások *folytonosságában* mégis van egy változatlan: maga a folyó. — Valóban, a végtelenség kebeléből feltörő források vagyunk mindnyájan és süntelen csörgedezéssel törünk előre, hogy ismeretlen utakon keresztül kisebb, vagy nagyobb zajjal megint csak *beleszakadjunk az óceánba*. *A misztikusok szerint végre is el kell érnünk az Isten szent színe látásáig*. És hogyha már eme végcélunkhoz eljutottunk, — akkor nyughatunk meg csak végképen az Istenben. —

Öntudatos élet.

Vájjon ki hiszi el, hogy mi emberi lények csak magunk élünk értelmes és *öntudatos életet*? Hogy csakis itt van élet ezen a porszemföldön, amely a világegyetemnek számokban már ki sem fejezhető töredéke? A naprendszerek és a csillagvilágok milliói pedig csak bezárt koporsók lennének, amelyek élőhalottjaikkal céltalanul keringenének a világűrben? —

Életszentség.

Az életszentség csak az anyagiést állati ösztöneivel folytatott hősieles küzdelemben fejlődhetik ki bennünk. —

Az élet kenyere.

A földbe vetett magnak is előbb meg kell halni, hogy a búzaszem elrothadásából kisarjadzon a kalászos vetés: *az élet kenyéré!* —

Életmunka.

Nehéz életmunkára: tusákra és küzdelmek sorozatára születtünk. Ezek edzik meg lelkierőnket, tisztítják érzéseinket; megacélozzák jellemünket és akaratunkat. Földi életünket tehát helyesen nevezzük öntudatlanul is: az élet iskolájának. Az *élet iskolájában* nevelődünk tovább. Osztályról-osztályra lépünk át, míg a képességeinknek megfelelő magasabb lelki kvalitásokat meg nem szereztük. De hol? Ki tudja! Krisztus is csak annyit mondott: az én Atyám házában sok hajlék van! Minden egyes élet tehát csak egy újabb osztályt jelent a mi lelki fejlődésünkben, amelynek elvégzése után jön *egy-egy* hosszabb pihenési időszak: a *nagy vakáció*. Hiszen még az iskolaév után is *egy-egy* hosszabb szünetre van szükségünk. —

Csak a *hasznos munka* tehet bennünket értékes emberekké. És hogyha ezt *a munkát* készek vagyunk minden nehézségekkel szembeszállva rendületlen *hittel* és önbizalommal folytatni, akkor mi is hősöké leszünk. Hogyha pedig képességeinket az *önfeláldozás* készségével bocsátjuk embertestvéreink javára és ezen *önzetlen munkában* lelki örömeiket ta-

lálunk, akkor már az *életszentség* magaslatára emelkedtünk. —
Csak a kényszermunka teszi az embert rabszolgával —

É l e t f e l a d a t .

Minden *munka-feladat*, amely egy összefüggő életsorozatot igényel, szakaszonként és nem egyszerre fog általunk bevégeztetni. Mindegyik szakasz egy-egy külön életet, vagyis egy egész lelket és szeretetteljes odaadást igényel, nem pedig megosztotat. Ezért tanácsolom édes testvéreim, ha valamit érzéseinkben elsőrangú *életfeladatnak* érzünk, azt sohase rendeljük alá mellélcéloknak és mellélfeladatoknak; *teljesen* be kell végvzünk, mihelyt elménkben is kivilágosodik. Ilyenkor ne legyenek más érzéseink, más gondolataink, csak egyedül a mi megérezett munkafeladatunk. Belső világunk számára ez legyen az *egyetlen munka* és életcél! Tapasztalni fogjuk, mint ahogy velem is megesett, hogy mihelyt egy bizonyos *életfeladatot*, amelyet magunkban életcélnek tekintettünk, teljesen betöltöttünk, rögtön felszabadul minden lekötött erőnkészletünk és újra szabadon rendelkezhetünk önmagunkkal. —

É l e t t ü n e m é n y e k :

Hogyan semmisülhetne meg nekünk a *múlt*, amely bennünk él emlékeink minden hatásával, az *érzéseinkben*? Csak az anyagélet formái változnak, mert kapcsolódási vonalai folyton újabb és újabb alakot cserélnek, mint a színes üvegtörmelékek a kaleidoszkópban, a széplátóban. A tartalom, a lényeg benne mindig ugyanaz, mert a legbizarrabb alakulások is csak pillanatnyi átmenetek, amelyek egyetlen mozdulatra kialakulnak és ismét összehullanak, hogy egy másik alakban szerveződjenek új formákba; színek, vonalak, amelyek szét-töredeznek a rájuk vetődő fénynek a tűzése szerint és mindeu csak attól függ, milyen csoportosulásban tükröződnek vissza a kaleidoszkópban. — így esnek szét az *élet minden tüneményei* is darabokra, hogy új összeverődésekben tükröződjének a szemeinkben. Hatásaikban azonban tovább élnek bennünk, mert minden jelenségüknek az az egyetlen célja, hogy érzéseinkre hassanak és így ezeket tisztítsák és tökéletesítsék. *A külső világ* tehát csak az emberi érzések megtisztításának nevelő eszköze. —

Életjelenségek.

Vannak az erőnek törvények fölött álló sajátságai, amelyek tapasztalat szerint öröktől fogva megnyilatkozó erőtulajdonságoknak tekinthetők. Ezek az *életnek olyan jelenségei* és tényei, amelyeknek eredetét és származását nem tudjuk sehová beleilleszteni; pedig biztosan tudjuk, hogy az erőből kellett létrejönniük, mert hiszen minden csak az erőből eredhet. A tudomány tehetetlenül áll velük szemben és sehogyse tudja őket bekapcsolni egy szerves egységbe, azért szétszórva hevernek az élet országútján. Örök, megfejthetetlen talányoknak tűnnek fel, amelyek léteznek ugyan, de se eredetüket nem tudják levezetni, se összefüggésüknek a törvényei nem ismerjük. Pedig mindezek, mint okozatok, az oksági törvény erejével kapcsolódnak az erőbe. — Hányszor törtem már én is a fejemet, vájjon miért mozog az egész világrendszer? Mi tartja fenn az életnek milliárd és milliárd alakjait folytonosságban? ... Pedig világos, hogy az erő-mozgásból kifolyólag fejlődhetett csak ki a mozgattatás: az életből az éltetés; a hangból az összhang. —

A lét.

Az élet mindig csak haladást és tökéletesedést jelent, holott a *lét* csupán egy testi és lelki meddőséget, Ily állapotban élnek időnként bizonyos lények, testek és tények, amikor nem változnak. Se előre, se hátra nem mozdulnak, hanem megmerevedve, mintegy ideiglenes halálban tengődnek, míg csak egy magasabb Erő, vagy élő Élet ereje segítségükre nem jön és őket önmagukból ki nem ragadja. Ilyen a *lét*. Van, de áll. — Nem folyik és nem változik úgy, mint az élet. —

Növényi életcsirák.

Ha a *növényi életcsiráknak* lett volna értelmi világa és lettek volna vágyaik, akkor bizonyára mindmegannyian minél magasabbra törekedtek volna fel. Meg sem állottak volna a felhőkig és csakis ott, a magas tiszta régiókban állottak volna meg növekedésükben. Azonban az Úrnak a célja nem az volt, hogy a fát és a virágot tegye boldoggá, hanem az *embert*. Így az életcsirák, amelyeknek testi következetességgel, akkor, amikor még romlás és megsemmisülés nem volt a földön, fel kel-

lett volna törnie a felhőkig. E helyett a külső nyomás erős próbájával találták magukat szemben, felpattanásuk első pillanatában: a rajtuk nehezülő földanyag visszahatásával. Ez úgyszólván kimerítette érzésüknek az erejét és a mindenség Úra végtelen bölcsességgel csak annyit hagyott meg belőle mind-egyiknél, amilyen nagyra, vagy kicsinyre szabta az egyes növények életfeladatát. —

Érzés. — intuíció.

Érzés. — Istenézés. — Érzéshajtások. — Érzésvilág. — Megézés. — Érzékelés és megézés. — Alakézés. — Szenvedély. — Sejtetem. — Vágyaink. — Vágytalanság. — Őszi hangulat. — Rózsaézés. — Vonzás. — Taszítás. — Csalódások. — Érzésáramlatok. — Intuíció. — Álomlátás.

É r z é s .

Az *ézés* mindaddig intuíció, míg az agyban önudatra nem jut. Mihelyt értelmi világosságot kap, elhomályosodik; alakilag kiélesedik, lényegében elpusztul. —

Más az, amikor a jelenségek természetes okait *kutatjuk* az értelmünkkel és más, mikor a dolgok természetébe törekszünk *beleolvadni az ézéseinkkel*. Egy körhintának a mozgását sohase tudjuk éreztethetőleg leírni, ameddig azt *kívülről* szemléljük. Sokféleképen látjuk; attól függ, milyen tengelyből nézük: alulról, vagy felülről. Ha oldalt állunk, megint más képe van. Néha közeledik, néha távolodik és velünk egy vonalban látjuk a leggyorsabbnak. Hiába magyarázzuk, csak az érti meg, akinek tapasztalata van róla. Elég azonban beleülni, hogy a mozgással együtt *érezzük* is ezt a körmozgást és mindenki megtudja magyarázat nélkül, hogy mi az a körmozgás. —

Szeretném átéléseimet megtisztult *ézéseibe* önteni. Hátha sikerül ezekből valamit egy-két fogékony lélekbe átszemezni és ezzel bennük is új *ézéseket* nevelni! — Sokszor egy kis forrás is elegendő, hogy belőle a pusztákon oázisok fakadjanak. —

Mindent, amit értelmi úton megszerzünk, *átérés* által kell

eszményesíteni önmagunkban; át kell élnünk, mert az élet nem dialektika, hanem átélés. —

Nehéz elrejtetni *örömeinket*, mert akkor a szemünk tele van derűvel és mosollyal; még nehezebb leplezni a *szomorúságunkat*, mert olyankor vagy homályos, vagy könnyes a szemünk. —

Ne higyjük, hogy csak a szavaknak és gondolatoknak van élő hatásuk; minden tömeghangulatban az *érzések* kapcsolódása az, amely kitör. Ezek a legerősebb hatások. —

Az *érzés* a lélek virága; belőle indul ki minden, ami az életben szép és jó. —

Az *érzés* a gyökere bennünk minden életjelenségnek. úgy-e bár, cselekvéseink a gondolatainkból indulnak ki. Gondolataink pedig az *érzéseinkből* fakadnak. Ahogy érzünk, úgy gondolkodunk, ahogy gondolkodunk, úgy cselekszünk; *érzésünk tehát megelőzi az értelmiségünket*. —

A lelket megörvendeztetheti, sőt boldogíthatja gyakran egy kis parányi dolog is; egy madárfütty, egy-egy szál virág, egy üde gondolat, vagy egy *meleg érzés*; lelkesedésre azonban mindig csak egy bennünk *megérezett* isteni eszmény ragadhatja. Nagy gondolatokat csak *nagy érzések* válthatnak ki belőlünk; *nagy érzéseket* azonban egyedül maga az *Isten!* —

Az érzékiség nem az értelmet szennyezi be, hanem az *érzést*. —

Minden értelem fölött trónol a szentek szentjében a *megézés*. Gondolataink már csak kivetített tükörképei az *érzésünknek*; megtestesült *érzések*, amiket először gondolatokba, azután pedig szavakba öltöztetünk. —

A virágok *érzése* zeneszerű, finom rezgés. Ebben érezzük a színeiket és az illataikat is. Mindegyik más és más rezgés. Minthogy más a hangszerük, más-más a muzsikájuk is. De nemcsak a virágoknak, hanem még a parajnak, a bojtorjánának és a többi útszéli gazoknak is külön-külön *érzésük* van. Ezek is muzsikálnak. —

Hány lélek tisztult meg már a fájdalom tüzeiben, akik mindaddig, amíg nem szenvedtek, csak ismeretlen kincseket hordtak önmagukban!? Ha ezeket megvigasztalni akarjuk,

lelki kincseiket kell előttük feltárnunk, hogy tudatára jussanak, hol kell keresni és megtalálni a szép, a jó, az igaz *érzéseket*. Bizony, *csak önmagunkban*; mert sehol máshol föl nem találhatók. Sok olyan lélek van, akiben már benne szunnyad az *érzések* legmagasztosabbja: az *Istenérzés*; csak még azt nem tudja, hogy hol kell keresnie? —

Mint a buborék a víz mélységéből, úgy buzog fel bennünk is néha egy-egy *tiszta érzés*, amelyet sokszor az agy csak nehéz fejtörés után tud formába hozni. Ezért nem tudja még a legtökéletesebb gondolat se híven visszaadni a benne tükröződő *érzést*. A legtisztább érzések pedig, amelyeket művészi *megérzéseknek* nevezünk, mindig vesztenek az erejükből, szépségükből, frissességükből, míg keresztül tudnak törni az anyagon, amelyben testesültek. Az agy tehát a gondolkodásnak ép olyan műszere, mint az írógépünk. Ez is betűket rak egymás mellé, amelyekből keletkeznek a szavak, — vagyis az eszmék képei, — jelvényei. Az agy szintén ezt cselekszi; *érzésünk* képeit fűzi gondolatokba. *Érzéseinket* kifelé csak így tudjuk kifejezni; de az agy ép úgy nem termeli a gondolatokat, mint az írógép. Csak külsőíti és terjeszti. —

Börtönömben tapasztaltam, hogy a rabtársak között bizonyos *érzéseközösség* szokott kifejlődni. Testvérekké leszünk az együtt átélt nyomorúságunkban. A mulatozásokban *pajtásokká* leszünk, a bűnökben *cimborákká*, de a szenvedésekben *testvérekké*. A *börtönben is nagy vigasztalás, hogy társakat találunk a saját szenvedéseinkhez*. Socios habuisse malorum! —

Érzéseink csak a *megsejtésig* visznek el bennünket. Bizonyosságot az anyagvonalban *értelmi* úton kell szerezni. Nem az értelmünk, hanem az *érzésünk* fog üdvözíteni bennünket. —

Még a szónak is csak akkor van igazán maradandó hatása, ha *érzésből* fakad, és *érzéshez* szól. Meggyőződés nélkül szinte lehetetlen meggyőződést kelteni. —

Az *érzések* mindig az anyag alaki tulajdonságait, a felszines külsőségeket vizsgálják; a szellem már eme tulajdonságok benső összefüggését, rendszerét és törvényeit kutatja; az *érzés* pedig a célját, az eszményi és erkölcsi összefüggéseket. Ezért az *érzések* kérdése mindig az: *vájjon mi ez? Az értelemé: vájjon hogyan van ez? Miként van ez? Az érzésnek* rövid a kérdése: *Miért?* Magunkról tudhatjuk, hogy nagy fájdalmaink

idejében a szenvedéseket átérző léleknek mindig csak egyetlen kérdése van: Miért kell épen nekem mindezt elviselni? Miért?!... —

Hármas szítán keresztül tisztul az élet, amely a legalacsonyabb alakjában az *érzékekre* hat, magasabb fokon az *értelemre*, a csúcsponton pedig az *érzésekre*. Az érzék tapogatódik, a szellem boncol, az *érzés* áthat. A két előbbi: az érzék és a szellem a földön jár; az utóbbi: az *érzés* már az egek felé röpül mert a magasságokban keresi mindennek a célját... És meg is találja azt a lélek, mihelyt az Úr segítségével hittel és szeretettel keresi. —

Az előrehaladott életnél: az a kiváltsága, hogy amennyire gyengülünk testileg, sőt értelmileg is — annyira erősödünk és tisztulunk az *érzéseinkben*. Már pedig csak azt vesszük magunkkal az élet magasabb vonalába, ahol mindenki csak olyan erkölcsi értéket képvisel, amennyire a szíve tiszta és az *érzése* finom és gyengéd. Az Úr Jézus sohase követelt tőlünk mást! Ezért sohase azt mondotta: Fiam, add nekem az eszedet, hanem mindig azt: add nekem a *szívedet!* —

Amilyen jól érzem magamat rokonszenves körben, ép oly sietve menekülök a hideg udvariasságok elől, ahol külső formákkal akarják pótolni az *érzések* hiányát. Olyan vagyok, mint a fecske: le froid me chasse! — a fagy elűz! —

Minden léleknek elrejtett mélységei vannak és ezekben kincsek rejlenek. Csak ki kell emelnünk. Igaz, hogy nem könnyű munka, mert sok könnyel és verejtékezéssel jár. Mélyen kell érette beleásni az érzékenyebb rétegekbe. Sok salakot és törmelékot kell lehordanunk, míg a kincseket napfényre hozhatjuk. *A legnagyobb kincs pedig, amit nekünk senki meg nem adhat és senki el nem vehet*, a lélek békéje és belső összhangja. Ez már csak a tiszta szívek *érzéseiből* fakadhat. —

A némaság a titkok pecsétje! A nagy *érzések* a nagy csendben születnek. Mennyi titkuk lehet a virágoknak! Fogalmunk sincs nekünk arról, mi minden történik közöttük. Beburkolóznak a titkaikba és nem fecsegik ki azokat nekünk. De van egy mód, amivel kapcsolódhatunk velük. Részt vehetünk érzéséletükben, hogyha egy kicsit szeretjük őket, mert *minden érzésnek érzés a kulcsa*. —

Milyen *érzést* keltenek föl bennünk a virágok? Ugyan-

olyant, amilyen bennünk is lakozik. Ha tehát meg akarjuk ismerni a virágok *érzéseit*, vizsgáljuk meg először a magunkéit. Az legyen a legelső kérdésünk, melyiket miért szeretjük? — Mert *ahányféle a szeretet, annyiféle az érzés*. —

Ha két *rokonérzés* tiszta szeretettel tud összeolvadni egymásban, ennél szebb ének és muzsikaszó se a földön, se az égben nincsen. Mikor egy holdas tavaszi éjjelen a lég színe olyan ezüstös fénybe borítja a földet, hogy ez inkább Menny, mint föld, akkor száll az Ég felé összeölelkezve két tiszta *érzés*. —

Mihelyt egy művész az *érzésével* bele tud kapcsolódni *tárgyának az érzésébe*, akkor már megtalálta az *anyag lelkét*. Ezt kell kiemelnie a durva anyagburokból. És mihelyt ezzel egységbe tud jutni, akkor már a színeket és alakokat a *saját érzéséből* meríti hozzá. Még a szónok is csak akkor tud hatni, hogyha képes *érzését* a tömeg *érzésével* összhangba hozni. —

A *virágok is éreznek*, úgy, mint mi. Csakhogy mindent tisztábban és szebben. Irigység, harag, féltékenység és más csúnya emberi önzés náluk ismeretlen. Mikor az angyalok ott fenn beléjük lehelték életük melegségét, csak erényeiket adták át nekik. Ezt az ajándékot hozták le magukkal az Égből. —

Aki tagadja, hogy a világok ép úgy *éreznek*, mint mi, (— csak sokkal gyengédebben és finomabban! —) annak mutassunk rá az *Estikére*, vagy a *Mimosa padicára*, amelynek jellemző magyar neve a *Szemérmes Érzőke!* Elég egy kis érintés, hogy ennek a virágnak a tiszta *érzése* megrázkódjék és szemérmesen összeboruljon leveleivel. —

Isten jóvoltából semmi sem mehet veszendőbe ezen a nagy világon! Még a csóktalan csók és a hangtalan sóhajok sem! Annál kevésbé a tiszta *érzések* illata, mely mindig csak a jószág könnyeiből születik! —

Minden önző lélek az életnek ugyanazon a fokán áll, mint a magában elszigetelt ásvány. És amikor egy fölbomlasztó erőhatása alatt szétmállik, ép úgy nem tudna a saját erejéből soha újból tömörülni, mint ahogy nem tud az atomizált kavics. Ezért kell minden erőnkkel arra törekednünk, hogy *érzéseinket* minél *magasabb érzésekkel* egyesíthessük és azoknak az emelő segítségével a *végtelen érzések* körébe feljuthassunk. —

Nem az eszünkkel szenvedünk vagy örülünk, hanem az *érzéseinkkel* úgy a boldogság, valamint a boldogtalanság a szívhez van kötve. Hinni, remélni, szeretni, csak az *érzés* tud. —

Nincs olyan durva lélek, amelyben *érzés* ne szunnyadnék. Csakhogy még nincs mindegyikben fölszabadulva; lappang benne, mint az arany az ércköben, — salakkal, kemény kövekkel összevegyülve. Ezeket kell először letördelni róla. Érczúzókka, kalapácsokkal A törmelék után erős tűzbe kell vetni, hogy szétválassza a nemes fémeket a salakjától. Ilyen zúzómalmokkal, kalapácsokkal és olvasztó kemencékkel dolgozik a lelkek megtisztításánál az Úr bölcsessége. Ezért nincs lelki kiforrottság és nincs *érzéstisztulás* szenvedés nélkül. —

Az erős, rikító, kemény színek, amelyek ellenállhatatlansági természetűek, kedvenc színei az éretlen lényeknek, akikben még ellenállhatatlansági túlsúly van. Ellenben a finomabb lelkek delikát színeket keresnek és így a színek kedveléséből joggal következtethetünk az *érzésbeli lelki érettség* fokaira. Minden igazi festőművész *érzi*, hogy a színeknek *érzései* vannak. —

A gondolatokban is mindig az egyszerű és tiszta gondolatok a világosabbak, miután közelebb állnak az *érzéshez*. És mégis csodálattal látom, hogy a súlyos ember aránylag milyen könnyen igazodik el a zavarban, a nehezebben, a homályos gondolatvilágban. A föld lényei ez az alacsonyabb világ a könnyebb, amelyben az ember otthonosan mozog. Ismeri annak a törvényeit, csak nem értékesíti és nem használja fel az *ő magasabb céljára*, amely *érzéseinek a tisztításában* és tökéletesítésében áll. Pedig a gondolkodás csak átvezető híd az érzések magasabb vonalába, amely mindig a lényeknek, a valódi igazságoknak a közvetlen *megérzése*.

Láthatjuk „az idők elején”, amíg az első férfi fénylett és minden fényhatást sokszorosan visszasugárzott, addig az első asszony fénytelen, szerény, alázatos és engedelmességre kész. De ezt ne írjuk a férfi előnyére és az asszony rovására. Ki kíván örökösén fényt látni? Még a testi szem se. A lelki, a romlatlan *érzés pedig* visszautasítja. Neki *érzés* kell, nem látványosság. *Nem a fény boldogít, hanem az érzés!* —

Ha van bennünk kellő türelem, szeretet és alázatosság,

akkor nincsen olyan elsüllyedt lélek, amelynek a mélységében meg ne találónk az *érzésnek* valamilyen alakját. Már pedig, ahol *érzés* van, ott van az elrejtőzött Isten is. Nem kapcsolhatjuk össze tehát tekintetünket egy más, sötétebb tekintettel, — ha ezt a szeretet gyengédségével tesszük — anélkül, hogy ne találkoznék *két elrejtett érzés*, amelyben mindig az eresebb termékenyíti meg a gyengébbet. Akiben pedig még nincs kifejlődve *tisztán az Isten érzése*, az mindig szégyennel süti le a szemét, ha beléje nézünk. —

Az emberi érzést csak akkor figyelhetjük meg, amikor az ember ezt valamely alakban a testében érzi. A fájdalomnak, az örömmek, vagy más *érzésnek* az alakjában. Az *érzést* önmagában azonban már képtelenek vagyunk felfogni. Ellenben a gondolat már sokkal érzékelhetőbb, mert a gondolat lényegét: *az érzést* már az agy gondolatá sűríti és így minden gondolat egy-egy megtestesült érzés. Ezért magasabb vonalú az *érzés*, mint a gondolkodás. Önmagában, vagyis tökéletes tisztaságában változatlan állandóság. Mihelyt pedig sűrűdik, vagyis változik, már is anyagiasodik. —

Helyezzük mindenféle működésünkbe legelőször is a mi felemelt *érzéseinket*. Ekkor többé se kimerülésről, se elgyengülésről szó nem lehet, mert életünk ezzel állandóan erőfejlesztéssé és erősokszorozódássá válik. Ezért sohase váriunk valószínűs sikert és eredményt olyan munkánktól, amelybe nem tudtuk belevinni *érzéseinket* is. Ha tehát valamely munkánk eredménye gyenge, tudjuk be azt annak, hogy gyengén vettünk részt a munkában. —

Figyeljük csak meg, hogy akikben az *érzés* túlsúlyra jut, azok már szinte *befelé élnek* és hogyha csak lehet, szerényen visszavonulnak önmagukba. Ez a kontemplatív életnek a lelki jogosultsága. —

Aki még nem szenvedett, annak *érzései* se lehetnek tökéletesek. Ahol pedig még nincs *érzés*, onnan érzéshatásokat se lehet kiváltani. Hány lélek tisztult meg már a fájdalmak tüzeiben, akik mindaddig, amíg nem ismerték a szenvedést, csak ismeretlen kincseket hordoztak önmagukban! Hogyha az ilyen lelkeket megvigasztalni akarjuk, lelki értékeiket kell előttük feltárnunk, hogy tudatára jussanak, *hol* kell keresni és megtalálni a szép, a jó és az igazi érzéseket? *Bizony csak önmagunkban*, mert sehol máshol fel nem találhatjuk! —

Az *érzést* értelmileg sohase lehet teljesen megismerni. Az *érzés világa* a legmagasabb a világ fokozataiban. Fölötte áll minden gondolatnak, szónak, vagy hangnak. Az *érzést* se szóban, se gondolatban az alsóbb vonalakba lehozni lehetetlenség anélkül, hogy még meg ne csorbulna és meg ne változnék. Ezért isteni nehézségű a megváltás munkája is, mert ez csak akkor valódi, bárminő alakban eszközöljük is, amikor a legfelsőbb *érzés világának* kincseiből tudunk valódi, tökéletes érzést belevinni az alsóbb világoknak érzés-alatti, vagy érzés nélküli életébe. Írás, vagy beszéd; művészi munka, vagy jócselekedet csak akkor lehet megváltó érték, ha *érzéseket* tud belevinni a lelkekbe. *Örökbecsút csak érzés alkothat.* Az értelem csak a saját korszakának a tekintélye. —

Minden titok az *érzés* teljes tökéletességében rejlik. Maga a végtelenség sem más, mint egy *tökéletes érzés*. A reánk tűza Nap és az ő megtisztult többi testvéreinek a léte se más, mint egy tökéletességében létező *állandó érzés*, amelyet a mi gyarló és korlátolt érzéseinkkel valami tűzgömbnek képzelünk. Izzón lobogó tűztestnek. Milyen csalódás! Semmi más, mint *tökéletes érzés*, amely már annyira teljes, hogy érzékelhető! —

Nem az értelmünk, hanem az *érzésünk* fog üdvözíteni bennünket. —

A fórum nagyságain könyörtelenül gázolt át az újabb kor szelleme, de az az egyszerű dal, mely bármelyik pástorfúinak sóhajait szerelmesének szívébe lopta, örökké fog élni a nép szívében, a nép ajkán. Mert a gondolatok fejlődnek és minden század különböző tartalmat önt beléjük; de *az érzés változatlan*, mint amilyen változatlan maga az emberi természet. —

Kossuth Lajos! Minő hatása van e névnek reám, azt leírni meg sem kísérem. Vannak az ember életében események, melyek inkább az *érzelmek*, mint a tények erejével hatnak. Aki az ilyen impressziókról beszámolni akar, az az *imádságból* űz gúnyt. —

Az ember az *érzésében* él, az agyával csak szemlél. *Az érzés* a Nap; az agy pedig a tükör, amely a beletűző érzéssugarakat kifelé vetíti — még pedig gondolatok, szavak és cselekedetek alakjában. —

Az ideálok oltárán nem lobog többé az a tiszta tűz, melyből az ifjú lelkesedést, a férfi erőt, az aggastyán reményt me-

ríthet. Az illúziók fényes szemhatárát elsötétítette a lomha kőszénfüst s az *emberi érzések* eszményi alapokon nyugodni nem tudnak többé. A költők álmait a praktikus élet hasznát hajtó foglalkozásai között lekicsinylő gúnnyal nézzük le. Egyszóval az *érzéseket* megvetjük. —

Istenérzés.

Az anyag végleges eltűnésével a megtisztult *érzés* már egynek érzi magát az Isteni Egésszel. őt kell először megismernünk, azután pedig Vele összhangba jutnunk, hogy végre Vele egységbe lépjünk. —

Érzéshatások.

Az érettebb lelkekre mélyebb *hatásokat* tudok gyakorolni; tudok megnyugtadni és tudok fellelkesíteni. Akit megérintek, azt magnetizálok; felébresztem bennük a titkos delejvonzódást. Pedig mindezt öntudatlanul teszem, mert hiszen az eredmény engem lep meg néha a legjobban. Bizonyos csodaszerűséget érzek ki belőle. Sokszor azt gondolom, hogy bennem kell lenni egy elrejtett lelki radioaktivitásnak, amely mindenfelé erőt sugároz ki. Az érzékeny lelkek az antennák, akik ezen érzésrezgéseimet felfogják; kölcsönös rezonanciánk van egymás között. —

Érzésvilág.

A tiszta morál a gyengéd és nemes szívek cselekvési módí szere. Azért az ember sohasem az eszével lesz erkölcsössé, ha i nem az *érzéseivel*; sőt a legértékesebb erkölcsi cselekedeteink rendszeren az eszünk és a szívünk összeütközéséből születnek és jobbjázásunknak a trófeái. *Eszünk mindig az önérdekünk pártján áll; önfeláldozásra csak a szívünk bír rá.* Valahányszor lemondásról, áldozatról van szó, *érzésünk* dönti el a túsát. Az ember tehát csakis önfegyelmezés által juthat *lelki tisztaságra és jószágra*. És csak ezeken keresztül az *önfeláldozásra*. —

A világosságot sóvárgó lelkeknek szomjúságát az eredmények sekélysege nem tudja lecsillapítani; nem elégítheti ki őket az élet külső alakjának a megismerése, és az anyagvilág törvé-

nyeinek félbenmaradt rendszere. Vágyódunk a *teljesség* utáni Bevégzettségre törekszünk. Nemcsak a „miként”-et, a „miért”-et is akarjuk tudni. Kezdjük belátni, hogy testünkön és értelmünkön kívül van az emberben egy elrejtett magasabb képesség is, amely egészen más természetű, mint akár az anyag, akár a megismert természeti erők. Ez a mi megsejtett „*érzésvilágunk*”, az ismeretlen Én-ünk, amelyet a modern tudomány „küszöb alatti öntudat”-nak nevezett el. —

Megérzés.

Hányszor tapasztaltuk az életben, hogy a *nők* előre megéreznek bizonyos dolgokat, mint a légsúlymérő az időjárást. Ez nemcsak gyengébb idegeztü egyéneknél, de a köznépnél is előfordul. Mondok egy esetet. A verőcei szőlőlőből eladtam egy részt egy munkásembernek. Mikor alá kellett volna írni a szerződést, így szólt: — Kérem, mégis csak hazamegyek megbeszélni az asszonnyal! Én tréfásan mosolyogva kérdeztem: — Hát az asszony az okosabb? — Nem, kérem. Nekem van több eszem, *de az asszony jobban megérzi, hogy mi lesz jó.* — Mennyi igazság van eben a pár egyszerű szóban! Azt jelenti, hogy az eszünkkel csak gondolkodni tudunk; *megérezni* pedig a lelkünkkel. Milyen jól mondja tehát *báró Eötvös József*: Ne higj annak a gondolatnak, amelynek szíved ellentmond!

Míg a kamélia testi szépség, addig a rózsában már több a lelki szépség. Ezt csak *megérezni* tudjuk; a test szépségét csak látni. Ezért a rózsa meleggé, meghitté teszi szobánkat — a kamélia csak széppé. — Dísz ad neki! —

Az Istenben a legtisztább és a legtökéletesebb megismerés a közvetlen isteni *megérzés*. Ezt azonban sokan összezavarják a mindentudással. Már pedig a tudás tapasztalati megismerés. Ezért legyen akár empirikus, akár következtetések útján nyert tudás, már csak alacsonyabb ismerettípus, mint az *intuáció*, amely az Istenben mindenre kiterjedő föltétlenül biztos *megérzés*. Ez a tiszta *megérzés* Benne állandó, örök és változatlan, ennek folytán az Isten Önmagában mindent egységes egészben és folytonos jelenben érez. Mindent állandóan Önmagában szemlél. —

Nyugodjunk bele, hogy a *halál* a mi legnagyobb jóltevőnk, Kiemel bennünket az alacsonyabb anyagvonalakból és a

finomabb erővonal törvényeibe jutunk. Mihelyt testi képességeinket ledobjuk, rögtön felszabadulnak a lelkiek. Az *érzékelés* illúzióiból átlépünk a *tiszta* megérzések világába. A durvaságok helyébe lépnek a finomságok. Működni kezdenek a benső érzések. Sajnálom azt az embert, aki még sohasem érezte meg önmagában eme elrejtőző képességeit. Pedig biztosan megvan őbenne is, csak hogy a testi túlsúly még elfojtja a benne azunynyadó *megérzéseit*. —

É r z é k e l é s é s m e g é r z é s .

Az élet nem az, aminek mi látjuk. Mi csak azt az egy pár tüneményt ismerjük benne, amit gyarló *érzékeinkkel* felfoghatunk, vagyis *érzékeléssel megérzünk*. Így csal meg bennünket a külső látszat. Hisszük, hogy van hő és fény, mivel *érzékeinkkel* felfoghatjuk, de ha nem volna látó *érzékünk*, akkor sem a fény, sem a világosság a mi fogalmainkban többé nem léteznék. —

A súlyos anyagot hordozó világtest még *csak érzékeli*, szemléli és *nem érzi* az életet. Ilyen a mi földünk is. Bukásából még teljesen fel nem tisztult világtest, amely még mindig csak az alacsonyabb anyagvonalban él. Kérdés, hogy egy ilyen világtestről, amelynek vonaltörvénye még *csak az érzékelés*, egyáltalán felfoghatjuk-e a *tökéletes érzés-vonalában* élő égitesteknek finom jelenségeit és benső élettüneményeit? — Egy példával felelek rá. Vájjon látjuk-e embertársaink alakján, arcán azoknak a zindulatait, *érzésváltozásait*? Feltétlenül! Én legalább már nagyon sokszor láttam. Nem az arcot, hanem azt az *érzést*, amely az arcon tükröződik. Sőt, amely pillanatban megtaláljuk és meglátjuk az arcot is, nem látjuk többé az *érzést* Más az *érzékelés* és más a *megérzés*. Az egyik külső szemlélet, a másik belső látás (clairvoyants ág). A m etapszichikusok kísérletekkel igazolják, hogy ez a világos belső látás (second vue) már a tér és idő korlátain belül felülemelkedik. — Telepatikus megérzés; köznyelven: *előérzet*. Mentagnomie. Értelem feletti megismerés. —

A l a k é r z é s .

Alaptétele a filozófiának, hogy két tárgy, vagy valóság csak akkor képesek egymásra hatni, hogyha van egy közös tu-

lajdonságuk.” Enélkül egymással nem kapcsolódhatnak. Hoovan lehetne az anyagtesteknek különböző színük, ízük, szaguk, alakjuk, ha nem volna bennük különböző *érzészokozat*? *Hiszen ezek mind érzések.* Miért vegyül egyik elem olyan mohón a másikba és miért nem vegyül egy harmadikba? Miért vonzza, vagy taszítja az egyik a másikat? Világos, hogy mindez a *rokonérzésnek*, vagy az *ellenszenvnek* egy alacsonyabb fizikai alakja. Miért jegecesedik szabályos alakban az ásvány? És ha alakját valamely hőhatással feloldom, miért kristályosodik ki ismét *ugyanolyan módon*? ~ Hát ez nem *alakézés* az anyagban? —

Szenvedély.

Mint ahogy *Dante* poklának előcsarnokában a szél magával sodorja a tehetetlen árnyakat és űzi-hajtja őket pihenés nélkül, olyan fejveszett szenvedéllyel rohan most az egész világ a vesztébe. Ez a rohanás eszembe juttatja azt a jelenetet, mikor a *wörthi csatában* 12 ezred lovasság ment rohamra és minthogy a terepet nem ismerték jól, egy partszakadásnak vágattak és 4000 ember összetört testével kellett előbb betemetni az árkot, hogy a többi a hullákon keresztül gázolhasson... És vájjon ez a durva, késhegyig menő harc elvezeti-e legalább az emberiség egy részét a boldogsághoz? Mutassanak nekem egyetlen lelket, akit anyagi önzése vagy piszkos *szenvedélyei* boldoggá tettek volna a földön. —

Eszembe jut az ószövetségi bibliának egyik képe, amely az én gyermekkoromnak egyik kedves története volt: az erős Sámson, aki izmos karjaival oroszlánokat fojtogatott, de a *szenvedélyein* nem tudott uralkodni. S ez a bűne kiölte lassanként nemesebb tulajdonságait s az erős Sámsonból gyenge rabszolga lett. Ellenségei erőt vettek rajta, és szeméit kiszúrván, egy száraz-malomba vitték, hogy a kereket hajtsa az őrlésre. Itt gúnyolódtak a nyomorékon, akit saját *szenvedélyei* tettek ilyen szánalmas rabszolgává. —

Világ kezdete óta nem egyszer sodorta már bűnbe az embert a *szenvedély*. Ahol ez uralkodik, ott mindenütt és minden népek között csak *írott* törvény lehet a szeretet, az eredmény pedig a bukás. —

A francia forradalom szenvedélye még a múltak emlékét

is akarta eltörölni, és szétszórta királyainak hamvait és lerombolta a góth apátság régi síremlékeit. A *szenvedély* ereje hatalmasabb volt a *visszatorlásban*, mint a *szív* hatalma a *kegyeletben!* —

Sejt e l e m .

Amilyen bizonyos, hogy a mindenség végtelen, olyan bizonyos az is, hogy az az értelmileg felfoghatatlan és csak sejtés-szerűen *megsejthető* végtelenség egy öröktől fogva Önmagában élő és létező „öntudatos” erőérzés; térben tekintve „*végtelenség*”, időben; „*örökkévalóság*”. —

Az *akácfürtöket* azért adta nekünk a teremtő, hogy betöltsék a vágyszomjas szíveket azzal az édes mámorral, mely kiemel a köznapi élet szürke vergődéseiből és jobbakká tesz bennünket. Egy ismeretlen *boldogság sejtelmét* akarják vele Telébrszteni a lélek elrejtett mélységeiben. Ilyenkor öntudatlanul emeljük fel könnyes szemeinket a napfényes, vagy a csillagos egekre. S mikor a szívek megindulása egy *sóhajban* tör az ég felé, édes titkot suttognak nekünk a reszkető csillagok. Van valami itt fenn, amit hiába kerestek ott lenn! —

Minden *lélek* egy magasabb vonalból szállt alá az anyagba. Mielőtt azonban kiszakadt volna igazi hazájából, az Atya kebelén nyugodott, másszóval: az *örökkévalóságban szunnyadozott* Innen lépett ki a viharos küzdelmek forratagába. Leszállt egy alacsonyabb világba, ahol az evolúció törvénye alá helyezkedett és elszakadt a boldogság üdítő forrásától. De *visszavágyódik* utána, mert az elvesztett *boldogság sejtelme* még mindig benne él. Ez az epedés és folytonos *vágyakozás* az egyetlen homályos emlék, amely *visszasejti* az elveszett hazát. —

V á g y a i n k .

Lépten-nyomon csalódás vár reánk. Azok az örömök, amiket *vágyaink* élénk festenek, csak hiú álmok, felhevült képzeleterőnk elérhetetlen fantomjai; színes szappanbuborékok a nap fényétől megaranyozva s mi alig egy pillanatig gyönyörködhetünk csak szivárványos zománcukban. A leglangyosabb szellő érintésére szétpattannak! —

Az embernek nem áll hatalmában, hogy a boldogságot összes *vágyainak* és ösztöneinek kielégítésével elérni tudja. Mert a mi szívünk ahhoz az őserőhöz hasonlít, amelynek buja földjéből egy összeroskadt fa tövében száz és száz újabb hajtás sarjadzik ki. Minden betöltött *vágy* egy levágott hydra-fej: a csonka, vérző törzsön rögtön kettő keletkezik. —

Nem minden ember képes *vágyainak* csak egy kis részét is elérni: de azt mindenki megteheti, hogy saját lelkének benső csendjébe vonuljon vissza és azt a földi *vágyak* minden gyomától megtisztítsa. Ez a menedékhely mindenki előtt nyitva áll, mint ahogy nyitva áll a szenvedők előtt az Isten temploma. —

Boldog és erős lélek az, aki már kiemelkedett az; illúzióködös légköréből és *földi vágyait* már azoknak születése előtt is fölládozni tudja. Mert ha egyszer már megszülettek, akkor a szívek mélyén mindig egy pár *vércsepp* lesz a temetési szemfödőjük. —

Vágyainkat csakis a mi önerőnk kifejtésével küzdhetjük le. *A vágy* a földi életnek hajtó ereje. A küzdelem a tisztulásnak és az érzések kicsiszolásának köszörűköve! A lemondás pedig a kivívott győzelem hősiessége. —

A vágyakról sokat beszélhetnének a néma zárdafalak. — Elzárkozhatunk a nagy világtól, de nem tudunk elszigetelődni *önmagunk elől*. Ott is, mint a külső világban, állandó küzdelem folyik saját *vágyaink* ellen. Néha sikeresen. Ekkor mi is, mint egykor az Apostol: „jó harcot” harcoltunk! De még a cellák magányában is sokszor találkozunk mezei árvácskák halavány mosolyával. Ez a szelíd mosoly gyakran gyötrő *vágyak* égető szomjúságának a szemfödője, titokban megvívott harcoknak a takarója. —

Már születésünk is célkitűzés, amely felé *vágyaink* vezetnek. E *vágyaink* emelnek ki bennünket a nyugalomból a küzdelembe és ragadnak magukkal a bölcsönktől a sírig. És hogyha *vágyaink* tiszták, sólyomszárnyai nőnek, hogy minél gyorsabban törhessünk fel a legszédítőbb magasságokba: az eszmények fényes világába! Fel az Istenig! Ez a *végcél!* De hogy ezt elérhessük, sok színes álmot és *földi vágyat* kell az *áldozati* oltárok tüzébe vetnünk!...

Valamint a *Jázminbokor* minden egyes virágjának más és más az alakja, úgy minden egyes ifjú léleknek mások a *vágyó-*

dásai is. A férfilelek hírnév, dicsőség, méltóság, hatalom, anyagi javak után vágyódik; a nők pedig a lény, pompa, testi szépség, drága ruhák és ékszerek után. Mindegyik azt hiszi, hogy ezekben fogják megtalálni az elrejtett boldogságot. Csak akkor jönnek rá, hogy ezek milyen haszontalanságok, mikor *egy egész élet munkáját hiába* áldozták fel érte. Ilyenkor jön a nagy kijózanodás. Csalódva fordulnak el tőle. Hát csak ennyi az egész? Itt igazán hiába kerestük! —

Oh! az adományt és segílyt, amelyet a Nap nyújt, már rég meg tudja sejteni a földi ember érzése, gondolata és ereje is, mikor a földi salakban és sötétségben kimerülve, föltekint a csillagos égre. Az a *szomjas vágy*, amivel a földi érzés, gondolat és erő felemelkedik az égitestek felé, bizonyosság nekünk, hogy ott, ahol a Fény, az Erő buzog és ahol annak forrásait sejtjük, ott fogunk egykor mi is megpihenni, felüdülni és ismét megerősödni. Megtöltözünk benne új energiával. A kifáradt és a megterhelt lélek már is szinte ösztönszerűleg veti fel tekintetét az égre. Onnan vár enyhülést. *Loyolai Szent Ignácról* olvastam, hogy ez a mély érzésű, elmélkedő lélek éjjelenként órákig nézte a csillagos eget és ez őt mindig felüdítette. — így van és így lesz ez veled is, szegény küzdő embertársam; csak ne szűnj meg soha oda felfelé *vágyakozni!*... —

V á g y t a l a n s á g .

Oh, egykor mi is el fogjuk érni bizonyára *vágyaink kielégítését!* Lelkünk megcsendesedik az Istenben, mint a folyó vize, mikor végcéljába, a tengerbe ömlik. De a földön azt a boldogságot hiába keressük, mert egy teljesült reménység csak *egy vágyat* elégíthet ki bennünk. Ez a csepp víz pedig el nem olthatja a szívnek tengersizomságát. Azért kell tehát a boldogságnak második nemét választanunk: *Élni, vágyaktól ment lelki nyugodalomban!* Ezt a *vágytalanságot* mindenki elérheti már a földön is; csak akarat kell hozzá, semmi más. —

Őszi hangulat.

Az őszi hangulatnak az őszirózsa a legkifejezőbb virága» amely rózsás és fehér színeivel belesimul a hamvas szürkességbe. A halvány rózsaszín az őszi alkonyhoz illő bús mosoly. Egy múltó élet szépsége. A fehér pedig az eljövendő szépségek

reménysége. Ezt érzi meg minden lélek az őszi alkony hangulatában. Egy titokzatos mélységet és egy jóleső meleg szomoruságot ... —

R ó z s a é r z é s .

Vájjon van-e a *rózsának* lelké és milyen az? Ezt ő maga mutatja meg nekünk minden rózsanyílás idején, mikor a napsugár simogatására szirmot-sziromra nyitva kifeslik titokzatos bimbójából. Széttárja bársonyos keblét, amelyben az élet-öröm könnyei csillognak. Harmatcseppnek tartjuk őket; pedig csak elsírt könnyek azok, amelyekben lelkének a szépségeit leheli ki a legfinomabb illatban. Így adja át magát az *Isten* nagy világában teljesen mindazoknak, akik őt szeretik. Kiüresíti magát egészen a hervadásig. S mikor már az utolsó könnyét is elsírta, felsókolja azt egy-egy meleg napsugár, hogy szárnyain röptse szét a *rózsaézés* illatát. Hogy belehelje azt az élet fáradt vándorainak a szíveibe. És hogyha egy szív megtelik vele, felüdül a *rózsaézés* illatától, anélkül, hogy csak sejténé: mi volt ez?... —

V o n z á s — t a s z í t á s .

A vonzás oka és eredete az isteni szeretet, eszköze az erő, összhangzó mozgásának célja pedig a létrehozott valóságoknak a megtartása és fenntartása. *A vonzás* tehát tiszta cselekmény, amely közvetlenül és változatlanul folyik a Központi Erőből. Ha a vonzás okát nem az egyenletesség, az isteni Szeretet mélyéből kiindulva keressük, úgy annak sem eredetét, sem természetét meg nem ismerhetjük. Észlelhetjük mint cselekményt, vagy mint egy ténykedési folyamatot, de az okát az erő testi természetéből meg nem magyarázhatjuk. Képtelenek vagyunk megérteni, hogy az energia egy bizonyos kitérés után miért csillapodik le és az erő egy bizonyos eltávolodás után miért fordul vissza. —

Bárhol észlelünk *vonzási* jelenségeket, legyen az bár esés, vagy emelkedés, ezeknek kezdő okát a Színerő benső életkoréén keressük és ne higyük, hogy közvetlen az anyagból indulhat ki ilyen erőhatás. *A nehézkedési erő*, amit mi *tömegvonzásnak* hittünk, nem az anyagból indul ki, hanem az anyagot összetartó *erőből*. A tehetetlen anyag erőhatásokat önma-

gából kifejtteni képtelen, mert csak passzív ellenállása van és nincs semmiféle aktivitása. Egy kis darab delej-patkó tömeg nélkül is képes vonzani. De nincs az hatalmas világtest, amely anyagtömegével vonzani tudna, hogyha benne ez a titkos erő nem működne. —

A születés fogalmában már a kiszakadásnak, vagyis a távolodásnak, szóval az egység szétbontásának a gondolata rejlik. Mikor tehát az Atya megszülte az *ő* Fiát, vagyis amikor az belőle kiszakadni készült, rögtön létre kellett jönnie közöttük a *vonzásnak*, hogy teljesen szét ne szakadjanak egymástól. Más személy az Atya és más a Fiú, de lényegileg *egyek* maradtak. Az anya is, mikor megszüli a gyermekét, a testi egység megmarad közöttük, de rögtön feltámad a szülői *szerepet vonzó ereje*, amely az egységet nem engedi közöttük többé felbontani. —

A taszítás keresztültör minden anyagon és hat minden párrányra. Ennek következménye a világegyetem anyagának a fenntartása, mert *taszítás* nélkül a vonzás mindent egybe vonna össze. Egyetlen ténye ez az erőnek, amely irgalmat nem ismerve, a feltétlen igazság alapján tartja fenn a testeket vonalrendszereikben. —

A taszításból fakad és indul ki az élet érzéki élete is, mert a *taszítás* hozza létre az ember éi zéki testének az elszakadását a lelki élettől. A testi vágyakozás már megromlott érzés; az egyenletességi természetunktől fogva való távolodás az anyagtest felé, — röviden: érzéselanyagiasodás. Az *eltávolodás* pedig felkelti a test anyagában az *egymáshoz való közeledés vágyát* és ez az anyagtesti valóságoknál máskép, mint testi, vagyis érzéki alakban nem igen szokott megtörténni. —

Csalódások.

Bizony, bizony oktalan az ember, midőn az élet apró bajai és kellemetlenségei csak egy pillanatra is szomorúsággal töltik el. Az élet örömei megkövetelik néha-néha a csalódásokat is, mint a napfény az árnyékot. Hiszen a nagy kövek, ha nincsenek kicsinyekkel összeragasztva, nagyon rossz falat adnak. —

A csalódások lehervasztják a reménységnek még a bimbóit is. A virággyakat hiába takargatod a fagy és a nap heve

elől, mert az egyik lehervaszt, a másik elfonnyaszt. De csak a növényházi növényeket kell ilyen gonddal védelmezni, mert az Isten szabad ege alatt megerősödött vadvirágok fel se veszik a kedvezőtlen időváltozásokat. Csak a kalitkában nevelt kanárikat kell a szellőztetéskor letakarni, mert meghül a torjú kés bereked a füttyülésük. De én amolyan kopott tollú sasfiók voltam, akit az Isten nem meleg fészekben nevelt sárgarépás kalitkában, hanem sziklaodúban keltem életre. A szárnyaimat pedig úgy edzettem meg, hogy szembekerültem a viharral. Ezért valahány *csalódás* a nyakamba szakadt, nem hagyott nyomot a kedélyemen; füttyültem rá. —

Minél jobban eltávozzunk az égtől, annál szerencsétlenebbek vagyunk a földön. Miért? Mert az az úgynevezett tudomány minden kérdést fölvet, de igen sok kérdést függőben is hagy és bizony sokat meg sem tud fejteni. — Kérdezzetek meg bármilyen komoly tudóst, ha őszinte akar lenni, kénytelen beismerni, hogy tudásának összes kiszögellése belevész a töprengésbe, a bizonytalanságba. Egy egész emberéleten át búvárkodik s amikor azt hiszi, hogy már-már célhoz ér, akkor látja csak, hogy eltéved és újakezdheti a munkát. Egy *csalódással* lett ismét gazdagabb és ősz fűrtéivel ott áll sírja előtt, hogy egy rövid életnek küzdelmei és *csalódásai* árán ismerje be tehetetlenségét. —

Milyen szánalommal nézem sokszor a megtévesztett tömeget, amelyik lihegve rohan üres fantomok után. Egy-egy színes buborékot kergetnek, mert a napot akarják megfogni bennük. Pedig mihelyt hozzáérnek, szétpattanik és — oh szegények! — egy újabb *csalódással* lettek gazdagabbak. —

É r z é s á r a m l a t o k .

Az érzésáramlatok állandóan érzéshullámokat bocsátanak ki magukból és így irányítják a velük egyfolyó állati érzéseket. Hasonlóak a Hertz-féle villamos hullámokhoz, amelyek egymást a levegőben keresztül-kasul járhatják, anélkül, hogy rezgéseiket kölcsönösen lerontanák. Minden ilyen egyes hullámot csak olyan készülékek tudnak felfogni, amelyek bizonyos számú rezgésekre vannak beállítva: consonanciára. De egy ilyen hullám millió és millió készülékre tud egyszerre és egy időben hatni. Kezezi fogható igazolásai ennek a *rádió-hullámok*, amelyek szintén olyan láthatatlan energiák, mint ami-

lyenek a szenzitív egyéneknél a telepatikus hullámzások. Min-egyik csak a megfelelő és felvételre alkalmas gépezetbe tud bekapcsolódni. — Ha pedig az antennák durva anyaga is alkalmas ilyen felvételekre, mennyivel inkább a lélek? —

Intuáció.

Az intuáció az értelem fényében megdermed. A méh is csak sötétben dolgozik. —

Az intuáció megérzi a rejtetten gerjedező áramot is egy benső megérzéssel, mint az acéltű az elrejtett mágnest. Erre a gerjedezésre kell rábízunk magunkat, hogy közvetlen összeköttetésbe léphessünk az elrejtett élő erővel, amelyet érzékelésünk föl nem ismerhet, mert nem tud vele kapcsolódni. —

Világszisztémája, amely bevégzett és megváltozhatatlan, csak a jó istennek van; nekünk, gyarló embereknek csak tapogató csápjaink vannak. A dolgok külszínét látjuk; az igazi megismerés már csak a szeretetből eredő tiszta megérzés. Ez az a tökéletes intuáció, amely a bölcsességnek isteni forrásából buzog fel. Minden lélek annyit meríthet belőle, amennyire sikerült kiüresítenie önmagából a szürke elméletek cifra rongyait és az érzékleti csalódások által belénk rögzített előítéleteket. —

Az emberi megismerés eredeti forrása az intuáció volt; egy benső lelki világosság, amely biztosan vezette az ősebert a földi sötétségben. Ezt cseréltük fel a bizonytalan értelmi tudással. Valaha az intuáció volt az a hatalmas folyam, amely magával sodorta az emberek lelki életét. Ma már csak egy kis patok, kavicsok között csörgedező kicsiny ér; de azért még nem száradt ki egészen! —

Minden új dolog, amely megkövesült előítéletekbe ütközik, nagy küzdelmek árán tud csak tért hódítani. Az ugartörés kemény munka! Nem is kívánhatjuk a mai nemzedéktől, akinek világnézete rideg értelmi alapra van fölépítve, hogy rögtön beletörődjék abba, hogy az intuáció egy tisztább és biztosabb ismerettípus. Nem képesek elhinni, hogy rövid időn belül ez lesz a jövő tudományos haladásának a legfőbb módszere. —

Sokáig küzdöttem egykor én is a saját elfogultságommal, míg végre a tények meggyőző bizonyítékaival szemben kény-

telen voltam feladni a tagadást. Ennek már körülbelül negyven éve lehet. Láttam, hallottam, közvetlenül tapasztaltam számtalan olyan jelenséget, amelyek *könyörtelenül átgázoltak materialista világnézetemen* és föltétlenül meggyőztek egy magasabb szellemi és erkölcsi rend létezéséről. *Kezdetben mosolyogtam, azután megdöbbsentem, végre figyeltem és meggyőződtem*, hogy szellemi fejlődésünkkel egy új korszak küszöbén állunk, amely az emberiségben lappangó képességeket egymásután szabadítja föl. A legértékesebb ezek közül azt hiszem, majd az *intuáció* lesz. —

Az érzékelhetetlen életet nem lehet a mi gyarló érzékelésünk szitáján keresztül passzírozni. Az empirikus ellenőrzés korlátolttá teszi tudásunkat is és nem vezethet az elmén felül álló, de a megérzés által mégis megismerhető igazságokig. Hol állana a világ, ha egyes lángelmék *intuációi* ki nem törtek volna a megszokott csapásokból és meg nem nyitják a haladás számára egy új és még eddig ismeretlen világ kapuit?! —

El kell fogadnunk — bármennyire tiltakozzék is ellene az emberi értelemnek a hiúsága, — hogy az eszményi magasságok csúcspontja nem a nagy gondolatoknak a világában van, hanem *az érzések mélységében lappang*. Ez bennünk az *intuitív megérzés*, amelynek a megnyilatkozása mindig isteni és nem található benne egyetlen emberi vonás se, amely ezt kétségessé tehetné. —

Egy *művészi lélek* csak homályosan tudja *intuitív érzéseit külső eszközökkel kifejezni*. Hányszor halljuk egy érzéssel betelt lélek panaszkodását: „*Ha én mindazt ki tudnám fejezni, amit érzek!*” — Ilyenkor az ember képekben, vagy hasonlatokban beszél és ha ezt is hiányosnak érzi, akkor *inkább hallgat* róla. —

Az *intuációban* tud csak egybeolvadni a véges a végtelennel, a legbensőbb érzésünkben. Ez az az oroszlánbarlang, amelyben eltűnnek a befelé vezető nyomok. —

A mi értelmi gyarlóságunk az oka, hogy a világ kialakulásának a folyamatát nem tudjuk egységes egészében felfogni, csak egymástól különválasztott részletekben, mert valamit *értelmileg* szemlélni nem lehet máskép, mint egymásmellettségben: — *térben* — és egymásutániségben: — *időben*. — Ezek

pedig Kant szerint is az értelemnek csak a szemléleti formái. *Valamit egész fejlődésében — csak megérezni lehet, intuícióval.* —

A tudás a szellem- és az anyagvilág között fennálló viszonylatoknak a lebonyolítására szolgál. *Az Istennel* kapcsolatos viszonyunkat már nem a tudás, hanem *az érzés*, vagyis a „jószág és a szeretet” alapján rendezhetjük csak. Ezért a tudás alantasabb képesség, mint a megérezés, *az „intuíció.”* Nemcsak Kantnak, hanem Bergsonnak, sőt Einsteinnek is ez az álláspontja. —

A mindentudás forrása Krisztus. Ezért kell vele a legbensőbbben egyesülnünk. Benne megsemmisülünk. *Az intuitív tiszta látáshoz* a misztikus mélységek vezetnek, amelyekhez csak egy megtisztult lélek juthat el. —

Álomlátás.

Valamint a gondolkodó értelem már egy magasabb ismeret-típus, mint az érzékelés, úgy az intuíció, *vagyis a lelki megérezés* is hasonló módon haladja felül az *értelmi gondolkozást*. Sajnos, hogy ezeket a fokozatokat csak az tudja megérteni, aki már kiemelkedett belőlük. Ezért a prófétai képességeket az értelmi vonalban élő ember ép úgy nem tudja megérteni, mint ahogy az *értelmi vonalat* se tudja felfogni a még csak érzékelő állatember. A vaknak is hiába beszélünk a színekről. De az Isten elég közel hozta a *prófétaság megérezését* az emberhez, mikor egy hasonló helyzetet adott neki, amely lényegében vele megegyezik. Ez az *álomlátás!* Ekkor se él már a lélek az anyagvilág megszokott törvényeiben, hanem egy ettől egészen különböző életvonalban. *Alvás közben* csak a test pihen. A lélek ellenben már felemelkedik az erővonalba és a testével csak egy magnetikus áramfonál (életzsinór) köti össze. —

Faj.

Faj. — Faj és egyén. — Fajszeretet.
Faj.

Valószínű, hogy az emberiség szellemi evolúciója útján emelkedett szellemi érettsége mellett *számbelileg* csökkenni fog, de *értékben bizonyosan emelkedik*. Itt nem lehet a mennyiség a cél, mert ha az volna, akkor az állatvilág a célját jobban betöltené, mint az ember. De mivel az állat öntudat nélkül, kizárólag csak a test törvényei alapján termel, ezért csak számban szaporít, de *faját tökéletesíteni* csak magasabb erők irányítása és vezetése mellett képes. Így dönt az emberi értelem még az állati faj megsemmisítésében *is*; hogyné volna tehát öntudatának fontos hivatása a saját *fajának tökéletesítésében?* —

Az ember nem tudja megtagadni a vele született *faji* tulajdonságait; az apa nemcsak köszvény ét folytatja gyermekeiben, hanem — a pöreit is. —

F a j é s e g y é n .

Menjünk el a föld kerekiségén bárhová, hogyha megfigyeljük az állatvilágot, mindenütt egy közös *faji* törvényben egyformán élnek és cselekszenek. A méh ép oly méretű és alakú sejtekben raktározza el a mézét nálunk, mint Ausztráliában. A pók is ugyanúgy szövö hálóját mindenütt. Egyik se tudja jobban és egyik se rosszabbul. *Egyedüli kivétel az ember*. Az emberiséget már nem egy közös *faji* törvény emeli és tökéletesíti, hanem az *egyén*. Az egyéniség pedig minden egyes emberben más és más adottságokkal és képességekkel rendelkezik. —

F a j s z e r e t e t .

Sovinizmus nélkül nincs nemzeti kultúra, mert egy nemzet csak ebben fejezheti ki az ő *faji* individualitását. Egy népnek mindig a *fajszeretet* adja meg kultúrájába a tüzet és az erőt, vagyis a lelkesedést és a hitet. Így lesz a *sovinizmus* a nemze-

teknek teremtő és fenntartó erejévé, mert *fajokat* összeforraszt, *fajokat* elkülönít. —

Művészi élete csak annak a nemzetnek lehet, amelyik a maga *faji életét* nemcsak megbecsüli, hanem mindenek fölé helyezi; amely azt istápolja, támogatja és — mint a gyöngé mécsfényt a viharban — saját testével kész takargatni és védelmezni. —

Fejlődés.

Fejlődés. — Fokozatos fejlődés. — Evolúció. — Egyetemes evolúció. — Érés. — Érettség. — Emelkedés. — Elmélyülés, — Haldás. — Vonalrendszerek.

F e j l ő d é s .

„*Nem jöttem Én a törvényt lerontani, hanem betölteni*” — Milyen csodálatos szó! Krisztusi világosság van benne. Ez a betöltés az élet törvénye, mert minden egységes *fejlődés csak* fokozatos átalakulás lehet: a jelen a múltból csirázik ki és a jelen rügy ében már a jövő bimbója ébredzik. —

Mi a különböző *fejlődéseknek* csak külső jelenségeit ismerjük: a nedvkeringést, amely a sejteket táplálja és ezzel szaporodásra bírja; a harmatcseppei, amely meglágyítja, az egymásra tapadó pikkelylemezeket; a sugár hőtani szerepét, amely energiát raktároz a gyümölcsben; a tápszerré vegyileg feloldott ásványrészeket is megtaláljuk analízissel, amiket a gyökérszál választ ki. De hogy egy *ugyanazon földből* hogyan alakítja át a vegyileg föloldott élely, lényeg, kövény és széneny atomokat a teljesen *ugyanazonos gyökérszál* a sóskában sóvá, a répában cukorrá, az olajbogyóban olajjá, a kókuszban tejjé, a keserű fűzben salicillé — ezek mind megannyi megoldatlan kérdések, amelyek titkokat halmoznak titokra! Csak a molekuláris munka *folyamatait* kísérhetjük figyelemmel, *de okait* meg nem ismerhetjük. —

Az Úrral való egyesülés teljes lelki összeforradást jelent, ugyebár? Hogyha egy ágba oltógallyat teszünk, hogy a vadoncot megnemesítsük, akkor ezeknek is össze kell formiok, hogy

egy testté lehessenek. De csakis akkor egyesülhetnek egészen, hogyha mindegyikben közös minőségek vannak, mert ellentétes természeteket egymással soha összeforrasztani nem tudunk. Tölgyfába hiába szemezek rózsát; fűzfába hiába oltok fügefagallyat. —

Valami haszna még a vörös terrornak is volt. Kijózanította a jóhiszemű munkás vezéreket és keserű tapasztalatok árán győződtek meg, hogy mit nem szabad cselekedni. Egy kissé későn ugyan fedeztek fel a *marxizmusnak* azt a bölcs elméletét, hogy sohasem lehet egészséges olyan *fejlődés*, amely a múlttal való kapcsolatot egészen megtagadja. A jövő csak a jelenből sarjadzhatik ki, mint a virág a szárból és a szár a gyökérből. *Nincs ugrás az evolúcióban*, csak rendszeres és következetes áthasonulások vannak. —

Az ember nem *fejlődik* ki egyik napról a másikra; egy egész életen át kell szünet nélkül dolgozni érte. Ez a folytonos küzdelem a test és a lélek között a tisztulás alapföltétele. Minél inkább gyengül és elkopik a test anyaga, annál inkább erősödnünk kell lelkileg. Aki cselekvő szeretet helyett szépen hangzó szavakkal akarja a lelket kielégíteni, úgy cselekszik, mint aki az éhező embert színes szappanbuborékokkal akarja jóllakatni. —

A sült galambok nem repülnek a szánkba, akárhogyan tatjuk fel! A komoly *fejlődés* útja a lassú gyarapodás. A tölgyfa is így növekszik a magányban; láthatatlan módon rakódik sejt a sejthez és lassú tömörüléssel nyer csak tömörséget és keménységet. A fűzfák azért rövidéletűek, mert gyorsan akarnak bokrosodni. —

Csak a gyengébb lelkek *fejlődnek* és erősödnek kisebb körű feladatokban. Az erősebbek már nagy térben és nagy feladatok teljesítése közben akarják kimeríteni az erejüket. — Az ökörszemnek egy kis bokor is elég; a sasok már a magasságokat járják. —

Mikor *Michelangelo* a Szent Péter-templom kupoláját felépítette, *együtt dolgozott vele messze megelőző évezredeknek minden építőmestere! Ő* ugyanis munkájában felhasználta mindazt, amit az építészetben az összes kőműves elődei századról-századra fejlődve tökéletesítettek. *Így foglalja magában minden új dolog egy tisztultabb alakban a régit: a jelen a múlton épül. fel és a jelenben már tükröződik a jövő is.* —

Fokozatos fejlődés.

Nincs ugrás a természetben. Művelődésünk is egy megszakíthatatlan és lépcsőzetes *emelkedés*. Mindnyájan a létra legalsó fokánál kezdtük meg a kiindulásunkat, bevégezni is mindnyájan a legfelsőnél fogjuk; de nem mindnyájan haladunk egyforma tempóban. Lelki *tisztulásunk fokozatai* nagyon különbözők. Az egyik faj már fennjár közülünk is a szédítő magasságok világosságában. Ezek a szentek! Világítótornyok a földi sötétségben. A másik csak a mélységek sötétségében tapogat. —

Közönséges elmék is ép úgy látják szemeikkel az égen a napot és a csillagokat, mint mi; de nem tudják, hogy azok mozgó nagy világok, amelyekhez képest a mi földünk csak porszem. úgy vagyunk mi is, mint a maradtak a repüléssel. Amelyiknek a szárnya erősebb, az *magasabbra emelkedik* és tisztább, szélesebb lesz a látóköre; vannak gyenge szárnyú kis madarak, amelyek a föld színén röpdösnek és csak a sövények között bujkálnak. —

Ki hiszi el, hogy mikor az a ma született gyermek meghal és az anyagvilágról még semmiféle ismerete és tapasztalata sincs, azért mégis a tökélyetesedésnek ugyanazon a fokán folytatja testen kívüli életét, mint az a másik lélek, aki *fokozatos fejlődéssel* egy hosszú élet küzdelmes szenvedéseiben szerezte meg értelmi és erkölcsi kiképződését?! Hogyan juthának egy rövid életnek révén a primitív népfajok éretlen lelkei ugyanazon erkölcsi megtisztultsághoz, mint az emberiség szentjei és nagy humanistái? Mégis csak van különbség egy paolai Szent Vince, vagy egy fidzsi-szigetbeli emberevő között! Az egyik vallási alapon kész meghalni embertársáért, a másik pedig — ugyancsak vallási alapon — megsüti és megeszi azt. —

A találmányok és a felfedezések csak *fokozatos* és lassú *fejlődés* után tudnak közhasznúakká válni. Mennyi idő kell ahhoz, míg egy kis forrás hatalmas folyamává tud dagadni, amely aztán hajókat visz le a tengerbe! —

Valamint az anyagvilágban is vannak minőségi különbsétek, úgy az életenergiában is vannak differenciális fokozatok, úgynevezett *életfokok*. Egészen helyesen mondta egy kis elemista diák, mikor a tanítója kérdezte tőle, hogy az ember

hová tartozik? A növényvilágba-e, vagy az állatországba? Erre ő naivul így felelt: — A menyországba! —

Evolúció.

Érdekes megfigyelni, hogy az emberfaj történetében hogyan *fejlődik* tovább a megváltás eszméje és vele együtt a civilizáció. Hát ezér évig látjuk az elbukott emberfajt vergődni, küzdeni, emelkedésének mai lépcsőfokáért. E kínos tusakodásban gyakran kimerül, néha összeesik, de könnyek között ismét fölkel, hogy egy-egy hullám csapással előbbre törjön. —

Evolúciónk nehéz munkájában minden embernek szüksége van vezetőre, aki nekünk a helyes irányt megmutatja, de az utat már saját magunknak kell megjárunk; még a testünket is csak a saját életerőnk *fejlesztheti ki* azzá, ami. Így vagyunk a lelki tisztulásunkkal is. Ezt a munkát is *saját magunknak* kell önmagunkban végeznünk, mert az Isten senkit se rendelt arra, hogy helyettünk higgyen, reméljen és szeressen. Miniket magunkból kell a magunk erőfeszítése révén kifejlesztelnünk. *A krisztusi képmást* mindenki *csak maga* alakíthatja ki önmagából, mert a lelki tökélyesedés nem az egyes hittételek elméleti tudásában, vagyis üres teológiai szörszálhasogatásokból áll, hanem a lélek megtisztulásában. —

Minden egyes századdal vágtat a történelmi időközön keresztül az a folyton magasabbra hágó emberiség és mind magasabb és magasabb lesz a színvonala, szélesebb a láthatára, és tisztább a levegője. Haladunk, repülünk az *evolúció* útján. De hát kielégíthet-e ez bennünket? Nem érezzük-e lelkünkben a kérdést: Istenem! de hova és meddig?! Az *evolúció* végső célja micsoda? Hova fogunk fejlődni? Szóval ne csak az *evolúcióról adjunk* számot, hanem az *advolúcióról* is. Mi lesz a *végcél*, amelyre Isten bennünket elhívott?... Krisztus megfelel reá: Mindazoknak, akik Engem, a világ Világosságát befogadnak, hatalmat adok, hogy Isten fiaivá lehessenek. — Látjátok-e most már édes testvéreim, az emberi haladás úttörő emelkedésének Pályafutását? Kiindultunk a *végtelenből* — és testi alakokon keresztül újra visszafinomulunk a *végtelenbe*. Jöttünk az Isten-től, megyünk az Istenhez! —

Abban a nagy munkában, amelyet az emberiség együttes kooperációban végez az isteni terv szolgálatában, — a cél az evolúció, a folytonos fejlődés és tökélyesedés a végső vissza-

tisztulás felé. De mi csak annyit végezhetünk, amennyit ránk bíztak. Azért *sohase siessünk* az Istenhez, hanem *csak engedelmeskedjünk* Neki! A tervező Mester *egyenletesen* akarja végeztetni az összhangzó fejlődésben *a világmegtisztulás* nagy munkáját. —

Hegyeket döngetünk, völgyeket betoltunk, hogy közelebb hozzassuk a mélységeket a magasságokhoz. Lábaink alatt dübörög a föld, porlad a gránit és tűzcseppekké olvad kezünkben az ércő. Egyengetünk, finomítunk, tökéletesítünk, hogy a keményet meglágyítsuk, a durvát megtisztítsuk, a göröngyöset egyenessé tegyük. Az *evolúció* útját egyengetjük, hogy közelebb hozzuk egy-két lépéssel embertestvéreinket az igazság, a szeretet, vagy a szabadság által az *Istenhez*. Írtjuk a tövist és a bojtortjánt a megátkozott földről, hogy a nyomor enyhüljön, az Isten vetése pedig bokrosodjék. — így lesz a porszem-ember munkatársává az Úr Jézusnak az *ő* világot megváltó munkájában, amelynek isteni célja a bukott világ talpraállítására, a megzavart összhangnak, az örök békének, vagyis Isten Országának a felépítése a földön. —

Az emberi művelődés közkinccstárába fel van raktározva minden nemes érzés, vagy értékes gondolat, szó és cselekedet, amely az *evolúció* törvényét szolgálta valaha. Benne van az ősember primitív érzésétől kezdve a legnagyobb lángelmék érzése és gondolata. A zsenik, a szentek, a nagy cselekvő emberek ma is közöttünk élnek eszméikben, érzéseikben és cselekedeteikben. Mindenféle hatásaikban! *Bacon, Pascal, Spinoza, Leibnitz, Galillei, Newton* ma is tanítanak, valamint a nagyszívű szentek irgalmassága ma is él az *ő* követőikben: a testvérszeretet gyakorlásában. A *nagy Assisinek*, vagy pedig *Luthernek* szelleme milliók lelkeiben *van szétszotva élő hatásokban*. Mi a különbség az *ő* régi és mai hatásaikban? Csak annyi, hogy most nincsenek bezárva többé a testi burok szűk korlátai közé, hanem hatnak, mint tiszta erők, közvetlen sugalmak és élő eszmék alakjaiban reánk, hogy amit életükben alkottak és messze időkre kisugároztak, azt velünk ma is állandóan érezzessék. — így építi bele az emberiség évezredek úttörő elméinek érzéseit, eszméit és tapasztalatait a *haladás* örök templomába, amelynek első alapkövét az első ember rakta le. Ez a *folytonos evolúció* Krisztus Anyaszentegyháza, amelyet a világ végéig állandóan fogunk építeni, szélesíteni, amíg csak egyetlen ember él a földön. Ez az Egyház a — világegyetem! —

Gondoljuk meg, hol álltunk rövid 100 évvel ezelőtt és hová fejlődött a *világ evolúciója* a repülő-technika, a villamos-ság és a rádió csodálatos térfoglalása alatt? Ha valaki nekünk akkor ezeknek a lehetőségeiről beszélt volna, vájjon nem neveltük volna-e ki, mint álmodozó fantasztát? Bizony mondom, 100 év múlva ismét egy *új* világban fognak élni a mi utódaink és ennek határait ma még a legmerészebb képzelet se tudja: megrajzolni! *Az emberiség nem fog* megelégedni a külső technikai kultúrával, hanem *lelkiségeket* fog keresni. Fizikai, ismereteink végső szálai már is beleszövődnek a pszichikába!

Semmi sem történik céltalanul! Még a legjelentéktelenebbnek látszó események is tervszerűen illeszkednek bele az egész világra kiterjedő egyetemes fejlődésbe, amit a tudomány modern nyelvén *evolúciónak* nevezünk. *Ez a folytonos haladás*, vagyis progresszió az, amely mindent együtt emel, mindent együtt fejleszt, mindent együtt tökéletesít. Viszont az együttes emelkedés ténye maga az *evolúció*. Találóan alkalmazhatjuk erre is *Szent Ágostonnak* szép hasonlatát: A szárnya emeli a madarat; de a madár *hordozza a szárnyát*. —

Több mint 40 év óta hiszem és hirdetem, hogy nincs *véletlen*. Fokozatos és lassú emelkedésben érvényesül állandóan az *evolúció* egyetemes törvénye. Simán és egyenletesen folyik. Ezért nevezzük fejlődésnek. Közreműködik benne vagy öntudatosan, vagy öntudatlanul *az egész világ*, úgy a *látható, valamint a láthatatlan*. *A múlt ép úgy, mint a jelen*. —

Érzem magamban értelmi korlátoltságom mellett is lelki képességeim folytonos fejlődését. Ez nem végződhetik egy végleges letörésben, mert akkor én volnék egyedüli kivétel az *evolúció egyetemes* törvénye alól. Pedig amint látom, én is ott állok a földi teremtmények csúcspontján, mert hatalmam van az összes anyagtesti valóságok fölött. Ezek mind eljutnak a céljukhoz; csak én volnék saját földi birodalmamban élet-cél és magasabb rendeltetés nélkül? ... —

Nem győzöm eléggé hangsúlyozni, hogy az *isteni evolúcióban*, amely az Úr munkájában törvényszerűen folyik, soha sincs létjogosultsága a zavarnak, a rázkódtatásoknak és a viharos kitöréseknek. Ahol az Isten van, ott szenvedés még a tisztulásban sincs, mert az *Ő* törvénye értelmében a *tisztulás lassú gyógymódja és nem merész* operáció, amely mindent kockára tesz. —

Mióta a kultúrfejlődés nyomait látjuk, megállapíthatjuk a *folytonos tökéletesedést, az evolúciót*. Látjuk, mint ahogy a kőszénbányákban is látjuk egymáson nyugodni a rétegeket, amelyeknek mindegyike egy-egy virágzó régi tenyészetnek a maradványa, úgy láthatjuk a népek szent könyveiben is lerakódni a művelődés értelmi és erkölcsi rétegeződéseit. — Virágoztak, gyümölcsöt érleltek, aztán elhervadtak... —

Egyetemes evolúció.

Ha belemerülünk az eves történelmi korszakok kutatásába, ugyanegy időben látunk felmerülni *különböző helyeken ugyanazonos* mozgalmakat. Ne tekintsük ezeket elszigetelt jelenségeknek. Ezek nem véletlen találkozások, vagyis coincidensek, hanem kész adottságok. Tervszerűen előkészített főnászalak, amiket majd a kellő időben egy erős kötélbe fognak láthatatlan erők összesodorni. Ezek az ú. n. „történelmi correlációk” egymást kiegészítő együttességek. Ne korlátozzuk tehát az *egyetemes* világtörténelmet a mi földi cselekvéseinkre. Mi csak egy-egy kenderszál vagyunk abból a vastag hajókötélből, amivel egy láthatatlan Kéz vezeti célja felé a biztos révbe az *egyetemes evolúció hajóját*.

Érés.

A kortársaitól félreértett és gyakran kegyetlenül üldözött nagy szellemeknek a tragikuma többnyire abban rejlik, hogy vagy erkölcsi fegyelmettség, vagy kellő bölcsesség hiányában nem tudnak alkalmazkodni az időkhöz és a viszonyokhoz. Lehullnak, mint a korán *érett* gyümölcsök és nem tudnak magba átmenni. —

Mikor a gyümölcs *érésben* van, nem szabad *fogdosni*, mert könnyen foltot kaphat. —

Benne élünk az *egyetemes fejlődés* közösségében. A jelen minden értékes ismereteit a múltból meríti, a szellemvilág értelmi közösségéből, amely beláthatatlan idők óta egybegyűjtött közkincsünk. Együtt dolgoznak velünk emberi testben élő testvéreink és láthatatlan szellemtestvéreink, akik bennünket állandóan sugalmaznak; mindazok a lángelmék, akik tanulmányaikkal és felfedezéseikkel egy lépcsővel magasabbra emelték valaha az emberi haladásnak a színvonalát. Ők a mi tanító-

mestereink, akik egyúttal látható, vagy láthatatlan munkatársaink. Amit tudunk, nekik köszönhetjük. Mi *csak továbbfejlesztethetjük* azt az értékes kulturális örökséget, amit az idők kezdetétől fogva összegyűjtöttek és reánk hagytak. —

Érettség.

Némely gyümölcs az egész nyáron át *érik*. Sok kalóriát kell elraktároznia magában a napsugárból, míg pld. az őszi-barackban az a csepp olaj, amelyből zamatját veszi, benne leiszűrődik. Az eper hat hét alatt készen van az *éressel*. — A lelkek is ilyenek. Némelyeknek sok elmélyülés és áthevülés kell, amíg édes, tüzes és zamatos lesz; a másik meg rögtön *megérik*. —

Emelkedés.

Úgy érzem, hogy a biztos lelki *emelkedésnek* az egyetlen titka, hogy mennyi készség és önfeláldozás! odaadás van bennünk egy új és szebb életre, milyen őszinte a bűnbánásunk és milyen mélységes a megalázkodásunk?! Ezeknek az érzéseknek a tisztasági foka határozza meg a jövőnket. —

A művészet az a só, amely a népeket mindig megóvta az erkölcsi elpenészesedéstől. A művészet felvirágozása azért mindig együtt járt a nemzeti szellem *föllendülésével*; sőt valahányszor egy fajt ki kellett *emelni* a süllyedésből és nemzeti egyéniségének önérzetére ébreszteni, — ezt az újjáteremtő munkát csak művészi eszközökkel érhették el. —

A lelkeket nem erőszakkal kell *kiemelni* az életvonalaikból, hanem érzéseiknek fölbresztésével és megtisztításával. —

Minél magasabbra *emelkedik* a lélek a hit és a szeretet szárnyain, annál közelebb jut hozzá az Istenhez. S minél közelebb érzi magát Hozzá, annál nagyobbabbnak látja *Őt* tökéletességeiben és annál kisebbnek önmagát a saját gyarlóságaiiban. —

Nagy kegyelem, mikor a lélek már megérett a *szent magányra*. Ilyenkor ösztönszerű félelemmel vonulunk vissza a földi élet silányságaitól, mert a tisztaság is visszaborzad minden tisztátalan érintés elől. Aki a csendben még nem tudja megerezni az angyalok alázatosságát és a menyország összhangját, annak még nincsenek olyan erős szárnyai, amelyekkel a földi ködök párázatai fölé *emelkedhetnének*.

Az íróknak nem az a feladatuk, hogy csak betintázzák a papiroost és kiszáradt útszéli kórókat kössenek csokorba, hanem hogy *szárnyakat* adjanak a *repüléshez*, és *fölszálljanak* még eddig ismeretlen magasságokba, ahová még az emberi értelem fölszárnalni nem tudott. —

Néha a lelkiségek elmerülnek az anyagvonal kérge alá, de csakhamar jön a *feltámadás hajnala* és *kiemelkednek* anyag-sírjaikból. Ilyenkor reszket a világ; nagy válságok láza győíri. Ismeretlen erők törnek elő a mélységekből és a diu va anyag-válság alól újra felszínre jutnak a lelkiségek. Ledobják magukról a súlyokat, az anyag terheit. Egy nagy megkönnyebbülés áll be világszerte; kezdi szárnyait bontogatni bennünk az isteni képmás, hogy *föllendülhessen* a legtisztább érzések vonalába: a fénybe és a ragyogásba, ahol az angyalok himnuszokat énekelnek. Közeledik az ég a földhöz. Az emberek is kezdi fölismerni egymásban a testvért... érzékenyebbé lesznek és újra megtanulnak szeretni. Elmerülnek az érzéseikben. Megértik újra a gyermeket. Örülni tudnak a virágaiknak és szelídebben néznek az állataikra. A női lelkek pedig keresik a finomságokat és a bennük elrejtett égi titkok kinyilatkoztatásaiban tisztulnak és gyönyörködnek. — Epedve várom én is ezt az időt, mikor a lelkeknek már nem lesz szüksége többé testi érzékekre, hogy észrevegyék egymást. *Érzéseikben* tudnak majd összeformi. —

A *tömeget emelni* csak pillanatokig lehet; az állandó *emelkedést* ellenben *minden egyénnek önmagán* kell végrehajtania. —

Az ima az *emelkedésnek* csak az *egyik* szárnya. A kiegészítő *másik* szárnya pedig a jószándékkal végzett hasznos munka. —

Egy vonallal nem *emelhetek* föl erkölcsileg senkit, ha nincsen benne készség az *emelkedésre*. Hiába adom én oda másnak az én szememet, hogy azzal lásson — vagy a fületem, hogy azzal halljon. Mindenkinek a *saját* szemével kell látnia és a *saját* fülével hallani. De ép úgy a *saját* lelkével kell éreznie is és nem az enyémmel. Ezért a társadalom javítását ne másokon, hanem *magunkon* kell megkezdenünk. Mihelyt valaki önmagát megjavította, öntudatlanul a társadalmat is javította, mert ezzel több van egy jó emberrel. —

Ne essünk még a látszólag megdöbbenő bukásoknál se soha kétségbe! Nyugodjunk bele, hogy senki sem *emelkedhetik igazán*, amíg az élet mélységeit is meg nem ismerte és ebből a saját erejével magát fel nem küzdötte. Nyugodtak lehetünk. El nem veszhet senki. A bukott lélek is egy ponton majd egyszer csak megáll és ha újra *emelkedni* kezd, ismét találkozni fogunk a mi elrohant kedvesünkkel. —

Vájjon a *gyenge* szemeknek jó-e a nagy világosság? A *gyenge* léleknek kell-e a szabadság? — A szárny nélküli madárnak mit használ a magasság?... —

Az értékes élet ott kezdődik, mikor nem a test vezet bennünket, hanem a kötelesség, szóval az erkölcsi törvény, amely belekapcsol az Istenbe és életünket eme viszony szerint szabályozza. — A kishitűek pesszimizmusa sohasem volt képes eme hitemben megingatni engemet. Látom a történelemből, hogy az erkölcsi haladás isteni törvény. Sötét mélységekből *emelkedtünk* a mai kultúrvonalra és ezen *emelkedésünknek* még mindig nincs vége. — Hogyha pedig ennek az útját nyomozzuk, az visszavezet a bethlehemi jászolhoz. —

Költők, művészek kezében a legszebb Thyrsus-ágak koldusbotból sarjadzotiak ki. *Emelkedés*, szárnyalás, leginkább csak az eszmények mezítlábas apostolaiban van. Rendesen az alacsonyabb bokrok fészkeiből szállnak ki az énekes madarak. Csak ezek tudnak dalolni és vigasztalni. —

Milyen világos az, hogy aki *emelkedni* akar, az ne terhelje meg magát *anyagai gondokkal*. Aki repülni akar, az legyen könnyű és ne aggasson a szárnyaira pénzeszsákokat, amelyek lehúzzák a sárba. —

Mikor a virág már kinyílt szépségének a teljességében, akkor tárja fel illatérzését. Az ember is akkor adja át Istentől kapott képességeit a jövő számára, mikor fejlődésében eljutott már a megtisztult érzések kitarásáig. Csakis egy nyílt-szívű, őszinte lélek tud *kiemelkedni* a földi élet érdekszféréjéből, hogy az anyagi párázatokból *fölszárnyalhasson* az isteni eszménységnek, az igazságoknak a megérezéséig. Itt kezdődik az élet szépsége és boldogsága! —

Az emberiség *a krisztusi hitélet fénykorában* az *emelkedésnek* útjait kereste. *A mai testiség korszakában* megelégszik az *elméleti hittel*. Az erkölcsi lendületek hiányát repülőgépek-

kel akarjuk pótolni. Azt hisszük, hogyha az életviszonyok külső kereteit meg tudjuk változtatni, boldoggá, tettük vele az életet is. — Milyen nagy tévedés! —

Bátran *emeli* föl fejét a virág a magasba, mert minden szépség, minden jószág, minden igazság *fölfelé tör*. Oda, ahol az örök szépség, az örök igazság: az Isten lakozik! — *Csak az ember* görnyed bele az élet hazugságaiba. A nyugtalan szívű. a sötét arcú ember, aki lesütött szemmel ballag a halál árnyékában. —

Az *erkölcsi emelkedésnek* kettős szárnya van: Az evangéliumi igazságoknak a *megértése* és ezeknek a *követése!* Ez az egyetlen biztos alap, mert senki nekünk más alapot nem vehet, mint amely vettetett egykor az Úr Jézus Krisztusban. —

Mennyi szépség van a világon, amelyről még azt se tudjuk, hogy van! — Ki ismeri a fűszál-virágot? A kocsik kerekei is átmennek rajta és befecskendezik sárral. S ő mindannyiszor összeszedi minden erejét, hogy újra *felemelkedjék* apró reményszínű kis virágcsillagaival a letiportságból. Vájjon van-e ennél meghatóbb imádság?... —

Mint ahogy a vízcsepp is csak akkor *emelkedhetik* a Nap felé, amikor már a Nap melege alatt párává képes tisztulni, úgy egy lélek is csak akkor kapcsolódhatik bele az égi nap-sugárba, ha már ki tudott lépni a durva anyagiasságból. —

Biztosan és könnyen *csak az a lélek emelkedhetik*, amelynek kormányzója Jézus; szabályozója a hit; irányítúje a remény; szárnya a szeretet; fokmérője a türelem és mértéke a hősiesség! —

Földi életünk egy szakaszában nem mindnyájan lehetünk *egyszerre* szentek. Minden egyes lélek egy-egy rövid élettartam alatt fejlődésének csak azt a fokát érheti el, amelyre őt érzéseinek a megtisztultsága, vagyis lelki érettsége képesíti. Az erkölcsi *emelkedettségnek* szédítő magaslatára nem juthatunk el *egy-egy* életlendülettel. Ezt a csúcspontot már csak a megédzett szárnyú sasok járják. —

A földbe vetett magnak is meg kell rothadnia előbb, mert rothadás nélkül nem fakadhat belőle új élet. Így lesz a bűn a mi *emelkedésünk* lépcsőjévé, mert a *magasságokba csak a mélységekből* vezethet fel az út. —

Mihelyt a szellem az anyaggal kapcsolódott, egy benső küzdelem indul meg közöttük, amely a két ellentétes természetnek a törvényéből folyik. Mind a ketten egy új törvény alá jutnak: a *szellem-anyag* törvénye alá. Ez a fordulópont, ahol befejeződik a *szellem bukása* és itt kezdődik meg egyúttal az *anyag tisztulása is*. Ezentúl már mind a ketten a befelé való visszafejlődés *emelkedő* útján haladnak. Amilyen mélyre süiyíyedt a szellem, olyan mélységből emeli magával az anyagot felfelé; de annál nehezebb a munkája is. Az *emelkedés* pedig ugyanazon a nyomon történik felfelé, amely úton a szellem lefelé esett. Ha pedig az anyagot, amelyet erejével erősített meg, sikerült szétbontania, és elerőtlenítenie, akkor indul újra vissza az isten felé a szellem is az *emelkedésben*. —

Akinek a szárnyai már kinőttek, az önkéntelen törekszik a maga erejével *emelkedni* és kirepülni a fészekből. Ha pedig egy magasabb elfogultság a léleknek a szabad szárnyalását gátolja, akkor csak ok nélkül fokozza a szenvedéseit és gyötri őt. —

Csak egy emelkedésre már vágyakozó lelket lehet emelnünk! Ezért csak olyan lelken segíthetünk, amelyik önként indul felénk segítségért. A mélységből, ahová már le nem érünk, csak úgy *emelhetünk* ki valakit, *hogya az felénk nyújtja kezét a menekvésre*. Mihelyt érezzük, hogy valaki dacos, megkegyelmezéssel gurul le a lejtőn és mi már csak erőfeszítésekkel tudunk vele érintkezni, ajánljuk süllyedő lelkét az Úr kegyelmébe és kiáltjuk utána: — Visszavárlak meleg szeretettel! És — ha fáj is — nyugodjunk meg. Az Isten sem küzd erőfeszítéssel soha, hiszen *az Úr Jézus az erőszakot a megváltás módosze-réből végkép kiküszöbölte*. —

Nem az tisztul, aki egy nap *emelkedni*, és a másik nap süllyedni lászik; aki egyik szavában tanúságot tesz az igaz Istenről, a másikban pedig megtagadja azt; hanem aki *szüntelenül* át van hatva a legtökéletesebbhez való törekvéstől és amíg testi szemei az ő szegény nyomorult embertestvéreinek csüngenek, addig lelki szemeivel már az eszményi Isten tökéletességein függ. Nem az tisztul tehát, aki sír; sem az, aki dicsekszik; hanem aki hallpat és cselekszik. —

Mikor az emberi lélek egy-egy vonallal *felemelkedik* és egy-egy tisztultabb szférába belejut, érzései és gondolatai is rögtön megváltoznak. Sokszor az lesz a szemében igazi érték,

amit azelőtt lekicsinyelt — és amit valaha#mindenek felett értékelt, az lesz a semmi. —

Csak a mélységekből indulhatunk útra, ha a magasságokba akarunk feltörni. A *szegénység* minden érönket és képességünket fejleszti ki az életküzdlemben; észrevétlenül izmosodnak meg a szárnyaink. A magasságokat járó sasok is sziklarepedésekben nevelkednek és nem aranyos rácsos kalitkák puha fészkeiben. Még pihenni is a jeges hegycsúcsokra szállnak, ahol megtanulnak szemberepülni a viharral. —

Nem lehet egészséges testet vasfazékban fölnevelni. A tökéletesedés önmagunkból kiinduló fokozatos *emelkedés* és tisztulás. Az alacsonyabb vonalából kell felküzdeni magunkat a magasabbakba és ne várjunk kedvező szelekre, amelyek a kívánt révbe viszik vitorlásunkat; nekünk is meg kell szorítanunk az evezőlapátot, mert csak saját erőnk kifejtésével tudunk az örvények között átsiklani és szélcsend esetén célunk felé haladni, ölhetett kezekkel ne várjuk a sült galambot. Elméletekkel szeretnénk boldogulni, pedig olcsó áron nem lehet megvenni a menyországot.. Ez drága gyöngy!! Mindent el kell adni érte, hogy ezt a kincset megszerezhessük. —

Az emberiség nagy sikereinek örömujjongása elnyomja az emberiség nagy szenvedéseinek fájdalomsikoltását. Vérző sebekben tapodunk, hogy *emelkedhessünk*. —

Elmélyülés.

Talán sohase volt még annyira szüksége egyetlen korszaknak se a misztikus *elmélyülésekre*, mint éppen nekünk, a mai szenvedéseknek és nyomorúságoknak a napjaiban, amikor az anyagi gondok sötét felhői gomolyognak felettünk és mindent feketén látunk. Pedig a felhők mélységeiben nagy villámlások cikkáznak. Milyen kár, hogy nem merünk nyugodtan bele nézni. Fények lobognak fel, amelyeknek villámlásaiban egyegy pillanatra tisztán láthatjuk, hogy nincs okunk reszketni a sötétségtől. Csak mi bennünk ne legyen soha sötétség! —

Haladás.

Miért pattanik ki a rügyből a bimbó? Miért lesz ebből virág és gyümölcs? Mert bensejében erő működik. — Ilyen az

emberi *haladás* is. Nem külső, hanem belső tényezőktől függ; új eszméktől és új eszközöktől. —

Csak aki visszafelé tekint, az ítélni meg tisztán *haladásának* a mértékét. Ekkor láthatjuk világosan, hogy *mik voltunk*. De hogy jelenleg mik vagyunk és a jövőben *mik leszünk*, azt gondolatban még csak megközelíteni se tudjuk. Egy-egy életvonalunkat csak akkor tudjuk világosan látni, ha már föléje emelkedtünk. —

A kiválasztott lelkek az emberiség erkölcsi *haladásának* trombitái, akikbe koronként maga az Isten fúj bele. Ez a haroszó hang pedig mindig felrázta tunyaságából, haldoklásából a világot. Így tartották ébren a kiválasztottak az egy igaz Istenben való hitet és a megváltásban való reménységet az emberiség szívében. Tekintélyük, számuk és jelentőségük pedig oly arányban növekedett, amilyen mértékben rohant a fékevesztett világ az erkölcsi elaljasodásba. —

Az igazi reformmunka, vagyis igazi *haladás* a felismert jónak érvényesítésében áll. Ezt pedig csak új alkotásokban és nem egy megszokott rossz intézménynek foltozásában lehet megvalósítani. *Szakítani kell* könyörtelenül a hibás múlttal, *nem pedig megalkudni* vele, mert minden félrendszer csak újabb csalódásokhoz vezet. Aki *haladni* akar, annak nemcsak talpra kell állnia, de *ki is kell lépnie a helyéből!* —

Találónak nevezik az emberiséget vándornak, történetét pedig földi zarándoklatnak. Valóban olyanok vagyunk, mint a hegymászó utas. A mélységek sötétségéből indultunk útra a magasságok felé. Ezredévekig ködös völgyekben tapogattunk; szédítő örvényeken küzdöttük magunkat keresztül; de minél feljebb *haladtunk*, annál jobban kiszélesedett és annál tisztább lett a szemhatárunk is. —

Azért, mert én katolikus pap vagyok és hitem gyökerei az őskereszténység gyökereiből sarjadzanak ki, nem engedem magamat a *modern* haladás szentélyéből kizárni és kiállítani a küszöb elé. Én is a nyugati expresszrel akarunk utazni. Nem tűröm, hogy a villámvonat mellettem elrohanjon és rám csak füttyüljön. — Ha megérett a világ egy-egy új eszmének a befogadására, akkor ne ülünk le a megzápult régi tojásokra, hanem keressünk frisseket, amelyekben egy szunnyadó új életlehetősége lüktet. A krisztusi kinyilatkoztatás minden

korszaknak közkincese; egyformán tudja neveim mindegyiket a saját vonalrendszerében. Ezért nem kerékkötője, hanem szárnya az emberi *haladásnak*. —

Az ember nincs feljogosítva, hogy hitét másokra erőszakolja, mert mindenki csak a saját érettségi fokozata szerint képes az égi igazságok befogadására. Ezért mondják, hogy a hit az Isten különös kegyelme, amelyet mi csak befogadhattunk. De viszont a tömeg előítélete se lehet döntő szempont egy magasabb színvonalú álláspont érvényesülésénél, mert a *haladás* sohasem a tömegből, hanem mindig a vezetőkből, vagyis a kiválasztottakból indul ki. —

Az igazi haladás az, ha értelmünk művelésével és fejlesztésével együttjár érzésünknek a tisztítása és nemesítése is. E2J a két szárny csak együtt emelhet fel bennünket a magasba. Mihelyt az egyik megbénul, csak vergődni tudunk és nem szárnyalni. Még a földi *haladáshoz* is két egymást kiegészítő lábra van szükségünk. Hogyha az egyensúly közöttük megbomlik, az összhangnak is vége: vagy az értelem nyomja el a hitet, vagy a hit az értelmiséget. *Ne legyen tehát soha szívtelen az eszünk, vagy esztelen a szívünk.* Az első belevezet az anarchiába, vagyis az egyoldalú tévelygésekbe, a másik pedig a valósi fanatizmusba, amely kimerül a külső alakításokban és átcsap a gyűlölködő türelmetlenségbe. —

Csak az lehet értékes *haladás.*, ahol együtt fejlődik értelmi és érzésszerű tökéletesedésünk. Mindkettő azonban csak *a szabadság* napfényében tisztulhat és erősödhetik. —

Az igazi *haladás* abban áll, hogy az időbeli változásokat ne csak szemléljük, hanem azokba bele is illeszkedjünk és a megváltozott helyzeteknek az uraivá tegyük magunkat. Mi szabad lények vagyunk és a biblia szerint isteni képmások, akik minden egyéb földi teremtmények fölött állnak. Jól vigyázzunk tehát, hogy ne essünk a természet *szolgaságába*, hanem *uralkodjunk* felette! Emelkedjünk a napi események fölé és ne azok vonszoljanak bennünket maguk után szolgáláncan. —

A tisztuló lelkeknek mindig ügyelni kell arra, hogy *haladásunk* derűs és vidám legyen. Leeresztett szárnyakkal nem lehet repülni. A szomorúság a lelkek zászlója, amely nemcsak a fényüket homályosítja el, hanem megőrli ellenállási erejüket is. Az öröm föllelkesít, a bánat összetör. Ezért a szomorúság

gyászfátyol a lélek arculatján, amely megnehezíti a mi haladásunkat. —

Aki a köznapi élet vonalából nem tud *kiemelkedni*, annak még nincs erős szárnya, amely a magasságokban hordozhatná. Ezért *a haladása* is lassú. Nem repül szabadon, csak a földön cammog és az élet országútján mindig csak az árnyékos helyeket keresi, ahol megnyugodhatik. Miután pedig ez az út tele van korcsmákkal és vendéglőkkel, mindegyikbe betér pihenni. Nem csoda, hogy a versenyben lemaradozik és csak csigalassúsággal tud a végcélja felé *haladni*. —

A történelmi lendületek, amelyek az emberi *haladás* útfordulói, rendszeren zseniális megérzésekből indulnak ki. Bátran nevezhetjük ezeket „*evolúciós ösztönöknek*” is, mert nem értelmi mérlegelésből származnak, hanem a hiterős áramlatoknak feszítő energiájából. Nem töprengő átgondolások, hanem pillanatnyi megsejtések, a hiterő mélységéből kitörő villámlások. Nyugodtan elmondhatjuk, hogy nagyon alacsony színvonalon állna az emberi művelődés, ha a történelmi krízisek pillanataiban mindig a józan és mindent megfontoló értelem lépett volna a lelkesedés helyébe: mert *míg az ész csak analizál, addig a lelkesedés teremt*. —

Nem lehet igazi az a *haladás*, amely csak új szenvedéseknek a zsilipjeit nyitja meg a fuldokló világ számára. *Letiport szíveken csak véresen lehet emelkedni*. —

Hol állana a *haladás*, ha koronként kiválasztott vezéreket nem küldene hozzánk az ég, akik új eszmékkel és tisztultabb érzésekkel emelik művelődésünk színvonalát?! Mert *a haladás* sohasem a tömegeből indul ki, hanem a kiválasztottakból. Őket mondja az evangélium „*kovász*”-nak, akik a nyers és éretlen masszát lassanként áthatják és megerjesztik. Ők a magvetők. Belőlük indul ki minden kultúrhatás, amely a tömeget egy-egy új eszmével, vagy egy-egy magasabb érzéssel emelni és tökéletesíteni tudja. Őket nevezi az evangélium kiválasztottaknak. —

Semmit sem adnak ingyen. Haladásunk minden lépcsőjéért keményen kell megdolgoznunk. Értékessé és becsessé csak akkor lehet előttünk a saját *emelkedésünk*, hogyha *a mi* magunk eredménye *a mi* saját munkánk gyümölcse volt. —

Vajjon *a haladás*, az a merész emelkedés közelebb vitte-e

egy lépéssel is az emberiséget a boldogsághoz? Ez a kérdés. Mert mit használ a nagyság és a dicsőség összes ragyogása, ha az emberiség szenved és *haladásunknak* vérző szíveken ke)i keresztül tipornia? —

Szédítő magasság, csodás emelkedés! — íme ez a modern kor látóhatára; s mi a *haladás* mámorától ittasultan rohanunk szilaj ul tovább és tovább; csak azt nem vesszük észre, hogy vonagló testeken gázolunk keresztül! —

Az emberi haladásnak örök jelszava: „Excelsior!” Mindig csak előre és mindig magasabbra! Ezt jelképezte az Úr Krisztus csendes menybeemelkedése is az olajfák hegyén. És valóban minden egyes korszak csak egy-egy újabb emeletet rakhat arra az égbetörő babyloni toronyra, amelynek első alapkövét az ősök kevélysége rakta le *Szennár* mezején. De a nagy sikerek gögje ne zavarja meg a mi elménket! A sikerekből csak a munka a miénk, mert a siker dicsősége egyedül az Istené! —

Aki *haladni* akar, annak a saját lábán kell az utat *megjárni*, mert hiába ül le az árokba, hogy a kiterített térképben csak *nézegesse* az utat, amely a célhoz elvezeti. —

Sajnos, hogy *haladásunk* minden egyes lépcsőjét könnyel és vérrel kell megöntöznünk, mert nincs születés vajúadások és szenvedések nélkül. A megváltás törvényéből folyik, hogy minden újszülöttnak, legyen bár az ember, vagy egy eszme, vérben kell megtisztulnia. —

Amikor bensőnk legmélyében, vagyis érzésünkben valamely Istentől eredőt érzünk önmagunkban megindulni, álljunk meg minden erőnkkel az Isten eszményében és az *Ő* erejére bízva magunkat, most már gyermek-módra *haladjunk* nyugodtan tovább. —

Habár az állatok soha el nem bukhattak, az ember bukása mégis lerántotta őket is a mélybe, a zavarba és a szenvedésbe. Ennek a tiszta felismerése vezetheti az emberiséget arra a helyes belátásra, hogy *haladásának* egyedüli feladatait az emberi lélek tökéletesítésében keresse és találja fel. —

Vonal r e n d s z e r e k .

Minden egyes egyént csak a *saját vonaltörvénye* alapján

lehet helyesen értékelni és megítélni. Mihelyt a magunk értékét alkalmazzunk rájuk, beleszorítjuk őket a *Prokruszesz-*ágyba, ahol vagy természetellenesen kinyújtjuk, vagy pedig összepréseljük őket. —

Vonalainkból kiemelkedhetünk egy felsőbbbe, vagy lecsúszhatunk egy tökéletlenebb törvénybe, amely természetünket is rögtön megváltoztathatja; alacsonyabb vonalba jutunk, ami annyit jelent, hogy elbukunk. Mennyire megérzi ezt az ember» mikor helyzetét egy-egy bukás után összehasonlítja régi állapotával. Amazért lelkesedik: — bukóit helyzetét pedig szívbőii megutálja. —

Nem elég a bűnt anyagi és alaki szempontból vizsgálaim, hanem bele kell helyezkednünk érzéseinkkel embertestvéreink *vonarendszerébe*, hogy tiszta ítéletet mondhassunk felettük. *Senkit sem szabad a mi saját természetünk alapján megítélni, hanem mindig az illetőnek egyéni természetét (vonarendszerét) kell elsősorban tekintenünk, mert az ő természete az ő törvénye!* Mit tehet sokszor az a szerencsétlen róla, hogy születésének nyomorúsága, elhanyagoltsága, nevelésének ferdesége az erkölcsi érzéket benne meglazította? Sokszor a társadalom felelős az elzüllöttekért, mert ha szeretettel karolná fel a gyengeséget, nem volna annyi elbukott. —

Fény.

Fény. — Fényvillanások. — Világosság. — Égi világosság. — Égi fény. — Égi tűz. — Ősi tűz. — Napfény. — szivárvány. — Színek. Színérvés. — Sötétség.

Fény.

A fénynek is van árnyéka, amely azonban már nem valóság, hanem csak látszat. Mihelyt eltűnik *a fény*, vele együtt szűnt meg *az árnyék* is. Minden árnyék csak azt jelentheti,, hogy ott, ahol keletkezett, nincs jelen teljességében a fény. —

F é n y v i l l a n á s o k .

Mikor az anyagi gondok fekete felhői gomolyognak fölöt-

tünk, mindent sötétnek látunk. Pedig a felhők mélyében nagy *villámlások* cikáznak; *fények* lobognak fel, hogy egy-egy pillanatra tisztán lássuk, hogy nincs okunk reszketni a sötétségtől. A fekete felhők csak összeverődő párák, átmeneti jelenségek; ahogy összesűrűdtek, úgy fognak szétoszlani is. Felüdítik cseppjeikkel a hervadt mezőségeket s azután eltűnnek. Ez az oka, hogy nagy szárazságok után rendszerint nagy viharok jönnek; de még ezek is csak ködpárák. A csüggedő ember azonban mindezt nem látja meg a *villámlásokban*, mert nincs bátorsága szembenézni velük s ijedten csukja be a szempilláit a vakító *világosság fénylobbanásai* előtt. —

V i l á g o s s á g.

Nem lehet a ragyogó Napot egy lyukas ponyvával eltakarni. —

Ültesd a növényt a legbujább földbe, de zárd el a *világosságot* előle, satnya hajtása fel fogja keresni azt az egyetlen fénysugarát, amely esetleg beszűrődik' börtönének sötétségébe. Feléje sarjadza bágyadt hajtásait s mihelyt állandó összeköttetésbe léphet vele. rögtön megindul és új erőre kap. — Ilyen az ember értelme is; csüggedni és lankadni fog mindaddig, míg meg nem találja a fejlődéséhez szükséges *világosságot*. —

Nagy szerencsétlenség rothadó korszakban születni, mikor az egyetlen cél csupán az állati igények kielégítése; de ez nem ment föl bennünket kötelességeink kielégítése alól. Nincs jogunk tehát megtagadni földi küldetésünket és a véka alá rejtteni a magunkkal hozott *világosságot*. Az Istentől reánk bízott talentumot az evangélium szerint gyümölcsöztetni kell, mert beszámolni tartozunk róla egykor, hogy hogyan használtuk fel azt? —

Az államnak nemcsak uccák *világításáról kell* gondoskodnia, hanem az elmék *felvilágosításáról* is. —

A haldokló költő *Goethe Jobb világosság*” után kiált. Az ő szava az emberiség közös vágyódásának felkiáltása a *haladás* örök eszméje után. —

A bethlehemi hajnal volt az első fénysugár a világra boruló sötétségben. Ha az emberiség igazi békességet keres, ma is a bethlehemi jászolra tekint. Ennek egyik szimbóluma a *karácsonyi fenyőfa*, amely zöld leveleivel nem ismeri a herva-

dást és örök reménységet hirdet. Eme fa aranyos árnyékában métf ma is felüdülünk a gyermekszívek tiszta örömeiben. Ezt a *világosságot* várta a sinai hegytől kezdve a bethlehemi jászol megvalósulásáig az Úrnak minden prófétája... —

Csak az fél a *világosságtól*, akinek a lelke könnyen szep-lősödik. Aki a Nap szemébe mosolyogni tud és tiszta lelkének nincsenek rejtegetett titkai, az bátran sütkérezik a Nap tüzé-ben., —

Új világosságot és új hajnalhasadást vár a formákban ki-merült világ a hitélet és a tudomány kapcsolódásából. Szent János szerint: Új eget és földet várunk! — Érezzük, hogy a kulturális fejlődés és az egyetemes haladás szédítő magassá-gaiban egy korszakalkotó fordulóponthoz értünk. A *misztiku-mok* örök mélységeiből izgató új problémák vetődnek ismét fel-színre és megoldást követelnek. Értelmi fejlettségünkhöz és lelki érettségünkhöz méltó kérdések ezek, amelyek talán egy újabb két ezredév tökéletesedésének az alapköveit fogják a jövőendő számára biztosítani. —

Az Ige azért vette fel lelki megtestesülése pillanatában külső test gyanánt a *világosságot*, hogy átvezető hidat építsen a tiszta *Erőélet* és a külső anyagvilág között. A *világosságban* tehát már van bizonyos anyaghajlam és készség, amely sűrű-désében, a *fényben* jelentkezik legfinomabb alakjában és a *sugarakban* már kapcsolódni is tud az anyaggal. Ez a lelki világosság is elanyagiasodhatik és ledurvulhat az anyagi *tűz* vonaláig. Viszont visszatisztulhat napfényé, azután *lelki fény-nyé* és végül *színvilágossággá*, mihelyt a fénykörben egyesül az Igével. Ezt az alap gondolatot érezte meg *Zoroaster*, mikor az Istent a világosságban kereste. Így lőn a világosság Istenévé Indiában *Indra*, Egyiptomban *Osiris*, a görögöknél *Apolló*.

Mózes is az *égő csipkebokorban* látja az isteni jelenést, azután pedig a *Sinai-hegy villámaiban*. Sőt, még a kereszténység is a *Szentszellem* szimbólumává az *égő tüzes nyelvet* teszi, amely kiégeti a salakot a lelkekből és újjáteremtő erővé lesz a *tűzzel való keresztségben*. A *tűzszentelés* még ma is egyházi szertar-tás. —

Sok lélek szenved manapság olyan szellemi körben, amely telve van fényvel és *világossággal*. Ez a kör a *tudomány!* A bennelévők a ragyogó fénytől megvakulva nem látnak ki be-

lőle. Nem veszik észre azt a mindent felülmúló *másik fényeséget és tökéletes világosságot*, amely az *Úr Jézus igazságaiból sugárzik elő*. —

Égi világosság.

A felkelő nap is először a hegycsúcsokat *világítja* meg. Csak lassanként ereszkedik a völgyek mélyére. Így vagyunk mi is az *Égi világossággal*. Először a kiválasztottakat ragyogja be fényévei és csak azután veti sugarait a homályosabb és alacsonyabb rétegekre. Csakhogy ezt a fényt és sugarat az ember nem az értelmével fogja fel, hanem szívének megérező képességével. —

Égi fény.

A mindent bevilágító *égi fényt* a tárgytól elvontan szemlélni és önmagában égni és lobogni már csak megtisztult lelki szemeinkkel tudjuk. Így látta *Mózes is Hóreb hegyén* fellángolni a *szent tüzet* a csipkeboborkban. Ez a tűz mint fényoszlop (shekinah) vezette később népét a pusztaságban. Ez ragadta Elizeus víziójában tüzes szekér gyanánt az égbe a legnagyobb zsidó prófétát: *Illést*. Eme szárnyas tüzkerekeket látta villám gyanánt cikázni *Ezekiel* is a víziójában. Ez vakította meg *Sault*, mikor *Damaskus kapui előtt* lesújtotta a lováról, hogy fölemelkedjék a porból, *mint Szent Pál*. Így lett az üldözö farizeusból az Úrnak legdicsebb apostola! Ez lobogott égő nyelvek alakjában az apostolok fejei körül *a legelső tüzes pünkösöd ünnepén!* —

Égi tűz.

Az *égi tűznek* minden egyes szikrája megszámlálhatatlan fénypontokat gyűjt lángra, amelyek majd ha összecsapnak, *lángba borítják az egész világot*. Ilyenkor ünnepel az egész végtelenség. — És vájjon mi történik akkor, ha egy ilyen kiválasztott égi szikra belerohan a földi göröngyökbe és a menyei fény kialszik egy földi mocsárban? Bizony, elanyagiasodik és ekkor mint *pusztító erő* szolgálja öntudatlanul az isteni bölcsesség céljait, aki vele a rosszat is a *haladás* eszköz* zévé teszi és jóra változtatja. —

Ősi tűz.

Hol van a földi tűz, amelyet meg kell gyújtani és folyton táplálni, hogy égjen, attól az *ősi tűztől*, amely az idők mérhetlensége óta önmagában izzik és izzani fog mindaddig, míg a földön, illetve a végtelenségben minden atom meg nem tisztul és nem lesz többé egyetlen anyagparány sem, amelyre az *őstűznek* hatóereje volna?! Sőt, majd ha egykor bekövetkezik, hogy céltalanná fog válni a testi tűznek minden alakja, az izzó *ősi tűz* még mindig keringeni fog mérhetetlen időig, egy új természetű öntudatlanságba merülve, hogy önmagában újra érték és sejtelmességével egy új erkölcsi próbája legyen az új időknek. —

Napfény.

Árnyakat ne engedj soha a szívedbe. De te se vess másra árnyékot. Ne keresd a *hibákat* másban, csak magadban. Tépd ki gyökeresen a szívedből a szárazságot és üdülj fel a *Napsugárban*. Csak a Napfény tud mindent beragyogni. Mikor felkel, ránk mosolyog, hogy dalos szívvel tudjunk egész napon át dolgozni és amikor lenyugszik, elpirul helyettünk, hogyha a szívünk valamiért nyugtalan.

Szivárvány.

A vízőzön után feltűnt az égen az *első szivárvány*, a legelső, amely talán nem is vízpárán megtörő napsugár volt, hanem *a megváltás után esengő embernek* könnyéből és a könnyörülő Isten szívének sugárzó mosolyából szövődött... —

A szivárványban se tudjuk egymástól elhatárolni és különválasztani a színeket; pedig száz és százféle színárnyalatokat tudunk megkülönböztetni benne: nem tudjuk, hol kezdődik az egyik és hol végződik a másik. — Az emberi életvonal is ilyen egymásból eredő változásoknak folytonos fejlődési folyamata. —

Színek.

A *rózsaszínnek* csak az tudja átérezni az üdítő tisztaságát, akinek még az érzései tiszták. *Ez a szín* az égi örömöknek és

a földi vidámságnak a keveréke. De-míg a tiszta *fehér* az angyaloknak a színe, addig a *rózsaszín* a tündéréké. Ebben máivan valami földies. —

Színérzés.

Tessék csak valakinek a szeme elé huzamosabb ideig egy bizonyos színt tartani, más színek iránt egy időre elveszti *érzékét* az ember. —

Sötétség.

Szegény vaksi ember az, aki *csillagos éjszakában* sem tud az égi csodákban gyönyörködni, mert csak a *sötétségbe* mereszi a szemeit. —

Ha *sötétségben* kell élnünk és küzdenünk, az nem hsj; *csak mi bennünk ne legyen sötétség!* —

Ott, ahol megszűnik a világosság, ott csak tapogatózva haladhatunk tovább, mert a *sötétség* útja nem vezethet a világosságra. A világosság hatol be a sötétségbe, és nem a sötétség a világosságba! —

Férfi és nő.

Férfi és nő. — A nő. — A női szív. — Női erények. — Női életcél.
— Az ósaszony. — Női egyenlőség.

F é r f i és nő.

Férfi és nő együttvéve egy egész ember, mert egymást öntudatlanul kiegészítik. A *férfiben* az értelem, a *nőben* az érzés van túlsúlyban. Ezért a *nő* alaptermészeténél fogva magasabb életvonalban él; tisztább lény, kevésbbé önző s tud lemondani és áldozatokat hozni. *Férfi és nő* nem élhet egymás nélkül, mert kölcsönösen érzik egymásban a hiányzó részüket. Ezért *a nő a férfi árnyéka*. Ha utána futunk, fut előlünk; ha előle futunk, fut utánunk. *A nő a férfi szárnya; a férfi a nő lába*. Egy *szerető nőre* bátran rábízhatja az ember az életét,

a becsületét, szóval mindenét. *Csak a nőt ne bizzuk önmagára,* mert férfi-támasz nélkül a nő saját lábán megállni gyenge, biztosan elveszti önmagát. A férfi *érzést* a nőből merít; a nő pedig *erőt* a férfiből. —

A *férfi* cselekedeteiben mindig benne van egy elrejtett női indítás is! „Cherchez la femme!” Keresd az asszonyt! Viszont a férfi cselekedetei visszahatnak a nő érzésére és azt finomítják, vagy durvítják; jobbra, vagy rosszabbá teszik. Egy asszonynak a megváltója, vagy kárhozatba döntője mindig az a férfi, akit szeret. Ezért elmondhatjuk, hogy *a nő sorsa a férfi.* Igaz, hogy a sors Ura az Isten! —

Oh! Egy, tiszta lelkű *gyengéd asszony* sokkal közelebb áll az Istenatyá érző szívéhez, mint egy erejében öntelt férfi, legyen bár az a legcsodáltabb lángész. A *nő* azért soha el ne felejtse, hogy hivatása nem a férfi erejének kihasználása, hanem ennek a megfinomítása. A *nőt* a férfi ereje emeli. Viszont a férfierőt a *nő* tisztítja és finomítja könnyűvé. Így adta őket a Teremtő társul egymásnak, hogy kölcsönösen egymás által tökéletesedjenek. Mihelyt a világban ez az igazság belátásra fog jutni, meg lesz oldva a legkényesebb szociális probléma. Ekkor lesz igazán egyenértékű élettársa a nő a férfinak. —

A *férfiban* ellenállhatatlansági természeténél fogva túlsúlyban van a testi irány. A *nő* egyenletes égi természeténél fogva inkább befelé él. Iránya is jobban lelki. Ezért a *nőben* az érzékies élet már közfelfogás szerint is súlyosabb beszámítás alá esik. Az ilyen bukások a nőt megalázzák. A tisztaság pedig mindig felmagasztalja. Így érthető meg, hogy miért tartják nagyobb tisztátalanságnak az asszonyban az érzékiséget, mint a férfiban? Ezt ők maguk is érzik, mert míg a *férfi* dicsekszik vele, addig a *nő* hallgat és szégyenli. A férfiban érzékiségben nyilatkozik meg az állat. Lelkiismeretfurdalás nélkül tud elpusztítani egy asszonyt. Erőszakos, mint az éhes vadállat, aláveti magát a zsákmányára és falánk gyönyörűséggel képes darabokra széttépni. Ha pedig már jóllakott és betelt vele, megfordul és otthagyja. Az asszonynál még az érzéki élet is inkább lelki jellegű, mert többnyire a szeretet viszi rá. —

Amíg a *nő* eltűnni vágyódik, addig a *férfi* feltűnni akar. Ez az oka, hogy amíg a női természet többnyire alázatós és önmagába rejtőző, addig a férfi kevésbé és kitörő. A tért nem

szerényen betölteni, hanem elfoglalni akarja. Kitágulni és érvényesülni mindenáron. —

A biblia legmélyebb gondolata, hogy a *nőt.* az Isten a *férfi* testéből szakította ki. Ezért érzik meg egymásban a hiányzó lelki és testi részeiket. —

A nő.

Az ókorban a nyomor volt a nő sorsa; osztályrészük a megvetés, helyzetük a rabszolgaság volt. Szeretném ezt minden *nő* szívébe véteni, hogy soha el ne felejtsek, hogy az a *diczfény*, amely most a női homlokot tisztelettel övezi, a bethlehemi jászolnak a világossága. A jövőben ti hősök, szenteljétek ezentúl hőstetteiteket; ti költők pedig lantjaitokat a *Szűzanya tiszteletével* a *nő* védelmére, hogy az eltiprott, lenézett Asszony szeretete legyen ezentúl a férfibecsvágnak legnagyobb jutalma. —

Veronika! *Női* szeretetnek hősiek gyengédsége! Ráismerek benned a női szívekre! Minden nemes női szívnél készen van a *Veronika kendője*, valahányszor könnyet és verejtéket kell letörölni. Így van jól, hisz minden szenvedőben Krisztus arcát törölgetik. —

Csak midőn a keresztény eszmék a nagy tömeget is áthattották, léptek előtérbe eszményibb felfogások. Csak a kereszténység emelte a *női tekintélyt*, mert mikor a nőt anyává tette, dicsteljes alakká is tette személyében a női nemnek mind a két osztályát: *a szüzet is, az anyát is.* —

Vegyétek ki a *szeretetet* a *nő* életéből és pokollá tettétek az életét; a hímport töröltétek le a lepke szárnyáról. — Oh, az az ártatlan *leány*, aki érzéseinek szüzi hamvát, eszményeinek teljességét, szerelmének szent tudatlanságát viszi az oltár elé, — nem betegápolónak, hanem *feleségnek* akar menni új otthonába. Szívet szívért, érzelmet érzelemért akar cserélni» hogy a legbensőbb lelki egységben összeforrvá, közösen ápolhassák azután a *házi tűzhely* szent erényeit. —

A világrendi összhangot sértő zavart, amely az *ősbukás* átka, csak jóssággal lehet kiegyenlíteni. Az erőszak leigáz, de nem javít; lesújt, de nem emel. Pedig ez a föld siralomvölgy, ahol sebeket kell bekötözni és könnyeket letörölni! Talán

azért is alkotta az Isten olyan puhává és finommá a *női* kezét, hogy tudjon gyengéden simogatni, hogy soha fájdalmat ne okozzon. Még csalódásaink sírjára is csak virágokat ültet. —

Hálás megindulással írom e sorokat, mert börtönöm szenvedéseiben és nyomorúságaiban gyengéd *női szívek* nyújtottak nekem enyhülést. Nemcsak onnan kívülről, hanem a börtönömben is. Három kedves ápolónővér segítette hordozni a terheimet, amit férfitestvéreim rám raktak. Mit mondjak róluk? Miután kiszakítottak az egész világból, ők lettek bennem az én egész világom: édesanyám, lányom, ápolóm és vigasztalóm. Róluk neveztem el könyvemet, „*Börtönvirágok*”-nak, mert ők lettek az én börtönömnek virágai, miután más élővirágot a börtönbe behozni tilos. —

Amíg a *női szívek* tisztaságát földi mocsok be nem szennyezi, addig szívük húrjain angyalok hárfáznak és menyei sugalmazásokat énekelnek. —

Mikor *Mózes* a szomjúságtól lankadozó zsidókat a homok-sivatagba vezetgette, eljutottak *Szar* pusztájában egy kisebb oázishoz *Marába*, amelyet egy forrásvíz öntözött és kövér kaktuszoknak és karcsú pálmáknak árnyas kertjévé *tett*. A szomjas vándorok tikkadt ajakkal szűröcsölték a vizet; de még csak lenvelni sem tudták, mert keserűsével égette a torkukat.

Csalódva kiabáltak az Úr prófétájára: Miért hoztál ki bennünket ide? Hogy szomjan haljunk? Mit igyunk? Ekkor *Mózes* égi sugalmazásra egy *fatörzset* dobott a forrásba, amely a vizet megédesítette és ihatóvá tette. Ilyen fát dobott az isteni Kéz is a földi keserűségek vizébe, mikor a férfi testéből kiszakította a *nőt*, hogy örökké mellette maradjon és az oldalánál álljon. Úgyis mint anya, úgyis mint hitves, úgyis mint bájos leánygyermek. A *női* lényiség *Máriában* jutott tökélyre, mert egyedül *Ő* egyesíti magában a szüzet is, az anyát is. Ezért lőn a leg-tökéletesebb *női* lénynek a neve *Mára*, vagyis *Mária*, szószerint keserűség. *Ő* foglalja magában minden keserűségünket, hogy azt részünkre felüdítő édes vízzé változtassa át az ő szent Fiának a *keresztfájával* —

Madách Évája virágos lugast csinált, árnyas pihenőt az érette dolgozó férfinak, fészket a tiszta szerelemnek, csendes nyugóhelyet a bölcsőben szunnyadó kis madár fióknak. A nő által alkotott minden családi fészek egy-egy szentély, hogyha

betöltjük azt nemes és emelkedett érzésekkel. Az *anyaszív* még az ácsmühelyben is fel tudott egy *Istenfiút* nevelni. —

A legtöbb *nőnek* van egy titkos fiókja, ahová az ékszereit, kedves leveleit, hervadt virágait és múltjának értékeit elzárja. És hogyha nincs, akkor ezeknek az emlékeknek a *szívében nyit* egy titkos fiókat. —

A *csúnya nők* között sokkal kevesebb az ostoba. Tudom, hogy ezzel sok ellenséget szerzek magamnak, mert bízón nagyon okosnak kell már lenni annak az asszonynak, aki komolyan elhiszi magáról, hogy csúnya. —

Bárminő szép és ifjú legyen is egy asszony, egy tisztalelkű fiatal leánnyal nem tud többé versenyezni. A szerénységet és szelidséget, a kedvességét még tudja utánozni, de a naivitását már nem, Ezt a bájos gyermekvonást az élet már letörölte róla, mint a gyümölcs hamva a fogdosás. Azért az ilyen gyümölcs is lehet édes, zamatos és ízletes, de az *érintetlenség* hamvát már nem lehet rá visszarakni. —

A *nőkről általánosságban* nem lehet semmi rosszat mondani anélkül, hogy őket magunkra ne zúdítsuk. De hogyha csak *egy* nőről beszélünk rosszat, az már csemege nekik, amit nagy gyönyörűséggel tudnak élvezni. —

Mikor az ember *megnősül*, azért veszi el a párját, amit az mint leány neki *beszélt*. Elválni pedig rendesen azért szoktak tőle, amit az mint asszony *cselekszik*. —

A *nő* jobban örül egy-egy hízelgő szónak, mint egy hódoló tiszteletnek. A tiszteletlenséget is könnyebben megbocsátja, mint a közömbösséget. —

A *nő* leánykorában olyan, mint a virág. Anyaságában pedig olyan, mint egy gyümölcsbe érett virág. —

A *nő* természetének gyengédsége, szívének nemes részvéte s egész kedélyvilágának berendezése folytán a családi életre, a gyermeknevelés önfeláldozó munkájára van hivatva. A *nő* csak szerető férje oldalán lehet boldog, mert az isten még a nők lángeszét is a szívükbe helyezte. —

A napi életben gyakran előfordul, hogy a legtöbb férj a felesége nélkül sem cselekszik, mert a *női megérvés* biztosabb tudást nyújt neki, mint a saját értelmi gondolata.

Ezért bűn, hogy a modern *női* nevelésben nem akarják figyelembe venni a *női nem* különleges képességeit. Ahelyett, hogy érzésvilágát fejlesztenék és tökéletesítenék, együtt nevelik a fiúkkal *intellektuális* alapon. Pedig az ilyen kiképzés a *nőben* még nagyobb rombolást végez, mint a fiúban, mert az ő megérző képessége sokkal magasabb tehetség, mint az elméleti megértés. —

Nem igaz, hogy a nő a gyengébb nem. Ezt csak a testi erő szempontjából lehet róluk állítani. De ez nem lehet döntő szempont. Egy díjbirkózóra sem mondhatjuk, hogy értékeesebb ember, mint egy finoman érző művész, akinek talán az izomrendszere nincs annyira kifejlődve. Aki az embereket csupán a testi előnyeik alapján értékeli, az embertársait tisztán állati szempontból mérlegeli. —

Felsőbb életvonala miatt a *nő* volt a földön az, aki tényleg az igazi bukásnak kezd ősoka volt, mert ő képviselte az idők elején a *legfelsőbbet*, a legmagasabb életvonalat a föld anyagvilágában. Már pedig a bukás csak a legfönről indulhatott meg, ezért az asszonynak először kellett elbuknia. —

Az a legtökéletesebb asszony, akiről legkevesebbet beszélnek. —

A nők általában zárkózottabbak és szeretnek eltűnni egy bizalmasabb körben, vagy magányban. Főleg abban, akit szeretnek. —

Az emberiség életében a *nők* fognak előbb az érzékiségtől megtisztulni, mert asszony által született a test és asszony által halt meg a Lélek. Asszony által kell tehát meghalni a testnek és föltámadni a Léleknek. Ezért nem a férfinak kell eltűnni az asszonyban, hanem megfordítva. —

A nő akkor boldog, ha magát a szeretetben kimerítheti. Mennyi finomság, ízlés, lelki emelkedettség van egy igazán szerető gyengéd *női* szívben! Már maga a nőiesség is csupa érzés. Puha, leheletszerű finomság. Az igazi tökéletes *nő* lényeg könnyű, mint a galamb pelyhe. Egy lehelettel elfújhatjuk. Egy érintéssel vasnál erősebb békókba verhetjük. Annyira könnyű, hogy szinte észre sem vesszük. Ez az oka, hogy egy tökéletes nő senkinek sem teher és szinte eltűnik az érzékeink elől. —

A nő szomjúhozza a szeretetet, mert ez az ő eleme. Nélküle elhervad, mint a sivatagban a szomjas virág. Nem tud élni szeretet nélkül. Míg alacsonyabb vonalban él, addig csak szeretettni vágyik. Mihelyt azonban a lelki finomságnak tisztább vonalába emelkedett, akkor már lemondásokra is képes, így lesz a finomság a lemondásban erővé. Az erő pedig az alázatosságban hatalommá. —

Mivel a nő csupa érzés, épen azért a sokféleség variációja. Nemcsak mindegyik nő más és más, hanem talán nem is léteznek két egyforma női lény. Sőt még ugyanaz az asszony is minden alkalommal más és más. Általában véve a nő igazi delej lény és csupa érzékenység. Szinte öntudatlanul kapcsolódik valamely látható, vagy láthatatlan áramlatba. Ezért sodorja őt olyan könnyen magával a divat. Egy nő rögtön kész egész lényével bekapcsolódni egy-egy megindult új áramlatba. —

Amíg egy nő nincs megrontva nőies természetében, addig minden szépért, jóért és nemesért tud lelkesülni. Tűr, szenved és kész elviselni minden fájdalmat és gyötrelmet azért, akit szeret. Kész minden megváltó munkára és habozás nélkül tudja, ha kell, odadobni az életét is érte. Milyen szerény, alázatos és csendes tud lenni, mihelyt valamely eszmény, vagy mélyebb érzés őt megragadja és magával sodorja! Tud hinni és remélni, mert szeretni tud! —

Bölcsen rendezte az Úristen, hogy még a legzseniálisabb férfit is egy jóságosan gyengéd *anyaszív* nevelheti csak tökéletessé. A nő szeszélyes, ingadozó és bizalmatlan is, hogyha nincs egy biztos támasza. Helyes vezetés mellett azonban minden önfeláldozásra kész isteni eszköz; magára hagyatva ellenben kész veszedelem. —

Amely asszony mindig valami nagyot akar, az sohasem csinál semmit. —

A nőt hasznossá nem az akarata, hanem engedelmessége és alázatossága teszi. —

Egy igazi *asszonynak* kicsinyes pillanatokban mindenkor nagyok, nagy pillanatokban pedig mindig kicsinynek kell látszani. Az ő igazi rendeltetése és élethivatása a nemesítő *szeretet*. Csakis ilyen szeretet által lesz alkalmassá, hogy az Úr kezében

egy-egy férfi emelkedésének és erkölcsi haladásának az eszközüvé legyen. Életének ez az egyetlen célja. De ez az igazi öröme és boldogsága is. Ezért minden nő ösztönszerűleg csak egyet tud szeretni igazán. —

Egy asszony lelki emelkedettségének a fokát mindig az ő engedelmissége és alázatos önátadásra hajlandó természete jelöli meg. Csak annak a *nőnek* vannak küzdelmei, akinek az értelme túlsúlyba jut az érzései fölött. Az ilyen küzdelem pedig nemcsak kimeríti, hanem szerencsétlenné is teszi. Letörli róla a *nőiesség* zománcát és ép olyan szálnalmas alakká lesz, mint amilyen egy effeminált férfi, akit senki sem vesz komolyan és csak mosolyra készlet. —

Egy *érzéki nő* megigézni és leigázni akarja a férfit, hogy rajta uralkodhassék és így pusztíthassa el. Játszik velük, mint a macska az egérrel. Gyönyörúséggel pofozza a halálba. Ezért egy érzékiségbe mélyre lebukott nagyon bűnös asszony olyan, mint a vulkánikus talaj. Forró, száraz hamuréteg hervasztja és folyton perzseli a tüzes salak. Sötét tüzével vakít és bűzölög. Összeéget és fojtogat. Minden pillanatban kitörésre kész és rázkódtatásokra képes. Egy öntudatlanul érzéki életet élő *asszonyról* valóban elmondhatjuk: nem tudja, hová sülyedt. Sőt talán még azt sem, hogy mi történik vele. Az ilyen rettenetes eltévelyedésből csak nagy lelki, vagy testi szenvedések tudják az elbukottakat kiemelni, mert az érzékiség ellen a legbiztosabb gyógyszer a szenvedés. Magunkról tudhatjuk, hogy a testi, vagy a lelki fájdalmakban összetört lélek rendszerint utálattal fordul el minden testi kicsapongástói. —

Egy *nő* csak akkor érzi magát igazán boldognak, ha kiemerítheti önmagát a szeretet végtelenségében. Ha érzi, hogy hézagot pótol és van valakije, akinek ő nélkülözhetetlen! —

Egy nő, aki életében még sohase szenvedett, csak azért él, hogy másoknak okozhasson szenvedéseket. —

Valamint egy *asszony engedetlensége* lön egykor az emberi nem lelki halálának oka, akként egy *asszony engedelmsége* lön az emberi nem lelki üdvének eszközüje. Az egyiket a *sötétség* angyala csábította Isten törvényének elhagyására; a másikat a *világosság* angyala bírta rá, hogy az isteni parancsnak engedelmeskedve, az emberiség megváltását elősegítse, így mentette meg az egyik nő azt, amit a másik elvesztett. —

A nő örökösen lesben áll, hogy mikor melegítsen fel egy hideg szívet, mikor simítson el egy-egy redőt és mikor töröljön le egy-egy könnyet. Az *önfeláldozás készségének* ez a folytonos várakozása a nő szeretetének a legnagyobb lelkipróbája. És hogyha magát ebben ki nem merítheti, önmagát égeti. —

Minden nőben van valami benső elrejtőzöttség és titkozatosság. Szeretni minden asszony tud, ha már semmi egyebet nem is tud ezen kívül. Sőt, ha valamit megtanul, arra is mindig csak az érzése tanítja meg. Ezért egy asszonymak legyőzhetetlen ereje a *szíve*. Ellenben a legtöbb esetben már ellenállhatatlansági ereje nincs. Ezt ő már csak az ő kiegészítő részéből, a férfiből merítheti. Ezért az Isten minden *nőnek* kijelöl egy lényt, akinek éljen. —

Minél parányibb alakban tükröződik vissza a végtelenség, annál csodálatosabb és szebb. Ez általános igazság, amely minden művészetnek az alapja. A festő is tenyéryi vászonra kívánja varázsolni az égnek mérhetetlen magasságát, a földnek súlyérzését, a tengerek viharos erejét. Egy parányi pontban, az emberi szemben akarja visszatükröztetni a lélek, végzetlen végtelenségét. A szobrász a holt kőbe, vagy agyagba kívánja belevinni a mozgási, az életet, vagy legalább is ennek látszatát. A zeneköltő is egyetlen hangba szeretné a legtökéletesebb érzést kifejezni. Sőt maga az érzés is sokszor egy odavetett tekintetben próbálja magát tisztán láthatóvá tenni. És minél egységesebben, összhangzóbban van valami feltüntetve, élesen szembeszökő részletek nélkül, annál tökéletesebb a kép is. — Ilyen képe lett a *parányi asszony* is az Istennek. Mert az „idők legelején”, amikor az összes létrejött valóságok a még akkor romlatlan erőnek tisztasága folytán óriási arányú alakokká fejlődhettek, az *asszony* lett közöttük a legparányibb alak. Természetes, mert hiszen teljesen lelki természeténél fogva elfoglalt vonalát megtartani törekedve, nem voltak még akkor ellenállhatatlansági hajlamai, amelyek folytonos kifelé töréseikkel a testnek növekedéséi idézik elő. —

Az „idők elején”, a bukás előtt a nő uralta megérzésével (intuíciójával) szellemileg a férfit és közvetlen bele tudott kapcsolódni a magasabb szellemvilágba is. Ez pedig azért volt így, mert lényének az alapja anyagtalansabb és szellemibb, mint a férfié, mert egyenletesség! alapra, érzésre van felépítve. Lelki szempontból tehát az asszony lényé alapjánál

fogva már közelebb áll a célhoz, a *végleges megtisztuláshoz*, mint a férfié. Ma is a legmagasabb és a legtisztább szellemkörrel leginkább *asszonyi* lelkek közvetítésével kapcsolódhatik össze az anyagvilágban élő férfiszellem. —

Lovagiassággal mi férfiak is tartozunk egymás iránt; annál inkább *a nők iránt*. Mert a nőnek nincs más helye: vagy a piederstál, vagy a sár. —

Egy mosoly a nő arcán többet ér, mint a logaritmus; egy csillogó könny a szemeiben többet mond, mint ezer tinta-csepp. —

A női szív.

Minden *női szívben* elrejtett érzések ismeretlen kincsei rejtőznek. Ezeket csukott ajtók őrzik. Sokszor a legokosabb nő se tudja, hogy milyen értékek hevernek a kincstárában. Férfiszemek előtt pedig azért nem nyitja föl, mert fél, hogy az ő vélt kincseit értéktelen cifra üveggyöngyöknek fogják találni és kinevetik érte. —

Nehéz sors a gyászos özvegység. Mikor a támasz kitörik a futó virág tövéből; mikor egy elhagyott *női szív* hervadásnak indul, mint ősszel a megszedett szőlőtőke, — az ilyen szomorúságot csak egy *női* lélek tudja átérezni. De ennek a kimondásához az Isten szavak helyett még nekik is csak könnyeket adott! A régi boldog gyermekleány hollófekete haját is lassanként behintette ezüst hamvával az idő. Most már csak a feledés ajándékaért imádkozik! Csakhogy vannak orgonavirágzások, amiket soha többé nem lehet visszahozni!... —

Női erények.

Minden Istenhez vezető lépcsőfok egy-egy égi erénynek a nevét viseli: szenvedés, lemondás, önzetlenség, tisztaság, türelem, önfeláldozás, alázatosság, engedelmesség, szelídség, hűség, irgalmasság, jóság, elnézés, megbocsátás, amelyeket összességükben a *szereket* virágainak nevezünk. — Ezek mindmind csak a kiváltságos női szíveknek a kivirágzásai: *női erények*. Bizonyára ez az oka, hogy mindazon nyelvekben, amelyekben a nemeket megkülönböztetik, minden *erény* nőnemű. —

Női életcél.

A *férfi* életcélja, hogy küzdjön, alkosson; fejlessze ki a teremtő munka küzdelmeiben az akaraterejét és az egyéniségét. A *női életcél* pedig eltűnni az erőben, hogy azt befolyásával észrevétlenül alakítsa át gyengédséggé, finomsággá és jósággá. —

II. Vilmos a *nő életcélját* négy *K.* betűs szóban foglalta össze: Küche, Kinder, Kleider, Kirche! —

Hiszem, hogy a *nő* végzete a férfi érzéseinek a tisztítása és felemelése. A férfi szívébe a tisztább és finomabb érzések mindig a női szívekből jönnek, viszont a nő erőt mindig a férfi befolyásából merít, mert ha a férfilélekben az alkotás erőfeszítésében elnémul az az égi szó, amely tetterejét *új célok* felé irányíthatja, akkor rendesen jön egy-egy biztató égi hang. Ez mindig egy-egy gyengédebb női szív érzésein keresztül ébred a férfiban visszhangra és költészetté, szívjósággá, önfeláldozássá, szerelemmé lesz benne. *Ez az igazi női életcél:* az élet eszményesítése, a szenvedések megenyhítése, a férfi becsvágyának és munkakészségének a felébresztése; röviden: elsimítása a földi durvaságoknak, mert az Erő, még ha igazságban érvényesül is, de szeretet nélkül akar hatni, mindig kegyetlen. —

A *női életcél*t három szóban foglalhatjuk össze: Szeretni, szenvedni és lelkeket tisztítani! —

Az ő s a s s z o n y .

Az *őssasszony szépsége* nem a mai fogalmaknak megfelelő szemléleti szépség volt. Benne az asszony legfensőbb lényege, a láthatatlan *érzés* volt meg olyan tökéletességben, amelynek látható kisugárzása már alig van, de annál inkább érezhető. Aki a testet, az anyagot, a külső alakot imádja, annak az *asszony ősmintája* a maga eredetiségében aligha lenne feltűnő jelenség. Az úgynevezett testi szépségnek még csak a sejtései vannak meg benne, miután a test, mint anyag, még nem volt teljesen kifejlődve. Aki azonban magasabb szempontból nézve már nem az anyagot, hanem az érzésnek megsűrűdött szépségét keresi és látja meg az *asszonyban*, az nem gyözné bámulni a finomságait, azt a különbséget, sőt ellentétet, amely az *anyagvilág és a lelki világ* törvényei között fennáll. —

Megtaláljuk az Isten Erőtestének, a végtelenségnek mindennemű elválkozásában a véges *női* testtel való hasonlatosságokat is, mert az asszony benső világából tört ki először a bukás vágya; majd mint tűzkitörés, maga a bukás. Megtaláljuk benne ugyancsak a végtelenséghez hasonlólag a teremtést is, teljes lefolyásában: gyermekeinek a létrehozásában. De megtaláljuk az asszonyban a *megváltás* isteni eszközét is, mert ő adta alázatos engedelmességgel a bukott világnak az Úr Jézuta, aki *Anyától* lett, hogy ilyen módon jelezze, hogy a megváltás ismét visszakerül az *asszonyi* lénybe. Ahonnan kiindult *a bukás*, onnan indult ki *a megváltás* is. —

Női egyenlőség.

A nők alárendelt helyzete bűneinek ferde megítélésére csak egy tiltakozó szó emelkedett ki a századok durva barbarizmusából s mint fénysugár villant meg a ködös homályban. Egy bűnnélküli Alak áll elő, ajkán az örök irgalom szent szavával s nem menti ugyan a gyengeséget, a bűnt, de vádolja a durva visszaélést: „Aki közületek bűn nélkül való, az vesse rá a legelső követ!” Mély értelmű, csodálatos szavak ezek, amelyek a *nők egyenlőségének* alapjait vetették meg. —

A *női nem* felszabadulása ma is a legérdekesebb társadalmi reformkérdés. Alapoka a *nő* lelkének isteni mélyében van. Az asszony is érzi immáron, hogy neki nem egyedüli és kizárólagos hivatása az anyaság, hanem részt akar venni, habár ma még nem egészen egyenletesen, az evolúció munkájában is. Ha majd teljesen megvilágítva és tisztázva lesz a földön minden kérdés és felelet, ami ma még homályos és zavaros és ki-ki elfoglalja majd illető helyét a megváltás munkájában, ott fogunk tényleg látni minden valóságos asszonyt a krisztusi eszméknek nyilvános szolgálatában. Helyüket pedig az ég és a föld, a szellemvilág és az anyagvilág birtokosai: a férfiak között olyan tökéletesen fogják a *nők* sok százezrei is betölteni, amint ezt most csak kivételesen teszik néhányan. —

Föld.

Földi vándorlás. — Földi javak. — Földi élet. — Földi paradicsom. — Termőföld. — Anyaföld.

Földi vándorlás.

Ha egy *marék földet* a kezünkbe vesszünk, benne van a növényi életnek minden elrejtett szépsége. A kinyílt virágnak csodálatosan szép színei, szirmainak puhasága, selymes fényessége és fönséges illata. A holt és önmagával tehetetlen anyag *az életérzés* bekapcsolódásával élővé, mozgóvá és érzővé lesz. Vájjon ki hinné, hogy *az a földparány* a növényben illattá és szépséggé változik? *Az állat* testében erővé és mozgássá, *az ember* agysejtjében pedig gondolkozó paránnyá? —

Oh! milyen jó beleérezni a *föld életébe*. Érezni, hogyan dolgozza fel a növény a földet. Belőle szövö a ruháját. Belőle meríti a szerves élet fenntartására szolgáló tápanyagokat: a tejet, az olajat, a zsírt, a cukrot. Az egyik növény gyógyszer von ki belőle, a másik mérget. Így lesz *a föld* az anyagtesti életnek anyaméhévé, a teremő erőnek a munkatársává. —

Oh! Ha *a Föld* összegyűjthetné az Úrtól nyert lelki kincseit! Egy templom lenne *a Föld*, ahova lejönnének az Égből bámulni a tiszta angyalok. Seholse olyan szép a szenvedés, és a küzdelem, mint *ezen* a földön, mert itt olyan csodálatosan szép, hogy már puszta szemlélete is önkívületbe ragadja a lelkeket. A Földnek már az anyaga is olyan, hogy egy Istennek adhatott testet belőle! —

Földi javak.

Az ember csak letéteményese a *földi javaknak* s minden visszatartott fölösleggel a *szegények* javait tulajdonítja el. —

Én is, mint egykor *Spinoza*, sorbavettem, mi az, amit a világon a *legjobb*nak tartanak? *Három* ilyen földolgot találtam. *Az első*: a gazdagság, *a második*: a külső méltóságok, címek, rangok és egyéb haszontalanságok, *a harmadik*: a testi élvezetek és gyönyörűségek. De amikor mindezeket egyenként elemezzük, rájövünk, hogy *ezek nem világítótornyok*, hanem *csak lidércfények*. Mámoros fővel, vakon rohanunk utánuk,

mint az éjjeli bogarak a villamos lángokba és csak akkor jövünk észre, amikor a szárnyainkat már összeégettük. Ilyenkor azuán lehullunk a mocsárba, mint a kiégett rakéták szenes hüvelyei. —

Földi élet.

A földi életnek nincsen más célja, mint a megtisztulás. *A földön* átélt szenvedések váltják ki belőlünk a lelki feszüléseket, amelyek a tiszta érzéseknek a termőföldjei: létrafokok, amelyeken az égbe kell emelkednünk. —

Földi paradicsom.

Bizony, ha minden ember *csak egy* virágágyat gondozna kertjében, *paradicsom* lenne a tanyák, a falvak környéke! Csak az embertől függ, hogy az legyen, mert *a föld már régen* türelmesen vár rá! —

Termőföld.

Sokszor a *termőföld* sem tehet arról, hogy tápláló erejéből izmos tölgerek helyeit korhadó fűzfák növekednek. —

Anyaföld.

A mi tápláló *édesanyánk a Föld! Ő* gondoskodik szeretettel rólunk, hogy hiányt ne szenvedjünk semmiben. Megadja minden életszükségletünket: a levegőt, amely éltet; a kenyeret, amely táplál; a vizet, amely felüdít. Az éhezőnek ételt, a szomjúhozónak italt, a mezítelennek meleg ruhát ad. És amit bőkezűen ad, ingyen adja, mert a szülői szeretet se más, mint „ingyen adott jószág”. A Föld is, mint minden anya, egyformán gondozza gyermekeit. Boldog, ha kimerítheti szeretetét az önfeláldozásban. Örül, ha adhat! Semmit se vár érte cserébe. —

Gazdagság — Szegénység.

Gazdagság. — Értékek. — Igazi értékek. — Pénz. — Mammon.
— Drágakövek. — Szegénység. — Szegényügy. — Nyomorúság. —
Tömegnyomor. — Nincstelenség. — A tékozló fiú.

G a z d a g s á g.

Vagyonosnak lenni, vagy a *gazdagságban* elmerülni nagy különbség. Valaki hordozhatja magával a legerősebb mérget anélkül, hogy ártalmára válnék; csak ha él vele, akkor meg lesz mérgezve. —

É r t é k e k.

Még az alacsonyságnak is megvan az életben a maga okoszerű, sőt magasztos rendeltetése. A legundokabb bűnök a legmélyebb alázatosságra indítják a lelket, mihelyt túléltek önmagukat és önmagukban elpusztulván, *emlékekké, vagyis érzésekké* válnak. Ezért mindent *a maga értéke szerint* kell becsülni, mert ami van, az mind *értékes*. —

Az értékes ember nem fegyverrel, hanem erkölcsi erejének a fölényével fegyverzi le ellenfeleit; pusztá kézzel és megjelenésével sokkal mélyebbre ható tekintély, mint egy állig fölfegyverzett terrorfiú. —

Mihelyt az arany nem volna elrejtve kövekben, amelyekből csak nehéz munka árán fejthető ki, hanem nyitva feküdne a föld színén, rögtön elvesztené minden *értékét*. —

I g a z i é r t é k e k.

Vannak, akik az értelmi fölényben, a fényesre csiszolt műveltségben keresik a földi élet célját; pedig ezek csak külső cifraságok. Az *igazi érték* a megtisztult érzés, vagyis a *szívjósága*. Ez az, ami számít; minden egyéb csak hiúságok hiúsága! Eltűnő árnyék, amely aszerint változik, amilyen szemszögből nézzük. —

Részünkre csak annak a *pénznek* van *igazi értéke*, amit ajándékba *adunk*. —

Az ember életében más *értékek* is vannak, mint az arany. Egy nemes jellem többre tartja, ha dolgozhatik a becsületért, a szeretetért, az emberek tiszteletéért és a nemzetek javáért. Az igazi művész is a munkában talált gyönyörűségekért dolgozik, még ha egy fillért sem kap érte. —

Pénz.

Milliók éheznek és nyomorognak. Nagy válságok láza gyötri a világot, mert ma a cél a garmadába rakott arany és nem az ember. Pedig *Krisztus* az emberért halt meg. Az embereknek azonban a *pénz* lett a *Krisztusa!* —

Jönni kell egy új tavasznak, egy új megváltásnak, amely kiszabadít bennünket a *pénz tébolya* alól. A föld gyümölcseit azért adja az Isten, hogy az ember természetes életigényeit vele kielégítsük és nem azért, hogy ezekkel csupán nyeresz-
kedjünk és élére rakjuk az aranyrudakat. —

Mammon.

Rabszolgáivá lettünk a *Mammonnak*, egy csillogó ércnek, az aranynak. Az arany lett az emberiség abszolút kényurává, egyetlen tekintélyé. Nehéz megmondani, hogy ez a modern bálványozás nem utálatosabb-e, mint az őskorszaknak az örültsége, mikor embereket és ártatlan gyermekeket az átütésített vasbálványok gyomraiba dobáltak. Akkoriban ez náluk csak kivételes ünnepek alkalmával történt és néhány kiszemelt áldozatra terjedt ki csupán; de ma állandó tömeggyilkosságok folynak. Milliók éheznek, nyomorognak a kapitalizmus bálványai miatt. Az amerikai nagy gabonaspekulánsok megsemmisítik a gabona egy részét, hogy a túlkínálat még jobban le ne nyomja az árakat. Kukoricával fűtik a hajót és a kávéból egész rakományokat égetnek el, vagy süllyesztenek a tengerbe, hogy a trösztök fenntarthassák a kényszerárakat. —

önként vettük nyakunkba a *Mammon* igáját és ezzel halmoztunk fel minden nyomorúságot, amelynek terhei alatt ma fuldoklunk. Az anyag- és testimádás bálványozói lettünk. Aranyat vertünk a vízből, a verejtékből és amikor összeszeradtunk a rothadás szemétdödrében, akkor az *Istent* akarjuk érte felelőssé tenni! -

Kétségtelen tény, hogy *a mozgó tőke* az egyes országokban átcsúszott az ügyesebb zsidó bankárok és tőkeuzsorások kezébe. Már pedig a *pénz* a gazdasági élet vérkeringése és kötelességünk a gyámoltalanabb tömeget intézményesen is megvédeni a modern harácsolok ellen. De én úgy látom, hogy a bankár urakkal, a trösztvezérekkel és a pénzes zsidókkal az antiszemita urak is szívesen barátkoznak. *Vespasian* császár nézetét vallják, aki a latrinákból befolyt adópénzt megszagolta a fiával, *Titussal*, aki ezt az adózást kifogásolta: — úgy-e, hogy nincs szaga? *Non olet!* — Nem az ember, az arany lett az érték! *Mammon* uralma alatt nyögnek a kiéhezett, koldus nemzetek.

Drágakövek.

Az érzéki hő alakító erejének működését lent a föld mélyében láthatjuk *a drágakövek* kifejlésztésében, amelyben az érzéki hőnek erőképesége mintegy megkövülve érte el a legmagasabb célpontját, isteni intőjelül arra, hogyan és hol végződik a lelkierők befolyása nélkül a kizárólagos testi melegen pályafutása! Aki ismeri az élet igazi értékét és becsét, az iszonyattal fog rátekinteni a csillogó *drágakövekbe* zárt és megkövült életre. Lelkihatásaikkal csak akkor kezdetek kártékonyan érvényesülni, amikor az ember bukása következményeképpen ösztönszerűen keresi már a szépet; de a igazi szép helyett beéri a csillogó látszattal: a hazugsággal.—Mi is tudjuk, ma már saját tapasztalatainkból, hogy a testiségbe elmerült gyengébb lelket hogyan vezeti félre a *drágaköveknek* a csalóka fénye egészen az anyagimáadásig. —

Szegénység.

Nem veszitek-e észre, hogy a nyomor minő sóvár tekintettel nézi selyem ruháitok fényét és könnyű finom csipke-díszítéseit? Ez a *csipke sugarakból* van szöve; csipkeverő *szegény leányok szemesugarából*. —

Keresztény felebarátom! Zúgolódsz sorsod ellen? Terhedre van a *szegénység*? Fáj a nélkülözés? Bánt, hogy családodnak nem tudod megszerezni a kényelmet és az élet örömeit? Oh gondold meg, hány és hány nyomorult tekint sóvár szemmel

a *te* megirigyelt életedre és boldog lenne, ha éhségét az asztalodról lehulló morzsákkal kielégíthetné. —

Ne féljeteK a *szegénységtől* Könnyű azt elviselni, mert nem a nagy vágyaknak, hanem apró szükségleteknek kielégítése tehet csak bennünket megelégedetté. Az első csak a dicsvágy szomjúságát növeli, a másik a szívet nyugtatja meg. A nagy vágyak ellenben felkavarják a szívet, mert a szív is olyan, mint a csöndes tengerszem; ha nyugodtan és tisztán akarod megőrizni, ne dobálj bele köveket! —

Ha a gazdagságban meg tudod szeretni a *szegénységet*, *szíved mindig tiszta* marad. Erre pedig *elég* alkalmat nyújt az élet, mert nincs olyan gazdag, aki nem tűr néha nélkülözést. Fogadd ezt a nélkülözést is szívvel és részed leszen a *szegénység erényében*. —

Milyen farizeus képmutatás, mikor a *szegénység* nyomorúságait a jómódúak evangéliumi alapon akarják igazolni. Hivatkoznak az Úrra, aki nyíltan hirdette, hogy *szegényeknek* mindenkor kell lenni velünk! Igaz, hogy lesznek is velünk, de azt seholsem hirdette a Úr, hogy *nyomorultaknak* is kell élni a földön! —

S z e g é n y ü g y .

A társadalom a nyomornak sohasem adós annyival, mint amennyit az *tőle* követel, de azért a *szegényügy* okszerű kezelése minden időben a nemzetgazdasági és a humanitárius! feladatok közé tartozott. —

Sokkal nagyobb szolgálatot tehetünk embertársainknak, ha filléres adományok helyett hozzásegítjük őket, hogy önmagukon segíthessenek. Ezt a kötelességet nem szabad egy-két fillérrel megváltanunk. A *szegényügyet* intézményesen kell rendezni mindenütt. A társadalmi kooperációból nem szabad kizárni valakit csak azért, mert koldus. Éppen olyan joga van az élethez, mint bárki másnak. Nem szabadna annyira megálázni az Isten képére teremtett testvéreinket, hogy éhesen és rongyosan kolduljanak a *közpiacokon*, vagy a templomok lépcsőin. *Krisztus Urunk* mondta: — *Amit egynek cselekesztek u szegények közül, Velem cselekszitek azt.* —

Nyomorúság.

A nyomorúságnak nincsenek dalai. Még a nóta sem nyugtat meg, mikor a lélek sírásra kész. Ilyenkor mi is beletemetkezünk a *nyomorúságunkba*, mint egy ifjú özvegy a gyász-fátyolába. —

Eszembe jut *Dickens Kid*-je. Egy aranyos utcagyerkőc, aki lázas betegen húzta meg magát az utcasarokban és ott meghalt. Amit a haldoklónak tűzben égő szemei némán mondtak, azt *Dickens* így kiáltja világgá: — Lordok! Főméltóságok és Nagy méltóságok! Így halnak meg körülöttünk áa *nyomor tanyáin*, az utca csatornáiban és a földbeásott üregeknek rothadt szalmáin a mi *Urunk Krisztusunk* vérén megváltott testvéreink, akiknek sejtelmük sincs, hogy egy igaz Isten él felettünk, aki pedig mindnyájunknak közös Atyja! —

A madár is Csak akkor tud felszárnyalni, ha megvan az eledele és kipihente magát. De hány szegény madarat láthatunk embertesvéreink között, akik az *éhségtől* elgyengülve még pihenni se tudnak! Nemcsak felszárnyalni nem képesek, de erőtlenül alig tudnak még a földön is mozogni. —

Vak koldus az országúton !... És hány vak van közöttünk is, aki nem lát. Nem látja meg ma sem *Krisztust*, az élet célját! Pedig Krisztus körülöttünk jár az élet országútjain, hogy fölemelje a sáros árokból a *vak koldusokat*. Nem kell hozzá más, csak egy kis bizalom és lelkesedés, hogy hozzája csatlakozhassunk; egy szó, amely lelkünk mélyéből tör elő és fölkiált. Lám, a *jerikói vak* nem törődött a tömeggel; hiába csitítgatták, kitört belőle átértzett *nyomorúságának* kiáltása: — Uram! állj meg egy pillanatra mellettem. Ne hagyj vergődni az árokban, a sötétségben, a sárban! És Krisztus teljesítette a kérését, meggyógyította. A sötétség gyermekéből a világosság fia lett: dúsgazdag lett azzal, hogy otthagya rongyait, nyomorúságát és ment *követni Krisztust!*... És mi mikor akarunk elindulni? ... —

Mindig úgy szokott lenni, hogy a *nyomor* sohasem jár magányosan, hanem csapatba verődik össze, mint a seregély és nyomába jár a járvány, az erkölcsi züllés és a társadalmi bűnök minden erőszakos faja: lopás, rablás, tűzvész és gyilkosság. Az éhező és megvadult tömeget aligha lehet fegyver-

rel rendben tartani, mert akkor minden három ember mellé egy fegyveres őrt kell állítani. Ez is csak addig biztos, míg az őr is nem kezd éhezni; ekkor azután egyesült erővel menned azok ellen, akiknek még van valamijük. —

Nincsen olyan *nyomorúság*, amelyet a kölcsönös és önzetlen szeretet ne enyhítene. A lázadás a türelem ellenpontja; már pedig az Úr a türelemre adott példát nekünk. A gyenge lelkek a pehelysúlyok alatt is roskadoznak; az erősek hegyeket visznek át a vállaikon. —

Ember! Ne rettegj a *nyomortól* és a földi szenvedésektől. Silány múlt dolgok ezek — az *örökkévalósággal* szemben. Ha pedig nagyon megpróbál az élet, sírd ki magadat és imádkozzál. A te Atyád megszámlálja a te sóhajaidat, összegyűjti a le könnyeidet és megfizet egykor érte érdemeid szerint. — Ne zúgolódj tehát balsorsod ellen. Hidd meg nekem, a földi élet is csak olyan, mint a tenger vize; csak amikor páraként fölfelé száll, akkor veszti el minden keserűségét. —

A *szenvedés* Isten szeretetének a próbája ugyan, de van egy állapot, amelynek nincsen, amelynek *nem lehet létjoga* a földön: és ez a *nyomor!* Oh, nem szabad az emberiségnek túrni azt, hogy haldokló nők és beteg gyermekek szeméből a könny az *éhség miatt* folyjon. Nem! Ennek az állapotnak nincsen létjoga a földön!! —

T ö m e g n y o m o r .

Naiv kísérletezés, hogy a *tömegnyomort* az *egyéni* kezdeményezések irgalmasságára bizzuk. Ahol gyermekek éheznek, kis lányok rongyokba takarózva mezítláb járkálnak a fagyos téli időben, ott nem elég a *karitatív működés*. Ott — ismételni fogom mindig! — *intézményileg* kell a nyomor elviselhetetlenségéről gondoskodni. Ez elsősorban *állami* és *társadalmi kötelesség* és bizony sem az államnak, sem a jólétben dúslakodó társadalmi osztályoknak nem szabad közömbös arccal félrenézni ' az égbekiáltó *emberi nyomorúságnak* vádoló tekintete előtt. —

A t é k o z l ó f i ú .

Rendesen csak akkor kezd az ember emelkedni, mikor

már nagyon mélyre esett. Így látta meg mélyre süllyedt nyomorában az igazságot az a *tékozló fiú* is. Ha egy kissé gondolkozunk, a tékozló fiúban régi ismerősre bukkanunk. Ráismerünk *saját magunkra*. Bizony, ilyenek vagyunk mindnyájan! De nemcsak mi, hanem ilyenek voltak a mi atyáink és ilyenek lesznek a jövő századokban a mi unokáink is, mert ebben a szánalmas alakban az a vergődő, ingadozó emberi természet van megrajzolva, amely minden halandóval közös. —

Csak a lélekedző küzdelmek ébreszthetik fel a lelket egyéniségének az öntudatosságára és helyes értékelésére; a bukott lelket pedig még az isteni kegyelem is csak szenvedésekkel rázhatja fel az eltompultságból. A rázkódtatás az ilyen lélek tartalékerejét, amit kihozott magával az Istenből és amely az ő fényes képességeiből és előnyeiből áll, rendszerint elpazarolja. — Tőle függ, hogy visszaforduljon-e az első próbában, vagy meginduljon a lejtőn, amelyen fokozódó rohanásában a saját erejével megállni többé képtelen. Ő is, mint a *tékozló fiú*, folyton távolodni fog az Atyától. Eléri a végzete. Természetes sorsa lesz, hogy majd amikor az élet viharával szemben kifosztott meztelenségében hajlék nélkül marad és egy időn túl már senkije és semmije se lesz, akkor *teljes elhagyatottságában ismét öntudathoz jut*. Ekkor önmagát is olyan tehernek érzi, hogy lelki súlyával annyi bajt okoz önmagának, amihez fogható teher már csakugyan nincs az ő számára az egész végtelenségben. *Csakis eme súlyérzésével* képes most már megállni az élet viharában és *kemény, önmagára támaszkodó lélek lesz belőle!* Semmi meg nem lágyítja, földrengés, égzúgás nem bír vele; nem hajlik és *nem mozdul a helyéről*. Kevély elszigeteltségében folyton csapkodják a tajtékos hullámok, mint a tengerbe nyúló sziklát és ebben a nagy ostromban *még mindig nem bír megtörni a szerencsétlen*. Bensejében azonban, a titkos rejtett mélységekben, *végre jelentkezik egy rezdülés: egy kegyelmi rezgés, amelyre megrázkódik a lélek*. És ez addig és addig ismétlődik folytonos jelentkezésekben, míg végre a lélek úgyszólván szétrobbanik... — *Ekkor jut eszébe a múltja* és ekkor jut erkölcsi öntudathoz benne a *tékozló fiú!* Visszaérez! Visszaérez az Atyai ház boldog napjaira! ... Vizsgálni és áttekinteni kezdi önmagát... *Bűnbánat szállja meg*. Vágyódik az elhagyott Atyához... *Végre megtörik és kevély önteltsége alázatosságra lágyul... Nem habozik többé, hanem nyílegyenesen indul vissza az elhagyott*

Atyához: — Atyám! Vétkeztem Ellened! Nem vagyok méltó, hogy padnak tekints; csak a szolgálid közé fogadj be engem! — Így neveli a mennyei Atya gyenge kiskorú gyermekeit saját tapasztalataik révén erős, kiforrott lelkekké, nagykorúságra! —

Halál.

Halál. — Élet és halál. — Haldoklás. — Az én halálom. — Békítő halál. — Halál után. — Halál és újraszületés. — A sír. — Hervadás. — Elmúlás. — Hallhatatlanság.

H a l á l

Mikor életerőnk tetőfokát elértük, kezdünk visszafejlődni, Ballagunk a *sír* felé, a *halál* országútján és beledőlünk, mi-helyt kifogyott az életfenntartáshoz szükséges erőkészletünk. tulajdonképen már akkor kezdünk *meghalni*, mikor fejlődésünk csúcspontjáról az első lépést tesszük lefelé. —

Az ember jövőjében van *egy* kétségtelen bizonyosság: a *halál*. Ez az, ami a földi nagyságot megalázza s az emberi egyenlőség bélyegét reá nyomja *minden* halandóra. A koporsó tehát *az igazi köztársaság*, ahol egyedül uralkodnak az emberi egyenlőség törvényei. —

Minden *halál* szomorú. Az előre látott *erőszakos halál* pedig rettenetes. Ilyen halál tudatával lép be Krisztus az olajfák kertjébe ... Hajoljatok le homlokára illatos olaj ágak, koszorúzzátok meg a Hőst, Aki most készül az *önkéntes halálra!* —

Az ember nyomorult voltát leginkább az bizonyítja, hogy olyan tehetetlenül áll az idő pusztításaival szemben. Alig eszmélünk s a rövid virágzás után már is a hervadás napjai következnek. Sőt alapjában véve az élet sem más, mint biztos és következetes *haladás a sír felé*. A fáról minden nap *egy-egy sárgult levél* hull a porba. Kezdetben e hiányt ki venné észre? Szívünk csak akkor szorul össze, mikor a legelső őszi alkony *lombokat* aranyoz be búcsúsugaraival. —

Szívedből kilobban a vágy s csak emléke éget. Fejedet is behinti ezüst hamvával az *idő*. Roskátag lépésekkel vonszolod, fáradt testedet sírod felé. Alakod meggörnyed, tekintetedet a földre szegezed; mintha folyton azt a helyet keresnéd, ahol törődött tested nyugodni fog. Lassanként kihuny szemed világa is, mint ahogy kihamvadt szívedből az élet tüze és melegsége. Talán még egy sóhajtás és már te is odadólsz a sírba ... —

Egy parány van bennem az Istenből, — ez a rész meg nem semmisülhet. *Ez a hit* remegő szívemet vassá és acéllá forrasztja s nem rémít többé a *halál* gondolata., Tudom, hogy a hittel még a közelgő halál *is édesebb* titkokat fog fűlen&e sügni, mint a lángész összes okoskodása. — Mit is mondok?! Lángész? Hát élt ä világon valaha lángész, aki a halhatatlanság gondolatából maga is ne merítette volna reményét és .vigasztalását? —

Jó barát az a halál! Szétszaggatja az utolsó fájdalmak kötelékeit is, amely lelkedet a porhoz nyűgözte. Ez a lélek most kezd csak igazán élni. Most bontogatja szárnyait; most lép elő csak teljes szépségében, midőn gyarló porhüvelye már meghidegült. Olyan ő is, mint az alpesi rózsa, amely virágzásának teljes pompájában csak akkor nyílik ki a sziklacsúcson, ha előbb bizonyos hidegség veszi körül. —

Olvastam, hogy van egy almafa, mely csak késő májusban kezd virágozni és lombokat sarjadzani. Erre a fára egyetlen lepke sem rakja le tojásait. Vájjon miért? Egy csodálatos és meglepő *ösztön* tartja attól távol őket, — amely titkos ösztönben fölismerem az én Istenem jóságos Kezét. Az az apró rovar megérzi ösztönével, hogy a tavaszi napsugár elébb fogja kikelteni tojásait, mint a fának rügyeit. Magzatai tehát ott nem találnak táplálékot és éhen vesznének. Vájjon ki tanította a lepkét arra, hogy ha majd ő *meghal*, következni fog egy új tavasz s magzatait csak egy bizonyos fára nem szabad leraknia, mert azok ott *éhen halnának?* —

Nem a *halál* gondolata a borzasztó, hanem az elválásé. Az örökös, viszontlátás nélkül való elszakadásé. Borzasztó csak az lehet egy szívre, mikor kedvesének koporsójától azzal a gondolattal kell elszakadnia, hogy az utolsó „Istenhozzád” csakugyan az utolsó volt. —

Boroméi szent Károly, Milánó érseke, mikor beköltözött

a palotájába, egy freskót pillantott meg a szobájában: a *Carcasse-t*, vagyis a *Halál* csontváz-alakját, kezében a kaszával. Rögtön festőt hívatott, hogy a rémkép csontkezeiből törölje ki a kaszát és fessen helyébe egy fényes kulcsot. Ez illik a kezébe, mert *a halál csak a mi portásunk*. Nyitogatja előttünk az ajtót, amikor az egyik szobából a másikba kívánunk átlépni. —

Krisztus feltámadása tulajdonképpen a Halálnak a halála lett. Azóta minden, hívő lélek elmondhatja szent *Pállal*: Halál! Hol van a te fulánkod? Halál, hol van a te győzelmed? Mikor az emberek megölték Krisztust, Ő is megsemmisítette feltámadásával az embereknek legfélelmeesebb ellenségét: a *halált* —

A *megsemmisülés* tana nemcsak észellenes és gonosz, de egyúttal antiszociális is. Széttépi a testvéri összetartozásnak és az önzetlen önfeláldozásnak minden kötelékeit. Tegyük fel, hogy az egész világ föltétlen bizonyosságot nyerne, hogy egy hét múlva az egész mindenség rombadől és minden *megsemmisül*. Szétrobban a mi földünk is és elkövetkezik a végleges *hai fi** amely már semmiféle nyomot nem hagyna maga után. Mi is vele együtt eltűnünk a semmiségbe, mert a *halál* a befejezés és nincs utána feltámadás. Vájjon ilyen tudattal ki dolgoznék a közügyért, embertársainak a javára? Ki törődnek az élet gondjaival? Ki respektálná a tulajdonjogot? az erkölcsi törvényeket és embertársának személyi, vagy anyagi javait? Ki engedelmessé válna a törvényes rendnek és tekintélynek? Legyen bár az a szülő, vagy társadalmi fórum? Hát léteznék ilyenkor mi reánk nézve bárminő kötelesség, vagy munka? — Kétségtelen, hogy nem! Ezért *antiszociális a megsemmisülés tana*, mert kipusztítja a társadalmi közszellemből az altruizmust, amely a társadalmi szervezkedésnek az összeforrasztó cementje. —

Amilyen átlátszó tiszta volt valakinek az élete, rendszerint olyan nyugodt és könnyű lesz a *halála* is, mert az életet mindig csak a *halál* igazolhatja. —

Sokan azt mondják, nem is annyira a *haláltól* félnek, mint inkább a haldoklás kínjaitól, amelyeket mégis csak végig kell szenvednünk. Ha már egyszer átestünk rajta, akkor igazán nincs okunk többé rettegni tőle, mert a legrosszabb esetben is a *halál* csak egy csendes pihenés lehet. Ez a gondolat nálunk is átment a köztudatba úgyannyira, hogy a sírkövekre rende-

sen ezt vésetik be: „*Itt nyugszik örök nyugalomban N. N.*” — Dehogyan nyugszik! *Csak a teste!* — Ezért Gárdonyi, akit az Isten kegyelme egykor az én tanítványommá tett, ugyanezt íratta a síremlékére: „*Csak a teste!*” — A kételkedő lelkek azt mondják: A legrosszabb esetben is *a halál* csak egy öntudatlan álom, amelyből legfeljebb nincs föl ébredés. Ha pedig a sír valóban csak egy küszöb, amelyen át egy új életbe lépünk, akkor az átélt kínlódások már nem számítanak. — A foghúzástól is csak addig félünk, amíg át nem estünk rajta. —

Miért félünk a *haláltól*? Amíg élünk, addig ő nem fér hozzánk, amikor pedig eljön, akkor mi már megyünk. —

Hogy megalázza a hatalmas embert a *halál!* Kevélyek voltunk, gőgösek, Isten hatalma ellen lázadók. Most a világháborúban az egész ország szívéből egyetlen jajkiáltás hallik: Uram! A gyermekem most halt meg, tedd reá a Kezedet és élni fog. Milyen alázatos lesz egyszerre az ember! Az *a halottját sirató* király csak éppen olyan koldus, mint annak a világháborúban elesett szegény gyári munkásnak a szoptatós felesége. —

Olyanok vagyunk, mint a költöző madarak. Jövünk és visszamegyünk. Ezért nem szabad, bármilyen drága legyen is nekünk egy-egy koporsó, elveszteni lelki *erőnket*. Elutazott. Csak azok sírjanak, akiknek nincs reménységük. — De azért a könnyeket nem tiltja ám az Isten! Lám, Szent Ágoston is megsíratta az anyját. —

Hát nem látjuk, hogy roskad össze szemünk előtt a múlt? Hogyan töredeznek össze fönntartó alapjai? Csak most dőlt ki egyik erős oszlopa az utolsó félszázadnak. Ravatalán fekszik /. *Ferencz József* királyunk, egy sokat szenvedett ember, egy 67 évig uralkodó nemesszívű király. Rálehelt az Úr és az összerázkódott és most ott fekszik kiterítve díszes ravatalán, ahol minden fény és pompa csak azt bizonyítja, hogy hiába volt ma valaki milliók életének ura, a magáét nem tudta megmenteni! Az a sápadt hírnök: a *halál* zárt ajtó mögött is megjelenik s egy lehelettel letörli rólunk az élet színét, magához inti áldozatát és az a végső sápadtság előnti még a királyok arcát is. Mihelyt a trónnak bíborral és arannyal díszített magaslatáról ráhelyeznek valakit a gyászos ravatalra, a királyi fenség is elmegy és csak egy oszlásnak indult hulla maradt bent abban

az arannyal kivert koporsóban. Az ember kénytelen félbehagyni munkáját és kénytelen — menni. Ha az egész világ kormányzása volna is letéve kezébe, — nincs menekvés, nincs késedelem! —

Versailleban XIV. Lajosnak, a hatalmas *nagy* „Napkirálynak” ravatalánál hangzott el a gyászbeszéd végén: *Dieu est seul grand! Egyedül nagy csak az Isten!* —

A *halál* csak azoknak nem rémkép, akik hitük biztonságával mernek nézni a szemébe. Az ilyen lelkek még az elköltözöttjeiket is *boldogan* siratják. Tudják, hogy reményeikben meg nem szégyenülnek. —

Vannak csalódott szívek, akik a világtól visszavonulva, feltűnés nélkül szeretnének csendben és békében élni. Felejtetni akarnak, vagy elrejtőzni néma könnyeikkel. A *női zárdáknak* egyik vonzó ereje, hogy *igénytelen Margit-virágjai* életüket felaprózott kis dolgokkal töltik be, s napi kötelességeik pontos teljesítésével izgalom nélkül élnek egy édes lelkimámor reménységében. Hiszik, hogy az ő csendes otthonuk nyugalmas életet fog nyújtani nekik s ami a fő: szép halált! Ez — a *halál* a zárda főeseménye, melyre itt oly megindulással gondolnak, mint az ünnepélyes fogadalmukra. — Egy kissé szomorú élet, amely a *halál* gondolatában csúcsosodik ki. —

Nem akkor látunk és hallunk tisztán, mikor az *élet* zajában nyüzsgő körülöttünk a tömegdagály: hanem amikor a *haldoklás* csöndjében szemlélődünk és hallgatózunk. A *halál* az a kristálytisztá lencse, amely a leghomályosabb szemeket is éleslátóvá teszi. —

Az *őszirózsa* nem azért nyílik ki, hogy elszomorítsa az emberi szíveket. Sőt éppen azért mintázták ki olyan érzően finom, pehelyszerű szirmokkal őszi virággá az angyalok, hogy széppé tegyék nekünk még az *elmúlás* gondolatát is. —

Életem mulandó, testem a férgeké, a rothadásé, csak lelkem, örök és halhatatlan. S mégis mily keveset törődöm azzal, ami bennem halhatatlan, s mily sok időt fordítok arra, ami bennem mulandó! Miért nem intézem tehát úgy minden cselekedetemet és gondolataimat, hogy a *halál* bizonytalan órája minden pillanatban készen találjon? Mert ha a *halálra* ma nem vagyok kész, kérdés, hogy holnap leszek-e? A holnap bizony-

talán; kérdés, lesz-e számomra holnap?! Napnyugtával? Nemigen biztathatom magamat napkeltével. Hányan *halnak* el váratlanul és hirtelen s vajmi sokan csalatkoznak, kik az utolsó pillanatra vetik megtérésük reményét! —

A te szereteted világossága mellett Krisztusom, milyen szelíd a sír! Gyászos, de nem félelmes többé. S csak most értem meg Szent Pált, aki keresztény hitének elragadtatásában gúnyolni kezdi a *halált*: Oh *halál, hol* van a te gyötrelmed? Oh *halál, hol* van a te fulánkod? — Szent véreddel megváltott lelkemet mentsd meg az örök boldogságnak. A tied akarok lenni mindörökké, mert ha nekem életem a Krisztus, akkor *meghalnom* nyereség, —

A *halál* nem az élet végleges befejezése, hanem csak a test anyagában szunnyadozó életerőnek a kibontakozása az anyagtest béklyóiból. A rab ilyenkor tör ki anyagbörtönéből és fölédred végtelen szabadságának az öntudatára. Ilyenformán oktalán félelem a *halál*, miután vele csak ruhát cserélünk. Ledobjuk külső, durva anyagburkunkat, hogy egy új életet kezdjünk eterikus lelki testünkben. —

Isteni törvény, hogy akik a *halált* megvetik, sokkal erősebbek, mint akik folyton reszketnek az életért. Az első a gránit-szívek, fölvértezve háromszoros ércpánttal. Az utóbbiak a gerinctelen puhányok, a kocsonya-emberek. Ezért a hiterő egyúttal a szabadság angyala, miután minden erőszakot csak egyetlen fegyverrel győzhetünk le: — elszánt bátorsággal, amely már a *haláltól sem fél*. —

Mennyi bánatot és félelmet okoz az emberiségnek a *halál* gondolata! Milyen nehezen tudnak megválni a földtől, mert szívük összeforrt a földdel. Félnék a földtől és elsápadnak a *hervadás* gondolatára. És vájjon miért? Mert csak olyan kincseke gyűjtöttek, amiket a moly és a rozsdá megemész, a tolvajok pedig ellophatnak. *A nagy útra* már nincs útravalójuk. —

Hogy a jó angyalok a gyenge lelkeket is megerősíthessék és előkészíthessék a *halál* nagy pillanatára, úgy oldották meg a nehéz kérdést, hogy leküldötték a földre az *őszirózsát*. Elrejtették benne vigasztaló meleg érzésüket. Így próbálták megéreztetni az emberi szívekkel is *az elmúlás* szépségeit. Rájuk bízták, hogy akkor nyíljanak ki, mikor a többi virágok már *hervadoznak*. —

A föld kebléből felszakad az első őszi sóhaj, a párává vált könnyecsepp: a köd! E tündérfátyol alól bontakozik ki a hervadás, a *halál* első lehelete. —

Legszánalmasabb emberi tévedés, amikor a *halált* ki akarjuk szakítani az élet *folytonosságából* és ijesztő rémképnek festjük. Felöltöztetjük gyászfekete ruhába. A szomorúságnak, a reménytelenségnek a színtelenségébe. Pedig a *halál* a mi legnagyobb jótevőnk s mihelyt az élet titkát csak sejteni kezdjük, a *halál* sem lesz már többé egy ránk nehezülő sötétség, hanem csak egy átvezető folyosó, amely az anyagéletből kivezet bennünket egy tisztultabb életalakba: az Erőélet vonalába! A sötétségből a világosságba! A lélekre nézve a *halál* az igazi *születés*; a *születés* pedig egy átmeneti *halál* —

Mióta ember él a földön, minden öntudatos lélek a *halál* problémáján törte a fejét és még most is csak ott ácsorgunk a bezárt kapuk előtt. Nemcsak hogy azt nem tudjuk, hogy miért kell meghalnunk, hanem még azt sem látjuk tisztán, hogy tulajdonképpen mi is az a *halál*? —

Ne süssük le szemeinket a *halál* fagyos tekintete előtt. Nézzünk bátran a szemébe. Emelkedett lélekkel ismételhethetjük bátran Berzsenyi mélységes életérzésévei: — Bizton tekintem zord sírom éjjelét! — Csak annak rémkép a *halál*, aki nem hisz az örök Életben. A sír egy hívő lélek szemében nem koporsója, hanem bölcsője a mi lelkünknek! —

Milyen gyenge és éretlen lélek az, aki fél a *haláltól*! Hasonlít a rabhoz, aki börtönének szűk üregéből nem mer kilépni a nyitott ajtón a szabadságra és a világosságra. —

Minden megérezhető dolgok között a legmeggrázóbb valóság a *halál* Hatása egyetemes. Megalázza az embert a porig. A torkunkat szorongatja, mihelyt közel érezzük magunkhoz. Jelenlétében pedig csak lesütött szemekkel, lábujjhegyen merünk járni és suttogni. Talán a *halál* az egyetlen valóság, amivel szemben senki sem tud közömbös maradni. Ránk nehezül. Szinte fojtogat és mi nem merünk a szemébe nézni. Pedig tudjuk, hogy elkerülhetetlen. Ezért mondjuk: — Olyan bizonyos, mint a halál. —

A *születés* és a *halál* is csak alakváltozások az élet folytonosságában. —

Eljön majd az idő, amikor az emberiség az életet nemcsak megjelenésében, vagyis a születésben fogja örömmel üdvözölni, hanem átváltozásában, a *halálban* se lát már okot a gyászolásra. Miért is félnénk a *haláltól*, mikor a sír se más, csak egy földbeásott bölcső, a nyugalomnak, a pihenésnek a helye, amelyből új életre ébred a felüdült lélek. Ezért a bölcső és a sír egymásból nőnek ki, mintahogy a földalatti gyökerekből is kisarjadzik egy-egy új élet. Egymást felváltó és kiegyenlítő átmenetek, mint évszakok; kiegészítő részei egy folyton megújuló és soha be nem végződő *egységes körforgásnak*. —

Az ember természetének ösztönében van a *halhatatlanság*. Hiszen az ember mindig azon töri a fejét, hogy mindazt, ami az ő lényegéhez tartozik, örökre fenntartsa! A mesebeli Mídász király, amihez csak hozzányúlt, mind arannyá változtatta. Az ember is, ami csak az ő körébe esik, azt mind végtelenné és halhatatlanná akarja tenni. Ha szenved, akkor *végtelen* fájdalomról beszél; ha dicsekszik, akkor *halhatatlan* dicsőséget emleget; ha szeret, akkor *örök* szeretetre esküszik. Szóval, az ember *a halált mindig kizárja a gondolkodásából*; ezt az „eshetőséget” el *kell* ugyan fogadnia, de számításában mindig keresztül ugorja. —

Valamint a napot csak akkor látja tisztán a csillagász, mikor egy bolygó ráveti árnyékát, úgy a mi lelki szemeink is csak a közlgő *halál* árnyékában kezdenek tisztán látni. Oh, ilyenkor föl pattan az élet titkainak hét pecséttel őrzött titka! E titkok könyvét megnyitni *csak a halál* méltó! —

A szívnek nem a *halál* csapása az, ami fájdalmas; sokkal lesújtóbb ennél az *elválás* gondolata. Szívünkbe akkor markol csak bele kegyetlen kezekkel a fájdalom, amikor eltűnni látjuk szemeink előtt azt a koporsót, amelyet lassanként elborítanak a hantok; amikor ismét belépünk abba a szobába, amelyet csak imént hagyott el a halott; midőn megpillantjuk azt a vetetlen ágyat, amelyben elhunyt; a ruhákat, amelyeket viselt; a tárgyakat, amelyeket megérintett és amelyekhez emléke elválhatatlanul hozzánőtt: — csak akkor érezzük igazán a veszteség súlyát és fájdalmait. *Nem a halál gondolata az, ami nekünk borzasztó, hanem az elválásé!* —

Ha az emberek nem félnének a haláltól, akkor nem kényszeríthetné őket a gyávaságuk sem szolgálalkúságra, sem jellemtelenségre. —

Amikor a *halál* a hatalmat és a gazdagságot, ezeket a semmiségeket elsepri a mi semmiségünkkel együtt; mikor azt a fényt és dicsőséget, mely földi életünkhöz fűződött, elsodorja a pillanat — mint ahogy a szél elkapja koporsónk mellől a fáklyafüstöt: oh, akkor nincs többé úr és király, koldus és rab-szolga; *csak por és hamu* van! —

Minél közelebb érezzük magunkhoz a *halált*, azt a végső pillanatot, mikor egy hideg kéz letörli arcunkról az élet szí-
nét, és szívünk dobogását örökre elhallgattatja, annál jobban érezzük semmiségünket és reszkető lelkünk megtörik a féle-
lemtől. Láttatok-e már, hogy a haldoklás ágya hogyan töri
össze a földi nagyságokat?! *Csak Jézus Krisztus kivétel!* Az ő
isteni alakja mindig magasabbra nő, minél közelebb erezi
testi halálát; *haldoklása* pillanatában pedig isteni szereteté-
nek egész nagysága nyilatkozik meg a keresztfán. —

Egy szerencsétlen család elvesztette egyetlen gyermekét
és azt az ártatlan, szelídlelkű gyermekleányt betették a kopor-
sóba. Láttam az anyját, amint fuldokló zokogással öleli át azt
a kihűlt drága testet és hallottam siralmas panaszait: Lányom,
lányom, miért hagytál itt engem?! — Miért? Mert megvezekelt
már bűneieért s az az igazságos Isten felmentette őt ez alól a
fájdalmas, küzdelmes, nyomorult földi megpróbáltatásod alól.
Az a halál a bűn zsoldjai Az elbukott lest megfizette az át-
öröklött vétkekért tartozását és az a Krisztus vérevel tisztára
mosott lélek mint egy lenyes csillag, visszahullott az égbe,
a mi megváltó Jézusunk szeretettől lángoló szívére. Te zokogó
anya, töröld le könnyeidet, mert egy szenvedő emberrel ke-
vesebb van a földön és egy üdvözült lélekkel több van a
menyben. Ennyi az egész. —

Élet és halál.

Nincs borzasztóbb, *mint meghalni azzal* a gondolattal,
hogy az utolsó Istenhöz *csakugyan az utolsó lesz!* A szív-
ben minden érzés megfagy, midőn arra gondolok, hogy lesz
a mikor senki se tudja már többé rólunk, hogy nekünk is
csak egykor reménységeink és álmaink, hogy a mi szívün-
ket is átmelegítette a napsugár s mi is éreztük egykor az *élet*
örömét és boldogságát. —

Minden élő szervezetben egy *halálos* betegség pusztít,

amely fokozatosan érleli meg a testet a *halálra*... *Ez a lassan pusztító halálos kórság bennünk: az élet.* —

Minden temetésnél úgy érzem, hogy ez nem lehet egy végleges befejezettség. Csak egy tehervonat futott be ismét az alagútba! Egy időre eltűnt á szemeink elől. De nem állt meg. A vonat az *élet*: az alagút a *halál*. A vonat viszi magával egy emberélet összes vágyait, érzéseit, eszméit, cselekedeteit, reményeit: — szóval egy egész élet tartalmát! Belerohan a sötétségbe. Egy ilyen alagúton kell nekünk is egykor keresztül törnünk, hogy ismét kijuthassunk a tisztább világosságba. —

Haldoklás.

Higyjétek meg nekem, hogy az a *haldoklás* ver ej ékétől sápadt, megtört szemfényű ember többet lát *az élet titkából*, mint a legnagyobb lángész. Kezd róla letöredezni a durva anyag, a földi kéreg, amely elzárta a lélek elől a magasabb láthatárt. Az árnyék lassanként elvonul és derengeni látja már egy új világnak hajnalát. Szíve emelkedik, mert szeme előtt a végcél s valamint egykor Columbus hajóján a csüggedő hajós fölkiáltott az árbockosárban: „*Földet látok!*” — úgy ragyog fel minden tisztalelkű haldokló szemében is egy *új világosság*, amely így szól: „*Látom az eget!*” —

Mikor a *haldokló* szemében elsötétül minden, akkor gyulad ki a fény és a mennyei világosság benne. Amikor távolodik tőlünk a *föld*, akkor van közel hozzánk *az ég*. —

Fiziológusoknak is az a véleménye, hogy a *haldoklásnak* már nincsenek gyötrelmei. Így pl. *M. Sage* azt állítja: — A *halál* közeledésének mértéke szerint enyhülnek a fájdalmaink is. A *haldoklás* szörnyű vergődése tehát csak a szemlélőre fájdalmas. Ellenben az útra készülő földi vándor fokozatosan merül bele egy enyhe, édes nyugalomba, amely gyakran egy mély boldogság átérzésében tükröződik vissza az arcán. —

Hányszor látjuk, hogy közvetlenül a *halál* előtt rendszerint nagyfokú javulás és megkönnyebbülés jelentkezik a betegnél. Nyíltan mondják, hogy a fájdalmuk enyhült és sokkal jobban érzik magukat. — *Alfred de Musset*, aki annyira szerette az életet, nagyon félt a haláltól. És utolsó perceiben mégis boldogságtól sugárzó arccal sóhajtott fel: — Végre nyu-

godtan alhatom! — Magam is hallottam egyszer egy haldokló ágya mellett: — Hát ez *a halál*? Milyen szép! Milyen jó! —

A haldoklás pillanatában fájdalmat nem érezhetünk. Amit a *haldokló* ágyon vergődni és vonaglani látunk, az már csak a test reflexmozgása, melyből az életérzés magát egészen kitépni készül. E szenvedésekhez a léleknek már semmi köze sincs. Összekötötése a testtel annyira meglazult, hogy ép úgy nem érzi annak vonaglásait, mint ahogy az aszalt gyümölcs se érzi a fájdalmakat, mikor a kemencében a hőség alatt összezsugorodik. —

Közvetítő műszereink a *haldoklásnál* egyenként mondják fel a szolgálatot. Érzékeink nem reagálnak többé a külső mozgásokra. Még az éterrengésre se úgy járunk, mint amikor a szemüvegünk, vagy a hallócsövünk összetörik. Nincs többé kapcsolódásunk a külső életmozgásokkal, miután szenzitív erőképességünk elszakadt a motorikus erőképességünk-től. Ellenben az érzékeiből kibontakozó lélek, vagyis az életérzésünk már szövű újabb kapcsolódását az anyagtalanság erővel: a *szellemvilággal* Hangokat hall, alakokat lát. Beszél nekünk láthatatlan lényekhez és előtérbe lépnek a lelki szervei. Minden *haldoklásnál* látjuk ezeket a jelenségeket: a közvetlen beleérzést az érzékfölöttibe. Az orvosi tudomány mind ezt egyszerűen hallucinációnak nevezi. Ismét egy üres szó és sokan mégis azt hiszik, hogy ezzel minden meg van fejtve! —

A haldoklás pillanatában a legerősebb ember is megrendül az egeből előtörő igazság villámcsapásaitól. Ez a fény sújtotta porba egykor az igazságot üldöző Sault. Ez a világosság adta a haldokló Voltaire ajkára a kétségbeesett önvallomást: — *A tettetésnek vége! Az álarc lehull. Az „erős” szellem nincs többé, csupán a „hívő” keresztény maradt hátra!* —

Békítő halál.

Egy fönséges jelenet jut az eszembe. Láttam egykor egy szerencsétlen családi gyűlöletet, mely a férjet a hitvesével állította szembe. Szétválasztotta őket a bűn s csak *kis gyermekük haldokló ágya* mellett találkoztak újra. Az a lázban égő, beesett arcú gyermek volt az egyetlen kapocs, amely

gondolatakat és érzékeit meg egyesítette. S mikor annak a haldokló apróságnak mélyen fekvő, halovány szemei a szülők kisírt arcába tekintettek, egy isteni sugallattól vezetettve, egyesítette a gyűlölt kezeket. Arcán a béke angyalának derűje sugárzott s mikor az az apró test utolsót vonaglott, atya és anya együtt borultak a kihúlt szívre. Akiket az *élet* szétszakított, azokat ismét kibékítette egy *ártatlan halál*. Ezt a képet vigyétek át *végtelen mértékben* az Istenre és az emberiségre: *Krisztus* volt az a *haldokló gyermek*, aki a szövetség megszakadt frigyét közöttünk halálával újra helyreállította. —

Halál után.

A lelkifejlődésnek a legértékesebb fordulópontja, mikor a testből kiszakadt lélek besüllyed a saját érzés vonalába és ebben éli tovább a földi síkról áthozott küzdelmeit és szenvedéseit. Ugyanakkor a megtisztult lélek ki is emelkedik a sötétség szférájából és lelki szemeiben derengeni kezd az Ige fénykörének a világossága. Így rágja ki gubójának börtönfalait a lepkévé átalakult hernyó is, hogy színes szárnyain felemelkedhessek az Isten fényes egének a világosságába. Mit érezhet ilyenkor az újjászületett lélek? Itt a várva várt hajnalhasadás! A sötétség elmúlt, keresztültörte a legelső kegyelmi fénysugár. Öntudatunk homálya oszladozik és mi fölédünk az igazi önmegismerésre... Lassanként kezdem tisztán érezni, hogy egy rémes álom ködéből ébredezem. Még csak nem is sejttem, meddig szenvedtem benne. Csak fájdalmait éreztem, amelyek elzsibbasztották az öntudatomat és hasztalan volt minden erőfeszitésem, mert nem tudtam belőle kitépni magamat. Én Istenem, mi történt velem? Hiszen én gyötrődtem és szenvedtem? A szenvedés pedig érzés, viszont az érzés már *élet*... Igen, *én élek!* — Ez az első feltámadás. *Nincs halál, csak örök élet van.* Vagyok!... Ébredező lélek, emeld föl tekintetedet a te Istenedhez a magasságokba! —

Halál és újr a s z ü l e t é s .

Amint az ébrenlét és az álom csak váltakozásai egyugyanazon életfolyamatnak, úgy *a születés és a halál* is csak végső

egymást felváltó jelentkezései az élet örökkévalóságának. Bátoran kimondhatjuk: Születünk azért, hogy meghaljunk és meghalunk azért, hogy újra szülessünk. Ez a lélek halhatatlanságának az alaptétele. Ezért *a halál* nem az *élet* megszakítása, hanem csak egy új alakba való átköltözése. —

Az életben az ember vakon tapogatózik s korlátolt elméjével exakt igazságokat keres, szeretne mindent tudni és semmit sem tud; még a legnagyobb lángelme is csak a tudás küszöbén tapogat. De mikor megtört fényű szemünket *utoljára* vetjük az égre, felpattanik a titok pecsétje és az a gyámoltalan reszkető lélek látni kezd... Nem láttatok-e már a haldoklás pillanatában, hogy az az ijedt arc hogyan szelídült egyszerre mosolyra?! Hogy az a jegesedő szem, amelyben egy bizonytalan félelem remeg, mint a halálra sebzett madárnak végső reszketése, hogyan nyugszik meg hirtelen?! ... Végigtekint egy befutott élet silány színterén, ahol a hazugságoknak kölcsönös rongyaival takargattuk lelkünk meztelenségét s e piszkos homályban keresztültörni látja azt a sírokból előtörő világgosságot, amely már egy *új élet* ösvényére veti sugarait. —

A s í r.

A sír csak egy *jövendő éleinek* a bölcsője és nem egy *elmúlt éleinek* az örök koporsója! —

Ne a *sírtól* féljünk, mert csak az *élet* a veszedelem. Milyen kegyelem az nekünk, hogy azok is meghalnak, akiket olyan nagyon szeretünk. Így csöpögteti belénk az Isten a vágyakozást a *sír után*. —

Victor Hagoval én is mondom: Majd amikor síromba pihenni térek, nem fogom azt mondani, amit mások: Bevégeztem a napjaimat! Nem! Mert *az ért napjaim a holnappal kezdődnek*. *A sír* az én szememben nem egy zárt sikátor, hanem egy fényes nyitott sugárút, amelyre csak azért borul az alkonyat, hogy felragyogjon benne ismét a hajnal. Voltam, vagyok, leszek! —

Oh, az a *temető* az igazi egyenlőség földje, amelyen nivellálódik minden *nagyság*. Be nem léphet a *sír* alacsony be-

járatán keresztül senki, akinek fejről sisakját, vagy koronáját le nem sodorná a *halál!*

Hervadás.

Ne mondjátok, hogy a virágdíszzel borított *sír* hiú fitogtatás, léha fényűzés; — van egy hang a lelkemben, mely azt igazolja: fáj nekem az a gondolat, hogy még a virágot is megtagadjam attól, aki nekem egész világom volt egykor. — A *hervadás* gondolata az, ami a lelkemre nehezül s oly jól esik nekem „*megkoszorúzni*” a *hervadást*. —

Elmulás.

Alig éltünk ifjúságunk virágjában, máris érezzük a *hervadás* lehetőségét. Az ember oly tehetetlenül érzi magát az idő pusztításaival szemben! Az ifjúság rövid tavasza után jön a szomorú ősz, az arcon megjelenik a legelső redő, a hajban fölcsillanik a legelső ősz szál. Ezután minden nap egy-egy elsárgult levél hull életünk fájáról a porba: élő figyelmeztetés mindegyik, csak mi nem akarjuk megérteni szavát. Nem szeretünk foglalkozni az *elmulás* gondolatával, mert szívünk, szegény vergődő szívünk görcsösen ragaszkodik az élet örömeihez. Kitépjük azt az ősz hajszálat, a hervadás intő jelét, bosszúsan hajítjuk el és nem jut eszünkbe, hogy ezzel is már átadtunk egy részt magunkból az *enyészetnek*. Így hervad levél levél után. Így veszíti el az ember nap-nap után ifjúságának illatát és üdeséget; alakunk meggörnyed, tekintetünket a földre szegezzük, mintha folyton azt a helyet keresnénk, ahol törődött testünk majd nyugodni fog. Fejünket is behinti ezüst hamával az idő és az őszi alkony már csak hervadt lombokra küldi ki búcsúsugarait. Lassanként kihuny szemünk világa is» mint ahogy kialudt már szívünkben az élet tüze és melegsége. Talán még csak egy sóhajtás és oda dőlünk a *sírba*, ahol porladni fogunk talán mindenkitől elfelejtve... Tehát ezért élttem? Ezért szenvedtem? —

Halhatatlanság.

Üssétek fel a lángelmék iratait, minden lapon meg fogjátok találni a *halhatatlanság* gondolatát. A hírnév szomjában ott lappang minden sorukban a *jövendő élet* eszméje is. A vak *Homer* az istenek fényes hazájáról dalol. *Szókratész* a kezében tartott méregpohár mellett vitatkozik a *jövendő élet* remény-ségeiről. —

Az a lélek, amely az ember életcélját a látható és érzékelhető külső világban betöltöttnek látja, fokozatosan súlylyed az állati élet anyagvonalára felé. Csak a *halhatatlanság* hite adhat szárnyat a léleknek a folytonos erkölcsi tisztuláshoz és értelmi emelkedéshez. —

A *halhatatlanság* hite a léleknek az anyagelvé, vallási életünk gerince. Ebben van összefoglalva földi életünk oka, célja és rendeltetése.

Még elképzelnem se tudjuk, hogy valaha akár testünkben, akár testünkön kívül megsemmisülhetnénk. *Halhatatlanságunknak* ösztöne öntudatlanul is bennünk lappang. Miért ragaszkodik a fősvény még haldoklása pillanatában is az anyagi javaihoz? Azért, mert öntudatlanul érzi, hogy *a halál nem lehet az élet vége. Az ember életérzésében halhatatlanságának az ösztönét hordozza.* —

A vallás a népnek általános hitével összhangzásban tanít egy igazságot s ez az igazság ott rejlik szíveink mélyében, hogy reményünk forrását és hitünk alapját kiképezze. Ez az igazság pedig lelkenek *halhatatlansága!* —

A *halhatatlanság* hite nem egy szerencsés ötlet, amelyet az emberiség a halálfélelmének az enyhítésére, vagy a szomorkodóknak és csüggedőknak a vigasztalására talált ki, hanem a természet folytonos megújulásának, vagyis az evolúciónak természetes törvénye, amely „állandó körforgásban” emeli az *egyetemes élet* színvonalát. —

Legújabbán a Daily News indított nyilvános vitát a lélek *halhatatlanságáról*. Hozzászólt 23 elismert nevű angol tudós 23 cikkben. A döntőbírósa kihirdette a végeredményt. *Húszan* nyilatkoztak feltétlenül a *halhatatlanság mellett* és *csak hár-*

man ellene. De még ezek is csak föltételesen, vagyis hogy nem egészen biztosak a dologban. —

Könnyek között születünk, szenvedések között növekedünk, a nehéz munkában verejtékezünk, felelősségben és gondokban érünk, csalódások között vénülünk, ábrándok nélkül, fájdalommal halunk meg. De hát csak ez lenne az Istennek a célja velünk?! Egy oktalan küzdelem reménység nélkül, egy életnek áldozata, jutalom nélkül? Egy bevégtetlen dráma, amely céltalan? Hogy képzelitek ezt az istenről? Hiszen ezt a legutolsó drámaíró is jobban csinálná! — Nem! A lélek a szenvedések és fájdalmak között nem azért fejlődik, hogy meghaljon, mert semmitem tökéletesítheti magát a *megsemmisülésre*. Az Isten eszméje, amely kizárja a mulandóságot, gyökere az én reménységemnek és záloga az én *halhatatlanságomnak*, lelkem halhatatlanságának. —

Parisban, a Saint Sulpice templomban láttam egy márvány emléksoportozatot, *Haugier* síremlékét, aki valaha e templom plébánosa volt. A főalak volt a *halhatatlanság*. Antik redőzetű ruha folyt rajta végig, fején királyi korona. Előtte térdelt összekulcsolt kezekkel a meghalt lelkipásztor imádkozó alakja. Háta mögött ólalkodott a halál és egy szemfödöt akart reá vetni; a *halhatatlanság* angyala pedig egyik kezével megragadta ezt a szemfödöt, a másik kezében pedig egy babérkoszorút nyújt előre. Szárnyait félig kibontva éppen emelkedni készül; a halál pedig kiejti kezéből a szemfödöt és megszegyenülve akar elrohanni. — Testvéreim! Ez a művészi fölfogás a helyes. Oh, minő kiváltságot ad az Isten a művésznek, midőn alkotásában a *halhatatlanság nyelvén* tudja magát kifejezni. Az a halál hiába veti rám a szemfödöt, mikor a *halhatatlanság* angyala áll mellettem, hogy a földi szenvedésekben megviselt homlokomra reátegye az örökélet mirtuszát. Bontsd ki tehát te is szárnyaidat lelkem, és szállj vissza vele az örök hazába, a te teremtő Istenedhez! —

Az ember fölemeli szemét a kék égboltozatra és irigykedve gondol arra a merész röptű sasra, amely nagy, mozdulatlan szárnyain megpihen ott fenn a csodálatos magasságban és dajkája, a szél ringatja őt. — Oh, az a madár *szabad és boldog*, nincs lekötve a porhoz, a göröngyhöz, nem törli kezét véresre

a munka, szívét a fájdalom; hanem él boldogan s midőn a friss levegőt végig hasítja hatalmas szárnyaival, szánalommal tekinthet alá a küzdő emberiségre. Ha szólni tudna, bizonyára így beszélne hozzánk: Oh, te szegény ember, neked nincsenek magasra vivő szárnyaid! Oda vagy kötve a göröngyhöz. Sajnálalak téged, mert ha röptémet egy kissé alább süllyesztem, csak sóhajaidat hallom, csak könnyeidet látom! — És ennek a boldog madárnak igaza van, mert ha nincs bennünk egy rész, amely *halhatatlan*, akkor a legboldogtalanabb teremtés a földön az ember. —

Csodákat művei a hiterős lelkekben a *halhatatlanság* hite, amely nemcsak az egyéni boldogságnak alapköve, hanem a társadalmi rendnek is összeforrasztó cementje. Vegyék ki e hitet az emberiség közszelleméből s belevetették a csóvát a lőporos hordóba. —

Értem *Heine* könnyeit a *Louvre* nagytermében! A jövőt, a jövőt adjátok nekem! Nem akarok *nem lenni*! Az én lelkem teljes ösztönével kapaszkodik a *halhatatlanság* gondolatába s még az örök pokol is vigasztalóbb nekem, mint az elmúlás, a *megsemmisülés*!

Napoleon, mikor trónját elvesztette, mikor már dicsőséggel és hatalmával együtt minden összeomlott, gyermekét emeli magasán az ég felé és megújult hittel kiáltja a győzők felé: — engemet eltiportatok, de szellememben élni fogok, mert jövő ... a jövő az enyém!— Jövő?! Századok?! Utókor?! Milyen balga eszme lenne ez, hogyha én esetleg még ma *meghalhatok és pedig örökre!* Mert ha minden meghal velünk, akkor apáink hamva hitvány por, amit szélnek lehet eresztetni; akkor a vallás gyermekes tévedés, a szemérem üres agyrém; mert így nincs és nem is lehet más célunk, mint élni, élni és élvezni ezt az életet s ennek minden gyönyörét, de akkor szépen bele kell magunkat élni abba a gondolatba, hogy a falevél lehull, a virág elhervad, a hab lefut, — egyszóval *meghal minden*. Dehát belenyugszik-e lelkünk ebbe a gondolatba? — Szó sincs róla! Szívünkben egy hang tiltakozik *ilyen halál ellen és féllábal a sírban is a halhatatlanságról* álmodozunk, a *halhatatlanságot sejtjük*. —

Elporladsz te is, ember s a jövő nemzedék, amelyik pár évtized múlva közönyös szívvel tapodja sírodat, még azt sem fogja tudni rólad, hogy e hamvakban egykor nagy szenvedélyek és égető remények lobogtak s hogy egykor te is éltél, te is szerettél! Kilobbansz, mint a hulló csillag, amely bele-rohan a sötét űrbe, hogy nyomtalanul vesszen el az örökös éjszakában ... — *Ember! Hát csakugyan ez lenne a te sorsod?* Bele tudsz te nyugodni ebbe a szomorú és vigasztalan gondolatba? *Nem, nem, soha! Szó sincs róla!! Nem akarsz nem létezni!* Fölveted szemeidet és rámutatsz lelked sebhelyére, a *halhatatlanság* után sóvárgó reménységre s így kiáltasz fel: *Én halhatatlan vagyok!* —

Ugyan mondjátok meg nekem, ha az élet fáklyája a sírban végleg kialudnék, miért gyötör bennünket mégis a vágy egy *végtelen* boldogság, egy *örökké tartó élet* és egy mulandóságon felül álló szeretet után? —

Harc.

A háború. — Forradalmak. — Forradalmárok. — A francia forradalom. —

A h á b o r ú .

A háború keresztülgázolva a népek egységén, a nemzetközi kapcsolatokat mindenütt széttördelte, vagy legalább is meglazította. Ezért szenved most egész Európának a gazdasági élete. Nem lehet egy testet feldarabolni anélkül, hogy az egyes részeket összetartó és tápláló életközösség szintén vele ne pusztulna. —

Azt mondják, hogy 400 millió baktérium fér el egy postabélyeg helyén. Ezek azonban egymás mellett már nem tudnak békében megférni; *állandó harcban* állnak olyan erővalóságokkal, amelyek még náluk is kisebbek. —

F o r r a d a l m a k .

Sajnos, az eszmék rendszerint vérben tisztulnak meg. —

A feneketlen mélységből együtt szokott előtörni úgy a tűz, valamint az iszapvulkán. Az égi szikrát a biblia szerint még az Isten is sártestbe lehelbe bele. Minden *forradalmi* szikra elrejtett mélységekből pattanik elő és rendszerint a sárban gyullad először lánggra. De honnan jön? Minő áramlatok feszültségéből pattanik ki? *Victor Hugo* szavai jutnak eszembe: — Miből keletkezik a lázadás? Miből a forradalom? Semmiből és mindenből! Villamos feszültségből, amely lassanként jut el a kiszüléshez. Hirtelen fölcsapódó lángból. Kóborló szélből és tovasuhanó szellőből. E fuvallatoknak azután emberi fejek akadnak az útjába, amelyek beszélnek. Agy velők, amelyek álmodoznak. Szenvedélyek, amelyek lobognak. Nyomorúságok, amelyek üvöltenek és magával sodorják mindezeket. Csakis így érthető, hogy mikor az idők teljⁿⁱi elérkezik és trombitája fölharsan, a közömbös lelkek milliói *egyszerre* ébrednek fátsultságukból. Ezt az áramlatot látta meg *Madách* is a különböző korszakok szellemében: — „A kor folyam, mely visz, vagy elmerít; úszója s nem vezére az egyén. Mindaz, ki hat, megérté századát, de nem szüle az új fogalmakat. Nem a kakas szavára kezd virradni, de a kakas kiált, hogy: — Most virrad!” —

Bárcsak sohase szorulna az emberi haladás *erőszakos korrektívumokra*, amelyeknek rombolásait csak fokozatos és rendszeres fejlődéssel lehet megelőzni és elhárítani. De *aki szelvet vet, vihart arat* Isteni törvény: Aki miben vétkezik, abban bűnhődik. —

A történelem igazolja, hogyha *egy forradalomnak*, amely esetleg trónokat is feldöntött, sikerült a szervezkedést idejében nyélbeütni, akkor ennek az eredménye mindig egy nagy anyagi és értelmi *fellendülés* volt. Hatalmas lépésekkel tört az ilyen nemzet előre a közszabadságok kiépítésében, az egyéniségek felszabadításában és a civilizáció minden irányában. Ha ellenben a *forradalom* ekéje nem tudott olyan mélyre szántani, hogy az alacsonyabb rétegeket, amelyek évszázados meddőségben érlelődtek, felforgathatta és termőképessé tette volna, akkor *csak egy futó nyári vihar* volt, amely a szemkápráztató

villámlások és dörgések után ismét eltűnt nyomtalanul. A termőföldet nem tudta átáztatni a gyökerekig, csak a lapályokban csinált itt-ott egy kis tócsát, vagy sarat. —

F o r r a d a l m á r o k .

A vérbeli *forradalmároknak* rendes rögeszméje, hogy majd ők fogják megjavítani a romlott világot és már e földön fölállítják a boldogság országát. Ezért hangsúlyozzák, hogy ők világmegváltó mukára vállalkoztak. Csakhogy inig. *a világ Megváltója a saját vérét adta oda mások megváltásáért, addig a bolsevizmus megváltói mások vérével akarják önmagukat megváltani.* Az önfeláldozó szeretet helyébe a kevély gyűlölet teszük; a szelídség helyébe a vérbosszút; az elnéző bűnbocsájtás helyébe az irgalmat nem ismerő terrort: a megsemmisülést. —

A f r a n c i a f o r r a d a l o m .

Az érzések benső megtisztulását nem lehet helyettesíteni kierőszakolt fegyelmezőssel, mert ez a képmutatásnak és az álkereszténységnek a nevelő iskolája. A *francia forradalom* akkor tért le az evangéliumi alapról, mikor a rendszeres terror pokoli eszközeivel akart lelkeket idomítani, mikor az embereknek választani kellett a guillotine, vagy a jakobinizmus között. A tétel így volt szembeállítva: — *Testvériség — vagy halál!* —

A történelmi események is ép úgy, mint az erdők hatalmas tölgyei, egy parányi magból csíráznak elő, amely sokáig fejlődött láthatatlanul a földben elrejtőzve. Sejtelmünk sincs róla, hogy ott lenn a mélyben most bontakoznak ki egy új élet csírái. Már csak akkor tűnnek szembe, amikor a vihari al is dacolnak. Így vagyunk a korszakalkotó történésekkel is. A legújabb korszak születését a *bastille lerombolásánál* keresik a historikusok. *Pedig már évekeld a francia forradalom kitörése előtt* megírta kormányához küldött jelentésében a párisi angol nagykövet, *lord Chesterfield*: — Mindazok a jelek és események, amelyek nagy válságokat megelőzőleg mutatkoznak a történelemben, mind megvannak és folyton szaporodnak manapság Franciaországban. —

Én részemről a *francia forradalom* egyik legnagyobb vív-

mányának *a szó, a gondolat és a lelkiismeret szabadságát* tartom. Ezeknek a titokzatos előkészítését láthatjuk kiindulni a vallásszabadság érdekében folytatott évszázados harcokból. Hiszem, hogy a jövőnek is az lesz a jelszava: — Akinek igaza van, az beszéljen! De mindig csak a szeretetnek és megbocsátásnak a készségével ám! —

Nem hivatkozom *Michelet-re*, aki a *francia forradalom* rajongó historikusa volt és elnevezte azt második világmegváltásnak, de idézem helyette a költők fejedelmét, a nagy humanista *Victor Hugót*, aki ezt mondja: — *A francia forradalom az emberi haladásnak a trombitája* volt, amelybe a hangot a bethlehemi jászólnál maga *ez Isten* fújta bele. —

Hatalom.

Hatalom. — Szigor. — Erőszak. — Zsarnokság. — Gyengeség.

H a t a l o m .

Nagyon ritka ember az, akit a *hatalom* meg ne szédítene, ha érzi, hogy őt senki komoly felelősségre nem vonhatja. Hogyan lehetne ott ellenőrzésről beszélni, ahol a felelősségrevontás azok kezébe van letéve, akik az elenőrzött hatalommal szemben függő viszonyban vannak?! —

Nem a *hatalom* az erő. A *hatalom* csak eszköz, amelyet ha jól használhatunk, értékes eredményeket érhetünk el vele. Ha pedig vele visszaélünk és a *hatalomban* újra feltaláljuk letett egyéniségünket és újra feltámadnak öncéljaink, érdekeink, vágyaink, akkor a hatalom súlyos megpróbáltatássá válik számunkra és a reánk bízott és *hatalmunk* alatt élők számára is. —

Mi a hatalom? Az öntudatosná vált erő! Nem a nyers era és nem az erőmennyiség adja a *hatalmat*, hanem az „*öntudatosság*” teszi az erőt hatalommá. Ugyebár, micsoda energiakészletek vannak egyes természeti erőkben felhalmozva? Ugyanezt láthatjuk egyes gépekben és akkumulátorokban. De ezek az erők csak akkor lesznek *hatalommá*, hogyha egy öntudatos ér-

telem ezeket célszerűen felhasználja. Pl. a lég, a víz, a tűz, a villamosság és a többi nyers erő csak egy öntudatos lény kezében lehet hatalommá. —

Ez a szó „*hatalom*”, igazi értelmében nem önkényt jelent, amely lenyűgözheti és megbéníthatja a nála gyengébbet. Ellenkezőleg! Erkölcsei törvény. Jelenti azt a nemes fensőbbiséget, amely bár öntudatában az anyag fölé emelkedik, de ez őt nem téveszti és el nem szigeteli az Isten teremtett világától. Nem veti meg tehát a legkisebbet sem és erejével sem él vissza soha a saját hasznára. Nem önző, de munkálkodó lélek és fensőbbiségének öntudata sem téríti el a szeretetből fakadó alkalmazkodásnak a feladatától. —

A hit a hatalomnak a legtökéletesebb formája, mert ez képesíti az embert is az *önmaga felett való uralomra*. Ebben éri el erejének teljességét és ebben kell kimerülnie is. —

S z i g o r .

Az erkölcsi *szigor* csak *önmagunk fegyelmezésében* jogsult. Mihelyt ezt mint rendszert alkalmazzuk *másokkal szemben*, vagy rajongó türelmetlenségé, vagy hatalmaskodássá válik. A helyes elv: *semmit meg nem bocsátani — önmagunknak és mindent megbocsátani — másoknak*. Szigorúbb egyházatyát alig ismerünk *Tertuliánnál* és mégis, minő hévvel védelmezte ez a hiterős lélek a vallásnak és a lelkiismeretnek a szabadságát! —

Legyetek *szelídek*, elnézők és gyengédek mindenkivel szemben. *Szigorúak* csak önmagatokkal szemben legyetek! —

E r ő s z a k .

Akik igazságtalanság, vagy *erőszak* által akarnak emelkedni, olyanok, mint a gyökérnélküli *fák*, amelyeket a legelső vihar kidönt. —

Minden *erőszak* az újabb erőszakoknak egész sorozatát nyitja meg, mint ahogy a viperafészekből is csak újabb viperák keletkeznek. Az *erőszak* annyit jelent: — Most majd én veszem

kezembe a fegyvert és cselekedni fogom vele ugyanazt a jogtalanságot, amit velem az a *másik erőszak* cselekedett. — így lesz az elnyomóból elnyomott, a fojtogatóból fojtogatott. —

Bűnt bűnnel nem lehet kiirtani és ha vannak is ma még jóhiszemű lelkek, akik az *erőszak* jogosultságát vallják, eljön az idő, amikor a világ undorral fog elfordulni minden *erőszak-tól* Jó ízlésű, finomabb lelkek máris így tesznek. — Miért ne gondolkozhatnék az emberiség nagy többsége is így? —

Az *erőszaknak*, a hazugságoknak, a durvaságoknak, a szolgálalkúságnak és a jellemtelenségnek mindig az elkeseredett kenyérharc volt a titkos szövetségese. —

Erőszakkal elnyomhatjuk a gyengét és bitorolhatjuk a *hatalmat*; de nem lehetünk sem szentek, sem apostolok. —

Z s a r n o k s á g .

Bármilyen aljas *zsarnok* volt *Nero*, a nép térden csúszik előtte és megtapsolja őt, midőn *Róma* fölgyújtása után részt vesz a kocsiversenyben, sőt oltárra emeli ezt az anyagyilkos szörnyeteget és isteni tisztelettel rajongják körül a hízelgők, míg ott lenn a keresztrefeszített vértanúknak jajgatása hallik. Istenségre emelik *Caligulát*, aki a gyilkosság tébolyával csak a kiontott vérben találja gyönyörűségét. —

Külső változásokkal semmit se lehet elérni, ha ezzel karöltve nem jár egy benső erkölcsi megtisztulás is. Korlátlan önkényei, egyetemes *kényszermunkával* a felügyelők korbácsi alatt a Fáraók is tudtak piramisokat építeni. De azért a tömeg a rabszolgaság nyomorúságában élt állati módon. *Madách* szerint: Miért él a pór? A gúlához követ hord az erősnek s állítván utódot jármába, meghal. *Milliók egyért!* — Hogy ennek az *ügynek* a neve *Farao*, *Batu khán*, *Tamerlan*, vagy pedig Hitler — az igazan mindegy! —

Az *elnyomott* helyzet szolgálai érzületet fejleszt; alattomos, bosszúálló természetet, amely csak alkalomra vár, hogy teljes vadságában kitörjön. *Zsarnoki ostora lesz idővel a társadalomnak.* —

A szurony okkal összetámogatott *zsarnoki* hatalom és ön-

kény nem tőr közvéleményt, csak farkcsóváló meghunyászkodást. Olvan szobor az, mint amilyent az Assyrus király álmában látott. Csak a feje meg a melle arany és érc, de a lábai agyaglábak. Elég egy kő, amely a lábakhoz esik, hogy az egész bálvány nagy robajjal összedőljön. —

A *zsarnoknak* suhogó korbácsa előtt csak meghunyászkodnak a lelkek; de bizony érzéseikben egy szemernyt se javulnak! —

Eddig még minden földi *zsarnokot* az ő vonalában élő ikerlélek gyilkolt meg. Sőt ez annyira gyakori a pusztítás hazájában, hogy szinte törvény. Minden véres forradalmárban egy-egy elfojtott *zsarnok* örjög. És minden vérengző *zsarnokból* a forradalmi téboly tört ki. —

Gyengeség.

A *gyengét* törvényszerűen mindig csak a saját gyengesége teheti *alárendeltté*, nem pedig az erősebbnek erőszakos felülkerekedése. —

Haza.

A haza. — Hazaszeretet. — Sovinizmus. — Honvágy. — Nosztalgia. — Hazátlanság. — Az én hazátalanságom. — Nemzet. — Nemzetek haladása. — Nemzetek életcélja. — Nemzeti érzés. — Nemzeti élet. — Nemzeti nevelés. — Nemzeti újjászületés. — Nemzetek pusztulása. — A nemzet vértanúi. — új nemezdék.

A Haza.

Ha szülők ellen lázongani szentségtörés, még inkább az *Hazád* ellen. —

A *Haza* nem csupán egy eszmény, egy szimbólum, hanem egy élő valóság, amelyet láthatunk, érzünk, tapinthatunk; különben nem volna betegség a *honvágy*, ha nem fészkelne az érzéseinkben. —

A *Haza* nem csupán egy eszmény, nem egy szimbólum, hanem egy élő valóság, amelyet láthatunk, érzünk, tapinthatunk, különben nem volna betegség a *honvágy*, ha nem fészkelne az érzéseinkben. —

Hazádat úgy szeresd, mint szülőanyádat! —

Az emberi tehetség parányi lámpa, mely egyszerre keskeny kört tölthet csak meg fényével és ha egyik helyről a másikra hurcoltatik, sötétséget hagy maga után. Bizonyos helyhez — a *Hazához* — kell azért kapcsolódnunk, hogy azt jótékony világitással *állandóan* boldogíthassuk. —

Hazája nélkül az ember elveszett lény, az időnek és a térnek gyámolatlan gyermeke. —

A száműzött, aki elszakad *Hazájától*, szívét sem viszi magával egészen. —

Haza! Te szent titok, főséges szó, megérthetetlen szeretetnek hatalmas forrása! Te, aki még az Üdvözítőnek is könnyeket fakasztottál szemében, midőn isteni tekintetével a veszendő Jeruzsálem jövőjébe pillantott, miért is vagy te oly drága a mi szívünknek?! Miért? Oh, mert mindazt, ami szívünknek kedves, amiért élni édes és jó, föltaláljuk a te nevedben. Nem egy eszmény vagy te csupán, hanem élő valóság. Anyádnak könnye, amely egykor szíved sebére hullott, gyermeked mosolya, mely földöntúli boldogsággal tölti be lelkedet; lelkednek első megindulása; az a begyepesedett hant, amely szülőid, vagy gyermeked porladó testét földi; az a legelső dallam, amely ott fészkel emlékezetedben; azok a rokonok és barátok, akik közel állnak szívedhez; az üdítő napsugár; az az aranykalászos mező, amelyből a tápláló élet fakad; ringó bölcsőd tündérmeséje; a rónák délibábja; a suttogó erdők mélysége; a magasra törő bércek fenyvese, csobogó patakjaival és vízesésének harsogásával... *mind-mind együttvéve*, — *ez a te Hazád!* —

Hazánkat nagygyá és virágzóvá csak az önzetlen és az önfeláldozó *hazaszeretet* gyakorlása teheti. *Ez* a legfőbb politikai morál. Párosulni kell bennünk a férfiúi jellemnek a hiterő lelkesedésével és az önzetlen *hazaszeretnek* a lelki nemességgel. Kitarító célunk legyen tehát a termelő munka és a koope-

ratív testvéri közösség átérzése. Mindnyájan egy közös család javáért és boldogulásáért dolgozunk, hogy egy kis nyugalmat és örömet szerzünk vele a mi jó *Anyánknak: a Hazánknak.* —

Az az ország fog fejlődni, csak az a *Haza* tud boldogulni, amelynek gyermekeire nézve sokkal fontosabb a *kötelességek* teljesítése, mint a jogoknak a követelése. —

Ugyebár a golya is elköltözik napkeletre a narancsligetek és a kékvizű lótsztavak mellé? Egy másik országba, ahol nincs dér, nincs fagy; csak örök derű van és még a fénynek sincs árnya. Ez is egy ország és mégsem a *Haza!* Azért visszavágyik a nádverte mocsarak mellé, régi fészkebe. A füstös kéményekhez — mert ott nevelődött és ő is csak ott költötte ki a fiókáit. Mit törődik vele, hogy azt a fészket újra kell rakni, mert pajkos kezek időközben lepiszkálták a háztetőről?!... —

Kicsiny *Hazát* adott az Isten, de nagyvá tehetjük ezt is *haza-fiúi* erényekkel. Szentfölddél! új Palesztinává, amely az Úr megígért második eljövételének búcsújáró helyévé lett. És én hiszek a jövőben, a *magyar törzsök új kisarjadzásában!* Hiszek egy önzetlen és önfeláldozó ifjúságban, akik már a lemondások és a szenvedések iskolájában tanulták meg szeretni egymást, közös édesanyjukban: a *Hazában.* Amit a vének elvesztettek, azt az ifjú magyarságnak kell visszaszereznie. De nemcsak a *Haza* széttépett testét, hanem a nemzet eltékozolt erkölcsi integritását is! A régi magyar becsületnek a tisztaságát! A fedhetetlen ősi jellemvonásoknak a zománcát! A *hazaszere-
tetnek* mindent átütő erejét és egekbetörő lelkesedését! —

Nem lehet esetleges dolog az, hogy minden ember annál jobban ragaszkodik a földhöz, ahol született, minél több ínség és nélkülözés tanyája lőn számára az a hely. S van-e nagyobb fájdalom a világon, mely bágyadtabbá tenné a lelket, jobban meggyötörné a szívet, mint a *Hazától való megválás* fájdalma? Ez az egyetlen szenvedés, amelyet az *idő* csak növel, a *távolság* csak fokoz, s amelyet meg nem gyógyíthat más, csak a visszatérés. — Sohasem tudtam megérteni, kik azok, akik magukat *világpolgároknak* nevezik. —

H a z a s z e r e t e t .

Van a világon más erő is, mint amely az anyagban fészkel, ezt az erőt adja a léleknek a *Hazának és a szabadságnak szeretete*. —

Lehetetlen, hogy-célja ne legyen a Gondviselésnek ezzel a *mi magyar* nemzetünkkel, mert különben nem szórta volna ide mind a két kezével a szabadsághősöknek, a nagy szíveknek és vértanúknak csodálatos gazdagságát, akik életük példájával tanították meg nemzetüket a *hazaszeretetre*, önfeláldozásra, hősiességre és vértanúságra. —

Az embernek sok veleszületett nemes tulajdonságai között van egy hatalmas, nemes ösztöne, melyet a Gondviselés állandó csodaképen tart fönn az emberiség szívében. Ez a *hazaszeretet*. Ez az erény egyedül a gondolkozó embernek kiváltsága. Az állat vagy a növény csak a klimatikus viszonyok befogadása szerint fejlődik, vagy növekszik. A *hazaszeretet* erényét Isten oltotta az emberek szívébe. —

Csak a sápadt arcú ember nem tudja felejteni elvesztett *Hazáját*. Azt a földet, ahol bölcsője ringott, ahol az anyacsókok melege keltette föl gyermekálmából, ahol bölcsődallal, vagy imádsággal szenderült el gyermekágyában. Remegő szíve csak odakínálkozik vissza, mint a fészkből kivett pelyhes madár az anyja szárnyai alá. Add neki a világ összes kényelmét és gazdagságát, boldogtalannak fogja magát érezni a *távol idegenben*. Csak oda, csak oda az anyaföldre, csak oda vágyik vissza! Nyugtalan tekintete odatapad az égbolt peremére, amelynek végső, szürke sávolya talán már *Hazájának* határára borul. Elnézi a lenyugvó napot, a holdfényes éjszakákban lefutó csillagot. Köszönti a felhőt, üdvözlí a madarat, amely onnan feléje száll. Kéjjel szívja magába a szellőt, amely sápadt arcába csap; mintha azt hinné, hogy fáradt szárnyán magával hozza a szülőföld üdítő levegőjét és virágainak langyos illatát. — „*Szivet cseréljen, aki Hazát cserél*”, — úgymond a költő és igaz van! —

Évekkel ezelőtt a magyar művészek és írók alkotásaiból összeállítottam egy díszalbumot „*Nemzeti dicsőségünk*” címe alatt. Benne az egyik cikkemben a mi dicsőséges fejedelmünknek, *Rákóczi Ferencnek* az apológiáját írtam meg. Felvettem

azt az eszmét, hogy ennek a legnagyobb magyarnak a porladó hamvait hozzuk haza Rodostóból. Szavaim visszhangot keltettek és az ige testté lőni Ha nem lettem volna lekötve börtönöm bilincseihez, bejártam volna *ez évben* is az országot, hogy még egyszer lángra szítsam a hamvadó parazsat. Miért ne szentelhetjük volna ezt az évet, amely az ő halálának és örök halhatatlanságának a kétszázéves emlékünnepe, az Úr békéjének és a nemzeti kiengesztelődésnek az ünnepélyévé? Ne csináljunk új Rodostókat! Tárjuk ki karjainkat minden *Hazáját* önzetlenül szerető magyar testvérünk előtt. Szeressük jobban a mi közös édesanyánkat: a *Hazái*, mint ahogy gyűlöljük egymást... —

A *hazaszeretetet* én mindig úgy tekintetem, mint az emberi természetbe beoltott mély, ösztönszerű érzést. Ha nem így volna, akkor nem lehetne betegség a *honvágy*: a nosztalgia, amely nemcsak lelki baj, de testi betegség is. Gyötör és szenvedünk bele. Hány ember ment már emelt fővel, öntudatosan szembe a halállal, hogy élete feláldozásával tegyen hazájának valamely szolgálatot?! Már pedig az életmegvetésig csak a természetébe beágyazott *legmélyebb érzések* vezethetik az embert. —

Sokat várok *könyveim* megjelenésétől, amelyeket magasabb lelkierők támogatásával írtam. Ez lesz a szomorú napokban, a nyomorban és *szenvedésekben megalázott magyar szívekre az égi balzsam*. Ez a szegény *nemzet* olyan elhagyott és kimerült, mint a pusztaságban tévelygő utas, aki az éhségtől gyötörve, a szomjúságtól eltikkadva enyhülést keres: valami váratlan égi csodát, amely felüdíti és új erőt önt kifáradt testébe. Ezt az égi gyógyszert készítem én több mint tíz év óta szellemtestvéreim segítségével elnyomott és kizsárolt fajttestvéreim számára. Ki kell vezetni ezt az országot az *isteni eszmények* virágos mezejére, a napfényes, tiszta légkörbe, ahol a szeretet, a jóság, szóval az Úr Jézus Országá kezdődik. —

Van egy állandó, *közös szent érzelem*, mely bennünket egyesít a szeretetben, az önfeláldozásban s mindnyájunkat arra ösztönöz, hogy akiket a faj- és vérrokonság, a történelmi szent emlékek és hagyományok drága ereklyéi összekötnek, versenyre keljünk egymással a *hazaszeretet* önzetlenségében. Hogy ragaszkodjunk az utolsó csepp vérünkig ahhoz a földhöz, amelyet ősapáink porladó tetemei szenteltek meg; ahol bölcsőnk ringott egykor s amelynek porai majdan takarni fogják a mi fáradt tagjainkat is. —

Az az ország, amely hőseinek emlékezetét nem tiszteli, saját nemzeti életét gyilkolja meg. Nemcsak a kegyelet szent érzését tiporja sárba, de elfojtja azt a nemzeti erőforrást is, amelyből az utódok a *hazaszeretet* lelkesedését és a lelkesedés önzetlenségének történelmi tanúságait meríthetik.

S o v i n i z m u s .

Bárcsak átönthetném véretem és *fajszeretetemet* minden magyar ember ösztönébe. Mert erre a *sovinizmusra* van szükségünk nekünk. Ezt kell ápolni, ezt kell fejleszteni a nemzetben; nem pedig a megalkuvást, abdikációt és azt, hogy tanuljon meg a-nemzet lemondani. —

H o n v á g y .

Két erős és leküzdhetetlen *vágy* él a földi ember szívében. Mind a kettő csak azt igazolja, hogy van a világon más erő is, mint amely az anyagban fészkel. Az egyik a *honvágy*, amely visszasóvárog az elhagyott Hazába és boldogtalanná teszi az embert, míg oda vissza nem térhet. A másik talán még erősebb vágyódás, mely a *mennyei Haza* után sóvárog s teljessé nem engedi válni a földi boldogságot. Az életnek ez az örökös izgalma, nyugtalanlansága mi lehetne más, mint a *léleknek nosztalgiaja*, amelyet csak a *mennyei Haza* gyógyíthat meg?! —

Szívet cseréljen, ki Hazát cserél! — így mondja a magyar költő. Oh, mennyire igaza van! *Én is tudom, mit szenved a lélek, mikor idegenül bolyong a világban.* Mint a pelyhes madár az anyja szárnyai alá, úgy vágyódik vissza az anyaföldre. Mikor jön az őszi alkony és a költöző fecskék csoportokba verődve vándorútjukra indulnak, vidám csicsergésük már egy *új hazáról* dalol. Együtt megy az egész család. Nem hagynak maguk után senkit. Magukkal viszik a szívüket egészen. Még azokon a széttépett fátyolfoszlányokon is, amelyek az őszi alkonyban úszkálnak a levegőben, apró rovarok utaznak. Ez az ő repülőgépük, a *mozgó hazájuk*. Ahova a szellő hajtja őket, ott letelepszene, *új hazát* kapnak; könnyen *felejtik érte a régit* — *Csak az ember nem tud megnyugodni sehol seml* Ezért mondotta *Szemere Bertalan*, aki a száműzetés szenvedéseiben megőrült: *Az egész világért*, az összes emberi-

ségért *csak egy Isten* halhatott meg. *Az ember meghal a családjáért, Hazájáért* Halandó szív többet ki nem bír. —

N e m z e t .

A paradicsomi tilalomfa nemcsak a bizalomnak és szeretetnek próbaköve volt, hanem az isteni hatalomnak jelképe is. Szent volt az, mint a *nemzetek* szemében szent az a *lobogó*, az a nemzeti zászló, amely az ország határán kitűzve a faji nagyságnak, tekintélynek hatalmi jelvénye. *Jaj annak, aki azt bántja!* Aki pedig beszennyezi, nem egy értéktelen cifra szövetet tipor a sárba, hanem *a nemzeti becsületet*. —

A Nemzet címeréből ki ne törjétek a *keresztet!* —

Mikor süllyed egy *nemzet?* Mikor a tiszta és nemes ideálok útjáról letér. Ilyenkor mocsárba jut. —

Egy *nemzetnek* nem olyan a kormányzata, amilyent ő *akar*, hanem amilyent megérdemel. Ezért a politikai berendezkedés csak tükör, amely megmutatja, hogy *milyenek vagyunk*. —

Ha az ember nem talál maga körül megértő nemzedéket, az nem annyit jelent, hogy az ember hagyjon fel minden jóra való törekvéssel, hanem csak annyit, hogy ne törődjék a *mai közömbös* és meg nem értő *nemzedékkel*, és dolgozzék a jövő számára. —

N e m z e t e k h a l a d á s a .

A népek története tulajdonképpen az ő nagy embereiknek a története. ők a szegletkövek, amelyekre Isten a *nemzetek haladásának* és erkölcsi tisztulásának szentélyét fölépíti. Így lett az új világ felvilágosodásának, humanizmusának, eszményi és erkölcsi nagyságának is alapköve a bukott világnak, az elbukott zsidóságnak is megígért, a pátriárkák és próféták által pedig megjövendölt Messiás: *a mi Urunk Jézus Krisztus!* —

N e m z e t e k é l e t c é l j a .

Nemzetek keletkeztek és elmúltak, Birodalmak kiépültek és összeomlottak. Mindegyiknek meg volt Istentől kijelölt

életcéljuk, és idejük a virágzásra, gyümölcs érésre és a hervadásra. Addig éltek, amíg hasznosak voltak *az egyetemes világfejlődés* isteni tervében. Mikor pedig az emberi kultúrközösség egységéből kiszakadtak, keresztül gázolt rajtuk a *történelmi haladás szekere*. —

N e m z e t i é r z é s .

Ne zavarjuk össze a nemzeti *érzést* a jelszavak sovinizmusával és ne akarjuk ismét visszaoltani a *keresztény* kultúra ágait az ősmagyar pogányság elszáradt gyökereibe. A haladás jelszava „*Előre!*” Ne tekintessünk tehát hátra. Nekünk a *jövőt* kell előkészíteni és betölteni emberszeretettel, lelkiségekkel; szóval tiszta *evangéliumi* szellemmel és erkölcsökkel. Mindezeket a múlt század testiségbe elmerült materializmusa alaposan kiirtotta a társadalmi közszellemből. A materializmus pedig a kapitalizmus bölcsészete; elvetélt, törvénytelen méhgyümölcs. —

N e m z e t i é l e t .

Egy *nemzet életének* sivárságába hiába kiált a legerősebb hang is. Elvész nyomtalanul, mert a *pusztában nincs rezoancia*, ami azt felfogja és visszaverje., — Lidércnyomásból nehéz egy népet fölkelteni. A nyomorúság a legnagyobb kerítő; megöli a jellemeket. —

N e m z e t i n e v e l é s .

Levette az Isten szememről a hályogot. Egy *nemzetet* sem megmenteni, sem nagyvá tenni *erkölcsi megalapozás nélkül nem lehet* Itt kell kezdeni a munkát. A *nemzet lelkét* kell átalakítani. Ez az újjáteremtő munka a művészek, a költők és a filozófusok kiváltsága. *Nem a politikusok, nem a proletárok és nem börziánerek idomítják és nevelik a nemzet lelkét* A *rongyos, lenézett idealisták*, akik mint a *vak Homer* eszményeket hirdetnek a rombadólt oltárok mögött és a földi nyomorúságok közepette az *Istennek fényes hazájáról* dalolnak. —

Nemzeti újjászületés.

A nemzeti felpepszülés és újjászületés mindig a művészeti virágfakadásnak gyümölcse. Művészi korszakokra van felépítve Egyiptomnak, Görögországnak, Itáliának, Spanyolországnak, Németalföldnek, Franciaországnak nagysága és fénykora, mert a művészet az az eszköz, amellyel mindenkor biztosan felébreszthetjük a *nemzeti önértetet, a fajszeretet* nemes büszkeségét, és vele együtt az eszményeknek a kultuszát a közszellemben. Az önző és anyagi szempontok helyett ez vihet csak a *nemzeti* életbe egy lüktető idealizmust, amely nem az önérdékből, hanem a fajszeretetnek forrásából bugyog elő. —

Amelyik *nemzet* egészségessé akarja tenni állami életét, annak ki kell irtani szervezetéből a senyvesztő méreganyagot: a *hazugságokat*. Erkölcsi újjászületésre van szüksége; nem formákra és külső alakiságokra, hanem *lényeges átalakulásra*. — *Megújulni akarunk?* Ki kell bontakoznunk a válságok ködös és piszkos atmoszférájából, a hazugságok rothasztó légköréből. E nélkül nincs erkölcsi megújulás: viszont erkölcsi megújulás nélkül nincs *nemzeti újjászületés* se! —

Nemzetek pusztulása.

A nemzetek süllyedésének, sőt *pusztulásának* már biztos jele az, amikor nagyjait kigúnyolja, üldözi, megveti, — amikor Izrael kiüzi prófétáját a pusztába, ahol lázbeteg testét égeti a déli napfény és ravatala lesz az a kiszáradt futóhomok; feje fölött pedig gyászdalt, földi búcsúztatót csak a sivatag oroszlánja ordít. Ilyenkor aztán nincs többé szabadulás. Ilyen *nemzet elpusztul*, amint elpusztult Izrael nemzetsége is. —

A nemzet vértanúi.

Az október 6-án kivégzett nemzeti hőseink saját kiontott vérük árán voltak igazán „vértanúi” a magyar szabadságharcnak. Az ő haláluk és a nemzetért kiontott vérük megtermékenyítette a magyar szíveket. Ha ők meg nem haltak volna, ma se tudná a nemzet megérteni, és megbecsülni a *függetlenséget, és a szabadságot*. —

Új nemzedék.

Új honalapítókra van ma szükség. Bátor szívekre, megalkuvást nem ismerő elszánt hősökre, akik ha keli, fölemelt homlokkal és nyitott szemekkel mennek eszményeikért a halálos küzdelembe is. Istenért, hazáért, emberi jogokért, szabadságért. Tiszta ifjúságra es szelíd, gyengéd női szívekre van szükség, akik a liliomok fehérségét viszik majd a családi élet szentélyébe, hogy a vérükből kisarjadzott *új nemzedék* átörökölhesse anyáiknak lelki tisztaságát és atyáiknak nemzetfenntartó erényeit! —

Hit — Hitetlenség.

Hit. — Hittitok. — hitélet. — Formahit. — Vallási formaságok. — Hívő lélek. — Hitkészség. — Hitigazságok. — Élő hit. — Hiterő. — A hit keletkezésének útja. — Hit és tudás. — Hit, remény, szeretet. — Krisztusi hitrendszer. — Hittérítők. — Hittan. — Kishitűség. — Hitetlenség. — Aggodalom. — Jóhiszeműség. — Hiszenység. — Optimizmus. — Kétely. — Tévelygés. — Megtérés.

Hit.

Amíg minden igazságnak befogadására elégséges az emberi értelem, addig a *hit* igazságainak megértése nem egyedül a mi eszünktől függ. Oda magasabb világosság is kell: a Szentlélek meggyőző ereje, Aki világosságával behatol a lelkekbe és meggyőzi őket Krisztus tanainak igazságairól. —

„Vájjon miért kell ezt szenvednem nekem?” E kérdés remeg minden szenvedő ember szívében és e kérdésre semmiféle tudománynak nincsen válasza. De a *hit* rámutat a messiási munkára, amely minden lelki tisztuláshoz és megigazuláshoz vezet: — Nincs szívedben *hit*, — mondod? Nem is igaz, hiszen kételkedésed és nyugtalanságod már kezdetleges hit. —

A tudás az értelmet csak a végtelenség küszöbéig vezeti. Itt aztán átveszi a vezető szerepét a *hit* és megmutatja neked az istent. —

A *hit* nem akadályoz senkit, hogy tudományos törekvése-

ket ápoljon. Kutathatod az égbolt rejtélyeit, az ismeretlen világok ködfoltjait; parányokra bonthatod az anyagot, vagy beletekinthetsz, szervezhetsz, rendszerezhetsz, ahogy neked tetszik, nyitva áll előtted az egész világ; — csak a természetfölöttit ne bánts, mert minél közelebb akarsz férközni ho: :á, annál távolabb húzódik előled a végtelenbe. Gyarló szemed a napba nem tekinthet, értelmed is hiába veti büszke tekintetét az örök világosság forrására, az Isten végtelenségére. Nézd merően, megvakít; csukd be a szemedet, tisztábban látsz. —

Oh, minő más a *hit*, mint a tudás! úgy vagyunk vele, mint Columbus az új világgal. Kezdetben csak sejtjük, inkább ösztönünk érzi, amelybe az Isten ezt az igazságot beleoltotta. Mikor aztán nekivágunk az élet tengerének, reánk zúdulnak a viharok, s ismeretlen helyre sodornak. Már-már csüggedünk s fellázad bennünk a pártütés szelleme. De a végső pillanatokban a kifáradt szem egy elmosódó árnyékot lát feltűnni a víz színén, amely lassanként alakot kezd ölni és színekre bomlik. A szívekből pedig feltör az öröm elfojtott sikoltása: Föl a vitorlákkal! Földet látok! —

Sokszor találkoztam már az életben emberrel, akinek panasza megindított. Oly szomorúan sóhajtott föl: Uram, tanítson meg hinni! Boldog volnék, ha *hinni* tudnék! — Szegény testvérem! Akar Ön *hinni*?! Tanuljon meg először *szeretni*, azután *imádkozni*. Az nem igaz, hogy valakinek szívéből *hiányoznék a hit*. Csak aluszik, csak szunnyad ott. Keltse fel tehát ezt a *hitet* mély álmából, a, szeretettel. —

Az a hatalmas teremtő úgy alkotta az emberi szívet, hogyha hiányzik abból az Istenbe vetett *hit*, oly ür támad benne, amelyet semmi be nem tölthet. Mert a szív akkor a legterhesebb, mikor üres. —

Szent Lajosról beszélnek, hogy mikor Paris egyik templomában csodálatos jelek tűntek fel a szent Ostyán, a királyt is fölszólították, hogy nézze meg a csodát. Ő nem ment el, hanem így felelt: Hogy az én Istenem valósággal jelen van a legméltóságosabb Oltáriszentségben, az én jobban *hiszem* az én Istenem szavának, mint saját gyarló szemeimnek. Menjenek oda azok, akik kételkedtek! —

Ha az ember szíve őszinteséggel, igazsággal teljes, ha mindenben a valóságot keresi: akkor a látható dolgokban megcso-

dálja a láthatatlan isteni erőt és megismeri abban az *Ő* bölcseségét és jóságát. Ez a csodálkozás az első lépés az Isten felé, amely minden becsületes, őszinte szívben *hitté* emelkedik. — *Hit!* Oh te égi ajándék! Isteni világosságnak lelkünket bera-gyogó sugara, van-e becsesebb kegyelem, amit az ég a földnek adhat?! Te adsz elménkbe világosságot, szívünkbe nyugalmat. Föltárod az élet titkának mélységeit; támogatod földi zarán-doklatában a roskadozó embert; fölemeled és újra talpra állí-tod az elbukottat. Te tanítod meg a világot tisztán látni, neme-sen érezni és önfeláldozólag cselekedni. Ezért a *hit* bennünk életműködés és a gyarló embernek az egyetlen célja a földön az, hogy *hit* által fölemelkedhessek Isten megismeréséig és szeretetéig. —

A *hit* az élet gyökere, melyből az emberiség él és táplál-kozik. Ez az oka, hogy földi küzdelmeinknek minden válsá-gos, komoly pillanatában sietve menekülünk a *hit* karjaiba. Ha szenvedünk, hiába jön hozzánk valaki egy számtannal, hogy bennünket megvigasztaljon. Mikor egy szeretett lény sor-sáért aggódok, szívem nyugtalanságát semmiféle vegytan, vagy fizika le nem csillapítja. Ha magam fekszem a láz hevében kiszáradt ajakkal betegágyamon, *Istenhez fordulok* és nem va-lamely tudományos tankönyvhöz. Ha csapás ér, vagy egy ha-tározó életlépést teszek, amely sorsomra döntő, vagy hal-dokló ágyamon életemről beszámolok, — mindig a *hit* karjaiba menekülök, mint a megijedt gyermek édesanya ölébe. —

Nagy, gyümölcsöző korszakok csak a *hit* korszakai. Ilyen időben az önzetlenség és az önfeláldozás erénye lép előtérbe és kipu-sztul a szívekből minden rosszindulatú önzés. Nem törődik ilyenkor az ember saját bajaival, szenvedésivei, csak másoknak használhasson. —

Vannak, akik azt képzelik, hogy a *hit* csak belénk nevelt gyakorlat, vagy megszokás, melyhez csak vigasztalásért fordul nehéz napokban az ember?! Testvéreim! Ez végzetes tévedés! A *hit természetfölötti erő*, Istennek legszebb ajándéka, amely földi életünknek iránytűje. Vele biztosan célhoz érünk! Erössé teszi az életet, nyugodtá a halált. —

Hitben élni csak kezdetben nehéz. Csupán az úttörés mun-kája fáradtságos. úgy vagyunk az ilyen étellel, mint a hegy-mászó utas az Alpések hófödte csúcaival. Eleinte, míg meg nem szokja, az út nagyon fárasztja. Szirtek és hegyszakadé-

kok között tapogat. A völgy párázata reá nehezedik s ködös fátyolával elhomályosítja tisztánlátását. De minél magasabbra emelkedik, annál frissebb levegő üdíti föl. Végre a köd is szakadozik s a foszlányok mögött látja a napfényt és a világosságot. Lépteit megkettőzi. Boldogan siet a kitűzött célpont-hoz, mert tudja, hogy ott majd megpihenhet. Tudja, hogy ott vár reá valaki. Valaki: *az Isten*. —

Hinni akarsz, testvérem? Nagyon szép. De kérдем tőled: vájjon tettél-e életedben komolyan csak egy lépést is a *hitnek* kegyelméért? Leküzdötted-e magadban a kevélységet, hogy porba borulj az isteni kinyilatkoztatás titkai előtt?! Megfékezted-e szenvedélyeidet?! Megtisztítottad-e az önzéstől és a piszkos haszonleséstől szívedet? Ha egy vendéget vársz hajlékodbán, feldíszíted és kitisztítod azt; vájjon fordítottál-e csak egy pillanatot is lelkednek fölékítésére, ahová vendégként várod látogatását a te Uradnak, Istenednek?! —

A *hit* bennünk napfény, amely a léleknek minden nemes tulajdonságát életre kelti. Aki *hisz*, az bízik. Aki bizalommal néz valakire, attól remél. Akitől remélünk, azt szeretjük is. —

Föltétlen *hitet* követel Isten is tőlünk és gyakran próbára is teszi, megmérvén annak őszinteségét és mélységeit. Mert könnyű bízni valakiben, ha az mindig csak ad nekünk és áldozatot soha tőlünk nem követel. De mikor lesújt ránk és nem tudjuk miért; mikor a csapásai alatt vonaglunk és görnyedezünk, — akkor válik el, kinek erős az ő *hite* és *bizodalma*. —

A *hit* megértése nem a vallási szertartások aprólékos kérdéseinek végrehajtásából áll, hanem az *élő hitből*, amely *minden* életviszonyok között megtartja a benső áhitatot és szeretetet. —

A jégsirály úgy rakja fészket a tengeren, hogy a jéghez tapadt fészek közel legyen a tenger színéhez. De azért a fészek nyílását úgy fordítja a jég felé, hogy a hullámok bárhogy csapkodjanak is, a fészek belseje mindig tiszta és száraz marad. *Ilyen legyen a mi lelki életünk is*. Hitünknek fészke a mi szívünk. Ezt a szívet a zajongó élet sodra viszi magával; benne kell élnünk a hullámzó tengerben. De úgy fordítsuk szívünket az ég felé, hogy semmiféle piszkos földi hullám oda be ne csapkodhasson. Élünk az igazságban, tisztaságban és szeretetben, mert ez az út biztosan Istenhez vezet! —

Mit használ az embernek, hogyha teletömik is az agyát a különféle ismeretek cifra rongyaival, de a *hitek* gyökereit kitepték a szívéből. Isten nélkül minden szív üres és kihült,, mint az elhagyott madárfészek. —

Sokszor megtörtént már velem, hogy egyes jóakarató emberek megkérdeztek, hogy milyen könyvekből tanulhatnának ők meg igazán *hinni*. Az én válaszom rendesen ez volt: Édes Testvérem! Nem kell ahhoz könyv, csak szívjószág, bizalom és alázatosság. Tegyen minél több jót, de önzetlenül — az Istenért. Majd meglátja, hogyan fog észrevétlenül erőre kapni a *hit* is. A jószág megtanítja önt irgalmasságra; az alázatosság pedig meg fogja térdeit hajtani az imádságra. Az az ember pedig, aki imádkozva jót cselekszik, már is *benne él a hitben!* —

A *hit* világának kulcsa miért van a jószívűeknek és miért nincsen a tudósoknak a kezében? Higyjétek meg, nagyon bölcsen van ez így! Hiszen ha a mi üdvösségünk és boldogulásunk a tudás mértékéhez volna kötve, akkor ki volnának abból zárva a gyermekek, a tudatlanok és az emberiségnek csak egy nagyon csekély töredéke üdvözülhetne. Már pedig Isten *mindenkit* üdvösségre teremtett. Ezért kellett tehát egy olyan általános eszközt adni az emberiség kezébe, amely mindenkit elvezethet az üdvösséghez. *Ez a hit.* —

Az Isten az embernek *három tehetséget* adott, amelyekkel az ő célját és rendeltetését betöltheti. E hármas tehetségeink egymásután kezdenek bennünk kifejlődni. *Az első* lépcső a mi testi *érzékeink*. Ezek csak az élet külső hüvelyéig vezetnek. *A második* lépcső a mi *értelmünk*. Ennek a tekintete már élesebb, mert belemélyed az anyagvilág lényegébe és erőket,, törvényeket lát meg ott. *A harmadik* lépcső a tetőpont, vagyis a *hit*. Ez fölszáll a csodálatos magasságokba és lemerül a legtitkosabb mélységekbe. Soha nem szédül, soha nem ingadozik. Biztosan halad. Szárnyai vannak, mint a sasnak, röpül és nem fárad el. Könnyű szárnyait összecsapja és egy-két szökéssel fölemelkedik *az örök világosság* forrásához. Ahol az ész megvakul a káprázatos fénytől, ott a *hit* nyugodtan szembenéz vele. Lenéz a titkok mélységeibe, gyönyörködik bennük és ismeretlen csodák örvényei fölött kering. —

Mint ahogy a mézharmatos orgonavirág is meghajlik édes terhe alatt a májusi reggel hajnalán, oly alázatosan hajlik

meg a *hívó lélek* is az isteni titoknak édességétől. És valamint a mélyen gondolkozó ember is csak azért hunyja be néha szemeit, hogy tisztábban lásson, úgy a *hit* szárnyain repülő léleknek is néha-néha ki kell tépnie magát a porhoz nyugöző értelemnek — a térnek és az időnek — bilincseiből, hogy megpihenjen az Istenben, mint ahogy az a repülő sólyom is is megpihen gyakran mozdulatlan szárnyain a végtelenségben! —

Ha szabad volna valamit irigyelni a földön, úgy az emberiség legnagyobb része — higgyétek meg! — nem a lángész tudását, hanem a *hívó lélek nyugalmat* irigyelhetné. Hajtsd meg alázattal a te térdedet és fejedet a *hitnek* fenséges, de elrejtett igazságai előtt. Ne feszegesd hiú elméddel az Istenség örök titkait, hanem tisztítsd meg szívedet a te szenvedélyeid, a te kevélységed, a te bűnös hajlamaid szennyétől és rögtön érezni fogod szívedben a *hit* természetfölötti ajándékát is. úgy-e, egy beszennyezett szívnek a tükörlap nem képes fölfogni és visszaverni a világosságot? Ne csodáld, hogy a *hit* malasztja nem tud behatolni egy beszennyezett szívnek salakján keresztül! Vesd le szívedről először is a durvaság szennyes rétegét, az anyagiasságnak, az önzésnek salakját s rögtön beragyogja majd a szívedet is a *hitnek* világossága. *Élőhit* csak tiszta szívekben van, mert a *hit a tiszta szívek ajándéka!* —

Mutassanak nekem olyan tudóst a világon? aki *hit* nélkül bármiféle ismeretet tudott volna magának gyűjteni?! Tegyük fel, hogy egy tudós hatvan évig tanul és dolgozik. Hogyan tudja ő azt, ami hatvan évvel azelőtt, vagyis azt, ami az ő születése előtt történt?! úgy-e, csak könyvekből, vagy másoknak a tanításaiból? *Hisz* abban, amit a könyvekben olvas, vagy *hiszi* azt, amit az ő tanítói neki mondtak. Mikor reggel fölkelünk, rendesen kezünkbe vesszük az újságunkat és elolvassuk, hogy itt vagy ott micsoda érdekes esemény történt. Láttátok? Tapasztaltátok? Dehogy! Ti otthon nyugodtan aludtatok az ágyatokban, de azért a megtörtént eseményeket mégis tudjátok. Hogyan? *Hit* által. Ez a M adja itt nektek a tudást. Elmondhatjuk, hogy egész életünk *hitre* van fölépítve, nélküle az életben egy lépést sem tehetnénk és ha az emberiségből kipusztulna a *hit*, hogy az egyik ember sem hinne többé embertársának, akkor fönn nem állhatna sem a család, sem az állam, sem a társadalom. Már most mondjátok meg testvéreim, ha még ebben a gyarló földi életben sem tudjuk a *hitet*

és a bizalmat nélkülözni, hogyan tagadhatnánk azt meg egyedül a mi mennyei Atyánkkal szemben? Ne kérkedjék tehát senki én előttem az ő korlátolt tudásával és ne nézze le dőlyfös elbizakodottsággal mások *hitét!* —

Ott, ahol a hitetlen lélek remeg és kétségbeesik, a *hívő* szív bizalommal tekint az égre és hallja a sírboltok üregéből előtörni azt az égi szózatot, mely fölveri a temetők néma csendjét, — és reményi, nyugalmat mit a földi szenvedések által megviselt lélekbe: — Titkot hirdetek nékiek: Mindnyájan föltámadunk! Ne sírj, ne remegj tehát keresztény lélek! Letöröl az isten egykor szemedről minden könnyhullatást! Bizalommal nézz a te Uradnak, Jézusodnak arcába s várd a te biztos jövődöt a kezéből Annak, Aki kimondta egykor: Én vagyok a Föltámadás! és az Élet! *Aki bennem hisz*, ha szintén meghal is, nem fog meghalni mindörökké. Ámen! —

Ahol a tudás leteszi a fegyvert, ott kezébe veszi a *hit* az ő fegyverét: a fészületet. Reánéz az ő Urának és Üdvözítőjének meggyötört arcára, vértől verejtékes homlokára, szegekkel átlukasztott kezeire, amelyekkel meghódította a világot; *nem vassal felfegyverkezve, hanem vassal átszúrva*. Mondom, reánéz és eszébe jut az evangélium szava: Ügy szerette az Isten a világot, hogy egyszülött Fiát adta érte, hogy mindaz, aki benne hisz, el ne vesszen, hanem örök élete legyen. — *Benne hisz!* Értitek-e most már az élet nagy talányát? A többi életnek nincs más célja, mint megismerni *hit* által az Igazságot, a Szeretetet, Akit az Atya a világ megváltására küldött. —

A fejlődésnek emelkedésében lévő *férfilelek* biztosan *hiszi*, hogy ő már el nem bukhatik. És ha ezt föltétlenül *hiszi*, nem is bukik el, mert ez a *hit* lesz az ő ereje. Ellenben az *asszonyi lélek* biztosan *érzi*, hogy rögtön elbuknék, mihelyt az Isten kegyelme őt magára hagyná. És éppen ezért nem bukik el, mert átértett gyengesége az ő alázatosságává lesz, amely *alázatosság lesz az ő ereje*. —

A *bagoly* éjjel lát és ilyenkor világosan tud tájékozódni. De nappal már nem mer kimozdulni a fészekből, mert a szemét bántja a szokatlan éles világosság. Vakítja a fény és csak hunyorgat. Hány *eszes ember* van, akik tisztán látnak az értelmi dolgokban. De mihelyt a *hit égi világosságának* a fénykörébe jutnak, nem merik kinyitni a szemeiket. Megvakítja őket a *szokatlan fényesség*. —

A *hit* értelmi megalapozás nélkül hasonlít *Nabukodonozor* cseréplábú bálványszobrához, amelyet egy kavics is ledönthet a lábáról. Üres formásokba, vagy ami még rosszabb: értelmetlen babonásokba sülyedhet. Nem emelő és buzdító erő lesz többé, hanem csak kedélyre ható cifra szertartásosság. Alkalmazkodunk hozzá megszokásból, illendőségből, vagy egyéni érdekekből; de az életünket már többé *nem irányíthatja*. —

A *hitnek* legnagyobb ajándéka az, hogy állandóan az öntudatunkban tudjuk hordozni az Istent! —

„Boldogok a szemek, amelyek látják, amit ti láttok!” — Az Úr Jézus s az ő tanítványainak csüggedező lelkét akarja ezzel megnyugtani. Mikor e sorokat olvasom, meglepődve gondolok vissza a történelemre. Hiszen ha *hinni* lehet a történelemnek, Krisztus korszaka a legmélyebb emberi sülyedésnek nyomorúságát idézi föl emlékezetünkben. E kor állapotát minden művelt ember ismeri és megborzad tőle. A tanítványok szemei is látták e nyomorúságot. Hogy lehet tehát az, hogy Krisztus mégis ezt mondja: „boldogok a szemek, amelyek látják, amit ti láttok!” Hogyne lettek volna boldogok, mikor az apostoloknak megnyíltak a *lelki* szemek is és a vérbefojtott világban látták a derengő szebb jövőt. A *hitnek* olyan éleslátása van, mely nemcsak a külső tünetenyeket, hanem azok okait és következményeit is szemléli. — Míg a világ csak a népámítót, a régi törvények felforgatóját látta Krisztusban, ők meglátták az emberalakba öltözött Istenfiút, akivel társalogtak és jóságos cselekedeteinek részesei lehettek. — És mivel látták meg? A *hit szemével*. Ez a látás a legnagyobb kegyelem és legmélyebb bölcsesség, amit halandó embernek az Isten adhat. —

Vallásfilozófiai könyveimben leginkább azoknak szólok, akik keresnek és kutatnak, miután bizonyos zavar és nyugtalanság jelentkezik *hitéletükben*. Hányan vannak, akik szeretnének *hinni*, de azt hiszik, hogy a mai *hitformákban* nem találják meg teljes értelmi kielégítésüket?! Pedig a hiba nem a krisztusi kinyilatkoztatásokban van, hanem a mi értelmi elfogultságunk egyoldalúságában. Nekik szeretnék irányt mutatni, mert az ilyen szívekből nem a *hit* készsége hiányzik, hanem csak az érzésükben van zavar. Értelmük ugyanis állandóan tiltakozik, hogy igazságnak fogadjon el valamit, amit

Lelátni és felfogni nem tudnak, mert úgy érzik, hogy józan eszük összeütközik a *hitrendszerükkel*. —

A kételkedőkhöz és ingadozókhöz fordulok, akik jószáridékkal keresik az igazságot, akik szeretnének *hinni*, mert vágyakoznak egy erős *hit* után, de a mai világnézetüket nem tudják bizonyos hitformákba beilleszteni. Ezért inkább az eszük, mint a szívük *hitetlen*, Innen ered benső meghasonlásuk, amely egyrészt a *hit* igazságainak félreismeréséből, másrészt a pozitív kutatási rendszer egyoldalúságából származik. Ezért nem szabad az értelmet az érzéstől, az észet a szívtől különválasztani. Két egymást kiegészítő szárnyak ezek, amelyek *csak* együtt emelhetnek a magasba. —

A *hit* ajándéka az az ablak, amely a test koporsójában szunnyadó lélek előtt megnyitja az égi világosságot; de aki a *hitet* csak elméletileg fogadta be és azt gyakorlatilag nem éli, az még nem ébredt föl az Istenatyaság öntudatára. —

Nincs olyan lélek a világon, aki öntudatra ébredése után a *hitnek* valamely alakjával ne rendelkeznék. *Hite* lehet pozitív, vagy negatív irányú, de azért az mégis *hit*. Lehet helyes, vagy helytelen, de mégis *hit*. Pld.: *Hiszek* egy Istenben! *Hiszem*, hogy van. De még ha tagadom is, akkor is csak *hitemben* nyilatkozhatik meg még ez a tagadásom is: *hiszem*, hogy nincs! —

A bizonyosságnak és a határozottságnak az érzése a lélekben a *hit* magja. Ha az élet nem volna előttünk a legdrágább, vajjon ki törődne azzal, hogy mi lesz az ő életével? Elpusztul-e, vagy nem? Ezért a *hit* alapja az életösztön, de ugyancsak az alázatosság is, mert mindent képesek vagyunk megtenni életünk fenntartásáért: elviselhetünk nyomort, szenvedést, megaláztatást és durvaságot. —

Jól meg kell különböztetni az emberben az *Isten-érzést* és az *Isten-eszmét*. Ég és föld a különbség! Mert míg az Isten-érzés bennünk a *hit* alapja, addig az Isten-eszme a mi kulturális érettségünk vallási koncepciója. Vallás sokféle van a világon. Ahány a kultúrrétegződés, annyi a vallás. *Hit azonban csak egy van!* —

Szembetűnő, hogy ma már a tudomány is kezdi igazolni a *hit* misztikusabb tételeit. Isteni igazságszolgáltatás, hogy akiket a tudomány vezetett el egykor az Istentől, azokat a tudomány

vezesse ismét vissza hozzá. Így lesz majd a szabadgondolkozóból szabad *hívő*. A materialistából pedig spiritualista. —

Hitünkkel úgy vagyunk, mint a testi egészségünkkel. Addig teljes, amíg nyugodtan élni tudunk benne. Mihelyt észreveszszük és elemezni kezdjük, rögtön homályosulni kezd bennünk a *hit* fénye is. —

Sokszor eltűnődtem már, hogy vájjon miért helyezte a jó Isten a *lélek halhatatlanságát hitalapra*? Hiszen ép úgy beleadhatta volna az *értelmünkbe is* a tudás bizonyosságában. Kétségtelenül így van, de az égi hatalmak semmit sem adnak ingyen. Saját erőfeszítéseink árán kell lépcsőnként emelkednünk. Először azért, mert az isteni Élet is önmagából fejlődött ki. Másodszor azért, mert igazán érdekessé egy-egy eredmény csak a saját munkánk révén lehet. Ezért az örökéletnek a felismerését a mi Urunk mindaddig a *hithez* kötötte, amíg értelmi fejlődésünkkel ezt a *hitet* önmagunkban pozitív tudássá nem fejlesztettük. —

Hitet és szeplőtelen életet kívánsz tőlem, én Istenem; nem pedig az értelem magasságát, sem isteni titkaid mély tudását. Nem kívánom azért vizsgálni utaid mélységeit, hanem megelégszem azzal, hogy szerethetlek. Megalázom értelmemet a *hitnek*, mert tudom, hogy megadod majd ehhez a tudomány világosságát is, ha az lelkem üdvösségének hasznos és szükséges. —

Az imádsággal való gyógyítás fölött még *hívő* embereket is hallottam gúnyolódni. Nagy hiba, mert a *hit* nemcsak működésre serkentheti az életerőt, hanem fokozhatja a gyógyító tevékenységét is. A *hit* ugyanis bekapcsolódás az isteni Életáramlatba. Ezért minél frissebb és erősebb a *hitünk*, annál bensőbb ez a kapcsolódásunk is. Már pedig a tökéletes isteni Életáramlatban nem fordulhat elő se gyöngeség, se betegség, se más ilyenmű fogyatkozás. Mihelyt tehát imáinkkal, amely a *hitnek* a vezetőke, magasabb áramokkal tudunk egyesülni, úgy ezzel testünket is megnyitottuk a láthatatlan Erők részére, amelyek belénk áramolhatnak, átjárhatnak és saját életerőnk fölpezsdítésével gyógyíthatnak. —

A *hit* legtökéletesebb forrása a lelki fölemelkedettség. Egy igazán hívő lélekre nézve egészen közömbös, hogy miről vitatkoznak a teológusok és mit beszélnek a filozófusok. Ő a *hité-*

ből él! Nem törődik veled, mit hirdetnek a teozófusok, vagy a spiritisták. Ő a *hitét* nem mások közvetítéséből meríti, hanem isteni kegyelemből nyeri. Közvetlenül! Szinte öntudatlanul fejlődik ki benne az eleven istenérzés, amelynek a kisugárzása már élő hiterő. — A tökéletes *hitnek* már nincs szüksége semmiféle *bizonyítékra*. A gyermek sem a születési, vagy a házassági bizonyítványokból ismeri fel az atyját, hanem saját érzésének a közvetlenségéből. —

A megtisztult érzés, amelynek egyik jelensége a *hit*, ép úgy megkívánja az állandó táplálékot, mint akár a test, akár az értelem. A *hit* tápláléka pedig a misztikum. Azóta sorvad a hitélet, amióta lenézzük a misztikumokat. —

Minden munka és küzdelem bizonyos fennálló akadályoknak az elhárításából áll. Hogy azonban ez a küzdelem tökéletes győzelemhez, örök békéhez és a zavart teljesen kiegyenlítő összhanghoz fog-e végül vezetni, ezt az Erő is csak *hiszi*. Jegyezzük meg: „*nem tudja, de hiszi,*” mert a vég még mindig nincs befejezve, a munka és a küzdelem még mindig folyik és a „*tudás*” csak a már *bevégzett tényeknek a tapasztalati ismerete lehet*. Ezért mondjuk, hogy az isteni tudás a mindent magában megérző tiszta intuíció, amelynek alapja a „*hit*”. A *hit* valóban a legelső és a legmagasabb képessége a Színerőnek. Minden más értelmi ismeret fölött áll; mert míg a tapasztalati tudás csak *utólagos megismerés*, addig az intuíció *megelőző ismeret* Nem a *hit* ered az érteleméből, hanem megfordítva és ez a *hit* bizonyosság tekintetében felette áll minden értelmi tudásnak. —

Oh, a *hit* világossága mellett milyen szelíd még a sír is! E *hit* nélkül pedig miért imádkozol a begyepesedett sír előtt? Mert ha minden meghal velünk, ha szülőink hamva csak egy marok por, amely belevegyül az anyaföldbe, akkor miért korszorúzzátok meg a sírokat? A rothadást nem illeti virág. A megindult szív *imája* és az a könny, amelyet szemedben az emlékezet fakaszt, az *örök élet* reménységéről beszél neked; ezért hitben, ezer reménységben boldogan sirathatod a te halhatatlanságodat, halandó ember! —

Akit a saját *hite* kielégít és megtalálja benne a keresett lelki nyugalmat és értelmi összhangot, az ne törje a fejét tudományos magyarázatokon. Ő a legjobb irányban halad. —

Azt tanácsolom minden *hívő* testvéremnek, hogyha hitéletét kételyek nem zavarják, ne feszegesse a *hit értelmi* oldalát. Helyezkedjék bele ki-ki a maga *lelki nyugalma*ba és élje teljes önátadással a saját *hitéletét*. Ez felelősség nélküli biztos út. De ez azután minden lélekben *igazi hitélet* legyen, a mely egészen betöltse a mi életünket! Legyen az a *hit* cselekvő életünk hajtó kereke. Legyen olyan erős, hogy azt életünk árán is készek legyünk fenntartani, mert mihelyt alku tárgyává tesszük, ott a *hit* már beteg és gyógykezelésre szorul. —

A középkor lenézte az élet realitását, mi pedig lekicsinyeltük a lelkiségeket. Ennek az egyoldalú kilengésnek a természetes ellenhatása lőn a *mai szellemhit*. És én nyíltan megvallom, hogyha választanom kellene a rideg materialista vagy spiritiszta kilengések között, nekem rokonszenvesebb lenne az utóbbi. Közelebb áll hozzám a *hit* túlzása, mint ennek a teljes megtagadása. —

Hinni tudni már nem emberi, hanem isteni tökéletesség jele, mert nem az a hit, amely *elhiszi mindazt*, ami nagyszerű, hanem amely elhiszi azt is, ami az ő értelmében talán bolondságnak és esztelenségnek látszik. *Hiszi* pedig azért, mivel *nem tud nem hinni!* — Szent Pál apostolt ismétlem: — Tetszett az Isten bölcsességének, hogy *esztelenségnek* látszó tanok által üdvözítsen benneteket! —

Csak az az ember nem érzi a földi élet töviseit, aki szenvedéseiben is csak a jóságos Isten atyai Kezét látja! Ilyen *hittel* minden édes, ami teher; minden jó, ami fáj; mindaz világos, ami megérthetetlen a többi gyarló halandónak. —

Hithez csak akkor juthatunk el, ha a *hit próbáját* már kiáilottuk és a *hit* iránt való készségünket értelmi kevélységünk megtörésével és lelkünk alázatosságával bebizonyítottuk. A próba pillanatában igazán csak tőlünk függ, hogy rálépünk-e az Istenhez vezető biztos útra, vagy pedig visszaforduljunk a mi tévelygéseinkbe. —

Amilyen tiszta a mi *hitünk* tükre, olyan világosan érezzük meg magunkban az *Istent* is. A lelki élet legmagasabb csúcsai pedig belevesznek az isteni titokzatosság mélységeibe. —

A *hit* maga nem cél, bármire vonatkozzék is, hanem erőforrás, amelyből tetterőt és kitartást meríthetünk a mi emelkedésünkhöz. Ezért a *hit* magában nem üdvözít, *ha hit marad*

csupán és ha nem a léleknek emelő ereje is, a *szeretet* gyakorlásában. —

Az *ima* az eszünk elbizakodottságának és az értelmünk keveltségének önkéntes legyőzése a *megalázkodás* által. Ezért a *hit* kegyelmének a zsilipje, mert a *hitet* csak alázatos szíveknek adja meg a Szentszellem. —

A *hit* közkinccs; hozzáférhető mindenki részére. Gyermekésszel is feltalálhatjuk benne a szívünkben megsejtett igazságokat. —

Oh, a szenvedés iszonyú próba s a fájdalomnak nincs más balzsama, nincs más vigasztalása, mint a *hit* —

Midőn az emberben a szenvedélyek már elcsitulnak s egy fájdalommal és csalódással terhelt *életpálya* végén kihamvadnak a szívből az ábrándok, — mindnyájan tisztábban kezdünk gondolkozni és a *hit szemeivel nézni*. Csodálatos dolgok szemhatára nyílik meg előttünk és áttetszőbb lesz a fátyol, amely az élet nagy titkát betakarja s amely mérvben készül kialudni az élet fáklyája, oly mértékben gyullad föl és erősödik a *hit* világa. A *haldoklás* verejtékétől nedves vánkosunkra pedig odahajtja mellénk fejét a remény és mutatja nekünk az eget. Az eget, amelyet mi is megnyílni látunk, mint a vérében öszszeroskadó Szent István a kövezés alatt... —

Hitünknek próbaköve és legfőbb bizonyítéka csak az a *feltétlen engedelmesség* lehet, amikor már feltétlenül át tudjuk adni magunkat eszközül az Úr kezébe; másszóval: hogyha egyéniségünket önként letéve, teljesen alárendelni tudjuk már magunkat az *Ő* szent akaratának. *Itt vagyok Uram, hogy teljesítem a Te szent akaratodat! Hie sum Dominus, ut faciam voluntatem Timm. Rendelkezz velem! Tégy azzá, amivé tenni akarsz! Használj fel a Te szent céljaid szolgálatában, hogy hittem ereje által velem, a semmivel csodálatos nagy dolgokat cselekedjél!* —

A *hitet* ép úgy nem lehet kierőszakolni, mint a *szeretetet*. Ezek *benső lelki* tulajdonságok és ha még nincsenek bennünk kifejlődve, *kívülről nem kényszeríthetjük senkire*. Mihelyt pedig kierőszakoljuk, a *szeretet* helyett *szeretetlenséget*, a *hit* helyett *hitetlenséget* oltunk a szívekbe. —

Bölcsészeti rendszeremnek egyik alaptétele, hogy a tudo-

mány és a vallás ikertestvérek. Kölsönösen határolják egymást és bevégzett egészszé csak egymás kielégítésében lesznek. Ahol a kísérleti beigazolásra felépített pozitív tudomány rendszere bevégződik, ott kezdődik a vallásos *hit*. Az értelmi szemlélődés és az empirikus kutatás tehát végső leágazásaikban már belenyúlnak az *intuitív megérzések* világába. Itt azonban értelmi kitörések helyett, amelyek mindig letörésekkel is jáfnak, *alázatosan* vissza kell vonulnunk a *lélek belső rejtekeibe*. —

Csodálatos, hogyan készíti elő az Isten az ember szívét a *hitre*. Először *megaláz* bennünket egy váratlan csapással; és aztán *összetöri* a szívet és *meaglályítja*, mint a kemény földet az ekevas. Így veri le szívünkről a *hitelenség kérgét* egy-egy fájdalommal az Isten. A legtöbb ember ilyenkor térdreborul és imádkozik. — Oh, jótékony szenvedés, te vagy Annak a szerencsétlen embernek a legnagyobb jötevője, mert *visszaadtad szívének az Istent!* —

Nincs nehezebb dolog, mint felszabadítani a rabságból a *szolgalelkeket*, akik önként hajtották fejüket az igába. Hogyan akarunk mi *jogokat* adni azoknak, akik nem hisznek a jogokban? Nagyon nehéz *isteni* származásunk lelki méltóságának öntudatára fölébreszteni egy olyan embertársunkat, akinek *nincs hite* Istenben és nincsen bizalma önmagában. —

Elmélyülnie kell az embernek az *Istenben*. Ha az emberi lélek a meddő kutatásokban már kifáradt, ismét a *hit* mélységeiben kell fölmelegednie, mint a csecsemőnek az anyai kebel édes puhaságán. —

Az orvostudomány halhatatlan nagysága: *Pasteur buzgó istenhívő volt*. Mikor azt kérdezték tőle, hogyan lehet ilyen nagy tudós *hívő* ember? — így válaszolt: — *Azért hiszek, mert sokat gondolkoztam* róla és alaposan tanulmányoztam a valást. —

A fizikai tudománynak fenntartó oszlopai, akik mai természettudományunknak az alapköveit lerakták, mindnyájan *istenhívő* férfiak voltak. Ilyen volt *Ampere, Volta, Galvani, Ohm, Linné*. —

Oh boldog, ezerszer boldog az, akinek lelkében ott ragyog teljes fényével a *hit* termékenyítő ereje. A kételyek homálya árnyat nem vet az ő világára, mert szívünk *hit* nélkül hasonló

ahhoz a kisededhez, aki bölcsőjébe, — ahonnan kivették — sírva siránkozik vissza. —

A bölcsészet megtaníthat bennünket, hogyan kell megvetni az életet, de hogy hogyan kell megvetni a halált, arra csak a hit taníthat meg bennünket. —

A legnagyobb erőforrás a *hit*. —

Ha erős a *hited*, és igaz a szereteted, akkor a jövőndőt vidám reménnyel nézheted! —

Hittitok.

Valljuk be nyíltan, mi csak meg vagyunk keresztelve, de még mindig nem vagyunk igazi keresztények. Az őskereszténység a *hittitok* mélységeiből merítette a vértanúság hősiességét. A Krisztus testévé átlényegült kenyér és a vérévé vált bor volt az az emelő *hittitok*, amely őket boldogan vitte a vértanúságba. Ez volt a szüzeket nevelő és hősokeket szülő *misztikus erő*, amely azóta elhomályosult a lelkekben és ma már csak mint *dogmatikus hittétel* van az elmékben elraktározva. Hányan vannak, akik az hiszik, hogy a napi áldozással már feljutottak a tökéletes hitélet csúcspontjára! Nincsen már hova emelkedniök. —

A vallásoknak végső lényege a *hittitok*. Ez azonban semmit se von le bizonyosságuknak az erejéből. A természeti erők *lényegét* se ismerjük, de azért feltétlen bizonyossággal állíthatjuk, hogy van villamosság, delejesség, fény, hő, stb. Az összes okkult ismereteinkkel is ilyenformán vagyunk. —

Ha a *hittitok* felismerése és megértése az egyének értelmi fejlettségétől függne, akkor a lelki tisztultság fokozata nem a szívre és az erkölcsi élettisztaságra volna felépítve, hanem az észre. Akkor minden egyes embert nem a szívjósága, hanem az értelmi fejlettsége tenne szentté. —

Hitélet.

Két visszaélés lehetséges a *hitélet* terén. Az egyik a *vallás-talanság*, a másik a *fanatizmus*. Az első az Istentől való teljes elfordulás; következménye az általános süllyedés. Aki tehát ily irányban vezet az emberiséget, az a szívek nyugalmát mér-

gézi meg. Viszont a fanatizmus borzasztóan hamis felfogása a vallás szelíd lelkének és Krisztus tanainak. —

Mint ahogy a méh mézet gyűjt a legkülönbélebb virágokról, úgy kell az emberi léleknek is a legellentétebb korszakokban és eszmeáramlatokban *hitéletét* táplálni. A vitorlászajó is sokszor a széllal halad, sokszor a szél ellen lavíroz, de azért *mindig előre tör* a cél felé! —

Ne higgyétek azt, hogy a *hitéletben* meg kell tagadni az egész világot, el kell fordulni minden örömeitől és csak az az igazi keresztény, aki önsanyargató, magába zárkózott életet él. — Nem igaz! Mint ahogy a növénynek a saját talajában kell gyökeret verni és gyümölcsözni, úgy nekünk is a mi korszakunk viszonyaiban kell vallási életünket gyümölcsöztetnünk. Munkás, termékeny életet kell élnünk! —

Ha a belső *hitélet* már csak vallásgyakorlattá és külső *ceremóniákká* lesz, akkor belekövesedik egy bizonyos megmerevedésbe, amely már csak egy kialvó életnek a gyászos pislogása. Nem küzdünk többé önmagunkkal lelki tökéletesedésünkért, hanem üdvösségünk biztosítását egyszerűen reá bízuk a szakemberekre: a *papokra*, mint ahogy anyagi ügyeink rendezését rábízuk az ügyvédünkre. —

Szabad hitélet van Amerikában, ott senki sem ütközik meg azon, hogyha templomában egy más felekezet szónoka tart szentbeszédet. Sőt St. Louisban és Los-Angelesben még a zsidó hitközségek is felajánlották templomaikat, hogy én, a katolikus pap, tartsak ott a nyilvánosság számára beszédet a pacifizmusról. Nyíltan bevallom, hogy az én legnagyobb vágyam ma is az, hogy valaha az Úr Jézus igazságait *minden templomban szabadon hirdethessem*, ahol *hívó* lelkek az Isten megismerése után szomjúhoznak! —

Istennek hála! Oda érett a világ, hogy a vallást nagyon sokan már nem tekintik többé egyszerű rituális gyakorlatnak és kezdik belátni, hogy a komplikált ceremóniáknak a csillogásában több a külsőség, mint az áhítat. Az apostoli korszaknak tiszta érzéséletét nem a szertartások fénye nevelte, hanem a hit. *Chateaubriand* szerint: Akkor az Egyház szent edényei csak fából voltak, de papok szíve színaranyból. —

F o r m a h i t .

Az igazi *misztikus hitélet* az, mikor az egyéni „Én” megsemmisül az egyetemes szeretet végtelenségében! *Ribet* szerint az ilyen állapot az értelmi öntudatnak a önkéntes letevése és visszatérés a tiszta érzésélet vonalába, amelyből valaha a lélek bukása folytán kiszakadt. Ezért mondom, hogy a vallási külsőségekre már csak azoknak van szükségük, — „elméletileg” — akik még nem tudtak a *hit* által újjászületni. Ezeknek szigorúan kell betartani a megszokott szertartásos *külsőségeket*. Részükre *ez* a haladás természetes útja. Járják tehát tőlük kifejthető buzgósággal a földi ösvényeket mindaddig, amíg szárnyaik ki nem nőnek és meg nem erősödnek annyira, hogy fölemelkedhetnek az evangéliumi életrajzba, ahol az Úr Jézus mintaéletét utánozhatják. —

Á *formahitben* nincs termékenység. Száraz, mint a homok. Legtöbbszörre megreked a *vallási türelmetlenségben*. Magasabbra már nem tud szárnyalni. Szeretetre pedig csak a benső, *élő hit* taníthat meg bennünket. Ezért, ha összeforrasztani akarjuk a vallásos hitet a szellemhittel, jusson eszünkbe az Úr intése: — *A betű öl; a lélek az, amely életet*. Minden hívő adjon hálát az istennek a *hit* ajándékáért, de soha ne kicsinyelje és *ne nézze le más embertársának a jóhiszemű hitét!* —

A formalista hívőknek a legnagyobb tévedése, hogy *külső* szertartások révén akarnak üdvözülni anélkül, hogy *benső* életüket a *hit* erejével gyökeresen átalakítanák. *Kompromisszumot akarnak kötni a jó Istennel* Egyszerre *két urat akarnak szolgálni*: az anyagot is és az eszményt is. A látható földi javakat nem tudják és nem akarják feláldozni a láthatatlanért. A más a holnapért. Jelszavuk: *Jobb ez a kis bizonyos!* —

V a l l á s i f o r m a s á g o k .

Nemcsak az elrejtett titokzatosságok földerítése és megismerése izgatja a *kutató elméket*, hanem a már megismert igazságoknak a terjesztése is. A *hitterjesztés* és a vallási türelmetlenség a bennünk érzett *hitformáknak* az erőszakos érvényesítése. Amit igazságnak tartunk, azt másokra is rá akarjuk erőszakolni. Ez az oka a szenvedélyes vitatkozásoknak, a fegyveres hittérítéseknek, amelyek lelkiismereti kényszer alakja-

ban nyilatkoznak meg. A *vallási formaságok oltárán készek vagyunk föláldozni magát a hitet és a szeretetet.* —

Hívő lélek.

Zola Emilt, aki elmerült az anyagimádás költészetében, kiközösítették, mint istentelen lélekrontót. Pedig ez az ember hírnevét, becsületét, anyagi javait és érdekeit, sőt életét is feláldozta, hogy egy neki idegen és ismeretlen, de ártatlanul szenvedő embertársának az igazságáért nyilvánosan hitet valljon. Tudta előre, hogy minek teszi ki magát, mikor egy soviV niszta és fanatikus áramlattal nyíltan szembeszállt és megírta híres vádiratát: a *Jaccuse-t* egy ártatlanul elítélt zsidó katona igazsága mellett. Hát vájjon ezen önzetlen és önfeláldozó tettelvel nem volt-e ő is *hívő lélek*, aki a megtiport igazságban az isteni eszményt védelmezte? *Ő* az elrejtett Istent az igazságban kereste. —

Hitkészség.

A *hitkészség* az az ablak, amelyen keresztül a végtelenségbe tekintgetünk. Ezen az ablakon világíthat be a kegyelem legelső sugara, hogy felébressze a test koporsójában alvó lelkeket a *hit* világosságára. Míg a lélek szemei meg nem nyílnak az égi fény befogadására, addig mindig csak a sötétségben tévelygünk. Nincs irányunk és nincs biztos útmutatónk. —

Hány ember van, akít az első pillanatban talán megrendít egy-egy *csodálatos* eseménynek a látása, vagy a hallása, de mihelyt felocsúdott egy kissé az első benyomásokból, rögtön *magyarázni kezdi* és szinte észrevétlenül csúszik át tagadásba. Ezért az ember a vallási dolgokban is mindig csak az érzései szerint *hisz*, vagy *tagad*. Ha az érzéseiben nincs meg a *hitkészség*, akkor nem képes még a *saját szemeknek se hinni*. Ezekről mondja a szentkönyv: Szemeik vannak és nem látnak; füleik vannak és nem hallanak! —

Az én gyarló fölfogásom szerint úgy a *vallásos hívőknek*, valamint a *szellemhívő* testvéreinknek is közös végcéljuk lelküknek tökéletesítése és érzéseinek megtisztítása. Lelkeket pedig se hitvitákkal, se gyűlölködéssel, se külső erőszakos hatalmi eszközökkel nem lehet *hitre* nevelni. Csakis krisztusi módsze-

rekkel: *jósággal, szelídséggel és szeretettel* Az Úr Krisztus élet-példájával és egymás hitének kölcsönös megbecsülésével. —

H i t i g a z s á g o k.

Magunkon tapasztalhatjuk, hogy ugyanazt a *hitigazságot* néha világosnak találjuk, néha pedig zavarosnak látjuk. Mindig attól függ, minő lelki szemekkel nézünk. Ha tiszták a lelki szemeink, az igazság is tiszta. — Egészen úgy vagyunk vele, mint a beteg ember. Ha vér önti el a szemét, mindent vörösnek lát, — ha epeömlése van, akkor neki minden sárga. —

É l ő h i t.

A *cselekvő hit* az igazi *élő hit*, amely felüdít, mint a kinyílt virág. A szeretet illata árad ki belőle. Ezzel szemben az *alaki hit* csak elhervadt, lepréselt virág. Ezért kell jó korán belenevelni az ifjúság szívébe is *Krisztus* követését, *ő* a Mester és az *Ő* életének és cselekedeteinek utánzása az *igazi kereszténység*. —

H i t e r ő.

Amíg az én *hitem* nem erősebb, mint az ördög fenyegetése, addig mindig remegni fogok a jövő miatt. Én leszek a rabszolga és az ördög az úr! De ha az ember megveti s azt mondja, hát mi az a legrosszabb, ami történhetik velem? Szegénység, nyomorúság, szenvedés, vagy talán éhhalál? Hát csak hadd jöjjön. Nem félek tőle! Mihelyt ezt lelki vidámsággal tudjuk elmondani, mi vagyunk az urak és eltűnnek a sötét árnyak. Az egész életünk napfényes lesz. —

Csak az igazi *hiterővel* tudunk az élet nehézségei fölött győzedelmeskedni. Ezzel tudjuk csak beleilleszteni csalódásainkat, szenvedéseinket, igazságtalan üldöztetéseinket egy értelmünk fölött álló egyetemes életrendszerbe. Ilyenkor örülni tudunk a megaláztatásainknak. Belenyugszunk a reánk mért csapásokba; a kemény próbákba, amelyeket erkölcsi emelkedésünk szükséges lépcsőinek tekintünk. — Boldogan tudjuk túrni betegségeinket és nincs az a fájdalom, amelynek súlya alatt összetörnénk. —

Van ember, aki vállain egy hegyet is könnyen hordoz. De van olyan is, aki már egy porszem alatt is roskadozik. Mindez a *hiterő* és az önbizalom intenzitásától függ. —

Minél erősebb bizalommal tud *hinni* egy beteg a gyógyulásában, annál több *reménység* szabadul fel benne a lekötöttségéből, amely láthatatlan erővel kezd munkálkodni egészségének helyreállításában. *Hinnünk kell tehát hitünk erejében is*, mert hiszen az Úr mondotta: *Bizony mondom néktek, ha van hitetek és nem kételkedtek*, nem csak azt cselekszitek, amely fügefán esett, *hanem ha azt mondjátok e hegynek: Kelj fel is zuhanj a tengerbe*, — az is meglészen. —

A hit k e l e t k e z é s é n e k útja.

Az Isten eszméje bennünk leginkább az ifjúkorban homályosul el, mert a testi érzékek bennünk ekkor a leghatalmasabbak. Belevetjük magunkat az életbe és azt hisszük, a gyönyör minden! Egyszerre csak azt érezzük, hogy mindez nagyon unalmas; más után, valami eddig még meg nem ismert jó után vágyódunk s amiért ma lelkesedtünk, holnap közönyösen fordulunk el attól és csalódva mondjuk rá, nem ez az, ami után vágyódunk. Bizony, nem ez az igazi, mert *hatandó* örömek nem adhatnak tartós boldogságot a *halhatatlanságra* teremtetett léleknek. Így csalódásokban kifáradva, az ember kezd epekedni s érzi, hogy az ő szíve nagyon, de nagyon üres. *A szívnek ez az üressége az első figyelmeztetés* és egyszersmind a legelső lépés Isten felé. S ha az ember mégsem akar reá lépni az Ő útjára, akkor jön a *második figyelmeztetés: a fájdalom*. Valamilyen reményünkben csalódunk, vagy valamilyik ábrándunk megy füstbe, vagy meghal valaki, aki nagyon közel állott a szívékhöz. Ez, testvéreim, többé *már nem néma figyelmeztetés*, ez már *Isten hangos szava!*... Ilyenkor borulj térdre és *imádkozzál!* Az Isten jelentkezett a szívedben, mely már nem lesz többé üres. Borulj térdre és kérd Istent, hogy hajoljon le hozzád szeretettel s adjon *hitet* a lelkednek. Ha pedig nem tudsz imádkozni, akkor add magadat a *szeretetre*. Öleld át azt a szent keresztet, hajtsd le fáradt fejedet reá és próbáld meg szeretni Őt. — Ez az út csalhatatlanul vezet az Istenhez. Ha mást nem tudsz tenni, segítsd a szegényt, az elhagyottat és gondoldj arra, hogy Istenért teszed. Ez a jó cselekedet megszüli majd szívedben a szeretetet, a szeretet meg-

tanít Atyádhoz fohászzkodni és mihelyt már *imádkozni* tudsz, megjön a *hit* malasztja is s vele a *remény és a boldogság*. — Mert aki keres, az talál; aki zörget, annak megnyitattik! —

Hit és tudás.

Félre ne értsetek, Testvéreim! Én *nem a tudás* értékét akarom kicsinyíteni, amikor azokra a tévedésekre akarok reámutatni, melyek minden *tudomány* nyomában járnak, mihelyt az a természet fölött való élet titkait feszegeti. Ehhez csak a *hitnek* van kulcsa, mert a *tudomány* az embert csak a végtelenség küszöbéig vezetheti, itt azonban a vezetőszeret átveszi tőle a *hit* és a gyámoltalan léleknek megmutatja az Istent és a menyországot. —

A *hit* nem állhatja útját a *tudományos* kutatásnak és az értelem merész röptét, szabad szárnyalását bilincsekbe nem is verheti. Megakadályozni, hogy az ész, ez a bennünk lobogó isteni szikra be ne világíthasson az egész világ szemébe, nem volna a krisztusi haladás törvénye. Hadd repüljön az az isteni lélek a végtelenségbe! Hadd szálljon le a titkok mélyéségbe! Kutassa az égbolt rejtélyeit, az ismeretlen világok ködfoltjait. Mindez az ő szabadsága. Állapítson meg törvényeket, kutasson, szervezzen, rendszerezzen, ahogy neki tetszik, nyitva áll előtte az egész világ, csak a *természet fölött* való élet titkaihoz ne nyúljon, mert minél közelebb akar férni hozzá, annál távolabb húzódik az előle a végtelenségbe ... —

Az *élet misztikumának* a felderítése lesz majd az én megérzésem szerint a legközelebbi időben az a nagy fölfedezés, amely összeforrasztja és egységbe szervezi a *hitet és a tudományt*. Ikertestvérek, mert amíg a vallás a csodákból indul ki, addig a tudomány a csodákban végződik! —

Hiszem, hogy valaha a *hit fénye lesz a jövő tudomány bányáslámpája*. Ezzel fog kutatni majd a pozitív tudomány is, ismeretlen mélységek megsejtett kincsei után. —

Testvéreim! *Hagyjuk az okoskodásokat*, mert a *hittitkok* mélységeibe emberi elme leszállni nem tud soha! —

Hit, remény, szeretet.

Csak a halál szabadít ki bennünket testi és lelki börtöneinkből. E börtönöknek pedig *hármastollú kulcsuk* van: *Hit, remény, szeretet!* Ezekből születik meg az önbizalom és az akaraterő. Mikor pedig testanyagunk szétporlad, ez a hármastollú kulcs akkor már hármasszárnyú lesz, amely a börtöneiből kiszabadult lelket fölemeli a tiszta erővonalba. *Hit, remény, szeretet!* Bizony, a lélek csak eme kincseket viszi magával, mikor a földi börtönéből kitör. Ezekről meg nem foszthatja semmi. Ezeket életérzésünkben visszük magunkkal, ezeket „a rozsda nem fogja, moly meg nem emészti, tolvajok el nem lophatják.” —

Oh, én jól tudom azt, jóságos Isten, hogyha körülöttem minden pihen és nyugalomba merül is, a Te szereteted folyton munkálkodik, mert csak Te vagy örök, csak Te nem szűnsz meg egyedül. Végtelen hatalmadnak szavát azért nemcsak a vihar zúgásában és a fergeteg ropogásában hallok meg, hanem hallom az éjszaka csendjében és nyugalmában is. Nyugtalan szívem megérzi isteni jelenléted kegyelmét, s mint a tört hajó nyílásán a tengervíz, úgy szivárog be lassanként lelkembe a *hit* és a *remény* békéje, hogy alámerülhessek vele *szereteted* tengerébe. —

Krisztusi hitrendszer.

Évszázadokon keresztül állandóan látjuk a *kereszt* jegye alatt tökéletesedni az emberiség állami és társadalmi organizációját; csak most merült volna ki a haladás életereje? Vagy talán már elértük a csúcspontot, amely betetőzése az erkölcsi tökéletesedés minden lehetőségének? Látjuk, hogy a találmányok és felfedezések rohamos fejlődése milyen átütő erővel alakította át a legújabb kor mentalitását, társadalmunk közszellemét és életigényeinket. Elképzelhető-e hát, hogy csak a *krisztusi hitrendszer* kövesedett volna bele az elavult formákba és kihalt volna belőle az élet minden további fejlődése?! —

Hittérítők.

Hittérítőknek szükségük van coelibatusra. De hát ki mondja azt, hogy a papi nősítés engedélyét a papságra nézve kötelezővé tegyék? Ha valaki hivatást érez a misszióra, nem azért lesz misszionáriussá, mert nőtlen, hanem azért marad nőtlen, mert *hittérítő* akar lenni. —

Hittan.

Az Isten-érzést sohasem szabad megzavarni felekezeti gyűlölködéssel. Mert aki a tiszta gyermekszívekbe beleoltja ezt a testvérszeretetet kipusztító erkölcsi ragályt, az mint nyilvános méregkeverőt ki kellene söprözni az iskolákból! *Hittant csak az tanítson, akinek szíve van és szeretni tud.* —

Kishitűség.

Kicsinyhitű, miért kételkedtél? — szól az Úr a hullámokkal küzdő Péterhez és lecsendesül a vihar. Hányszor süllyedezünk mi is így a habokban, amidőn készül átcsapni fejünk fölött a vihar?! Csak a hívő lélek nem remeg, mert jól tudja, hogyha kell, majd ott lesz Krisztus és kiemeli őt is a hullámokból. —

A *kishitűségnek*, vagy a rosszhiszeműségnek akadékoskodása épen olyan szánalmas álláspont, mint amikor a béna ember azért nem akar gyógyulni, mert nem tudja, hogy mit csináljon akkor az ő két mankójával? A patvarba! Hát hagyja magát meggyógyítani s aztán lökje el magától a mankóit, amelyekkel csak bicegetett és induljon bátran az útjára! Biztosítom, hogy jobban fog boldogulni és tovább fog jutni azzal az egészséges lábával, mintha még két mankót is használna. —

Hitetlenség.

A *hitetlenség*, vagyis a tagadás nem terjedhet ki *másra*, mint az illetőnek a *saját hitére*. Hiszi, hogy nincsenek eszmények, ellenben jóhiszeműleg már nem tagadhatja meg másoknak ilyenmő hitét. Sőt tovább megyek: józan értelemmel se. Ezért nincs is rá példa, hogy egy *tagadó* el ne higye *hívő* em-

bertársáról, hogy az hisz. Legfeljebb a hitét magyarázgatja: alaptalannak, tévedésnek, vagy hiábavalóságnak hiszi, de hogy ez a hit valóban létezik, azt kétségbe nem vonja. Ebből láthatjuk, hogy még a tagadó lélekben is van valami *hitkészség*. Tagadása szintén az ő hitén alapszik, mert már *van hite a saját hitetlenségében*. A tagadás tehát nem zárja ki, hogy ne legyen bizonyos fogékonyság és magasabb képesség a tagadó lélekben is a hitre, amelynek tárgya valamely eszmény. *Ezért a hitetlenség már több és jobb, mint a közömbösség!* —

Igazán érdekes, hogy a *hitetlen* ember alapján a leg-hiszékenyebb. Elveti a biblikus teremtés elméletét, amely a kezdetet egy végtelenül bölcs Értelemre és Mindenhatóra, Erőre viszi vissza és mosolyogva idézi a bibliát: — Kezdetben teremté az *Isten!* — Ez neki mese. De szentül esküszik a véletlenre. Komolyan szavalja a legszélsőbb Darwinistákkal: — kezdetben vala a protoplazma! In the beginning was the protoplasma! —

Hát még a tudomány által igazolt hit előtt se tud meghajolni a *hitetlenség*? Bizony nem, mert a *hit* nem tőlünk függ. Nem csupán értelmi belátás, hanem egy magasabb lelkiérettységnek a foka, amelyhez az isteni kegyelem már csatlakozni tud. Meg vagyok róla győződve, hogyha egy fényes angyal most lehullana a mennyből, a *hívő* lélek az ő hitét látná benne megerősítve, viszont a *hitetlen* csupán a tömegvonzásnak és az esésnek a törvényeit magyarázgatná ki belőle. Ezért csakis *a hitre kész* és jóhiszemű lelkeket tudná az Úrnak ilyen csodás jelentkezése meggyőzni. —

Ne legyünk könnyen hívők, de ne legyünk *hitetlenek* se. A *hitetlenség* a lelki szemek látását ép úgy elfátyolozza, mint a hályog a testi szemekét. Ha kellő időben meg nem szabadniuk tőle, folytonosan terjed és végül elvesztjük a szemünk világát. Már pedig a lelki vakság még szármalmasabb, mint a testi. —

Az ördög mindig megfeszíti minden erejét, hogy az emberek valahogyan el ne higyjék az *Úr Jézus* tanítását. Valahányszor az Úr Jézus szeretettel kérdezte valakitől: — Hiszel-e Nekem, édes fiam? — az ördög mindig azt súgta neki: *Ne higyj!* Ilyenkor az Úr Jézus mindig nagyon elszomorodik és az ilyen *hitetlen* embert mindig megsajnálta: Oh fiam! ha hinni tudnál!! — Jegyezzétek meg tehát édes gyermekeim, hogy a *hi-*

tétlenséggel az Úr Jézust mindig nagyon megszorítjátok, mert *a hitetlenség az ördög győzelme.*

A *hitetlenség* nyílt megvallása kisebb hiba, mint amikor az ember a nyilvánosság előtt olyan *hitet* fitogtat, amelyben nem hisz. Az első lehet jóindulatú tévedés, a másik azonban már képmutató csúnya hazudozás. —

A nagy tömeg kritika nélkül szokta átvenni egyes korszakok kultúrkészletéből az érettségi vonaluknak megfelelő tételeket; úgy a *hitet*, valamint *a hitetlenséget* is. Nem töri a fejét az igazolásokon, hanem egyszerűen beleilleszkedik a kész hangulatokba. —

A legtöbb *hitetlen*, vagy kételkedő lélek alapjában véve nem gonosz, csak félre lett vezetve. Megszédült a korszak anyagi haladásának és felfedezéseinek nagy sikereitől s annyira belemerült a föld örömeibe, hogy lassanként teljesen megfélemedezett az égről. Így hült ki azután fokozatosan szívében is az isten szeretete; a *hit* malasztja pedig a hideg szívek-ből visszavonul, mint ahogy a madár is ott hagyja a téli fagy idejében fészékét. —

Mikor hallom, hogy némely emberek hogyan kicsinylik, hogyan lemosolyogják azt a *hitet*, amelyért a lángelmék ezrei önkényesen mentek szenvedni a vérpadra, amelyért a szentek és nagyszívű emberek milliói boldogan mentek a halálba; hát ilyenkor az én szívemet mindig bizonyos szomorúság fogja el. Sajnálom az én *lelki vakságban* szenvedő testvéreimet. —

A *hitetlenségnek* szélhűdöttjei azok a szerencsétlen emberek, akik lelküket megmérgezték, elméjüket tudományos hazugságokkal megmételtyezték. Mert higyjétek meg, az *emberek tömege* mindig olyan, mint a birkanyáj. Figyeljétek meg! Ha a pásztor a nyáját az akolból kiereszti, egy botot tart a vezér-ürü elé., Elég, ha az átugorta. Bátran visszahúzhatja a botot, ugorni fog mind valahány. —

J ó h i s z e m ű s é g .

Az erkölcsi beszámításnak egyedüli mértéke csak a *jó-hiszeműség* lehet, a szívnek önzetlen és önfeláldozó készsége a jóra. Ez a morális mérleg és *nem a napi siker.* —

H i s z é k e n y s é g.

A hitnek is van gyengesége. Ilyen az egyoldalúság és a *hiszékenység*. Sajnos, ezekbe mindnyájan beleeshetünk, ha nincs elég erős kritikai rostánk. —

K é t e l y .

A kétely az új igazságoknak az anyaméhe. —

Én önmagam is nehéz harcokat küzdöttem önmagammal, míg végre eljutottam mai megállapodott hitemhez és meggyőződésemmhez, amely most már egész életemet föltétlenül irányítja. Sok fejtörést okozott nekem gondolataimban az a *kétely*, hogy tulajdonképen mi ez a világ? Miért kell itt nekünk annyit küzdenünk és szenvednünk, holott az állatok, amelyek természetes ösztönük irányítását követik, sem nem szenvednek, sem nem csalatkoznak? Miért győz a földön sokszor a rossz és miért van legtöbbször elnyomva a jó? Miért nyomorog és miért éheznek az egyik és miért dözöl és dúslakodik a másik? —

Nem a *kétely* a bűn, hanem a beismert tévedésekhez való *makacs* ragaszkodás. Csak az együgyűeknek nincsenek soha *kételyeik*. —

Volt idő, mikor az Istenhit az én elmémben is elhomályosult. Belepte a ködös *kétely*, — de csakis az elmémet és *soha az érzéseimet*. úgy voltam én is a hitemmel, mint a kisgyermek, aki néha az anyja öléből a földre kívánczozik, hogy egyszer már *a saját lábain* is járhasson; de mihelyt kifáradt, vagy veszély pillanatában gyengeségét érzi, sírva fut vissza. Derűs, boldog napokban én is sokszor megfeledeztem az én jóságos mennyei Atyámról; válságos pillanatokban azonban mindig csak Hozzá menekültem! —

Ne botránkozzunk meg a *kétkedő* elmék gyarlóságaiban. *Kételyei* csak annak nincsenek, aki soha mélyebben még bele nem merült valamely isteni tökéletességnek a keresésébe. A *kétely* azonban az értelmi *kritika tisztogató rostája*. Csak a tagadás ösztönöz kutatásra, mert minden pozitív igazság egy negatív ellentét-érzéssel lesz csak megérthetővé. Ne tartsunk tehát atheistának mindenkit, aki *nem úgy hisz, mint mi* és nem szélesre taposott utakon keresi az Istent, hanem új ösvényeket akar törni az ő megismeréséhez. —

Nem engedem a józan eszemet még biblikus letorkolásokkal se gúzsba kötöztetni. *Jogom van kutatni és keresni* az okát minden megfejthetetlennek, ami az én vallási érzékenységet sérti és bennem megokolt *kételyeket* támaszt. Sőt hitem szerint ez kötelességem is. Ezért adott az Isten értelmet és szabadakaratot. Az istenfélelem még nem zárja ki a gyermeki bizalom őszinteségét! Sőt! Ebben lesz tökéletessé! —

A *kétely* a szabadakarat megnyilvánulása a hittel szemben. A kételyek a gondolkodni tudó elmékben a *hitet* még nem rombolják le, csak még jobban megerősíthetik. —

T é v e l y g é s .

A mai kornak és a középkornak *tévelygése*i között csak az a különbség, hogyha napjainkban nem akarunk hinni egyes tudósoknak, senki se von ezért bennünket kínpadra és nem égetnek meg mint eretnekeket a máglyákon. —

Hány széptollú madár van, amelyek csak akkor kedvesek, amikor nem kezdenek el rikácsolni. Az emberek között is élesen kell megkülönböztetni a külsőtől a belsőt, *a látszattól a valóságot*. Hány *tévelygő* lélek van, aki az élet értékét az anyagi előnyökben, a pénzben, a vagyonban, a címben, a rangban akarja feltalálni! Pedig még a külső alaki szépség se igazi érték; annál kevésbé az ékszer és a szép ruha, amely gyakran sötét és alacsony lelket palástol. —

Csak az az ember *tévelyeg* a szentírás megértésében, aki a Szentlelket a saját gyarló eszével akarja helyettesíteni. — *A tévelygések* is elválaszthatatlanok a haladástól. Egyengetik és kikövezik az útját a megérett és eljövendő igazságoknak. —

Amilyen ellensége a vagyonos embernek a tolvaj, éppen olyan ellensége az Istenre figyelőnek a *fecsegő*. Nem a komoly teremtő elmék tudományos sikereit akarom én ezzel lekicsinyelni. Csak a nyomukban ólálkodó szarkákat szeretném leleplezni. Azokat a szellemi tolvajokat, akik egy-két csillogó igazságot elcsennek a nagyoktól és ezekre építik fel saját álmodozásaiknak a légvárakat. Kastélyokat a levegőbe! *Castles in the air*. Ilyen szürke, zavaros *tévelygő* teóriák miatt íratott egykor *Victor Hugo* is egy panaszos levelet a szamarával *Kant-hoz*. Még ez a türelmes állat is szemrehányásokkal fordul benne a német filozófushoz, hogy a sok üres elmélettel a fejét

megzavarták és éretlen zöldségekkel öl; a kutat, még jobban elbutították. — Oh! comme vous m'avez embêtez moi, la bête. —

Hány ember *tévelyeg* ezerféle szétágazó utakon, hogy szűr letésétől haláláig, vagyis napkeltétől napnyugtáig céltalanul fusson, mert szentül hisz a népámítók biztató hazugságaiban: ember vagy, tehát *jogod* van a boldogságodhoz! Jog?!... —

Az emberi értelem még mindig *eltévelyedett*, valahányszor *hit* nélkül kereste az Istent. úgy járt, mint az a hajó, amelyik kormányrúd és iránytű nélkül bocsájtkozik a viharokba.

Vagy megfeneklik, vagy szirteken roncsolódik szét és láthatatlan örvények mélységéből csap rá a pusztulás. —

M e g t é r é s .

Fiam, így szóltam egyszer egyik fiatal rabtársamhoz meleg hangon, ha *jó útra nem térsz*, megver téged az Isten. Meglepetve nézett rám. Egy kissé gondolkozóba esett, végre így szólt: Az Isten még engem sohase vert meg. De a *rendőrök* már nagyon sokszor. —

A szellemtan nem zárja ki a legmélyebb vallásos életet sem és senkit sem befolyásol megszokott vallásgyakorlatában. Csak az a különbség, hogy nem elégszik meg külső formahittel, amely a felszínes hitnek csak az alaki része, hanem követeli a *lelki újjászületést*: a magábaszállást, az elmélyülést, szóval a *megtérést*. Igaz, hogy ez a nehezebb dolog, mert nem elég, hogy higyjük amit mondunk, hanem napi életünket is eme hit alapján kell berendeznünk és átalakítanunk. —

Hős.

Hősök. — Hősiesség. — Makkabeusok. — Bátorság. — Hősök és szentek.

H ő s ö k .

Az *akaratember* lehet félelmes gangstervezér. Lehet világok sorsát intéző banktekintély, vagy politikus; sőt lehet világhódító hadvezér is. *Igazi hőssé* azonban csak akkor lehet,

hogyha élelét önzetlen és önfeláldozó készséggel bocsátja nemes eszmények szolgálatába. Erre mondja *Wells* világtörténelmi vázлатаiban: — Nem azok a hősök, akik fegyverrel igaznak le országokat, hogy milliókat hajtsanak önkényuralmuk alá, hanem akik népeket szabadítanak fel az elnyomás alól. —

A lelki életben nem az a hős, aki legyőzni tudja a gyengébbeket, hanem *aki legyőzni tudja önmagát*. Ezért a hősiesség magaslatára nem csupán a fegyverrel győző emelkedhetik, hanem minden hasznos, értékes munkása a társadalomnak: a művész, a pap, az orvos, és minden más foglalkozású egyén, aki *életét* nem tekinti öncélnak, hanem azt részben, vagy egészben mindenkor kész *embertársai javára is* feláldozni. —

Az igazi nagyságban a *hősi bátorság* elválaszthatatlan az alázatos szeiűds égtől; kiegészítik egymást. A próféta szerint: *Együtt legel az oroszlán és a bárány*. —

A tömeg szemében azok az mozi *hősök*, akik felemelt homlokkal túrik a korbácsütéseket és akik készek örömmel szenvedni gyalázatot az igazságért. —

Ha minden ember *hősnek* születnék, akkor nem volna férfierény a *hősiesség* se. — Az arany is csak azért érték, mert kivételesen ritka a silány ásványok között. —

H ő s i e s s é g .

Van-e nagyobb *hősiesség*, mint amikor önrendelkezésünket aláveijük egy magasabb erkölcsi rend törvényének?! „Ne használj erőszakot!” E jelszóval mentek önkéntes halálba a vértanúk milliói, akiket keréketörtek, keresztre feszítettek, kiéhezett fenevadak elé dobáltak a Colosseumban és más egyéb római cirkuszokban. Ezek a lenézett és megvetett rajongók, akiket *Nietzsche* krisztusi birkáknak mert csúfolni — ezek alakították át erkölcsileg a világot és hódítottak — Szent Ágoston szerint — *nem „vassal felfegyverkezve”*, hanem mint az ő isteni Mesterük: *„vassal átszúrva.”* —

M a k k a b e u s o k .

A zsidók nemzeti ellenállásának utolsó kísérlete a *hős Makkabeus testvérek* világraszóló harca. A külső vitézség azonban a belső romlottságot nem tudta ellensúlyozni: elbukik a

szabadság zászlója újra. Nem használ többé az ősz Eleázárnak csodálatos példaadása, aki inkább tűri, hogy halálra verjék és szemeit kiszúrják, hogysen Mózes törvényét megszegje. Nem használ a Makkabeus testvérek hősi halála sem, akiket az antiókiai zsarnok elfogott és félig megnyúzva, lassú tűzön sütetett. Mikor pedig a legifjabbra került a sor, behívatta az anyját, hogyha fiát megmenteni akarja, beszélje rá, hogy térjen el Istenének törvényeitől. *A hősokeket szülő anya pedig hősebb volt minden gyermekénél.* Odalépett az ő legkisebb fiához, a legkedvesebbhez. Átölelte, könnyével mosta, csókjaival szárította. — Édes fiam, könyörülj rajtam, a te anyádon, aki méhembem hordoztál, tápláltál és fölneveltelek. Kérlek fiam, tekints *az egész földre* — Isten teremte mindezt a semmiből! Ha anyádat szereted, *válaszd inkább a halált!* Légy méltó a többihez! — E szavakra az anyát is felkoncolták és vére összevegyült az ő *hős* magzatainak vérével! —

B á t o r s á g .

A bátorság lelkierő, amely az embert *önmaga fölé* emeli. —

Százszorososan *bátor* csak az az ember lehet, aki akaratának összes erejét tudja szembeszegezni a zsarnoksággal és kész inkább meghalni, hogysen erőszakhoz nyúljon. Csak a halált megvető *lélekben* van az a *nagy erkölcsi erő*, amely eredményesen tud szembeállni minden anyagi hatalommal anélkül, hogy kezét az erőszak piszkos eszközeivel beszennyezné. Nincsen olyan gonosz erőszak, amelyet az ilyen ellenállás le ne törne, mert *ezzel szemben a fegyverek is tehetetlenek.* —

H ő s ö k és s z e n t e k .

Hősök és szentek! Miért volt valaha a ti pálmaágatok erősebb a zsarnokok fegyvereinél? Mert a legélesebb kard is kicsorbult *hiterőtök palástján*, amely szíveteket mindig melegen, fejeteket pedig mindig szabadon tartotta. Nem ti reszkettetek a vérpad tőkéjén, hanem a zsarnokok szíve. Ti is, mint egykor *Heródes előtt Szent János*, égbenező arccal mertétek nyugodtan a szemébe mondani: — A te *életednél* többet ér nekem ez a *halál!* A fejemet levághatod. A szívemet is kitépheted. Odatűzheted mindkettőt a lándzsád hegyére, vagy ha úgy tetszik, odadobhatod a táncosnőd ölébe. De azért én vagyok az erősebb, mert én győztem, te pedig gyáván reszketsz. Szánalommal nézlek és nem félek a te fenyegetésedtől. —

Idő—tér.

Idő. — Régi jó idők. — Nagy idők. — Múlt és jövő. — A jövő. — Örök élet. — Örökkévalóság. — Tér. — A negyedik dimenzió.

Idő.

Az idő úgy tesz velünk is, mint a sírkövekkel. Lassanként lekoptatja az emberről a kiemelkedő részeket, az aranyportól csillogó hívságokat. —

Eljön az *idő*, mikor az arcon megjelenik az első redő, a hajban megcsillan a legelső ősz szál, egy-egy szomorú követé mindegyik a mulandóságnak. Szívedből is kilobban a vágy és már csak emléke éget. Fejedet is behinti lassanként ezüst hamvával *az idő*: Szemedvilága is kihuny, alakod meggörnyed, mintha földreszegzett tekintetteddel folyton azt a helyet keresnéd, ahol törődött tested nyugodni fog. Még egy sóhajtás ... és az élet hártója átszakad! — Szegény öreg testvérem, neked ez az élet már úgysis csak szenvedés volt; egy szomorú, lassú haladoklás. Érett kalász vagy; jó lesz neked ott megpihenni, ahol már nem fáj semmi!... —

Idővel a test változik; alakod meggörnyed, hajad megöszül, érzékeid gyengülnek és kivesznek. Így *pusztítja az anyagot az idő; de a lélekhez nem fér; ez fölötté áll az időnek*, magasan lebeg a romok fölött, mint a holdfény, amely bevilágítja és beüzüstözi a roskadozó templom oszlopait. —

Higyjétek meg nekem, hogy a mi *korunknak* összes testi és lelki nyomora onnan eredt, hogy a közelmúlt évszázadoknak tudománya *csak az anyagot* látta meg mindenben és kiirtotta a szívekből az eszményiséget. Remélem, sőt biztosan hiszem, hogy a mai század irtózva fog visszafordulni a silány tagadásnak álláspontjától s *az élő hit, az Isten* szeretetével párosulva, megtermékenyíti újra a szíveket. A hitnek templomát, amit *a múlt század* beszennyezett, *ez a század* a szenvedők könnyeivel fogja egykor tisztára mosni. —

A halogatás az *időnek* a tolvaja. Az *idő* pedig a kegyeletnek a gyilkosa. —

Az idő szalad, a régi világ elmúlt; a hajdani nagyságokból nincs már senki; de hol vannak helyettük *az új* teremtő erők, akik *az új* korszaknak az alapköveit rakhatnák le? —

Álmodozás az egész életünk. A *múlt* emlék, a *jelen* csalódás, a *jövő* reménykedés. Múló tüneményei vagyunk az *időnek*; árnyképei, mert vele futunk, mint a fénnel az árnyék. Futunk rogyásig, amíg csak a lábaink bírják; az *idő* pedig röpül előttünk és mi hiába nyúlunk utána, hogy visszatartsuk: tovább rebben és kisiklik a kezeink közül. Nem tudjuk se megállítani, se megtartani. Mikor aztán kifáradva szakítunk vele és mérlegeljük, hogy mit nyújtott nekünk, akkor kapunk csak észbe, érezzük magunkban a nagy ürességet és lázadozik a keserű kijózanodás, az álmokból való felébredés, a ködképek széleszlása. Az illúziók virágai lefoszlanak; csak akkor kezdjük látni, hogy az anyagvonalban, vagyis az anyagtestben eltöltött élet állandó *temetkezés* volt. A *múltunkkal* eltemetjük a csalódásainkat; a *jelenben* új sírokat ásunk a *jövő* reménysegei részére. A *múlt* tehát már csak egy betelt temető, a *jelenben* most temetkezünk; a *jövőben* pedig majd akkor fogunk új sírokat ásni, mikor a *jelen* is már betelt. —

Minden intézmény a *saját korszakának* a szükségleteiből és közszellemeiből sarjadzik ki s ha a korszellem megváltozik, az az intézmény se fõdi többé a közszükségletet. Az *idő* mindent átváltoztat, még az acélt is rozsdaporrá őrli. E törvény alól az emberi alkotások sincsenek kivéve. Egyedül az *Úr Jézus* eszméi és szavai gyökeredzenek az örökkévalóságban. Csakis Ő mondhatta el: *Ég és Föld elmúlnak, de az Én szavaim nem múlnak el mindörökké!* —

Az élet nem csupán a megszokott testi életfunkcióknak a gyakorlásában áll; így pl. a jóllakásban és az emésztésben, amelyek állandóan megisméltődnek, mint a ketyegő fali óránál az ingamozgások. Ez az ütemes mozgás az óránál is csak eszköz az elrejtett magasabb cél eléréséhez, amely a folytonos haladásnak, vagyis az *időbeli* változásoknak a nyilvántartása. Így vagyunk az élet külső jelenségeivel is, amelyek szintén csak eszközei a fokozatos haladásnak, vagyis a progresszív fejlődésnek. Minden pillanatban újabbak váltják fel a régi helyzeteket s ami elmúlt, az többé vissza nem tér. Az *idő* mozgásával kaleidoszkópszerűleg változnak a külső viszonyok is. Egy-egy új helyzet lép a régi helyébe és nekünk is állandóan alkalmazkodnunk kell ezekhez. Ezért kell betölteni minden percnak a kötelességét, mert különben lemaradunk a haladás gyorsvontatójáról. A régi viszonyok rendjéhez csak azok szoktak makacsul ragaszkodni, akik abban bizonyos előnyöket élvez-

nek esetleg mások rovására is. Ezért akarják mindenáron ki-erőszakolni ezekének a fenntartását, a változatlanságot. Azt hiszik, hogyha megállítják *az óra ingáját*, megállították vele az *időbeli* változásokat is. —

Az *idő* a szülőanyánk, dajkánk, sírásónk. Karjaiban szunnyadunk s ez az álom, amelyet mi földi életnek nevezünk, nekünk egy megfejthetetlen rejtély, egy mélységes szent titok, amely égi hieroglifákkal van megírva és még a próféták is boldogok, ha az élet misztériumaiból egy-két sort az Istenben való elragadtatásnak pillanatában kibetűzhetnek. —

A legvilágosabb szemet is megtéveszti az *idő*, amely az örökkévalóságnak csak reánk vetett árnyéka. —

Az *idő* az embernek szántóföldje. Folyton vetünk, aratunk; néha búzát, többnyire gazt és konkolyt. —

Beleléptem a 72-ik évembe. Én is úgy vagyok, mint a meredek hegytetőről megindult szekér. Kezdetben nagyon lassan mozog, de fokozatosan gyorsul és végül eszeveszett rohanásba törik össze ... Mikor visszaemlékszem gyermekéveimre, úgy tñüik fel, hogy egy *hét* akkor hosszabb volt nekem, mint most egy *év*. Más mértékem volt az arányokról; úgy a térbeli, mint az *időbeli* viszonyokról. Milyen magas volt nekem akkor az asztal! Milyen messze volt a káposztás kertünk, ahova az anyám kivezetett. Egészen a város végén! Pedig az én szememben akkor *Devecser* volt a legnagyobb város. Milyen nehezen vártam őt nappal elébb a karácsonyi estét! Mikor lesz már? kérdeztem siránkozva. — őt nap múlva! — biztatott anyám. Hányat alszunk addig még? — Ötöt fiam! — Mutassa meg az ujján, hogy az mennyi! Mikor az anyám ezután az egész tenyerét felmutatta, elszörnyülködtem: Juj, de *sok!*... Hova istűntek ifjúságom szép emlékei?... Az *idő* egymásután sodorta el oldalam mellől mindazokat, akiknek szeretetévei egykor szívem összeforrott s akik gyermeknapjaim boldog emlékezetét képezik. Érzelmeim és gondolataim köréből — mint az ékszerből a drágakő — úgy hullottak ki egymásután azok a régi, ismerős alakok, akiket nélkülözhetetlenek

gondoltam egykor s akiknek helyét oly könnyen pótolta más. —

Az isten is állandó *jelenben* él. Minden lény, minden valóság, minden titok a *jelenben él* mert a jelen az élet világos-

sága. Aki pedig a *jövőben*, vagy a *múltban* kalandozik, az a *jelenből* már kilépett és eltévedt. Csak kerülővel és nagy fáradtságokkal juthat ismét vissza a helyére. Ezért a *múlt* mindig csak emlék legyen, a *jövő* pedig remény. Az igazi Jelet legyen a *jelen*. Ez az a híd, amely az örökkévalóság két partját összeköti: a múltat, amelyből már kiléptünk és a jövőt, amelyet még nem értünk el. —

„Még nem jött el az Én óráim!” — mondta az Úr Jézus. Hányszor érezzük mi is, hogyha a kellő idő elérkezett, a legnagyobb könnyűséggel tudjuk megvalósítani egyes eszméinket, amikért más korszakok hiába küzdöttek és véreztek. — Bizony, igaza van *Madách-nak*: — Őseink meghaltak olyan eszmékért, amiket mi most kinevetünk. — Azt a gondolatot pedig, amelyért mi meghaltunk, utódaink pedig már az utcaléggel fogják magukba szívni öntudatlanul, érett gyümölcsként hullnak az ölükbe. Sokszor utalunk magunk is a jövőre, mikor egy-egy elérhetetlennek látszó dologra szinte gépiesen mondjuk: — *Majd eljön az ideje annak is!* De még jobban igazolják a tanulmányok és egyes korszakoknak a fölfedezései. Hiába törjük rajta a fejünket! S mihelyt eljött az idejük, *ugyanabban az időben egyszerre* nagyon sokan foglalkoznak velük. —

Ha volt idő, amikor még nem voltam és most már vagyok, — el kell jönnie egy olyan időnek is, amikor már nem vagyok, de ismét leszek. Ezért az idő az én életenergiám alakváltozásainak csak a kezdete. —

A mi megérzésünk szerint az *idő* csak a változások egymásutánisága. Mihelyt öntudatunkban nincsenek változások, reánk nézve nincs is többé *idő*. Alvás, ájulás, transz, vagy extázis állapotában fogalmunk sincs az *időről*. Gyermekekorunkban már megérezzük az első változást. Emlékezzünk csak vissza, milyen zavarosak voltak gyermekkorunkban az *idő* fogalmai. Mikor az anyánk nekünk a holnaputánról beszélt, mindig azt kérdeztük: Hányszor kell még lefeküdnünk? Mennyi az a holnapután? Nincs az nagyon messze? — *Az időt tehát térfogalmakkal mértük.* —

A végtelenség életében nincsenek esélyek, csak tiszta, világos, vagyis egyértelmű élettörvények. Ma még csak a szemléletünk nyomán érezzük a végtelen érzéseknek kész összhangját; de majd a teljes összhang helyreállásakor, amely a

végcélnak az elérése lesz, amikor minden alantasabb képesség és így a szemlélés is megszűnik, tisztán *csak érezni* fogjuk azt. Mihelyt pedig megszűnik a szabad szellemre nézve a szemlélet, amely az egymásutániság sorozata, akkor ezzel együtt eltűnik az *időnek* határok közé szorított fogalma is. —

A szentírás az első változás pillanatát nevezi „Kezdet”-nek, ami annyit jelent, hogy az örök változatlanóságban megindult valami változás. Egy *új helyzet* állott elő. És hogyha nevet akarunk neki adni, akkor úgy kellene hívunk: Változásból származott új helyzet. Ezzel azután meg is állapítottuk nemcsak a nevét, hanem az értékét is. *Az idő* tehát nem erő, nem szellem, nem lényeg, nem tény és nem test, hanem *csupán egy helyzet*. De ha az *idő* csak egy helyzet, akkor nincs is más tartalma, mint az élet folytonos változásainak visszatükrözése. Ezért az *idő az* élet örökkévalóságának csak a változásait jegyzi fel. Az *idő az* Istenség cselekedeteinek és hatásainak *a történetírója*; sőt még nekünk is csak íródeákunk, aki hűséges pontossággal helyezi naplónkba egymás mellé a mi életünk külső és belső változásait. —

Régi jó idők.

Rohan az idő! A nyugati „Express” megáll egy percre Budapesten is. Ledobja sebtében a postáját. Füttyül ránk egy nagyot és tovább rohan a magyar rónaságon, ahol öreg parasztok mesélgetnek az unokáknak a *regi jó időkről*, mikor a buboskemence még a zsellérházakban is melegített. A gyerekek akkor még a fehér kenyerüket tejes levesbe aprígtatták és estebédnél a terített asztalon jóillatú sültkrumpli párolgott. A kenyérből is annyit szegett mindenki, amennyi jólesett neki... Ablakuk alatt dübörög a vonat. Nézik, hogy a tüzes szörnyeteg hogyan száguld a sötét éjszakában... Ismét lemaradtak róla, mert a mi fajtánk mindig csak az új indulás küszöbéig tudott eljutni. —

Nagy idők.

Hányszor érezzük a tisztító fensőbb áramlatoknak a hatását hirtelen megindulni. Néha önmagunkban, máskor a közszellemben. E pillanatokot nevezzük *nagy időknak* és történelmi fordulónak. Bastille-ok összedőlnek, korhadtt intézmé-

nyék szétporladnak, mert nem tudnak emelő szárnyai lenni többé a haladásnak. új világáramlatok indulnak meg... Mi pedig csodálkozva nézünk össze. Nem tudjuk megokolni, hogyan lesznek egy nap alatt a gyávákból hősök és az elnyomottakból vértanúk? —

M ű l t és j ö v ő .

A *mait* nem semmisül meg; az emlékezetünkben él. Hat reánk titokzatos úton. A *jövő* már készen van, csak a függöny nincs még felhúzva; de reményeinkben már él. —

Sem a hajnal hasadása, sem a nap nyugta nem függ a mi akarattunktól. Oh! az más valakinek a kezében van. S ha egyszer *homokóránk* porszeme lepergett, szétpattanunk, mint a víz tükrén a buborék, amelyet a suhanó idő egyetlen szárny-csapással összetört. —

Mint a hegymászó utas, ki útjában egyenként hagyogatja el társait, egyedül érve fel a tetőre, megfordul s látja háta-in ögött a völgy mélyén a vihartördelte fákat, úgy én is felérek már nemsokára *életem hegyének ormára*, ahol körültekintve, *egyedül fogok állani*... Messze lenn a völgyben látom a tört ábrándokat, megszakadt barátságot, füstbe ment reményeket, melyek lassanként maradoztak el tőlem az útban s meg nem kerülnek többé. —

Nyisd fel szemedet te gyarló porszülött! Nézz bele lelkeddel a *muH* tanúságaiba s azokból meríts okulást a *jövőre*. Vizsgáld, kutasd; tied a *múlnak* minden kincse, tapasztalata és gazdagsága. Tied a *mull*, tied egészen; *de a jövő!* — oh azt ne bolygasd, mert a jövő... *a jövő az Istené!* —

Mi régiek, akik a *múlt* ködös eszmevilágában élünk, öntudatlanul is egy új korszakot alapoztunk meg a *jövő* számára. Vérontásunk, szenvedéseink és könnyeink árán végeztük el a megváltó munkának reánk eső részét. Csakhogy mi, akik csak kapcsolatot képezünk a *múlt és jövő* között, már kivénültünk. Nem tudunk együtt haladni az *új nemzedék* lendületével; nem értjük meg egymást, de érezzük a fölényünket. Olyanok vagyunk, mint az idők fogai között megőrlődött pudvás fadarakok, amelyek már csak érintik az új felületeket, de vele összeforni többé már nem tudnak. Az egyik kezünk a *jövő* böl-

csőjét ringatja, de a másik kéz már sírunk keresztjébe kapaszkodik. —

A j ö v ő .

Érzem, hogy még egy nehéz feladatot kell teljesítenem s ez a *jövő* még hálátlanabb lesz, mint a múlt. De bármi történjék is, teljesejék bennem is az Isten legszentebb akarata. Mindennap világosabban látom, hogy az összeomlott világ romjaiból egy *új jövő* sarjadzása indult ki. Ma a romok között még férgek nyüzsögnek és a pizsokban pocakos patkányok verekszenek a gyomrukért. De a *hajnal* már pirkad és az első napsugár, amely a romokra tűz, szét fogja a férgeket is riasztani. —

Az én gyarló értelmem a *tér* és az *idő* korlátai közé van szorítva. Mi történik velem *a jövő pillanatban*, még azt sem tudom, Uram — annál kevésbé vagyok képes belátni, minő sors várakozik reám a hosszú évek bizonytalan sorozatában. Boldog leszek-e, vagy nyomorult? megelégedett lesz-e életem» vagy a szenvedés könnyei között kell ennem mindennapi kenyeremet?! Ki tudná ezt megmondani előre, Te kívüled, Uram, Aki előtt nincs homály és nincs titok; mert mindentudó bölcsességed előtt feltáruznak a jövendő útjai. Én azonban csak bizonytalan ábrándképekben gyönyörködöm, s reményeimből merítek új reményeket. Kiszínezem képzelőerőm színeivel a kétséges *jövő* homályát, s álmodozom a boldogságról, amelyre pedig saját vágyaim ösztönzésén kívül semmi fel nem jogosíthat. — Teljesülni fognak-e szívem titkos sejtései, vagy egy váratlan csalódás fagya tarolja le azokat, ki tudná előre megmondani?!... —

Ö r ö k é l e t .

Örök élet! Ez a remény a csüggedő szíveket vassá és gránittá forrasztja össze. Tudni és hinni, hogy búcsúzásunknál az az „Istenhozzád” nem az utolsó szó — csak az elszakadás búcsúja a viszontlátásig — lelkünket fölemeli a csüggedés porából a reménység csillagaiba. —

A mi gyarló szemeink csak e föld szűk látóhatárában látják a dolgokat, de az Isten az *örökkévalóság* szempontjából ítél és ezt a rövid földi életet alárendeli a másiknak, az *örök*

életnek. Így érthető csak meg, hogy sokszor az üldözött ártatlanság szenved, az üldöző pedig jólétnek örvend, a jó és igaz a fájdalmak terhét hordozza, a gaz és a becsstelen pedig dúslakodik és élvezzi az élet örömeit. —

Ha az embernek *csak a földi* boldogság a célja, akkor boldog az, aki tűr és szenved. Miért legyen éppen ő a szegény? Miért sírjanak csak az ő gyermekei az éhség miatt?! *Az örökélet* reménysége nélkül minden gondolkodó embert a szocializmushoz fog vezetni a józan ész logikája. —

Minő erőssége a léleknek az *örök életnek* a sejtése is! Örök *életem* és föltámadásom hite az én öntudatomat arasznyi létem mesgyéje között is oly magasságba emeli, mint a menyország. De ha végső sóhajommal egy élet szenvedéseinek, küzdelmeinek minden erőfeszítése megsemmisülne, akkor az a kétségbeejtő céltalanság az Isten képére teremtett embert tenné a földön a legnyomorultabbá. —

Barnave, (a girondiak virága) amikor a guillotine alá vitték, a földre dobbantva kiáltott fel: Ez nem lehet a vég! — Lángeszének intuíciójában már megérezte az *örökkévalóságot* —

T é r.

Nem tudunk *téren és időn* kívül gondolkodni. Pedig önmagában nincs *tér*, se *idő*. Amíg a mozgás az örökkévalóságban meg nem indult, addig nem volt *se idő*, amely a változásnak (a mozgásnak) az egymásutánisága: *se tér*, amely a változásoknak az egymásmelletisége. —

Érzésünkben, benső intuíciónkban nincsen *tér*; csak hiányos érzékeléseink tévesztik meg gondolkodásunk formáit. Miután a mindenséget a maga egészében és egységében nem tudjuk felfogni, tehát kiszakítunk egyes részleteket az egységes összefüggésből; atomizáljuk az egységet, és azt a szakadást, amelyet a részletek kiszakításával az egészben okoztunk, két egymást szétválasztó határnak tekintjük. *Ez már tér!*

Próbáljuk meg és merüljünk el csak egy percre az *érzésvilágunkba* és még a mi korlátolt érzéseinkben is felszabadul a fantáziánk, amely egy pillanat alatt oda helyezi érzéseinket, ahová neki tetszik. Se érzésünkben, se fantáziánkban nincs *tér*

és idő, nincs semmiféle korlátozás; ott vagyok, ahol akarok, egyidőben itt és ott, szóval mindenütt. Minő más világkép bontakoznék ki rögtön bennünk, ha kiemelkedni tudnánk az *elhatároltság* gondolatából! —

A negyedik dimenzió.

A természetben nincs ugrás. *Natura non saltat*. A jelennek a múltból kell kiépülni, hogy összekötő kapocs legyen a múlt és a jövő között. Sírna átmenetekben érvényesül az isteni folytonosság törvénye. Ez a kontinuitás a fejlődésben a megszakíthatatlan végtelenség. Nincs bevégeztség és nincs határoltság, csak állandó folytonosság van: *tartam*; Bergson szerint *duré*, amely a *térnek* és az *időnek* egymásba való vegyüléséből adja az érzékeink fölött álló világot: *a negyedik dimenziót*. —

Mi csak *térben* látunk, de *időben* nem. Sem a jövőt, sem a múltat nem láthatjuk. Látásunk tehát korlátolt; csak háromdimenziós a látásunk, mert különválasztjuk a *tért* és az *időt*, holott ezek csak egységükben adják a *negyedik dimenziót*. —

A színerőben van egy indító, de elrejtőző tulajdonság: — az egyenletesség, amely változatlan örök létállapot, mert a változatlan és mozdulatlan lét örök lét. A mozgás csak mozdulatlanból, a változás csak változatlanból indulhatott meg, miután ezek egymást fogalmilag is *kiegészítő korrelációk*. Ezért minden változás csak egy bizonyos megelőző létállapottól indulhatott ki; amely mögött egy elrejtett végső okfőnek kell létezni. Ez a végső *indító okfő* számtani bizonyosság is, mert el nem képzelhetünk olyan alakváltozási sorozatot, amelynek számsorában egy kezdethez el ne jutnánk: — *a legelső számhoz*. —

Igazság.

Igazság. — igazság és szeretet. — Igazmondás. — Oxfordisták. — Igazságszolgáltatás. — Őszinteség. — Hazugság. — Jog. — Jogérzékenység. — Jog és kötelesség. — Kenyérjog. — Büntetőjog. — A tízparancsolat. — A törvény. — Törvény és kegyelem. — ítélet. — Végítélet.

I g a z s á g .

Az emberben csak a képesség van meg az *igazság felismerésére*, de azt *teljesen ismerni* sohasem fogja. —

Az *első tulajdonszerzés* lopás vagy rablás volt: ravaszság vagy erőszak gyümölcse; a gyengének vagy az erősnek tulajdonszerző jogrendje. Az őseMBER egyedül azt ismerte el *igazságnak*. —

Egy homályos csillag az ég zugában elrejtve, egy letörölt porszem a lepke szárnyáról, vagy a virág kelyhének egy porzója kimeríti egy emberélet tanulmányát. *Minden igazságot* megismerni nem lehet s a tudás határa korlátoltságunk beismerésénél kezdődik. —

Valahányszor az emberi értelem egy újabb *igazsággal közelebb* férközik Istenéhez, a végtelen *Igazsághoz*, olyan lesz, mint az a delejtű, amely megérzi közelében a villamosáramot. Föléled, gerjedezik az örömtől s megelégnél a boldogságtól. Öröme az önkívülettel határos és én nem csodálom *ArchimedeSt*, hogy mezítláb futott végig Sirakuza uccáin az ő „*heurékájával!*” —

Hiszem, hogy eljön az idő, amikor majd az életemnek nem egyes részletei, hanem egész tartalma szerint fogok én is megítéltetni; amikor a nagy könyv majd kinyitattik és az egész világ tisztán fogja látni minden egyes lapon a végső egyenleget. Ekkor kell majd kiderülni a teljes *igazságnak*. Igazán nem fontos, hogy ezt a napot életemnek a *mai* szakaszában már elérjem. Hogy jönni fog — tudom, Oly bizonyos, mint a halál! —

Az *igazságkeresés* az elfogultság, a tudatlanság árnyékvetése. Eléje áll a világosságnak, mint a bolygók a Napnak, hogy fényét az egyenes irányból félreterelje. Ezért ha valaki «gy tudományos vitába beleviszi az előítéleteit és nincs meg

benne az *igazságkeresés* alázatossága, akkor mindig beáll nála is egy értelmi napiogyrakozás, amely elhomályosítja a fényt és semmit sem iát többé a maga tisztás igában. —

Ha valaki egy *új igazságot* hirdet, 100 ember közül legfeljebb egy-két ember lesz okosabb tőle. Ellenben az a 98, vagy 99 belebolondul. —

Akik nekünk a *tegnapi igazságokat* hirdetik, azokat ki-nevetjük. Akik pedig a *mai igazságok* helyett a holnapiakat akarják ránkerőszakolni, azokat — ha csak lehet — kipörköljük a világból. —

Hányszor halljuk kitörni a nyomornak és a csüggedésnek zúgolódását: hogyha van az égben egy igazságos isten, miért tűri a sok igazságtalanságot szórtlanul? Hiszen a gyenge lelkekben megrendül ez által a hit! Az erőszak pedig vérszemet kap újabb bitorlásra, mert nem látja a megtorló isteni igazságosság lesújtó kezét a visszaélésekre. — Hát nem vesszük-e észre, hogy amikor már elviselhetetlenné lesz a fullasztó hőség, akkor érik a vihar? Ne higyjük, hogy a mozdulatlan, átfűtött levegővel nem történik semmi! Az Isten malmai lassan örölnék, de biztosan. Minden csepp könny, amely a hosszantűrő isteni kiegyenlítő *igazság* poharába hull, sietteti a keserőségek kiömlését. Majd amikor ez a pohár színültig telik, egy világrázkódtatás iszonyúságában újra ki fog csordulni és amint *Carlyle* mondja: a hatalmasok belőle inni fognak! —

Hogy van *igazság*, annak a legvilágosabb jele, hogy az a lélek, akiben még nincs meg, állandóan keresi és szomjúhozza azt. Aki pedig egyszer már benne él, az nem is tud róla többét lemondani. —

Az embert gyakran nem annyira *maga az igazság* győzi meg, mint inkább az, aki *hirdeti*. —

Milyen szerencse ránk nézve az, hogy minden ember másnak látja a dolgokat és másképpen fogja fel, mert *egyforma* ízléssel folyton egymás útjában állanánk és a harcoknak, az érdekellentétek összeütközésének se hossza, se vége nem lenne! De így szépen megférünk egymás mellett, (?) ha csak azon nem veszünk össze, hogy kettőnk közül *kinek van igazsága?* —

Valamint a kriptaőrök se tudták megakadályozni az *Úr*

Jézus feltámadását, úgy az új igazságok útjára is hiába hengerítik a megkövesedett előítéletek szikláit. Még az akadémikus nagy pecsét se használt. Ha eljön a feltámadás hajnala, nagy erővel fognak feltörni a sírjaikból, mert minden élő igazságban egy-egy isteni gondolat szunnyadozik! —

Az *igazság* ellen nemcsak akkor vétkezünk, ha azt nyíltan megtagadjuk, hanem akkor is, ha azt meg nem valljuk és kezünket megmosva, közömbös érdektelenséggel fordítunk neki hátat. —

Az elgáncsolt *igazság mindnyájunké*. úgy vagyunk vele, mint a levegővel. Nem lehet közömbös ránk, hogyha valaki beszennyezi. Mi is fulladozunk vele együtt. —

Nem hiába vakult meg az *igazság* Istennője, mert sokszor a mérlegébe nem jogi érveket dobnak, hanem a politikai cour-tisánok szeszélyeit. —

Nagyon kevés az az *igazság*, amelyet minden korszak egyformának látna. Pedig nem az *igazság* benső lényege változik, csak a külső alakja. Mindig *igazság* marad maga az *igazság*, de mindig más és más a ruházata.

Minden eltemetett *igazságban* egy-egy részt temetünk el az Istenből. —

Egy-egy új *igazságot* nagyon nehéz az embereknek a fejükbe verni. Még a gyakorlati élet hasznos találmányai is csak nehéz küzdelem árán tudnak keresztültörni egyes korszakoknak bemohosodott eszejárásán. Így pld. azt az embert, aki az ingaóra föltalálásával az időmérést tökéletesítette, alig tudták megmenteni a tömeg dühe elől. Ráfogták, hogy meg akarja rövidíteni a napot. Így járt a gázvilágítás föltalálója is, akit a város megmérgező jenek tekintettek. —

Honnan van az idegenkedés az új *dolgokkal* szemben, a tömegnek az ösztöne az újítások ellen? Isteni célt látok ebben az idegenkedésben, amely tulajdonképpen védekező ösztöne az embereknek az éretlen újítások ellen. Sok káros szertelenség lépne föl a reformok palástjában, ha nem kellene nekik megküzdeni az úttörés nehézségeivel. Egy ilyen fék a tömeg ellenszenve is. Amíg egy-egy *igazság* keresztültörhet az elfogultság sötétségén, sokszor nemzedékeknek kell elpusztulni. A nemzetszabadító *Mózesek* is csak haláluk pillanatában

vethetnek egy-egy tekintetet az ígélet földjére, de oda már nem léphetnek be. —

Istent keressük, valahányszor nyitott szemekkel és tiszta szándékkal keressük az *igazságot*. A tévedések rövid életűek. Lüge haben kurze Beine. A napfényre kiteve gyorsan elszáradnak. Ellenben minden *igazság* egy-egy betlehemi csillag, amely előbb vagy utóbb, de biztosan odavezet az Úr Jézus jászolához. — Ez a fejlődés egészséges útja! —

Csábító ereje a lelkekre csak a megsejtett, de erőszakkal eltiport *igazságnak* van. Csak az a lelki nagyság tud lekötni és magához vonzani, aki meggyőződéséért tűrni, szenvedni tud és kész érte, ha kell, minden pillanatban meghalni. Az ilyen emberi arányokat meghaladó nagyság feltétlen urává lesz a szíveknek. —

A világegyetem gerinctörvénye az *igazság*. És ha mi a földön valamit igazságtalannak látunk, az csak a mi tökéletlen szempontunk, mert nem látjuk az egymást kiegyenlítő életszakoknak se az előzményét, se a következményét. Ezért olyan megérthetetlen előttünk az. élet. — Úgy vagyunk vele, mint amikor egy könyvből egy lapot kitépünk és csak azt olvasgatjuk. Hogyan értjük meg az összefüggéseket és az erkölcsi *igazságszolgáltatást* a drámából, ha annak csak egy jelenetét láttuk? —

Magamon tapasztaltam, milyen nehéz elfogadtatni egy-egy *új igazságot*. Szinte irtóznak a szokatlan dolgoktól. — Ismeretlen vadonokban is csak véres lábbal lehet új ösvényeket törni. —

Az *igazság* az első érzés és az első fok, amelyet a bukásból és a bűnhődésből kiemelt lélek legelőször érint az Istenhez való közeledésében. Ekkor látja meg az Úr kegyelmét az *igazságnak* ama világosságában, amely őt ilyen önismeretre képessé tette. —

A *betlehemi jászolnál* elültetett palánták századról-századra erősödtek. Terjedt az értelmi világosságuk is, sőt még a szeretet is megfelelő intézményekben törekedett szerveződni; nemesedett az ízlésünk és finomult az erkölcsi érzékenységünk. — Hát csak az *igazságok* megértésében ne juthatnánk el a legtisztább *krisztusi* világosságokhoz? —

Ne higgye senki, hogyha az isteni gondviselés az *igazság* rendiét néha-néha egy kis időre látszólag fel is függeszti, hogy a hazugság véglegesen is győzedelmeskedhetik a földön. *Örök igazság* érvényesül a történelemben, bár néha századokat ugrik át s csak az utódok látják és élvezik az Istenileg előkészített *igazságoknak* végső győzelmei. De ez a végső diadal bizonyosan eljön! Isteni erő vezeti mindenkor az *Ő igazságait* és szeretetét diadalra, előkészítvén ezzel a népelv lelkét új hitre, új tisztaságra és újabb eszményekre. —

Az *igazsággal* úgy vagyunk, mint *Sisifus* a kövével. Mikor azt hisszük, hogy fölértünk vele a csúcsra, ahol megnyugodhatunk, a kő szépen visszagurul és a fáradt ember újra kezheti a munkát. De ha a végtelen *igazságnak* csak egy parányát tudja felfogni és ha csak megsejti ezt a parányt, gerjedez örömben és túlboldog, ha vele betelhetik. —

Ha valakinek az *igazságaitól* félünk és nem tudjuk megcáfolni, akkor rendszerint rágalmakkal halmozzuk el. Elborítjuk sárral, hogy az *igazság* fényét bepiszkítsuk, de ez a sár az igazságot csak ideiglenesen homályosíthatja el, végleg el nem pusztíthatja. A legelső nyári eső lemossa róla a rákent piszkot; a sár pedig termőfölddé válik, amelyből az *igazságok* magjainak gyönyörűséges virágai sarjadzanak ki. —

Ha komoly a szándékom, én megmondom néked a *hit* útját. Egyetlen módja van. Ha gyarló eszed nem tudja *fölfogni* az Istent, „kit a bölcs lángesze föl nem ér”, akkor próbáld meg *szerezni* Őt. *Ő az igazság, tehát szeresd az igazságot.* Tedd fel magadban, hogy kerülni fogsz minden hazugságot; még akkor is, ha ez reád nézve nem kellemes s majd meglátod nem sokára, hogy reá léptél arra az útra, amely tégedet *csalhatatlanul* az Istenhez vezet. Lelkedből lassanként eltűnnek az árnyak s te kiléptél a sötétségből, mert ott, ahol *igazság* van, világosság is van. Azért mondta Krisztus: *Én vagyok az igazság, Én vagyok a világ világossága!* —

A földi *igazságszolgáltatás* sohasem nyújthat teljes kárpótlást és kielégítést. Sokszor megbélyegzi az igazat és fölmenti a bűnöst. Az elpalástolt vétek sokszor diadalt arat, dicsőséget szerez, az üldözött ártatlanság pedig pellengérré van állítva. De még ha tökéletes lenne is a földi igazságszolgáltatás, csak félkeze van; csak büntet, de nem jutalmaz. —

Nézzétek azt a tudóst, aki ott virraszt éjjeleket könyvei mel-

lett, hogy keresse és kutassa az *igazságot*. Kérdezzétek meg, mi ösztönzi őt arra, hogy feláldozza ifjúságát és örömeinek óráit tanulmányaiért? Ezt fogja felelni: Van bennem egy titkos ösztön, amely folyton kínoz, folyton gyötör, hogy belepillant-sak az ismeretlen dolgok mélyébe és keressem ott az *igazságot*. Oh de érzem, hogy minél többet tanulok, annál tisztábban látják szemeim, hogy a tudás ösztöne, amelyet Isten keze ültetett a lelkembe, a földön kielégíthetetlen. Érzem azt, hogy az *igazságnak csak egy részét* ismerem s hogyha örökké tanulok is, sohasem fogom elmondhatni, hogy *elég*, hogy eleget láttam, most lelkem bocsásd le szárnyaidat és hunyd le szemeidet! Érzem, hogy még halálos ágyamon is így fogok felkiáltani: — *Több világosságot!* —

Az igazságok koronként épp úgy alá vannak vetve a divat változásainak, mint ahogy öltözeteink is átalakulnak a divat szeszélye szerint. —

Igazság nélkül lehet valakit valamire kényszeríteni, de meggyőzni nem lehet. —

Az az ember, aki még akkor is tud hallgatni, mikor *igaza* van, Krisztuskövető; hasonló a Heródesssel szóba sem álló *Úr Jézussal*. —

A tévedés olyan mankó, amelyre az *igazság* akkor szokott támaszkodni, amikor *sántít*. —

Igazsággá csak az lesz bennünk, amit érzéseinkbe is befogadni tudunk. Ez válik vérünk-ké, amit többé senki kibeszélni nem tud belőlünk. —

I g a z s á g é s s z e r e t e t .

Az apostol szerint még az *igazságot* is mindenkor csak a *szeretetben* cselekedjük, mert vannak egyoldalú, kegyetlen *igazságok*, amelyek nem emelik, hanem összetörik a lelket, hogyha csak nem enyhíti a rája rakott súlyokat a *szeretet*. Ezért az irgalom és bűnbocsánat, amelyek már a *szeretet túltengései*, mindig csak a merev *igazság* törvényeivel szemben érvényesülhetnek a legjobban. —

Amíg az *igazság* csupán arányosságra és a *jogos* igények kielégítésére törekszik, addig a *szeretet* még önfeláldozás árán is az ellentétek áthidalását tekinti céljának. Ezért egy igazán

szerető szív sohase lehet egyoldalúan *igazságos a szeretet ro-
vására.* —

Az *igazság* azt kívánja, hogy sohase tegyük azt másnak, amit nem kívánunk magunknak. Ez tehát még csak *negatív* életszabály. A *szeretet* törvénye azonban már *pozitív.* Így hangzik: *Tedd* azt mással is, amit magadnak kívánsz, hogy más veled cselekedjék. —

I g a z m o n d á s .

Nem könnyű, sőt sokszor nagyon kínos *megmondani az igazat*; de csak egyszer fáj ! Az ember életében az a legszentebb pillanat, amikor önként térdrehull és miközben lelkének terheit kiüresíti, töredelmes *bűnbánattal veri a mellét:* Én voltam! Én voltam! Én igen nagy vétkem! —

Azt hiszem, a jövő jelszava ez lesz: Akinek *igaza van, az beszéljen!* A szókimondás bátorságával és az átértett igazságnak a meggyőződésével — de mindig csak a *szeretetnek* és a megbocsájtásnak a készségével! —

O x f o r d i s t á k .

Minden hibának és bűnnek a gyökere egy-egy hazugság. Ezért ha a bűnöket akarjuk kiirtani, irtsuk ki legelőször a hazugságot, amelyben ezek életrekelnek, mint a pondrók a rothadásban. A hazugság az ördög hálója és amíg ezt össze nem téptük, addig az ördög is mindig puttonyában hordoz bennünket. Ezért becsülöm nagyra az *oxfordisták mozgalmát.* Egyik fogadalmuk: Never tell a lie! Not even a white lie! Soha egy *hazugságot!* Még csak egy füllentést se! —

Ő s z i n t e s é g .

Jobb egy hibát *őszintén* bevallani, mint azt titokban rejtetgetni. A gyarló embernek még nincs szárnya, amivel a magasságokban lakozhatnék. Könnyen elcsúszik a földi sárban. De ha *őszinte* a jószándéka, akkor csakhamar törekszik újra felkelni. —

H a z u g s á g .

Lelki téren az erőszakolt és álcázott meggyőződés egészen olyan, mint a fonnyadt arcoknak a kikendőzése. Míg a test színes és életerős, addig az ifjúságnak nincs szüksége mesterségesen szépítő szerekre. Csak akkor nyúl a festékhez, mikor a fonnyadt bájokat kell *hazugágokkal* helyettesíteni. Az ilyen szálnalmas piperkőcség is csak makacs ragaszkodás a veszendő javak után. Erezzük, hogy már koldusok vagyunk, de a világ elől ezt a sajnos igazságot még mindig gondosan rejtegetjük. —

A *hazugságokkal* bemocskolt hipokrita felszínesség olyan, mint *Aesopus* álarca; csak vigyorog, de agyveleje nincs. Az emberek amit éreznek, nem merik kimondani; másképp beszélnek, mint éreznek. Életük nem fedi meggyőződésüket. Minden reggel egy-egy színpadi álarcot tesznek fel és tudjuk, hogy ez csak *maszk*, amelyet ha bizalmas körben levetnek és a sarokba hajítanak, pókok és egerek lakóhelye lesz, — mert élet többé nincs benne. —

Különös dolog, hogy *amíg a szellem nem hazudik, addig gondolkoznia sem kell* Egy őszinte ember a természetéből beszél. —

Minden *hazugság* a szolgálattelkek kiváltsága. Dehát van-e nagyobb *hazugság*, mint amikor az Istennek is mást mutatunk, mint amit belül érezünk? —

A hízélgés alacsony, *hazug* jellemek rozsdája. A tiszta lelkiismeret nem görnyedezik. Nyíltan mer szembe nézni mindenkivel, mert nincs titkos célja és rejtegetett érdeke. —

A virágoknak nem szabad *hazudniok*. Ők nagyon jól tudják, hogy nem azért teremtette őket az Isten szépnek, hogy egy csúnya *hazugsággal* magukat bepizkítsák. Ilyen alacsonyra egy tiszta virág le nem süllyedhet. *Ezt rábizzák az emberekre!* Meg kell mondani az igazat, még ha egy kicsit szégyenkezni is kell érte — mert minden csúnya bűnnek a gyökere egy-egy *hazugság*. Azért ha egy bűnt kiirtani akarunk, tépjük ki először a gyökerét: a *hazugságot*. Se szóval, se cselekedettel, sőt még csak egy tekintettel se hazudjunk soha! —

Idővel magunk is rájövünk, hogy háborgó lelkünk csak akkor lesz ismét nyugodt, ha azt a *hazugságot*, amit valaha a

világ szeme előtt félve rejtegettünk, a nyilvánosság piacán kiálthatjuk ki. Csakis így szabadulhatunk a bensőnkét égető méreganyagtól. Nincs más enyhülés és megkönnyebbülés, mert a lelki tisztulásnak az egyetlen útja *a bűnbánó önvallomás*. Amíg *a hazugságok* gyökerét a szívünkben ki nem tépjük, addig mindig piszkosak maradunk, akármilyen selyembe vagy bíborbársonyos ruhába öltözködünk is. —

Az Isten szemében a *szándék* a döntő szempont. A szabad elhatározás, amely még a magában véve *jó* dolgot is bűnné minősítheti. Az alaki bűnözés a véték és nem az anyagi. *Hazugok lehetünk akkor is*, mikor egy igazságot félreismerünk és vele hazudni akarunk. Valamely szó, vagy cselekedetünk *a lelkiismeretünkön keresztül lesz igazsággá, vagy hazugsággá*. Jóvá, vagy rosszá. —

Akkor bukik el az ember legelőször, amikor *önmagának hazudni kezd*. Rendszerint kevélységből, mert ha világosan látjuk is, hogy a hízelgő szavak csak megtévesztésünkre szánt *hazugságok*, azért mégse tudunk betelni vele. Gyönyörűséggel szürcsöljük minden narkózisát és megzavarodott elménkkal kezdjük tudatosan ámitgatni magunkat. —

Jog.

A jog a gyengék védelmi eszköze; a brutális nyers erő önkényuralmának erkölcsi féke. —

Nem az erő adja a *jogot*, hanem a jog az erőt. Mert hogy egy népet hogyan lehet erőszakkal igába törni, azt a *vörös terror* már megmutatta. —

Az *emberi jogoknak* alaptörvénye a személyi szabadság, amely velünk született *természeti jog*. *Senkinek sincs tehát joga* embertestvérét baromnak tekinteni, akinek életével, vagy munkaerejével tulajdonjogilag rendelkezhetnék. Ezért a *rabszolgaság* nemcsak az emberi méltóságnak az intézményes meggyalázása, hanem egyenesen beleütközik a szellem-szabadság törvényébe is, amely az értelmes lényeknek Istentől nyert kiváltságuk. —

Jogérzékenység.

Őseinktől átöröklött faji tulajdonságunk, hogy *jussainkat nem engedjük*. Hiába füttyül Arany János fülemiléje és hiába szerezzük meg hosszú expensnóták árán a drága tapasztalatokat, csak nem tudunk a magunk kárán okulni. Perlekedünk, mert a vérünkben van s a magyar karakternek egyik jellemző vonása: a *jogérzékenység*. —

Jog és kötelesség.

Embertársainkhoz való közviszonyunknak csak a *jogait* alkalmazzuk magunkra; a *kötelességei* alól szívesen keresünk kibúvói. —

Kenyérjog.

Ákárhogy pöffeszkedünk, *testvérek vagyunk*. Nem csupán címzetes, hanem egyenjogú testvérek is, akiknek természetes igényük van becsületos munkájuk árán a napi *kenyérhez*. *A kenyér jog a legszentebb Fölségjog!* —

Büntetőjog.

Az emberi *büntetőjogi* elmélet is odaszeliődött már napjainkban, hogy a büntetésnek nem lehet többé célja egyedül a megtorlás avagy elrettentés, hanem csak a „javítás”. A középkor kínzókamráival még összefértek a *pokol* kínjai és örök gyötrelmei, de a modern lelkek gyengédebb érzései már az isten atyai szívéhez méltó kiegyenlítések után sóvárognak. A *büntetésben* is csak a javítás eszközeit szabad ma már keresnünk. —

A tízparancsolat.

Vándorlásában a zsidó nép eljut a sinai hegyhez. Ez a hatalmas gránittömeg, amelynek kopár, mezítelen sziklafalát csak az égi villámok hasogatják, tündökölve verte vissza a déli napfény sugarait. A nép összenéz: — Ez az Isten trónusa! A próféta pedig fölmegy a magas hegyromra, hogy közelebb legyen az Istenhez és lehozza onnan az *emberiség erkölcsi tisztaságának örök törvényeit, a tízparancsolatot*: Halld Izraeli

Én vagyok Jehova, a te Urad, Istened! Idegen isteneid ne le-
övének!... — Tíz sor az egész, de az *emberi haladás összes
törvénye benne van*. Ezeket a parancsolatokat minden már-
ványnál erősebb anyagba véste bele az Isten Keze, mert oda
van írva a *szívének mélységébe*. —

Amikor emberek által alkotott *törvényekben* olvasom,
hogy azok megváltozhatatlan, „örök érvényű törvények”, nem
tudom elnyomni a mosolygásomat. Hol vannak ma már azok
az örök érvényű törvények, amelyeket az emberi „bölcesség
egykor kifundált? Pozitív örök érvényű törvények csak azok
lehetnek, amelyeket *az Isten Keze írt* fel a teremtmények ter-
mészetébe. Ezek az úgynevezett életvonalak, vagyis *természeti
törvények*, amelyek az egyes teremtmények életfenntartásának
természetes igényei. A *tízparancsolat* se azért örök érvényű
törvény, mert azt *Sina* hegyén kőtáblákba véste az Isten, ha-
nem azért, mert az *emberi természet mélyébe vannak írva*.
Hol vannak ma már azok *a kőtáblák*, amiket egykor a frigy-
szekrénybe helyezett el örök megőrzés végett az Isten prófé-
tája! A gránitot is megőrli az idő, az acélt is elporlasztja a
rozsdá! Minden átalakul és megváltozik körülöttünk; de az
emberi szív ma is ugyanaz, mint a teremtés kezdetén, ki nem
törlődik soha belőle az az írás, amit egykor Istenkéz jegyzett
beléje. Csak *ez az örök törvény* és nincs más! —

A törvény.

Egy törvény akkor telik be, amikor kitűzött célját elérte.
Mikor a törvényhozó szándék a benne már megvalósult és fel-
nevelte az emberiséget egy bizonyos életszínvonalra. Ekkor
lesz *a törvény* holt betűje bennünk *élő megszokássá* és ren-
delkezéseit többé nem parancsnak, vagy tilalomnak, hanem
természetes életszükségletünknek tekintjük. —

Amíg a mai teremtés célját el nem érte, addig egy betű
el nem fog múlni a *törvényből*; de *mihelyt a törvény meg-
valósult*, akkor ég és föld elmúlnak és megkezdődik egy új
élet: *új teremtés, új törvényekkel!* Kinövünk tehát a törvé-
nyekből is, mint a ruháinkból és az elavult régi törvények he-
lyébe lépnek a *megtisztultabb törvények*. —

A törvények mindig jellemzők a közerkölcsökre, mert ha
valamely bűnnel sokat foglalkoznak, úgy e bűnnek a *tör-
vény* alkotása idején nagyon általánosnak kellett lennie. —

Nem a személyek csinálják az eseményeket; erkölcsi tömegáramlatok ezek, amelyekhez az egyének csak asszisztálnak. Higgyék meg nekem, van egy magasabb *világtörvény*, amelyhez a mi kis világunk oly öntudatlanul alkalmazkodik, mint a hold vonzásához a tenger szintje. —

A *törvényeknek* csak a bennük rejlő rossz hajlamokat szabad leigázni és a bűnt lekötöni. Mihelyt azonban egy *törvény* gúzsba köti istentől nyert szabad képességeinket éi. élet-erőnket, akkor az a törvény már nem az Isten akarata. —

Annyit tudunk, de ezt már bizonyosan, hogy ha a világegyetem *törvényszerűsége* változnék, olyan lenne a világegyetem, mint az esztét vesztett ember. Az okok kölcsönös láncolata rögtön szétpattannék. Merő *véletlenségből* történék minden, mint a gyermekek mesekönyveiben. A Nap néha fölkelne, néha nem. Az égitestek minden pillanatban új irányokat változtatnának és zavaros összevisszaságban rohanának egymásnak, amíg ízzé-porrá nem zúzódnának. A biológia is a fejetetejére állhatna. Ahány gyermek születnék, annyi szörnyszülött lenne. Egyiknek a feje hiányoznék, a másiknak mindjárt egy tucat lenne helyette. A karjaik és lábaik ott nőnének ki, ahol *véletlenül* megindultak. —

Törvény és kegyelem.

Isteni törvény biztosítja a mi boldogságunkat, ha vele együtt haladunk; de rögtön ellenünk fordul és visszasújt reánk, mihelyt vele szembehelyezkedünk. Talán a *törvény* rossz? Isten ments! Távolság, így szól Szent Pál: szent a íőruény. A mi akaratunk rossz, mihelyt a *törvényt* átlépjük. —

A *törvény* az *isteni kegyelemnek* az egyetemes emberi természethez mért *javító rendszere*. Mihelyt közös emberi gyarlóságainkból ki tudunk emelkedni, *törvények fölé* jutotunk; olyan sztratoszférába, ahol már a változó időjárások fölé ernelekedtünk. A *kegyelem* pedig az Isten szeretetének *törvényszerű* megnyilatkozása a gyarlóságaiban elbukott, de önismerethez jutott megtérő lélekre. úgy a *törvény*, mint a kegyelem mindig relatív. Alkalmazkodik az emberiség fejlődési fokozatához és minden egyes korszakhoz. Egymással egyensúlyban jelentkeznek; Szent Pál szerint: *Ahol túlrad a bűn, ott még inkább túlrad a kegyelem.* —

Ítélet.

Oh ez a föld nem maradandó lakásunk! Egy sóhajtás és lelkem kiszakítja magát porhüvelyéből, „hogyan egészen egyedül álljon a Mindenható *Isten ítélőszéke* előtt. Sorsom az, ami minden halandóé. Pedig hányszor láttam haldokló embert, sápadt, reszkető tekintetével, arcának hideg verejtékével, bágyadt szemeinek megtört fényével halálra válni. Ez az én sorsom is, ez az én utam is, amelyre egykor reá kell lépnem . . . Oh, de miért reszket össze lelkem e gondolattól, miért fut végig hideg borzadás remegő tagjaimon? Reszketek, mert tudom, a halállal céloom elérve, rendeltetésem betöltve *nincs*. A halál után következni fog az *ítélet*, melyet ösztönöm sejtelve súg. —

Végítélet.

Majd amikor az evolúció már odáig ért, hogy minden lélek láthatóvá lesz minden tulajdonságával és képességeivel, hibáival és szépségeivel, akkor érkezik el közénk a *Megváltás* munkájának a betetőzése: *az utolsó ítélet*. —

Minél többet gondolkozom, annál világosabban érzem, hogy az *utolsó ítéletről* szóló jövendölését az *Úr Jézus a mai* időkre is értette. Ezek a szavak szerintem nem annyit jelentenek, hogy az *az ítélet* majd csak az egész világ elpusztulása után fog bekövetkezni. Szerény véleményem szerint egy-egy *végítélet* minden egyes fejlődési korszak befejezése után jön. Így pl. a *krisztusi kétezereves korszak* fölött is el fog hangzani. Csakis ezt jelentheti az öskereszténység hite, hogy: „*Ezrek és ezrek elmúlnak és ezrek el nem múlnak.*” Minden egyes befejezett korszaknak megvan ugyanis a maga külön *végítélete*. Összefoglalása egy-egy történelmi periódusnak, amelynek vég-eredményei az isteni mérlegben már megmérték és megszámláltattak, így írta fel tüzes betűkkel egy Szellemkéz egykor a márványfalakon *Babylon* végzetét is. — Ma is egy haldokló korszak vége előtt állunk és megmértenek az eddig elért eredmények. Ez a mai forrongó, zavaros korszak egy átfejlődés; lelki széthasadás, szakítás a múlttal és annak áttörése a jövő számára azt jelenti, hogy most kezdődik egy új korszak, amelyben a Szentszellem uralkodása fog szembetűnő módon érvényesülni Krisztus földi országában. —

Apokaliptikus idöket élünk. Egy új világ bölcsöje előtt

vajúdunk, vérezünk, vétkezünk és verejtékezünk. Közel a *végítélet*, amely két részre fogja osztani a világot. *Krisztus jobb-jára és baljára*. Nyíltan kell nekünk is odaállnunk valamelyik oldalra. *Vagy-vagy!* Nem lehet már soká a kertek alatt sompolyogni és ájtatos szemforgatások mellett átkacsingatni Belial országába. —

Az ige—Logos,

Az ige. — Krisztusi Ige. — Kinyilatkoztatás.

Az Ige.

Amint az érzésből megszületik a gondolat, ebből pedig a szó, amely érzéseinket külsűőíti és anyagban megvalósítja, — úgy az Abszolút Erőérzésből megszületett az *Első gondolat: a Logos, az ige*. Vallási nyelven: az Atya tökéletes jóságából, szeretetéből megszületett a Fiú, Aki Vele egy. Ezért a Logos a belső életérzés külsűőítése, az Atya külsűő képmeása. Ezen isteni gondolatban — vagyis *a Lógósban* — az istenérzés mint akaratérő érvényesül. Ezért az alakító, a teremtő erő az Istenben ép úgy, mint az emberben a gondolat. *Tarsusi Pál* szerint: *Christus az energia Dei*. Krisztus az Isten teremtő ereje, *Schopenhauer* szerint „*Weitwille*” — teremtő világakarát. — *Logos!* EgV szó, amelyben meleg érzés, vagyis szeretet buzog, az már nem csupán egy hideg hangrezgés, *vox*, hanem *Ige*, vagyis görögül *Logos*, latinul *Verbum*, amelyben már az isteni Élet teremtő ereje és melegsége lűktet. —

Logos egyfelől anyagtalan isteni Lényeg, másfelől anyagba öitözölt emberi Lény. Az *Ige* tehát a világrejtély kulcsa. Nélküle az egész világ eredete és *Istennel* való egysége megérthetetlen. Minden filozófus, aki az *Ige* nélkül kutatja a teremtés titkát, előbb vagy utóbb belecsűszik vagy a pantheizmusba, vagy az antropoteizmusba. Nem tudják helyesen megkülönböztetni az Istent a világtói, végest a végtelentől, a Teremtőt a teremtménytől. Vagy elkülönítik őket egymástól, vagy azonosítják őket egymással. Az utóbbi eset belevezet a természetimádásba; viszont az előbbi a világon kívül élő Istennek az *emb'eriesített Isten* fogalmába. —

Az *Igének* nem „kellett” kilépni. Ő ezt önkéntes önfeláldozásból tette. Még pedig azért, hogy hidat verjen a teremtő isteni élet és a teremtett világ között. Az *Ige* ugyanis Színerő-szárma-*z*ásánál fogva mind a két életkörrrel kapcsolódhatott. Érzésével a legtisztább *Színerő-é*rzésben, az Atyában élt; energia-mozgásával pedig magába kapcsolhatta a külső anyagvilágot. —

Az *élő Isten* nem a betűkben, hanem a szívekben lakozik. Minden érzéstelen gondolatunk csak egy-egy üres szó, amely akkor lesz csupán *Igév*é, ha benső melegség, szívből megindult érzés a tartalma. A hang még csak az *Ige* teste, mert *Igév*é a hangot a *lelkimeleg*, az Isten-ézés teszi. —

Ami az anyagvilágban vonzás és taszításban jelentkezik, ugyanez a Szellemvilágban már erkölcsi jelenség. *Szeretet* a neve. A taszításé pedig gyűlölet. Lényegileg ez annyit jelent, hogy valamint az abszolút *Erőé*rzés megindíthatta önmagában az *Erőmozgást*, úgy ez az isteni energia is szintén külsőítheti belső életét. Alakját, mint minden más energia, szabadon választhatja. Ezért emberi testet is ölthet magára. Ezt tette a Fiú is, Aki mint *Ige*, a Színerőéletből kilépett, hogy egy átvezető és közvetítő alakká legyen a Teremtőatya és az *Ő* teremtményei között. És vájjon miért? Hogy az Erőé-*r*zéstől egykor elszakadt, bukott világot újra megtisztíthassa és visszakapcsolhassa a tiszta Erőéletbe. Ezért lőn Kezdetben *Igév*é; később pedig mint *Ige Embere testes!* —

Az *Ige* csak akkor lehetett végtelen jóssággá, amikor teremtszetéből minden rosszat, haragot, gyűlöletet, pusztítást *örök időkre* kizárt. Ezért az Isten Országának a terjesztése sem ezen, sem a másvilágon nem lehet erőszakos térfoglalás, csupán lassú, fokozatos visszatisztulás. Aki tehát kényszerrel akar másokat üdvözíteni, az beleütközik a krisztusi megváltás szellemébe. És ha ezt hatalommal teszi, akkor visszaél a hatalommal és rosszul teszi. —

Nincs nekünk nagyobb ellenségünk önmagunknál. Ezért a legkeményebb harcot *tisztulásunk* útjában saját magunkkal kell megvívunk. Meg kell tanulunk az *Ige* példájából, hogyan kell önzésünk teljes megférékezésével átadni magunkat a *megváltó munkára*. Ez legyen életünk egyetlen célja és feladata. Az *Ige* mutatta meg, meddig kell elmenni a szeretetben.

Ő monda: — Senki se adhat meg szeretetből se többet az életénél, íme! Én ezt adom értetek! —

Az *Ige* a szétszaggatott világtestekben önként osztotta szét önmelegét — szeretetét — melegáramlatokká, vagyis alakító Erőkké és ez az ideiglenes szétszakadás már megváltó áldozat volt az *Igétől*, amelyet testi alakjában is megismételt; még pedig utolsó vércseppjének a kiontásáig a keresztfán. —

Kapcsolódjunk bizalommal, szeretettel és teljes önátadásal az *lac* áramlatába. Tisztasággal a Legtiszttal. Csak tőlünk függ, mert hiszen minden eszközünk megvan reá. *Az ima* az embert Istennek alázatos *szolgájává teszi*; a *jócselekedet* Istennek *engedelmes gyermekévé*; a *munka* Istennek a *munkatársává*; a *szeretet* az isteni érzések *részesévé*; a *szenvedés*: pedig a *megváltás hősévé és bajnokává*. Ezen az úton már Krisztussal együtt haladhatunk. Pedig Vele emelkedni üdvösség; Vele szakítani kárhozat! —

Kitárt karokkal és fölemelt szívvel kiáltok föl én is a zsidók királyi prófétájával Te hozzád, Uram! az árnyak sötét országából: Uram! Uram! Hallgasd meg az én szómat és az én könyörgésem jusson Elédbe! Adj nekünk lelki fényt és világosságot, hogy minden teremtett gyermeked fölismerhesse Benned az Atya Egyszülöttjét, az örök világosságban fényeskedő örök *Igét!* Az eldurvult kőszívek helyett pedig adj nekünk is érző hús-szívet, hogy a szeretet melegségével ölelhessük újra magunkhoz a megtagadott krisztusi eszményeket: — *az Isten- és e'mb er szeretetet!* —

Minden élet az *Ige* központi erőforrásából buzog elő, mert a mindenség vérkeringése (életmozgása): Krisztus. Ez az életáramlat az, amely mindent egybevon s kiterjed minden egyes élő sejtre, vagyis lényre. Főereken, mellékereken, hajszalereken keresztül kapcsolódunk a világegyetem szívéhez az Igében: láthatatlan csatornák által vagyunk összefüggésben Vele, Aki joggal nevezte Magát az Élet forrásának: — Én vagyok az Élet! A különböző csatornák pedig a szellemáramlatok, amelyek az *Igéből* kiindulva, a legalacsonyabb vonalakba is lenyúlnak, így lesz az élet egységes vérkeringéssé. Mindenféle tudásunkat tehát az *Ige* mindentudásából merítjük, mintahogy a naprendszerben is minden parány a központi fényből nyeri a világosságát. Öntudatlanul érintkezésben állunk a szellemvilággal testünkön és érzékeinken keresztül a mi érzésünkkel és értelmünkkel. —

Az Atya volt Az, Aki az isteni őspróbában felállított Önmagában a próba két oldalát: — *a megváltó és megsemmisítő irányt*. Ezzel tette próbára a Belőle született mozgást: az Ő szent Fiát! És amikor ezen isteni próbából győzelmesen emelkedett ki *a megváltó gondolat, megszületett az Ige. Az Ige tehát tulajdonképpen az Atyának a megváltó gondolata*. Viszont -az Ige önmagát szellemi erőkre darabolta fel. Mit akart az Úr ezzel a ténnyel? Küzdelmes életet, harcot és győzedelmet, hogy mi, a gyarlók és parányok a próbák és szenvedések tüzeiben szintén megedződünk és a küzdelemben jókká és nagyokká változzunk! —

Az *Ige* kihozta Magával az isteni életnek minden tökéletességét, csak megsemmisítő erőképességét küszöbölte ki Önmagából; ezt önként letette és örökre szóló elhatározással döntötte el, hogy soha semmit erőszakkal, hanem mindent csak jóssággal és szeretettel intéz el. Ezért *az Ige a tiszta szeretet, az örök jóság és irgalmasság alázatos, önzetlen és önfeláldozó*. Mit jelent ez? Az Ige erkölcsi természetét, Aki nem pusztító, hanem *újjáteremtő Erő*, Aki önkéntes elhatározásával legyőzte a halál törvényét és mindent Önmagában új életre támaszt. Az Ő kormánypálcája nem az erőnek és a hatalomnak a jelvénye, hanem az alázatosságnak, a szelídségnek és a gyengédségnek a jogara, mert „*az ő ereje, az Ő erőtlenségében*” rejlik. —

Krisztusi Ige.

Krisztus Igéi örök időkre szóló isteni kinyilatkoztatások. Életnormák, s amennyiben alkalmazkodunk hozzájuk, annyiban könnyítjük meg életterheinket is. Nincs olyan problémája az emberi életnek, amit a krisztusi tanok helyes alkalmazásával ne lehetne megoldani! —

Kinyilatkoztatás.

A *kinyilatkoztatás* a tudománynak azt a szolgálatot teszi, amit a mikroszkóp a gyöngé emberi szemnek: a látását erősíti. —

Két *kinyilatkoztatás* van, amelyben Isten az ő titkait a gyarló emberiséggel megismertette. Az egyik a *Szentírás*, a má-

sik a *természet*. Könyv ez mind a kettő. De csak az érti, aki beléjük mélyed és olvasni tud. —

A *kinyilatkoztatás* a vallások életfája, amely állandóan megújul és újabb virágzásba borul. Mihelyt a virágait gyümölcsé érlelte, a gyümölcs a fáról lehull, de helyébe a rügyből már egy új virág fakad. A Gondviselés atyai bölcsessége is így neveli gyermekeit állandó fejlődésben a fokozatos tökéletesedés útján; érettségünknek megfelelő *kinyilatkoztatások* jaltai. —

Minden egyes dogmában az isteni igazságoknak egy-egy olyan magja rejlik, amelyből korszakonként mindig fejlettebb és tökéletesebb alakban bontakozik ki ugyanazon igazság. Nem az igazság változik lényegében, csak a mi fölfogásunk változik róla. A földbe ültetett mag is állandóan alakot változtat. Átmegy csírába, szárba, virágba, gyümölcsbe. Lényegében azonban mindig ugyanazt a magot szemlélhetjük. És én éppen ebben látom a bibliai *kinyilatkoztatásoknak az isteni eredetét. Minden időkhöz és korokhoz beszélnek.* Olyan alakban rejtik el a vallási igazságokat, hogy azokat *minden időben* egyformán megérthesse úgy a gyermeklélek, valamint a tudós és a bölcs. —

Ima.

Ima. — Imádság. — „Mi Atyánk.” — Az ima ereje. — Imádat. — Úr-felmutatáskor. — Hol imádkozzunk? — Hogyan imádkozzunk? — Élő oltárok. — Bálványimádás. — Formaima. — Imakönyv. —

Felajánlás.

Ima.

Mikor szomorú arcodnak nyílt tekintetében szívedet is fölemeltem az Istenhez — akkor már *imádkoztál*. Hadd folyjanak most már könnyeid, csak ne zúgolódjál; az Isten megérti *néma fájdalmaidat is*. —

Isten a szerencsétleneknek vigasztalásul adta az *imát* és a *könnyeket*. Mind a kettő egy forrásból fakad és mindegyik a szenvedő embernek szomorú kiváltsága. —

Egy apokrif evangéliumban, amely az Úr Jézus gyermekkoráról szól, olvastam, hogy egykor pajtásaival a patak partján agyagból madarakat gyúrtak. Az agyagmadarak a földhöz tapadtak. De amelyekbe a kis Jézus meleget lehelt, azok fölrepültek az ég felé. Így kell belelehelnünk minden *imafohászunkba* nekünk is a lelki melegséget, amely életet önt a hideg szavakba. —

Már a földön is *egymást kérjük*, ha megszorultunk. S ebben a kérésben benne rejlik önmagunk önkéntes megalázása és egy önkéntelen hódolat az erősebb iránt, aki segíteni tud, ha akar. — Minden *imádság* szavakba lefordítva annyit jelent: *Én gyenge vagyok, Te vagy az erős!* —

*

Ha az embernek természeti törvénye *a kérés* és meghallgatás — egyedül csak a Legerősebbhez ne fordulnánk kéréseinkkel, *imáinkkal*? Csak az Istenhez ne volna szavunk? Hiszszük, hogy Ő Atyánk, hogy bölcs, erős és hatalmas, hogy legközelebb van hozzánk, mert bennünk lakozik és éppen csak Ő előtte nem nyílnék meg a mi reszkető ajkunk, a mi szorongatott szívünk, ha gyengeségünkben roskadozunk?! —

A földhöz tapadt gyengeség szemeit önkéntelen az égre emeli és *segítségért* kiált. Szomjúhozik kenyérre, napsugárra, esőre, kegyelemre, erőre és kezeit önkéntelen összekulcsolja, vagy az ég felé tárja és segítségért kiált. Ezért hiába akarják kiirtani a tudomány nevében az *imát*, mert természetünk alapvonása az *imádság*. Ami a tudóknak a levegő, az a léleknek az *ima*. Nélküle fulladozik. —

Míg a külső élet árja sodor magával, addig nélkülözhetjük az *imát*. — Hiszen ha mindig jól menne a dolgunk! De vannak percek, mikor eltűnik a napfény és ránk borul az árnyék; akkor a lélek levegő után kapkod és — *imádkozik*. —

Honnan van az, hogy veszedelem idején önkéntelen Isten után kiáltozunk? Térdre esünk és imádkozunk, úgy kérünk segítséget. Menjen oda valamelyik tudós a haldoklóhoz és próbálja megnyugtadni — *tudományos fejtegetésekkel!* —

Miért van szüksége az Istennek a mi *imánkra*? — kérdezhetitek. Nem neki, *nekünk van rá szükségünk*. Jól jegyezzük meg: az Isten nem azért adta a parancsokat, hogy azzal neki teszünk hasznot; minden erkölcsi parancs az ember javulására

szolgál, ha betartja. Az orvos sem azért parancsol szigorú diétát és terhes gyógykezelést, hogy az *neki* használ. —

Ima nélkül nagyon boldogtalan volna az emberiség. Nincs szerencsétlenebb, mint a magára hagyatott ember. — Magam vagyok, senkim sincs . . . elhagyott, szegény teremtés vagyok. Ilyenkor százszorosan érezzük a szenvedést. Mint a sötét regetegben eltévedt gyermek, mikor hiába sikoltoz az elhagyottságba és setétségbe — nincsen közelében jótevő kéz., aki ki-vezetné ... ilyenkor összetöri a kétségbeesés és csüggedt *szíve* leroskad a terhek alatt... Ez is *ima*. ~

Elválaszthatatlan az emberi természettől az *imádság*. Ha végig megyünk a föld minden országain, találunk különböző érettségi fokozatokat az óceáni szigetlakóktól kezdve az európai emberig. „Nyelvük más, szokásaik idegenek. De megegyeznek egy dologban: Ha az élet terhei alatt roskadoznak és nincs közelükben segítő kéz — a lélek *bensejébe fordul* vissza s onnan akar erőt meríteni. *Imádkozik!* —

Mennyi tanulságot vonhatunk a *Jairus* leányának életre ébresztése és az Úr ruhájának szegélyét érintő beteg asszony esetéből! Látunk egy papi fejedelmet, Jairust és egy elhagyott szegény asszonyt. Micsoda társadalmi különbség és mégis milyen egyenlőkké teszi őket a fájdalom és a szenvedés! Egyik éppen olyan tehetetlen a betegséggel és a halállal szemben, mint a másik s e tehetetlenségüknek érzése szívüknek mélységéből kiált fel segítségért. Ez a *segélykiáltás* a hitnek reménykedése, az emberi gyengeség felkiáltása a hatalmas Istenhez: *Ez az ima!* —

Az emberi szív úgy van teremtve, hogyha megtiltanák, még akkor is *imádkoznék*. Az *ima* összekapcsoló erejét mindannyian érezzük és ha azt akarom, hogy az Isten szívembe szálljon, nekem is kell emelkednem Hozzá! Az Isten elrejtett mélység. De az én lelkem is elrejtett. Mindnyájan tudjuk, hogy az én lármás, fölszínes külső életem mellett szintén van bennem egy mélység is: ide menekülök, mikor a külső élet kifárasztott — befelé élek. Arról mondja a szentírás: abissus abissum invocat — a mélység a mélységet *hívja*. —

Hány ember van még ma is, akiknek szívében a keménység kérge nem törött meg. Akik elméjük kevélységében lekiicsinylik az *imára* összekulcsolt kezeket s nem jut eszükbe

Hindenburg szava: Mindig megérezték a harctéren, valahányszor a hátunk mögött békéért *imádkoztak!* —

Az *ima* a lelki emelkedés igazi szárnya. Boldogok azok, akik el tudnak merülni érzéseik mélységeiben és ilyen tiszta érzésekkel tudnak felszárnalni a legtisztább érzéshez: *az Istenhez!* Ritka kegyelem, amely csak a kiválasztottnak a kiváltsága. —

Saját megérzésünkben is tapasztalhattuk, hogyha *a lelki-ség* lép bennünk túlsúlyba, ez magábavonulást és testi érzékeinkből való kibontakozást jelent. Lassúbb életmozgást és a kifelé való hatások mérséklését. Egy bensőbb elmerülést az Érzésbe. *Ez az imának a lelki haszna*, amely fölénybe juttatja a lelkiséget a test fölött. Mindig az Érzésbe való elmerülést és az Egyenletességhez való közeledést jelenti. Ez a lelki túlsúlynak a hatása. Testünkre nézve pedig a testi kötelékek lazulását és mozgás csökkentését. Köznyelven: indulatainak és szenvedélyeinek fékezését. Ebből láthatjuk, hogy az *imára nem az Istennek van szüksége, hanem nekünk!* —

Láttatok-e embert valaha, aki *hitét* halálos ágyán *megbánta* volna? Mutassatok csak egyetlen egyet is! De én láttam, oh láttam eleget, aki aggkorában halálos ágyán ismét *megtalálta* az élet gyönyöreit között elvesztett reménységét. Láttam, hogy *imára* kulcsolt kezeit hogy nyújtotta az ég felé s reszkető ajaka a teremtő isten nevét rebegte. Szemeinek megtört fényében egy utolsó könnycsepp reszketett s ajkai talán azt *az imát* susogták, amelyre őt egykor az anyja tanította. Oh, meri az ember ősz fűrtjeivel sokat elfelejthet: örömeinek emlékeit, kilobbant ábrándjait, szomorú csalódását; sőt feledheti még a lelkét égető gyűlöletet is, csak egyet nem! Azt az *imát*, amelyre őt anyja tanította, midőn gyermekkorában kezeit összekulcsolá. —

Amikor az ember *imádkozik*, mindig az Istennel beszélget. —

Nagy kínjai között az Úr Jézus a keresztfán csak *imádkozott*. Mit gondoltok, kiért? Ellenségeiért, akik Őt kínozták és keresztre feszítették. Égre emelte a szemeit és monda: *Atyám, bocsásd meg a vétküket, mert nem tudják, hogy mit cselekszenek!* —

Az igazi *ima* egy szent elragadtatásának az önkívülete.

Ezért sohase lehet tökéletes egy olyan *imádság*, amikor az ember az eszében folyton nyilvántartja azt, hogy ő most imádkozik. —

I m á d s á g.

Érzés nélkül minden *imádság* csak üres nyelvgyakorlat. Az ilyen szerencsétlenek azok a jóhiszemű képmutatók, akiknek hitélete hasonlít a befestett koporsóra. *Kívül cifra és aranyos, de belül nincsen élet.* —

Értelmi megismerésünk tisztulása visszahat az érzéseinkre is, amelyek egyedül irányíthatják és szabályozhatják erkölcsi életünket. Így alakul ki bennünk fokozatos tisztulásban az erkölcsi egyéniségünk; ezt öregedésünkkel rendszeren abból vesszük észre, hogy *már jólesik az imádság!* —

A hívek gyülekezése nem azért szükséges, hogy a *közös imádság* értékesebb volna az Úr szemében, mint a *buzgó magán-ima*. Hiszen a nyilvánosan fitogtatott *farizeusi imákat* az Úr is alárendelte a *rejtegekben végzett ájtatos imáknak*: — *Vonulj vissza te elrejtett szobádba és a te mennyei Atyád, Aki látja a te imádat a rejtegekben, megfizet néked nyilván.* —

Mihelyt valaki állandóan érzi magában az isteni jelenlétet, vagyis minden érzése, gondolata és cselekvése az Istenből indul ki és az Istenbe tér vissza, akkor már az Isten Szentszíne előtt él. *Az ilyen élet egy folytonos és öntudatlan imádság.* Állandó lelki csüngés az isteni tökéletességek áft-érzésein. *Ilyenkor Istenben élünk és érünk*, mint a gyümölcs a fán. Változatlan békében és nyugalomban, amelyben már csak a szeretet ábrándozik. Az ilyen szívekben csendesen lobog az *élő hit*, mint a pásztortüzek az őszi éjszakában. —

Nincsen ember a földön, aki fájdalmainak, csalódásainak pillanatában át ne érezné az ő semmiségét és kisirt szemeit vigasztalásért az ég felé ne emelné. *Az a sóhajlás*, amely ilyenkor Isten nevével lelkedből önkéntelenül kitor, *már imádság.* Nincsen jobb barátja a földön az embernek a fájdalomnál, mert az megtanítja a szenvedő embert az Istenre, akiről a földi jólétnek napjaiban oly könnyen megfeledkezünk. Ha pedig az ember Istenre gondol és lelkét csak egy pillanatra Hozzá emeli föl, ekkor már *imádkozott.* —

Azt hiszitek, hogy egy tiszta gondolat nem *Imádság*? *Imádság* az az öröm, mikor ellenállunk egy kísértésnek; *imádság* az a hála, mikor megindulva tekintünk vissza egy napra, amikor jót tettünk valakivel anélkül, hogy benne a magunk hasznát kerestük volna. Oh, ilyenkor mindig érezzük, hogy csak egy lépés választ el bennünket a hittől, mert — jól figyeljétek meg! — valahányszor a szívünk tiszta, mindig közel érezzük magunkhoz az Istent! —

„M i A t y á n k .”

Mindnyájan *egy Atyának* vagytok gyermekei. Ez a gondolat a krisztusi tanoknak gerince, amelyet az Üdvözítő belevitt az Ő legszebb *imádságába*: a *Miatyánkba* is. Miért nevezük azt az imát *Miatyánknak*? Mert ezzel a szóval kezdődik. Jelentőségét pedig a legkisebb gyermek is megmagyarázhatja, mert ha nekünk mindnyájunknak csak *egy Atyánk* van, akkor mi Őbenne mindnyájan *testvérek* is vagyunk. Az atyaságnak pedig egyik legszebb törvénye a gyermekeire egyaránt kiterjedő szeretet. Már most, ha minden *földi* szülőtől részrehajlatlan igazságot és szeretetet várunk gyermekei iránt, csak a mi *Mennyei Atyánk* ne adná ezt meg nekünk?... Micsoda képtelen gondolat ez. —

Testvérek vagyunk mi mindnyájan, s ezen egy szóban: „*Mi Atyánk!*” megvetted alapját a haladó századok nagy eszméjének, a testvériség hitvallásának. Egyenlőkké lettünk Te Benned, mert szent Fiad által tanítottál meg bennünket arra, hogy az a kórágyon szenvedő beteg, az az elhagyatott árva, az a mezítelen szegény, az a koldus az ucca szögletén — gyermeked Neked és testvérem nekem. Amit velük teszek, azt Neked teszem, s ha csak egy morzsát, juttatok az éhezőknek, egy csepp vizet a szomjúhozóknak a *Te nevedben*, azt Te fogadod kegyesen tőlem s Magadat adod értette jutalmul. Te tanítottál meg arra, hogy annak a betegnek a seibeiben a *Te sebedet* töröljük le; annak a munkaképtelen öregnek reszkető kezében a *Te Kezedet* szorítjuk szívünkhöz! —

Egy isteni szó cikázott keresztül évezredek sötétségén: — *Miatyánk!* E szóban van kifejezve az egész emberiség egységes összetartozása egy közös családi kötelékben. Az emberi Jögegyenlőségnek ez a legtermészetesebb kifejezése, mert

hogyha egy Atyánk van, akkor mi mindnyájan testvérek is vagyunk! —

Az ima ereje.

Sokszor elszomorodik az ember, mikor látja az ő gyarlóságát és tehetetlenségét. Ha összehasonlítja magát a nagy világgal, amely reá nehezül, a csüggedés vet árnyékot a mi lelkünkre. Mi vagyok én a mindenséggel szemben?! Egy súlytalan parány ... — Egy hajszálvéredény az agyamban szét-pattanik és egyszerre nagyon csendes ember lesz belőlem. Egy szellő az arcomba csap; egy láthatatlan mikroba a vérkeringésemben jut és — holnap már halott vagyok... Hogyan tudnék én szembeszállni és megbirkózni a természet hatalmas erőivel szemben? Hiszen akkor csodatevő erőmnek és hatalmamnak kellene lenni! — Megálljunk, édes testvérem! Nagy szó, amit kimondtunk, mert igazság. Csodatevő erő!? Hát ezt a hatalmat nem adja meg soha az Isten nekünk? De igenis — megadja és pedig: az *imádságban*. — *Amit magad meg nem tehetsz, kérjed.* —

A jószágos atyai szív akkor siet leginkább a segítségünkre, mikor a legnagyobb veszély fenyeget. Mikor a saját gyarlóságunkkal már nem tudunk többé magunkon segíteni, akkor jönnek sugalmazásaikkal támogatásunkra a mi láthatatlan jó szellemtestvéreink, akik az isteni kegyelemnek az erejével ismét kiemelnek bennünket a biztos pusztulásból, *hogyha mi is úgy akarjuk*. Másszóval: Hogyha ezt a *kegyelmet* az Istentől alázatos szívvel kérjük. — *Ez az imának a nagy ereje.* —

Imádat.

Alázatos, tiszta, szenvedélyeit korlátozni tudó lélek sohasem lesz hitetlen. Az elfordulás Istentől mindig ott kezdődik, mikor az ember az eszménytől az anyaghoz, az önfeláldozó lemondástól az érzékies önzéshez, — szóval a Teremtőtől a teremtményhez szegődik. Mikor nem az Isten előtt hajtja meg térdét és fejét, hanem egy gyarló porszülöttnek mondja szentségtörő ajakkal azt az *Istent egyedül megillető* hódolatot, hogy: *Imádlak!* —

Úr-felmutatáskor.

Merülj alá lelkem a szeretet tengerébe, mert közeledik, az a csodás pillanat, midőn megújul a kereszt áldozata, s Istennek egyszülött Fia vérontás nélkül mutatja be Magát az újszövetség oltárán. Gondolataim felkeresik a Golgotha keresztjét s látjuk a kínos szenvedést, midőn mozdulatlanul, arcán a halál sápadtságával, utolsót sóhajt az ég és a föld alkotó Istene. *Bevégeztetett!* A bűnhődés elég! *Véreből* egy csepp sincs többé ereimben. Kiontottam éretetek és a világ bűneinek bocsánatjára! Oh föld, be ne idd ezt a *drága vért!* E vér az enyém, lelkemre kell hullania. Hadd borítson el árja, hadd mosakodjam tisztaságban, hadd öntsem ereimbe minden érdemét és dicsőségét!...

Hol i m á d k o z z u n k ?

Sokan azt hiszik, hogy a *templomok* nyilvánosságában az *ima ereje* is hatalmasabb. Én is úgy hiszem, hogy a hitezős lelkek *egyesülésében* az érzések is könnyebben bontják ki szárnyaikat, az Istenhez való fölemelkedéshez, vagyis az *imához*. De ez nem föltétlen törvény. Mindenkire a legfőbb törvény a *saját lelkiismerete*. Vannak, akik a *magány csendjében* mélyebb buzgósággal tudnak elmerülni. Nyugodtan tehetik, mert ott is jelen van az Isten. Sokszor a *természet szépségei* ragadják magukkal a lelkünket s megtöltik azt az Isten fönséges művei iránt érzett csodálkozással. *Ez is imádság*. Néha pedig *nehéz próbák szenvedései* nehezedenek ránk. Mi pedig összetörött szívvel keresünk enyhülést az Ūrnál, hogy erőinket összeszedve, újra talpra állhassunk. *Ilyenkor szintén imádkozunk*. — *Nem a hely a legfontosabb. Ott boruljunk térdre, ahol legközelebb érezzük magunkhoz az Istent!* Mikor a szamariabeli asszony Jákob kútjánál megkérdezte az Urat, Aki tőle inni kért, *hol kell az Istent imádni?* A jeruzsálemi templomban-e, vagy a Garizim hegyén? Ő erre így felelt: — Közel az idő, sőt már itt is van, mikor az igaz imádók „*lélekben és igazságban*” fogják az Atyát *imádni*. Az Ő temploma valóban nem Jeruzsálem és nem Garizim hegye, hanem az *egész világ*, amelynek kupolája a csillagos égbolt. Oltára pedig az Isten szeretetéből áradozó *emberi szív*. —

Hogyan imádkozzunk?

Az Úr bennünket nemcsak *imádságra* tanított meg, hanem még a módját is megmondotta, *hogyan imádkozzunk*: — „*Mikor imádkozol* ne légy olyan, mint a képmutatók, kik tüntetve imádkoznak a gyülekezetben és az uccák szögletein, hogy lássák őket az emberek. Bizony mondom, elvették jutalmukon *Mikor pedig te imádkozol*, menj be a te hajlékod elrejtettségébe és bezárt ajtók mögött imádjad a te mennyei Atyádat, Aki neked láthatatlan, de Aki titkon reád néz és megadja, ami kérsz. Jól tudja a ti Atyátok, hogy mi az, ami nélkül szűkölködtök, mielőtt ti azt kérnétek Tőle!” — Milyen kristálytisza tanítás ez! Az Istennek tetsző *ima* tehát a léleknek önmagába való elmerülése. Mit ér az, hogyha ismeretlen nyelven üres szavakat mormolgatunk? Hiszen az *ima* nem más, mint a fiúnak bizalmas kérése az Atyához, amelyben alázatosan átérezzük a mi tehetetlenségünket és nyíltan megvalljuk, hogy Nélküle semmit se tudunk tenni. Az *imában* a gyenge gyermek fordul szeretettel az erős és hatalmas Isten-atyához, Aki annál nagyobb gyengédséggel hajol le hozzánk, minél inkább rászorultunk a támogatására. Milyen jóságos Atyának kel lenni az Úrnak, hogy valahányszor vágyakozunk utána, *mindenkor kész bennünket meghallgatni!* —

Élő oltárok.

Volt-e valaha szebb oltár, mint a börtönben haldokló szent Diakónusnak a mezítelen melle, amelyre az áldozati kenyeret és bort reátette a bebörtönözött hívek között a pap, *hegy ezen az élő oltáron* mutassa be a Legszenetebbnek a legszenetebbet! Valóban elmondhatjuk, hogy az Úr Jézus hitének a legnagyobb ellenségei nem az üldöző császárok voltak, mert amikor halomra ölték a keresztényeket, a legyilkoltak véréből egy új és még gazdagabb termés sarjadzott fel. Sokkai veszedelmesebbek voltak, akik *gúnyolódtak és nem imádkoztak*. Ezek azok, akik értelmük gögijében még ma is le kicsinylik a szent evangélium titokzatos mélységeit és gúnyolódvá beszélnek a krisztusi vallás miszticizmusáról. —

B á l v á n y i m á d á s .

Van-e utálatosabb *bálványimádás*, mint mikor az isteni eszmények és erkölcsök helyébe a pénz, a haszon, az aranybálvány lépett? *Idegen istenek oltárai előtt hajlongunk*; pedig de keserves lesz a kijózanodás, amely oly bizonyosan eljön, mint a halál. A könnyben és vérben fuldokló világ észére fog térni, mert összetöri a nyomor és a porba borulva fogja elismerni, hogy *nem az aranyborjú, hanem az Úr az igaz Isten!* —

Nem az az igazi *bálványimádás*, mikor egy Istent érző és kereső lélek alázattal borul le homályos elméjével és csodálkozó hitével a *fétise előtt* és hogyha ez a tévelygő testvérünk *hiterővel* és az önátadás jószándékával emeli föl szívét az ő képzelt Istenéhez, bizonyára *Istenimádás* az, bárminek nevezék is el a teológusok. Ellenben, ha valaki térdet hajt az *Oltáriszentség előtt*, mikor *Benne nem hisz* — ez a hazug képmutatás az igazi *bálványozás*. —

F o r m a i m a .

Sokan úgy vélekednek, hogy az Istennek tetsző áhítatot csak a betanult *formaimákbán* lehet kifejteni. Az ilyenfajta *imákat* én csak azok részére látom szükségesnek, akik még nem érzik magukban az isteni közelséget. Magunkból kell merítenünk az *imádságainkat*, mert az nem válogatott szavakban, hanem emelkedett tiszta *érzésekben* nyilatkozik meg. Az *igazi ima* tehát saját érzéseink emelkedettsége. Úgy beszéljünk a jó Istennel, mint valaha kis gyermekkorunkban az édes anyánkkal!... —

Üres, száraz szavak helyett érzéseinkkel emelkedjünk ki a köznapi élet vonalából. A mohamedánok, amikor a mecsetjeikbe lépnek, künn hagyják a papucsukat. Ne lépjünk mi se a templomba földi gondokkal. Hagyjuk ezeket az ajtó előtt. Merüljünk el a legtisztább érzéseinkbe és *szöveg-imákat* csak akkor mondjunk, ha annak az átérzésébe szívvel tudunk belekapcsolódni. Sokszor egy sóhaj, egy könnycsepp, vagy igaz megindulás buzgóbb *imádság*, mint a szórakozott nyelvgyakorlatok, amelyek bennünket lelketlen *imagepekké* tesznek. Jusson eszünkbe az Úr intelme: — Ez a nemzedék *csak szájjal* tisztel engem, szíve azonban távol van tőlem! —

Imakönyv.

Fülszél voltam egyszer, mikor a könyvkereskedésbe egy elegánsan öltözött úriember belépett és *imakönyvet* kért. A könyvkereskedő megkérdezte: Milyet parancsol? — Kérem, az mindegy. Egy csinos kötésű, kisebb formát kérek, hogy könnyen a zsebembe dughassam. —

Nincs szebb *imádságos könyv az Isten után epedő szív-nél*. Mert aki szívében meg nem találja azt a hangot, amely érzelmeinek mélységet, sóhajtásainak szárnyat, szavainak gyengédséget nyújthat, — hiába keresi azt a nyomtatott betűkben. —

Impressziók.

Impressziók. — Hatás. — Kölcsönhatás. — Szellemi hatások. — Hangulat.

Impressziók.

Senki se nézhet a *más* szemével; senki se hallhat a *más* fülével; senki se járhat a *más* lábával és nem érezhet a *más* szívével. Az ember a *benyomásait* még a vallási igazságokban is a *saját érzésvilágába* raktározhatja csak el. —

Az *impressziókkal* úgy van az ember, mint a szivacs a vízzel. Ha teleszívta magát, nem képes befogadni többet. —

Hatás.

Az a tapasztalat, amely szerint ha két tárgy vagy anyag egymással érintkezik, nemcsak hogy *mind a kettő hat egymásra*, hanem *bizonyos kölcsönös elváltozást is idéznek elő egymásban*, megerősíti az én életemet. Szerintem minden élő és létező valóság át van itatva a *végtelesség lényegével: élet-érzéssel*. Ez az érzés bennük a kapcsolódó pont. Mihelyt azonban két különböző tárgy vagy személy érzései érintkeznek, rögtön *elváltozások történnek* mind a kettőben. *Kölcsönhatások* és *benyomások!* —

K ö l c s ö n h a t á s .

Két valóság csak akkor érintkezhetik, hogyha van bennük valamely közös természet. Alapvető filozófiai igazság ez, amelyet már *Spinoza* is sarkítottá, hogy: — Még elképzelni se tudunk egy olyan valóságot, amely a másokra képes volna hatni anélkül, hogy bennük valami közös törvény, vagy minőség ne volna. Mihelyt tehát *két valóság egymással érintkezik*, akkor már öntudatosan vagy öntudatlanul *hatottak is egymásra*. Ez a hatás pedig közöttük csak úgy állhat elő, ha mind a ketten egymásban *kölcsönösen* „bizonyos változást” idéztek elő. Törvény pld., hogy két ember nem érintkezhetik egymással anélkül, hogy egymásra ne hatnának. Bizonyos változást kell egymásban előidéznök, mert különben észre sem vehetnék egymást. —

S z e l l e m i h a t á s o k .

A különböző korok *nagy szellemeinek* mértékét sohase keressük magában az illető szellemnek a benső tartalmában. Igazi ereje az *ő hatásában* rejlik. Ha nem tud hatni a korszakára, az annyit jelent, hogy holt kincseket rejteget, nem értette meg a századát és véka alatt rejtegette a világosságot. Az igazi nagyság mértéke külső *hatásainak a sikereiben* található fel. Mindig annak a kornak a szellemében, amelyet ő átalakítani tudott. Akik nyomtalanul tűnnek el az élet színpadáról és hatást soha senkire nem tudtak gyakorolni, azoknak a dicsőségét hiába hirdetik fizetett trombiták harsogásai. Emlékük olyan gyorsan tűnik el, mint ahogy a szél is elcsapja majd koporsójuk mellől a fáklyafüstöt. —

H a n g u l a t .

Mi a *hangulat*? — *Virág az élet mezején*. Szép és felüdítő dolog, de nem a lényeg. *Hangulatból* tudunk szépen írni, beszélni, sőt néha még érezni is, de a magasabb isteni életvonalba még mindig nem tudunk beleilleszkedni; meddők vagyunk. A virágot is igazi értékévé csak gyümölcstermő ereje teszi. —

Más az emberben a *hangulat* és más az Istenézés. *Áronnak* száraz vesszeje is kivirágzott a frigszekrényben egy éj-

szakára, de másnap a virágok ismét leestek róla. Ilyen *meddő virág a hangulat. Gyümölcse és termőereje csak az Istenérzésnek van.* —

Isten.

Isten. — Személyes Isten. — Isten és a természet. — Isten és az ember. — isten és a gonosz. — Isteni eszmény. — Az Atya és a Fiú. — Isteni képmás. — Istenérzés. — Istenhit. — Isten Országá. — Istenismeret. — Isteni igazság. — Isten a végcél. — Isten Keze. — Isten hangja. — Isten akarata. — Isten jósága. — Isteni tökéletesség. — Isten ereje. — Isteni tulajdonságok. — Isteni igazságszolgáltatás. — Isten szeretete. — Istenhez vezető út. — Isteni őselet. — Jehova. — Pantheizmus. — Atheizmus. — Hazug istenek. — Istenszolgálat.

Isten.

Oh az ember sohasem érzi annyira időhöz és térhez kötött gyarlóságát, mint amikor a múltnak emlékei előtt áll. Csak magasra törő lelkünk van, de nincsenek magasratörő szárnyaink. Egy arasznyi szemhatár meríti ki összes látásunkat és észrevételeink köre egy porszemben bezáródik. Csak az *Isten* él örökös jelenben; az embert pedig leköti az idő, amely az *Isten* végtelenségének reánk vetett árnyéka. —

Csak ami bennünk hitvány, az van az *Isten* ellen. Mindaz, ami nagy, mind csak *Ő*hozza vezet. —

Eljuthatsz az élet forrásáig, de ne kutasd annak titkait, amit jótékonyan takart el az *Istenkéz* előled. Az értelem gyarló, mint maga az emberi szervezet. Csak bizonyos magasságig emelkedhetsz vele. Az emberi ész mozoghat a kísérletek tág terén, reábocsáthatja hajóját a tudomány tengerére, hogy új felfedezésekkel gyarapítsa a kultúra közkincsét; de valamilyen a hajós a delejtüre, vagy a sarkcsillagra tekint, hogy útját irányítsa és el ne tévedjen, úgy kell tekintetünket reá szegeznünk folytonosan *az Istenre*, hogy révpartba érjünk. —

Az a reám boruló csillagos éjszaka fogalmat ad nekem *Isten végtelenségéről*; az a zúgó tenger csapkodó hullámaival

hatalmáról beszél. *Bölcsességét* hirdeti az a szabályos por-szem a lepke szárnyán; *erejét* a mérhetetlen világoknak összhangzata. *Nagyságát* ott látom a vihar zúgásában, hallgatom a tenger morájában. *Szépségét* pedig a virágba boruló természet pompája tükrözi vissza nekem. —

Oh nem az *Isten* a titok! Csak a te elméd a korlátolt. Nem lehet *ő* titok, mert *Ő* az örök igazság. De hogyha te képtelen vagy felfogni a legegyszerűbb természeti jelenséget, hogyan akarod megérteni *Őt*, Aki ura és alkotója a természet nagy titkainak? —

Van Isten! Érzem és hiszem! Ha teljes világosságában lát-nám, akkor hinni többé nem volna érdem, mert akkor nem volna erény a földön és az emberi szabad akaratot megkötné és lenyűgözné a végzetszerű *bizonyosság*. —

Sokszor megfigyeltem az életet és arra a tapasztalásra jutottam, hogy az életben sokkal *több a gyarlóság, mint a bűn*. *Ezt* mondhatom az emberi szívről is. Kevés a szívtelen ember, de nagyon sok szív ki van hülve., És valahányszor az okát kutattam, nem találtam, csak egyetlen egyet: hiányzott e* szívekből az *Isten szeretete*. *Ez* a hiány azután kihűti a szívet, mint a téli fagy az elhagyott madárfészket. Mert ilyen az ember szíve is. Csak addig meleg, amíg az *Isten* nyugszik benne. —

Isten! Minden fűszál csak *ő* róla beszél a természet nagy templomában. A kelő Nap sugaraiban lebegő pacsirtának éneke, a virágos tavasz holdfényes alkonyában megzendülő csalogány-csattogás csak az *Ő* dicsőségét hirdeti, A kék tó, a sötét erdő, a világoszöld rét, a hullámzó aranykalász, a ringó délibáb, a fényes szivárvány, az alkony pírjában égő hegy-orom, a hóborította éjszagnak szétömlő fénye... mind-mind csak az *ő* végtelen szépségét sugarazza vissza, mint az égi csillagok a Nap sugarait. —

Megható és szembeszökő az a gyengéd, jóságos figyelem, amellyel *Isten* a gyengét oltalmazza. Csak egy pár példát említek fel: *Nézd a madár repülését!* Felül domború, alul ho-imorú szárnya valóságos *evező*, mellyel villámgyorsan szeli azt az elemet, amelyet ural. Nézd meg apró gyöngyszemét az *ökör szemnek*. *Kettős szempillával* van ellátva, hogy a ső-vénytövis között szeme minden lehető veszély ellen védve

legyen. — *Nézd a madár lábát!* Minő eredeti ruganyosság hozza mozgásba. Úgy vannak alkotva, hogyha a központra, vagyis talpaira nyomás gyakoroltatik, ujjai bezáródnak önkéntelenül s átfogják azt a tárgyat, amelyen nyugosznak. E képesség folytán minden erőmegfeszítés nélkül tartja föna magát az ágon s minél jobban inog a gally, annál erősebben csukódnak össze a karmai. — *A halak szervezete egy állandó csoda.* Egyenlő könnyűséggel úszik a legritkább vagy a leg-sűrűbb vízben. Testsúlyát folytonosan a legnagyobb könnyűséggel változtatja egy egyszerű kopolyú segítségével, melyet tetszése szerint ürít ki vagy tölt meg levegővel. — *Nézzétek meg a hódot,* ezt a tudós mérnököt; vájjon ki tanította őt a vízépítéset szabályaira, hogy metszőfogai és lapátalakú farka segítségével oly technikailag tökéletes raktárakat építsen?! — *A madárfészkek ezer és ezer változása csodálatos* és meglepő. Egyik keresztbe rakott gallyakból építi a fészket; a fecske, ez a tökéletes kőműves, sárból rákja össze; a másik selymet rak a bogáncs között, vagy megfonja a gyapotot, hogy minél puhább ágyat készíthessen pelyhes magzatainak. — *A madarak vándorlása* mily földrajzi tájékozottságot árul el és hajszálnyi pontossággal történik. — Vagy a *növényvilág utazása,* midőn az érett magot magával sodorja a vihar; ez mindig oly törvényszerűséggel megy véghez, amely méltán ejthet bennünket bámulatba. Már maguk a *növénymagok* is úgy vannak alkotva, hogy mikor a földre hullanak, súlyuk és alakjuk következtében oly fekvést nyerjenek, mely a csira-fejlődésre a legalkalmasabb ... *Hát mindez véletlen munkája lenne!?* — *Van Isten!* Ha a *hit* nem tud megtanítani, tekintszét a *természetben* és hallgasd meg az ő szavát. — A locsogó hullám, a ragyogó harmatcsepp, a kristálytiszta forrás csergedezése, az erdő titokzatos suttogása, az égzengés elhaló moraja, a kitoró vihar harsogása mind csak Ő róla beszél...—

Boldogok azok, akik szívükben a természet szeretetét élő hitükkel tudják összekapcsolni s míg az *Istent* Önmagáért, addig a teremtmények az *Istenért* szeretik. —

Különös, hogy az embernek minden tehetsége a végtelen felé tör és csak az *Istenben* tud megnyugodni. Az emberi lélek folyton keresi a világosságot. Elcsenevészik nélküle, mint a növény napsugár nélkül. —

Istenem! Minő megindulással ejti ki az én gyarló emberi

sajkám a Te szent nevedet! Oh, Te láthatatlan szellemi Erő, Aki Magad vagy az összhang és az örök Egység, Ura és Teremtői e mindennek, nekünk pedig *Atyánk!* —

„Nézzétek a mezei liliomokat! Ki ruházza őket? Sem nem szőnek, sem nem fonnak és bizony mondom, hogy Salamon minden dicsőségében nem volt úgy felöltözve, mint egy ezek közül,” — mondja az Üdvözítő. — Hol van az a kéziművészet, amely selyemmel hímzett, arannyal áttört csipkéinek pompájával elhomályosíthatná csak egy mezei virágnak üdeséget és szépségét?! Az egyik az életnek bája, színpompája és illata; — a másik pedig ellopott utánczat, holt, élettelen anyag. Az egyiket az *Isten* teremtette; a másikat csak egy gyarló földi művész alkotta. —

Istenem! Mennyi mondanivalóm volna Róla! Hisz ahova az ember néz, ahova tekintetét veti, csodákat olvashat az *Isten* bölcsességéről a természet nyitott könyvében. Csak a szemeteket kell kinyitni; csak *nézni* kell megtanulni. —

Oh! *Istennek* mindenható bölcsessége, Aki kinyilatkoztattad Magadat teremtményeidben, térdre borulva áldom a Te szent jóságodat. A Te dicsőségedet hirdetik a távol világok tűznapjai; azok a ragyogó csillagok, amelyek ott keríngenek súlytalanul az űrben a mozgás örök törvényével! Végtelen vagy Te a nagyban és a kicsinyben egyaránt! — *Isten! Elrejtett, hatalmas Isten* a Te neved! De akinek szeme van, lát és a természet nyitott könyvéből csak a Te bölcséségedet olvashatja. — Oh, testvéreim! Ne nézzétek hideg szívvel és üres szemekkel a *természet külsőségeit*, hanem nézzetek mélyre és keressétek meg a teremtés minden egyes parányában a lappangó lényeket: *a csodálatosat, a természetnek lelkét és — megtaláljátok ott az Istent!* —

Nem tudom megmagyarázni, mi lehet az oka, hogy a természetet látjuk, az *Istent* meg nem? — mondja sok ember. — Oh édes Testvérem, ha csak ez az aggodalma, nagyon könnyen megnyugtathatom. Hol látott Ön már erőt? Pedig úgy-e tudja, hogy van. A mi érzékeink annyira tökéletlenek, hogy csakis az *anyagot* foghatjuk fel; az *erőt* csak tüneményekben látjuk. De tovább megyek. Mi az *Istent* nem is fogjuk soha teljesen felfoghatni. Miért?! Mert a mi gyenge elménk korlátolt, az *Isten* pedig végtelen. Az ember még a tengerből is csak egy kis részt lát; egészében föl nem fogja. Pe-

dig a mindenséget átfogó *Istenhez* képest mi az a csepp víz?! —

A nagy világon minden mélyebb igazságot a *titkok fátyola* takar. Kérdezzétek meg a legnagyobb tudósokat, mi a fény, mi az erő, mi a vonzás, mi a villamosság, nem tudnak megfelelni a kérdéseitekre. Hát ha a természetben minden megfejthetetlen és *végső okaiban* semmit biztosan nem ismerünk, hogyan akarjuk akkor az *Istenséget* és az *Ő* végtelenségének titkait gyarló elménkkel fölfogni?! Nem az *Isten* a titok, de a mi elménk gyöngé és korlátolt hozzá. *Egy poüdrba nem lehet beleszorítani a tengert. A mi csöpp eszünk se fogja az Istent fölfoghatni soha!* —

Hogyan lettek a világtestek? Honnan eredtek? Ki adta beléjük a mozgás és a vonzás törvényeit? Ki tartja fönn ezeket ott a légüres térben állandó összhangban és céltudatos rendben?” Hiszen *ahol törvények vannak, ott törvényhozónak is kell lennie.* Ahol rend van, ott rendezőnek is kell lenni. De ki az?! Hol van? És vájjon miért csinálta mindezt?! — Ezekre az ész nem tud válaszolni, de a *hitnek* égi világossága így szól: A rendezőt, a törvényhozót keresed? Ez a végtelen Erő és Értelem, akit te keressz, *az Isten*, Aki semmiből teremtet' világokat. Néked is *Ő* az Atyád, Aki mindent gyermekei iránt való örök szeretetből alkotott. —

Nem hiába nevezzük az *Istent* az *örök világosság* fényforrásának. Nézd merően: — megvakít; hunyd le szemeidet előtte alázatosan — tisztán fogod látni, —

Az Istenen kertjének ültetvényei mindegyikét tisztogatja, nyesegeti a földi szenvedések késével és az egyes durva törzsökbe koronként beleolt egy-egy szemet vagy gallyat, hogy azt nemesítse. Az a bölcs égi kertész nem dolgozik hiába! Megválogatja az ő oltógallyait, hogy a törzsben el ne száradjanak, hanem megeredjenek. Azért liliomba nem szemez rózsát, rózsába nem olt napraforgót. —

Mi az *Istent* fölfogni nem tudjuk, nekünk *Ő* érthetetlen; de *szeretni* mindenki tud, aki akar, mert a szeretet nem titok és az a szegény koldus, az a szenvedő beteg, az a láztól didergő szegény árva, az sem titok. Ezek pedig mind képmásai az *Istennek*. Lépj ezekhez a szenvedőkhöz, elhagyottakhoz, — ezekben *Isten* szeretheted. Te az Úr Jézus lábait nem moshatod meg, mint egykor a bűnbánó *Magdolna*; könnytől és

vértől verejtékes arcát nem törölheted le, mint egy tor szent *Veronika*; keblére nem borulhatsz, mint *szent János*, még csak a ruhája szegélyét sem érintheted, mint az az erőslékű *beteg asszony*; — de mindezt megteheted a te *felebarátoddal!* — „*Amit pedig egynek a legkisebbek közül cselekesztek az Én nevemben, azt Én velem cselekszitek,*” — így szól az *Úr!* —

Mint ahogy a szívacsnak minden porcikája vízzel van átítatva, épp úgy meg van telítve a mi társadalmunk közszelleme is göggel, hazugsággal. Ez az értelmi kevélység a világot még az *Istennel* is szembeállítja. Manapság még az éretlen gyerekek is úgy beszélnek az *Istenről*, mint egykor a gögös Fáraó, aki Mózesnek, az *Isten* küldöttjének az arcába vágta: Kicsoda az az *Úr*, hogy én neki engedelmeskedjem? —

A művész benső hevületének a sugalmazása alatt teremt, amit mi *ihletnek* nevezünk. Érzéseit belekapcsolja az anyagba, az eszményt az alakba. Az érzés és az anyag összhangjában pedig már egy elrejtett *isteni* vonás rejtőzik: a szépség. Igen! *A szépségben el van rejtve az Isten.* Így érzékelteti magát velünk a legtökéletesebb szépség. Úgy is mondhatnánk, hogy az eszményi szépség az *Istennek* külső megnyilatkozási módja. Tanuljunk meg tehát *érezni*, mert tiszta érzéseinkben biztosan feltalálhatjuk az *Istent is.* —

Hogyha az *Isten csakugyan* a szívemben lakozik, akkor kell, hogy Ő benne az egész Mindenséget magamban hordozzam. Nem térben és időben, amelyek csak részek az egészből, hanem *saját megérezésem végtelenségében.* —

Az erőnek az okát még ma sem tudja megfejtteni a tudomány. Megkerüli ezt a kérdést és így határozza meg: Az erő a mozgás oka. De ha így van, akkor a mozgás már csak okozata lehet az erőnek. Hogy azonban az erőnek mi a lényege, ezt a tudomány csak megközelíteni se tudja. A végső erő-lényeg tehát egy önmagában elrejtőző és nekünk már értékelhetetlen nagy misztikum. A tudósok azt mondják: *ez az abszolútum.* Mi hívők pedig azt mondjuk: *ez az Isten!* —

Bizony az élet a legdurvább anyagból indul ki és állandó tisztulás és emelkedés útján belekapcsolódik az egyetemes életérzésbe: az abszolútumba, az *Istenbe.* Ezt a képet látta egykor álmában Jákob is, aki bátyjának haragja elől menekülvén, a mezőn lepihent és egy követ tett a feje alá vánkosul.

Látott egy *égbenyúló létrát*, melynek első foka a kőből indult ki és az égig emelkedett. A létra fokain az angyalok jártak le- és fölfelé. A létra legfelsőbb csúcán pedig az *Isten* ült trónusán nagy fényességben. —

Hasonlatban érzékeltetve az *Isten* a végtelen óceán; mi pedig az a pár csepp vagyunk, amit egy kagylóhéjjal belőle, kimerítünk. *Lényegileg* azonban bennünk van a végtelen tengernek minden tulajdonsága. Még vihar is van bennünk, igaz, hogy csak annyi, amennyi egy kagylóhéjba belefér. Ha tehát meg akarjuk ismerni az *Istent*, keressük önmagunkban, — lelkünk tükrében. —

Jobb az *Isten* száz papnál. —

Amelyik embertársunkban még nem ébredt öntudatra az *Isten* lelke, az szégyenli magát, ha a szemébe nézünk. —

Az *Isten* a legszentebb eszmény. Az eszményekért pedig csak lelkesedni és küzdeni tudunk, de *betelni* vele sohase lehet. Mihelyt kimeríthetnénk a tökéletességet, nem volna többé okunk se a küzdelemre, se a lelkesedésre. Ha elérhetnénk a végtelenség határvonalait, megszűnnék számunkra a végtelen is. Ezért az *Istent* csak kereshetjük, érinthetjük, visszatükröztethetjük; de *betelni* sohase tudunk vele, mert *ami végtelenül tökéletes, annak nem lehet se vége, se befejezettsége.*

Istenhez kell kapcsolódnunk. Ne fogjunk semmi komoly dologhoz, mielőtt *Istentől* támaszt nem kértünk. Ha pedig még mindig nem látjuk tisztán, hogy mit és hogyan kell cselekednünk, akkor *Istenbe* vetett bizalommal és alázatos türelemmel *várakozunk*, amíg lelki szemeink előtt minden tisztán fel nem világosodik. —

Az *Istenben* élő lélek soha el nem csügged és soha el nem bizakodik; a jólétben szerény és alázatos, a nehéz napokban bizakodó és reményteljes; a veszéllyel szemben oroszlánszívú — a gyengeséggel szemben pedig szelíd gerlicemadár. —

Az *anyagvilág* rendjében az *Isten* az embernek az *Ura*. Ő rendelkezik velünk és — akarva, nem akarva — engedelmeskednünk kell a természetben megnyilatkozó törvényeknek. Ellenben a *lelkivilágban*, amely már az anyagvonal felett áll, az *Isten* az embernek az *Atyja*. Akihez az érzéseinkben kell és tudunk is kapcsolódni.

A *reveláció nem* csupán egy új igazságnak a felfedezését és kinyilatkoztatását jelenti, hanem egy régi igazságnak a tökéletesebb alakban való kifejlődését is. Így újulnak meg korszakonként az emberiség érettségi fokának megfelelő alakban az elavult régi formák; éppen úgy, mint ahogy a növényvilágban is új alakban támad fel minden tavasszal a szunyonyadó élet. Csak *a lényeg*, vagyis az igazság marad mindig változatlan, de külső megjelenésében az is folyton alkalmazkodik az egyes korszakok evolúciójához. Ezért mondja az ima szárnyán repülő zsolttáros próféta, *Dávid* az Igazság örök és megváltozhatatlan lényegére, *az Istenre*: — Körülötted minden megváltozik és mint a ruházat koronként elkopik és megújul; csak Te maradsz örökké változatlan, mert a Te éveid soha meg nem fogyatkoznak. *Csak Te vagy mindig ugyanaz!*

Tapasztalati alapon állítom, hogy még azok is, akik magukat *atheistáknak* vallják, nem az Isteneszmét tagadják, mint inkább azt a megérezkített, antropomorfizált *Istenalakot*, aki a tömeg exoterikus hitében már eltorzulva él. Ez ellen — magam is elismerem — joggal lázadozik a tisztultabb értelem. Csak az *emberi lélek lehet képmása az Istennek*, miután az isteni tulajdonságok a lélekben tükröződnek. *És az Isten sohase lehet képmása az anyagtestű embernek*, aki őt a saját hasonlatosságára képzeli el. —

Ha megértenénk az *Élet lényegét*, rögtön tisztában volnánk a végtelennel is. Mert valamint az élet lényege az érzés, úgy a végtelen is az érzésben lesz végtelenné. Ez az egyetemes világérzés az *abszolút Erőézés*, amely minden más erőézésnek a forrása. Ez a világegyetemnek a szervező és összetartó ereje, vallási nyelven: az *Isten*. —

Az anyagvonalban élő lélek vágyódásai kielégíthetetlenek, mert minél többje van, annál többre vágyódik. Így vagyunk a *lelki vágyódásokkal* is. Nem tudunk betelni, mert a végcél itt is a végtelen: az *Isten*. —

Az *Isten* a mi szívünkön kopogtat: hív bennünket. Gyakran egy megsárgult levél hullása, egy csillag ragyogása, egy óraütés, egy imádkozó gyermek, egy előttünk elvitt koporsó, egy nyitott szív, egy betegség, egy csalódás ... mind-mind eszköz és mód, amivel *Isten hozzánk beszél*. —

Az *Isten* elképzelésében milyen sokan tévednek! Az *ér-*

zékelhető külső világot, a természetet zavarják össze az *elrejtett valósággal*. Pedig az ég csak az Ő uszálya; a földgömb csak egy pityke rajta. —

A test csak gomolygó parányokból álló anyagtömb, amelyből egyes részek folyton kilépnek, mások belépnek. Az én testem tehát élő része az általános világanyagának, amelyből részeket merit és részeket ad vissza; a lelkem pedig ugyanazonos a világlélekkel, amit kozmikus energiának, mi hívők pedig *Istennek* nevezünk. Elmondhatjuk tehát a görög bölcsésszel *testünkre* nézve: Egy rész vagyok mindabból, amit körülöttem látok; *lelkünkre* nézve pedig a Szentkönyv írójával: *Est deus in nobis! Isten, lakozik bennünk!* — *Isten!* Rövidebb szó, mint a kozmikus energia és ugyanegyét jelent. S ha kérdezzük, mi e fogalomnak *a lényege*, csak az a felelet: *Summum bonum! A legfőbb jóság.* —

Törvényszerűség, rendszeresség és célszerűség csak értelmi tulajdonságokból eredhet és nem lehet mindezt a véletlennek tulajdonítani. Amikor egy virágot sem lehet értelem és érzés nélkül *megfesteni*, ki hiszi el, hogy a világegyetem virágoskertjét értelem és érzés nélkül teremtették meg? Azokkal pedig vitába se állok, akik azért nem fogadják el az *Istent* végtelen Erőnek, mert nem láthatjuk és nem érzékelhetjük. Csak annyit kérdezek tőlük: hiszik-e, hogy egyáltalán létezik erő? Ha hiszik, amit józan ésszel senki se tagadhat meg, álljon elő az, aki már valaha életében látott bármilyen tiszta erőt. Mi az erőt csak külső jelenségeiben érzékelhetjük: *a mozgásban*. Ezért kellett az elrejtett Színerőzésnek is magát *a mozgásban* kinyilatkoztatni, hogy érezzük a külső mozgási jelenségek mögött Őt, az indító Erőérzést: *Az Istent*, az Atyát! —

Nézem a Balatont és az eget — és Kañi-tal, a königsbergi bölcsésszel mondom: Két dolog van, ami csodálatra indít: a bennem élő erkölcsi törvény és a külső csillagos égboltozat. — Igaza van! Ez a két világ az, amelyben érzékileg is felfogható módon tükröződik az *Istennek* Önmagába elrejtett lelki-sége és mindenható rettenetes nagysága. —

Isten a legtökéletesebb lelki melegség és meg nem tűrheti és el nem viselheti Önmagával szemben Önmagának az ellentétét; de jóságánál fogva *meg nem semmisíti*, hanem át- meg átjárja éltető melegével — előbb, vagy utóbb, de mindenáron

fölmelegíti. Az *Isten* eme önfeladata nem egy kiszabott, véges feladat, hanem mint ő maga: *végtelen*. Istennek eme feladata pedig nem egyes kiválasztott valóságokra vonatkozik egyedül, hanem *kivétel nélkül mindenkire és mindenre!* Az ő szeretetéből nincsen kizárva sem az élő, sem a holt valóság; sem az emelkedő, sem az elbukott lélek, sem az erő, sem az érzés; sem a szellem, sem az anyag! Ezért az anyagot sem szabad az Istentől különválasztanunk, mert az Isten szeretetével az anyagot is fejleszti, fenntartja és megváltja. *Az anyag is az Istené!* —

Hol az a bölcsesség, amely megfejt egy mezei virágnak az élettitkát? *Isteni szent misztikum* ez is. Éppen olyan titok, mint az ember fogantatásának, születésének és halálának titka. Csak annyit tudunk, hogy egy kis magocskában is benne van az életérzésnek egy paránya. Miután pedig *az érzésben van a végtelen*, tehát a virágmagban is benne van az *Isten*. Mindennütt van és mindenben van, mint élő és éltető *Életérzés*. Bennünk, fölöttünk, körülöttünk. Ezért végtelen! Ezt érezte meg a zsoltáros *Dávid próféta* is: Ha felmegyek az égbe, ott vagy. Ha leszállok a poklok mélységébe, jelen vagy. Ha a hajnal szárnyain repülnek is túl a világtengerek határain, oda is a Te Kezed visz engem és a Te Karod tart engem! —

A nagy világ az *Istennek* csak a képes könyve. A legnagyobb Művész Kezének az alkotásai vannak benne összegyűjtve. Napsugárral rajzol és tűzbe mártott ecsetjével a szivárvány színeivel fest. Életet tud önteni alkotásaiba és érzéseinek frissességét remek műveiben teszi halhatatlanná. Palettája az égboltozat. Vászna a kiterített föld és a lábai alatt hullámozó világtengerek. Színei élnek és ragyognak, mert ezeket mozgó vízpárákból és a Nap fényéből keveri ki. Ecsetjét pedig színfoltokban töröli bele a mezők pázsitjába és a rétek, kertek virágaiba. Ő az utolérhetetlen és örök Mester, Akit minden más művész utánoz, de még csak megközelíteni se tud. ő az eredeti ősminta. Az élő, örök, bevégzett stílus, aki szerényen elrejtőzik alkotásai mögé és a képeit még csak nem is szignálja. —

Óhajtom az életet; Te vagy az örök Élet. Remélem a boldogságot; Te vagy az örök boldogság. Epedek az igazság és a szabadság után; Te vagy az igazság és a szabadság örök eszméje. Vágyódom értelem és bölcsesség után; Te vagy az értelem és a bölcsesség kútforrása. Óhajtom a szépséget, a jóságot;

Te vagy a szépség és jóság teljessége s Benned fogom egykor mindezeket véghetetlen mértékben feltalálni, oh *Istenem!* —

Áldott legyen az *Isten*, aki nekünk a virágot adta, mert ilyen *szépséget csak egy Istenszív tudott kigondolni!* —

Milyen szép és megható, hogy az angyalok a földi *virágokban* is kimintázták *Istent dicsérő* égi hangszereiket. Szétosztották közöttük az orgonasípokat, a harangokat, a csengetyüket, a különféle trombitákat, — sőt még a cintányérokat is a napraforgó sárga virágában. Ezért kell hangjuknak lenni a virágoknak is, mert különben miért ajándékozták volna nekik finom hangszereiket az égi angyalok?... —

A világ fejedelme bőségesen ígér nekünk kenyeret, kincset, dicsőséget, hogyha gyáván meghunyászkodva leborulunk előtte és őt imádjuk. Az ilyen pillanat dönt egész életünk fölött. Csak rajtunk áll, hogy fejünket remegő kishitűséggel az igájába hajtsuk, vagy pedig letépjük testünkről a szolgálócokat és felemelkedjünk a földi sárból fényesebb vonalakba, ahol nem a hazugság, nem az erőszak, nem a leigázoutság, hanem az igazság, a szeretet, a szabadság, szóval: *az Isten lakozik!* — Ekkor ébredünk csak föl lelki szabadságunknak, isteni származásunknak és az emberi méltóságunknak az öntudatára. Akkor jövünk rá, hogy az *élet* csupán akkor szép, ha *Istenből* szemléljük és csak akkor igazán jó, ha *Istenben* éljük, —

Istent szerethetjük anélkül, hogy megismernénk. De lehetetlen tisztán *megismernünk* anélkül, hogy ne *szeretnők*. E szeretetre pedig bennünket csak a mi megtisztult érzéseink nevelhetnek föl. Mert *nemcsak a szeretet, hanem az élő hit is a tiszta szívek érzéseinek a halhatatlan virága.* —

Világokat alkotó *Isten*. Te vagy egyedül nagy és véghetetlen. Némán hirdetik dicsőségedet szent Kezeid alkotásai. A látható világok tűznapjai s a láthatatlan távol ködében szunynyadó új világok. De ha Téged dicsóít és nevedét magasztalja az öntudatlan *anyag*, mit szóljak én, akinek *lelke* végtelen értelmű halvány visszatükrözése? Hogyan áldjalak és dicsérjelek méltóképpen Téged, Akit lelkem sejtve érez, értelmem törvénynek elfogad, de Akit lényének teljességében felfogni mégis gyenge vagyok?... —

Isten! Te erő vagy, mert alkottál; értelem vagy, mert terveztél; bölcs vagy, mert rendeztél; jó vagy, mert mindezt

szeretetből tetted. A teremtés célszerűsége hirdeti értelméd végtelen hatalmát. Ha nézem azt a növényt, hogyan szívja a földből táplálékát; mikép fordítja azt hasznára, hogy rügyet, bimbót és virágot fakasszon; mikép fejleszt és érlel gyümölcsöt, magot; mikép védi és őrzi azt lombjával és leveleivel: be kell látnom, hogy az az öntudat, érzés és értelem nélküli növény is élő visszatükrözése teremtésed célszerűségének, s a Te bölcsességedet magasztalja! —

Tőlünk függ, hogy mennyit gyűjtünk és mennyi részt hordozunk magunkban mi az *isteni életből*. Ezen *isteni érzéseket* azonban nevelni kell magunkban, mert amikor egy-egy ilyen *ézés* bennünk megszületik, olyan az, mint az újszülött csecsemő. Sok küzdelembe és virasztásba kerül, ha életben akarjuk tartani. *Sokat sír, sikoltozik, míg végre mosolyogni tanai.* És bizony csak akkor növekszik akkorára, hogy életünknek a támasza legyen, mikor már roskadozó testtel a sír felé ballagunk, amikor csakugyan támaszra szorulunk. —

Nagy *isteni érzésben* és utána való sóvárgában lassanként eltűnnek az érzékeink és *Istenben* elmerülve, csordultig megtelik a lelkünk Erővel. Szinte kiemelkedünk önmagunkból. Mikor azután a lélek újra magához tér, rendszerint egy újabb útra viszi őt a megtisztult erő érzése: árad, buzog belőle az *Isten* és emberszeretet. —

Erős a hitem, hogy az intuitív megérzés már a hiterőből fakad. A Szentszellemnek a kegyelmi ajándéka. Ez is bizonyítja, hogy olyan erősek vagyunk, amilyenek *érezzük* magunkat. Magunkat pedig mindig olyan erősnek érezzük, amilyen erősnek hisszük bennünk az *Istent*. —

Egyedül az ember tud apriorisztikus elvekből következtetni. Az állati lélek csak a külvilágot tudja visszatükrözni. Ellenben az érzelmi lélek már magát az *Istent*, akit *Leibnitz* az „Életérzések Életérzésének” nevez: Monas monadum. —

Mikor *Napoleon* az egyiptomi hadjáratra elindult, egy csomó művészbembert és tudóst is vitt magával. Egy csillagfényes éjszakán együtt sétálgatott a piramisok alatt egy akadémikus tekintéllyel, aki a világegyetem mozgását a nehézkedési erő törvényéből magyarázgatta. Az *Istent* nagyon röviden elintézte: Nous n'avons pas besoin de cette hypothèse. Nincs szükségünk erre a föltevésre! De *Napoleon lényegember*

volt és nem dőlt be olyan könnyen egy-egy elpuffant rakétának. Röviden így felelt: Ez mind nagyon szép. De mondja csak, — s ekkor feltekintett a csillagos égre — ki *csinálta* ezeket? — A korzikai sas éles körmökkel rögtön *a lényeket* ragadta meg. —

A külső igazságokat kell a mi benső igazságainkkal meg-egyeztetni, mert az *Istent* a külvilágban *csak keresi* az ember; *megtalálni* azonban mindig csak *önmagában fogja*. —

Miután az élet csak életből eredhet, biológiai törvény, hogy a Színerőnek is önélete van. De hiába keressük mi ezt az *Életközpontot*, amely mindenütt van, megfogható alakban még sincs sehol. Egyformán eltűnik fölfelé a végtelen Nagyban; lefelé pedig a végtelen parányiságokban. Elmerül az elrejtőzöttségben; a misztikumban, amely minden pozitív kutatásnak a legvégső stációja. A próféta szerint: *Elrejtett isten Ó!* —

A bosszúálló Isten és az örök testi kínzás gondolata sehogyse megy a fejembe. Szörnyűség! A végtelen atyai jóság örökkön örökké *nem gyűlölhet és nem gyötörhet!* Nem a rab-szolga reszketésével kell tehát Reá tekinteni, hanem a gyermeki bizalom és szeretet alázatosságával. Az *Isten félelme* csak addig erény bennünk, amíg ez a gyermeki szeretet bizalmából ered. Mihelyt e félelem egy lélekben annyira fokozódik, hogy zavart és nyugtalanságot okoz, akkor már nem erény bennünk többé, hanem lelki gyengeség. —

Minden *hívő* és *művészlélek* megérzi az anyagban elrejtett lelkiségeket is: *az isteni eszményeket*. Nem másol, nem utánoz. *Teremt!* Mindent önmagából, érzéseinek a mélységéből merít. Keresi a *lényeket*. A hívő lélek az *Istent*, a művész pedig a *lelkiségeket*. Ezeket vési, faragja s színekbe vagy dalba önti. Mindegyik érzi, hogy az anyag csak külső burok, amely alatt *isteni* tökéletességek rejtőznek. A szépségnek, a jóságnak, az arányosságának, az összhangnak *isteni* eszményei. Ezeket akarja kiemelni a művész is a durva anyagból. A hívő lélek is az egységet, a nagy egészet, az *Istent* keresi mindenben. Ezért az intuitív lelkek szemében minden egyes személy, tárgy, vagy dolog csali egy-egy hieroglifikus jelvény az *Élet* képeskönyvéből. Egy-egy élő betűje a természet szentírásának, amelynek szerzője a legnagyobb misztikus költő: — *az Isten!* —

Hogy a teremtés az Erőézésből, vagyis az *isteni Jóságból* indult ki, ez azt bizonyítja, hogy nem mechanikus kényszerből, hanem önkéntes *Jóságból* eredt. Sokszor hallottam már fölvetni a kérdést, hogy az *Isten miért teremtett?* Ha önmagában is befejezett végleges Tökéletesség, akkor mi szüksége volt a világra? — Bizony nem Neki volt rá szüksége., És hogyha az *Istennek* az alaptermészete nem a *jóság* lett volna, hanem az önzés, akkor örök nyugalomát és változatlanágát a teremtéssel bizonyára nem zavarta volna meg. Élhetett volna akkor is örök szabadságban és boldogságban. De ez már csak egy *öncélú, meddő élet lett volna;* nem méltó életforma a végtelen *Tökéletességhez.* —

A keresztény teológia is ép úgy, mint a buddhista, nyíltan vallja, hogy az *Istent* nem lehet meghatározni. Inkább negatív tudhatjuk, hogy *milyen nem lehet az Isten,* mintsem pozitív, hogy *milyen?* *Szent Ágoston* szerint: *Nesciendo scimus! Nem ismerve ismerjük!* —

Ha a Színerő benső *élete* nekünk már megközelíthetetlen, *elemezzük önmagunkat,* mert hiszen az *Isten* bennünk is él és Őt lelkünk tükrözésében nyilván szemlélhetjük is. És hogyha a Nap fénykorongjába nem is tudunk beletekinteni, de a tó tükrében már a Napot is vizsgálhatjuk. Nincs olyan parány a végtelenségben, amely ne éreztetne velünk valamit az *Istenből.* Ha tehát gyarlóságunknál fogva nem is tudjuk boncolni az *isteni Erőéризést,* merüljünk el a *saját érzéseinkbe* és rájövünk, hogy a *Színerőnek azt a bizonyos mozdulatlan létállapotát magunkban is megtalálhatjuk.* —

Ami emberileg nagy, az a *Végtelenségben semmi.* Ami pedig az ember előtt már semmi, abban még mindig az *Isten van* elrejtve. —

A *krisztusi Istenezmény* nem egy világon kívül álló közőmbös Lény, Aki fölötte áll a küzdelmeknek, a haladásnak, amelyet mozdulatlan fönséggel szemlél, de részt benne nem *lesz.* Az *Ő Istenezménye* nem egy őszszakállú, megsemmisítő királyi Fölség, Aki palástjába elrejtözöttén ül örök trónusán, kezében a világok sorsát intéző kormánypálcával, amelynek egyetlen intésére új csillagok születnek és a régi világok összedőlnek. Nem is egy Magában elszigetelt Jóság, Aki egyedülálló felmagasztaltságában csak az égi angyalok hárfázásában és dicsénékében gyönyörködik; földi gyermekeinek sóhajaitól

és imáitól pedig megindítva, csupán jótékonykodik, ítélkezik és kérlelhetetlen igazsággal osztja szét a jutalmakat és hajtja végre a büntetéseket. — Oh! Nem! Teljesen igaza van *Sir Oliver Lodge*-nak: Nekünk olyan *Isten* kell, Aki szeret, Aki szomorkodik, Aki velünk szenved, Aki élesen küzd a pártütő és tévelygő iránnyal, amelynek szabad terjesztőjét önmaga hozta létre, mint *saját Magának az elentétét*. Nekünk olyan *Isten* kell, Aki belerohan a küzdelmekbe, az összeütközésekbe, és ugyanazon föltételek mellett működik, mint minden más Belőle származott lélek. —

Az *Istennel* csak közvetve kapcsolódhatom, teremtményei útján, akik mindnyájan az én testvéreim. És miért csak ezek útján? Mert az *Isten* nekem mélységes Titok. A hit is az. De az a szegény koldus, az a szenvedő beteg; az a lázas, kiéhezett és rongyos gyermek; az már nem titok. Ezek az én testvéreim, miután az én jó Atyámnak a gyermekei. Csak tőlem függ, hogy hozzájuk csatlakozzam. Ezekben kell tehát keresnem az *Istent*, mert hiszen ők is az Ő képmása. Egy-egy élő sejtje midegyik *Krisztus* testének. Bennük tehát biztosan megtalálom. Szeretni fogom tehát a szenvedő embert, az elhagyott árvát, az útszélen didergő koldust, mert bennük az én Uramat, Krisztusomat szerethetem. —

A történelem világosan megmutatja, hogy csak azok a nemzetek boldogulnak, amelyek nagyságuk alapjává az *Isten* tiszteletét tették. Enélkül sem egyesek, sem nemzetek föl nem virágozhatnak. —

Az Isten önmagában az egységes Egész! Jézus Krisztusnak, a Szentszellemnek, az ellenáramlatnak, a szellemi és az anyagi világnak, szóval minden öröktől fogva létező és minden időben lett, sőt a végtelenség jövőjében még csak ezután létrejövendő jó és rossznak látszó valóságoknak és jelenségeknek a tökéletes harmóniában való egyesülése: *az Isten*. Minden erény és minden bűn, minden küzdelem és minden győzelem, az élet és a halál, a boldogság és a szenvedés, az érzelem és az értelem örök forrása és életadója: *az Isten!* Aki örökké élt és örökké jó volt! —

A legtisztább Életérzéshez, *az Istenhez* mi csak megtisztult érzésekkel emelkedhetünk. Ezt pedig bennünk a lelki jóság alakítja ki. Az Úr sohase kérte tőlünk az értelmünket, csak a szívüket. Nem a zsenik, — hanem a szentek jutnak az Isten

Országába. Hogy azonban magadban ezt az életszentséget kialakíthassuk, ehhez nem elég az acélos erő. Kell hozzá a türelmes és kitartó munka is. Ugyebár, a kovács is csak akkor képes a nyers vasat idomítani, hogyha először azt a tűzben meglágyítja. —

Amikor *elmerülök az isteni elrejtőzöttség alázatos szemléletébe, szinte* megdöbbenve teszem fel a kérdést: vajjon van-e jogunk ennek a rettentő nagy Hatalomnak a lényéről még csak elmélkedni is?... Ha azért óhajtjuk Őt megtalálni, hogy még jobban szerethessük és imádhassuk, bizonyára van. Hiszen azért adott nekünk értelmet, hogy az ő szent törvényeit megismerhessük. Azért adott érző szívet, hogy őt szerethessük. És azért adott szabad akaratot, hogy teremtő és fenntartó erejének titkait nyomozhassuk és vizsgálhassuk. —

A földi homályban mindnyájan csak tapogatódzunk. Csak a mi Urunk és *isteni* Mesterünk áll minden emberi gyarlóságok fölött! Mi pedig csak az Ő életpéldájából tanulhatjuk meg mindnyájan, *hogyan kell gyarló emberi testben tökéletes isteni életet élni.* —

Az *isteni Életben* a mi értelmi megismerésünk egy tökéletlen megismerési típus. Az isteni tökéletes tudás nem okoskodás, vagy következtetés, — szóval nem logikai funkció, hanem színről-színre való látás. Ezért nekünk is, ha az *isteni lényeg*et kutatjuk; az értelmi alapról át kell lépnünk az *intuícióba*, amely az érzésünk hódolatában, bámulatában, *vagyis az imádságban* nyilatkozik meg. —

Minő elfogultság kell ahhoz, hogy feltesszük, a mi jó *Istenatyánkról*, Akinek mindnyájan egyforma gyermekei vagyunk, hogy *csak a zsidó nép* üdvösségével törődött. Ez volt a „papa kedvence”, a többi pedig Őt nem érdekelte. Pedig néhány ezredévvel *Mózes előtt is* voltak már kifejlett vallási rendszerek, amelyeket az isteni bölcsesség bizonyára az akkor élt emberiség fejlettségi fokához mért. Vagy egy *Szokratesz-nek* a halála kívül esett volna az isteni bocs világvezetés tervezetén? Hát azok a régi bölcsek, erkölcs hirdetők és vallásalapítók, akik életüket az igazság kutatására és terjesztésére szentelték és meghaltak a nagy emberi érdekek önzetlen szolgálatában, hába dolgoztak rendszereik szervezésén, amikkel a világot emelni és erkölcsileg tisztítani akarták? Hát egy *Platót*, vagy egy *Buddhát* az Istennek nem ugyanaz a Szentszelleme sugal-

mazta volna, amelyre a zsidó prófétáknak sokkal jelentéktelenebb alakjai is támaszkodtak?! Milyen *Istent* képzelünk mi magunknak?! — Sajnos, emberi gyarlóságunkkal *még az Istent is nacionalizálják!* —

Bizony, többé-kevésbé mindnyájan érezzük a mai idők súlyát. Nehéz napokat élünk. Szorongó szívvel tekintgetünk a bizonytalanságba. Kevés reménységgel, de annál több csalódással. Néha nagyon árváknak és elhagyottaknak érezzük magunkat. Azt hisszük, hogy fölöttünk már egészen beborult az égboltozat és reánk ásit sötét torkával *a kétségbeesés*. — Testvéreim! Ne féljétek a *külső sötétségtől!* *Csak bennetek ne legyen soha sötétség!* Ne higyjétek, hogy kiejtett kezeiből az *Úrt Most van hozzátok a legközelebb*, amikor megosztja veletek jászoiyos szegénységét; földi sanyargattatásait; sőt néha még kínszenvedéseit is. Hogyan lehetnének mi szegények, mikor az a hatalmas *Isten a mi édes Atyánk?! —*

|

Isten Önmagában végtelen Erő; Krisztusban végtelen Szeretet, a Szentszellemben végtelen Kegyelem. A Hitben pedig az Isten az emberben a legegyszerűbb és a legfenségesebb valósága a végtelenségnek! —

Csodálatos az *Istenatya* jósága és bölcsessége. Koronként minden népnek olyan *Ige-hirdetőt* küld, akit azok megérteni és befogadni képesek. Így cselekszik az okos földi atya is; gyermekeit olyan tanítókra bízta, akik alkalmazkodni tudnak tanítványaiknak a korához és értelmiségéhez. Gondoljuk csak meg, milyen különbség van még ma is az óceáni szigetlakó és a kiművelt európai emberfajok között? Ki hiszi el, hogy az a jóságos Atya csak az *Ő* érettebb gyermekeinek a nevelésével 'törődnek, a gyengébbeket és fejletlenebbeket pedig hagyná elzúlleni? —

Az *Istent* a legtöbb lélek csak azért nem találja meg, mert különválasztja önmagától és nem a saját érzésében, hanem a magasságos égben keresi, nagyon is *távol önmagától*. Sokan pedig azért nem tudják megérteni, mert olyan felette nagyon egyszerű; egy jóságos érzés, amelyből kisarjadzik az *isteni lényeg*: a tiszta szeretet. —

Istennek az a célja, hogy minden teremtményét üdvözítse, vagyis boldoggá tehesse. De mindenkinek csak annyit adhat, amennyit az befogadni képes. —

Sem a lángész, sem az ékesszólás, sem a dicsőség, sem a tudomány *azt az úrt*, ahol hiányzik az *Isten* eszméje, nem tölthetik be soha. Mert lehetetlen, hogy az ember *Isten nélkül* boldog lehessen. Nem lehet pedig azért, mert az embert veleszületett hajlamai utalják ellenállhatatlan erővel a vallási térre. Már szívünket úgy alkotta az a hatalmas Teremtő, hogyha hiányzik abból *az Isten érzése*, oly ür támad abban, amelyet semmi be nem tölthet. —

Valamint a vas megérzi a delejes áramot, úgy érzi meg lelkünk ösztöne is, hogy van egy felettünk álló hatalmas *Erő*, amely függésben tart bennünket, egy *Erő*: az *Isten*, Akit értelmünk felfogni gyenge ugyan, de Aki felé önkéntelen vonzódunk s Vele egykor egyesülni akarunk. —

A *fiú* a családban a remény képviselője, a *leány* a házi tűzhely tisztasága; de míg a fiú *eszével* keresi az *Istent*, addig a leány *szívében* már megtalálta. —

Az élet folytonosságát hiába keresem a tömeg emlékezetében; epedő vággyal fordulok azért érte *az Istenhez*. —

Vájjon hogyan lehet az, hogy mi Benne élünk, Benne mozgunk és benne vagyunk *az Istenben* és mégse tudjuk Őt felismerni? — Ugyanígy van a madár is a léggel és a hal a vízzel. Benne vannak, benne élnek; de azért a madár se tudja, hogy mi az a levegő, és a hal se tudja, hogy mi az a víz? — Mozgásunkat *az Istenben* éppen olyan öntudatlanul végezzük, mint ahogyan azt se vesszük észre, hogy együtt repülünk a földgömbünkkel. —

Az Isten az embert *szenvedésekkel* tanítja meg az igazságra és *szeretettel* a boldogságra. —

Az ember *tiszta szívvel* keresse mindig az *Istent*, mert a zavaros és piszkos vizekben még a Nap sem tükröződik. Ha mi a holdban és a csillagokban akarunk gyönyörködni, akkor az *Égre* nézzünk és ne a mocsárba tekintgessünk. —

Sokan érzik már lelkükben az *Istent*; sőt vágyódnak is Utána. Értelmük azonban még mindig nem tudja befogadni őt mert kifáradt a *formaságok* hitrendszerében. —

Az ember és az Isten két egymást kereső szeretet. Az ember sóhajaival, könyörgésével Atyjához akar emelkedni, *az Isten* pedig jóságával és szeretetével leszáll gyermekéhez.

S z e m é l y e s I s t e n .

Hogyha a *személyes Isten* csak a mi gyarlóságunknak az agyréme, akkor nemcsak a *teremtő Isten* eszméje semmisül meg, hanem a fenntartó és a világot *kormányzó Istennek* a fogalma is; sőt még a *törvényhozó Isten* erkölcsi eszméje is. Nincs tehát se jó, se rossz, se erény, se bűn. Nincs rendszer és célszerűség; csak véletlen és esetlegesség van. A világot pedig „vak erők tartják fenn” és nem a célszerűség és igazság törvényei szerint kormányoztatik, hanem az anyagvilág természetében rejlő fizikai törvények kényszere szerint. Ezek azonban „változhatatlanok és az egész világra kiterjedő kényszer-következetességek.” Erkölcsi hátterük nincs, miután csak az anyagvilág tömeghatásaiból kiinduló esetlegességek. —

I s t e n é s t e r m é s z e t .

Ha meg akarsz erősödni hitedben, menekülj a *természet* keblére; fásult szívedet ennek mélységei fogják fölemelni, Nyitott lapjai bizonyára meg fognak tanítani az *Isten* szeretetére is, mert ha a teremtmények szépségei megérintik szívedet, lehetetlen, hogy közömbös arccal fordulhatsz el *Teremtőjüktől*. — Ha kifáradtál a küzdelemben, a *természet* felüdít újra. Ha a csalódás megviselt, vagy a bánat összetört, vonulj a természet szent templomába és sírd ki magad csendesen. A te szomorúságod neki nem lesz terhes, mert nincs olyan emberi fájdalom, amit még nem látott, nem hallott és meg ne vigasztalt volna. —

I s t e n é s e m b e r .

Minden élő a természetben csak azt hirdeti neked, hogy *van Isten!* Egyedül csak a sötét tekintetű *ember* mondja meghasonlott szívében, hogy: nincs! És kívülre nem is mondhatja más. Ezt a jogos és szomorú kiváltságot egyedül az *embernek* adta meg az ő Teremtője. Mert míg a többi lény ösztönszerű öntudatlansággal van alávétve az alkotó által megállapított világrend törvényeinek, addig egyedül az öntudatos és szabad akarattal felruházott *ember* szegülhet ellene a Gondviselés legfőbb akaratának. —

Minél jobban leigázzuk magunkban az állatit, annál erő-

sebb lesz bennünk az *Isteni*. Mint ahogy a szobrász egy művészi gondolatot belevisz a nyersanyagba és levési, letördeli róla a feleslegeseket, úgy kell minenkünk is kidolgozni önmagunkban az *isteni képmást*. —

Isten és a gonosz.

Hogy a mi *Istenatyánk* öröktőlfogva jó volt, azt ma már nemcsak sejtjük, hanem világosan bizonyíthatjuk is. *Jó* volt, mikor még csak Önmagában élt egy végtelen szabadságnak tökéletes összhangjában és boldogságában; másszóval, mielőtt a világot megteremtette. Éppen ezért mondjuk az Atyát tiszta Színerőrzésnek, vagyis *végtelen Jóságnak*, mert az összes *isteni* tulajdonságai közül *legelőször* az *Ő* végtelen *jósága* nyilatkozott meg. Ebből indult ki azután a külső világ teremtése is. A vallásoknak és a filozófiának mégis mindig az volt az egyik legnehezebb problémája, hogy az *isteni Eletbe* hogyan lehet belehelyezni a *gonoszt*? Hogyan férnek össze? Hogyan eredhetett a tökéletes Jóságból a rossz? Mikor kezdődött? És lesz-e valaha vége? Vagy talán két örökké tartó élet alakult ki? Az abszolút *jó* és az abszolút *gonosz*?... Sokszor eltűnődtünk rajta, hogy mi lehet az eredete a *gonosznak*, vagyis az erkölcsi rossznak? Miután minden élő és létező valóság az *Isten teremtménye*, tehát a gonosz sem eredhetett önmagából, *önmagától való lény csak az Isten lehet*. Egyedül ő az örökkévalóság, minden más létező és élő valóság pedig csak időben lett. De hát *nem képtelenség még gondolatnak is, hogy az a végtelenül tökéletes Isten valaha a rosszat létrehozta?* — Ha pedig a rossz nem az ő teremtménye, hát akkor honnan lett? Talán az is önmagától állott elé és életének okát önmagában bírja?! Ez ellen a feltevés ellen épp úgy tiltakozik az értelmünk, mint a másik tétel ellen, amely szerint *a rosszat az Isten teremtette*. Mert hogyha a gonosz önmagától nyerte az életét, akkor vagy a legfőbb *isteni* akarat segítségével jöhetett létre, vagy pedig annak ellenére. Szinte megérthetetlen, hogy egy tökéletes Jóság hogyan engedhette meg, hogy egy tökéletlen erkölcsi rossz az ő jóságából teremtett világot megrontsa és azt állandóan pusztítsa. És itt tűnik szembe kézzelfoghatólag az emberi okoskodás gyarlósága, mert a jó és a rossz problémája szerint alakul ki, hogy milyen alakban képzeljük el a világot létrehozó teremtő okot. Ha tehát a *jóságot* tekintjük a teremtés végső

*okának, akkor tudjak, hogy a rossz a jósnak csak gondolati ellentéte, amelynek önmagában realitása nincs; csak egy alakja a cselekvési lehetőségnek. Úgy tekinthetjük tehát, mint ellenáramlatot, amelybe azonban mi is belekapcsolódhatunk értelmiségünkkel és szabadakarattal és ekkor az önmagában élettelen cselekvési lehetőséget, vagyis a rosszat bennünk szintén élő valósággá tehetjük. Mi teremtjük meg tehát önmagunkban mindig a rosszat, mert értelem és szabadakarat nélkül senki se cselekedhetik erkölcsi beszámítás alá eső rosszat. Képtelenség feltenni, hogy a végtelenül tökéletes Jóság valaha a rosszat teremthette volna, mert hiszen akkor hogyan lehetne jósa végtelenül tökéletes? — Majd ha a megváltás isteni munkája célhoz ér és minden visszatisztul, vagyis megszentel-
tetik, akkor majd be is végzi szerepét a rossz is... —*

I s t e n i e s z m é n y .

Ha a lélek szentélyében nem ég többé örök lámpa az *isteni eszmények* előtt, sötétség üt tanyát ott, és a szentély is romba fog dőlni nem sokára. —

Platóról mondja a hagyomány, hogy amikor az *Istenség* titkairól elmélkedett, szemait a csillagokkal behintett égboltozatra szegezte, hallotta megcsendülni a szférák zenéjét és a végtelenségnek eme összhangjából értette meg az *Egy Isten eszméjét*. Ez a mélységes lángész az éjszaka csendjében és szívének tisztaságában egy pillanatra megsejtette az *Istent!* —

Az ember csak a *külső formáit tagadhatja* meg a vallásnak, de maga az *Istenezsme* mindig él bennünk. A lelkünkben szunnyad és míg az ember *szája* tagadja, addig a *szíve* ennek a tagadásnak mindig *titkon* ellentmond. —

A jövőbe látó szemeket a kortársak rendszeresen ki szokták szűrni. Hogyan is fért volna össze *Giordano Bruno* felfoghatatlan *Istenezsmeje* korának emberi alakba öltöztetett Istenfogalmával? Épp olyan megérthetetlen volt a középkor geocentrikus elméletével az *Ő* megmérhetetlen arányú világegyeteme, a naprendszerek tömegeivel és étellel benépesített csillagaival. A földünkre korlátozott hat napos és két emberes teremtés mellett csakugyan nem érthették meg, hogy a teremtő Világléleknek véghetetlen gyönyörűsége, hogy az Élet minden alakjait ontsa Magából mindenütt, amelyekben bár rendfoko-

zati különbségek vannak, de az ellentétek összhangjából mégis az Egésznek csodálatos szépsége fog előállni. —

Hogyha már a teremtett világ is csupa titokzatosság, miért csodálkoznánk, hogy a *Teremtőjére* vonatkozó végső igazságok is szintén felfoghatatlanok az értelemnek? Hogyan is lehetne a mi véges és korlátolt elménk a végtelenségnek a mérőpálcája? Bele kell nyugodnunk, hogy a legmélyebb igazságok nem a mi szűk látókörünk vonalaihoz simulnak, hanem a mi gyarló eszünknek kell hozzájuk alkalmazkodni. Így vagyunk az *Isten-eszmével* is, amely nekünk még mindig csak egy megérthetetlen fölséges, szent titok! —

Az Atya és a Fiú.

Eltűnődöm néha, hogy vajjon mi történt volna akkor, hogyha az Abszolút-Színérőrzés meg nem szülte volna az örökkévalóságban az Ő Mozgóenergiáját? vallási nyelven: az Ő Szent Fiát. Gyarló értelmem elgondolásában akkor a Színérőrzés, mint az örök változatlanúság folytatta volna Önmagában egyenletes, vagyis mozdulatlan benső Életét. Ilyen volt az *Isteni Élet a teremtés előtt*. Ez esetben Mozgóerőképesége, vagyis Mindenható Ereje viriualiter élt volna Benne *mindörökké*. Vallási nyelven: az *Atya* okkor nem nyilatkoztatta volna ki Magát mindenható Energiájában: a *Fiúban*. Nem teremtett volna tehát Átala külső világokat. De mihelyt a Színérőrzés, amely végtelen Jóság, saját természetéből kiindulva, elhatározta a *külső teremtést*, akkor mindenható Erejének kifelé is meg kellett valamely alakban nyilatkoznia. Mindenható ereje tehát „kifelé” csak a teremtésben nyilatkozhatott volna meg. Csakhogy, ha ezt a teremtést Sajátmaga végzi, akkor Benne már *változásoknak* kellett volna előállnia: mozgásoknak! Már pedig Ő az örök Változatlanúság. Mozdulatlanúság. Ezért szülte meg Mozgóenergiáját: az Ő szent *Fiát*. —

Istenérzés.

Amely pillanatban *érezni* kezdjük a *jó Istent* magunkban, abban a pillanatban lágyul az Ő szeretete irántunk irgalommá. Amely pillanatban pedig bízni kezdünk Benne, abban a pillanatban lesz Ő is hozzánk bizalmas. Ez a bizalommal teljes

gyermeki érzés bennünk a legtökéletesebb vallásos érzés, amelyet *Istenézésnek*, általánosságban hibásan *Istenfélelemnek* nevezünk. —

A hívő lélek úgy *érzi*, hogy mindig *Isten* színe előtt áll. Mert ha gyarló testi szemeinkkel nem látjuk is, de biztosan érezzük, hogy az Úr Jézus szeme rajtunk nyugszik. A szeretet gyengédségével tekint reánk és gyönyörködik a mi jószándékkal végzett hősiességünkben. Ennek az élő *Istenézésnek* csodálatos ereje van, amely a lelket állandó frissességben és felüdítő nyugalomban tartja. —

Van-e szebb neve a léleknek, mint ez a magyar kifejezés: „*Isteni lehelet*”? Szinte érezzük benne az *ézés mélységéből* feltörő sóhajt: *Lehelet!* Bátran elmondhatjuk, hogy vannak gazdagabb, fejlettebb és kiműveltebb nyelvek, de kifejező erejében egyik sem múlja felül a mi édes anyanyelvünket. —

Lelki felszárnnyalást érzünk mindig, ha lehajtjuk fejünket egy virágos rét kebelére. A nagy csöndben megtelik a szívünk tiszta érzésekkel. Kibontakoztunk a földhöz ragadtságból. Mintha megnyílnék előttünk a kék égbolt. A rét fehér kis Margit-virágai pedig mintha égő gyertyák volnának és láthatatlan kis angyalok imádkoznának mellettünk. A napsugár félig lehuny szemünkben égi titkok sejtelmeit világítja meg, úgy érezzük, hogy e pillanatnak minden gyönyörűsége a mienk! Az élet központjába jutottunk, ahol nincs más, csak *én meg az Isten!* Mellettünk sok-sok kis zümmögő bogár és a meszeségből mezei fűj nyugodt pitypalatty-verése tölti be *a jó Isten csöndjét*. Mennyi élet, mennyi béke, mennyi titok és mennyi harmónia egy helyen!... Ezt érezheti a virágos réten egy álmodozó, szelíd Ids Margit-virág is. —

Ha megértenénk az élet *lényegét*, rögtön tisztában volnánk a végtelenség titkaival is. Mert valamint az élet lényege az *ézés*, úgy a végtelen is csak az ézésben lesz végtelenné. Amennyi bennünk az *Istenézés*, annyit érzünk a végtelenből. Ezért nem lehet értelmileg felfogni se a végtelent, se az életet. Mind a kettőt csak *megérezni* lehet, mert ez a kettő tulajdonképpen ugyanegy. —

Az ember természeténél fogva *Istent kereső* lény. Ezen okkereső iránnyal, amely az emberiség értelmi és érzelmi haladásának állandó sarkantyúja volt, mindig együtt dolgozott

a vallással a filozófia is. Nyomozta a részletekben az egységet/ Az okozatok láncolatában a végső okot. A láthatók mögött a láthatatlant. A mozgások végtelen változataiban a mozgató örök változatlanyságot. Néha helyes úton, máskor tévelygésekben, de azért *mindig csak Istent kereste.* —

Ha az *Istent keressük*, a megérzésünkben biztosan megtalálhatjuk. Sohase törjük a fejünket az *Isteneszmén*, hanem törekedjünk Őt önmagunkban *megérezni*. Még pedig minél inkább ki tudunk bontakozni az anyagburokból és az alacsonyabb testi indulatokból, annál tisztultabb lesz az *Istenérzésünk* is. *Ahány láncszem lehull* lelkünkéről az anyag bilincseiből, *annyira erősödnek szárnyaink is*, amelyek bennünket a földi párázatok fölé, *az Istenhez emelnek.* —

Hitéletünkkel is úgy vagyunk, mint a testünkkel. Csak addig vagyunk egészségesek, amíg nem érezzük, hogy egyes testrészünktől elszakadtunk. Az a vallásosság, amely kimerül a külső alakiságokban, még csak kirakat-vallás, amely még ha jóhiszemű is, a legjobb esetben csudán külső szertartásosság. *Az igazi hitélet az Istenhez való szoros kapcsolódás. Mindig magunkban kell éreznünk az Isten jelenlétét.* A templomokban ép úgy, mint az irodánkban, vagy a műhelyünkben, sőt még szórakozásaink helyein is. —

Az érzésnek változatlan állandóságát egyedül a végtelenségben érezhetjük meg: az *Istenben*. De csakis Benne és soha saját magunkban. Bizony, a mi érzésünk gyakran változik. Ha az *Isten érzése* is így változnék, már régen megszűntünk volna érezni és létezni. Ezért az *isten érzés* bár érezzük, de nem értjük, mert a mi érzésünk ellentétessége megzavar bennünket és így nem tudjuk a *színtiszta érzést* helyesen és teljesen fölfogni. S mindaddig, amíg teljes tökéletességünket el nem értük, az érzésről mindig csak részletekben és tökéletlenül tudunk elmélkedni és vele foglalkozni. —

A gyarló és tehetetlen ember a természet imadásában az *Isteneszmét* veleszületett *Istenérzéséből* merítette. Érezte, hogy egy ismeretlen és láthatatlan Erőtől függ. Ezt a *Valakit* kereste állandóan, megújult hévvel az idők kezdetétől fogva. Ezért az alap gondolat minden vallásban ugyanaz: — *Istenkeresés.* —

Istenhit.

Hiába keressük mi az eszünkkel az *Istent*, amíg érzéseinkben Hozzá fölemelkedni nem tudunk. Ezért *a hitet nem tudni hanem élni kell*. Akik bíznak az örök Életben, azok már a földön elkezdik azt élni. —

Nem hiszem, hogy az ember valaha is *teljesen* elveszthetné veleszületett *Istenhitet*, amely a természetünkben gyökeredzik. — úgy vagyunk vele, mint az, aki tagadja a lélek halhatatlanságát, de azért éjjel a temető mellett elmenni nem mer. —

Vájjon az igazság nem egyik konkrét alakja-e az elvont *isteni tulajdonságok* teljességének? És aki ezért az igazságot meghalni is kész, az *kevésbbé volna hívő*, mint az a formalista, aki szájjal hangosan hirdeti ugyan az *Istent*, de már az Igazságában őt. bármikor kész kicsinyes anyagi érdekeiért is megtagadni? — És most kérdem, vájjon az a materialista tudós nem az *isteni mindenttudás forrásából* akar-e méríteni, mikor új megismerések *igazságait* keresi — sokszor küzdelmes lemondások és szenvedések árán, de mindenkor kitartó lelkesedéssel?! —

A művész, a bölcsész eszmények után sóvárognak, hogy ellessenek egy-egy titkos vonást *az isteni* rendszerességből, szépségből, vagy összhangból, hogy ezeket azután remekművekben örökíthessék meg. Hát ezek nem *Istent kereső lelkek*. — Sőt tovább megyek. Vájjon nem az Úr Jézus isteni példaadását utánozzák-e mindnyájan, akik nehéz próbákban helyt állnak a kötelességek teljesítésében: a munkában, a szelídségben, a türelemben, a jószívúságban, a becsületességben, az igazságtalan üldöztetések és a szenvedések békességes elviselésében? *Még azok is*, sokszor öntudatlanul az *Úr ösvényein járnak*, akiknek lelkében pedig az *Istenhit* közvetlensége sajnos! — még mindig nem tudott gyökeret verni! —

A tapasztalati világ nem elégítheti ki a kedélyt, az érzelmet; az ember álmokat sző az eszmények világáról, mely a föld szűk látókörén kívül esik. Az emberi értelem végessége mindig fogja biztosítani az *Isten* végtelen Személyiségébe vetett *hitet* s igazolni a francia bölcs szavait: „Si Dieu n'existe pointe, il faudra l'inventer” — „Ha *Isten* nem léteznék, fel

kellene találni!” Eme *Végtelennek* tisztelete központja mindéi vallásnak, Helyesen mondja ezért *Jean Paul*: Mi a vallás? azt kérdezitek?... *Imádvá mondjátok a feleletet: Hit az Istenben!* —

„Ön hónapokon keresztül tanúja volt az én rabéletemnek. Ezért önt én nem üres szavakkal, hanem életem őszinte példaadásával tanítottam. Hónapokon keresztül az ember nem tud hazudozni és alakoskodni. Igaz színében és valóságában mutatja be magát. És most kérдем öntől: Látott-e engem valamikor csüggedezni, vagy hallott-e tőlem egy zokszót, panaszt, vagy zúgolódást? Hát azt hiszi Ön, hogy ezt a lelkierőt én csak úgy „maagmból” merítettem? Hát honnan *meríthettem volna máshonnan*, mint az én élő „*Istenhitemből*”?... — (Egy rabtársához írt leveléből.)

Kedélyem napfényes, mert mindig bizalommal várom, hogy mit csinál velem a *jó Isten*. Egészen ráhagyom magamat és mindig sikerül minden felelősséget lerázni magamról. —

I s t e n o r s z á g a .

Ha *egy tiszta angyal* leszállna a poklok mélyére, ott se szenvedne; viszont ha *egy kárhozott lélek* a menyországba emelkednék, oda is magával vinné a kínjait. Ne felejsük: *Isten Országában bennetek van!* Nem a helytől függ tehát a mi üdvösségünk és kárhozatunk, hanem a mi helyzetünkötől; érzésseli vonalunktól -

Az embert *Isten Országában* nem a születés, hanem az *erkölcsi értéke* minősíti. —

Az Isten Országában nincs személyválogatás és nincs különbség nemzetek, népfajok és nemek között. Nincs zsidó, nincs görög; nincs szolga és nincs uraság; nincs férfi és nincs asszony, mert *mindnyájan egyek vagyunk Krisztusban*. — Ezért tartoznak az erősebbek a gyengébbek terheit is hordozni. —

A nagy perzsa misztikusnak, *Omar Khayijaminak* szavai jutnak az eszembe: Elküldtem lelkemet, hogy hozza el nekem a láthatatlan világok titkának titkát. Visszajött s azt mondta: — Magadba hordozod az egek örömét és poklok kínjait. Ez csak poétikus körülírása az *Úr Jézus* egyszerű szavainak: — Az Isten Országában bennetek vagyon! —

Mindenki a saját érzésében hordozza nemcsak a *meny-grszagot* hanem a poklot is. *Isten Országa* valóban bennünk vagyunk! Csak gyermekes képzelődik helyezheti ezt egy határok térbe, mert nincs az a teleszkóp, vagy mikroszkóp, amivel halálunk után bárminő térben feltalálhatnák akár a menyországot, akár a poklot. Ezek *nem térbeli elhelyezkedések, hanem lelki állapotok.* —

A jó ember teste az *Istennel temploma*. A tiszta szívben mindig ott lakik az *Isten!* —

Isten ismeret.

Hit és alázatosság nélkül nem tudunk élni az *Istenben*, mert értelmileg is csak akkor *ismerhetjük meg Istent*, amikor érzéseink már elég érettek az *Istenmegérzésre*. Amíg az ember nem érzi ezt a szoros kapcsolatot az *Istennel*, addig abban a tévelygésben él, hogy még az ő saját életét is *ő maga* tartja fenn! —

Isteni igazság.

Hogyha minden lélek csak egyszer születnék és frissen kerülne ki mindegyik a Teremtő kezeiből, hogyan volna akkor lehetséges, hogy a mi szerető Atyánk egyik gyermekének bőven ad mindent, a másiktól pedig a legszükségesebbet is megvonja? Hogyan lehetne ott egyforma *igazságszolgáltatásról* beszélni, ahol az egyik testvérünket a mi Atyánk elhalmozza minden jóval, a másik pedig mindenféle terheltségekkel születik bele egy küzdelmekkel és szenvedésekkel teljes életbe? Mi az oka ennek az előzetes szabályozásnak? Hiszen ok nélkül semmi sincs. Ki hiszi el, hogy az *isteni bölcsesség* ökonómiája, az *Isten igazsága*, bármit is *véletlenségből*, vagy *szeszélyből* cselekednék?! —

Isten a végcél.

Egyes városok nagy áruclarnokaiban láthatunk *mozgó lépcsőket*, vagy az *emeletekre felfutó gumiszalagokat*, amelyek felvisznek bennünket a kívánt magasságokba. A párisi kiállításon is volt egy ilyen körben szaladó *trottoir roulant*. Három mozgó szalag futott egymás mellett és mindegyik különféle

gyorsaságban vitte magával egy bizonyos végcél felé mind-azokat, akik ráléptek. Aki gyorsabban kívánt haladni, átlépett a másik szalagra. Sőt még fokozhatta is a gyorsabb haladást azáltal, ha a mozgó szalagon folytatta a maga rendes lépéseit. Ha pedig visszafelé fordult és a mozgás irányával ellenkező irányban lépegetett, akkor állandóan egy helyben maradt; egy lépéssel se haladt előbbre. Szemléltető példája ez a *végzetszerűségnek*, amelyben az emberi akarat is érvényesülhet. Odamegyünk, ahová a mozgó szalag visz; haladásunk ütemét azonban gyorsíthatjuk, vagy lassíthatjuk. A futószalagon mi is *szabadon mozoghatunk*, kiléphetünk előre, vagy hátra. Az első esetben visszatisztulásunk útján gyorsabban fogunk elérni *végcélunkhoz*. Ha pedig visszafelé megyünk, egy helyben fogunk topogni mindaddig, míg alázatos önátadással nem alkalmazkodunk az egész világegyetemre kiterjedő *isten akaratához*, a mi mozgó talajunkhoz, amely biztosan visz bennünket a kitűzött *végcélhez*, ahol már vár reánk Valaki: az Isten! Mert *Isten a végcél!* -

Isten Keze.

A jó Isten Keze sohase vág olyan sebet, amelyre rá ne tenne egy kis enyhítő *balzsamot* is. Amit megvon tőlünk az egyik kezével, azt pótolja a másikkal. —

Isten hangja.

Amíg *érzéseink* tiszták, addig magunkban hordjuk az egész végtelenséget! Ilyenkor úgy érezzük, hogy ha a ligeteknek és az erdőknek minden madara versenyt dalolna is a szívünkben, az *Isten hangja* túlszárnyalná mindazt. De ez a *hang* is rögtön elnémul bennünk egy tisztátalan érzésünkre, vagy egy gyűlölködő hangra és gondolatra. —

Isten akarat.

Hosszú próbák után *József* fölfedi magát a Fáraó udvarában elébe került testvérei előtt. „Jöjjetek közelebb” — mondja. „Én vagyok József, a ti testvéretek, akit eladtatok Egyiptomban. Ne féljete. *Isten akaratát teljesült!* — *Isten akaratát* — amelyért naponként imádkozunk, hogy legyen meg

menyben és földön. Van-e nagyobb bölcsesség a világon, mint ebben a pár szóban levő megnyugvás, amely békéje és összhangja a léleknek”. — így szól József története, aki testvéreit magához öleli és egymást átölelvén, hosszasan sírnak... Minden sor mögött ott látjuk a Gondviselést, azt az ember sorsát intéző szent Kezet, amelyet sokszor csak azért nem látnak, mert az a Kéz is árnyékot vet önmagára. De vezetését mindenkinek éreznie kell, mert *nincs véletlen! Mindent a nagy Isten vezérel az ő céljai szerint.* —

Az állatnak kényszerítő ösztöne az állati életnek törvénye. Öntudatlanul teljesítik az *isteni akaratot*, amely őket a világ-összhang szolgálatában bizonyos feladatokra kényszeríti. Ez az *isteni akarat az anyagban is* folytonosan működik. Hogyan? Mint *természeti törvény*. Hogy a tűz éget, a vízgőz terjed, a hó magasabb hőfoka kitágít, alacsonyabb hőfoka összehúzza, hogy a delej a vasat vonzza, a villám fényt, vagy erőt fejt ki; szóval hogy a természetben minden úgy van és úgy működik, — ez az *Istennek bölcs akarat*a. Az ember épp úgy, mint minden teremtett lény, ezt az akaratot tisztelni és magát alávetni tartozik. —

Az ember akaratának szabadságával külső és belső kényszerből menten elhatározhatja: — ezt teszem, azt pedig nem teszem. Igaz, hogy ezzel a lázadással az ember azt az *isteni akaratot nem bénítja meg*, mert akkor az az *isteni akarat*, mint kényszerűség tipor át rajtunk. De lázadásával az ember mégis elérheti, hogy *közötte* és az *isteni akarat* között az *összhangot megzavarta*. Ez a zavar az ember életcélját rögtön megbolygatja: kint, fájdalmat, szenvedést okoz mindaddig, míg engedelmes alárendeltséggel a *legfőbb akaratnak* ismét meg nem hódolunk. Ezért tanította a mi Urunk Jézus Krisztus az ő legszebb imádságában az emberiséget alázatos engedelmességre, midőn példát adott, hogy fejünket meghajtva sóhajtsunk föl a porból az éghez: *Legyen meg a Te szent akaratod!* —

Mihelyt az ember a „Törvényt”, vagyis a legjobb *isteni akaratot* szem elől téveszti, földi pályafutása hasonlít a csigának kacskaringós, célttévesztett, benyálazott útjához. Oda tér vissza, ahonnan kiindult. Egy lépcsővel sem emelkedhetett magasabbra a világosság, a tökéletesség felé. — Ha azonban az ember reményével, vágyaival, hitével és szeretetével az *isteni aka-*

ratban él és életét az Ő szent törvényéibe belekapcsolja, akkor olyan hatalmas, mint a Libanon cédrusa, amelynek csak gyökerei kapaszkodnak a földbe, de fejével fölnyúlik az egek felhőibe s a homály helyett derült eget, fényt és világosságot lát csupán. Az ilyen ember elmondhatja: — *Boldog vagyok, mert összhang van az én szívemben!* —

Hányszor ád az ember később hálát a jó *Istennek*, hogy valami nem úgy történt, amint mi akartuk. Sokszor utólagosan köszönjük meg, hogy *nem hallgatta meg* annak idején az imádságunkat. Ki tudja, minő céljai vannak velem az Úrnak?... Én csak annyit tudok, — de ezt ezután már bizonyosan! — hogy bármi történjék is velem, bármit *akar az Isten* velem, az az én *lelki javamra* fog szolgálni. —

A végtelen Jóságban nincs se bosszú, se megtorlás. Hogyan lehetne a végtelen bölcsességről föltenni olyan alacsony indulatokat, amelyek még a gyarló emberben is tökéletlenségek? Szenvedéseink tehát üdvös, gyógyító büntetések, amelyekkel a mi jóságos Atyánk gyermekeit akarja visszavezetni a helyes útra. Gyötrődni és vergődni fogunk a fájdalmak ostorcsapásai alatt, míg kevélységünk és egyéni elbizakodottságunk, meg nem törik és észre nem vesszük, hogy *szenvedéseinknek az okát* egyedül *önmagunkban* keressük. Így puhítja meg a mi lázadó és pártütő akaratbeli makacsságunkat az *Isten* jóra nevelő *kegyelme*, amely megengedi, hogy nehéz próbák és fájdalmas tapasztalatok révén jöjjünk rá, hogy összhangot, békét és nyugalmat csak akkor találunk a földön és az égben, ha fenntartás nélkül csatlakozunk az *isteni Akarathoz*. Alázatos készséggel és a gyermeki bizalom föltétlen engedelmességével kell tehát kemény nyakunkat az Úr igájába hajtanunk és terhét hordoznunk. —

Ha a lélek teljesen beleolvad a legmagasabb *isteni akaratba*, akkor az a lélek az Isten szent színe előtt elfolyik, mint a felolvadt viasz. Az ilyen egyén már semmihez sem ragaszkodik, mert teljesen feladta az egyéniségét. Reábizsa magát *feltétlenül* az Istenre, hogy olyan alakot formáljon belőle, amelyen Neki tetszik. —

I s t e n j ó s á g a .

Mivel az *Isten* mindent átható és mindenütt jelenlevő Végtelenség, így hát *mindenütt* kell lenni valami jónak is, miután

a *jóság* szintén elválaszthatatlan tulajdonsága az *isteni* lényeknek. —

Az *isteni jóság* kezében a *fájdalom* az egyetlen tisztító eszköz, amely kiemelhet bennünket a testiségből, a nyers anyagiasságból és ezzel lelkiségekre kényszerít bennünket. Ráeszmélünk, hogy csakis a magunk gyötrődéseivel csiszolódhatunk ki briliánsokká, mint a gyémánt a saját porával. Így nyerhet csak alakszépséget. —

Ha rágondolunk az átélt küzdelmekre, betegségekre és veszteségekre, föl kell tennünk igazságosan *Istennel* szemben is a kérdést, *mit adtál Uram Te, és mit adunk Neked mi?* Ha volt is a múltak fáján egy-két tövis, amely szívünket szúrta, de volt azon sok *virág* is ... — Csodálatos, hogy mi *Isten jóságából* csak a tövist látjuk! —

Hogy az Isten megsemmisítő erejét soha fel nem használta, azt minden vallás elismeri, amikor tanítja a *gonosz létezését*. Ez csak úgy képzelhető el, hogy az *Isten végtelen jósága még a vele ellentétes áramlatot sem semmisítette meg*, mert hiszen még az örök pokol kegyetlen gondolatában is biztosítva van az Isten ellen fellázadt gonosznak is az *örök élete*. Kínlódhatnak ugyan, de meg nem semmisülnek! A vég pedig náluk is csak a *visszatisztulás* lehet, mert egyedül örökkévaló változatlanság *csak az Isten!* Hogyha két ilyen örökkétartó változatlanság léteznék, akkor, egyidejűleg két végtelenség is volna, amelyet józan eszünk is visszautasít. —

Isteni tökéletesség.

A véges emberi lényből már a *részleges tökéletességek* megérezése is hangtalan csodálkozást és alázatos önáfadást vált ki. Megsemmisülve borulunk le mi is valamely megsejtett tökéletességnek a fölsége előtt! Néma alázattal húzódunk összei kicsinységünk átérzésében; minél tökéletesebbek vagyunk, annál teljesebb alázatossággal! *A végtelenül tökéletes Isten-atyának* elrejtőzött némasága is csak egy ilyen utalás lehet egy megsejtett mélység felé, ahonnan a mi számunkra egyelőre még hangok sem hallatszanak. Eme *isteni mélységből* buzoghat fel az a nekünk már megfejtetetlen isteni Élet, amelyben hisz az Atya is és e hitttel kell hogy fogadja és érezze az ember is az Ő örökkévalóságát, végtelenségét és minden egyéb *tökéletességének* kibontakozó tulajdonságait. —

Isten ereje.

Az isteni jóság mindig működik, szelíden és észrevétlenül, a krisztusi Megváltás módszerével. Még az Alpeselek gránitszikláit sem villámokkal hasogatja széjjel darabokra az építő és porlasztó *Erő*, hanem vízzel, léggel és a Nap hevével. — Vájjon hogyan? Beleszivárog a harmat és az eső a Dolomitok hasadékaiba és jön egy fagyos széláramlat, amely ezeket benne jéggé dermedti. Csakhogy a jégben a víz kitágul, mert a fagy mindent tömörít és összezsugorít, csak a vizet duzzasztja meg. Miért? Mert ha a vizet a fagy összevonná és tömörítené, akkor fenéig fagnának a hideg zónában a tengerek. Egy nagy jégtömeggé fagnának össze a tavak és ez megölné a vizek életét. De mikor a fagyos északi szél kiszorítja a vízből a sugaraktól kölcsönvett meleget és a gránit-, a bazalt-, a trachit-alakulatok repedéseiben a beszivárgott víz jéggé merevedik, akkor ez ott terpszekdni akar. Nem fér meg többé szűk helyén a sziklák finomabb repedéseiben, hanem kitágul és repeszt. A kemény sziklák pedig, amelyek dacolnak az égi villámokkal, nem tudnak többé ellenállni a belső feszülésnek: a víz és a jég együttes munkaerejének. Hogyan? Hát az a jéggé fagyott pár csepp víz sziklarepesztő erő lenne? Nem a vízcsepp az erő. Ez csak eszköze néki! Az *erő a benne rejlő isteni törvény*[^] amely nem ismer ellenállást. Ezt az örök törvényekben működő erőt nevezi a természettudomány abszolútumnak; a vallás *isteni mindenhatóságnak*. Én ellenállhatatlansági erőtulajdonságnak hívom, amelyről szent Pál azt mondja: *Energia Dei! Az Isten Ereje.* —

Csak a gyöngé ember lehet durva és erőszakos, mert érzi a tehetetlenségét. De az *isteni Erőnek*, amely nem ismer korlátokat, nincs is szüksége erőszakra. *Gyengédséggel* teremt, *szeretettel* fenntart és örök *irgalmasságával* üdvözít. A próféta csodaszép megérzése szerint: — A repedezett nádat nem töri össze! A füstölgő mécsbelet nem oltja ki! —

Isteni tulajdonságok.

Az *isteni szeretetből* a legmagasabb irgalmasságot a bukás váltotta ki. Ehhez fűződik a *megváltás* ténye is. Az irgalmasságra sem az Istennek, hanem a bukott világnak volt szüksége. Ugyanezt mondhatjuk az *isteni Igazságosságról*, a hosszútűrésről és minden más egyéb *isteni tulajdonságokról* —

Isteni igazságszolgáltatás.

Nem igaz, hogy az a kék égboltozat csak azért van fölötünk kifeszítve, hogy az elnyomottak, a sanyargatottak sóhajait süketen visszaverje! — Összegyűjtik ott fenn a könnyeket és megszámlálják a sóhajokat, mert eljön az isteni *igazságszolgáltatás ideje*. —

Isten szeretete.

Szent, szent, szent a mi Urunk Istenünk, szent az ő neve égben és földön mindörökké! Ki akaszt el engem az *Ő szeretetétől*? Éhség-e? Mezítelenség? Üldözés? Veszedelem-e? Sem a halál, sem az élet, sem egyéb teremtmény el nem szakíthat engem többé az *Isten szeretetétől*, mely a mi Urunk Jézus. Krisztusban vagyon. Amen. —

Amíg nem voltunk kiszakadt egyéniségek, addig *benne éltünk az Istenben, az ősegyiségben*. Ilyen állapotunkban az *Istennek* — hogy úgy mondjuk — nem is kellett minket számon tartania, vagy velünk szemben állást foglalnia. Ugyebár, a szülők is önmagukban hordják a gyermekeiket és ezek mégis *csak születésük után jutnak a szülők öntudatába*? Akkor, amikor a megteremtett magzatok már *egyéniiségekké* lettek. Ekkor váltják ki a szülőkből a szeretet, a fenntartás édes gondjait, a türelmét és a gyöngé magzathoz való boldog alkalmazkodást. Szóval mindazokat az érzéseket, amelyek már *eddig is benne voltak a szülőkből*, de csak most jutottak bennük *öntudatra*. Kiváltja pedig belőlük a fejlődő gyengeséghez való folytonos és mégis változó alkalmazkodás, amely állandóan hozzásimul a fokozatos fejlődés igényeihez. Így az Istenatyából is *a teremtés ténye „váltotta ki”* az „új” isteni tulajdonságoknak az egész sorozatát: az irgalmasságot, a hosszútűrést, a bűnbocsánatot stb. Újból hangsúlyozzuk, hogy csak *„kiváltották”*, mert hiszen Isten *tökéletességénél fogva mindig Benne voltak*, tehát tulajdonképpen *nem „új”* tulajdonságok. Látjuk az *isteni alkalmazkodásnak* bölcs alakváltozásait, minden teremtményével szemben. Az *ő végtelen szeretete* minden teremtménye iránt más és más alakban mutatkozik. Hiszen ami az egyiknek éltető kegyelem, az a másiknak biztos pusztulás lehetne, ha ugyanaz az *isteni erő* nem alkalmazkodnék mindegyik teremtményének különleges természetéhez. —

Istenhez vezető út.

A legelső lépés az *Istenhez vezető úton* a teljes lelki csönd. Azután jön a föltétlen *önátadás*. Végre a legbensőbb szeretet vágyódásának a felébresztése az Istenben való egyesülés iránt. Csakis így telhetünk meg *isteni erővel*, teljes békességgel és kielégített boldogsággal. — A gyarló emberben *fokozatosan* fejlődik ki az *isteni* természet. Újra születik bennünk Krisztus, az Istenember! Ez a végcél, amelynek szűk ösvénye belenyúlik a végtelenbe. Ne higyük tehát, hogy mi ezt a célt *egy lendülettel könnyen* elérhetjük. A *menyországot* se adják ingyen! Ha ezt a drágagyöngyöt megszerezni akarjuk, bizony oda kell adnunk érte mindenünket! —

Isteni ösélet.

Hogy milyen lehetett a tökéletes *isteni élet a teremtés előtt*, ezt gyarló értelmünkkel még csak megközelíteni sem tudjuk, miután nincsen rá semmiféle analógiánk. Megérsünkben csakis annyit *sejthetünk*, hogy ez egy végtelenül tökéletes, örök *Változatlanság* lehetett; egy Önmagába élő és elrejtőző legbensőbb Érzéselet, amely csak befelé él, Önmagáért, önmagában, örök összhangban és boldogságban. A *Színerőrzés ösélete* tehát egy változatlan, örök mozdulatlanság lehetett: tökéletes összhang, minden törvények fölött álló szabadság, boldogság és jóság. —

Jehova.

Világközponttá lesz *Babylon*, ez a vak, brutális erő, amely a szabadságot fojtogató zsarnokságnak, erkölcsi züllésnek és rothadásnak fészke. A haladás vezércsillaga elhomályosul, piszkos köd borul a világra, hogy a földi nyomorral birkózó emberiség ne lássa, hogy gyenge mécsfény pislog a vak sötétségben, egy reszkető szikra a viharban. Ez a *Jehova vallása és a Messiás reménysége* a zsidó népben! —

Míg minden más vallásalapító az ő nemzetéhez szabja az ő vallási rendszerét, addig *Mózes* még a népét is csak a *vallásért* szervezi. Az erős, hatalmas és bosszúálló *Jehova* törvényeit hirdeti ki mennydörgés és villámlás között. Az *Adonáj* még nem Atya, hanem Úr és Király, aki kormányoz, sújt és

fölemel s így évezredekken keresztül csak egy vezércsillaga volt az emberi haladásnak: az *Egy Isten* hite, az *igazságos Jehova!* —

P a n t h e i z m u s .

Értelmi korlátoltságunknál fogva nehéz felfogni, hogyan; lehet a *végtelen Egységben olyan sokféle különbözőség?* Ezért sokan összezavarják a látható külső világot a láthatatlan *Istennel*. A Teremtőt a teremtet világgal. *Azt hiszik, hogy a világ-egyetem egysége maga az Isten.* Ezt a téves felfogást nevezzük *pantheizmusnak*, szószerint elemezve: *a nagy mindenség az Isten.* — Milyen téves és egyoldalú álláspont! —

A t h e i z m u s .

A halálos ágyon nincsen istentagadó ember. Még *Voltaire* is a végső pillanatokban így szólt: — *Az erős Szellem eltűnt, csak a hívő keresztény maradt hátra!* —

A pokol és kárhozat a torznak, a fonáknak és a tévelynek az alkotása, melyet az anyag bálványozol csikartak ki az *isteni* hosszútűrésből. *A kárhozat* gondolata és fogalma is csak egy elanyagiasodott szellemnek az értelmében keletkezhetett és alakulhatott ki a mai rémképeiben. Hogy az *Istent megtagad-hassák* az egészében, megtagadták őt előbb a részleteiben. Fokozatosan torzították el az *Istenezményt* úgyannyira, hogy az: ilyen rémes bálványképtől *tagadták* meg a legtokéletesebb tulajdonságait, hogy minden egyes tökély helyébe egy-egy tökéletlenséget állíthassanak be. Így lett Belőle az emberi tévelygésekben egy bosszúálló, haragos, gyűlölő, kegyetlen *Isten*; egy emberi indulatoktól átfűtött, tüzes rémbálvány, aki gyönyörűségét találja a gyengék kínzásában és a tehetetlenek eltiprásában; egy dühöngő isten, akit csak ajándékokkal lehet megengesztelni ... —

Ami nem létezik, azt nemcsak felfogni nem tudjuk, de még elképzelni sem. Joggal mondhatta Szent *Anselm*: *Ha az isten csakugyan nem léteznék*, hogyan tudnánk akkor az *Isten* fogalmát elképzelni? Kinek volt fogalma addig az elektromosságról, vagy a rádió-aktivitásról, amíg ezek nem léteztek? Valóban, az *atheizmus* nemcsak a vallással, hanem a józan értelemmel, sőt az emberi természettel is szöges ellentétben áll. —

Az újabb természettudomány alapvető nagyságai: *Kopernikus*, *Kepler* és *Newton* voltak. Az emberi tudás értelmi csúcspontjain állnak, mint vezércsillagok. Róluk mondja csillagásztársuk, *Mädler*: Vitatkozni lehetne, hogy melyikről nevezük el naprendszerünk mai elméletét. — De hogyha tőlük kérdeznék, bizonyára így felelnének: *Nem a mi rendszerünk ez, hanem a jó Istené!* Ezért az igazi természettudós nem is lehet *Istentagadó*.

Ha azt kérditek, miért boldogtalan ez a század, minden csodás haladása és emelkedése dacára, nem tudok más feleletet adni, mint azt, hogy a század sivársága durva kezekkel tépte ki a lelkekből az élet iránytűjét: a *hitet* és vele együtt az *Isten eszméjét*. S most az emberiség tépett vitorlákkal és megkötözött árboccal *bolyong iránytalanul a hitközömbösség tengerén* és lángbetűkkel vannak felírva homlokára a szent könyv szavai: „Nincs békéje és nyugalma az *istenteleneknek*.”

H a z u g i s t e n e k .

Minden öt-öt században katasztrófák zúdultak a világra és megtizedelték az emberiséget. Ilyenkor jött a próféta és a régi szemetet elsöpörte az *új eszmék* zúgó áramlatával. Kinyitotta a vakon tapogatózó emberiség szeméit, mint egykor *Mohamed* az ő fajtestvéreinek szeméit, amikor fából faragott idomtalan bálványképeiket bekente mézzel, S mikor a nyúlós, ragadós mézréteg nyüzsgött a férgektől és bogaraktól, amelyek bele- ragadtak, akkor rámutatott a *hazugságra*: íme! Ez volt a ti „*hazug*” *istenetek!* —

I s t e n s z o l g á l a t .

Nem azért küldött bennünket az Úr a földre, hogy az ő nevében *uraskodjunk* a teremtmények fölött, hanem hogy bennük is az *Istent szolgáljuk*. Alázatos engedelmességgel kövessük az ő szavát, amely munkára hív és Vele együtt dolgozunk az világösszhang helyreállításában, amelynek célja az egyetemes belső összeforrás, egy egységes *isteni* élet családi közösségében, ahol *egy Atyánk* van: az *Isten*, egy Urunk: *Krisztus*, mi pedig benne mindnyájan *testvérek* vagyunk! A nemzetek hazája egy égi világ! —

Jó és rossz.

A jó. — Jóság. — A jó kertész. — Az én jó harcom. — Anyagi jólét. — Közjólét. — Jótékonyág. — Jócselekedet. — A rossz. — A gonosz. — Jóvátétel.

A jó.

Nincsen olyan tény, vagy cselekedet, amelyben-a *jó és rossz* bizonyos arányban ne volnának összekeveredve. Az Istenen kívül még a legtökéletesebb *jóban* is van egy-egy árnyalata a rossznak. Viszont nincsen olyan *rossz*, amelyben nem találunk valami nyomait a *jónak* is. —

Mindenki *jobb* és értékesebb, mint aminőnek *látszik!* —

Az emberiséget *jóra* nevelni csak *jósággal* lehet; szeretetre pedig szeretettel. Bosszúállással, erőszakkal, büntetésekkel csak terrorizálni és fegyelmezni lehet, de nem javítani. Korbáccsal csak szolgálkat lehet nevelni; szeretettel szenteket. —

A *jó és rossz* valóban csak viszonylagos fogalmak. Relativitások. Minden attól függ, hogy valamit *testi* vagy *lelki* érdekek szempontjából fogunk-e föl? Vannak dojgok, amiket ha célnak tekintünk, *rosszak*; ellenben mint eszközök, lehetnek jók is. —

Minden törvény az isteni természetnek a kisugárzása, és a világegyetem élete az isteni természet mintájára alakult ki. Így lett alapjává az isteni természet nemcsak az erkölcsi törvényeknek, hanem minden egyéb *élettörvénynek*. *Jó* mindaz, ami benne van az isteni természetben. *Rossz* mindaz, ami nincsen benne, vagyis ami a *jónak* a tagadása. Ebből láthatjuk, hogy a *rossz* már nem élő valóság. Csupán negatívum. Egy megromlott gondolat. —

Ha az ember csak azért cselekszi a *jót*, hogy érette mások dicsérjék és magasztalják, akkor már a földön elérte a célját. Elnyerte, amit akart: *jó* tettéért a dicséretet. Amit hiúsággal tett, azzal dics vágy át ki is elégitette. Az ilyen ember nem veszi észre, hogy saját magát csalta meg. Igazi érték helyett hamis bankókkal fizettette ki magát. Úgy járt, mint *Ezsan*, aki

testi mohóságból egy tál lencséért eladta az elsőszülöttség jogával együtt az atyai örökséget. —

Minél jobb az ember, annál több jóságot tételez fel másokban is. —

Úgy a *jónak*, valamint a *rossznak* a képessége és készsége bennünk is csak a mi testi és lelki természetünkben merülhet fel, amelyek mint egyenlő ellenfelek, szemben állanak egymással *a kísértésben*? A döntés pillanatában nekünk kell szabadon határoznunk minden akciónk felett. Ebből azonban még nem következik, hogy *a rossz* bennünk valaha győzedelmeskedhetnék nélkülünk, mert hiszen csak tőlünk függ, hogy egy *döntő* elhatározással a *rosszat* az életünkől örökre kiküszöböljük! Egyedül tőlünk függ, hogy anyagtestünket egyszer és mindenkorra *lelki* uralom alá helyezzük. — De habár a *jóhoz* csatlakoztunk is, azért a *rossz* a mi életünkben *mint lehetőség* és képesség továbbra is fennmarad. Még akkor is, ha nem élünk vele. Fennmarad, mint *elméleti lehetőség*, amely azonban egyáltalán nem akadályozza meg az emberben a lelki élet szentségének kifejlődését. *Együtt élhet bennünk mind a kettő; — egy folytonos harcban és küzdelemben egymás mellett!* —

Jó s á g .

A *jó* mellett mindig ott áll a *rossz* is, mint a fény mellett az árnyék. A krisztusi irány a szelídség, a *jóság* és az erőszak teljes kizárása. —

Ha minden ember annyi *jót* tenne életében, mint amennyit tehetne anélkül, hogy magának ártson, nem volna egyetlen lény sem a világon boldogtalan. —

Figyeljétek csak meg az életet és rájöttök, hogy a *jószívű* emberek általában vallásosak. Ismétlem: *a jószívűek* s itt nem szabad összetéveszteni a valóságot a látszattal, a jóra való készséget az *érdek-jósággal*, mert *nem minden szív jó, amelyik jónak mutatkozik*. Van *képmutató jóság* is. Hányszor látunk egyes jócselekedeteket, amelyek nem a szív jóságából származnak, sokszor hiúságból, divatos áramlatokból, önérdékből és feltűnési vágyból; több benne a sportszerűség, mint a *jóság*. — *Igazán jót tenni csak szeretetből lehet* —

Bájos volt egy iskolás kisfiú, akit visszaeső hibái miatt egyszerc négy szemközt megfeddtem. A lelkére akartam hatni. Sírva fakadt és összetett kezekkel könyörgött: — Tessék meghinni, hogy én igazán nagyon, de nagyon szeretnék *jó lenni*, csak hogy nem tudok! — Magamhoz öletem és megcsókoltam ezt az *őszinte* kis lelket. Nem is tudta, hogy milyen mélységes igazságot mondott ki. —

Szív jóság nélkül semmiféle tudományos igazság sem boldogíthat. Még egy nagyeszű ember is csak aszerint lehet áldássá, vagy átokká a korára és környezetére, hogy értelmi tudását mire és miként használja fel. Saját önző céljaira-e, vagy pedig az önfeláldozás altruista készségével embertársainak a *javára*. —

Az Atyában és Fiúban élő összhangnak az eredménye a föltétlen *Jóság*. Már az emberben is láthatjuk, hogyha megtisztult érzésével teljes összhangban él, akkor a *jóság* az 5 természetévé lesz. Mi tehát a *jóság*? Egy önmagából kiinduló tevékenység, amely mindenkor kész a gyengébbhez alkalmazkodni és vele magát megosztani kívánja. Az abszolút Erőben a *jóságnak* ezen tulajdonsága lőn a *teremtés oka* —

A *jóság* a törvény királya, mert belőle eredt a törvény is. Ezért a *jóság* uralkodik a törvény fölött; kezében tartja az *igazságot* és bölcsen változtatja át *szépségre és szeretetre*.

Mint ahogy a balzsamos olaj is öntudatlanul árasztja magából a felüdítő frissességet és a fenséges illatot, úgy a tökéletes *jóságból* mindenkor szépség és szeretet fog kiáradni, mert ezek egymástól elválaszthatatlanok. —

Az isteni erő benne van minden valóságban. Az isteni eszmény azonban még nincs. Már pedig az Istennek nem az *Ő* ereje, vagyis testi tulajdonsága az eszményi, hanem az ő lelki tulajdonsága: a *tökéletes Jóság*. Az Isten, mint eszmény csakis abban van meg, aki az isteni *jóságot* már önmagában hordozza és visszatükrözi. Ezért, ha az *Ő* jóságában élünk, az egész világképünk tisztább vonalakban fog bennünk kialakulni; magasabb szempontokból nézünk mindent. —

Az értelmi tudásnál sokkal nagyobb kincs a *szív jósága*. Az Istennek nincs szüksége a mi bölcsességünkre. Az Úr Jézus sohasem mondotta azt: — Add nekem gyermekem, az eszedet. Mindig csak azt kérte: — Add nekem a szívedet! Hát tu-

dunk mi ennél többet adni? Akinek egyszer már a szívünket odaadtuk, annak a kezébe letettük az egész életünket. —

Az igazi *jóság* cselekvő *szereetre* törekszik, mert a szeretet *a jóság* fájának a virága. —

A jó kertész.

Mit szólnánk egy olyan *kertészhez*, aki a magot csak elülteti, de azzal a csemetével többé nem törődik? Féregtől nem tisztogatja, száraz ágait le nem nyesi, a vadtörzset be nem oltja, fagy ellen nem védi? Mit használ, hogy ő elültette a magot, de nem ápolja a csemetét? Az ilyen ültetés elpusztul és újra vadonc lesz belőle, amely jó gyümölcsöt nem terem és valóban megérdemli, hogy kivágattassék, és a tűzre vettesék. —

A z é n j ó h a r c o m.

Ha az Úr kegyelméből sikerülni fog néhány jóakarató lelket közelebb vezetnem az isteni Élet titkainak a megismertetéséhez, akkor bevégeztem a reám bízott feladatokat. *Jó harcot harcoltam* és a kiszabott versenyt szent *Pál* szerint én is befutottam: Ezért kész vagyok tovább is szenvedni és ha kell, boldogan meghalni. —

A n y a g i j ó l é t.

Az *anyagi jólét a lelkiszemek hályoga*. Lassanként elhomályosítja benső, tiszta látásunkat. Végül már csak az anyagot tudjuk körülöttünk észrevenni. Nem érdekel már csak az, amit érzékelhetünk, vagyis testi szemeinkkel láthatunk, vagy pedig ujjaink hegyével tapogathatunk. Lassanként aztán belemerülünk végkép az *anyagvonalba* és nem vesszük észre, hogyan süpped alattunk az ingovány, amelynek az iszapjába fokozatosan merülünk el: úrrá lesz felettünk a test, mi pedig rabszolgáivá süllyedtünk *az anyagnak*. —

K ö z j ó l é t.

A *közjólét* biztosított fenntartása par excellence állami feladat. A közbiztonság, a jogszolgáltatás, a közegészségügy, a közlekedés, a népoktatás, a tudomány és a művészet fejlesztés-

tése, amelyek mind az emberiség értelmi és erkölcsi színvonalát emelik, ép olyan szükséges *kulimértékek*, mint az élet fenntartására szolgáló más egyéb anyagi javak, mert *az állam nem öncél*, hanem eszköz, hogy polgárainak jólétét és boldogulását előmozdítsa. —

J ó t é k o n y s á g .

Mindennél nagyobb alamizsnát adunk az Úrnak, ha befogadjuk a társadalom kitaszítottjait, a szegényeket a szeretetünkbe. *Tolstoj* is azt mondja: Mikor egyszer a templomajtóban álló vak koldusnak alamizsnát akartam adni, nem találtam a zsebemben aprópénzt. Zavaromban kinyújtott kezét megszorítottam. Bocsáss meg testvér! Nincs nálam pénz! Láttam felszállani arcán a boldogságot: — Azt mondd: Testvér? Ennél nagyobb alamizsnát nekem nem adhattál volna. — Ne csak pénzt, hanem a *szíveteket* is adjátok oda azoknak, akik az *élei* nyomora keresztül gázolt. Menjetek *jót cselekedni* mint az Úr Jézus és keressétek fel a dohos pincelakások éhező nyomorultjait is, akiket a munkahiány taszított a végínségbe, a testi nyomorba és sokszor az erkölcsi elaljasodásba. —

Ne értsetek félre! Nem azért foglalkozom én annyit a *börtöntársaimmal*, hogy friss börtöntapasztalataimat mielőbb értékesíthessem; nem akarok én beteges szentimentalizmussal új rabsegélyező egyesületeket divatba hozni. Beismerem, hogy *vannak elhibázott jótékonykodások* is, amiket a francia „bien-*ilaisence deplassée*”-nak nevez, *helytelenül alkalmazott jótékonyiságnak*. Magam is helytelenítem azt az álkeresztény buzgalmat, mikor valaki anyai kötelességeit *saját gyermekeivel* szemben elhanyagolja azért, hogy a missziós egyesületekben szónoklatokat tartson *a szegény pogány gyermekek* megmentéséért. Charity begins at home! A szeretet munkáját otthon kezdjük el! Amazt szép dolog megtenni, de emezt nem szabad elhanyagolni. —

Sokszor zavarban vagyok, hogy mire kötelez bennünket embertársaink iránt a *cselekvő szeretet*. Nem érzem biztosan, hogy meddig kell elmennünk *a jótékonykodásban*, a szegények gyámolításában és az elhagyottak segélyezésében? Néha bizonyos nyugtalanság fog el; máskor közönyösen tudok elmenni egy-egy koldus előtt, aki ott kuporog az utcaszegleten. Sokszor észre sem veszem; máskor pedig világoosan látom és

mégse tud megindítani a nyomorúsága. — Mikor aztán magamhoz térek, szinte vádolom magamat, de már restellek visszafordulni. —

Az igazi nyomor nem szokott kiabálni és nem murgatja sebeit az utcaszögleteken. Inkább hallgatva ti ír és szenved. Ezért az *iparkoldusok* felkarolása és támogatása több kárt mint hasznot okoz és igazán nem érintheti a lelkiismeretet. —

Jó cselekedet.

Valahányszor *jót cselekszünk*, mi is érezzük, hogy egy benső megnyugvás édessége árad szét bennünk. Csendet és békességet hoz a szívünkbe, mint egykor a Noé bárkájába a puha szárnyú galamb is elhozta a zöldellő olaj faágat. —

A rossz.

Hiszem, hogy börtönöm elmélkedéseiben majd csak rájövök, hogy valamint az isteni Gondviselés is csak azért tűri a *rosszat*, hogy általa még nagyobb jót hozzon létre, úgy nekünk is az az állandó élethivatásunk, hogy a reánk mért látzólagos *rosszat*, amely csak a mi életpróbánk, még nagyobb próbára fordítsuk. —

A *rossz* nem teremt, csak rombol. Nem fejleszt, csak akadályoz. Az akadály pedig még sohasem győzedelmeskedett, csupán a jóért folyó küzdelemnek az eredményeit tudja értékesebbé tenni. —

A *gonosz* állandóan az ellenáramlat legalacsonyabb vonalrendszerében él. Követi az Igét a megváltás diadalútján, mint a fényt az árnyék. Félelmes szabadsággal járja a különböző életronalakat és mindenütt, mint ellensúly jelentkezik. Nyomon követi a magvető Krisztust, hogy a tiszta búza közé elhinthesse a konkolyát. Gáncsot vet, akadályoz s ahol az isteni jóság teremt, ő ott rombolni akar; minthogy *a rombolás* a teremtésnek, — *a megsemmisítés* a megváltásnak — *a megrontás* pedig a megszentelésnek a *gondolati ellentéte*. Szóval a rossz lehetősége! —

Mit tehet róla a kertész, hogyha a virágágakban a *gaz* is fölburjánzik? Csak azért lehet felelős, hogyha azt a fölburjánzó *gazit* csirájában ki nem gyomlálja, hanem közömbösen nézi és engedni gyökeret verni. —

Ha valaki velünk szemben erőszakos és durva, ne süllyedjünk le az ő alacsony színvonalára. *Azt a rosszat, amit másban elítélünk, ne tegyük a magunkévá is.* —

Emelkedjünk ki csak egy pillanatra a belénk nevelt előítéleteinkből és ne nézzünk le egy megsejtett igazságot azért, hogy az nekünk ma még szokatlan és új. Az isteni Élet nyomozásánál mindig az legyen a kiindulási pontunk, hogy az *Isteni Életvonal nem a mi életvonalunk*, az Ő gondolatai nem a mi gondolataink. *Rossz* tehát csak miránk nézve van, akik ezt a tökéletlenséget, amely mindig valamely jönnek a hiánya, az egyetemes összhangból kiszakítva vizsgáljuk. Pedig ez a hiány mindig csak egy alárendelt részlet a tökéletes egészből. Mi élhetünk csupán bűnben, ha véges életünkkel mindig a részletekben élünk és magunkat az egészből kiszakítva behelyezzük a káros részletekbe is. Az Isten azonban a végtelen *Egész* és ezért Ő csak *összhangban* él. —

Mindaz, ami *rossznak* látszik, vagy érzik a végtelenségben, nem önmagában létező *külön valóság*. A hideg is csak a hőnek a hiánya. A *rossz* is csak hiány, látszat. Minden *rossz* mögött egy nagy *jó* van előkészülében. Nincs az életnek olyan romlott, vagy romboló megnyilatkozása, amelynek bizonyos időn belül ki ne tűnnék a *jó* oldala és a benne rejlő értékes következménye. Ezért *minden rossz* egy nagyobb *jónak* az előmunkálata! —

A végtelenségben tulajdonképpen nincs is *rossz*, csak rosszul felfogott jóság. Ugyanis az egyetemes összhanggal szemben *a rossznak* is fontos szerepe van, mert a világtisztításnak szükséges eszköze. —

A *rossz* a léleknek az esztergapadja, amely gyötör és kínoz, de tisztulni segít. —

Ha nem volna *rossz*, nem lehetne erkölcsi beszámítás sem, miután az erkölcsi mérlegben *a rossz* az egyik serpenyő. *De a rossz csak akkor lesz rossz, amikor vele visszaélnek.* —

A g o n o s z .

A gonosznak minden szándéka, sugalma, csak megragad, forgat, száguld a megnyert lényel, de megtartani nem tudja. Csakhamar elhagyja, mert hiszen alapja önmagának sincs.

Alap, amelyen valóságos életet építeni és fenntartani lehet, egyedül csak az Úr Jézus. Ez az oka, hogy a *gonosz* tökéletes egyedüliségében állandó sikertelenségben úzi, hajtja a lelket, és alig hogy közülük elfogott egyet, máris kénytelen ellökni magától, miután maradása és nyugalma neki sincs. —

Ha a földön győz a *gonoszság*, az mindig azt jelenti, hogy gyenge a *jóság*, a rosszak vannak túlsúlyban a jók felett. Ne az Istent okozzuk tehát érte, Aki nekünk szabad akaratot adott, hanem az embert, aki az Istentől adott szabadságával visszaél. —

A *gonosz* csak akkor tud hozzánk férközni, ha nyitva hagyjuk számára az ajtót. —

Mindnyájan ettünk már a *jó és gonosz* tudás fájáról, de anélkül nem is lehetne tiszta ítéletünk a jóról és a rosszról. Ezért az Isten főséges tervében még a *gonosz* is csak egy szükséges feladatot teljesít. Az egyetemes összhangnak ép olyan kiegészítő része, mint egy zenekarban a kontrabassz. Ellenáramlat nélkül nem volna erkölcsi polaritás se, amely nekünk is megadja a választási szabadságot a két szembenálló irány között. Csakis így emelkedhetünk ki saját erőfeszítésünkkel a közömbös pontból, — ahol máskülönben soha se ébredhettünk volna egyéni képességeink öntudatára. —

A *gonoszok* azért gyűlölik az igazságot, mert érzik, hogy az nekik árt. —

Értsük meg jól! A *gonosz* mi érettünk van, édes, küzdő és szenvedő Testvéreim! Öntudatos, szabad akaratú *egyéniségek* csak általa lehetünk. Találjuk meg tehát még a *gonosz* alakjában is a legbensőbb lényezet, amely az Úr erejéből veszi erejét. Istenben él ő is, mert Istenen kívül semmi sem létezhetik. Belőle való és *értünk* van benne. Imádnunk kell tehát azt a jóságos Mindenhatót, Aki nemcsak Emberré lett teremtményeinek a megváltásáért, hanem erőmozgásának egy részét átengedte az ellenáramlat céljaira is, hogy nekünk egészen nagylélet adhasson! —

A bukást inkább az ember akarja, mert hiszen mindig ő végzi be. Emellett bizonyít az is, hogy az elbukott lelket a *gonosz* rögtön elhagyja, ahelyett, hogy bukásában elégtételt, vagy gyönyörűséget találna. Nem igaz, hogy öröme van benne. *A gonosz küzdelmei, harcot akar, de nem bukást. A küzde-*

lemben mindig ott van. A bukásban soha, így kell a gonoszban az igazságnak megfelelően meglátni a megváltásnak bár a legalantasabb, de nélkülözhetetlen eszközét és munkását Ha ilyen tiszta tudattal vesszük fel a harcot vele, már is győzedelmeskedtünk felette és így ő is közelebb jutott a végcéljához, a világ megtisztulásához. Ezután már csak az ő tisztulása következhetik. Ők is várják az ő felszabadulásukat az Isten fiainak a megdicsőülése után. Ezért *nem öröm a gonosznak győzni!* —

J ó v á t é t e l .

Földi szenvedéseinknek egyetlen oka önmagunkban rejlik; a mi hibáinkban és lelki elanyagiasodásunkban. Egy megelőző élet adósságait *jóvá kell tennünk és meg kell fizetnünk. az utolsó fillérig.* Elvesztett boldogságunkat pedig csakis akkor 'szerezhethetjük vissza, ha az anyag békóiból már kiszabadultunk. Erre két utunk van. Az egyik az anyagtestnek a letevése, amit halálnak nevezünk. A másik pedig az anyagtest érzékeiből való kibontakozásunk, amikor koncentrált lelkierőnkkel már az extatikus elragadtatásnak a vonalába tudunk fölemelkedni. Ilyenkor nem érezzük többé a test súlyát és az anyag visszahatását a lélekre. —

K e g y e l e m .

Kegyelem. — Kegyelmi áramlat. — Irgalom. — Irgalmasság. —

Gondviselés.

K e g y e l e m .

Ha elgondolkozom azon, hogy az Úr mennyi *kegyelemmel* halmozott el, mikor bennem összetörte a régi tökéletlen, gyarló embert, hogy a sárból egy újat teremtsen, akkor józan eszemmel is rájövök, hogy ezt nem az *én* kedvemért tette. Ennyi *kegyelmet* rendszerint csak azoknak szokott adni, akiket *mások javára* felhasználni akar. —

Ha egy tudóst hallgatunk, elég a jóakarató figyelem, hogy megérthessük. Az *isteni dolgok* megértéséhez azonban több kell: *kegyelem!* —

Mihelyt tisztaságunkat küzdelmeink eredményének, vagyis *érdemnek* tekintjük, — máris tisztátalanok vagyunk. Csak akkor járunk a helyes úton, ha már belátjuk, hogy a tisztaság *Istennek az ajándéka*, amely *kegyelem* nélkül soha eredményeket a *magunk* erejével el nem érhattünk volna. —

Milyen boldogság nyugodtan bevárni az eredményeket és élesen megfigyelni, hogyan alakul ki a legszomorúbb helyzetből a legkívánatosabb, ha csüggedés és zúgolódás nélkül tudjuk bevárni a *Gondviselés* döntését. Az *Ő* útjai nem a mi útjaink! Az *ő* előrelátása megszegyeníti a mi bölcsességünket! Amit összekuszált csomónak látunk és emberi módon hiába keresünk rá megoldást, azt az Isten egy lehelettel rendbehozza és legömbölyíti ja. Csak akkor látjuk be, hogy az egyedüli jó út az volt, amelyre a fájdalom ostorával kergettek bennünket. Keserű tűzcseppeket itattak velünk, de ez volt az egyetlen hatályos orvosság. Hányszor ad az ember utólag hálát az Istennek, hogy nem úgy történt, ahogy mi akartuk. Sokszor rájövünk, hogy a meg nem hallgatott imádságokban is rejlik az Isten nagy *kegyelme*; sokszor talán éppen a *legnagyobb!* —

Visszaél hatalmával, aki bosszút áll azon, aki magát már megadta. *Megszánni* kell azokat, kik meghódnak. Nem az igazak, hanem a bűnösök hirdették a *kegyelem* dicső hírét. —

Kopár, kietlen pusztaság az, amelynek útjait taposom; száraz lelkem *kegyelmed* üdítő cseppjeit szomjúhozza, én Istenem, mint a tikkadt föld a nyári reggel harmatát. —

A krisztusi *megváltásnak* az volt a legfőbb isteni célja, hogy a bukott világot, amely a saját erejével az anyagvonalból már többé kiemelkedni nem tudott, újjászülje a *kegyelem által*. Ezért az Úr Jézus óta a karma törvénye nem kegyetlen megtorlás többé, amely szemét-szemért, fogat-fogért, élet-életért követel. Enyhíti és módosítja ezt a *kegyelemnek* melege és világossága, amely Krisztus emberi megtestesülésében sugar ázott le a földre. Az Isten Elsőszülöttje, az Ige öltött magára gyarló emberi testet és alászállt ebbe a szegény, elbukott világba, hogy életet vigyen a halálba és szeretetet a könyörtelen igazság törvényébe. —

Nem tudok mai értelmemmel elképzelni egy új teremtést és egy új világot, amely már az örök szépség jegyében lesz teremtve, a *pokol* örök gyötrelmének és undokságainak a

szomszédságában. Megnyugtató gondolat, hogy Istennél nem kegyetlen és kiengesztelhetetlen harag és gyűlölet vár a megtévedt tékozló fiúra, hanem irgalom és bűnbocsájto kegyelem is. A megtorlás helyett az isteni végcél: *a javítás*. —

A lélek annyira el tud merülni még a bűn teljességében is, hogy egészen megromolhatik. Elpusztíthatja, megsemmisítheti önmagát anélkül, hogy valóban is megsemmisülne, mert romjain ismét felépül az ő elpusztíthatatlan valósága, az isteni irgalom és *kegyelem* révén. Az élet nem érdem szerint, vagyis igazság szerint adatik, hanem *kegyelemből*, ajándékképpen! Ahol túláradt a bűn, ott még túláradóbbá lesz a *kegyelem* és megváltás irgalmassága folytán könnyeink, szenvedéseink véres verejtékezéséből fogunk egykor új életre szülni. Az újrászületések sorozatán keresztül küzdelmes szenvedéseinkből megtisztulva fog majd egykor kilépni az Isten képére teremtett halhatatlan lélek. —

A *kegyelmi* reáhatások még a követ is fölemelhetik egy magasabb vonal törvényébe. Az Istennek bálványozó szeretete minden létező valósággal szemben az, hogy minél hidegebb és keményebb ez a valóság, *annál gyengébb és melegebb* érzést vált ki az Istenből. —

Tévedés az Isten *kegyelmében* való kétségbeesés és tévedés az Isten *kegyelmében* való vakmerő bizakodás. —

K e g y e l m i á r a m l a t .

Még az Úr Krisztusnak is alkalmazkodnia kellett hallgatóihoz és a tiszta égi igazságokat titkos szimbólumokba rejtve tudta csak megéreztetni velük; pedig azok az ő apostolai voltak, akik a legmagasabb inkarnációkból származtak. Nekünk embereknek csak emberi nyelven lehet beszélni. Egy tökéletes lélek már csak csodás és kivételes úton kapcsolódhatik velünk, mert aki tökéletes, az már nem is különvált egyén többé és bennünk már nem mint egyén, hanem mint „*kegyelmi áramlat*” működik. —

I r g a l o m .

Themistoklest, a szalamiszi győzöt diadal jelvényei nem tudták megmenteni az ostracizmus dicsőségétől. Mikor így futva menekült, ellenségének, a király házába lépett. Karjaira

vette gyermekét s midőn belépett az atya, így szólítja meg: Király, ha a te jóságod és az én balsorsom nem tudja meglágyítani *szívedet*, kegyelmezz meg nekem e gyermek nevében. — *Isten előtt* nekünk is van ilyen pártfogónk: a *kereszt, az ő szent Fia*. Ez a vér kiált helyettünk *irgalomért*. Ezt a vért szórhatjuk engesztelő áldozatul az ég felé! Atyám, gyarló bűnös, elbukott ember vagyok, méltatlan az *irgalmadra*. De íme, itt van a Te isteni Fiad, az Ő tekintete esdekel helyettem, Hozzád. Az a tekintet, amely még a latort is megindítja; keresztje, töviskoronája, vére, haldoklása kiált érettem Hozzád. Nem állhatsz ellen. Nem fogod ezen imádandó arctól elfordítani *irgalmas* tekintetedet. *Respice in faciem Christi Tui*. Tekints Krisztusod arcába — hiszen Ő ígérte meg: *Ha kértek valamit Atyántól az Én nevében, megadja nektek.* —

Egy bűnbánó szó csak *önmagához kemény; máshoz lágy és irgalmas.* —

Az *isteni Szeretet* valóban mindig a gyarlót és megvetettél öleli magához a legnagyobb erővel. Az elveszett bárányt, az elbukottat. És minél tökéletlenebb és visszataszítóbb a gyengeség, annál nagyobb bensőséggel hat rá. Átkarolja, *irgalmasságának* palástjával beborítja. Melengeti, puhítja, megindítja, megváltja. —

Az isteni jóság tökélye a *türelemben* érte el a tetőfokát. Mert amíg a *jó* fenntartásában az Isten csak *igazságos*, addig *a rossznak* a megtűrésében lesz végtelen *irgalmassá*. —

Az Isten jelenléte talán legbámulatosabb a bukásban. Ezt minden nap láthatjuk és tapasztalhatjuk, hogyha elfogulatlanul szemléljük és figyelemmel kísérjük az élet mozzanatait. Bámuljuk az elbukottat a mélységben és nem értjük meg, hogy miért nem vész el? Mi tartja meg? A törvény? Dehogy! — *Az irgalom és a szeretet!* —

Egy *irgalmas* nénéről olvastam egykor, hogy adományokat gyűjtött az éhező lelencek részére. Egyszer egy durva, ittas ember szobájába nyitott be, aki a könyörgő szüzet arculütötte. S tudjátok, mit válaszolt az irgalmas nővér? — *Hát ez az enyém, uram, — de most adjon legalább valamit a szegényeinek is!* —

I r g a l m a s s á g .

Ne mondd, hogy a gyarló embernek oly nehéz szeretni a láthatatlan Istent! E szeretetnek van egy könnyű módja, amelyet mindenki megközelíthet. Ő az igazság, szeresd tehát az igazságot. Ő a jóság, a tisztaság, az *irgalmasság*; szeressük azért az *irgalmasságot* Ő volt a szenvedő, a meggyötört ember; szeressük azért a szenvedőket és a nyomorultakat. Mi nem ölelhetjük át az Üdvözítő térdeit; nem áztathatjuk kezét és lábát könnyeinkkel; nem érinthetjük sebeit; dé megtehetjük *ezt* szenvedő felebarátunkkal! És ha megtesszük, Istennel tesszünk *irgalmasságot* —

Ne tedd azt másnak, amit nem akarsz magadnak — ez a *szeretet* Tedd azt másnak, amit magadnak akarsz, — ez az *irgalmasság*. —

Keresztény ember, ha egy hervadt ajakra mosolyt idézhetsz elő, talán magad sem tudod, minő *irgalmas* voltál! —

Még ha nincs miből, akkor is alamizsnáskodhatsz. Az Isten a szívet nézi és Krisztus is többre becsülte az özvegy asszonynak a garasát, mint a kérkedő gazdagnak dús ajándékát. Még a legszegényebb ember is gyakorolhat *irgalmasságot*, azt az erényt, amely sokkal boldogabbá teszi azt, aki jó szívvvel ad, mint aki elfogad. Még a koldus is tehet kis szolgálatokat szenvedő embertársának. És ha mást nem tudsz adni, legalább vigasztald. Egy fölszárított könnycsepp gyakran fölér a legnagyobb alamizsnával. —

Értelem és a törvény szempontjából az *irgalmasságnak* semmi kimutatható, vagy megmagyarázható oka nincsen. Sőt, mivel a törvény a maga teljességében mindenkor az *igazságot* is jelenti, tehát az egyetemes törvények szempontjából ezen kegyelmi ténynek létjoga és célja sincsen. Az egyetemes törvény célja az igazság betöltése. Már pedig az *irgalmasság* tényei kilépnek az igazság vonalából és átlépnek a *szeretet* legmagasabb vonalába. *A megváltás sem az igazságnak, hanem az irgalmasságnak a műve.* —

Feltétlenül hiszem, hogy meg kell fizetni tartozásainkat az utolsó fillérig. Ezt követeli az isteni igazság törvénye. De nem többet! Ezért a büntetés sem lehet könyörtelen és gyarlóságunkkal többé már arányban nem álló örökös kínzás és

gyötrelem. Lehetetlen, hogy az Isten szívének végtelen jósága és szerfölött nagy *irgalmassága* módot és alkalmat ne nyújtana reá, hogy az igazságos büntetés mellett ne érvényesülhetne egyidejűleg az Ő végtelen *irgalmassága* is. Melyik Atya az, aki szerencsétlenül elbukott gyermekét újra fel ne emelné, ha az csak tőle függ? Kétségtelen, hogy a szeretet is büntethet, de ezt mindig csak javító szándékkal teheti. Miért tagadnánk meg az atyai szeretetnek ezt a tökéletességét az Istentől? —

A szeretet és a bűn azért állanak közvetlenül egymás mellett, mert hiszen a bűnért van tulajdonképpen a szeretet is. Jól tudjuk, hogy a szeretetnek a teljessége az *irgalmasság*. Már pedig a gyarló teremtmények bukása nélkül az *irgalmasság* az isteni tökéletek között meg nem nyilatkozhatott volna. —

A végtelenségben sem lehet hézag és pusztaság és egy Istentől elkülönített rend még gondolatilag sem képzelhető el. Hogyan lehetne végtelen a szeretetben az, aki magát abban ki nem meríthetné? Istenből is a bűn, az Ő gyenge teremtményeinek a bukása váltotta ki a legtökéletesebb szeretetet. Ekkor lett benne a szeretet *irgalmassá*. —

Szent Pál szerint tartozunk mi erősebbek a gyengébbek terheit is hordozni. Csak így tölthetjük be Krisztus megváltásának reánk eső részét. Aki tehát érzi, hogy már célhoz ért, annak kötelessége gyengébb testvéreit is odavezetni. Tanítani a tudatlanokat. Irányítani a tévelygőket. Fölmelegíteni a fagyos szíveket és letörölni a szenvedők könnyeit. Nem kell hozzá más, mint egy kis türelem, önmegtagadás és szeretet. Ez a gyökere a krisztusi *irgalmasságnak*. Már pedig, oly boldogok leszünk ott fenn, amilyen *irgalmasságok* voltunk itt lenni. —

Az igazság az Istennél együtt érvényesül az *irgalmassággal*. És ez a különbség a hindu és a keresztény erkölcsstan között. Az elsőben a *karma* kegyetlen végzetszerűsége érvényesül; a krisztusi megtisztulásban pedig az *irgalmasság* enyhíti a kiegyenlítő elégtétel szigorúságát. —

Gondviselés.

A *Gondviselés* kitűzi a határt: „Ember, eddig fogsz menni!” —

Mosolyogva hallgattam egy öreg papnak a prédikációját, amelyben azt fejtegette, hogy a *Gondviselés* mindent az emberiség javára rendezett. Oda helyezi a dolgokat, ahová valók. Így pl. az egész föld az ember céljaira van a legnagyobb bölcsességgel berendezve. Hát nem különös kegyelem az Istentől — kérdé naivan — hogy mindenütt, ahol egy-egy város van, rendesen egy nagyobb folyót találunk. És ezek mind a tenger felé sietnek! — Ez nagyon hasonlít ahhoz a másik okoskodáshoz, amely csodálatosnak tekinti, hogy a folyók mind a hidak alatt folynak el! —

Képmutatók.

Képmutatók. — Farizeusok. — Alattomoság.

K é p m u t a t ó k .

Csak a képmutató lelkek élnek állandó hazugságokban, amelyekkel takargatják igazi érzéseiket, gondolataikat és cselekvéseiket. Elrejtőznek a tiszta megítélés tekintete elől és úgy tesznek, mint a repülőgépek, amelyek saját magukból kieresztett füstfelhőkbe burkolóznak. —

Hányszor megmosolyogtam azt a kis fűrgé, aranyzománcos lábú bogarat, amely a tenyeremben megmerevedik és mozdulatlanságával akarja velem elhithetni, hogy ő már meghalt! Milyen óvatosan kezd tapogatózni, hogy vajjon szabad-e már az útja? Csak akkor próbál erőszakosan menekülni, mikor látja, hogy nem tudott becsapni. Van-e nagyobb képmutató a világon? *Színlel és hazudik*, hogy megmenthesse nyomorult kis életét. Mert minek azt megölni, aki már úgys meghalt?! De amíg ezt a *ravaszkodást* nála az életöszton természetes megnyilatkozásának tekintjük, amellyel a gyenge védi magát az erőssel szemben, addig az embernél az ilyenű védekezést már *erkölcsi minőségnek* tartjuk, nem pedig reá-kényszerített önvédelemnek. —

Mikor ifjúságunk pezsgő életvágásával útnak indultunk, vitt bennünket a vér, az ösztön, mert ezeken kellett győzedelmeskednünk, hogy kifejlődhessék bennünk a tiszta: *az isteni*. Ritka ember az, aki e fényben fürdő hegytetőt még meg nem

mászta. Bizony én is jártam ott, mint minden más bolygó zarándoktársam. Jártam ott; de lejöttem! Nyíltan bevallom, mert utálok a *képmutatást* Számtalan hibáim és gyengeségeim között ezt az egyet senki sem vetheti a szememre. Nem leszünk jobbak azzal, hogyha dicsérnek bennünket; de rosszabbak se, hogyha gyaláznak. —

Mennyi üres szó és hazug fecsegés az a *szeretet*, amely ma az emberek ajakán él és álérzelmek alakjában fitogtatja magát. Az ilyen kenetteljes *képmutatásra* mondja találóan a francia: Il fait le bon apôtre! A jó apostolt adja. Minden szavukban a szeretet csöpög, de a szívük üres, száraz homok, amelyben az élő és cselekvő szeretetnek egyetlen magja sem tud gyökeret verni. Igazán befestett koporsók. Csak kívülről cifrák, belül pedig oszlás és rothadás van. —

F a r i z e u s o k .

Minden rothadó korszakban két világnézet áll szemben egymással: az új eszme, amely virágzásra bontakozik és az elhervadt régi. Az egyikben igazság, tehát életerő duzzad, — a másikban csak hazugság és képmutatás sorvadozik. Ezt a külső látszatot akarja az új igazságokkal szemben erőszakkal is fenntartani mindenkor a *farizeizmus*. —

A l a t t o m o s s á g .

A csalán *alattomos képmutató*. Boldog, ha becsaphatja az embert. Nagy gyönyörűséget talál a saját ravaszkodásában. sipkés, zöld leveleivel magához csalogatja az embert, hogy megszimogassa, s mikor kinyújtjuk rá a kezünket, akkor *alattomos* módon belénk harap. Kezünkbe tört, láthatatlan éles kis tüskéivel pedig mar és pirosra éget egyszerre. Ezért a szelíd kerti virágok nem is barátkoznak vele. Nem tűrik meg maguk között s ezért a csalán rendszeren az árkok és a szemétdombok árnyékában tanyáz. Elbújik a Nap szeme elől, mert tudja, hogy a Nap szeme keresztül világít a virágok lelkén. Mindent lát, mint a jó Isten szeme a mi lelkünkben. —

Kiegyenlítés.

Kiegyenlítés. — Kiengesztelődés. — Karma. — Karma és szabad-
akarát. — Karma és kegyelem. — A karma törvénye. — Rendel-
tetés. — Végzetszerűség és véletlen.

Kiegyenlítés.

Minden egyes életszak egy-egy megelőző életnek a tartalma szerint alakul ki a számunkra. Készen vár reánk, mint az újszülöttre a bölcső. Ahogy vetettük az ágyunkat, úgy fogunk aludni benne. Nem kell tehát sutba vágni a büntető kódexet, mert a reánk kimért földi büntetések se mások, mint sorozatos életeinek érettségi fokozatainak igazságos *kiegyenlítése*. *Aki miben vétkezett, abban kell bűnhődnie*, mert az írás szerint meg kell fizetni tartozásainkat az utolsó fillérig. — íme, ez a végzet gyökere! —

Hát hogyha nincs egy elérhető végcél és nincs egy *igazságos kiegyenlítés*, akkor hogyan tudnék én most ilyen lelki nyugalommal menni a *börtönöm* felé?... —

Jézus példabeszédekben szólott rendszerint a néphez, hogy isteni tanait jobban felfoghassák. Ily példabeszédben tárta fel a menyország titkait is, midőn elbeszélte a gonoszszívű dúsgazdag büntetését, és a *szegény Lázár* jutalmát. Lázár koldult a bársonyba, bíborba öltözködött dúsgazdag küszöbén, aki a lakomájának még a morzsalékát sem adta oda neki, csak az ebek könyörültek a kolduson, nyalogatván a sebeit. Mikor pedig meghaltak, mindkettőre jött az igazságos *kiegyenlítés*: Lázár a *menybe* jutott, a dúsgazdag a *pokolra* taszított. Midőn itt kínjai között fölemelte szemeit, meglátta a koldus Lázárt Ábrahám kebelén. Ekkor könyörgött, hogy ujjahegyét vízbe mártva, enyhítse gyötrő, kínos szomjúságát. De *Ábrahám* azt monda: Te már életedben elvetted a sok jót, Lázár pedig a sok rosszat. Ez a *kiegyenlítés*. Ekkor könyörgött, hogy küldje el Lázárt rokonaihoz, nehogy ők is e kínnak helyére jussanak. Ábrahám erre így szólt: Ha a prófétákat nem hallgatják, nem hinnének még annak sem, ha valaki a holtak közül feltámadna!

Meg kell fizetnünk minden hibás gondolatunkért és cselekedetünkért. Csakis a szigorú isteni igazság betelése után

lehet szó az Isten végtelen *irgalmasságáról*, amelyben hiszek és remélek. De *előbb jön a kiegyenlítődé és csak ezután az irgalom*. Hiszem, hogy az isteni kegyelem a rosszat is jóra változtatja. —

A nehézségek egész sorozata merül fel, mihelyt az élet egyenlőtlenségét és szembeszökő igazságtalanságait az *újra-születés kiegyenlítése* nélkül *akarjuk magyarázgatni*. Mikor olvassuk, hogy Indiának és Kínának belső tartományaiiban kitört egy-egy éhínség, vagy járvány, amelyben ezrével pusztulnak el nemcsak felnőttek, hanem az ártatlan kisdedek is, tanácstalanul töprengünk, hogy *vájjon miért?...* Szintén ilyen megoldhatatlan, mikor az erőszaknak, az igazságtalanságnak kegyetlenségeit látjuk a világon győzedelmeskedni. Szinte önkéntelenül tör ki az emberből: — *Vájjon miért engedi meg mindezt az igazságos isten?!...* Hányszor látjuk lepökdösve, megostorozva és pellengerhez kikötve az igaz embert? A gonosz pedig fényben, hatalomban, jólétben pávaskodik és lelegeli az élet összes gyönyörűségeit. *Miért szenved a jó? Miért ül diadalt a gonosz?...* Ezek a kérdések sok embert megzavarnak. *Vájjon miért?! — Mert az „egyszeri születés tana mellett megfejtethetlenné. Ellenben ha tudjuk, hogy minden csak megelőző okoknak a következménye s hogy a kiegyenlítő isteni igazságszolgáltatás mindenestre bekövetkezik vagy ebben, vagy a következő életszakban, akkor megtaláljuk a kibékítő erkölcsi megnyugvást is. —*

Jártam 1930-ban Berek sur Merben, a *görvélykóros gyermekek azilumában*. Micsoda szájalommal néztem ezeket az elnyomorodott kis emberroncsokat, akik szenvedésre teremtettek és kínokra születtek. Szinte megrendült bennem a hit és mintegy megzavarodva tettem fel magamban a kérdést: *Istenem, hát miért van mindez?* Hiszen ezek a szegény kínlódó kisgyermekek is a Te kezdednek az alkotásai! — Ekkor tört fel lelkem mélységéből a legelső világosság. Nem lehet, hogy a jóságos Isten, aki mindnyájunknak *egyformán szerető Atyja*, ilyen szerencsétlenné teremtené egyik vagy másik magzatát. Mi csak gyarló emberek vagyunk és mégis hol az a szülő, aki önkéntes elhatározásával nyomorékot vagy torzalakot csinálna-e saját gyermekéből? Ha pedig ezeket az *ártatlan kisdedeket csakugyan önhibájukon kívül* teremtette volna az Isten ilyen torznak és nyomoréknak, akkor az én gyarló értelmem sehogy se tudná összeegyeztetni ezt az *Ő végtelen*

igazságosságával Még kevésbé az *Ő* atyai szeretetével Hiszen még a földi szülőknek sincs joga, hogy akár szeszélyből, akár előszeretetből egyik-másik gyermeküket elhalmozzák minden jóval és áldással, a többit pedig kegyetlenül beletaszítsák a testi és lelki nyomorúságokba, vagy az előrelátható elaljasodásba. Hogyan tételezhetnénk föl tehát ilyen kegyetlenséget a mi szerető *Isten-Atyánkról?! A végtelen Jóságról?! Ilyen mélyreható megkülönböztetésnek mégis csak kell valamely elrejtett okának lenni?...* Hiszen a kereszténységnek is alap-tana, hogy „az Isten senkit sem teremt a rosszra és a szenvedésre”. — A moralisták szerint „Senki se lehet természeténél fogva rossz!” *Nemo ex natura sua est malus.* Az Isten mindent jónak és tökéletesnek teremtett. Rosszá csak a szabad akaratunk visszaélésével lehetünk. De hogyha a nyomoréknak született gyermek *most került ki frissen az Isten Kezeiből,* hogyan és mikor bukott el? Miért kell ok nélkül éppen ő neki fenéig ürítenie a szenvedések poharát?... Azért, mert született? — Senkinek sincs joga valakit ok nélkül szenvedésekre teremteni. *Jól értsük meg!* Még az Istennek sincs, mert különben nem lehetne végtelen *Jóság és abszolút Igazság!* Ha egy lélek nyomorék-testben szerencsétlennek születik anélkül, hogy erre valaha okot szolgáltatott volna, bizonyára *nem ő maga választotta* ki irtózatossá magát, amely elől ki nem térhet. *Viselni kell azért, mert rá-mérték.* *De vájjon miért?! miért?!...* E kérdésre mindig csak azt a megszokott és szinte unalomig ismételt választ hallom: — Ki vagy te ember, aki feleselgetni mersz az Úrral? — *Ki vagyok?* Hát kérem, *én is csak az ő gyermeke vagyok* és ezen a címen talán mégis van némi beleszólásom a családi ügyekbe. Nem értem, miért ne kérdezhetném meg *fiúi bizalommal az én édes jó Atyámtól,* hogy egyik vagy másik testvérem miért született ilyen szánalomraméltó nyomorultnak, hogyha ez *csak Ő tőle függött?! —* Mikor gyermekkoromban a dadám mesélte, hogy a Mikulás a legdrágább ajándékait a *jó gyermekeknek* osztja ki a kosarából, *a rosszaknak pedig* csak seprűt, virgácsot és láncot fog hozni, hát én ezt a dolgot akkor szentül *elhittem.* Rendben lévőnek találtam, mert megértettem az erkölcsi igazságát: aki jó, jót érdemel, a rossz pedig rászolgált a rosszra. *De hogy az Isten miért osztogatja ki a kosarából az ő frissen teremtett újszülöttjei között akik még eddig sem jók, sem rosszak nem lehetnek, olyan egyenlőtlenül az Ő kincseit és az ő büntetéseit, —*

ezt még ma sem tudom megérteni. Az se megfejtés, hogy ez az *eredeti bűnnek* az átkos következménye. Ez sem lehet kielégítő, mert hiszen az ilyen átöröklésnek akkor *egyformán* kellene terhelni *mindnyájunkat*. Nem lehetnének tehát olyan szembeszökő különbségek az egyes életformákban. — *Egyetlen kulcsa e titoknak az én megérzésem szerint az újraszületés, amely egy előző élet következményeinek tekinti mindazt a jót és rosszat, amelyet egy újabb élet folyamában levezekelnünk és s jóvátennünk kell.* Senki sem állíthatja az isteni jószág megsértése nélkül, hogy Ő „kétféle minőségű lelkeket teremtené”. *Jókat és rosszakat.* Ezt nemcsak elismeri minden teológus, hanem hangsúlyozza is, hogy: — Az ember rosszát saját magától lesz, mert hiszen *az Isten Országa mindenki előtt egyformán nyitva áll.* —

Kiengesztelődés.

Börtönöm legszebb virágjának tartom én is azt a benső összhangot, amelyet a mindent kiegyenlítő kiengesztelődés békéjével viszek ki magammal. Ismét egy lépéssel közeledhetem az Úr keresztjéhez. Mert hogyha ezt a helyet a gyűlölet keserűségével hagynám el, magammal vinném a mérget, amely saját életemet is megmérgezné. —

Karma.

Minden erőszakoskodás, sérelem és jogtalanság, amit mással szemben elkövetünk, magában hordozza a mi jövő életünk sorsunkat. A hinduk ezt *karmának* nevezik, szent Pál és szent Ágoston pedig *predesztinációnak*. *Magunkban hordozzuk végzetünket,* mert minden egyes élettartamot *egy előző élet* cselekedetei determinálnak. Nincs egy gondolatunk, szavunk vagy cselekedetünk, amely magában ne hordozná a *következményeit*. Erkölcsi mérlegünknek kiegyensúlyozottsága nélkül egy lépcsőfokot se emelkedhetünk. —

Az ember az élet különböző formáiba nem véletlenül születik bele, hanem a *karma* törvényénél fogva. Aki mit vetett, azt fogja aratni. A szenvedések tehát *egy előző életnek az igazságos kiegyenlítődései.* Ami rosszat tudva és akarva cselekedtem valaha embertársaimmal, *ugyanazt fogják velem is egykor cselekedni.* Az ok szüli az okozatot, a bűn a büntetést. Ne

hagyjuk, hogy egy egyszerű gyónással mindent jóvá teszünk és röpdülünk halálos ágyunkról egyenesen a menyországba. *Csak a bűnt bocsátja meg az Isten, de nem engedi el az elégtételt: a jóvátévő bűnhődést!* —

Egy balatoni halásztól hallottam gyermekkoromban, hogy ezen a tavon kétféle hullámverés, van. Az egyik, amelyet a *szélvihar* ver fel; a másik a *mélységekből* feltörő háborgás, amely ismeretlen mélységekből ered. Az életben is úgy vagyunk, csak hogy nem mindnyájan tudjuk az utóbbit elérni. Ez a *karma*, amely mintegy természeti hajlamossággá lesz bennünk. — Mindnyájan hivatottak vagyunk Isten Országára, de csali a választottak tudnak odajutni. —

Sohase lehet tudni, mi miért történik? *Miért születnek egyesek bíborban, mások pedig koldus szalmaágyon?* Ki tudja, vájjon nem volt-e ez valaha egy előző életben megfordítva? Ezért fölösleges is a teremtményeknek egymásra irigykedni és lázadozni, mert úgyis minden úgy történik, ahogy ezt a legfelsőbb hatalmak elrendelik. —

Az érzés az, ami halhatatlan! Ezt az érzést kell kemény harcok árán minden élő lénynek a földi salaktól megtisztítani. És vájjon mi az életérzésünkben ez a salakosodás? A testiség és az elanyagiasodás. Ezek szülik a vágyat, amelyet érzéseinkben hordozunk. Előbb halunk meg testünkben, mint a vágyakozásainkban. Eme vágyakat magunkkal visszük a sírba és magunkkal hozzuk ismét *vissza* a bölcsönkbe. Minden egyes vágyódás tehát csak egy *előző életnek* a következménye. Ezért *jelen* életünk berendezése a *múltnak* a gyökeréből hajtott ki. Folytatása egy megelőzőnek. —

Csak az *újraszületésnek* és a *karmának* együttes hitével lehet az emberi élet kérdését kibogozni. Hát bizony nincs más kivezető út a dilemmából. *Nem véletlenül* születünk bele a jóba vagy a rosszba. Isten bölcsességének szótárában nincsen helye ennek a szónak: „*véletlen*”. Az *ő* munkájában minden célszerű, okszerű és következetes. Ezért ne hárrítsuk a felelősséget végzetünkért az Istenre. Nekünk is kell valami részünknek lenni benne. Az élet velünk született előnyeit, hátrányait csakis úgy érthetjük meg, hogy *egy előző életünknek igazságos kiegyenlítését* látunk mindenben. Aki mint vet, úgy arat! így teljesül be az isteni igazságszolgáltatás már a földi életben is a legtökéletesebb mértékben. —

Milyen tisztázott lesz egyszerre az *újraszületéssel az élet és a halál titka!* Születünk, fejlődünk, megöregszünk és meghalunk. Életünknek minden cselekvéseit pedig egyetlen kévébe kötjük. A tiszta búzát ép úgy, mint a konkolyt. Ez lesz a mi jövő életünk *karmája*. Hogyan fog kialakulni bennünk? Testünk felépítésénél is sejtet sejtire rakunk szervezeti egységbe. *Karmánk* is a mi érzéseink, gondolataink és cselekedeteink szervezeti egysége. Minden cselekedetünk után rögtön következik az ítélet is, amelyet legelőször saját életérzésünk végez el bennünk. Ezt nevezzük lelkiismereti érzékenységnek, amely jutalmat vagy büntetést halmoz fel a *karmáinkban*. Ez az a *bizonyos jónál*, amelyet életünk orsója állandóan felcsavar s amelyet egy *jövő, másik új életben nekünk szépen visszafelé kell gombolyítanunk*.

Meggyőződésem, hogy a *karma* hitével erősödni fog a szívekben a *krisztusi testvérszeretet* is. Minden szenvedőben egy küzdő és tisztuló *bajtársunkat fogjuk látni*. Ki tudja, hogy minő viszonyban állhattunk egymással az előző életünkben? Talán vérrokonok voltunk? Atyafiak, vagy jóbarátok?... —

K a r m a é s s z a b a d a k a r a t .

Nagy tévedés, mikor a *karmát* szembeállítjuk a *szabad cselekvéssel*. Sőt! A *karma* azt jelenti, mindenkinek a saját cselekvései szabják meg jövő életének a benső tartalmát és vele együtt a külső körülményeit is. A *karma* tehát az embernek, hogy úgy mondjuk, „a lelkiismereti terheltsége”. Csak akkor volna megérthetetlen, hogyha egy új születéssel véletlenül hoznánk a *karmát* magunkkal a világra. Így azonban a *karma* csak okozata az előző élet okainak. *Törvény és nem véletlen*. Az isteni igazságosság kiegyenlítő mérlege. Ki kell állnunk, mert büntetés; de szenvedéseinket minden egyes életszakban felhasználhatjuk tökéletesebb megjavulásunkra, vagyis *jövendő életünk helyesebb megalapozására*. A *börtönben is* átszenvedí a rab a rámért büntetését, de az *ő szabad akaratát* a legkevésbé sem érinti. Megjavulhat és kiszabadulása után szenvedések nélkül élheti az *ő tisztultabb életalakját*. —

K a r m a é s k e g y e l e m .

A *karma* természettörvény, amely *nem ismer kivételeket* és egyformán nehezedik minden ember vállára. Személyválo-

gatás nélkül. De még a *karmát* is enyhíti azonban a *kegyelem* törvénye. *Szent Pál* szerint: Ahol túlradott a bűn, ott még nagyobb lett a kegyelem. Az *isteni igazsággal tehát karöltve halad az irgalmasság is*. A krisztusi megváltásnak ez a gyümölcse. —

A k a r m a t ö r v é n y e .

Nincs öröm vagy szenvedés, amelynek *megelőző oka* nem volt. Az élet összes tüneményei és tényei csak *okozatok*. Az egész *múltat* benne hordozzuk a *jelenben* és a jelenben a *jövőnek* összes csirakészlete már szintén benne rejlik. S habár a múltnak minden egyes történéseit nem is érzi meg az emlékezetünk, mégis csak ezekből nőtt ki a jelenünk, amely csak okszerű folytatása az előbbinek. Az okban pedig éppúgy benne szunnyad az okozat, mint ahogy a virágban is benne van már a gyümölcs. — *Ez a karma törvénye.* —

Hogyha az ember két *ellentétes szellemáramlatnak* befolyása alá kerül és küzdelmeiben ezek vagy segítik, vagy hátráltatják, hogyan tudja az ember, hogy melyik befolyás alatt cselekszik? Az egyik ember könnyen és sikeresen tud boldogulni, a másik sehogy. Az egyiknek minden sikerül, a másinak semmi. Pedig talán az utóbbi a tehetségesebb és a szorgalmasabb? — *Mert nem az ember intézi tehát a sorsát, hanem készen vár reá a keret, amelybe életével bele kell illeszkednie. Ezt nevezzük a karma törvényének.* —

R e n d e l t e t é s .

Mikor az egyház szentjei magányukban a kereszt lábai előtt elmélkedtek és gondolataikat a mulandó földi dolgokról elvonják, eléjük tettek egy *koponyát*. Az a koponya azután megtanította őket, hogy *emberi rendeltetésük* titkaiba belemélyedjenek. Félelmes némaságában is így szólt hozzájuk: Te, anyagiasságba elmerült ember, nézd, mivé lesz egykor a te gyarló porhüvelyed. A rózsás arc gyorsan elhervad, az élet színét pedig letörli rólad is a halál. Mit használt nekem is egykor az én céltalan életem, amellyel napról-napra csak újabb örömök után rohantam. Tapsra, pénzre szomjúhoztam, mint te. Dicsvágy emésztett és én is a mulandó gyönyörököt hajhásztam. Most pedig irtózáttal tekintesz reám, s nem jut

eszedbe, hogy *ez lesz a te sorsod is*, „*Tegnap nekem, ma neked!*” —

Minden ember szívében hordozza életének feladatát, vagyis földi *rendeltetését*, amelynek Istentől kijelölt egyetlen célja a tisztulás és a *tökéletesedés*. Hiszen ha az emberre közömbös volna, hogy élete anyagi, vagy eszményi legyen-e; önző, vagy önfeláldozó; tiszta, vagy érzéki-e; becsületes, vagy becsstelen-e, akkor az elaljasodásban sem érezné az ember azt az undort és a *kétségbeesést*. Viszont a becsületes, tiszta életben sem érezné a *benső békét és lelki nyugodalmat*. —

Végzet.

Hiában hiszi az ember, hogy *szabad akaratánál* fogva azt cselekszi, ami neki jólesik. Ez *csak látszatra igaz*, mert végeredményben mindenütt és „mindenben mégis csak egy magasabb tervszerűség: a *végzet* az, amely bennünk föltétlenül érvényesül. Jól érezte a költő, hogy sorsunk meg van írva a csillagokban, melyen mi egy betűt sem változtathatunk. Csak azt tesszük, amit lehet és nem azt, ami nekünk tetszik, miután életfolyásunknak az előre megásott medréből ki nem léphetünk. *Madách* szerint: Az ember csak *úszója* az áramlatoknak és *nem az irányítója*. —

Ugyebár, a mi testünkben is *minden egyes atomnak* megvan a maga külön élete? Fejlődik, növekszik, szaporodik és — meghal. S mindezt önállóan cselekszik a mi tudtunkon kívül. Ha ezeknek a sejteknek hozzánk hasonló értelmisége volna, joggal hihetné mindegyik, hogy életével szabadon rendelkezik és saját sorsát tetszése szerint intézi. Mit tud ő róla, hogy az ő *végzete* csak alárendelt függvénye egy tökéletesebb élet-szervezetnek és *csak azt teheti, amit tennie kell és nem azt, amit tenni akar?!* —

Ha vannak *örök törvények*, amelyekben fejlődünk és tökéletesedünk, akkor kell lenni *végzetnek* is. Ez a *végzet* azonban *csak keret*, amelyekben *akaratunk szabad* érvényesítésével tetszés szerint mozoghatunk. A végcélunk ki van tűzve, de a *hozzá vezető utakat saját erőnk* kifejtésével *magunk* törjük. —

Végzetszerűség és véletlen.

Nincs *végzetszerűség*, csak Isteni előrelátás van. Hogyan érvényesülhetne különben a *szabad akarat* ott, ahol már előre el van határozva, hogy mit fogunk cselekedni? Ha pedig az Isten azért tudná előre mindezt, mert ismeri a velünk született hajlamainkat és képességeinket, akkor csakugyan nem volnánk felelősek érte, hogy ilyennek teremtettünk. El kellene tehát fogadnunk ez esetben a *kényszer-predesztinációt*, amely *végzetszerűleg* sújt le ránk. —

Az emberi cselekvések szabadságával szemben áll egyrészt a *végzetszerűség*; másrészt a *véletlenség*. Mert ha nincs szabadakaratunk, akkor e kettő közül kell választanunk. Közöttünk azonban lényeges a különbség. A *végzetszerűség* még nem zárja ki, hogy életünk történéseiben és átéléseiben ne érvényesülhessen egy előre megállapított rend és célszerűség. Ellenben a *véletlen* egy minden törvényeken kívül álló esetlegesség, amelyben se tervszerűség, se következtesség nincsen. Észszerűtlenségeknek a sorozata. Történhetik *így is, meg amúgy is*. Nincs tehát benne előre megállapított rend, annál kevésbé célszerűség. Hiányzik belőle a törvények törvénye: a *következetes folytonosság*, amely mindig ugyanaz. —

Korszakok.

Áramlatok. — Szellemi áramlatok. — Ellenáramlat. — Korszakok. — új korszakok. — Meddő korszakok. — Törpe kor. — Korszakok váltakozása. — A mai kor. — A mi korszakunk. — „Aranykor”. — Szomorú korszak. — Boldogtalan korszakok. — Korszalmék. — Korszellem. — Modern korszellem.

Á r a m l a t o k .

Mint régen, ma is szembenáll *két áramlat*: a *krisztusi és az antikrisztusi*, a lelki és a testi irány, a teremtő és a megsemmisítő, a megváltó és a pusztító *áramlat*. Az egyik tisztítani, finomítani akarja az anyagot is, hogy visszacsatolhassa a külső életet az Erőegységbe. Ezért iránya az integrálás, az

egységesítés (szintézis); a másik salakosít, eldurvít és mindent részekre akar széttördelni (analízis). Az *Ige* áramlata a megjelkesítés (spiritualizáció) — az *ellenáramlaté* az elanyagiasítás (materializáció). — Mindenütt az Ige mellett látjuk küzdeni az ellenáramlatot is, amely egy ugyanazon isteni gondolatnak a másik oldala, a fonákja. Ezért minden öntudatos szellemi lénynek *önmagának kell választani a két életirány között*. Egyedül tőlünk függ, hogy a megváltó *áramlatba*, vagy az ellenáramlatba akarunk-e beleolvadni. —

Világ kezdete óta *két erkölcsi irány* között folyik a harc: vagy a *megváltás*, vagy a *megsemmisülés* között. És tartani fog a világ végezetéig. Az *ellenáramlat*, mint ellentétes gondolat az Igét is állandóan próbálja. Minden munkát, szenvedést és önfeláldozást ez vált ki belőle. Folyton a testi szempontot sugallja: a pusztítást, a kevélységet, az önzést és saját kényelmének a fenntartását. Jelszava: Semmisítsd meg! így akar elintézni mindent. Kíméletlen erőszakkal és folytonos erőlködésekkel a csomókat nem kibontani, hanem szétvágni akarja. Az *Ige* pedig állandóan megalázza Önmagát: alkalmazkodó és az akadályokkal szemben összehúzódó, vagyis alázatos, engedelmes és önfeláldozó. Semmit erőszakkal! Még a rossznak sem áll ellen erőszakkal és rosszal. No violence! Szelidséggel és jósággal akarja megváltani a világot. —

Szomjúhozik a világ egy *lelki újjászületés* után! Valami újat keresnek úgy a művészetben, valamint a vallásban és a tudományban is. *Két áramlat* küzd egymással szemben világszerte: az erős *elmék* és a mély *érzések áramlata*. Majd ha ez a *kettő összeforr* és hiányaikat egymásban kölcsönösen kiegészítik, akkor fog megszületni a jövő korszak igazi szelleme: a testvérszereteten és az örök békén felépítendő kooperatív keresztény társadalom. Valóban, az emberiség megváltásának nincsen más útja, mint az az önfeláldozó készség, amivel életünket és munkaerőnket önként felajánljuk ember-testvéreink megmentésére és szolgálatára. —

A villamos feszültségekből ugrálnak ki a szikrák. Ugyanilyen feszültségek és *lelkiáramlatok* támadnak az egyes életvonalak között is. Vegyük pl. a földet, amikor a földi lények lelki világát magával sodorja egy hatalmas *áramlat*, — mondjuk egy forradalom! A nagy többség ilyenkor öntudatlanul rohan, forog és sodródik az ürességekben. Ők még csak a

vihartölcsér alján keringenek. Az ő életüknek még nincsen komoly célja és tartalma, vagyis nincsenek még igazán megérve egy nagyobb lelki átalakulásra; de azért a feszültségekből itt is, ott is egyes szikrák pattognak ki. Ezek a vezetésre már megérett lelkek. —

S z e l l e m i á r a m l a t o k .

Láttam én is egy *pusztító áramlatot* nagyon közelről. Láttam és élesen megfigyeltem. Egy világháború vérözönébe ragadta magával a nemzetek lelkét. Egy éjszaka fordult meg a világ és átment a másik szélsőségbe. Így *változik a népek hangulata*, mint a nappal és az éjszaka, aszerint, minő *szellemi áramlat* vonul el fölötte, hogy hatalmába vegye. —

Amit mi egyes erőszakok *korszellemének* és uralkodó eszméinek nevezünk, az mindig csak egy-egy győzedelmes *szellemi áramlatnak* a túlsúlya a földön. Milliók lelkébe kapcsolódik bele egy-egy ilyen *szellemi áramlat*, akiket azután megtölt a saját tartalmával és átalakít a saját képére és hasonlatosságára. *Szellemi áramlatok* vezetnek tehát öntudatlanul bennünket. Így érthető meg, hogy egy családnak, néptörzsnek, vagy egy egész fajnak a közszelleme máról-holnapra hirtelen átváltozik. Gyávákból egyszerre hősök lesznek. Tegnap még tiporták és gúnyolták azt az igazságot, amelyért ma már készek meghalni. Összetörnek intézményeket, amelyek előtt pár órával előbb még hajlongtak. Az ilyen *tömeghangulatok* mindig spontán eredetűek. Éppen ezért kiszámíthatatlanok és a dagály erejével és gyorsaságával terjednek. —

Ellenáramlat.

Isten kegyelme és bölcsessége megengedte, hogy egy megromlott és egyoldalú gondolat legyen örök fokmérője minden erkölcsi haladásnak és egyúttal sarkantyúja a lelki tökéletesedésnek. Mert a megpróbáltatásokból fejlődik ki a türelem, ebből a reménység és a hit. Úgy tekintünk tehát az *ellenáramlatot*, mint szükséges rosszat, amely a tökéletesedés lépcsője. Nincs több hatalma felettünk, mint *amennyit mi adunk neki*. Nélküle azonban még az erkölcsi beszámítás sem képzelhető el, és nem alakulhatna ki sem az egyéni öntudat, sem a mi szabadságunknak a boldogító érzése. —

K o r s z a k o k .

Vannak történelmi *korszakok*, amikor csodálatos erővel tör elő a haladás. Sas-szárnyakkal emelkedünk szédítő magasságokba; virágba borulnak a sivatagok; a meddőségeid)ől pedig új élet fakad. Ezek az ú. n. *alkotó századok*; telve hit-erővel és eszményiséggel. A lelkesedés tüze hevíti ilyenkor a szíveket. Tetterőtől feszülnek az izmok. Rügybontó, virág-fakasztó tavasz üdíti föl a hervadó lelkeket. Viszont vannak *haldokló korszakok*. Mocsaras apályok. Visszaesések, hervadtságok, amikor már semmiféle eszmény nem növekedik és nem virágozik többé. Ezek a sivár, meddő idők. Szürkeségek. Rothadtságok. Győzedelmeskedik az „*ellenáramlat*”, a kerékkötő, a minden haladást megbénító reakció. Ez az ú. n. *antikrisztusi* irány, amely letapossa a virágokat, kiirtja a szépségeket, elpusztítja az eszményiségeket. A nyomorúságoknak és a szenvedéseknek a kordéjával gázol keresztül a fejlődés isteni vetésein: a jóságon, a szépségen, az igazságon, a szabadságon, és csak romokat, csalódásokat, összetiport szíveket hagy hátra maga után... —

Minden hatalom — állott légyen bár viláгурalmának magaslátán — elbukott a sárba, a vérbe, mihelyt Istenben való hitében megrendülve, elvesztette erkölcsi egyensúlyát. Fényes és lélekemelő *minden korszak*, amelyben eszmények uralkodtak; sivár és szomorú ellenben az istentelenségnek minden silány diadala. —

Az isteni kinyilatkoztatás most is mindig folyik, mert habár az evangéliumi hitrendszer önmagában véve tökéletes is, de azért ez is alkalmazkodik az emberi fejlődés egyes *korszakaihoz*. Az Ő-szövetség az Atya uralkodásának *2000 éves ciklusa volt*. Az Új-szövetség a *Fiúnak* 2000 éve. A most következő harmadik két ezredben pedig a *Szentszellem* fogja a krisztusi kinyilatkoztatást az emberiség érettségi fokozatához alkalmazni. Ekkor fog beállni az idők teljessége. Krisztus földi országlásának a kezdete. —

Ú j k o r s z a k o k .

Áldozat nélkül nincs győzelem, mert minden eszmének könnyben és vérben kell megtisztulnia. Egy *új korszak* csak a vajúdás szenvedéseiből bontakozhatik ki.

Egy *új korszak* születik és mi most a vajúdas kínjait éljük át. A múlt már haldoklik, de a jövő még nem tudott megszületni. A reánk borult nagy sötétségben pedig senki se lát tisztán. Nem tudjuk, hova rohanunk. A hegycsúcsról megindult már a kocsis és örült rohanásában nincs se féke, se kocsisa. Akiknek a régi romokon kellene egy *új világot* fölépíteni és megalapozni, azok még mindig csak a múltak emlékein kérodzanak. Céltalanul verik szárnyaikkal a levegőt, mert úttörő halsklás helyett csak körbe repülnek, mint a gombostűre fel-tűzött cserebogár. — Egy *új világ* születik és nincs se bölcsője, se dajkája. Egy *új korszak* születik és mi most a vajúdas kínjait éljük át... —

Egy-egy bevégzett evolucionális korszak után mindig jön egy bizonyos kimerültség és rendszerint *új korszak* születik a meddőségekből. Az elhervadt eszmények *új életre* ébredzenek, mint a téli merevedésből a növényvilág. *Új sarjadzások* fakasztanak a langyos tavaszi áramlatok. Ilyenkor egy-egy lépcsővel feljebb emelkedünk. Egy szélesebb eszmegyűrű képződik a törzsökön, amely magában hordozza a fa fejlődésének az egész múltját és alapja lesz a jövőnek. —

Meddőkorszakok.

Mikor az ember kénytelen egy *meddő és terméketlen korszakban* élni, ahol az élet sarjadzását a hervadás váltja fel, akkor a mi lelkünket lehervasztja a dér. ösztönszerűen húzó-dunk vissza önmagunkba, mint a csiga a házába, nehogy nemesebb érzéseink virágai lefagyjanak. De ez nem azt jelenti, hogy kikapcsolódjunk az eszmények kultuszából, hanem csak azt, hogy befelé éljünk és önmagunkat termékenyítjük. —

Törpekor.

Törpe ez a kor, mert nem tud fölemelkedni a nagy érzések zónájába. *Csak nézi Krisztust, de nyomdokaiba nem akar lépni.* Lapályban sínylödünk, mint a madarak mellett lakó emberek; panaszkodnak a maláriára, de azért nem menekülnek a bűzhödtt légkörből és a mocsarak kigőzölgését szívják beteg testeikbe. —

Korszakok változása.

Minden ötszázadik évben egy gyökeres és korszakos átalakulás következik. Ennek vannak mellékhatásai, de a főágak 500—500 évnek a termékei. *Krisztus utáni 500 év* múlva fejeződött be a nagy harc, az *új keresztény eszmék* és a megrothadt pogány világfelfogás között. A kereszténység kifejlődéséhez tehát egy *félezred év* kellett. — Ekkor indult meg a *népvándorlás*, amely felforgatta a régi világot és 500 év alatt fejeződött be. Ismét új képe lett Európának; kialakultak az *1000-dik évben* mindenütt a *királyságok*, amelyekre fölépítették a hűbérrendszert és az egyházi hierarkia mintájára minden embert egymástól függő rangfokozatba osztottak bele. Amint az egész katolicizmus a pápaságon nyugodott, mert ez volt az alapkő (a Péter sziklája), amelyen hatalmi szervezetével az egész egyház felépült — úgy lön a királyság az állami alakulásoknak alapköve. A birtokjognak, az igazságszolgáltatásnak, az életnek és halálnak a király volt a föltétlen ura. Tőle kapott jogot, birtokot, címet, méltóságot minden más egyén. Az egységet az ő személye képviselte. De ebben a nagy körben, amit az egyházban pápai, az államokban pedig királyi souverénitásnak neveztek, voltak kisebb központfutó körök, — szóval japáni skatulyák. Ezek voltak a hierarkiális rangfokozatok: az egyházban bíborosok, pátriárkák, prímások, püspökök, apátok, plébánosok stb.; az államokban a főnemesek, hercegek, grófok, bárók, nemesek, jobbágyok és szolgák. Ez a rendszer 500 évig uralkodott föltétlen tekintéllyel. Az 1000-ik évben kapott királyságot Svédország, Lengyelország, Dánia, Magyarország. A szertehullott Nagy Károly féle birodalom szintén akkor szervezkedett külön államokká. — Ezután jött az *újabb 500 éves* óriás lépés és összeomlott a társadalom. A *hitújítás* lerombolta az elposványosodott kereteket és hazug formulákat. Lelkiismeretszabadságával, a tudományos kutatás jogával, a szabad vizsgálódás kritikai szellemével, a könyvnyomtatással, az újonnan felfedezett világrészekkel és a találmányok egész sorozatával egy *új korszakot* nyitott meg. *Ez is 500 évig tart.* — *Ma pedig* máris kezdődnek az 500 év befejezése előtt a közelgő *2000-ik évnek* szülési fájdalmai, a vajúdások, amelyek máris jelzik a közeledő *legújabb életet*... Aki a világ zajából ki tud kapcsolódni egy pillanatra és odahajtja fülét a magányos elmélkedésekre, hallja dübörögni a mélységből fölszakadó erőket, amelyek tüzzel és világgrázkódtatásokkal fogják átalakítani a világ képét... —

A mai kor.

Sajnálom a mai kort, ezt a mai szomorú és kifáradt szívú» világot, amelyik a földet csak siralomvölgynek tekinti, ahol a fárasztó munkának nincs más célja, mint az emésztés, nincs más gyönyörűsége, mint amit az élére rakott aranyakkal lehet megfizetni. Szívesen odaadnám technikai haladásunk fényes előnyeit, ha ezeknek az árán boldogabbá tehetném a szegény szenvedő emberiséget. —

A mi korszakunk.

Nagy bűnök szomjúsága gyötri a világot. Nincs többé fékünk, önfegyelmetségünk! Rohan az összetört kocsi a hegycúcsról a mélységbe és vele fog elpusztulni ez a *mi korszakunk* is, amely gazdag volt fényes találmányokban és meglepő fölfedezésekben, de a lélekből kiszáradt az erkölcsi felelősség érzékenysége. Úgy jártunk, hogy *hazugságokkal* meghamisítottuk az etnikai fogalmainkat. Beosont valaki ia gyógyszertárunkba és kicserélte ott az orvosságos üvegek címkéit, a mérgekre ráírta, hogy gyógyszer, viszont a gyógyszereket mérgekké hamisította. *Mindent visszásán látunk*, mint egykor *Macbeth* boszorkányai, akik körültáncolták az erdei fényéren a tüskéből rakott tüzet és rikácsolva énekeltek: Fair is foul; foul is fair! A szép csúnya, a csúnya szép!... —

„A r a n y k o r”.

Egy folytonosan emelkedő nemzedékben öntudatosan érvényesülhet a faji kiemelés törvénye, amely gyorsabb egyenletben fogja visszavinni az emberiséget a bukás előtt való testi finomsághoz. Küzdelmes szenvedései árán megszerzett szellemi érettségével újra összhangba juthat a testi élet törvényeivel; fájdalmai, nyomorúságai fokozatosan fognak ezzel enyhülni és bűnös hajlamain ismét uralkodni fog tudni a *lélek*, amely túlsúlyba jutott és így nem a test ösztöne irányítja majd a szellemet, hanem a test fog újra engedelmeskedni neki. Szóval egy *új kegyelmi életállapot* kezdődik majd, amelyben nem az anyag ellen harcolunk többé a szellemért, hanem egész szellemünkkel már érzéseink felszabadításán és tökéletesítésén fogunk könnyű szerrel munkálkodni. Ez lesz

az újabb „*aranykor*” (aurea aetas), amikor már *egységes* lesz az emberiség közszelleme is. Közös célból fognak munkálkodni a kooperatív testvérszeretetben; önzést nem ismernek többé, mert megszűntek a terhei és a küzdelmei. Szóval meg erősödött az emberfaj; a szellemileg erősben pedig már nincsen önzés. —

Szomorú korszak.

A középkori észjárás még a *menyországot* is egy fényes udvartartásnak képzelte el, amelynek meg volt a Irónterme, a házibörtöne és a külön kínzókamrája. Az égi királynak pedig voltak testőrei, menyei seregei, börtönőrei és kínzó hóhérai. A középkorban is először a sötét és mély földalatti börtönöket (a Burgverliesz-eket) csinálták meg és erre építették föl a díszes lovagtermet. Azt hitték, hogy *a világ ura* is külön rendezte be a poklot és a menyországot. Csak ezután népesítette be a földet az ő képére és hasonlatosságára teremtettt emberrel. — Jöjjetek édes, édes gyermekeim! — így szólt a menyei Atya és foglaljátok el ezeket a helyeket, amelyeket nektek készítettem. Sajnos, *ez a szíves meghívás nemcsak a földi életre és menyországra, hanem a poklra is szólt.* A felség trónja körül pedig rangszerinti fokozatban látjuk elhelyezkedni a menyei arisztokráciát. Az alattvalók csak könyörögni és panaszkodni mehettek a trón elé, ahol felettük könyörtelen igazsággal ítélkeztek... Ezért tanácsos volt, hogy ki-kí a befentes udvari személyek közül jó előre kiválasszon egy-két jó pártfogót. — Mennyire meglátszik ezen az észjáráson a feudális szomorú korszaknak a stílusa! —

Ez a *mi korszakunk tele van zűrzavarral*, mert nincs útmutatója és megbízható vezérfénye. Nincsenek többé egekbe törő eszményeink, mert belesüllyedtünk az anyagtesti vonalakba. Nem érdekelnek bennünket az élet nagy misztikumai. Nem ismerjük sem a születésnek, sem a halálnak a *végcélját* és ezért minden küzdelem és szenvedés nekünk már megmérhetetlen. — Milyen szomorú látvány egy ilyen kétségben vergődő lázbeteg *korszak*, amelyik lelki vakságában, a sötétségekben tévelyeg. Sem a tudományban, sem a vallásban, sem a művészetben, sőt még a technikai haladásban sem tud felüldülni, mert Isten után epedő lelki szomjúságát nem a sichiemi kútforrás fölkínált vizével akarja lecsillapítani. —

Boldogtalan korszak.

A boldogtalan, meddő és szomorú korszakok — hála a Gondviselés kegyelmének — az emberiség életében mindig csak *átmeneti* jelentőségűek. A pusztító vihar lassanként elvonul és mint Noé egykor a vízözön után az elpusztult világ romjain emelt tiszta oltárt, úgy építi fel koronként újra az emberiség is *a hitnek szentélyét egy-egy szerencsétlen beszenyezett korszak* omladékain. — Az eszmények szent oltárát, amit egy önző és érzéki” nemzedék nevetve rombolt szét, az utódok gyakran könnyezve állítják vissza... —

Koreszmék.

Egymásután hervadnak el a *koreszmék*, hogy újak lépjenek helyükbe. Amit valaha hősiességnek neveztek, azt majd valamikor gyilkosságnak fogják tartani; a vallási civódások helyébe a nemzeti eszme lépett sokhelyütt, de ez is már hervadóban van, és fel fogja váltani a világtestvériség humanizmusát. A virág is mielőtt teljes szépségében kibontakozva kinyílik, előbb bimbóban érik és így fejlődik tovább szépséges virággá. —

Nemcsak az anyagvilág rendjében vannak erőszakos kitérősek; az *eszmék világában* is felhördül néha egy-egy erőszakkal elfojtott gondolat és széttöri a mozdulatlanság bilincseit, mert élni és teremteni vágyik. Ilyen *koreszmék* szülik meg a nagy *világmozgalmakat*. —

Korszellem.

A *korszellem* olyan, mint a tengerben az örvénymozgás, vagy a levegőben a vihartölcsér, amely magával sodorja mindazokat, akiket megérint. Vonzó és emelő ereje van: feldobhat a szédítő magasságokba, vagy lemeríthet a feneketlen mélységekbe. Csak ott jövünk rá, hogy a fenék üres és mi hiába repültünk; egymásután fogunk belepotyogni az ürbe, a semmiségbe. Milyen jól mondja *Madách: A kor folyam. Emel, vagy elmerít! Úszója és nem vezére az egyén!* —

A *korszellem* a *közvélemény* általános kitéréseiben oly hatalom van, amely előtt még az egyháznak sem lehet szemet hunyni. Azon eszmék és elvek, amelyekért *Savonarolának*

máglyán kellett elhamvadnia, rögtön diadalra jutottak, mihelyt a tömeg általános hangulatát gyújtották lánggra! —

Aki forrongó időkben megtalálja az *alkalmas jelszót, az harcba viheti vele a tömegeket*. Nem a szóban rejlő bűvös erővel, hanem pszichikai hatásokkal: *tömegszuggeszciókkal* miután abban a jelszóban minden ember a saját érzéseit és vágyódásait hiszi megtestesítve. Így lesz sokszor *egy üres szó zászlóvá*, amely táborba gyűjti maga körül egyrészt a törtetőket, másrészt az álmodozókat. Teremt egy *új korszellemet*, amelyet nem tudunk analizálni, mert az is, mint minden más erő, lényegében felismerhetetlen. —

Amint egy narancsban is benne van a napfény, a harmat, a virág és minden hatás, amelyből kifejlődött, úgy van a kultúrában is beraktározva az emberiségnek örökké élő *szelleme*. Ez hat, idomít és nevel bennünket! —

Kossuth, Jókai, Petőfi szellemei még ma is irányítják a magyar nép lelkét. Minden egyes nemzedék szellemi életének meg vannak a maga szellemei. Ők igazgatják a korszellemet és emelik magukkal, mint a sas a szárnyai alá bújt ökörszemet. —

Mindaz, amit az emberiség valaha alkotott, cselekedett, gondolt, vagy érzett, nem vész el, hanem *tovább él az emberiség korszellemében*. Bármit mondtunk, vagy tettünk, valamilyen hatást idéztünk vele elő; jót, vagy rosszat. Ezek a hatások túlélnek bennünket. Beleraktározódnak más lelkekbe is és ott rontanak, vagy javítanak. —

A reinkarnálódott nagy szellemeknek találkozó helye a földön manapság a *tudomány*. Valaha *a hit volt*. *El fog jönni az idő*, mikor a haladásnak ez a *két hatalmas szárnya együtt fogja emelni az embert a magasságos Isten Országá felé*. E nagy szellemekből indul ki mindenkor tartalmuknak hasonlóságára az a szellemi áramlat is, amely *kortársaiknak szellemeivel* érintkezvén, megalkotja az illető *kor szellemét*. Egy-egy századot ölelnek össze és gyúrnak át saját képükre és hasonlóságukra. —

Modern korszellem.

Krisztus tanítása olyan tiszta és észszerű, mint aminő volt az Ő szent élete. Megértheti mindenki: gyermek, aggas-

tyán; nő, férfi; koldus és király; tudós és tudatlan. De ez az égből származott tiszta tanítás *nem kellett nekünk*. Lekicsinyeltük, megmosolyogtuk és nagy kevélységünkben a mi gyarló elménkkel akartunk egy jobbat állítani helyébe; — egy *modem korszellemet*, amelyet bámulni fog egykor az utókor. Örök dicsőséget akartunk szerezni századunknak, amelyet elneveztünk „*felvilágosodott*” korszaknak. — {Hát nem úgy tettünk, mint a bábéli torony építői? És mi lett a vég? Az Isten megzavarta a nyelvünket és mi egy *véres spongyával* összes humanizmusunkat és műveltségünket letöröltük a civilizációnkról. — Ezzel a korszakkal igazán nincs okunk a jövő előtt dicsekedni! —

Krisztus.

Krisztus. — Krisztus követése. — Krisztus utánzása. — Krisztus szeretete. — Krisztus tanítása. — Krisztus győz! — Krisztus iskolája. — Krisztus példája. — Krisztus tanítványai. — Krisztusi irány. — Krisztusi szellem. — Krisztus teste. — Krisztusi igazságok. — Krisztus munkása. — Krisztusi munka. — Krisztusi iniinta. — Krisztus szíve. — Krisztus vére. — Krisztus egyénisége.

— Isten fiai. — Krisztus király. — Krisztusi szolgálat. — Krisztus útja. — Krisztusi vallás. — Krisztusi jogrend. — Krisztus menyemenetele. — Antikrisztus. — Az Úr Jézus. — Jézus születése. — A kiseded Jézus. — Ecce Homo! — A Nádszál. — Az Úr Jézus csoadereklyéi. — Az Úr Jézus és a nők. — Az Úr öröksége. — Miről szólt az Úr Jézus? (Az evangélium dióhéjban.) — Az Istenember. — A fájdalek férfija. — A kereszt — A kereszt ereje.

— Kereszthordozás. — Kereszthalál. — Az Úr „gyengesége”. —

Keresztség.

Krisztus.

Krisztus gyermekkoráról csak annyit mond az evangélium: növekedék vala bölcsességben, időben és szépségben Istennél és az embereknél!... NÖvekedék a messiási munkára, vagyis a szenvedésre, a halálra! Mert *ez a Megváltás útja*. Ő nem a gyönyörnek, Ő a szenvedésnek Istene volt!

Alacsony lelkeknek még a templom is csak színház; emel-

kedett érzésekkel pedig még a színházakban is imádkozhatunk. Ha az imádság az érzések felemelése, úgy föl a szívekkel! és hajtsuk le fejünket *Krisztus* szent kebelére. —

Krisztus példájából láthatjuk, hogy istállóban születnek a megváltók; nyomorban és szegénységben, mert csak így érezhetik át és így közelíthetik meg népmilliók nyomorát és szegénységét. —

Miért pattanik ki a rügyből a bimbó? Miért lesz ebből virág és gyümölcs?... Mert erő duzzad az ő bensejében. Ilyen rejtett erők működnek a haladásban is; új eszmék és új erkölcsök. Kívülről ezeket bele nem vihetjük, sem fegyverrel, sem hatalommal! — Ezért helyezkedett *Krisztus* is a szívekbe és nem légiókba. —

Az Úr minden lépése nyomában áldás fakad; megsimogatja a betegek sebeit és azok meggyógyulnak; ujjával megérinti a vak koldus szemeit és világosságot visz abba; fölkeresi a nyomorult bélpoklosokat, akiket kiűztek a társadalomból és a temetők árkaiban pusztulnak el sebeikben. *Krisztus* reájuk mutatott: Ez is ember, ez is *testvérünk* nekünk! Csak a *krisztusi* civilizáció nyitotta meg az uccára kilökött csecsemő részére a bölcsődét, az atyátlan vagy anyátlan gyermek számára az árvaházat, a szegények és elaggottak részére az ápodlakat, a betegek részére pedig a kórházakat. Ezért borul az Ő lábaihoz egyformán a bűnös, a beteg és a szenvedő. *Ezeké Krisztus!* —

Mi a tenger háborgása egy lélek viharához? — És a szenvedélyektől viharzó lelkeket még ma is csak *Krisztus* csendesítgeti. Az az Istenember, Aki királyi igényeit a menybe helyezte, e földön pedig csak szolgája akart lenni még a legkisebbnek is. —

A betlehemi jászolnál *az Ég szállt le a földre*; az olajfák hegyén pedig a *Krisztus* által *a föld emelkedett az Égbe*. —

Oh, a *keresztnek* nemcsak a szegényhez, hanem a dús-gazdaghoz is van szava. *Krisztus* élete megadta a példát arra is, hogyan kell szeretni és fölsegíteni a szenvedőket és a nyomorultakat. Sőt többet tett! Azonosította isteni személyét a szenvedő emberiséggel: „*Amit ezek közül a legkisebbel az Én nevemben cselekesztek, azt Velem cselekszitek!*” —

A rideg vallási formalizmus még eddig mindig megölte

a *krisztusi* szeretetet. Hát vájjon a mai világban másképp bánnánk *Krisztussal*? Mit gondoltok, ha most egyszerre híre kelne, hogy a Balaton partján a halászok között egy tiszta életű, szelíd lelkű Igehirdető jár, aki új eszményeket prédikál a világnak és tanítását csodákkal is megerősíti, hát vájjon mi történnék?! Először is a lapok a hírek rovatában közölnék ezt a hírt, mint más egyéb érdekes újdonságot. Természetes, hogy mindegyik a maga fölfogása szerint magyarázná! A szocialista újság azt mondaná: Babona a vidéken! A felekezeti lapok pedig figyelmeztetnék a kormányt, hogy egy népámító zavarja a bevett vallások nyugalmit.

Mint ahogy a víz mindig oda ömlik, ahol mélységeket kell betölteni és ellentéteket kiegyenlíteni, úgy az *Úr Jézus* kegyelme is mindig oda ömlött, ahol koronként az emberiségnek szükségletei megnyilatkoztak. Nincs a világon olyan népfaj, olyan korszak, amelynek *Krisztus*ra szüksége ne lett volna. Azért mondjuk, hogy *ő egyetemes minta!* Állandó nevelője *Ő* az egész emberiségnek, és egyformán megérti őt az aggastyán és a gyermek, — az anya és a zárdaszűz — a dúsgazdag és a koldus — a bölcs és a tudatlan. —

Melyik lángész az a világon, akinek eszméit, gondolatait egyformán értik kor-, nemi különbség nélkül az egész örökkévalóságon keresztül? Melyik halandó merete valahol elmondani önmagáról: — *Ég és föld elmúlnak, de az Én szavaim el nem múlnak mindörökké!* — Még a leghatalmasabb lángelme is csak a saját fájának és korának lehet a nevelője. Miért? Mert a legkitűnőbb szellemek is magukon viselték *az ő százdaknak* és nemzetiségüknek bélyegét. *Csak Jézus Krisztus* alakja az, akit *minden időben megértett minden* nemzet, minden népfaj. — Mindenkor, amikor a *krisztusi* tan nem üres elméletek alakjában van beraktározva a lelkekbe, hanem élő erőként működött és az emberi cselekvések zsinórmértéke lett, — ilyenkor mindig összhang és béke uralkodott a szívekben is. —

Önátadással és a szeretetnek teljes őszinteségével kell beszélni *Krisztussal*. Ezért állította fel a kisdedekben a mintaképet, amely felé törekednünk kell mindnyájunknak. Hiszen egy kisdedben még nincsenek az igazi érzésnek szavai, csak gerjedezései. A szeretet pedig a legtisztább érzés. Szentség, amelyet térdenállva szabad csak elfogadnunk és mellünket verve fölsóhajtanunk: — *Uram, nem vagyok rá méltó!* —

A börtönben is együtt szenvedhetünk *Krisztussal*, hogyha az Ő türelméből merítünk erőt és boldogan felvesszük vállainkra az ő szent keresztjét. Ezzel leszünk mindnyájan *cirénei Simonokká*, aki egykor az Úr keresztjét hordozni segítette. Ezért ne csüggedjünk és ne zúgolódjunk, ha utunk a Golgotára vezet: — Vele megyünk. Vegyünk példát Tőle; feküdjünk ml is alázatos megadással a magunk keresztjére: — *Atyám, legyen meg a Te szent Akaratod!* Benned hiszünk; Téged szeretünk; Néked engedelmeskedünk. — Így utánozhatjuk a mi Urunk Jézus *Krisztust* még a börtönünkben is. —

Szinte hallom a mélységből előtörő harci riadót, amely az angyalok trombitájával harsogja füleinkbe: Emberek! Ébredjete fel a halálos álmom dermedtségéből; új élet vár reátok, új eszmék, új küzdelmek világa! Az éjszaka elmúlt, a hajnal közeledik. Sorakoztatok *Krisztus* keresztje körül; jobbára, vagy baljára!... Ennek az előképe volt a Golgotán a két lator is, akikben az *emberiség volt megtestesülve*. Az egyik megtérve fordul az Úrhoz, a másik gúnyolódva fordította el tőle az arcát. Csakhogy most már *nem két ember, hanem 600 millió* keresztény ember helyezkedett el a kereszt két oldalára. Nekik is választaniok kell! A szenvedés sötéttségében és a földi nyomorúságok reszketésében ránszakadt egy világkrízis és csak egyetlenegy megoldás vån: *visszatérni Krisztushoz!* —

Én hiszem, hogy nagyon közel van az idő, amikor az *Úr Jézus* csakugyan megjelenik újra közöttünk; még pedig az *Ő* teljes dicsőségében. Második eljövetele azonban az én hitem szerint *nem földi alakban való megtestesülés lesz, hanem az evangéliumi igazságoknak a teljes győzelmében fog jelentkezni* ... Valamely világcsoda lesz, amely az egész emberiség szemeláttára fogja természetfölötti módon igazolni *Krisztus* Istenemberségét és tanainak igazságait! —

Mindnyájan testvérek vagyunk a mi Urunk *Jézus Krisztusban*. Minden egyes lélek tehát *Christoforos!* *Krisztust hordozó!* Egy parányiságot hordozunk magunkban az *Igéből*, mert *Ő az Élet* egyetlen forrása és mi is csak .Öbenne élünk. —

Csak az a lélek tud teljesen betelni *Krisztussal*, aki magát már egészen kiüresítette. —

Jehova még félelmes Isten, aki előtt remegve csukják le az emberek szemeiket, nehogy véletlenül meglássák és meghal-

janak. Vájjon hogyan érthette volna meg ez a nép a szelíd *Krisztus* Istenatyaságának jóságos szeretetét és irgalmasságát? Hiszen még *Krisztus* korában is csak néhány kiválasztott lélek értette meg az Urat. Még a római bölcsek is lenézték, a *könyörületességet* és ha valaki-erkölcsi törvénynek hirdette volna ki a bántalmak megbocsájtását és az ellenségeink szeretetét, azt mint *gyávát* megbélyegezték volna. *Hiszen hogyha Krisztust az Ő korában megértette volna a tömeg, akkor nem feszítették volna keresztre!*... —

hitéletünket rendszerint különválasztjuk a gyakorlati életünkötől és ezért nem tud *Krisztus állandóan* irányítani bennünket az élet legválságosabb pillanataiban. —

Krisztust látom újra közeledni felénk, elrejtőzve a titkok fényes felhőiben, hogy az evangéliumi eszmények szárnyain egy tisztultabb és fölényesebb életvonalba emelhesse fel magzatait ... Az erőszaknak és a gyengék kizsákmányolásának mai társadalmi és gazdasági rendjét egy új szervezkedésnek kell felváltania, amelynek a szegletköve az *Úr Jézus* lesz. *Ő* reá fogjuk felépíteni a népek testvériségének, a kötelező kooperatív munkának és az *örök békének* Anyaszentegyházát: —az új Jeruzsálemet! A nyomorúságokban kimerült, a csalódásokban összetört, éhező mai világ ép úgy, mint egykor a zsidók pusztuló országa, epedve várja most is a megígért eljövendőt: az égi Küldöttet! a Szabadítót! a Megváltót! a Messiást! —

Az *ószövetségben* az *Úr Krisztus* még csak élőképekben és szimbólumokban jelentkezett. Így pl. az áldozatként leölt *szep-lőtlen bárány* alakjában, akit Mózes a szabadulás éjszakáján minden családban leölni parancsolt. Ez a Bárány lőn a Megváltás szimbóluma, Aki vérével mentette ki Izrael elsőszülöttjeit, mikor az öldöklő angyal az egyiptomiak gyermekeit elpusztította. Ugyancsak az *Ő* jelképe volt a *pusztában keresztre feszített rézkígyó*, aki a kígyómarástól megmentette mindazokat, akik a gyógyulás hitével és reménységével emelték fel tekintetüket a keresztre. Ez a kígyó volt az *összülők bűnbeesésénél* a bűnre csábító gonosznak is az érzékelhető alakja. *A keresztre feszített Krisztus* ettől fogja majd megváltani mindazokat, akik kígyómarta sebeikkel hittel és reménységgel fognak egykor feltekinteni az *Ő* szent keresztfére... —

Mi is, mint a jerikói országút porából a vak koldus, Hozzad kiáltunk fel *Názáreti Jézus!* Adj nekünk is új világosságot!

Tekints reánk, Urunk és isteni Mesterünk! Ne menj el mehetünk szótlanul. Jöjj el hozzánk ismét és a mi nyomorúságainkban ne hagyj bennünket sokáig árván! Vergődő tehetetlenségünkben Hozzád emeljük könyörgő tekintetünket és a sötétségnek, a reménytelenségnek, a szenvedéseknek az dzuldttségéből kiáltunk fel Hozzád. Nyújtsd felénk segítő Kezedet es emelj ki bennünket is, mint egykor a fuldokló Péter, a hullámok örvényeiből! Nélküled, Uram, végleg elmerülünk! Ne hagyj elveszni bennünket, *Krisztus!*... Te vagy a mi vagyunk Te utánad vágyunk! Te vagy a mi Várunk, s Te vagy, Akit varunk! Jövel, *Uram, Jézus Krisztus!*... —

Egy haladó lélek mindig csak azt nézze, *hogyan élt az Úr* Keresse, minő cselekedetét van alkalma utánozni. S amit tud, tegyen! Ha ezen az úton halad, biztosan oda ér a céljához. *Krisztusával* az ő helyére, ahol igazán nem lesz többé senki másra szüksége. Ezért, aki bírja, annak akarnia kell, hogy csak *Krisztust* kövesse; csak Vele éljen és érintkezzék. - Vele nélkülözni, szomjazni és éhezni inkább, mintsem olyan táplálékot elfogadni, amely méltatlan Hozzá. —

Aki *Krisztussal* megyén, az mástól nem kérdez, másra nem szorul. Az a Legbölcsebbel, a Leghatalmasabbal megyén. Az Vele küzd, Vele győz, Vele fárad, szeret, gyógyít, tanít. Vele alázza meg magát és ha kell, Vele hal meg, hogy Benne feltámadhasson ... —

Vissza *Krisztushoz!* Mert egyedül a krisztusi társadalom a gerince az emberi jogokban való egyenlőségnek, ahol csupán az egyéni és erkölcsi értékek érvényesülhetnek. *Az őskereszténységben* nem voltak se páriák, se kulik, se rabszolgák, hanem csak *munkátestvérek* voltak. A krisztusi erkölcsan szerint minden egyes embernek csak olyan mértékben van meg a joga, hogy az élet javaiban részesüljön, amilyen mértékben hasznossá tudja tenni munkáját embertestvéreinek anyagi es erkölcsi érdekeiben. —

Krisztus szelleme a javítás és nem a megtorlás. —

Minél jobban elmerülök *Krisztus* tisztaságának és szentiségének szemléletébe, annál inkább érzem, hogy szemeim előtt oszlik a homály, szakadozik a fátyol és térdem önkéntelen hajlik meg előtte oly magasztos érzelem terhe alatt, mint az a fűszál meghajlik a nyári reggel harmatától. —

Mikor *Krisztust Heródes* elé vezették és ez az üresszívű kéjenc udvarának mulattatására csodákat és látványosságokat kért Tőle, az Úr szóba sem állt vele. Felelt a *főpapnak*, felelt *Pilátusnak*, sőt még a templom szolgájának a kérdéseire, aki őt arcul ütötte; de *Heródesnek* nem válaszolt egyetlen kérdésére sem. Csak nézte. — Ez is példaadás volt. Megmutatta nekünk, hogy az ilyen üres és léha lelkekkel szemben hogyan viselkedjünk: vonuljon az ember vissza önmagába és ne álljon szóba azokkal, akiket úgy se tud meggyőzni. —

Ha elismerjük, hogy az *Úr Jézus mindnyájunkért meghalt*, akkor Őt az *egész emberiség* bűnei vitték a keresztre és *mi is felelősek vagyunk az Ő haláláért*. *Krisztust tehát nemcsak a zsidóság ölte meg, hanem az egész emberiség bűnei*. Nem csupán a saját *korabeli bűnösökért halt meg*, hanem *minden gyarló bűnös emberért*, hogy életpéldájával tanítsa meg az *egész emberiséget*, hogyan kell emberi testben isteni életet élni. —

Ne higyjük, hogyha a mai emberek ott álltak volna *Pilátus* ítélszéke körül, nem kiabálták volna a *feszítsd meg-etl* S mikor a római helytartó szembe állította *Krisztussal* Barabást, hogy a húsvéti ünnepekre kettőjük közül melyiket bocsássa szabadon — vájjon ki tudja, hogyha mi is ott lettünk volna, nem kiáltottuk volna-e mi is együtt a többivel: Ne azt, hanem Barabást!... —

Krisztus követése.

Testvéreim! Ha gyűlölettel néz reánk az elfogultság, avagy megváltásért esdekel a nyomor, a szenvedés, vagy a megtapasztalt becsület és igazság: — emlékezzetek *Krisztusra!* Nem adhattok semmit mindaddig, amíg készek nem vagytok odaadni érte testeteket és véreteket is! —

Az az utcaszéli kolduló mezítelen árva, az is az én *Krisztusom!* Az a sebtől borított beteg kéz, az *Ő* átvert, szent Keze; az az elgyötört emberi test, amely könyörületért esdekel, az *ő* szent Teste. Az a sanyargatott, üldözött ártatlanság az én meggyalázott *Krisztusom*... Oh, én nem ölelhettem szívemhez az *Ő* szent Kezét, nem hajthatom le ostorhasogatta vállaira az én fejemet, nem csókolhatom oldalainak sebeit; de ott az a nyomorult, megalázott koldus, — keresztényember, — öleld szíved-

hez azt! Mikor reszkető kezét kezedbe veszed, a te Urad kezét szorongatod. Mikor pedig könyörtelenül elhajtasz mellette az utcán s fényes fogatod sárral föcskendi be, a te *Krisztusod* tagadtad meg és őt sároztad be. Az ő éhsége, az ő mezítelensége a *Krisztusod* nélkülözése; a te szívtelenséged pedig az megtagadása. —

Ha a *Krisztusi* eszmék és erkölcsök a gyakorlati életben is érvényesülnének és nem csupán alkalmi szónoldatokban, akkor *hatóerőkké* válnának és betöltenek evangéliumi élettel úgy az egyéneket, valamint a társadalmat. Virágos kertek lennének a mai pusztaságokból. Erkölcsi értékek vezetnék a világot és nem szélről ingadozó nádszálak. Teremtő erők és nem vak vezérek, akik maguk sem tudják, hová mennek. Szavalnak a testvériség újjáteremtő eszméiről. De ezek csak üres szavak, szépen csengő szóvirágok. —

Nem hittételek, elméletek és rubrikák által kapcsolódunk mi az *Úr Jézushoz*, hanem az *ő* életpéldájának az utánzásával hasonlíthatunk csak Hozzá. Nem szabad tisztán értelmi tudásra helyezni a hitünket, hanem *élnünk* kell azt. Az *élő Krisztust* kell kifejezni szavainkban, gondolatainkban, érzéseinkben és cselekedeteinkben. Ki kell üresíteni magunkat, hogy teljesen beteljünk az *Úr* szeretetével. Kisgyermekékké kell újra lennünk, hogy szívünk egyszerűségével fogadhassuk magunkba az *Ő* élő igéit, amelyek a lelket táplálják és felnevelik. —

Az angyalok bennünket csak testi szenvedéseinkért irigyelhetnek, miután ők anyagtest nélküli lények és így nem tudnak versenyezni velünk az *Úr Jézus földi életének az utánzásában*. —

Krisztus követésének útját a legtisztább életű szentek az önkéntes szegénységben és az élettisztaságban találták fel. Minden egyéb irány tévelygés, amely bonyolulttá teszi az életét és kimeríti erőinket a haszontalan és ideiglenes javak keresésében. Mindent ott kell hagynunk a legfőbb jóért: az *Istenért*, amint azt *Krisztus* is megkövetelte az *ő* igazi tanítványaitól, akik magukat szegényekké és földi vagyontól teljesen mentess-tudták tenni az Isten Országáért. *Semmijük se volt, hogy mindenük legyen!* — *Hagyj el mindent, hogy megtalálj mindent!* — mondja *Kempis Tamás*.

Krisztus iskolája a lemondás, az önfegyelmezés. Így tör-

jük akaratunk igájába testünk állati vágyakozásait. Módszere pedig az ilyen tökéletesedésnek a szelídség, az alázatosság és a mindenre kiterjedő szeretet. Gyengédséggel lehet csak az érzésekre hatni, nem pedig erőszakkal és leigázással. Hatalmaskodással csak rabszolgákat nevelhetünk; testvéreket csupán szeretettel. —

Az evangéliumi erkölcsöknek a csúcspontja, ahova már csak a megtisztult lelkek tudnak fölemelkedni, a *tökéletes önmegtagadás*. Aki *Krisztus* ösvényére, a menybe vezető keskeny útra akar rálépni, az tagadja meg önmagát, vegye föl alázatos szelídséggel az Úr keresztjét és *kövesse őt*. —

Sajátságos, hogy a zsidó fajból kerültek ki *ugyanegy időben* az első század *martirjai és hóhérai is!* Amíg az egyik rész keresztre feszítette saját Messiását, addig a másik *boldog* volt, ha vértanúhalált halhatott ezért a megfeszített *Krisztusért*. —

Hogyha *a jóságban, a tisztaságban, a szentségben* kellene Krisztust utánoznunk, sokkal nehezebb lenne a feladatunk, mint amikor *Őt a szenvedések útján követjük*. Ehhez igazán nem kell több, mint egy kis türelem és alázatosság. Bizony, nehezebb kitartani a jóságban, mint a türelemben, mert a leggyengébb pontunk az önszeretet. Még a legjobb szándékú ember is sokszor visszacsúszik, mikor jóságból kell áldozatot hoznia saját érdekeivel szemben. —

Volt idő, mikor még én is azt hittem, hogy kezemben van az Istentől kapott eszköz a világ hitetlenségének a teljes megtérítésére. Milyen hiú képzelődés! Meggyőződtem, hogy csak azokra volt igazi mély hatásom, akik *maguktól* indultak hozzám, mert ezeket egy benső isteni sugallat vezette a *próba* elé, amelynek a *mérlege* én voltam. — *De akiket én válogattam ki*, hogy a jó útra vezessem, vagyis a *Krisztusi szűk ösvényre*, azok rendszerint *cserbenhagytak*; a legelső próba alkalmával megtagadtak. Ezek a csalódások bírtak rá, hogy lemondtam az egyéni kezdeményezésről és átadtam *föltétlenül* magamat az *isteni akarat* szolgálatába. *Sohasem cselekszem belső indítás nélkül semmit. Kizárólag belső érzéseim impulzusai vezetnek.* Enélkül egy lépést se teszek. De ha valamit lelkiismeretem érzékenységevel kötelességemnek megéreztem, akkor azt *életem árán is* nyugodtan cselekszem. —

Az Urunk, Jézus egy gyönyörű példabeszédben mutatott

rá, ki az igazi *felebarát*? Nem a pap, nem a lévita, akik közömbösen mentek el az útszélén vérző sebesült mellett, hanem a lenézett eretnek, az *irgalmas szamaritánus*, aki felvette a sebeiben összeroskadtat. Gondozta, ápolta, bort és olajat öntvén a sebeire. Milyen lelkesedéssel szoktunk mi is beszélni erről a gyönyörű *krisztusi példázatról*. *Sajnos, csak beszélni*, mert a példát *már nem utánozzuk!* —

Krisztust követni nem annyit jelent, hogy el kell fordulni teljesen a világtól; meg kell vetni annak a legtisztább örömeit is és önsanyargató magányban kell élni. Korántsem! Ez lehet szigorú zárdamorál, de az ilyen külső, testi elszigetelődés nem jelenti egyúttal a lelki tökéletesedést is! *A világ nem kolostor!* Sőt az önsanyargatás csak akkor erény, ha magunknak vele nem ártunk. Az önfeláldozás pedig csak akkor, ha másoknak használunk vele. —

Hogy *szeretet nélkül a legerősebb hit* se állja ki a tűzpróbát, gyönyörű példában igazolja *Niceforus* élete, aki *Valerius* császár üldözései alatt szenvedett 'vértanúi halált. Ez a tisztaszívű, egyszerű lélek megtérése előtt egy keresztény papnak a jó hírnevét könnyelműen bemocskolta. Mikor később megtért, első dolga volt felkeresni a megrágalmazottat és összetett kezekkel kérte, bocsásson meg neki. De ez felindulásában meg se hallgatta a könyörgését. — Rövid időn belül a papot is elfogták és kőpadra vonták, hogy vallásának a megtagadására kényszerítsék. De ez hősiességel bírta a rettenetes kínokat. Hajthatatlan maradt. Ezért halálra ítélték és vitték a vesztőhelyre, hogy elrettentő például kivégezzék. Ezen útjában találkozott vele *Niceforus*, aki sírva lépett eléje és alázatosan könyörgött újból, hogy bocsássa meg neki, amit ellene vétett. De a pap félrefordult és ment tovább. Ekkor *Niceforus* ismét eléje került és most már térdreborulva könyörgött: — Atyám! Krisztus szent nevére kérek, bocsásson meg nekem! Ez a próba a vértanuságra kész. hiteles papot a *szeretetében* tette próbára, de bizony az ő lelki kevélységében gyengének bizonyult. És mi történt? A pap, aki hitének megvallásában hős volt a kínzások között is és megindult érette a halálba, most *a szeretet hiánya miatt még a hitében is megrendült*. A vérpad előtt, az utolsó pillanatban *megtagadta Krisztust*. Ekkor az alázatos szívű *Niceforus* könnyes szemekkel lépett a praetor bírói széke elé, mondván: — Én reám mérd e halálbüntetést, mert *én is ke-*

resztény vagyok! És ez a szerető lélek önként ment a vértanúságba, csak azért, hogy *megerősítse hitükben azokat, akiket Krisztus szolgájának hittagadása megingatott* —

Három setét éjszaka fog ránk borulni, mielőtt. *Krisztus követésében* ú\ embereké születhetünk. *Az első a legkegyetlenebb*, mert hirtelen szakad ránk és teljesen elborít setéséggel. Kezdődik a lehangol ts ággal, amely átmegy szomorúságba, végül a teljes letöröttségbe. Üresnek és céltalannak kezdjük látni az egész életünket, amelytől szabadulni vágyunk. Naponként fokozódik a mi bágyadtságunk. Át kell esnünk a testi és a lelki gyötrelmeknek összes kínjain., Az egész skálán: a betegeskedésen, a megcsúfoltatáson, a megostoroztatáson és megpökdöstitésen, a csüggedésen és a reményét vesztett léleknek a fásultságán. De viszont ezek a *szenvedések* már gyógyítók. Csak egy bizonyos ideig tartanak és csupán a testanyag durvaságait rombolják le, hogy fénybe öltöztessék azt bensői eg. Az első éjszaka az igazi *próba*. Aki ezt kibírta, könnyen kiállja a *másodikat*. Meg ne inogjunk tehát! Álljunk szilárdan a nehéz kísértésben. Várjunk *türelemmel*, amíg fejünk fölött elvonul a vihar. Nézzünk a villámaiba hunyorgatás nélkül... Lassanként derengeni kezd és érezzük ébredezni bennünk a szeretet jótékony melegét, amely már enyhíti a *második éj sötétségét*. *Kezdünk látni*. Az a sötétség csak képzeletbeli volt. Nincs okunk a rémületre. Ekkor kezdenek kibontakozni bennünk az *Úr Jézus* megsejtett tökéletességének körvonalai. A Mester szemei pihennek meg ilyenkor résztvevő szeretettel az *Érette szenvedő tanítványán* ... *Végre jön a harmadik éjszaka*, amely már a *föltámadás* hajnala. Ekkor emelkedik ki anyagsírj ábói fényességében a megdicsőült lélek, amely nem lázong többé, hanem alázatosan engedelmeskedik. Fölértünk a *csúcspontra*, ahol már eltűnik a misztikum és mi fölédünk egy tökéletesebb életvonal realitására: az *igazi Életre*, amelyet mindeddig anyagtestünk sűrű fátyola takart el szemeink elől. —

Egy tudatlan, de alázatos lélek, aki egyszerű és őszinte a szavaiban, cselekvéseiben és emellett rendszeresen is kitartóan törekszik Isten- és emberszeretetre, sokkal közelebb áll az Isten atyai szívéhez, mint a legnagyobb teológus, aki az isteni erények valamelyikében szűkölködik. Sőt, egész bátran mondhatjuk, hogy egy buddhista, vagy egy mohamedán, aki élő hitével *igazságra* törekszik és *önzetlenül szeretni tud*, sokkal *jobb keresztény*, mint egy felekezeti gyűlölködéstől átitott

fanatikus hittestvérünk, aki csak névleg az; Ezért szomorít el, ha oltártestvéreim között is látok olyan jóhiszemű rajongókat, akik Krisztus hitének vélt szolgálatában *a vallási türelmetlenségnek* a zászlóját lobogtatják. Arra a zászlóra a Béke Királyának, az emberiség egyetemes Megváltójának jelszava van fölírva: — *PAX!* — Béke és szeretet! E szavakat az Úr arra a győzelmi zászlóra *a saját vérével és nem a máséval írta fel!* —

A szelíd, misztikus *Krisztust*, a *Béke Fejedelmét* nem tudták volna megérteni. Ezért lettek az üldözött és meztlábás apostolok utódaiból a világ urai; fényben és pompában tündöklő egyházi fejedelmek, akik büszke váraikban zsoldos hadseregeket tartottak és azok élén mentek harcba, sokszor egymás ellen. A harcból visszatérve pedig lemosták kezeikről a vért, hogy bemutassák az Úr Oltárán azt a tiszta és szeplőtelen hálaáldozatot, amelyet a végbúcsú alkalmával a Szeretet öröksegeképpen hagyott rájuk a kereszthalálba induló *Jézus. Bizonyára nem ezt értette az Úr, midőn megparancsolta nekik: Ezt cselekedjétek az Én emlékezetemre.* —

Krisztussal csak úgy haladhatunk együtt megtisztulásunk útján, ha leikünkről letépünk minden gyökérszálat, amely azt az *anyaghoz*, vagy a testi *igényességhez* kötötte. Ekkor ébred a lélek Istenadta szabadságának boldog öntudatára. Olyan *örömfők forrásához* jut el, amely minden *lelki szomjúságot* kielégít és lecsillapít. Aki pedig ebből a vízből iszik, az nem fog többé szomjúhozni mindörökké. Merített az élet forrásából! —

Krisztussal együtt menni nem annyit jelent, mint uralkodni mások felett, hanem *szolgálni őket.* —

Aki csak bírja, *kövesse Krisztust!* Erre az útra induljon. Erre az életre törekedjék leginkább, mert erre az útra kell a legkevesebb útravaló. Csak hit és szeretet. E két tulajdonsággal fölfegyverkezve és az Úr Jézusra szegezett szemekkel induljon, amerre a lelke viszi. Az út szélén nyíló virágok, madárdal, ézengés, menny és föld, ember és angyal lehet mind szép, de ne az ő számára legyen az! *Ó az Úrhöz megyén!* Szent önkívület az, amelyben az ily legfelsőbb körben élő lélek éli földi életét. Útja biztos és egyenes. A boldogsághoz vezet. Csakhogy ez a boldogság nem a vágyak kielégítése, hanem a vágyaktól való mentesség: a megtisztultság. —

Mikor egyszer a párisi *Madelainban* szent *Magdolna* oltára

előtt imádkoztam, világosan halottam én is egy *benső sugalmaztatást*, amely a szeretet gyengédségével figyelmeztetett, hogyha *Krisztust akarom követni*, vetközzem ki először *önmagamból* — De hogyan! kérdeztem meglepve. — *Naponként vonulj vissza többször önmagadba*. Ne láss, ne hallj körülötted semmit. *Csak befelé élj*. Add át a szeretet lángoló érzéseivel magadat *Krisztusnak!* Tedd le az akaratodat az Úr lábaihoz és csupán a legbensőbb indításokra hallgass. —

Krisztus utánzása.

Miben különbözünk mi a farizeusoktól, ha csupán a sivár alakiségben élünk? Ha lelki vakságunkban a *hitben* nem látunk mást, mint üres hatalmi eszközt és korlátolt elménkkal csak türelmetlenséget és gyűlöletet hirdetünk? *Aki Krisztus szellemében akar élni*, az nem türelmetlen, hanem *szelíd*; nem gyűlöl, hanem *szeret*; nem ítél, hanem *irgalmaz* és részvétellel nézi a gyarló ember tévedéseit. Egyetlen gondja, hogyha csak lehetséges, azt az elbukottat *fölemelje*, azt a veszendő lelket Istennek *megmentse*. —

Jóra nevelni senkit mással nem lehet, csak *krisztusi* eszközökkel: türelemmel, szelídséggel, jó példaadással, gyengédséggel és szeretettel. Mit érek el vele, ha azért csavarom ki valakinek kezéből a fegyvert, hogy azt azután én használjam fel ellene hasonló erőszakkal? — Sokaknak megérthetetlen, hogy a rosszat se szabad hasonló rosszal viszonzni és a törvényes visszatörlesztés jogát sohase gyakorolhatjuk önbíráskodással, a *krisztusi* szeretet sérelme nélkül. Kétségtelenül nehéz feladat az alázatos lemondásnak ez a fokozata; de mihelyt *a velünk elkövetett méltatlanságokat hasonlóval megtoroljuk*, akkor a bosszúállásnak egy megszakíthatatlan láncolatát nyitottuk meg, amely folytonosan változhatik, de *vége sohasem lesz*. —

Krisztus szeretete.

Az erő durvasága alól egymásután szabadítja fel a *krisztusi* szellem a gyengéket. A rabszolga után jön a szegény; utána a nő és a gyermek. Akiket a világ lenéz és megvet, azokat *Krisztus* öleli legelőször a szívéhez. *Szeret végtelenül és egyetemesen*. Jól értjük meg ezt, Az *ő* gyönyörűsége már nem csupán a család, nem is a faj, hanem az *ember!* —

Oh, édes gyermekeim, emeljétek föl szemeiteket a feszületre és nézzétek az érettetek is meghalt *Krisztusnak* az arcába. Kérdezzétek meg szívetektől: Szeretlek-e, Uram, annyira, mint Te szeretél? Volna-e olyan lelki erőm, hogy meg tudnék érted halni *szeretetből*? ... —

Testvéreim! Ne nézzétek az én szerfölött nagy gyengeségeimet. Csak azt a jószándékot, amivel én vallásfilozófiai műveimmel missziós munkára indultam. Mert én most az Isten szent színe előtt teszek nyilvános fogadást, hogy előrehaladott korom hátralévő napjait a lélekmentés szolgálatába ajánlom fel az én Uramnak. Erről az útról pedig engem többé sem fenyegetés, sem gyalázat, sem erőszak letéríteni nem tud. Szent Pállal kiáltok fel én: — Ki választhat el minket az *Úr Jézus szeretetétől*? Üldözés? Gyalázat? Vérpad? Nem! Nem! Soha! Soha többé semmi sem választhat el az *Úr Jézus szeretetétől*! Hogyha az *Úr Jézus* meg tudott halni értünk egykor szeretetből, nem vagyunk-e mi is kötelesek felajánlani Néki életünket az *ő* szent szolgálatára? Hogyan követhetnénk az *ő* életpéldáját, ha még erre sem vállalkoznánk? —

Krisztus tanítása.

Krisztus megtanít bennünket *alázatosságra*; odanyújtja Kezeit, hogy megköttözzék. Megtanít *lemondásra*: odanyújtja szent Fejét, hogy leköpdössék és arcul verjék! Megtanít *szelíd-ségre, bűnbocsánatra*, midőn kifeszített kezekkel függ a keresztfán, mintha még akkor is szívéhez akarná ölelni az emberiséget, amely még abban a pillanatban is káromolta Őt, amikor utolsó fohászatát lehelte ki az emberiség megváltására. —

Egymás után fognak ledőlni a sorompók, amelyek szembeállították a testvért a testvérral és elválasztották az embert az embertől. *Szinte már látjuk* körvonalalaiban kirajzolódni az *emberiség nagy családfáját*, amely egy tökéletesebb társadalmi rend árnyéka alatt fogja egyesíteni a világ népeit. Az élet durva anyagi formája pedig a *krisztusi eszmények szellemében* fog tisztulni és finomulni. —

Nincs lángész, akit felül ne haladtak volna és akinek szavaira az idő homályt ne vetne. Csak az *Úr tanításaiból* nem tud elvenni egy felesleges szót és nem tudunk mi sem hozzátenni egy hézagpótló újat anélkül, hogy az értékében rögtön ne

csökkennék. — Gondolatai ma is olyan üdék és felemelők, mint amikor a tó partján a halászbárkában tanítgatott; vagy amikor az árnyas fák tövében a zöld pázsiton üldögélt és beszélgetett. *Két ezredév rostája* se tudott csak egy szem konkolyt se kiszitálni a tanaiból. Szavaiból pedig ugyanaz az Erő és Értelem ragad meg bennünket ma is, mint aminővel évezredek óta tud hatni *az egész világra*. Az ő beszéde soha el nem évül, és sohasem lesz „javítható” —

A *krisztusi tanokat* nem azok értik meg, akik ismerik a Bibliának minden betűit, hanem akik *átérik* bennük az elrejtett lényegét és élik a *krisztusi életpéldát*. Az Urat azonban nem értelemmel lehet megközelíteni, hanem csak a megtisztult szíveknek a *megérzéseivel*. Az evangéliumok szerint: — elrejtí magát a bölcsék előtt és kinyilatkoztatja magát a tiszta gyermekszíveknek. Egy más alkalommal pedig egy kisdedet állított tanítványai elé az Úr és monda: — Hacsak nem lesztek olyanok, mint ez a kisded, nem mentek be a menyek országába. —

K r i s z t u s győz!

Láttam az Alpeselek ormáról *felkelni a Napot*. A derengő világosság még küzdött a szürkülettel s a völgyek mélységeit még ködös homály töltötte be. A látóhatár szélén fölcsillant a legelső fénysávoly, amely pirosra festette az eget. A rózsás-arcú hajnal mosolya köszöntötte az álmodozó földet. Egy vakilló sugár tört elő a derengő fényből, végigröpíti a szemhatáron és megpihent a tónak ezüstfényben reszkető tükrén. Megtörött a sziklafaion és visszaverődött a völgyek mélységeire. E termékeny csókra megmozdult ott alant az élet s fényben csillogott az egész mindenség. Madárénekek verte föl a völgyeket s a langyos szellő elhozta hozzám a ciklámennek mézes illatát... *Napfény váltotta fel az éjszakát*. — Ezt a csodálatos átalakulást láthatta egykor a *haldokló Istenember is a Golgotha ormán*. Láta a kereszténység hajnalának pirkadását, a sötétség harcát a világossággal. Szent eszméinek fénye áttört a homályon, fölkereste a legelrejtetteb zugot, hogy azután bevigye oda a napfényt, az életet, a világosságot, a civilizációt. Minden sugár nyomában áldás és munka fakadt. Ez a fény megtermékenyítette az emberi szellemet, hogy a sarjadzó tudomány és az újjáébredő művészet illata terjedjen szét a balzsam-

mos levegőben ... Az égen pedig feltűnik a *kereszt*, amfelyre ragyogó betűkkel van fölírva az az örök igazság: *Krisztus győz!* —

Krisztusnak hőse csak az lehet, aki küzdeni és szenvedni tud érte, nem zsoldért és kitüntetésekért, hanem az önzetlen szeretetnek a lelkesedésével. —

Az első pár évszázad keresztény egyháza *a krisztusi szelidségnek és alázatosságnak* erkölcsi erejével hódított. Lassanként megtörött a légiók ereje a keresztény vértanúk és hitvallók kitartásán. Ez volt a legelső „passzív rezisztencia”, amelyhez hasonlót még nem látott a világ. A mártírok palmaágai összetörték a vasba öltözött légiók fegyvereit. —

Krisztus a vezérünk, mi pedig az Ő katonái, akiknek nélkülözések, szenvedések és nehéz megpróbáltatások küzdelmeiben *kell legyőznünk a mi legnagyobb ellenségünket: önmagunkat*, a mi hiúságunkat, a mi kevélységünket, a mi anyagiasságunkat és a mi alacsony testi indulatainkat. *Krisztus* is győzelmi zászlóval emelkedett ki anyagsírjából. Nekünk is az ő zászlója alatt kell becsületos hithűséggel helyt állanunk, hogy Vele küzdjünk, *vele győzzünk* és Vele egykor megdicsőülhessünk! —

Krisztus iskolája.

Krisztus iskolája az életet adó forrás, amelyből minden század tiszta, üdítő italt meríthetett, valahányszor csalódásai-ban kifáradva, szenvedélyeiben kimerülve, haldoklott a szomszédjától, mint a kiűzött Hágár egykor a sivatagban. —

Krisztus példája.

Szegények! Tanuljátok meg *Krisztustól*, hogy nélkülözések, sanyarú sorsotok nem akadály a boldogságnak. *Szenvedők!* Tanuljátok meg *Krisztustól*, hogy jobb az a fájdalom» amely üdvözít, mint az a gyönyör, amely a kárhozatba visz. *Elhagyottak, üldözöttek!* Tanuljátok meg *Krisztustól*, hogy csak azok boldogok, akik üldözést szenvednek az igazságért. —

A szeretet találékony. Lám az Úr Jézus mindenütt megtalálta a szenvedőket. Igaz, hogy kereste is. Fölkereste még a

bélpoklosokat is, akiket mint élő ragálycsirákat a társadalom magából kizárt, a temetőárkok mellé kényszerített. Ez volt az ő gyűjtőfogházuk. Tout comme chez nous! Hiszen az én cellám ablakai is a Köztemető árkaiba nyílnak. Bizonyára azért vezetett engem ide a börtönbe az Úr^ hogy a temető árka mellett (a gyűjtőfogház, amelyben H. J. börtönben ült, t. i. a rákoskeresztúri temető szomszédságában van) kereshessem fel a modern leprásokat, a mai társadalom kitaláltjait, az én megbélyegzett lelki testvéreimet. Ha voltak szentek, akik *Krisztus példáját* követve, mosogatták a bélpoklosok fekélyes lábait, mert bennük Krisztus sebeit mosogatták, akkor miért ne szoríthatnám meg én is ezeknek a beteg raboknak sovány, reszkető kezeit? Csak tőlem függ, hogy az ő kérges kezeikben az én szenvedő, beteg *Krisztusom* Kezeit szorongassam. *Én édes Jézusom!* Mennyi alkalmat adsz, hogy Veled jót cselekedhessünk. Hiszen Te mondtad, aki egy falat kenyeret ad az éhezőnek és egy pohár vizet a szomjúhozónak a Te nevedben, az Veled cselekszik irgalmasságot. Még az a ruhadarab is, amivel befödöm didergő testvéreimet, a Te meztelenségedet takargatja. —

Krisztus tanítványai.

Egy virágbokrétának, amely üdit, fölemel és gyönyörköd-tet, *vidámnak kell lennie. A jó Isten se kíván mást az ember-től*, mint a virágtól. Azért küldött le minket is a földre, hogy a lelkünkben megsejtett igazságot, jóságot és szeretetet illatban leheljük szét a mindenségben. Támogassuk a gyengéket és testvéri szívvel öleljük magunkhoz a támaszra szorulókat. Mi *Krisztus tanítványai* vagyunk és *Szent Pál* szerint tartozunk mi erősebbek a gyengébbek terheit is hordozni. —

Krisztusi irány.

Élő, cselekvő hitre és egyetemes testvérszeretetre van smksége a mai világnak és nem csupán szépen hangzó szavakra, vagy ájtatos szemforgatásokra. Ha pedig a nagy harc, amely egy *boldogabb jövőért* ma még elrejtőzve folyik, egykor véget ér, csak akkor fogjuk majd fölismerni *Krisztust az ő dicsőségében.* Győzni fognak az egész világ szemeláttára az Ő igazságai és ragyogni fog a győzelem az egek fénysugaras felhőiben, hogy az evangélium szerint „minden *test megláthassa az ő Üdvezítőjét*”. —

Örök erények között élni, ahol a bűnnek minden lehetősége ki van zárva, nem erény az Isten előtt. *De élni bűnök között*, hogy azokkal megküzdve, szívesen szenvedhessünk szeretetből azokért, akiket a bűnökből kiemelni akarunk: *ez a krisztusi ideál!* —

Krisztusi szellem.,

Az igazi kereszténység az evangéliumok legbensőbb igazságainak a megértésében és követésében van. Ez az igazi *krisztusi szellem*, amely egyedül vezethet csak el a kívánatos lelki tökéletesedéshez. Ez az egyenes, de meredek *keskeny ösvény*. De sokan járnak a nagy kitérőkkel kanyargó *széles úton* és — visszariadva a küzdelemtől — inkább követik a tömegjárta sáros és piszkos országutat, ahol már nincsenek sziklás kapaszkodók és szédületes mélységek. — Ezek is *Krisztus* zászlójának harcosai lehetnek, de már *nem hősei*; csak a *zsoldosai*, akik külön választják a mindennapi kötelezettségeket az önfeáldozás heroizmusától. Ezért különböztetik meg az evangéliumi Szellem követésében is a parancsokat és a tanácsokat, a *kötelező* és az *önkéntes* cselekedeteket. Keresik a könnyebb utakat és módokat, hogyan lehetne az éltető szellemet a holt betűkkel megkerülni. Beérik az alacsonyabb vonalaidban járó verébszárnyakkal, a szédülő magasságokat pedig már csak a sasokra bizzák. —

Krisztus teste.

Mindig úgy éreztem, hogy egy érzőideg vagyok én is az emberiségnek a láthatatlan organizmusából. *A lelkek világának ezt az egységét nevezük Krisztus testének*, lelki közösségnek. Mások igazsága az én igazságom is; mások szenvedése rajtam is keresztül sajog. Én is velük szenvedek.

Krisztusi igazságok.

Ne keresd soha, hogy *szavaid tetszenek-e* a gyöngye lelkeknek, hanem arra ügyelj, hogy szavaidban benne legyen a *krisztusi igazságok* ereje. —

A krisztusi eszmék halhatatlanok. Az Ő szavai élő isteni hatások. „Ég és föld elmúlnak”, de ezek el nem múlnak mind-

örökké. Elvetett magok, amelyek a jóakarató szívekben kicsiráznak. Azután szárba szöknek. Végül ringó aranykalászos mezőséggé lesznek. Új erőt és új életet meríthetünk belőlük. Ha pedig a mag már beérett és a Lélek megtisztult, akkor jön a szent halál. Az Isteni Arató, Aki az érett magvakat, az élet kenyerét kévékbe köti, csűrbe hordja, hogy tisztultabb alakban szülje *új életre* az emberiség táplálására. —

Én is a korszaknak gyermeke vagyok s benne nevelkedtem abban a szerencsétlen áramlatban, mely a rohamos haladásban megszedülve, elvesztette *vallási* egyensúlyát. Én is rajongtam a tudományokért, de minél mélyebbre belemerültem, annál tisztábban láttam, hogy a vallás ellen csak jelszavakkal dolgozunk és megborzadtam az úgynevezett tudományos tekintélyek szívének sivárságától és gyötrődésétől. *Mikor pedig láttam halálos ágyán vergődni azt a lángelmét, aki tagadásával ezer jóhiszemű ifjú lelket megmérgezett, én is észre tértem...* Még most is a fülemben hangzik kétségbeesésének utolsó felkiáltása: *Nincs több igazság, csak a mi Urunk Jézus Krisztus igazsága.* —

Krisztus munkása.

Ha szüksége van még reám az Úrnak és tudok valamely hasznos krisztusi munkát végezni, úgy *megtisztult lélekkel fogom elhagyni a fogházat.* Az Úr be fog állítani valahová. Ismét a sorba és örömmel fogok dolgozni érte! Ha pedig már elkopott szerszám volnék, akkor is *beledob újra az olvasztókanálba — és újraönt.* — Igazán mindegy! Hiszen ha elgondolom, nekem az életben annyi örömet adott és olyan keveset szenvedtem érte! Ideje, hogy a sor rám kerüljön végre!... —

Krisztusi munka.

Mindenki *krisztusi munkát* végez, aki csak egyetlen lelket is közelebb tud vezetni egy lépéssel az Istenhez, vagyis a lelki tökéletesedéshez. —

Mi nem lehetünk a világ megváltói és nagy önhittség kell ahhoz, hogy túlfűtött buzgalommal egész környezetünknek a megtisztítására vállalkozunk. *Mi csak részt vehetünk az Úr megváltó munkájában;* szent Pál szerint: Betölthetjük *Krisztus* ezen munkájának reánk eső részét. —

Valahányszor *az Úr munkára hív*, rögtön jelentkezzünk. Készséges szívvel és derűs hangulattal, mert a lelki vidámság a legbiztosabb jele a belső összhangnak: — Magister, hic sum! *Itt vagyok, Uram*, hogy teljesítsem a Te szent Akaratodat! S minél nehezebb ez a munka, amit ránk bíz, tekintsük annál nagyobb kitüntetésnek. *Legyünk hálásak az előlegezett bizalomért* —

Krisztusi minta.

A *Krisztus* által kitűzött földi cél a *tökéletesedés*. Át kell alakítani lelkünket a *krisztusi minta* szerint isteni képmássá. Ehhez azonban nem elég a külső formahit. Mert hiába látogatom én a templomokat és hiába hadarok el hosszú imádságokat, hogyha érzéseimmel nem tudok kiemelkedni a földiség piszkos ködeiből. —

Krisztus szíve.

A Világegyetem egy óriási szív. Ebbe kapcsolódnak finom és érzékeny rezgések idegszálain keresztül az összes emberi érzések. Ez a hatalmas nagy szív *Krisztusnak szent szíve*, amely aszerint lüktet, emelkedik vagy szorong és zavarokkal küzd, amint az emberiség érzései is tisztultabbak vagy durvábbak lesznek. Tartsuk mindig szem előtt, hogy bennünk is egy-egy parány rejtőzik az Ige Életéből és ez velünk szenved. Krisztus szívéen enyhítünk, valahányszor egy-egy szerencsétlen testvérünkkel cselekszünk irgalmasságot. Ne felejtsük el soha, hogy Ő is azonosította Magát velünk. Ha ezt meggondoljuk, könnyű *szeretni* minden embertestvérünket... —

Krisztus vére.

A krisztusi gondolatnak a betöltése az emberi szabadságnak és a világtestvériségnek egyetemes érvényesülése, úgy a földön, mint a menyekben. Ezért minden igazi humanista mozgalom, amely az embert közelebb viszi egyrészt az Istenhez, másrészt embertestvéreihez, a világot megváltó szent keresztfának a gyümölcse. *Két hosszú ezredév óta* érik már a drága gyümölcs, amely *Krisztus vérének* a kisarjadzása. Érettségének a teljességét, *sajnos, még ma se érte el*, mert még

mindig párolog a föld embertestvéreinknek ártatlanul kiontott véréből. —

Új vérbeoltásra van szüksége a vérében megromlott mai világnak. *Evangéliumi szérumra. Krisztusi vércseppre.* Az egyetemes testvérszeretet oltóanyagára. Úgy egyeseknek, mint nemzeteknek. Mert az a nemzet lesz a népfajok között a legnagyobb, amelyik a *szeretet példaadásával* mutatja meg, hogy a lelki újjászületésnek az egyetlen útja a szenvedések tüzeiben való megtisztulás. Az erkölcsi és jellembeli újjászületés! —

Krisztus egyénisége.

Mint ahogy egykor belenyomta az Úr az Ő szent arculatját *Veronika kendőjébe*, úgy nyomta bele az élő és termékeny *szeretetnek* arculatját is az új világ humanizmusába. És ha *az igazi műveltség* fokmérőjét keressük, egyetlen mértékünk van hozzá. Azt kell csak néznünk: — Minő tisztaságban tükrözi *vissza Krisztus egyéniségét?* —

Isten fiai.

Mi, egekbe néző teremtmények, királyi vér sarjai vagyunk, *Isten fiai!* Krisztus testvérei és a menyország örökösei. *Eltörpül emellett minden emberi felfuvalkodottság.* — Mik ehhez képest a hiúságok közpiacán összevásárolt silányságok? Címek, rangok, pávatollak, sárga palástok és egyéb más pojácaköntösök. Nem az a cifraság Isten szemében az érték, amit a *nyakatokba* akasztanak, hanem az a hit és szeretet, amit Isten és embertársaitok iránt a *szívetekben* hordoztok. Ne a gomblyukakban, hanem a jellemekben keressétek az értéket! Ne kívül, hanem belüli —

Azt hiszem, nekünk is el kell érnünk egyszer azt a *tökéletességi fokozatot*, hogy Krisztusban mindnyájan testvérekké lehessünk és *Isten fiaivá* fogadtassunk. Ha pedig ezt majd elérjük, teljesen megszabadultunk már mi is minden durva anyagsalaktól és így elérkeztünk testünk váltságához. Ez annyit jelent, hogy végkép megszabadultunk az anyagtest durvaságaitól. —

Krisztus király.

Hitem szerint a megváltásnak beérett gyümölcsét *majd csak a jövő ezredév* fogja teljes kifejltségében élvezni. Azt a korszakot, amikor már e földön megkezdődik *Krisztuskirály* országlása és a próféta szerint az örök béke jogara alatt *az igazság és a szeretet* megcsókolják egymást. Amikor majd *babérág* helyett *olaj ággal* koszorúznak és nem az lesz a hős, aki sebeket vág, hanem az, aki sebeket gyógyít. —

Krisztusi szolgálat.

Sajátságos, hogy az emberek legnagyobb része nem azon töri a fejét, hogy rendbehozza *a saját lelki ügyeit*, hanem legtöbbször erőszakosan és *kíméletlenül beleavatkoznak a másokéba*. Pedig *Krisztus szolgálni akart és nem uralkodni!* Még mikor *királlyá* akarta tenni Őt a nép, akkor is eltűnt a tömegeből ... —

Az egységes élet áramlatában megszámlálhatatlan mellékáramlatok vannak, amelyek egymásban összecsapnak. Válaszszuk ki ezen mellékáramlatokból a hozzánk legközelebb állót, amelynek a lényege és természete legjobban megegyezik a mi lényünkkel és természetünkkel. Mi, a parányi vízcseppek *csakis azt a pontot ismerjük* a végtelenségben, amelynek betöltésére hivatva vagyunk. Míg azonban ezt teljesen meg nem ismertük, addig — habár öncélunkat: a megtisztulást elérhetjük is — még mindig nem vagyunk teljesen érett lelkek. Még mindig a kellő ismeretek nélkül *szükölködünk és így ember testvéreink javára hasznosan nem munkálkodhatunk*. — Azoknak mondom ezt, akik szolgálni akarják testvéreiknek a haladását teljes szívükkel, teljes akaratukkal és minden erejükkel. Tisztán kell látnunk *végcélnünket, amely nemcsak a magunk megtisztításából áll, hanem a nagy Egyetemesség szolgálatából is*. Nem elég *magunknak* a helyünkre jutni, hanem *másokat* is segítenünk kell, hogy oda juthassanak! Csakis ily alakban szolgálhatjuk *a krisztusi megváltás törvényeit*. —

Krisztus útja.

Hiába mutatja valaki a *keresztlevelét*; *a papiros senkit se tesz kereszténnyé*. Mihelyt valaki letér a *krisztusi ösvényről*

amely a folytonos és fokozatos tökéletesedésnek az útja, rögtön esni kezd az anyagvonal felé. — Nincs más! Vagy emelkedünk, vagy esünk! —

Krisztus útján járva, kihull a lélekből mindaz, ami felesleges és egymásután veszjük el vágyainkat. Minél messzebb haladunk, annál könnyebben járunk. Könnyű lesz a terhünk, édes a mi igánk! Az ilyen utasnak még a szenvedése is panasz nélküli, öröme csendes és nyugodt. Mosolyát nem űzi el ajkáról senki és semmi. A világnak már nincs hatalma felette. Az élet áramlata nem sodorja többé magával földi örvényekbe, ahol milliók fuldokolnak. Száraz lábbal jár a hullámok fölött, mint egykor Péter hitével a tengeren. A hullámok még csak felcsapni se tudtak hozzá! A Krisztus útján járó csak Krisztusát nézi és őt követi! Megy Utána és meg is találja minden szegleten ő is a beteget, a halotat, a bélpoklost, a megszálltat, a szegény szenvedő testvért, akik sóvárogva várják ma is a gyógyítót, a tisztítót, a megszabadítót és a feltámasztót... —

Krisztusi vallás.

Csak a külső, a formákból élősködő hit vezet vallási gyűlölködéshez; de *a tiszta, benső, vallási* érzés mindig az általános *emberszeretethez* vezet. Melyik testvérnek szabad gyűlölnie a másikat azért, mivel az alacsonyabb iskolában művelődik, mint ő? *Krisztus* Urunk nyíltan *kimondotta*: „Egyetlen parancsot adok nektek! Szeressétek egymást, mint én szeretlek titeket! —

Az apostoli korszaknak egyszerű és misztikus hittétele az a megingathatatlan szilárd alap, amelybe bekapcsolódhatnak az összes keresztény vallási irányzatok. Sőt nemcsak a felekezeti szétválasztott kereszténység, hanem egyéb világvallások is, aminő pl. a mózesi hit és részben a Buddhizmus is. Hiszem, mert Krisztus vallása mindenkié! Egyetemes vallási rendszer ez, amelyet nincs joga lefoglalni és kisajátítani semmiféle hatalomnak! —

Összeomlott a régi világ, hogy a romokon felépüljön *az Isten Országá*. Ennek az Országának pedig *mindnyájan* tagjai vagyunk, mert *Krisztus az ő egyházát* a lelkekből építette fel. Akárhogyan osztályoznak is bennünket felekezeti skatulyákban, *Krisztus élő Egyházának mindnyájan építő követői va-*

gyunk, akiket a nagy Építőmester bele fog illeszteni a falrakásba, ha eljön majd az ideje. —

Krisztusi jogrend.

A mai nemzeti és társadalmi tagozódások és az ebből származó éles ellentétek egykor a testvériség közösségének a felismerésében fognak békésen kiegyenlítődni: etikai alapon a *krisztusi jogrendben*.

Krisztus menybemenetele.

Mikor valakiről azt halljuk, hogy *utazik* messze földre: Japánba — Indiába, ahol a természetnek ismeretlen szépségeibe fog gyönyörködni, szeretnénk vele menni. „Milyen boldog Ön, hogy olyan sok szép dolgot láthat. Egy új világot. Bárcsak együtt mehetnénk” — szoktuk ilyenkor mondani. — Hát meg mit szólunk a mi édes *Üdvözítőnk*hez, aki tanítványainak szemeláttára emelkedett föl *a legszebb országba: a menyországba?! K*i ne óhajtana Vele emelkedni? K*i* ne szeretett volna Vele menni?!... —

Mit érezhették ott fenn a menyei angyalok, *mikor visszatérni látták* az *Ő* győztes Királyukat?! És amíg *újongott* örömben a *meny*, *gyászba borult a föl*, amelyet itt hagyott. —

Antikrisztus.

Hitegységben és a testvéri szeretet közösségében összeforva erős védbástyát emelhetnénk a világot fenyegető *antikrisztusi* áramlat megtörésére. Pedig rövid időn belül kényszeríteni fognak rá bennünket a viszonyok. Európának választania kell a *vörös Antikrisztus* és a *fehér Krisztus között*. Szép volna ezért az eszméért meghalni. Nagyobb boldogságot a földön nem adhatna még a jó Isten sem, mint hagyha az evangéliumi igazságokat és a krisztusi kinyilatkoztatás erkölcsi tanát szabadon hirdethetném minden keresztény hívő testvéreimnek a lelki épülésére. Ott, ahol őket találok. —

Ellenáramlat az *antikrisztusi irány*, amely *szemben áll a krisztusi megváltás isteni módszerével*. Ennek a célja már nem a teremtés és a megváltás, hanem a rombolás és az elaljasítás.

Sajnos, a gyarló embernek *erre is szüksége van*, mert ez tanítja meg önismeretre és alázatosságra. Ez nevel föl bennünket küzdelem és erőfeszítések árán a bűnbánatra és a teljes megtisztulásra. Csakis így fejleszthetjük ki lelki erőinket és csak így lehetnek igazi erkölcsi értékekké érzéseink, gondolataink és cselekedeteink. Ebből láthatjuk, hogy végeredményben *még a rossz is csak a mi javunkra szolgál*. —

A morális élet *kettős* oldalát látjuk mindenütt: *a krisztusi és az antikrisztusi irányt*. A *szeretettel* szemben a *gyűlölet*. Az *alázatossággal* szemben a *kevélység*. A *szelídséggel* szemben a *harag*. Az *irgalmasággal* szemben a *kegyetlen megtorlás*. Az életet is odaadó *önfeláldozással* szemben a *legridegebb önzés*. Az *erénnyel* szemben a *bűn*, amelynek *végző stációja az antikrisztusi pokol*, amely a menyországnak, vagyis az Úr Jézus birodalmának kontrapólusa. Választhat közöttük minden öntudatos, szabadakaratú lény. Külső és belső kényszertől menten. —

Ne az Antikrisztust tegyük felelőssé a bukásunkért, *hanem saját gyengeségünket* — Ne utánozzuk azt a naiv gyereket, aki megveri a küszöböt, amikor megbotlott benne. Az a küszöb tanítja meg tapasztalatokra, hogyan kell biztosan járni és sikeresen védekezni a bukás ellen. —

Hidat szeretnék verni a hiterős szívek között, akik egyesült erővel akarnak küzdeni Krisztus zászlója alatt az *istentagadás* tébolya és az erkölcsi rothadás pestise *ellen*. *A vörös rém* fenyeget Góg és Magóg országából: A NIHIL! *A faji gyűlölet* pedig mindenütt szövetkezik vele. *Versenyeznek a keresztény országok*, hogy ki lesz a kiválasztott? A favorit! Kit fog legelőször és legszorosabban kebléhez ölelni *a sátáni er ől* *Az Antikrisztus*, aki máris a keresztény Európa szívéen tapogat, hogy egy váratlan pillanatban karmaival kiszakítsa azt és cafatokra tépje! —

Mindig *csak előre* nézzünk egy kitűzött célpontra és ne tekintgessünk *vissza* az eke mellől, mert ezzel máris az Úr erejében vetett hitünk és bizalmunk meggyengült. Irtsuk ki tehát szívünkéből a *kételynek* minden gyökérszálát, mert ez a mi legnagyobb ellenségünk. Ez a mi *Antikrisztusunk!* —

Az Úr Jézus.

Az Úr Jézustól tanuljunk alázatosságot, amint odanyújtja kezeit, hogy megköttözzék; *lemondást*, amidőn odanyújtja szent fejét, hogy leköpdössék és arcul üssék; *önmegtagadást*, midőn kiterjesztett karokkal függ a keresztfán, mintha még akkor is szívéhez akarta volna ölelni a világot, amely még abban a leg-szentebb pillanatban is káromolta, midőn utolsó fohászát is miértünk lehelte ki. —

Kellett az emberiségnek *az Úr Jézus példája*, Aki előre megy, Aki az utat mutatja, Aki föllekésít, Aki a lemondás, a szenvedés útján haladva, az alázatosság és a fájdalmak békeséges tűrésének példáját ragyogtatja. Mint ahogy egy zseniális fejű építész lerakja különböző helyekre az alapokat és terve csak akkor lesz érthető, mikor a csonka falakra fölteszi az egységesítő kupolát; úgy a különböző vallási rendszerek is mint csonka részletek egységbe fognak olvadni valaha azon egyetlen kupola által, Akinek neve: *Jézus Krisztus*. —

Mintára volt szüksége a világnak; egy egyetemes példaképre, aki mindenkinek mindene legyen. *Egy Emberre, Aki nagyon tökéletes, mint az Isten; egy Istenre, aki úgy tudott szenvedni, mint egy gyarló ember!* — Testvéreim! Minden szónál többet ér egy *élő példa*, amely mindig a közvetlenség erejével hat. Önmagamról tapasztaltam ezt akkor, amikor ott álltam a jeruzsálemi szent sírnál és odanyomtam fejemet a Golgothának hideg kövéhez. Remegő kézzel nyúltam bele a sziklába vájt üregbe, amelybe egykor a világot megváltó keresztfát ékelték bele. Ez a pillanat az emberi szív mélyébe markol! Én is *éreztem mellettem az Úr Jézust!* Mintha az a haláltusát küzdő test én mellettem vonaglanék és az a keresztről lecsurgó vér mind az én szívemre folyna! —

Mint a mi vilárendszerünkben a Nap, úgy áll meg az idők végtelenségében *Jézus Krisztus*, Aki az égi világosság és a szeretet melegségét sugározza ki mindenfelé a világra. Minden egyéb más vallásalapító csak az Ő útját egyengette, csak az Ő útját készítette elő. Egész sorozata támadt a kiválasztott igehirdetőknek, hogy egyengessék az Úr útját. Próféták, akik a világ szemét odairányították napkeletre; napkeleten pedig egy hegy-omorra, ahol majd egykor az emberi fajt megváltó *keresztfá*, vagyis a szeretetnek legszentebb oltára fog állni. —

Az *Úr Jézus* minden korban a legtökéletesebb szíveket tudta nevelni; hát csak *most* volna terméketlen az ő szelleme az emberiségre? *Csak a mi századunk betegségére ne volna neki gyógyító szere?* — Micsoda föltevés ez! Hiszen ott áll előttünk ő *most is, mint örök minta!*

Börtönömben értettem meg igazán, hogy a földön még az *Úr Jézus* is rab! Önként köti le magát *börtönbe*, akár a szívkövekben, akár a szentségtartóban van is állandóan jelenlétben. —

Az *Úr Jézus* a vakoknak a szeme, a süketeknek a füle, a némáknak a nyelve, a bénáknak a keze és a lába akart lenni. *Mindenkinek mindene*, aki Hozzá menekül. Nem volt olyan emberi nyomorúság, amely nélkülözötte volna az ő segítségét és vigasztalását. Még a kereszten is azért tárta ki a kezeit, hogy — az ég és a föld között függve — jelképezze, hogy lándzsával átszúrt szívének a sebhelye mindenki részére nyitva áll és *kitárt karjaival kész Magához ölelni az egész világot!*... „*Jöjjetek hozzám mindnyájan!*” —

„Az *Ő vére* mirajtunk és a mi fiaikon!” Talán ez az *ős* átok nyomja még ma is Izrael fiait. Nem is fog elmúlni addig, míg igazságtalanul elítélt fajtestvérük perét az egész világ előtt újból nem revideálják. A hajlam erre megvan. A zsidóknak mindig voltak kiváló férfiak, akik nyíltan beismerték, hogy történelmük legnagyobb szégyenfoltja az *Úr Jézus* felfeszítése volt. *Talleyrand* szerint: — *C'est plus de crime; c'est du faute!* (Több a bűnnél: politikai hiba volt.) — Sajnálattal emlékeznek meg erről a kegyetlen ítéletről, amely fajuk legszebb virágát tűzte a keresztfára. De ez a főpapság vallási fanatizmusának és a vezérek hatalmi féltékenységének a bűne volt. A felizgatott és félrevezetett *népnek semmi köze sem volt hozzá*, hiszen ők pár nappal előbb még szőnyeget terítettek lábai elé és palmaágakkal hozsannáztak. —

Az *Úr Jézus* az örök igazság kútfeje, a szeretetnek a lelke, az isteni Élet fonséges titkainak az egyetlen kulcsa. Ő az élők éltető ereje és a halottak feltámasztója. Benne nyugszik meg a lélek. Benne lesz a tudatlan bölccsé, a lelki szegény dűsgazdaggá. És végül Őbenne találja meg békéjét úgy a méltatlanul üldözött és a rágalmakakal beszenyezett, valamint a letiport ártatlanság. —

Még a legkisebb atomban is egy-egy elrejtett isteni *gondolat* tervszerűsége szunnyad. S habár ma még a szétszórt anyagvilágot nem is tudjuk *egységes* összefüggésben felfogni, de valaha az utolsó porszemig egymásba lesz illesztve minden, hogy felépüljön belőle az Istennek az élő temploma, ahol az örök igazság, a végtelen jóság és a tökéletes szépség lakozik. Ezt az egységesítő megváltó munkát pedig a Messiás fogja bevégezni: *Jeshua ben Doved, Dávidnak fia, a mi Urunk Jézus Krisztus!* —

Ha a közöny hideg indulatával fordul el tőlem az egész világ, Te Jézusom résztvevő szívvel hallgatod meg csüggedt lelkem panaszait, hogy vigasztalásod erejét öntsd belé. Van *hát egy Ember*, Akit az imádásig szerethetek: kinek csókolhatom a lábait, odaborulhatok kebelére anélkül, hogy a szeretet túlzásába esném, mert *ez az Ember egyúttal Isten*. És *van egy Isten*, Akit felkereshetek fájdalmamban, Akit nem rejt el előlem a végtelen távolság, Aki hozzáférhető és megközelíthető, mert *egyúttal ember*. S hogy bizalmam Irántad még nagyobb legyen, Atyádat tetted *Atyánkká*, Akiben *testvérekké tetted az egész emberiséget*. —

Jól tudta az *Úr Jézus*, hogy a gyarló emberi szívnek nagyon nehéz az érzésébe befogadni egy nyomorult koldust, vagy egy rokkant idegent. Hányszor érezzük magunk is, hogy milyen erős lelki küzdelmek árán tudunk csak sokszor erői venni az érzéseinken. Ha csak lehet, menekülünk a szenvedések és nyomorúságok elől: — kellemetlen szomszédok. Vanak, akik a szegénynek még a szagát sem tudják elviselni. Ezért könnyítette meg az *Úr Jézus* az emberszeretetnek nehéz munkáját azzal, hogy közibénk állt *kapcsolónak és közvetítőnek*. Szánalommal mutatott rá a szegényre, a nyomorultra, az elhagyatottra és a szenvedőre: „Amit egynek cselekesztek a legkisebbel a ti testvéreitek közül, azt Velem cselekeszitek!” —

Az *Úr Jézus* nem sanyargatta Önmagát és *nem volt világtól elfordult*, rideg szívű aszkéta. Egyszerű, természetes, tiszta életet élt és beleilleszkedett az Ő korának és környezetének a viszonyaiba. Szerette a gyengéket, fölemelte az elbukottakat és soha se zavarta meg a lélek vidámságát, amely a tiszta lelkiismeret kisugárzása. Résztvett a menyegzős lakomán és első csodáját a vidám lakodalmas nép között tette. Sokszor olvashatjuk Róla, hogy a szomorú szíveket megvigasztalta; de soha azt, hogy valaha egy örvendezőt megszorított volna.

Együtt evett a bűnösökkel, a megvetett vámosokkal, akiket a papi dölyf és a farizeusi képmutatás tünetőleg lenézett. Leült a kúthoz Sichern forrása mellett és bizalmas beszédbe ereszkedett az egyszerű szamaritánus asszonnyal és a bűnös nővel is. —

Életszentség és tisztaság sugárik elő az *Úr Jézus* alakjából, akár bírái előtt áll, akár a bűnösök közé vegyül. Annyira érzik végtelen jóságát, hogy bizalommal tud lábai elé borulni még a bűnös és az elbukott is. Nála keres enyhülést a nyugtalan öntudat. Szótlanul borul lábaihoz minden emberi gyengeség. Érti benne a tisztát és erőt merít a jóságából. Tudják Róla, hogy mindenkinél különb és szelíd kezeivel felemeli még a süllyedőt is: — Menj és ne vétkezz többé! Olyan szelíd és alázatos, hogy még az Őt arcul ütő szolgát is engesztelni akarja: — Ha rosszat szóltam, mondd meg helyettem te az igazságot. Ha pedig igazat mondtam, miért ütsz engem? *Jósága határtalan.* Még az áruló *Júdást* sem vádolja, aki készül a végbucsu lakomájáról kiosonni, hogy őt a főpapok kezébe adja. *Jézus* látja az árulás tervét. Lelkében megrémül és szomorúan mondja: — Bizony mondom, hogy egy közületek elárul engem! Riadtan néznek össze a tanítványok. Ki az Uram? De hiába kérdezik. Nincs vádoló szava. A szeretet gyengédségével néz reá és hogy a bukás pillanatában megindítsa, az utolsó falat kenyerét is a tálba mártja és szeretettel nyújtja feléje, hogy még ezt is megossa vele. Mikor pedig látja kínos vergődését, segélyére siet: — Amit cselekedni akarsz, menj és tedd hamar! Sőt az árulás percében odanyújtja neki az Arcát csókra. Oh! az ilyen csók éget és undorít! *önzetlensége és önfeláldozása határtalan.* Még a keresztfá gyötrelmes kínjaiban is elfeledkezik saját szenvedéseiről és a hozzáforduló latort vigasztalja. Rettenetes agóniájában pedig ellenségeiért imádkozik: — *Atyám bocsáss meg nekik, mert nem tudják, mit cselekesznek!*... Ez ő nála nem póz, hanem a jóság kitörése. Így egyesült Benne az isteni irgalom és az emberi hősiesség a legtisztább értelmi világossággal. Minden szava egy-egy vilámcsapás, amely az emberi szívek mélységébe hasít. Soha nagyobb igazságokat egyszerűbb szavakkal lángész még a földön ki nem ejtett. —

Akiben már valaha csak egy pillanatra is érzés teljességre jutott, bármilyen érzés volt is az, az fel tudja fogni, minő áldozat lehetett az, mikor az *Úr* egy végtelen tökéletességű isteni

Életérzésből, amely eddig mozdulatlan és álló érzés volt, kiindult és önként felvette mint Ige a mozgás, a változás, a szenvedés, sőt a halál állapotát. Gondoljuk csak meg, mit jelent az, hogy a legboldogabb pillanatok változatlan érzését feladjuk és önként felcseréljük haldoklásért és halálért. Ezt cselekedte végtelen mértékű önfeláldozásából az *Úr Jézus*. Megin-
dult önként, hogy elhagyja az összhangot, a boldogságot és egyesüljön a föld lelkeinek tökéletlen, gyötrődő és szenvedő érzéseivel. Hogy átvegye ezeket mindazoktól, akik átadják Neki. *ő mind elbírja. Ön maga fogja hordozni!* Kicséréli fáj-
dalmas érzéseiket ama végtelen boldogság kimeríthetetlen kincstárából mindazon édes és magasztos érzésekkel, amiket *Ő* önként elhagyott. Kicséréli békével, megnyugvással és lelki összhanggal, *ő* pedig maga *viszi tovább mindnyájunk helyett a keresztet* és vele együtt az átvett tökéletlen szenvedések érzéseit. —

Még az *Úr Jézus* sem hagyhatta figyelmen kívül korának és környezetének viszonyait. Beleilleszkedett azokba, hogy a legerősebb tisztító hatást gyakorolhassa a lelkekre. Működésének színhelyéül kiválasztotta *Palesztinát*, ezt a jelentéktelen kis tartományt, amely a világra kiterjedő római uralomnak a kapuja volt kelet és nyugat között. Itt egyesült a mózesi Egy-Isten eszményi hite a görög műveltséggel és a latin hatalommal. Kezdetben még *ő* is meghúzódik a félreeső Gallileában, amelynek gyermekes, romlatlan kedélyű népe a Genezáret tava mellett halászgatott és nem ismerte az álnok jeruzsálemi farizeizmust, a ravasz, szórszálhasogató papi vitákat. Ennek az egyszerű népnek mutatta meg, hogyan kell gyarló emberi testben tiszta erkölcsi életet élni. összegyűjtött néhány tudatlan, egyszerű halászmestert, akik azonban már szeretni tudtak. *Szeretni*, ha kell még életük árán is. Velük indul meg egy világot átalakító küzdelemre, amely szétrobbantotta az erőszak birodalmát és ledöntötte a cézárak trónusát. —

Kétségtelen, hogy életcélunk legbiztosabb útja volna, ha *Krisztussal* egyesülve, mindnyájan már az Atyában élhetnénk *O* általa. Ezen egységben már mi is részt vehetnénk a legfelsőbb isteni Életben. Mennyi szépségnek, mennyi örömmek és mennyi erőnek lehetnénk ezzel a részeseivé! Mennyi új és nagy dolognak lehetnénk egyszerre az alkotó tényezői! Oh! ha lehetséges, Testvéreim, csak ezt tegyük! Miért ne a legjobbat.

a legszebbet, a legerősebbet? — Igen! Aki csak teheti, Istennel való teljes Egységre törekedjék. Ott keresse helyét az *Úr Jézus mellett*. Benne kívánjon élni és erősen higgye, hogy ő maga is a legfelsőbb életre, a teljes és tökéletes isteni Életre hivatott. Neki *olyan nagyra kell lennie, aminővé csak lehet egy lény*. Oly széppé, erőssé és hatalmassá! Ez legyen a vágya, az óhaja, akarata és minden törekvése. Várja, sőt keresse az alkalmat, amely őt közelebb segítheti helyéhez és céljához. —

Ha az *Úr Jézusról* beszélünk, csak hebegni tudunk. Az Ő mindent beragyogó fényességéből csak egy-egy sugarat tudunk felfogni. Mikor *Fra Angelico* lefesteni akarta, hosszú időközön keresztül készült rá böjttel és imával; munkája közben pedig a szeretetnek és a szájalomnak könnyei folytak végig az arcán. —

Hogyan tudott örülni az *Úr Jézus* az ártatlan, tiszta mulatságnak! Az *Ő* szíve tele volt szeretettel és ő mindenkinek *csak örömet* akart okozni. Sokszor olvastam Róla, hogy a szomorúakat megvigasztalta; de sohasem olvastam, hogy valaha a vidám lelkeket megszorította volna! —

Míg az élvhajhászó Róma építi márványpalotáit és hozatja oszlopszatos átrimaiba a parosi és lesbosi rózsamárványt, az aranyozott gerendákat Hymettos hegyéről s az épületek tégláit rabszolgái vérével keveri be, — addig a verőfényes keleten ott fekszik rongyokba burkolva az istálló jászolában a királyok Királya, az *Úr Jézus* ... —

Róma dőzsölői cédrus asztalok előtt tobzódnak s az aranyedényekből száll fel az illatfelhő, amelyet a sybarita szakácsok művészete készít: osztrigák a lukranai tóból, pávák Jóniából, Tarentum olajbogyói, Tibur almái, melyek nem a testet elégitik ki, hanem csak az étvágyat ingerlik. Perzsaszőnyegek védik a dőzsölőket az utcák porától, a léghuzattól, a gladiátorok vére pedig befecskendezi az arany edényeket; a falerusi bortól megszedült fők halántékain ingadozó virágkoszorúk és emberhússal táplált angolnák egészítik ki a képet... A homokos Júdea pusztájában pedig a Holt-tenger sűrű, bűzhödő vize mellett böjtöl *egy zsidó ifjú, az ifjú Jézus* és a zúgó barlangok mélyében hajtja fejét pihenésre ... —

Ha félsz elveszteni az *Úr Jézust*, akkor már ne félj! Csak az veszítheti el, aki már bírja. Aki pedig bírja, az ne féljen! —

Jézus születése.

Dicsőség a magasságban Istennek, békesség a jóakarató embereknek! — Akárhányszor olvassuk el e sorokat, mindig eltölti lelkünket édességének illatával. — *Isten Fia jászolban!* ... Ott születik, mint mi, szegénységben, ismeretlenül és ezt a Kisdedet jön imádni a föld és az ég! Isten és ember között megkezdődik a kiengesztelődés, mert az igazságnak, a békének és a szeretetnek istene megszületett. A földön pedig fölkeresik Őt jászolában a legszegényebbek: a barmaikat őrző pásztorok. Hiszen Ő a szegények Királya lesz, a gyöngéké és az elnyomottaké! ... —

Mondják, hogy pont éjfélkor, mikor az Úr Jézus született, egy pillanatra mozdulatlanul állott az egész világ, mintha minden kővé vált volna. A madarak éneklés közben egyszerre elhallgattak. A mezőn a bárányok ugrás közben a levegőben maradtak. Senki a világon lélekzetet egy pillanatra nem vett. Aki egy vizespohárhoz nyúlt, az nem tudta megfogni; aki már megfogta, az nem tudta fölemelni; aki már fölemelte, az nem tudott belőle inni. Aki félig eldőlt, az nem esett a földre és senki sem tudta, miért van ez; de akik e percben ébren voltak, azok mindnyájan egy pillanatig önkénytelenül is az ég felé néztek. Mintha az egész világ megérezte volna, hogy most valami nagy dolog történt. Hát nem történt akkor tényleg a világegyetemben a teremtés óta a legnagyobb esemény? Megszületett a teremtett világ Megváltója! —

A Kisded Jézus.

Fönn a megközelíthetetlen magasságban ott fogjuk majd egykor látni ezt az isteni Gyermeket keresztjével is, amint véresre taposott úján viszi azt a Golgothára... Ezen az úton fognak utána haladni — mindörökre — a hősök, a lángelmék, a nagy szívek és a vértanúk... —

A Kisded Jézus Isten és az emberek előtt nevelkedett a názareti csöndes Ids hajlékban. Növekedett, mint az égen a Nap, amely már akkor magában hordozza minden világosságát és melegségét, amikor hajnal hasadtával keleten fölkel. Tudjuk, hogy minél magasabbra megy az égen, annál jobban be tudja ragyogni a világot. —

A *Gyermek Jézus* — amikor *Mária* az *Ő* keresésére indult és *Őt* ott a templomban az írástudók társaságában találta — nyugodtan nézett az Anyjára és így szólt: — Miért kerestetek Engem? Hát nem tudjátok, hogy Nekem az én Atyám házában kell lennem? — *Egy tizenkétéves gyermek!* — *aki először mondja ki a világon, hogy az a fölöttünk élő Isten nem faragott bálvány, mint aminő volt ez időben a pogányoknak; nem is villámokat szóró agyém, és a természeti erők megszemélyesítése, amint volt a rómaiaknál; sőt még csak nem is haragos király és bosszúálló Isten, mint a zsidók Jehovája, hanem Atya! Szerető szívű, gyöngéd érzésű Atya, Aki mindig a leggyengébb és leglehetőlenebb magzatához hajol le a legnagyobb szeretettel!* — Vájjon egy tizenkétéves gyermek, korának összes felfogásaival szemben, hogyan ébredhetett az Isten eszméjének ilyen *tiszta* fogalmára: az Isten Atyaságra?!.... Nincs más magyarázata, mint hogy világosan *érezte* Önmagában az Atyát, Akinek egyszülött Fia *Ő* volt, *Ő*, a mi *Urunk Jézus Krisztus*. —

Az emberek nem tudták megérteni, hogy egy gyenge kis *gyermek testében* hogyan vehet lakást az *Isten Fia*?! Hogyan cserélhette föl a menyországot egy szegény földi kunyhóval; menyei Atyját egy szegény ácsmesterrel; az angyalok fényes seregét földi játszópajtásokkal. — Ha egy király gyermeke koldusruhába öltöznék, hogy szegény gyermekké lehessen, úgy-e mindnyájan csodálkoznánk, hogyjniért alázta meg magát ennyire? Az *Úr Jézus* még jobban megalázkodott, mert *otthagytá az égi királyságot és szegény földi ember lett belőle*. —

E c c e H o m o !

Testvéreim! Valahányszor egy szégyenoszlophoz kikötött vádlottat láttok, jusson eszetekbe *Munkácsy* „*Ecce ííomo*”-ja. Tekintsetek rá emberséges szívvel és krisztusi szánnal. Ismételjétek meg Pilátus szavait: — íme! Ez is ember! —

N á d s z á l .

Az iszonyú büntetés: a megostorozás után az *Úr* véresen roskad az oszloptövébe, melyhez kötötték. Felrángatják; hadd jöjjön a kegyetlen büntetés után még a meggyalázás is! Egy

római katona rádobja a gyulladt sebekre durva vörös posztó köpönyegét. Itt a királyi bíborod! Tegyétek fejére a koronáját is. És homlokába nyomják a töviskoszorút, kezeibe pedig *nádszálat adnak*, mint „*királyi jogart*”. Így állítják oda a meggyötört *Jézust* és nem is sejtik, hogy *ezen nádszállal egykor a világot fogja összetörni!* —

Az Úr Jézus csoda ereklyéi.

Szent Péter bazilikájában a nagy hét gyászában felmutatják a népnek a *Golgotha kínszenvedéseinek az ereklyéit: a szent keresztfának egy darabját, a lánczának a hegyét*, amelylyel *Longinus*, a kereszt alatt álló százados *Krisztus* mellét átszúrta és a *Veronika kendőjét*, amelybe a hagyomány szerint vértől verejtékes Arcát az Úr egykor belenyomta. *Longinus* lánczása *sehet hasított Jézus* szent Szívén, amelyből véres víz ömlött ki. A hagyomány szerint *egy csepp* a szent vérből a százados szemébe hullott és ez az egyetlen vércsepp még a pogány századost is hitvallóvá és szentté tette. A *Veronika kendő*, mikor Rómába hozták, ugyancsak a hagyomány szerint meggyógyította *Tiberiust*, a rothadó testű császárt, aki vértől beszennyezett kezével azt megérintette. — Ma is így érintkezik a menyei Jóság és Tisztaság a legszennesebb földi lélekkel, ha bűnbánattal közeledik Hozzá és remegő kezeit kinyújtja Feléje gyógyulásért... —

Az Úr J é z u s és a nők.

Nincs az evangéliumnak egyetlen pontja, amelyből következtethetnénk, hogy az *Úr Jézusnak a nők* között is lett volna ellensége. A férfiak kinevették, megtagadták, elárulták, üldözték és végül megölték. De sehose találunk *egyetlen női alakot* az evangéliumokban, aki az Urat lenézte, kigúnyolta, vagy üldözte volna. Ezt érezte meg *Munkácsy Mihály* is, mert csodaszép festményében, ahol *Jézus Pilátus* ítélszéke előtt áll, a dühöngő csöcselék között *csak egyetlen női alakot* látunk, aki karján kis gyermekével mélységes szájalommal nézi az *Úr Jézust*. — *Krisztus életében tehát a „gyengébb nem” bizonyult erősebbnek.* —

Az Úr öröksége.

Mint ahogy a gondos családapa halálos ágyán végrendelezik és a szorgalmas munka által szerzett vagyont leteszi gyermekei kezébe, hogy az el ne kallódjék, úgy az *Úr Jézus* is a vére árán szerzett *szent örökséget*: a szeretet alapjára helyezett új vallási és erkölcsi *tanokat*, amelyek az *Ő* megváltásának kincsei, reá bízta kiválasztott gondviselőkre, — az *ő* tanítványaira. Ezért mondta apostolainak: „Néktek adatott megérteni az Isten Országának titkait. Ezért reátok bízom az *En szent örökségemet*” Ne féljeteK, nem hagylak benneteket árván. Védeni, támogatni foglak benneteket, hogy tanaimat HirdethesséteK örök időKig az *egész emberiségnek*. Bízotok Bennem, *En veleteK maradok a világ végéig!* —

Nem csoda, hogy az Urat az *Ő* zsidó kortársai nem értették meg. Gúnyolódtak fölötte, vagy megvetették. Hiszen ma már kétezer éve, hogy *Krisztus tanai* alapján egy egész világ felnevelődött és — még ma sem értik meg saját tanítványai: *a keresztények sem!* —

Miről szölt az Úr Jézus?

(Az evangélium dióhéjban.)

Az Úr Jézus szerette rajongóan a *természetet*. Egyszerűen belekapcsolódott és élt benne. Míg Istenfiúi lelke magasztos elragadtatásban az Atya fénykörébe emelkedett, addig szent lábával a Genezareth tónak kék vizei mellett járt-kelt; gyönyörködött a parti liliumokban, a rétek virágaiban, amiket az *Ő* menyei Atyja ruházott fel olyan ékességekkel, amelyeknek színpompája mellett homályba vész Salamon királyi palotájának minden fényessége. Ez a szelídarcú, nyugodt férfiú, az *Emberfia*, aki életbölcsséget hirdetett isteni erővel és hatalommal telve és élete példájával akart erkölcsöt tanítani, leült a tó partjának lankás oldalaira, a pázsitos dombtetőre. És amikor a tolongó sokaság, amely sokszor étlen és szomjan követte őt, letelepedett körülötte, akkor *Ő színes képekben beszélt nekik az Isten Országáról A magvetőről; a bűnbánó fiút keblére ölelő edesatyáról A jó pásztorról, aki elmegy keresni a tüskebokorban fennakadt bárányt és ha megtalálta, vállain viszi az örvendező angyalok közé. A drága gyöngyről, a Menyek Országáról, amelyért mindenünket oda kell adni,*

hogyha megszerezni akarjuk. Az Isten szabad ege alatt beszélgetett embertestvéreinek *egy szebb világról*, amelynek ez a földi már csak halvány árnyképe s valamint a kiszáradt homok a friss forrásvizet, úgy itta magába a szomjúhozó tömeg is a szavaiból kiáradó *jóságot, szépséget, igazságot és szeretetet*. — Gyönyörű hasonlataiba beleszótte, amit környezetében a szemével látott, a füleivel hallott. A természetfeletti világ, amelyben állandóan élt, nem rombolta le benne *a látott külső világot se*. És amit megérezett a fák és virágok érzéseiből, azokat finom lelki tükréből színes képekben ragyogta vissza. Az ő nyelvükön, de a nagy prófétákat is felülmúló stílusban beszélt. Maschalokban. Másszóval: *példabeszédekben*, vagyis költői szépségű parabolákban, amelyek megragadták az egyszerű népek a gyermekkedélyét és meseszomjú fantáziáját. Beleszótte szavaiba a természet virágos szépségeit; *a búzavetések arany hullámlásait*; a kalászok között fölburjánzott *konkolyt*, amely még az élet kenyerét is megkeseríti; *a töviseket*, amelyek elfojtják a szárba szökő vetést; a vincellér kése alatt könnyező szőlővesszőt, amelyet a fájdalom kése eme könnyekkel most tisztogat meg; *a mézes fürtöket*; *a zamatos fügét*, amelyből csurog az édesség; *a völgyek virágait* és a domboldalakon szürkülő olajfákat, amelyeknek az árnyékában Ő is megpihent. Még a *parányi mustármagot* is észrevette, amely lombos fává növekszik és nagy lesz, mint az Isten Országá; ágain pedig majd az *Ég madarai* rakják a fészkeiket. Mindezek csak keretei voltak az ő kristálytisztá, egyszerű gondolatainak, amelyekben *örök időkre szóló isteni igazságok* rejtőznek. Egyetemes jellegű erkölcsi törvények, amelyek *minden néphez, minden helyhez és minden időkhöz* szólnak. Soha el nem évülnek, mert *isteni bölcsességgel* alkalmazkodnak az emberi természet igényeihez és veleszületett örök gyengeségeihez. Mindenről beszélt, ami szemébe tünt s amivel kiemelni tudta a szépség közvetlen megéreztetésével hallgatóit az anyagélet alacsonyabb vonalaiból. Azért van olyan csodálatos édesség és bájos zamat ma is az *evangéliumokban*. Ki érezzük belőlük a krisztusi érzéshatásokat. Ezek szólnak hozzánk az Úr ajakáról. Látjuk a pusztában a széltől ingatott *nádszálat*. A puha ruhákba öltöztetett embereket, kik *királyok házaiban* laknak. *A szürke verebeket*, amelyek jóllakottan csipognak a háztetőkön, mert az Úr keze táplálta őket. Egy se esik le éhen a nádfödélről. Halljuk a sűrű vetésben az éles pitypalattyot, verését a bujkáló fűrjeknek, és a bokor mögött halljuk bújni

a meglapuló *vadgalambot*. Mellette a napsütötte ösvényen símán siklik tovább csillogó zománcú bőrével a *mezei kígyó*. Legyetek szelídek, mint a galamb és okosak, mint a kígyó. Mennyi szépséget és mennyi tiszta életörömet derít föl szíveinkben minden egyes szavával az Úr! Az *üldözött Emberfia*, Akinek nincs fejét hova lehajtania, de azért vidámságot és lelkibékét sugároz ki önmagából —

Az Istenember. — A f á j d a l m a k f é r f i a i .

„Csak tanúkat hozzatok, majd a többit elvégzem én!” — kiált a főpap. De az ellentmondó vallomásaival Kaifás nem boldogul és tehetetlenül áll. Még egy utolsó kísérletet tesz. A legfőbb vallási tekintély palástjában lép elő; felölti a hivatalos főpapi díszöltönyt és a nyakába akasztja a főpapi jelvényt, aranyláncon az ékköves tizenkét táblát, Izrael tizenkét nemzetségeinek címerét... A zsidó főpap nyakán *aranylánc*, — *a fájdalemak Férfia, az Istenember kezén pedig kötél!*... —

Az égi és földi szelídség tökélye a kereszten vérzett el. Ő volt a *földi szenvedések* legszelídebb hordozója. Bizonyára azért érzünk olyan meghatottságot mi is, *valahányszor a földön a szelídséggel találkozunk*. Öntudatlanul is beleérzünk a *szenvedő Istenember türelmes szelídségébe*. —

Nincsen olyan nyomor és szenvedés, amelynek útján előtünk ne járna keresztjével *a fájdalemak Mestere, az Emberfia!* —

Uram, Jézus Krisztus! Nálad a föld talán mutathat föl elszántabb és keményebb energiákat, akik nem egy világttestért, és nem is az egész emberiségért, hanem gyakran egy számokkal ki sem fejezhető kisebb ügyért mentek nyugodtan az önkéntes halálba. Nemzetükért, családjukért, barátjukért, sőt gyakran egy érdemtelen személyért, vagy bűnért áldozták fel az életüket. Voltak és vannak hősei és erős szívei a földnek is, akik remegés nélküli hangon mondtak a vérpadon nagy igazságokat, nyugodt mosollyal álltak szemben az emberiség gúnnyával és a félrevezetett szegény tömeg köpködésével és nyelvöllögetésével. Türték ugyanazokat az ostorcsapásokat, kínokat, amelyek alatt egykor Te is véreztél, Uram! — Hányan hordozták már türelmes némasággal a Te tövishasogatta szíveiken! ha nem is a fejeiken, hanem az ő tövishasogatta szíveiken!

*De soha a földön még nem volt egyetlenegy se, aki igénytele-
nebbé, gyámoltalanbbá, gyengébbé és szegényebbé tette volna
„önként” önmagát, mint ahogy Te tetted azt Uram Jézus! Mert
amíg ők a Te kegyelmedből születtek erőseknek és így erejü-
ket is csak Belőled merítették, addig Te önként születél „gyen-
gének” és egyedül Magadra támaszkodtál; emberi gyengesé-
gedre, amikor felvetted Magadra az ember szolgai alakját és
levetted minden isteni Erődet. Joggal mondta Reád a pró-
féta: — Néztük őt, az elhagyottat, a megvetettét, az emberek
között a legutolsót: a fájdalom férfját —*

Az emberek megtanultak Krisztustól szeretni. Így győzött az igazság a hazugságon; a szeretet a gyűlöleten. Hiába ölette meg tehát a gonosz ellentét a gyűlölködő embereket az Úr Jézus! Az Úr sírjából föltámadott és így beteljesedett, amit előre megmondott: — Majd ha meghalok, fel fogok támadni és csak azután fognak az emberek engem igazán szeretni. — Tőletek kérdezem most, vajjon csakugyan beteljesedett-e az Úr Jézusnak ez az utolsó jóvendölése? Jobban szeretik-e az emberek az Úr Jézust most, kétezer évvel a halála után, mint ahogyan Életében szerették?... —

A kereszt.

Nem csoda, hogy a belső podvásodás porlasztotta el a világbíró római birodalmat! — Régi bűneinek romjain ma már a kereszt ragyog, a Colosseum omladékaiból pedig a vérükben megtisztult lelkekkel együtt emelkedett ki az új kor civilizációja. —

A nemzet címeréből ki ne törjétek a keresztet! —

A keresztet, amit az Isten rakott vállainkra, segíti hordozni is! —

A történelem is igazolja, hogy a kereszt a civilizáció. Ez a fa drága gyümölcsöket termett; nem hiába csurgott végig rajta az istenember vére! —

Te drága kereszt, taníts meg bennünket példádval az irgalmasságra, a béketűrésre. Hadd szeressük meg a szenvedő emberiségben Krisztust, saját szenvedéseinkben pedig az ő szent keresztjét. Utolsó óráinkban pedig, midőn a kereszthez már nem beszélhetünk és csak nézhetjük, hadd szóljon hoz-

zánk és hallhassuk mi is a mi Üdvözítőnk vigasztaló ajkairól: — Térj Hozzám vissza szegény elhagyott lélek! A te Golgothád útjának is végére értél. Láttam ott könnyeidet, szenvedéseidet. Ne félj, megfizetek érte. Te vagy az én igazi tanítványom; reád ismerek szívednek sebhelyeiről. Jöjj az Én szívemre, nyugodj meg és üdülj fel rajta... —

Fenn a csúcson, a megközelíthetetlen magasban ott látod az *Üdvözítőt*, amint véresre taposott útján viszi a *keresztet* Ezen az úton haladnak egymásután a *lángelmék és a lelki nagyságok is*: a hősök és a vértanúk! S minél közelebb jutnak a szenvedések lépcsőjén a világot megváltó *kereszthez*, annál magasabb fokán állnak az erkölcsi nagyságnak is. —

Ha kifáradsz, vedd kezedbe a *feszületet*. Szólj hozzá reménytel és bizalommal. Vértó keze és lába, átdöfött szíve, ostorhasogatta válla, megnyitott sebei mind csak azt mondják neked: — *Ne csüggedj!! Szenedő gyermekem!* Szólj Hozzám! Én vagyok a fájdalomnak Istene... És ha szólni nem tudsz Hozzá, legalább nézd. — Így tanít meg példájával, hogyan kell a szenvedést könnyen viselni az Istenért. — Aki engem követni akar, vegye föl *keresztjét!* —

Az emberiségnek nem azok a legnagyobb hősei, akik villogó fegyvereikkel ezeket letipornak, hanem akik fölemelik a porból a gyengét, az elbukottat és készek túrni érettük minden megvetést. Tanuld meg az én *keresztemből*, hogy az emberiségnek nem azok a legnagyobb jóltevői, akiket körülhízeleg a szolgálalkúség, hanem akiket haldokolva kigúnyolnak és „feszítsd meg”-et kiáltanak reá. *Az igazi megváltók* nem azok, akik márványpalotákban kéjelegnek, hanem akik istállókban éhezni: és dideregnek; nem azok, akik aranytrónusokban ülnek gőgösen, hanem akik készek még azt is eltúrni, hogy egy-egy igazságért az arcunkba köpnek. —

Oh szent keresztfa! Milyen tisztára mostad te a Megváltónak rajtad lecsurgó szent vérével a bűn szennyétől elhomályosított emberi lelket! Ezért az a *keresztfa* a civilizáció gyökere. Ebből sarjadzott minden tiszta, minden nemes, amit csak az emberiség az Istenatyához való emelkedésének útjában eredmény képen fölmutathat. Az a szédítő *emelkedés*, amelyre olyan jogos büszkeséggel mutogathatunk most, *a kereszt tövénél kezdődik!* —

A kereszt a rabszolgaságnak és az elvetemült *gonoszság-*

nak a gyalázatfája volt. De mióta az Úr Jézus vér tanúságával megdicsőítette, azóta szent jelvényévé lett a hősiességnek, az önfeláldozásnak és megváltásnak. A szabadsághősöknek még a rabbilincseit is ereklyeként őrzik a felszabadítottak. Hát csak mi tagadnánk meg megváltásunknak szent jelvényét, amelyen egykor az Istenember vére csurgott végig?... —

Börtönöm nyomorúságában a kereszt volt az én egyetlen világosságom is. Mikor mindenki elhagyott, csak az maradt velem. Hiszem, hogy az fogja egykor maga alá összegyűjteni az összes hívő lelkeket, hogy egyesüljenek a testvérszeretet közösségében és beteljesedjék az Úr szava: Egy akol és egy pásztor! Milyen igaza volt Hegedűs Lorántnak, hogy az a kereszt nemcsak katolikus jelvény, hanem a Megváltó kereszt-halálának szent szimbóluma. Ennek a tövében kell egykor összeölelkezni a kereszténységnek. Nagy lépés lesz már ez a közeledés is a kívánatos hitettség felé. —

A szenvedő Krisztust látom meg én minden nyomorult testvéremben. — Szent Erzsébet, akit Magyarország ajándékozott Thüningiának, egy didergő sebes koldust fektetett be egykor fejedelmi ágyába. Férje rányitotta az ajtót, mert besúgták neki. Indulatosan tépte le az ágyról a takarót és egy fakeresztet talált ott az Úr faragott testével... Mosolyogtok? Ez csak jámbor legenda!? — Én pedig elhiszem, mert szép! —

Királyok koronáját ékesíti a kereszt, ott díszlik családok nemesi címereiben és országok lobogóin. Mikor beleékeltek a Golgotha köveibe, akkor az a kereszt még csak élettelen fadarab volt: az ókor bitófája. De ott kivirult azóta és gyökeret vert népmilliók szívében. Könnyeinkkel öntözzük, mikor az élet terhei alatt leroskadnak előtte és azt tesszük szívére kedves hálózatainknak is, akik a kereszt árnyékában nyugosznak. Így lett a kereszt az Élet fája. Ágait szétterjeszti az egész világra; árnyékában megpihennek az élet vándorai, akik már ellankadtak és a földi nyomorúságok küzdelmeiben kifáradtak. —

Van exoterikus vallásgyakorlat. Sajnos, az utóbbi a tömeg felfogásában lassanként elhomályosult és mindinkább erősbödött az anyagimádás. Ma is a keresztben a nagy tömeg csak a tárgyi jelentőséget látja és nem az elvont eszményt, vagyis a Megváltás szent jelvényét. Hány ember csokolja azt a ke-

resztet anélkül, hogy annak az *eszményi* vonatkozásaira csak rá is gondolna! —

Aki megéri önmagában az *Úr Jézus megváltásának nagy szeretetét*, az nem tud rátekinteni a *keresztre* fájdalmas megindulás nélkül. A lelki nagyság királyi trónusát látja benne, amelyet az *Úr Jézus megoszt minden szenvedővel* Aki ezt teljesen átérezni tudja, az már vágyódik megosztani az *Úr szenvedéseit* is. S mikor ilyenkor az ember térdreborulva a *szent keresztet* szeretettel magához öleli, megismétlődik *szent Ferenc* csodája. A felfeszített Istenember az egyik karjával lenyúl hozzá, hogy a Szívére ölelje. —

A *kereszt* titkának mélységében *Krisztus* végtelen szerelme rejtőzik. Nem csupán tiszteletreméltó jelvény az többé, hanem *áldozati oltár*. Nem élettelen művészi tárgy, faragott fa, vagy kődarab; hanem egy *élő csoda*, amelyről *Krisztus* lenyúl éretünk; hozzánk simul és a szeretet nyelvén suttog és beszél hozzánk csodaszépeket; beszél az isteni szeretet nagyságáról, az önfeláldozás boldogságáról, amelyet a földi életben csak az anyaszív tud megérezni, mikor a vajúdás fájdalmai után újszülöttjét legelőször öleli a kebléhez... —

Az *Úr Jézus keresztfája* a Golgothán épp úgy szétválasztotta a *zsidóságot hívőkre és hitetlenekre*, mint egykor Mózes csodatevő vesszeje a Vörös-tengert. Az egyik rész fölismerte Benne a Messiaszt, a másik pedig ugyanazt *keresztre* feszítette és még az emlékezetét is ki akarta irtani a szívekből. —

Krisztus királyi trónusa, amelyet szent vérével öntözött egykor és az emberszeretetnek, a bűnbocsájtó kegyelemnek *keresztfájává* tette — *ma harci jelvény*. Irtóháborút jelent minde nmás meggyőződéssel szemben. Pedig erről a fáról hirdették haldokló ajkai, hogy *imádkozzatok a ti ellenségeitekért is*, mert arról ismer meg a világ, hogy az *Én* igazi tanítványaim vagytok, ha azokat is szeretitek. —

A krisztusi vallás alapeszméjébe ütközik, aki a *kereszttel* vérontásra izgat. Az a *kereszt* csak a megváltó vértől lehet piros, vagyis: *a magunkétól és nem a másokétól!* —

A *hagyomány* egy igen szép történetet beszél az *Úr Jézus* gyermekkori munkájából. Egykor *a gyermek Jézus* két lécet összeszerezett és — *keresztet* csinált azokból. Mikor elkészítette a keresztet, Magához ölelte. Az Édesanyja mikor ezt látta,

így szólt hozzá: — Minek csináltad ezt édes Fiam? — Magamnak! Hát nem tudod Édesanyám, hogyha majd megnövök, ez lesz az Én királyi trónusom. Nézz ide csak, mikor a két kezemet kiterjesztem, Én is olyan leszek, mint ez a *kereszt*... —

A töviskoszorúzott, *szenvedő Istenember* így szól a szenvedő emberhez: — Fiam! *Szenvedsz?* Oh mennyivel többet szenvedtem Én Tenálad. Rugdostak, leköpdöstek, gúnylalatott reám az egész világ és Én mégis békén túrtem te éretted. Nézd ezt az átvert szívet, ezt a töviskoszorúzott homlokot, ezeket a korbácsütéssel felszaggatott sebeket, ezt a meggyötört testet, amelybe szegeket vertek, hogy ott függjek élő sebeimen a *kereszt*en. Nézd és térj magadhoz. Ki az, aki közülünk többet szenvedett?... Tanuld meg Tőlem, hogyan kell békességben elviselni a fájdalmakat, a nyomort. Hidd meg, hogy megleszen érette egykor a jutalmad... E szavakra azután azok az ököltre szorított kezek szép csöndesen kinyílnak, a szívben az indulatok elcsöndesednek és az a szerencsétlen nyomorult reménnyel veszi föl újra nehéz *keresztjét*, könnyeborult szemével reánéz a szenvedő Istenfiára, megcsókolja a *feszületet* s verejtékes, fáradt fejét reáhajtja arra a töviskoszorúzott homlokra, reáhajtja és megnyugszik rajta... —

Mi robbantotta szét egykor a világbíró római császárságot? Micsoda erő volt az, amely darabokra törte a cézárak aranytrónusát és a *Capitólium romjaira* feltűzte az örök békének és a világtestvériségnek jelvényét: a világot *megváltó keresztet*? Ez az erő az önkéntes vértanúságba ment hitvallóknak és martyroknak az a cselekedetük volt, *hogy soha erőszakot nem használtak, még az erőszak ellen sem! Tűzes betűkkel szeretném* ezt a pár szót beleégetni a lelkekbe, mert ezen épült fel az a nagy vallási reform, amely szülőanyja lett a *keresztény civilizációnak!* —

A kereszt ereje.

Úgy érzem magamat sokszor, mint ifjúkoromban, amikor végig feküdtem egy vitorlás csónakban, amelynek vásznait gyöngö szellő feszítette. Ez az enyhe légáramlat elég volt ahhoz, hogy észrevétlenül hajtsa az embert a kormánylapát által beigazított irányban. Azt hiszem, most is ilyen lassan, de biztosan haladok az Úr Jézus felé, mert a kormányrudamra, ame-

lyet erősen és szilárdan tartok a kezeimben, az Ő szent keresztjét *tűztem* ki. —

Kereszthordozás. — Kereszthalál.

Aki panaszos nyögéssel viszi a keresztjét, az már nem méltó az Úr követésére. *Aki pedig kényszerrel* hurcolja és zúgolódik ellene, az már is elbukott. — *Csak bátor*, hívő és lemondó hősöké a jövő; csak *aki önként* veszi át az Úr keresztjét, az *segíti Neki hordozni* is. Ezért oktalanság erőszakkal, kényszerrel és ostorral nevelni a tömeget erkölcsi tisztulásra. —

Aki a *keresztet* a vállainkra teszi, az tudja levenni is. A fő, hogy türelemmel várjuk a Húsvét hajnalát, mert minden halálból van *feltámadás*. Mikor a feszültségek már kibíratatlannak látszanak, akkor jön rendesen az enyhülés. Senkire nagyobb terheket nem raknak, mint a mi súlyokat elviselni tudunk. —

... *Ábrahám*, mert még fiánál is jobban szerette a jó Istent, azonnal engedelmeskedett Istennek és *fia* vállára felrakta az *oltárfáját*, hogy azt fölhozza a hegyre. Látni fogjuk később, hogy az *Isten Fia*, az *Úr Jézus* is így fogja egykor saját vállain a Kálvária hegyére fölvenni azt a nehéz *keresztfát*, amelyen áldozatul vérét ontja a bűnös emberek megváltásáért. —

Az Úr szavaiból azt is megérthetjük, hogy nemcsak az *Ő korának* az emberei ítélték őt halálra, hanem *az örök ember a bűnös*. Folytonosan halálra ítélik Őt *ma is* mindazok, akik *ma* sem merik vállalni a kockázatot az *igazságnak* egy-egy nyílt hitvallásáért és készek elárulni minden eszményt, mihelyt az tőlük áldozatot kíván. A mai gyáva lelkek, akik külön meggyőződésüket minden pillanatban cserben hagyják, éppen olyan hitványak *ma is*, mint voltak *tegnap* és lesznek *holnap*. Kivételek azok, akik szembe mernek szállni szemforgató farizeusokkal, a Pilátusok és a Herodesek fegyveres erejével és a hatalmas főpapok és írástudók gőgjével. — *Nem idegen bűn* az, ami egykor a *keresztfa tövében* pökdösött és csúfolódott. Jól ismerem ezt én is! Ma is él a szívünkben. Hiszen *emberi természetünknek* éppen ezen gyarlóságai miatt kellett *Krisztusnak* meghalnia, hogy bennünket ezen alacsony vonalból életének példaadásaival kiemelhessen. —

Az Úr „gyengesége.”

A „gyengeség” a Te valódi természeted. Isteni gyengeséged, amely sohasem volt óvatosan elrejtőző, hogy magát gyengének ne mutassa. Az én szememben ez a Te legcsodálatosabb tökéletesség! Ezért tudtál is *Isten* létedre *emberi* módon felletted *örülni és nagyon szomorkodni* is. Mindenhatóságod le^tevésevel tudtál könnyezni, szomorkodni is. Mindenhatóságod letevésevel tudtál könnyezni, szorongani, szenvedni nyíltan és félni — Önmagadtól. Vértől verejtékes arcoddal a földre borulva kértél erőt, hogy az önként Magadra vállalt szenvedések poharát az utolsó cseppig kiüríthessed! Bizonyára e „gyengeség” mélységében van a *Te valódi „erőd”* Uram! amelyet a lélek nyelvén *alázatosságnak* nevezünk. Ezt találjuk meg Benned mindenkor úgy életednek rendes folyamatában, valamint válságos döntő pillanataidban. Az alázatosság tehát az igazságoknak igazsága, mert ez Uram, a *Te* igazságod, Aki maga vagy az Igazság. —

Ez az önkéntes *megalázkodás*, sünivel Magadat az emberek között a legutolsóvá tetted, ez volt a Te Istenségednek legteljesebb igazolása és legfényesebb bizonyosága, oh Uram! Nemcsak fegyvertelenül álltál szembe a felfegyverzett Góliáttal, hanem még csak parittyaköved sem volt. Minden erőt eldobtál Magadtól, hogy a nyers, anyagi durvasággal szemben hitednek erejével, jóságodnak gyengédségével állj meg rendületlenül; a hatalmi erőszakkal szemben pedig a Te szelidsegeddel és alázatossággoddal győzedelmeskedtél. Mindenható *Egyéniséged* erejét önként lekötötted, hogy egyedül erkölcsi Istenségedben testesülj meg... „*Gyengének*” és jónak születél, én édes Jó Uram! —

Nem égetted bele Magadat hatalmad erejével a világtörténelembe oh Jézusom, mert Te nem erőszakkal akartad legigázni és behódolásra kényszeríteni az elméket, hanem csupán *gyengeségeddel*, jóságoddal és szeretetteddel kívántad átalakítani a szíveket. Még feltámadásodat sem rendezted az egész világot megrázó erővel és az értelmén keresztül gázoló nyilvánossággal. Egyszerű *alázatossággal* léptél elő a sírodból, mint ahogy a bimbóból is titkosan pattan ki saját erejéből a virág. Szelíd és *gyengéd volt még a Te győzedelmes feltámadásod is* egy virágos, szép, tavaszi hajnalhasadáson. *Éppen olyan elrejtőzött alázatossággal cselekedted ezt is a húsvéti szent*

virradás csendjében, mint ahogy elrejtéd ma is a Te szent testedet és véredet a kenyérnek és a bornak közönséges anyagfátyola alá. —

Keresztség.

Hány olyan megkeresztelt lélek van a világon, aiti bár újjászületik vízben és a Szent-Szellemben, még se megy be a menyek országába?! A gyarló ember a keresztség után is kiveshetik a kegyelem állapotából, amely bezárja -előtte a menyek kapuját. Viszont az ellenkező dolog is áll és ez döntő érv. Hány ember üdvözülni, akit a keresztség tisztára sohasem mosott, de jóhiszeműsége tiszta, és becsületes élete folytán megérdemli a menyországot! Az Egyház is tanítja, hogy a lelki születéshez nem feltétlenül szükséges a vízzel való leöntés a Szentháromság nevében. Van pl. vérkereszttség is, amikor valaki Krisztus iránt való szeretetből, vagy pedig az Ő hit- és erkölcsi igazságaiért a vérét ontja és mint hitvalló vagy mártír, ha kell, a vérpádig kitart mellettük. Hasonló értékű a vágykereszttség is, mikor egy jó lélek őszintén vágyódik az Isten megismerése után, de nincs rá alkalma, hogy az elérhesse és vízzel is megkereszteltessék. — Amikor Krisztus kimondotta: — Bizony, bizony mondom Néked, aki újra nem születik vízből és Szent-Szellemből, az nem mehet be a menyek országába, akkor nem a keresztségét érthette az Úr, mert hiszen az Egyház tana szerint is egy jószándékú tiszta lélek keresztség nélkül is bemehet a mennyek országába. Vér- vagy vágykeresztséggel! —

Sok fejtörést okozott már nekem, hogy miért jut a menyországba az a csecsemő, akit megkeresztelnek és miért van abból kizárva az a másik kisdéd, aki keresztség nélkül halt el? Az egyik éppen olyan ártatlan, mint a másik. Mit tehet ő róla, hogy olyan szülők gyermeke, akik a keresztségét még maguk sem ismerik. E szerint a föld kétharmadának kis halottjai örökre ki volnának zárva a menyek boldogságából, ha csak egyszer éltek és többé újra nem szülehetnek? Mit szóljanak hát azok a kis gyámoltalan reszkető pogány lelkek, akik előtt örökre be van csukva a menyország? A buddhisták, a mohamedánok, a zsidók és a föld népeinek csaknem kétharmada? Kétségtelen, hogy ezért nem ők a felelősek, mert hiszen nem tehetnek arról, hogy az a jószágos teremtető Atya, Aki előhívta őket a semmiségből, ilyen rosszul választotta ki részükre a szülőiket... —

Küzdelem.

Küzdelem. — Anyagi küzdelem.

K ü z d e l e m .

Az igazi művész mindig *küzd*, hogy valami jobbat, tökéletesebbet teremtsen, mint bárki más a nagy világon. Ez a vágy és ez az örökös epedés a tökéletesebb után a művészet-Len a halhatatlanság sarkantyúja. Mindig a magasabbra akar törni. — Nem csoda! Hiszen az ő lelke a *végtelenért* van teremtve. —

A lélek a lemondás *küzdelmeiben* edződik. Igazi hőse azonban csak azok a győzelmek teszik, amiket kemény tilsakban *önmaga* fölött vívott, amikor végül alázatos megadással tudja kimondani a megváltó szózatot: — *Atyám! Legyen meg a Te szent akaratom!* —

Jellemünk kialakulása, értelmünk, ízlésünk, szívjószágunk és minden egyéb lelki tehetségünk a mi saját szerzeményünk; *küzdelmeknek*, nehéz fáradozásoknak, kitartó és következetes munkának és önfegyelmzésnek a gyümölcse. Még az égi hatalmak sem adnak «nekünk semmit ingyen; *önmagunknak kell* kiépíteni erkölcsi egyéniségünket. —

Nézd a viharvert hatalmas tölgyet, mikor ágait tépi és szagatja az orkán. Áll rendületlenül. Minél erősebben rázza koronáját a vihar, annál mélyebbre ereszti a gyökereit. Tanuld meg óh ember, vájjon mi lenne a földön, hogyha az a rengeteg sok emberpária nem viselné sorsát olyan megható kitartással? Mert a kitartással szemben örökös lesben áll a lázadás szelleme. Az egyik az *alázatosság*, a másik a kevélység gyümölcse. A *küzdelem* örökös hullámvásában tusakodnak, s ahogy elgyengül az egyik, úgy jut hatalomra a másik. —

Küzdelemmel teljes az emberi élet kifejlődése. Állandóan tusakodunk nemcsak a saját testünkkel, hanem az anyagvilággal is, amelyek visszahatnak ránk és e harcban edződik és tökéletesedik a lelkiezőnk. A feszülések mélyítik az érzéseket, szélesítik az értelmet, erősítik a szervezetet és kifejlesztik az akaraterőt. Mindezek pedig együttvéve adják az egyéniséget. —

Az értékes élet állandó *küzdelem*. És minél erősebb, annál értékesebb. Jellemesebb, tehetségesebb, *egész* embereket csak az élet kemény megpróbáltatásai alakíthatnak ki. — így edződik meg a lélek is az anyagélet acélfürdőjében egy magasabb életcél betöltésére. —

Egy haladó léleknek nincs *múltja*, csak *jelene* van, amely az ő szemében mindenkor azt a fokot jelenti, amelyre emelkedésében már eljutott. A *múltja* már csak egy alacsonyabb fokú életvonalként tűnik a szemébe, amelynek a gyengeségeiből egy bizonyos *küzdelem* árán már ki tudott emelkedni. *Jövőjét* pedig egy magasabb fokú tökélynek látja, amelyre csak a *jelen* átküzdése után remélhet eljutni. A fő azonban maga a *küzdelem*, mert aki csak a reményeiből akar tökéletesülni, az csak alvajáráó lélek. —

Az Istenben végezett *lelki küzdelemnek* teljes ellentéte a *testi életben végzett küzdelem*. Itt a harc mosollyal kezdődik és rendesen könnyekkel végződik; amott pedig először jönnek a könnyek és csak azután a mosolyok. —

Emelkedésünk minden lépcsőfokozatáért keményen kell *megküzdenünk*. Csak az ilyen *küzdelem* fejlesztheti ki a Szellemvilágban is a bennünk lappangó lelki képességeket. Még az Isteni Erőmozgásból is a teremtett anyagvilág visszahatása váltotta ki a legtökéletesebb lelki hőt: az *Igét*. —

Az Istentől teremtett emberi lélek azért ölt anyagtestet, hogy az élet küzdelmeiben részt vegyen és vagy az egyik, vagy a másik áramlathoz önként csatlakozzék. Vagy a lelki, vagy a testi irányhoz, amelyek között állandóan ingadozunk. Ez a *küzdelem* állítja a lelkeket edző próbák elé! Az erőseket még erősebbé teszi. A legerősebbeket pedig hőökké., Viszont a gyengéket önismeretre és erőkifejtésre neveli. —

A lelki tökéletesedés isteni törvénye a *küzdelem*. A menyországot sem adják ingyen. Erkölcsi próbák nélkül még senki sem lett szentté. —

A *küzdelem* nem büntetés, hanem *jutalom*, mert akinek élete fenntartásáért küzdenie soha nem kellett, annak még a saját élete sem tudott az érzéseinek a mélységéig hatni. Nyomtalanul siklott el fölötte az élet és érzésvilágába nem csak hogy barázdákat nem hasogatott, hanem még csak a felszínét sem karcolta meg. Az ilyen ember nem is tudja értékelní az életet

s mihelyt az reá nehezül, nem becsüli többé; sőt, ha nagyon nehéz, megutálja és eldobja. —

Az akaraterőnket csak az *életküzdelem* nehézségei fejleszthetik ki bennünk. Aki tehát az emberből embert akar nevelni, az *hagyja őt a saját erejére*, mert a *küzdelemből* emelkedik ki az erős akaraterő. Az erős akarat pedig egyúttal szabad is. —

Oh, ha át tudnánk érezni csak egy pillanatra is az élet lényegét! Rögtön tisztába jönnénk, hogy csak a *küzdelem* az igazi cél és minél nagyobb ez a *küzdelem*, annál igazibb és nagyobb az illető élet is. Ha csak egy pillanatra összefüggésbe tudnánk hozni a küzdelemnek anyagi jelenségeit a feltételezett és megsejtett legtökéletesebb *küzdelemmel*, amely a legtökéletesebb isteni Életben folyik, csak akkor értékelhetnénk ezt valóban tisztán! Hogyan éreznők át egyszerre azt, hogy nem az az ember küzd a valósággal, aki nagy szavakkal handa-bandázik, hanem aki fogait összeszorítva *küzd — önmagával!* —

A lelki életben nem azok a legnagyobb *küzdelmek*, amikor sóhajok, panaszok, könnyek törnek fel a lélek mélységéből, hanem mikor elakad a szív verése, megáll az élet működése és *eltűnik minden világosság*. Ilyenkor egy rettenetes örvény szélén áll a lélek mintegy megdermedve. — az Úrnál is az Ő Életének *küzdelmeiben* sem azok a legnagyobb hullámverések, és a legnagyobb tények, amelyek erejükkel legjobban megzavarják a lelkeinket, hanem azok, amelyeknek a szemléleténél *lélekzetvisszafojtva* állunk meg és tehetetlenül letörnek a mi vergődő lelkünk. Nem a *halott Lázárnak*, a csodálatos feltámadása hat reánk elemi erővel, hanem a vértől verejtékezés éjszakája a megostoroztatással, a megköpdöstetéssel és a tövis-korona tüskéivel. —

A *mai élet* nem a lélek üdülése többé, hanem fárasztó, kemény tusa. A klasszikus kor lélekemelő jelszavát, a sursum corda-t, mely a szíveket a földi szűk látóhatárokon kívül eső ideális szempontokra irányozta, felváltotta az evolúció kényszerűségével érvelő *struggle for life: a küzdelem a létért!* —

A n y a g i k ü z d e l e m .

Isten a bukás átkává az *anyagi küzdelmet* tette s mi olyan mértékben vonhatjuk ki magunkat ezen átok alól, amilyen mértékben ki tudunk a bukásból emelkedni. Az a lélek, ame-

lyet jó hajlama a lelki élet útjára visz, fel van mentve az *anyagi küzdelem* alól. övé a lelki világ minden dicsőségével és szenvedésével. Akit azonban rossz hajlama az anyagi élet-irányba sodor, azé az anyagi élet fárasztó és romlandó gyönyörűsége és minden *anyagi küzdelme*. Természetesen az anyagi küzdelem alól való felmentés nem jelenti egyúttal az *anyagi bőséget is*, hanem csupán a testi igények állandó és természetes mérséklését, szóval az *igénytelenséget*, amivel szemben mindenkor aránytalanul dús az anyagi ellátás, amivel az Isten a feléje törekvőket kielégíti.

A lélek.

A lélek. — Keresztény lélek. — Lelki tisztaság. — Lelki fény. — Lelki szépség. — Lelki összhang. — Lelkesedés. — Lelki nagyság. — Megtisztult lelkek. — Lelki fokozatok. — Lelki vagyon. — Exelsior. — A lélek szabadsága. — Lelki üdülés. — Lelki próbák. — Lelki szenvedés. — Lelki áldozat. — Lelki kapcsolódások. — Lelki vidámság. — A lélek mélysége.- — Lelkiismeret. — Az én lelkiismeretem. — Politikusok lelkiismerete. — Tiszta lelkiismeret. — Lelkiismeretünk megvizsgálása. (Ezernyi kérdésre választ tud adni az egy tiszta lelkiismeret. — Lelki érzékiség. — A lélek útja. — Lelki élet, — Test és lélek. — Néplélek. Japán lélek. — Lelki szárazság. — Lelki érzéketlenség. — Közöny.

A lélek.

Nekünk magasra törő *lelkünk* vagy ugyan, de nincsenek magasba vivő szárnyaink. Csak vágyaink emelnek, de egy arasznyi szemhatár kimeríti összes látásunkat s észrevételeink köre egy porszemben bezáródik. —

Valamint a gyémánt annál becsesebb, minél tisztább tűzben ragyogja vissza a napsugarakat: a *lélek* is annál nemesebb, minél emelkedettebb érzéseket tud visszatükrözni. —

Annak a rothadó *testnek* már igazán mindegy, hogy egykor selyemszállal, vagy seprűvel söpörte az utcát; de annak a remegő *léleknek* nem közömbös, hogy *hittel* élt-e valaha, vagy nem? Lemondó fölládozással-e, vagy önző, anyagiassal érzékis éggel? —

Minden embernek magának kell kiépítenie a belső világát és *földszíteni azt szépségekkel*, mint az *Úrnapi sátort* virágokkal. — Mit ér nekem az egész világ, hogyha *saját lelkemet* nem tudom egy berendezett harmonikus világgá kialakítani? —

Kialakíthatjuk *lelkünket virágos kertté*; de csinálhatunk belőle *szemétdombot is*. Tőlünk függ, hogy *Isten Országá* legyen-e, telve a menyország békéjével és boldogságával; vagy pedig a *sátán birodalma*, amely a gyűlöletnek és a kétségbeesésnek a hazája. —

Az ember a saját öntudatában maga alakítja ki az egyéniségét. Magunk tölthetjük meg lelkünket *tartalommal*: szép vagy csúnya érzésekkel, jó vagy rossz gondolatokkal. Feldíszíthetjük *templommá*, de átalakíthatjuk *börtönné* is, amelybe korlátolt felfogó képességeinkkel bezárkózhatunk. A börtönnek kulcsát pedig magunkban hordozzuk elrejtve és lelki vakságunkban át nem adnánk senkinek! —

Kérdeztek meg egy *művészbent*, miért szenved az alkotás pillanatában? Azt fogja mondani: mert érzéseim tisztaságát *anyagtestemen* keresztül kell erőszakolnom és soha sem tudom olyan tökéletesen kifejezni, mint ahogy én azt *lelkemben* megéreztem ... —

Nem igazi *művész* az, akit az alkotása kielégít. *Apelles* összetörte az ecsetjét, *Virgilius* tűzbe akarta dobni a könyvét.

— A *lélek mindig érzi a test nyűgét*, mert érzéseink színeit és melegségét csak a test börtönének piszkos ablakain tudja át-szűrni. —

Minden egyéniség az Isten teremtő erejének egy-egy új ki-nyilatkoztatása, remekműve. Minden öntudat egy-egy külön világ, amelynek útja a végtelenbe visz. Csillagok fénye ki-alszik, világrendek összedőlhetnek; de az Isten képmását viselő *Lélek a halhatatlanság öntudatát hordozza* állandóan fejlődő egyéniségében. — Az egész világ az ő világa és ő eme világnak a világossága, miután az egész anyagvilág csak az ő *egyéni-ségében juthat öntudatra*. Fény, szín, dal, illat csak az *én érzé-semben* lesz *élővé, önmagában véve* mindez csak üres rezgés:

— vibráció. *Én* adom nekik az arányt, az összhangot, a szépséget, a bájat és a finomságot, mert mindezek csak az *én érzé-semben* lesznek szép valóságokká! —

Hogyha *lelki elmélyülést* tud kiváltani szívünk-ből a *ke-*

reszt, amely önmagában véve mégis csak jelvény, habár szent jelvény, melyen az Üdvözítő meghalt; mennyivel nagyobb részvétellel kell tekintenünk egy szenvedések között *élő ember-társunk* arcába, akiben a mi ” Urunk Jézusunk is *él* és vele *szenved?! —*

Minden *lélek olyan erős*, amilyen erősnek hiszi magában *az Istent! —*

A lelket mindnyájan érezzük magunkban, valahányszor benső sugalmazásainkra hallgatunk; erre a gyöngye kis belső hangra, amely a szívünkéből ered. Nevezhetjük örömmek, megindulásnak, lelkesedésnek, szerelemnek, vagy bárminő más tiszta és nemes indulatnak. Tudjuk, hogy ezek nem a testnek alacsony ösztönei bennünk, hanem az *égi fényességnek* egyes fölvilanásai. — És ez a fény csak azért volna a szívünkbe zárva, hogy a mi rothadó testünkben egykor a sírban kialudjék?... Erre mondja *Prohászka*: Hát miért csuktak volna be egy angyalt a testbe? Csak azért, hogy néma szolgája, fűtője, pincére és ajtónállója legyen a gyomornak? —

Hogyan tudnánk mi egy érzésért hevülni, egy gondolatért *lelkesülni*, ha nem volna *lelkünk*? De hogyha a *szívetek ezt* érzi, miért nem akarja az *eszetek* is követni? —

Shakespeare Hamletjében olvashatjuk, hogy mikor a testvérgyilkos király imádkozni akar, így sóhajt fel: — Szavam felszáll, de *lelkem* lenn marad. Szó *lélek nélkül* égbe sohasé hat. —

A legszegényebb lélek az, amelyik nem érzi még magában *az Isten* szeretetét. —

A lélek olyan, mint a mezők virága. Hiába tárja ki kelyhét a napsugárnak, ha hímpor nem száll rá — nincs termékenyülés. Igenis beismerem, hogy *lelki fogékonyság kell a hithez*. Hogy a Szentlélek kinyilatkoztatását megérthessük, meg kell lenni lelkünkben is a hitre való *készségnek*. Példával értetem meg. Ha a nyitott födelű zongora húrjai közé én belekiáltok, az a húr rezdül meg, amely az én hangom rezgési számát vissza tudja adni. A többi némán hallgat, nincs visszhang. Minden fizikus tudja, hogy a leadó hanghullámának a felfogó hangullámával kell megegyeznie. Így van a *lélek* is. Ha nincsen hitkészségem, vagyis nincsen összehangolva, a sugalmazó Szentlélek nem reagál. —

A víz természeténél fogva ellensége a tűznek. A tűz világít, melegít és fölfelé tör. Ilyen az *istenes lélek*. A *gonosz lélek* mint a mocsárvíz, szétterül a földön és csak sarat csinál. —

Hallottam egykor egy materialista orvos szájából: Én már egy *pár száz hullát felboncoltam*, szétszedtem az utolsó ideg-szálig, de *lelket benne még nem találtam*. — Természetes, hogy nem talált — feleltem én, mert Ön a *lelket*, vagyis az *Életerőt a hullában kereste*. A madarat se lehet megtalálni, ha már kirepült a kalitkából. Már nincs ott. Üres! — De józan értelemmel ebből senki se következtetheti, hogy soha *nem is volt benne!* Ön tehát, orvos úr, úgy cselekszik, mint aki akkor megy el látogatóba, mikor tudja, hogy senki sincs otthon. — *Ne a halottban, — az élőben keressük a lelket!* —

A *lélek* új igazságok után szomjúhozik, mert a *végtelenből* eredt és *nem ismer határokat*. Nem nyugtathatjuk meg, hogy „most itt vond össze a szárnyaidat és csukd le a szemeidet”, mert elkezdődött a titkok országa, hétszeres lakat van a kapuján. *Halandó embernek tilos a bemenet!* — Heine szerint: — *Die Seele ist unersättlich — a lélek telhetetlen!* Nem nyugszik bele ebbe a lemondásba... Ha ez a kapu ki nem nyitható, kerüljük meg és keressünk más bejáratot. —

Börtönömben nehéz tapasztalatok árán jöttem rá, hogy a *léleknek* semmi köze nincs a *testi* sanyargatásokhoz, mert csak a test szenved; de a *lélek* boldogságra van teremtve, amelyet önmagából kell kifejtenie. Rabruhában is lehet az ember *lelki békével* teljes és magában hordozhatja a *sötét börtönében is a menyei világosságot*. —

Sokkal könnyebb egy tiszta *lelket* elveszíteni, mint egy bemocsokoltat *újra tisztára mosni*. —

A *lelki táplálékból* mindig lehet valamit meríteni, ami az ember kedélyét állandóan fölfrissíti. Sokáig élél az ember belőle. Az ilyen *kedves emlékek* olyanok, mint a nyáron magunkba szívott hegyi levegő: egész télen át táplálkozunk belőle. —

Oh, én a *lelket szentbeszédeim közben mindig érzem magamban* és ritka szónok az, aki nem érzi. Mi önti az emberbe a lelkesedést, a szemekbe a tüzet, a homlokra a derűt, ha csak nem a *léleknek* viaszszugárzása? Higyjétek meg nekem, a *lélek*

az, amely ilyenkor szavunkban lüktet és ez a szónoki hatásnak egyetlen titka. —

Minél szűkebb és korlátoltabb az a tér, ahol szellemi tehetségeink mozoghatnak, annál silányabb tartalommal telik meg eszméink kincsháza. S ha a *léleknek* sem konstruáló, sem analízáló *ereje nincs*, amivel a dolgok mélyére kell nézni, akkor tudásszomját a külsőségek lim-lomával fogja kielégíteni. Valóságos *szivacsmunkál végez*, — *azt szívja fel, amibe mártják*. Színbor-e, vagy mosogató víz, az aztán teljesen mindegy neki. —

Az *anyai* szívnek lehet-e nagyobb öröme, mint beletekinteni *gyermekének* abba a *fejlődő lelkébe*, a gondolkozás és az érzés műhelyébe s látni, állandóan figyelemmel kísérni, hogyan alakulnak, hogyan forrnak ott ki ideákká a legelső empirisztikus érzések?! Ez a bimbószakadás és a szíromrabomlás gyönyörű látványa. —

Lelkünk az isteni boldogságból származott, azért vágyó-dunk mindig egy ismeretlen boldogság után. De ez a *lélek egy nyomorult testbe* helyeztetett, ahol elvesztette égi származásának öntudatát. Csak néha-néha támad fel bennünk egy-egy *homályos sejtelem*, csak néha-néha szállja meg szívünket egy *titkos epedés* valami ismeretlen jó után. Ilyenkor az ember egy pillanatig megáll, gondolkodóba esik... de aztán újra beleveti magát az élet sodrába és iparkodik ezen *lelki emlékeitől megszabadulni*... —

A *léleknek* igazi természete, hogy folyton sóvárog, folyton liheg a *végtelenség után*. Mít bizonyít ez? Világos a felelet. Ha érzelmei, vágyai mind a végtelenbe törnek, oh, akkor az a lélek nem a földről való. Nem silány por, hanem *isteni lehelet* s mivel onnan felülről származó szellem van benne, visszátörekszik oda, ahonnan ered. —

Van bennünk egy titkos ösztön, amely sóvárogja az *igazságot* és a *szeretetet*. Goethe haldokló ágyán „*több világosság*” után kiált, Alfieri pedig meghal e szavakkal: Feleségem, *csókolj meg*, édes! — A *lélek* sohasem mondja azt, hogy elég, most már *eleget láttam, eleget szerettem*; bocsásd tehát le szárnyaidat és hunyd be szemeidet *lelkem*. Ellenkezőleg! Ha a *lélek egyszer már megízlelte a szeretetet és az igazságot, nem tudja többé felejtetni; keresi, fárad érte s ha célhoz nem ér, újra kezdi, mert érettük van teremtvé: boldog, ha megköze-*

Ütheti s magán kívül van elragadtatásában, ha megtalálhatja! ... Mikor az olimpiádok koszorúját a győztes ifjú letépi homlokáról és odateszi az anyja fejére, az a *szeretettől* túláradó anyai szív megreped a boldogságtól. De így van az ember az *igazsággal* is. *Archimedes* feltalálja a fajsúly törvényét és — mezítláb fut végig Szirakuza utcáin a maga „*Heuréká*”-jával. *Pithagoras* hekatombákat mutat be, mikor a hipóthenusza négyszögét föltalálta. *Galillei*, mikor századának közfelfogása ellene zúdul, csillagászati rendszerét még börtöne falára is fölrajzolja és boldogan kiált fel: „*Epur si muove!*” És mégis mozog a föld! — Vagy vegyünk a köznapi életből egy egyszerű példát: Évekig törtek a fejeteket egy föladott talányon és boldogok vagytok, ha megfejtésében megtaláltátok az *igazságot!* —

Ti nagy természettudósok, ti a *madár*ra rámondjátok, hogy *repülő állat*, a *méhre*, vagy a *hódra*, hogy *építő állat*, mert ösztöne van rá; az *embertől* azonban meg akarjátok tagadni, hogy *lelkes állat*, pedig tehetségei ezt lépten-nyomon elárulják! És ezt tagadjátok egész addig, míg haldokló ágyatokon lehull a *lélekről* *Voltaire* *álarca*: a tettetés és föltámad szívetekben a kétely: *Hátha mégis?!... —*

Nem is szükséges egy kifejlett ember arcvonásait vizsgálnod, amelyet a szellem túlsúlya szerint szoktál *érdekes* arcnak elnevezni. Elég, ha nézed azt az *újszülöttet*, akit dajkája, vagy anyja karjain emel. Mi van a gyermekben, ami öreget, ifjat egyaránt meglep? Két-három szótag csupán, amit csacsog és *lelketek mégis örömtől áradoz*. Kék szemekinek tisztaságában a meny országot tükrözi vissza neked és dadogó ajka az *öröm* könnyeit fakasztja szemedben. Vájjon ki adta e hatalmat e csecsemő gyermeknek? Miért indít meg annyira az emberi ige? Nincs kétség! E *szótagolt hangok első dadogását* *egg emberi léleknek!* —

Hát miért nem foghatjuk fel *érzékeinkkel a lelket?* — kérdezik a kételkedők. Talán azért, mert valami anyagtalanul nem létezhetik? — Nos, hát erre én is csak azt mondhatom szent *Ágostonnal*: Hát igazság, bölcsesség, vagy szeretet nem létezik? Vájjon micsoda anyagból vannak ezek? —

Oh, te boldog anya, aki öledben csevegő magzatodat szívedhez öleled és kiárad belőled az a szeretet, amelynek kimondásához az Isten még az anyának sem adott szavakat, hanem csak könnyeket; vájjon elhiszed-e, hogy mikor szöke fejecs-

kéjét, vagy bársonyos arcát csókjaiddal borítod, akkor *az a boldogító érzés nem lelked mélyéből fakad, hanem csak az agyvelődnek egy részecskéje mozdult meg véletlenül?* Vagy te szerencsétlen szülő, aki reá borulsz arra a drága holttestre, aki neked reménységed, örömed és egész világod volt, vajjon hiszed-e, hogy *az a fájdalom, amely összefacsarja szívedet, nem vérző lelkednek zokogása, hanem csupán az agyvelő egy idegrostjának vibrálása?* S ha az a szeretet, amelyért ha kell, habozás nélkül meghal az anya, vagy ha *az a fájdalom, amelyet szívesen megváltana saját életével, csakugyan az anyagból ered, vajjon hogyan lehet okozója az az anyag olyan érzésnek, amelyekért, saját létét kész feláldozni?* — úgy-e, ez képtelenség?! —

Mikor a test bomladozni kezd és a földi élet örök titkáról le-lecsúszik a fátyol, s amint ekkor földi szemeid homályosulnak, *lelked szeme annál tisztábban látja az eget.* Arcoda előnti az a vértelen sápadtság, amely a remegő szív rémületével beszél neked a közelgő *halálról.* E rettenetes pillanatban a földszagú okoskodásnak vége és a szárnyait bontogató *lelked* keresi az új hazát. Ember! most már tisztán látsz! Igenis, *él az én lelkem* és meglátom az én Üdvözítőmet! —

Sokan mondják, hogy még a tudomány se tudja teljesen igazolni a *lélek halhatatlanságát,* mert kézzel fogható bizonyítékokat nem tud nyújtani reá. Ez természetes, mert hiszen úgy *a lélek,* valamint az öntudat és az értelem is kívül esik a mi *gyarló testi érzékelésünk határain.* Lényegileg *az Erőt sem* ismerjük. *Az Életet is* csak külső jelenségeiben érzékelhetjük. *A maga valóságában* azonban egyiket se *tudjuk felfogni.* De azért józan elmével senki se tagadhatja meg, hogy ezek *valóban léteznek.* —

Búsan folyik az életünk. Ábrándról ábrándra, csalódás-, róli csalódásra keressük mindenütt azt a megsejtett jót, ami után *lelkünk* sóvárog és amit sehol nem találhatunk, mert van bennünk valami, ami még e *földön* teljes kielégítést soha sem talált. *Ez a lélek.* —

Az ember még egy virágot is megsajnál, ha a satnya földben nem tudott kifejlődni. Mennyivel sajnálatosabb az elcse-nevészesedett lélek! Tehet ő róla, hogy a nyomorban tengődve nem tudott virágot hozni? Az ilyen elvadult és megrontott *lélek* kamatostól fogja visszafizetni mindazt a rosszat, amit

valaha a *társadalom* vele szemben vétkezett. Amit megtakarítottunk az elzülloáltak nevelésénél, bőven fogjuk pótolni azt a börtöneinknél: *rabtartási költségekben* fogjuk nekik megteríteni. —

Az ember nagy érdeklődéssel hallgatja, mikor a *Napfoltokat* magyarázgatják neki. De mihelyt valaki az *ő lelki foltjaira* tesz célzást, rögtön dühbe gurul. Ez már fölingerii őt. —

Lemondások nélkül nincs lelki gyarapodás. —

Egy összhangban élő *szép lélek* mindig nyugodt és megelégedett: *optimista*: az életet a szebbik oldaláról látja. *Egy zavaros és könnyű lélek pedig pesszimista*: mindent rossz színben lát. Soha nincs nyugodalma. Nem tud örülni semminek. Még színérzéke sincs: neki minden *fekete*. Nyafog és kesereg. Magának is, másoknak is csak terhére van. —

A *sznvedélyek*, az *izgalmak* és az *aggodalmak* megzavarják az ember életérzését. Ilyen helyzetben a *lélek* is veti vissza a beletükröződő tényeket, alakokat és valóságokat. A tenger tükre se tudja befogadni és visszatükrözni a Napot és az eget, hogyha a vihar fölzavarja. —

Életfejlődésünkben egymásután dobjuk el a külső burkainkat, vagy a durvábbakat mindig finomabbakkal cseréljük fel. Így vetjük el születésünkben a *méhlepényt*, halálunkkor pedig a *testet* Harmadik életalakunkba már az *asztrálestünk/ceZ* lépünk át. De a fejlődés itt sem áll meg. A legmagasabb fokon a *lélek* már *tiszta érzéssé* tökéletesül és talán ekkor dobja el az *utolsó anyag bilincseit is*: az *ő asztrálestét*, hogy az *isteni érzéséletbe beleolvadhasson*. —

Néha a *lelkiségek* elmerülnek az anyagvonal kérge alá. De jön csakhamar a *föltámadás* hajnala és újra kiemelkedik anyagsírjaikból. Ilyenkor reszket a világ. Nagy válságok láza gyötri. Ismeretlen erők törnek fel a mélységekből és a durva anyagvilág alól *újra felszínre jutnak a lelkiségek*. Ilyenkor közeledik újra az Ég a földhöz. Kezdjük egymásban fölismerni ismét a testvért. Érzékenyebbekké leszünk és újra megtanulunk *szeretni*. Megértjük a gyermeket. Örülni tudunk a virágjainknak és szelídebben nézünk az állatainkra. A női *lelkek* pedig keresik a finomságokat és a bennük elrejtett égi titkok kinyilatkoztatásaiban gyönyörködnek... —

A *lélek* nyugalma olyan, mint a sima víztükör. Mikor a

napfény beragyogja, még csak fodrot se ver. Csak akkor kezd háborogni, amikor *külső* erők megzavarják és mozogni kezd. Ezért, ha a *lélek* tükre sírna és csendes, ne dobáljunk béle köveket. —

A testi fejlődéssel párhuzamos a lélek tisztulása is. A *lélek* ép úgy táplálkozik, mint az anyagtest. Megemészti és javára fordítja az anyagélet küzdelmeiben szerzett tapasztalatait, amiket mint benyomásokat és erkölcsi hatásokat legbensőbb érzésvilágában fölraktározott. Ez az ő tápláléka. Ezért a *lélek* fejlődésének egyetlen feltétele, hogy állandó harcban álljon *a vele ellentétes testanyaggal*, miután az erőkifejtésnek egyetlen módszere a küzdelem és a munka. Mihelyt ez az ellentétes feszülés *a test* és a *lélek* között megszűnik, nincs többé erőgyarapodás. Se testi, se lelki kavitásokban. Ilyen meddő állapotra mondja a Biblia, hogy ez a helyzet olyan, mint a ki-dőlt fáé. Ahová” esik, ott marad. Köznyelven: *Erkölcsi próbák és szenvedések nélkül nincs lelki tökéletesedés.* —

Azt szokták mondani, *hogyha a léleknek* csakugyan volna realitása, akkor *kivétel nélkül mindenki felfoghatná*, és nem történhetné meg, *hogy némelyek szerint van, mások szerint pedig nincs.* Dehát nem így vagyunk-e minden igazsággal? *A lelkünk érettségi fokától* függ, hogy minő ismereteket tartunk igaznak és miben kételkedjünk. Hány primitív elme van a világon a föld forgását még ma is tagadja? Ne csodálkozzunk tehát, hogy még mindig sokan vannak, akik a sírban csak az *élet befejezését* és nem *egy új élet kapuját látják.* —

Az emberi gyöngeség a legritkább esetben kerülheti el, *hogy néha-néha bele ne essék a túlzásba*, nemcsak a bűnnél, hanem a szeretetnél is. És éppen ez a tünemény vall a *lélek* végtelenségére, amely mértéket nem akar ismerni sem a mélységben, sem a magasságban. *Végtelennek* pedig azért mondom, mert a *léleknek nincsenek se részei, se atomjai, csak minőségei.* A lélek szabad, jellemezhetetlen; minden rezzenése más és más, néha eszményi, máskor anyagi. Kitérései vannak, amelyek saját természetének mélységéből csapnak elő, mint a Napnak a protuberanciái. Ha jó, — ép akkor hajlik a rosszra; ha rossz, — a jó után vágyódik. Ha boldog, — szenvedni akar; ha szenved, — boldog kíván lenni... —

Gyötrelem annak a *léleknek* az élete, amelyik még éretlen és rendszertelen lelki életet él, amelyikben még nem uralko-

dik egy *magasabb akarat*, hogy abba fenntartás nélkül kapcsolódhassék, hogy iránya biztos és határozott legyen. Csak a végtelenségbe kapcsolódva találja meg a lélek a maga békéjét, összhangját és teljes nyugodalmát. Különben bárminő szabad legyen is a *lélek*, az élete folytonos küzdelem és hullámozás, de *önmaga fölött állandóan* és megbízhatóan nem képes örködni. Erre mindig csak egy *más, magasabb lélek*, egy nagy tiszta szeretet képes. Ilyen felsőbb irányítás nélkül a *lélek* élete is csak egy hányt-vetett hajó, amely törött árboccal és tépett vitorlákkal küzd a zúgó és őt elborítással fenyegető ferge-
teggel. -

A mi *lelkünk* nyitott könyv, amelyből szellemtestvéreink a magasabb vonalakban már tisztán olvashatnak. Csak mi irányítjuk szemeinket, füleinket és érzéseinket *kifelé*, hogy eltévedjünk a legegyszerűbb utakon. Igaz, hogy nehéz a lelket összevonni, mert *el kell szakadnia* minden emléktől, reménytől, eszmétől és vágytól, hogy az ezekben *lekötött életerőink felszabadulhassanak* oda, ahol a *Szentszellem* lakozik. —

Az *Isten Kezéből csak tökéletes lélek* kerülhetett ki., A *lélek* tökéletes képességei csak a *bukás* folytán homályosultak el. Jól jegyezzük meg! *Elhomályosultak* és így meggyengültek, *de el nem pusztultak* és meg nem semmisültek. A *bukott lélek* olyan, mint a kiszáradt homok a tengerparti apálynál. Elég a közeledő dagálnak egy-egy hullámcsapása, hogy azt a beszennyezett száraz homokot ismét tisztára és fényesre mossa. Így van a bukott lélek is: kiszáradt homokbucka; beszennyezte magát: meg kell tisztulnia! —

A *léleknek önmagával* való érintkezése a legtökéletesebb eredményű és mindig könnyülést, emelkedést, világosságot, fényt hoz létre. Ez az *imának* és a magába való *elmélyülésnek* az eredménye. Már kevésbé tökéletes a *léleknek* egy, bár magasabb, de *más tulajdonságú lélekkel* való érintkezése. Ennek az eredménye már nem összhangból születik, tehát nem is lehet egész, csak rész mindegyikből. A legsajnálatosabb eredmény azonban az, amely a *léleknek egy magánál sokkal alantasabb lélekkel* való érintkezéséből származik. —

Mikor a napfényben megtisztult vízpára leszáll a magaságból, egy virágon, egy fűszálon üdítő harmattá válik... Kristályos tiszta gyémántcseppé. Sőt még drágábbá: *éltető erővé! Harmattá!* Ha pedig lehull a porba, termékenyítő és

tisztító erő helyett rögtön *sár* lesz belőle. *A lélek is égi harmat.* Leszáll és egy virágon megtisztul. De hogyha a test anyagába elmerül, bukott lélek lesz, amely magát besározza. —

A bárkából kirepülő és oda ismét visszatérő *galamb* gyönyörű szimbóluma a *testből kirepülő* és oda ismét visszazálló *léleknek*. Ezt akarják érzékeltetni a *japánok* is, mikor a *temetésnél madarakat eregetnek ki a kalitkából*, hogy jelképezzék a börtönéből kiszabadult isteni *léleknek* a szabadságát. —

A lélek képességei csak ott *fejlődhetnek* ki és ott érvényesülhetnek, ahol a *kegyelem* erre neki tért és alkalmat nyújt. Mi csak eszközök lehetünk, akiket az Úr céljainak szolgálatába beállít, hogy általunk, a *semmik* által, csodálatos dolgokat cselekedjék. —

Az idealizmussal együtt pusztul ki- az emberiségből a kedélyek vallásos hajlandósága is. S ha a gyermekszívek elvesztik a benső egyensúlyt, melyet a természetfölöttiekben való hit és reménység nyújthat csupán, hol van a *lélek* balansz-rúdja, mely megóvja azt a bukástól? Még egy fejlett és hatalmas látókörű férfiertelem is rászorul arra, hogy nyugalmának és biztosságának horgonyát a *végtelenség* eszméjébe vesse. Igaza van *Dantenak*, mikor az Isten eszméjéről azt mondja: *Nella Sua voluntade é nostra pace.* Az Ő akaratóban van a mi békénk.

Keresztény lélek. .

Egy keresztény léleknek legdrágább kincse *Krisztus* őt szent sebe. Ezt a szent örökséget hagyta ránk a keresztthalál kínszenvedéseiben a haldokló Istenember. Ez az őt szent seb a pecsét Isten fiává való fogadtatásunknak az oklevelén. Minden *keresztény léleknek* ez a *nemesi oklevele*. —

Lelki tisztaság.

A lelki tisztaság a léleknek azt az állandó egyensúlyát nyújtja, amelyben soha esztelenné nem válik a szív és soha szívtelessé az ész! Ezt a békés, állandó összhangot nevezzük mi *nyugodt lelkiismeretnek*. Ez a mi védőpajzsunk a megpróbáltatások küzdelmeiben; ez a mi erősségünk a szenvedések hullámcsapásaiban. —

Irigyelhet-e az ember valamit mástól, hacsak azt önmagára nézve is jobbnak és előnyösebbnek tartja?! Lám! A *tisztalelkű* ember az elbukottat csak szánja, legföljebb megsiratja, de irigyelni, — nem irigyli soha! —

Lelki fény.

Valahányszor gyérülni kezd bennünk a *lelki világosság* és szárnyait kezdi bontogatni a sötétség, akkor önkéntelenül is fölfelé tekintgetünk a magasságokba! — a csillagokkal behintett égboltozatnak az örök lámpására, szemünk fényének világosságára: a *Napra*. Hozzá menekülünk, mint az ijedt gyermek az anyja ölébe. Nála keresünk enyhülést és vigasztalást. —

A *fény* rögtön visszavonul minden erőszakos kitörésnél. Az emberi *lélekből* is rögtön kivonul a fény, mihelyt *kitörések* és *zavarok* jelentkeznek benne: kevélység, lázadás, harag, vagy más egyéb testi indulatok. Köznyelven: Ilyenkor elvesztjük az eszünket! De mihelyt a *lélek* ismét visszanyeri *egyenletességét* és ezáltal melegségét (alázatosságát és szeretetét) a *fényköri sugár* ismét helyet talál a *lélekben*. —

Lelki szépség.

Az igazi szépség, a *lelki szépség* a *jóság* és a *szeretet* között áll, mert a *jóság túltelésének* a kiszűrődése a *lelki szépség* és ennek a *túltelése a szeretet*. A teremtő nagy elmének alaptermészete szintén a jóság és ha a szépség alkotásában eljutottak az emberi tökéletességig, akkor kicsordul belőlük a krisztusi emberszeretet is. —

Lelki összhang.

Minden jó cselekedetet *lelki összhang* követ. Ha pedig egy hang a lelkemben azt mondja: — *Hitvány ember vagy!* — körülrajonghat engem az önérdüküket hajhászó hízelgőknek, vagy a talpnyaló szolgálalkeknek csoportja, sem az ő tapsuk, sem az ő hízelgésük lelkemben a tátongó ürességet be nem töltheti. Viszont ha egy hang azt mondja: *Becsületes ember vagy!* — kiköthet engem a világ a szégyenoszlophoz és ujjal mutogathat reám gúnyolódva, rongyokra tépheti testemet a

korbácsütésekkel, lelkemet a rágalmak nyilaival; míg az a hang azt súgja nekem: — *Tiszta és becsületes vagy!* — boldogan állok meg mindaddig a kínban és a gyalázatban, mint a vértanúk a korbács alatt, mint *Szent Sebestyén a nyilak között!* —

Igazi értékke még a tudományos eredmények is csak akkor lesznek ránk nézve, hogyha ezeket *összhangba* tudjuk hozni saját *lelki világunkkal: a külső igazságokat a belső életérzésünkkel!* Így érhetjük el, hogy egyes igazságok nemcsak oktatnak és felvilágosítanak, hanem egyúttal megnyugtatnak és boldogítanak is bennünket. Mert mit érnek a legfőbbesőbb találmányaink, hogyha vérző emberi szíveken gázolunk velük keresztül? —

Lelkesedés.

Egy nemzet lelkében csak úgy tudjuk lángra lobbantani a kialvó *lelkesedést*, ha leseperjük róla a hamut, a rárakódott piszkot. Újra föl kell szítani a parazsat, mert különben minden *lelkesedés* csakhamar belefulladás a *közöny* hamujába. —

Lelki nagyság.

Minden *lelki nagyság* közkinccs; egy-egy földre küldött sugár az égi világosságból. És ez a fény keresztültör a mély sírok homályán is. —

A *nagy lélek* csak kicsinyből növekedhetik nagygyá. Akkor lesz valóban nagy, ha nagysága tudatával nem bír, sőt magát még *mindig kicsinynek érzi* és vallja. Ezért *a lelki nagyság* sohasem az *öntudatban* nyilatkozik meg bizonyos önérzet alakjában, amely a kevélységnek a legenyhébb foka, hanem mindig csak *a nagy tettekben*. —

Megtisztult lelkek.

Ne ítéljünk könnyelműen *hívó testvéreink fölött*, akik telve vannak jószándékkal: Isten- és emberszeretettel; de *esetleg más utakon keresik az üdvösség útját* Majd ha mindnyájan egyesültünk egykor a mi szépséges Fényházánkban, ott nem lesz többé se bizalmatlanság, se türelmetlenség, se gyűlölködés. Oda már csak az *eszményi hit* és a *tiszta szeretet*

szárnyain emelkedhetünk fel. Ott nincsenek különbözőségek, *csak Egység van*. Nincsenek érdekellentétek, *csak együttműködés van*. Nincsenek hitvitázók, csak hívők. Nincsenek többé bűnösök és tévelygő eretnekek, csak üdvözültek. Nincsenek se spiritisták, se dogmatikusok; csak szentek és testvérek vannak. *Megtisztult lelkek* vannak, akik a jóság és a szeretet *egységében élnek* mint részek, Krisztus misztikus erőtestében, *éppúgy, mint a sejtek a mi testünkben*. —

Egy érzésében *megtisztult lélek mindenütt az Istent látja*. Neki az egész *mindenség* csak egy ablak, amelyen keresztül a *végtelenbe* tekintget. Egy harmatcseppben a Napot látja tükrözni; egy mezei vadvirágban pedig az egész *meny országot*. —

Lelki f o k o z a t o k .

A *hatalmas lélek* már elveszti az úgynevezett *egyéni* boldogságát. Ledőlnek életének a határai és korlátai. Ő már *milliókkal kapcsolódik, milliókkal érez*. Velük szeret, velük küzd, velük szenved. Mert csak a gyenge szereti önmagát; *az erős világokat hordoz a szívében!* —

Középfokú lelkek azok, akik szellemtestükben *inkább testiek, mint szellemiek*. *Igazi emberek*. Sőt úgynevezett szeretetreméltó emberek. Kellemes társaságbeli alakok, akik semmivel sem emésztik magukat. Könnyűvérűek, felületesek és az alsóbb vonalakban még léhák és gyávák. Határozatlanok, minden eredetiség és egyéniség híján. Pillanatonként változnak, ahogy a körülmények ezt rájuk *nézve* kívánatossá teszik. Szóval konjunktúra-emberek! *Ők a többség*. A földi lelkeknek körülbelül a *felét* teszik ki. Állandóan befolyás alatt állnak és mindenre kaphatók. Szerencsére semmiben sem megbízhatók, mert irányító meggyőződésük nincsen és ép oly váratlanul hagyják cserben az egyik álláspontjukat, mint a másikat. Szinte öntudatlanul élnek és ezért *nem is lehet építeni rájuk*. *De viszont már nem is olyan alkalmasak a rosszra, mint az alsófokú lelkek*, akiket még jobban átjár a durva testiség és az ellenáramlat rombolása. A *középfokú lelkeket* nem annyira a tömegben, mint inkább a *középosztályban* az úgynevezett „*értelmiségben*” és főleg a *felsőbb körökben*” találhatjuk fel, az anyagi jólétnek bizonyos igényességében, a palotákban, a grófi és királyi koronákkal ékesített ágyakban. Állapotuk egy *kegyelmi úton létrejött átmenet*,

mert hosszú idők folyamán a legalacsonyabb fokból emelkedtek fel ide, hogy gonosz hajlamaikból *emberré* tisztuljanak. E kegyelmet nekik a megváltó szeretet ingyen nyújtja, vagyis oly módon, hogy az illető léleknek benne saját cselekvő része nincsen. —

Az alsófokú lelkek közvetlenül nem érintkezhetnek a tisztultabb lelkekkel, mert sem a gonosznak a gyűlölete, sem egy tisztultabb léleknek a szeretete *nem elég erős arra*, hogy a közöttük lévő távolságot áthidalhassák. Azért” ha a *gonosz* akadályt állít elénk, akkor egy *egész sor alacsony szellemre van szüksége*, hogy ezeken keresztül eredményt érhessen el. Óvakodjunk és védekezzünk tehát az alacsony és testben élő lelkektől, akikről meggyőződünk, hogy az *alsófokú lelkek* csoportjába tartoznak. Ezekre mondotta az Üdvözítő: — Ne dobjátok a gyöngyöt a disznók elé! Leghathatósabb segéd-eszközünk az ellenük való harcban az *ima*. Talizmánunk és főerőségünk pedig a *hit*, a tiszta, -erős hit. *Az alsófokú lelkeknek* jellemző vonásai a *gyűlölködő türelmetlenség*; az *erősza-kos önzés*; a *kevély önhietség* és a *pusztítás ösztöne*. Közéjük tartoznak a hamis próféták és a fanatikus tévelygők: az ál-modern eszmények apostolai, a bigottizmusnak, az anarchizmusnak, vallási, a faji, vagy osztálygyűlöletre izgató *alsófokú lelkeknek* a vezetői. —

L e l k i v a g y o n .

Még a börtönben is csupán az a *vagyonunk*, az a mienk, amit szűkre mért cellánk négy rideg fala közé magunkkal oda behozunk. Nem a pakktáskánkban, vagy a zsebünkben, mert hiszen aзи mind elszedték tőlünk, hanem amit a *lelkünkben magunkban hordunk*. —

E x c e l s i o r .

Nem azért adott az Isten a *léleknek* szárnyat, hogy azt fáradtan összevonja és a jóllakottságban gunnyasszon, hanem hogy vele állandóan emelkedjék. A magasbatörés ösztöne a *léleknek* a legtitkosabb vágyakozása és Istentől belénk oltott képességünknek végcélja. Ennek pedig nincs határa, miután tökéletesedésünk a végtelen felé tör. *A lélek jelszava: Excelsior!* —

A lélek s z a b a d s á g a .

A *lélek* akkor lesz *szabaddá*, amikor a testi burkot már ledobta magáról. Egy kis csirke is csak akkor szabadulhat ki a börtönéből, amikor a tojáshéjat már letördelte magáról. —

L e l k i ü d ü l é s .

Még a testi meleg is jól esik a dermedt tagoknak, annál inkább a *lelki meleg*, amely a kihűlt szíveket élesztgeti és *felüdüti*. —

Letarolt mezők és kiirtott erdők sivárságában még az éles szem is kifárad. Csak a mezei virágok nyílt színeiben és a zúgó fenyvesek titokzatos homályában tud *felüdülni* a kifáradt *lélek*. —

L e l k i p r ó b á k ,

A kovács is csak akkor képes a nyers vasat idomítani, ha először a *tűzben meglágyítja*. Csak azután tudja kikovácsolni belőle a kívánt iparművészeti alkotást. De ne higyjük, hogy ehhez elég a testi erő. A kovács is a vasat nemcsak az izmaival alakítja, hanem *verejtékezésével is!* Ez a verejték testi kínlódás, de egyúttal *lelki próba* is, — az Úr Jézus is, mikor az olajfák hegyén készült a Megváltás munkájára, először *vértől verejtékezett*. —

A szenvedések lehetnek szárnyak, amelyekkel a magasságokba repülünk; de lehetnek béklyók is, amelyek a földhöz bilincselnek. Csak tőlünk függ tehát, hogy bárminő helyzetet hogyan értékelünk. *Ahogy fölfogjuk, úgy hat reánk*; lehetünk *urai* is, de *szolgái* is. Az ördög pecsenyesütőkkel hadakozik és félelemmel akar leigázni. Azzal fenyeget: te tollatlan kétlábú állat, mi lesz veled, ha nem adom meg a napi kenyeredet? Nekem van hatalmamban az anyagvilág és csak általam változtathatod a köveket kenyerekké! — Még az *Úr Jézust* is így kísértette meg. — *Nem szabad hát aggódnunk, mi lesz velünk holnap?* És ha éhen pusztulok is? Hát aztán?! — Ezek az én *lelki próbáim és amíg az én hitem nem erősebb, mint az ördög fenyegetése, addig mindig remegni fogok a jövő miatt. Én leszek a rabszolga és az ördög az Úr!* —

Még a leggonoszabb ember is sokat foglalkozik a *lelkével*. Ha pedig megfigyeljük az életét, rájövünk, hogy annak jelentékeny részét következetesen az ő lelki indulatainak az ápolásával tölti el; sajnos, inkább a rossz indulataival, mint a jókkal. De eljön az idő, mikor *az ilyen lélek is kimerül és összeroskad a csalódásokban*. Hányszor haldoklik egy-egy életszakban a *lélek* és ilyenkor mindig egy-egy új *hitpróba* alá jut. Mert az életben azok is, akik szeretnek és azok is, akik nem szeretnek bennünket, egyaránt *a lelkünk megpróbáltatására* vannak. Hogyha azután ilyen próbákban fölébred bennünk az elnyomott hiterőnek az alázatossága, amely minden megtérésnek a kezdete, akkor *ismét fellobog bennünk az elfojtott istenérzés*. Csakhogy-akkor már nem szolgálai félelemből, hanem *Isten iránt való szeretetből* fogjuk a mi rossz indulatainkat is leküzdeni. És csakis akkor juthat el a lélek az édes béke legelső megérzéséhez. —

Lelki szenvedés.

A szeretet akkor szenved, amikor önfeláldozó készségét ridegen visszautasítják. A *lelki szenvedés* tehát nem más, mint a visszautasított szeretet tapasztalatának az átérzése. —

Lelki áldozat.

Nem az a lelki áldozat, mikor valakit, vagy valamit feláldozunk valakinek, vagy valaminek. A *lelki áldozat ott kezdődik*, mikor saját lelkünk leggyengédebb érzéseit áldozzuk fel az Istennek. Ezért volt egykor Ábrahám áldozata is teljes értékű. Oda kell adnunk lelkünk zsengejét, őszinte megindulásunkat az Istennek és felajánlani Neki mindenre való készségünket. Azután majd Ő nyilatkoztatja ki bennünk, mit, kinek és hogyan tegyünk. *Nem magunkból kiindulva* kell tehát kezdeményezni és felajánlani valamit, amit áldozatnak tartunk, hanem *mindig Istenből kiindulva* kell végeznünk a jót. Ha nem így cselekszünk, minden tényünk a Megváltás szempontjából haszontalan és hiábavaló, mert embertestvéreinknek nem a mi *áldozatainkra* van szükségük, hanem hogy példaadásunk követésével *ők is feláldozhassák* magukat? az Istennek! —

Lelki kapcsolódások.

Egy lélek ép úgy tud hatni a másikra, mint ahogy a delejtű is ugyanolyan irányban tudja mozgatni a tőle távolabb eső másik delej tüt, amelyben ő is mozog. Egy megütött húr ugyanazt a hangot tudja a távolból is megszólaltatni egy másik hangszerezen, amelyen ő is rezeg. Áramokat is tudunk a távolból indukálni. —

Nemcsak a világtengereken, a *lelkek* birodalmában is van *hullámozgás*; van apály és dagály. Ideje van a meddőségnek és ideje van a termékenységnek is. —

Lelki vidámság.

Egy tiszta érzésű *vidám lélek az Istennek nagy ajándéka*. Legyünk érte olyan hálásak, amilyenek csak tudunk. —

A szenvedéseket vidáman elviselő lelkeket szereti az Isten. Nem elég beletörödni a nehéz napokban az Isten szent akarataiba, hanem azt *jó kedvvel* kell tenni, mert nekünk is csak az esik jól, amit nem elkényszeredve tesznek velünk, hanem szívesen és szeretettel. Az én kedves szentem, *Assisi* is mindig arra kérte a társait, hogy lemondásaikat, szenvedéseiket *jó szívvel* viseljék. Amikor pedig egy ifjú rendtársa hazajött a koldulásból és hozta hátán a zsákot az összegyűjtött alamizsnával, keresztül jött az erdőn és *vidám éneke* fölhallatszott a zárdába, Szent *Ferenc* eléje sietett, átölelte és szívéhez szorította. —

A *lelki vidámság* a legnagyobb kincs. Ez az igazi boldogság, mert amikor semmink sincs, akkor is úgy érezzük, hogy mindenünk van. Akinek *hite* erejében az Isten megadta azt a ritka kegyelmet, melynél nagyobb ajándékot még a Szentszellem sem adhat, annak, ha méltóan akarja meghálálni ezt a kegyelmet, *az élet bármely nyomorúsága fölött csak mosolyognia szabad*. Amíg a bajoknak föléje tudunk emelkedni, addig az élet nekünk csak vígjáték, igazi *divina comedia*, amelynek váratlan fordulatai elég érdekesek és mulatságosak, de mihelyt a bajok kerülnek *fölnk*, akkor agyonnyomnak. —

Nagyobb kincset halandó embernek még az égi angyalok sem adhatnak, mint a *lelki vidámságot*. Ezért nincs nagyobb jótétemény, mint mikor valaki az életkedv derűjével sugarazza

be a lelkünket; mert *elveszett az életünkben a nap, amikor nem mosolyogtunk.* —

A lélek mélysége.

A léleknek vannak mélységei, ahol az angyalok pihennek. Szeretnének kijönni onnan, hogy rajtunk segíthessenek, csak az a baj, hogy ennek a mélységnek a kulcsát az ördögök őrzik és mi csak nehéz küzdelmek és erőfeszítések árán tudjuk tőlük kicsikarni. —

Az embereknek soha nincs idejük, hogy csak egy pillanatra is lelkük mélységébe vonuljanak. Ezt a szép, édes benső világot elhanyagolják. Ezekből lesznek azok a fáradt, üres emberek, akiknek semmi benső tartalmuk és semmi erkölcsi értékük nincsen. Ezek nem urai a világnak, hanem az anyagnak rabszolgái. A léleknek csodálatosan szép, elrejtett benső világát soha meg nem ismerik. Behunyt szemmel haladunk el az élet mélységei fölött s nem tudjuk, hogy csak saját bensőnk mélységéből árad ki a világosság, a szépség és az öröm. —

Lelkiismeret.

A gyomor szétválasztja a tápanyagot a salaktól; a vese pedig a vizet a szilárd részekről. Ugyanígy *osztályozást végez a jóval és a rosszal a lelkiismeret.* Titokzatos erő ez bennünk, amely *törvényhozó és bíró* egy személyben. Minden egyes esetben fölemeli a szavát és szemünk elé tárja a törvényt. Ezt a törvényt azután reánk alkalmazza is. —

Csodálatos, hogy *minő eltérések és különbségek észlelhetők a lelkiismeret ítélkezéseiben!* Minden embernél más és más — sőt egyes emberekben is a különböző alkalmak szerint változik. Bizonyos esetekben bűnnek tartjuk ugyanazt a cselekedetet, amelyért rendes viszonyok között a *lelkiismeret* igazol. Ezen az alapon állítják némelyek, hogy az erkölcs csak szubjektív érzés és tárgyi valósága nincsen; hogy a jó és a rossz csupán alanyi érzés és a mi belső világunk analízise, saját lelki diszpozíciónk! Még *Shakespeare* is mondja: — Nincs a világon se jó, se rossz — csak a felfogás teszi azzá! —

Ne mentsd magadat azazl, hogy nem vetted észre *lelkiismeretedet.* Minden lélek mélyén ott ül a csalhatatlan bíró és

ez a bíró *a lelkiismeret*, mely egymaga igazolja, hogy a bűn s annak tudata nem szervezetünk fizikai következménye, hanem a *lélek remegése*, midőn az Isten törvényét szándékosan megszegi. —

A lelket nemcsak a művész, hanem *minden ember érezte már magában, aki valaha erkölcsi kollízió elé jutott*. Éreznie kellett azt a harcot, amelyet egy benső erő a test, vagy az érzékek ingerével szemben küzdött. Ha a lélek elbukott, honnan van az a remegés, mely a bűnösnek még a jólét napjait is, pokollá teszi? Ha a bűn csak szervezetünk fizikai következménye, akkor ki tudna valamit a *lelkiismeret* furdalásáról? A tigris széttépi zsákmányát és *alszik*; az ember gyilkossá lesz és *virraszt!* Keresi a magányt, a sírok között bolyong és irtózik a síroktól; tekintete nyugtalan és habozó, alig várja a reggelt, mert a sötétben érzékei megfinomulnak. Lát, vérszagot érez s fölfölrezenik valamilyen képzelt zajra ott, ahol az egész világ csendet talál. Oh, gyönyörűen írja le *Victor Hugo* a testvérgyilkos *Kain* szenvedéseiben, aki folyton egy *szemrehányó szemet* lát s mikor a föld mélységébe temetkezik, ott is azt a szemet látja mindig ... —

Az ellentétet közöttünk rendszeren a vallási türelmetlenség robbantja ki. Én föltétlen híve vagyok úgy a *lelkiismereti, valamint a gondolati szabadságnak*. Az egyik a vallási, a másik a filozófiai haladás alapföltétele. Erős a meggyőződésem, -hogy értékes lelki fejlődés *szabadság* nélkül nincsen. Ezért nem tudtam soha alárendelni meggyőződésemet a külső sablonoknak és részben már elavult formaságoknak, amelyeket értelmi igényeimmel összhangba hozni sem tudtam. Mindig az volt az álláspontom, hogy a haladásnak sokkal nagyobb akadálya a *lelkiismereti kényszer* — legyen bár az akár külső, akár belső erőszakos nyomásnak a következménye — mint amikor szabadon alakíthatjuk ki érzéseinket és gondolatainkat. —

A lelkiismeret a lélek szenvedésében nyilatkozik meg a legbiztosabban. A szavakkal szemrehányó *lelkiismeret* még csak dorgálás. A szenvedéssel vádoló *lelkiismeret* már büntetés. Ahol pedig még nincs lelkiismeret, ott bűn sincs. —

P o l i t i k u s o k l e l k i i s m e r e t e .

A kalandorok csak a *célt* nézik. A *lelkiismeretes politikusok* azonban az *utat* is szemügyre veszik. —

Tiszta lelkiismeret.

Aki *sárral akar* valakit megdobálni, az legyen rá elkészülve, hogy mielőtt a szándéka sikerülne, *már is bepiszkolta önmagát*. A *tiszta lelkiismeret* pedig nem fél a sárdobálótól, mert jól tudja, hogy ha még eltalálják is, nem lesz piszkosabb, mert a legelső csendes eső majd lemossa róla a piszkot. —

L e l k i i s m e r e t ü n k m e g v i z s g á l á s a .

(*Ezernyi kérdésre választ tud adni az egy tiszta lelkiismeret.*)

1. M i t v e t e t e t t e m é n I s t e n e l l e n ?

A hit ellen? Önkéntes kételyeimmel — vakmerő ítélettel; babonával; tiltott olvasmányokkal; könnyelmű tréfálódzással, vagy a vallási igazságok elsajátításának elhanyagolásával? —

Az erény ellen? Bizakodtam-e vakmerően Isten irgalmaságában, vagy saját erőimben? Nem voltam-e kishitű és bizalmatlan Isten kegyelme iránt? Nem bíztam-e Isten helyett a teremtményekben? önkéntes bizalmatlanságot nem ébresztettem-e szívemben? Megnyugodtam-e Isten akaratában? —

A szeretet ellen? Zúgolódtam-e a Gondviselés ellen? Ellentállottam-e a malaszt sugallatainak? Megosztottam-e szívemet Isten és a teremtmények között? Nem hanyagoltam-e el Isten szeretetét emberi tekintetekből? Nem volt-e kelleetlen előttem mindaz, ami Istenre vonatkozik? Kerültem-e a bünt azért, mert Istent, az én jó Atyámat bántom meg vele? Felebarátaimat Istenért szerettem-e? —

A vallás gyakorlata ellen? Elhanyagoltam-e a keresztény kötelességeimet: az imát? Isten nevét esküvel, vagy hazugsággal nem hívtam-e könnyelműen tanúbizonyosággul? Adtam-e hálat jótéteményeiért? —

2. M i t v é t e t t e m f e l e b a r á t o m e l l e n ?

Gondolatban? Vakmerő ítélettel? Személyének, vagy tetteinek kicsinylésével és megvetésével? Irigységgel, gyűlölettel,

bosszúsággal, haraggal, vagy a bosszúállás gondolatával? Ön-kéntes és tartós érzelmek voltak-e ezek? Alattvalóim, vagy feljebbvalóim iránt nyilatkoztak-e meg a szívemben? —

Szóban? Rágalom, átkozódás, hazug vádak nem keltek-e ajkamon? Írásban vagy vitában nem ragadt-e el az igazságtalan indulat? Tréfák, vagy ötletek kedvéért nem tettem-e megvető, vagy kicsinylő nyilatkozatot? Rossz tanácsok, vagy hízélgés által nem erősítettem-e mások rossz cselekedeteit? Mások titkait, vagy gyarlóságait nem hoztam-e nyilvánosságra? Hamis tanúságot, igazságtalan szemrehányást, gyalázó, vagy megbecstelenítő szavakat nem használtam-e felebarátom ellen? —

Cselekedetben? Mások tulajdonát tiszteletben tartottam-e? Szerződéses és uzsora által valakit károsítottam-e? Csalás, vagy félrevezetés által adásban, vagy vevésben, játékban, vagy munkában, megbízásban, vagy anélkül, kárt másoknak okoztam-e? Cselédek, vagy munkások bérét nem vontam-e el? A reám bízott feladatokban nem kerestem-e jogtalan hasznot? Tettem-e önként oly dolgot, amivel másokat megkárosítottam akár egyénilig, akár közvagyonukban? Nem okoztam-e ugyanezt kötelességeim elhanyagolásával? Botrányt vagy bűnös gyönyöröket kerestem-e? Rossz példával nem tántorítottam-e meg másokat? —

Hanyagságban? A rágalmat, vagy az okozott kárt jóvá tettem-e? Kiengeszteltem-e a megbántottakat? Nem hanyagoltam-e el kötelességeimet mint férj, vagy nő hitvestársammal szemben? Véttem-e a szeretet, a hűség, a tisztelet, az engedékenység, a türelem, vagy a bizalom ellen? Nem hanyagoltam-e el kötelességeimet atyám-, vagy anyámmal szemben; tanítóim-, vagy feljebbvalóimmal szemben? Véttem-e ellenük a szeretet, az igazság, a kötelesség szempontjából? Oktatásaikat, példaadásukat, javításukat, vezetésüket kész szívvel fogadtam-e? Mint szülő, nem voltam-e igazságtalan, vagy túlengedékeny? Szóval és jó példával jártam-e elő? Mint hivatalnok nem léptem-e túl jogkörömet és a hűség ellen nem vétkeztem-e? A bizalommal nem éltem-e vissza? —

3. Mit vétettem önmagam ellen?

A kevélység által? Túlbecsültem-e magamat? Beszéltem-e elbizakodottan? Nem kerestem-e jogtalan kintüntetéseket? Viselkedésemben volt-e szerénység? Nem néztem-e le másokat?

Képmutató álnoksággal, vagy tettetett szerénységgel másokat nem vezettem-e tévútra? —

A fösvénység által? Alamizsnálkodtam-e tehetségem szerint? Nem ragaszkodtam-e rendetlen vággyal a földiekhez? Nem aggódtam-e túlságosan a jövőért? Magamtól vagy másoktól megtagadtam-e a szükségeseket? —

Irigység által? Örültem-e mások szenvedésén? Kárörömet nem tápláltam-e mások bajai fölött? Féltékeny indulattal viseltem-e mások sikerei iránt? Nem vettem-e ”meg felebarátaimat? —

A tisztátalanság által? Gondolatban és kívánságban nem voltam-e érzéki es? Nem voltam-e könnyelmű és ledér szavaimban és tréfáimban? Sikamlós dalokat nem énekeltem-e, vagy nem hallgattam-e gyönyörrel? Veszélyes és sikamlós olvasmányokat nem olvastam-e? Nem vétkeztem-e a tisztátalanság bűne által? —

A mértéktelenség által? Ételben, italban, mértékletes voltam-e? Nem indítottam-e rá másokat? Önmegtartóztatást gyakoroltam-e? Nem hanyagoltam-e el az Isten tiszteletét mulatások kedvéért? Munka helyett *nem* dőzsöltem-e? Nem voltam-e torkos, vagy iszákos? —

A harag által? Szitkozódtam, vagy átkozódtam-e? Durva szavakkal másokat sértettem-e? Kivántam-e másoknak rosszat? Civakodtam-, zsörtölődtem-e, vagy másokat üldöztem-e? Voltam-e engesztelékeny? Megbocsátottam-e megbántóimnak? Nem voltam-e türelmetlen s nem indítottam-e haragra másokat? —

A jóra való restség által? Nem hanyagoltam-e el az imát, szenvedélyeim megfékezését? Iparkodtam-e magamat javítani; a bűnre vezető alkalmakat kerülni? Nem hanyagoltam-e el testi és lelki érdekeim gondozását? Gyakoroltam-e az irgalmaság testi és lelki cselekedeteit? Nem mulasztottam-e el a jócselekedetek alkalmait? —

... Mindezen kérdésre választ ad a *tiszta lelkiismeret*. —

Lelki érzékiség.

Akinek vallásossága csak színes hangulat, annak a hitéletében még mindig túlnyomó a *lelki érzékiség*. A gyengébb szárnyú lelkek rendszeren ebben szoktak megfenekleni. Béerik az alacsonyabb vonalban talált édességekkel, mert — *verébszárnyakkal nem lehet a földi légkörből kiemelkedni*. Az ilyen lelki édességek csak hitvány nyalánkságok és az isteni igazsá-

gokkal szemben csak értéktelen semmiségek. A *sasszámyak az erős akaratból nőnek ki* és csak az ezekkel bírók az igazi egyéniségek. —

A l é l e k útja.

Hosszú és bonyolult a *lélek útja*. Attól függ, hogy kire támaszkodik. Mihelyt egy *lélek* úgy lelki, mint anyagi életében *Istenre* támaszkodik, akkor egy *emelkedő és Istenhez törekvő* lélekkel van dolgunk. Ha azonban *emberre* támaszkodik, úgy csak egy fejlődő, vagy *haladó* lehet az a lélek, amely a láthatatlan eszményig még nem bírt fölemelkedni. Hogyha pedig *sem Istenre, sem emberre* nem támaszkodik, hanem csupán *önmagára* és elszigetelődik mindenkitől, az már *egy bukásban lévő lélek*. Végre, ha egy lélek önmaga körül csoportosít gyengébb lényeket és ezek *támaszának* véli magát, az *tévedésben* van és mindazok, akik magukat vele azonosítják, bizonyos idő múlva kimerülnek. —

L e l k i é l e t.

Az anyagiasságtól már teljesen megtisztult *érző* lélek benne tud *élni* az egyetemes világézés összhangjában. Ha tetszik, együtt hullámszik a világtengerek mozgásával, vagy a virágos rétek és kalászos mezőségek hullámszásával. Repülhet a széllel, a fényvel, vagy a napsugárral; bekapcsolódhatik a színekbe és a virágok illatába, a madarak énekébe, a friss források csörgedezésébe, vagy az aether vibrálásába és az elektronok keringésébe. —

Könnyek forrásából fakad a *lelki élet* folyama. A bűnbánat kiáradása bennünk megindítja a szeretet kiáradását az Istenben. Eme kiáradásnak kell találkoznia és egymásban elvegyülnie, hogy a lélek megszülethessek a *lelki életre*. —

T e s t és l é l e k.

Nem vagyunk tüskebokrok, amelyen fanyar kökények nőnek, hanem *Krisztus vérével beoltott és megnevesített csemeték*, amelyek illatos és édes gyümölcsöket teremthetnek. Ne vessük meg tehát a *testet* se; de tartsuk a *lélek* fölénye alatt. Az Isten is együtt teremtette a *testet és a lelket*; sőt előbb a tes-

tet, csak azután lehelte bele az élet leheletét. A rózsatón is van szép virág és van szúrós tövis. Egymást egészítik ki: a rózsza még a tövist is megszépíti, a tövis pedig védi a rózsát. —

Akiben csak egy kis paránya van *a művészi* tehetségnek, az lehetetlen, hogy ne érezte volna valaha magában az *emelkedő léleknek szárnyacsapásait*. Ha festesz, vagy írsz, vagy Ideszelsz valamit, az alkotásnak abban a nehéz vajúdásában lehetetlen, hogy ne érezted volna a *lélek vergődését* Egy tiszta kép, egy magasztos eszme derül fel hirtelen a lelkedben, tollat vagy ecsetet ragadsz s amikor megörökíteni akarod, az eszme elhomályosul. Szeretnél utána rohanni a veszendő gondolatnak, vagy érzésnek. Érzed, hogy egy erő támadt föl benned, de a *test* elnyomja és az eszmére a silány anyag ráveti ismét sűrű fátyolát. Oh milyen teher ilyenkor a *test!* Érezzük is, hogyha kötelékeiből kibontakozni tudnánk, minő tisztán és világosan látnánk egyszerre! —

A *test* változik, alakod meggörnyed, hajad megöszül, érzékeid gyengülnek és kivesznek. Így pusztítja az *anyagot* az idő. De a *lélekhez* nem fér! Ez fölötte áll az időnek; magasan lebeg a romladozó test fölött, mint a holdfény, amely bevilágítja és megezüstözi a roskadozó templom oszlopait. —

Szánom azt az embert, aki a *lelkét* még sohasem vette észre. Hát nem látjuk-e, hogy ez a *lélek* valóban lépten-nyomon jelentkezik? Nézzünk egy művészre, aki az alkotás hevületében a teste anyagával küzd. Milyen erőfeszítésébe kerül, hogy a szárnyalni akaró lelkierőt a test béklyóiból felszabadíthassa. Nehezebb egy-egy *tiszta érzést*, vagy eszmét a durva *testi* burokból kiaknázni, mint az aranyat a kövekből. *Lelket* akarunk látni? Nézzünk egy szeretettől áradó női arcba, mikor gyermekét szívéhez öleli; vagy amikor életét az önátadás boldog érzésével kapcsolja bele egy másik életbe. Hát nem látjuk-e ilyenkor a szemek csillogásában és az arcvonásait is megszépítő lelkesedésben azt a bizonyos *lelkierőt*, amely érzéseket szül, eszméket termel az önmagával tehetetlen *anyagtestben* is? Hát ki hiszi el, hogy az anyag *önmagától* érezni, lelkesedni, hevülni, szeretni és gondolkodni tud? —

Mihelyt egy *lélek* igazi erőre jut, szüntelenül csak a szép és jó benyomásokat keresi. Sóvárog utánuk. *Micsoda semmiség a test szomjúsága a lélek epedéséhez képest!* Sóvárog az erő után, a szépség, a szeretet, — az Isten után. Milyen kórképpé válik

előtte egyszerre mindaz, amit *testi* szempontból nemrég még olyan szépek és kívánatosnak tartott. Idegen lesz neki a földi keret, amelyben élni kénytelen és az a magasfokú. diszharmónia elkíséri őt egészen az Istenben való megsemmisülésig, mászóval: *egyéniségének önkéntes letevéséig.* —

Anyagtestben való életünk egy léggömbhöz hasonlítható, amelyben a könnyebb gáznemű elemek fölfelé törnek, hogy fölemeljék az alacsonyabb anyagvonalból a léggömböt a maguk vonalába. Csakhogy ennek az anyagsúlya ellenállást fejt ki. Láthatatlan kötélzással van ez is lenyűgözve a föld anyagához. Hiába akar emelkedni, nem engedi az anyag. Mi is így vagyunk. *A lélek küzd az anyagtesttel.* Nehéz és fárasztó ez a folytonos küzdelem, amelyet önmagunkkal kell megvívunk. *A test* el akarja anyagiasítani a *lelket*. Viszont a *lélek* a maga vonalába törekszik fölemelni *anyagtestet*, hogy azt tisztítsa, finomítsa, — *lelkesítse!* —

Testi fejlődésünk virágkorában, amikor testanyagunk életerejének a teljességében tudott még visszahatni a *lelkünkre*, addig rendszerint *az anyagtestünk* volt fölényben. Ő volt az úr! Elnyomta benső indításainkat és diadalszekeréhez láncolta a leigázott lelkierőket. *A lélek pedig hiába vergődött,* hogy kiszabadulhasson a bilincseiből. Ép úgy fogva tartotta a külső *testi* burka, amely az ő börtöne, mint ahogy a léggömb se engedi a könnyű gázokat kiszabadulni. Együtt vannak lekötve a föld anyagához. Egyenként kell tehát levagdosni a léggömből a köteleket, hogy emelkedhessek; vagy pedig fölnyitni a léggömb szelepét, hogy a könnyebb és finomabb gázelem kiszabadulhasson a rabságából és ledobja magáról a tehetetlen súlyos anyagburkot. *A lélek* eme lehorgonyzó köteleit az *élet küzdelmeiben vagdossa le magáról.* Az utolsó kötélzálat már csak a halál tépi szét. *És amikor a lélek egy végső lendülettel kiszabadul, akkor az anyagburok összeesve hull vissza a föld porába, amelyből vétetett.* —

Néplélek.

A kultúra a néplélek ébredésével együtt virágzik fel. A ritkább esetek közé tartozik, hogy a hatalmasoknak és a dúsgazdag családoknak a törzsökéiből korszakalkotó zsenik sarjadzottak volna ki. *Copernikus* egy szegény pék fia volt. *Keppler* apja ép úgy, mint a mi *Petőfinké:* egy kis kocsmáros.

Newton és Laplace egyszerű földművescsaládból származtak. *Arany János, Tompa* a középosztály fiai. A népvezérek, a szabadsághősök, a lángelmék és a nagy szívek bölcsőit — oh hányszor ringatták szalmafedeles kunyhókban! — *Istállóban született meg a Megváltó is.*

J a p á n lélek.

A *japánok* úgy tartják, hogy a *szamurai japán lélek a cseresznyefavir-ághoz* hasonlít. Könnyű, finom, gyengéd és szép. Vigyázni kell, hogy tiszta és fehér maradjon, mert csak akkor lehet könnyen megválnia a törzsfájától. Egy *szennytelen lélek a magasságokba repül*, mint a cseresznyefa szirma a szellő szárnyain. —

Lelki szárazság.

Ti, testvéreim, akik néha az élet nehéz harcaiban szintén véresen roskadtok össze — valahányszor zuhognak rátok a kemény kövek, nézzetek bágyadt szemeitekkel ti is *befelé!* Ott látjátok *Krisztust*, keresztjét Magához ölelve, állni. Titeket néz és ha helyeteket megálljátok, gyönyörűséggel csodálkozik a ti hiterőtök hősiességén. Nektek is azért kínálja fel a keserűségek poharát, hogy ízleljetek meg ti is egy cseppet „*a magára-hagyatottság lelki szárazságából*”. Őt is Magára hagyták még azok is, akiket szeretett mindhalálig. Míg Ő vértől verejtékezett elhagyatottságában szenvedett, addig *ők nyugodtan aludtak*. Mert ilyen az emberi szív. Mindig akkor alszik, valahányszor szükségünk van rá. —

Az Isten utáni sóvárgást mindig bizonyos *lelki szárazság* előzi meg. Ilyenkor a lélek csüggeteg. *Lelkesedni* nem tud. Érzésekben szükölködik, emelkedésre képtelen; de ilyenkor szerzi a tapasztalatait. —

Nincs nagyobb gyötrellem, mint a *lelki szárazságnak* a fojtotgatása. A börtönben ez már szinte elviselhetetlen. Milyen sivár pusztaság ilyenkor a mi szívünk! Nincsen seholy egy tenyérnyi zöld folt, ahol felüdülhetnénk; belep mindent az a tüzes futóhomok, amelyből még az ima szárnyain sem tudunk többé kiemelkedni. Úgy érezzük, hogy csak *üres szavaink vannak*, de nincsenek hozzá fölemelő érzéseink. Az ilyen szavak befagyott szárnyú madarak. Nem tudnak repülni, csak a

föld porában vergődnek, és nem járnak a magasságokat. Viszszavonult tőlünk az Úr, mint a feltámadás hajnalán a lábai elé roskadó Magdolnától: — *Most ne érints Engem!* —

Lelki é r z é k e t l e n s é g .

Nincs szálanomraméltóbb, mint a *lelki érzéketlenségben* vergődő emberiség. Szemeit elvakítja az isteni világosság és nem képes látni a legmagasabb életnek fénytengerét és mi mégis csak tapogatunk benne, mint a vak koldus a temető sír-emplékei között. —

A kihűlt, hideg, *közömbös lelkek* leperzselik az élet örömeit, mint a tavaszi dér a kertek virágait. Maguknak is, másoknak is csak szenvedéseket okoznak. Mert nincs nehezebb feladat, mint egy *közömbös* szívet a *lelki érzéketlenségből* felébreszteni. A hullákat se lehet felrázni.

K ö z ö n y .

Minek ott beszélni *könnyekről* és vérről, ahol az emberek *csak élvezni* akarnak?! A gyönyörök karjaiban *közönyösen* és nem szívesen fogadjuk szívünkbe mások *szomorúságát*. —

Közömbösség alatt ne értsük azt, hogy ez olyan jó állapot, mint amilyen rossz egy *határozottan rossz* és káros állapot. Valóságos *lelki meddőség*. Jelenti a szellemnek terméketlen létállapotát, ami gyakran a feltétlen rossznál is veszedelmesebb; mert a rossz egy mozgó, élő és változó életfolyamat, holott a *közöny már csak létállapot* Ideiglenes halál, amelyből az illető lény a maga erejével sohase tudna kiemelkedni. —

A lényeg.

A lényeg. — Belső lényeg. — Lényeg és forma.

A l é n y e g .

Valahányszor *egyoldalú igazmondásunkkal* zavart és fájdalmat okozunk olyan egyéniségeknek, akikhez bennünket

már nem csupán egy kölcsönös jogviszonynak, hanem a szeretetnek a kötelekei is fűznek, ilyenkor mindig feláldozzuk a *lényeg*et a külső alakiságért. —

A *reveláció* nem csupán egy új igazságnak a felfedezését és kinyilatkoztatását jelenti, hanem egy régi igazságnak a tökéletesebb alakban való kifejlődését is. Így újulnak meg korszakonként az emberiség érettségi fokának megfelelő alakban az elavult régi formák. Éppen úgy, mint ahogy a növényvilágban is új alakban támad fel minden tavasszal a szunnyadó élet. *Csak a lényeg, vagyis az igazság* marad mindig változatlan; de *külső megjelenésében* ez is folyton alkalmazkodik az egyes korszakok evolúciójához. Ezért mondja az ima szárnyain repülő zsolttáros próféta *Dávid, az Igazság örök* és megváltozhatatlan *lényegére*, az Istenre: — Körülötted minden megváltozik és mint a ruházat koronként elkopik, és megújul; *csak Te maradsz örökké változatlan*, mert a Te éveid soha meg nem fogyatkoznak! *Csak Te vagy mindig ugyanaz!!!* —

B e l s ő l é n y e g .

Még elképzelni se tudunk olyan létezési formát, amelynek ne volna egy önmagába elrejtőzött *lényege*, vagyis ne volna *belső természete* és ne volna egy érzékelhető *külső alakja*. A *belső lényeg* és a külső alak pedig egymásba elvegyülve adják magát azt a személyt vagy tárgyat, amely *mint összefoglaló harmadik alak* egyesíti a két másik alakot: *az érzékelhetetlen belső lényeg*et és *az érzékelhető külső alak*ot. —

L é n y e g és f o r m a .

Az *igazság keresésében* nagyobb szolgálatot tesz a kitartó türelem és az igazságnak elfogulatlan nyomozása, mint a csillogó értelem és a külső sikerek hajhászása. Az utóbbi az igazi *formulák embere*, aki csupán látszatra dolgozik; az előbbi pedig a *lényeg-ember*, akit a valóságok lelkesítenek. —

A z e l s ő k ö t e t v é g e .

Az első kötet tartalomjegyzéke:

	Oldal
Előszó	5
1. <i>Alázatosság</i>	7
(Alázatosság. — Alkalmazkodás. — Egyeszerűség. — Igényesség. — Igénytelenség. — Szelídség. — Szerénység. — Lemondás. — önlegyőzés. „-r- önuralom. — Önmérséklet. — Mérséklet. — Megadás.)	
2. <i>Áldozat</i>	20
(Áldozat. — Önfeláldozás.)	
3. <i>Az anya</i>	21
(Az anya. — Anyaság. — Anyai szeretet. — Anyám halálára.)	
4. <i>Az anyag</i>	27
(Az anyag. — Anyagvilág. — Anyagi jólét. — Materializmus. — Test. — Anyagtest. — Anyagélet. — A „képződmény”. — Anyagsejt. — Anyagcsere. — Anyagelvűség. — Anyagérzés. — Tömegerő. — Test és lélek. — Testi mámor. — Testi gyönyör.)	
5. <i>Béke</i>	39
(Béke. — örök béke. — Megbékélés. — Türelem. — A béke országa. — Világbéke. — Megnyugvás. — Megelégedettség. — A csend. — A magány. — Lelki narkotikum.)	
6. <i>Biblia</i>	49
(Biblia. — Evangélium. — Evangéliumi szellem. — Hegyibeszéd. — Zsoltárok.)	
7. <i>Boldogság—Boldogtalanság</i>	53
(Boldogság. — A 8 boldogság. — Hol van a boldogság? — Öröm. — Bánat. — Búskomorság. — Boldogtalanság.)	

	Oldal
8. <i>Bölcsesség</i>	63
(Bölcsesség. — Filozófia. — Ostobaság. — Butaság. — Tervszerűség.)	
9. <i>Börtön</i>	66
(Börtön. — Börtönöm. — „Börtönvirágok.” — Rab- szolga. — Szolgaság. — A rab oroszlán.)	
10. <i>Bukás és bűnhődés</i>	73
(Bukás. — Egyéni bukás. — Az emberiség bukása. — ösbukás. — Botlás. — Bűn és bűnhődés. — Vég- telen bűn. — Bűnösök. — Büntudat. — Bűnbánat. — Büntetés.)	
11. <i>Család</i>	85
(Család. — Családi otthon. — Családi tűzhely. — Házasság. — Fehér házasság. — Szülők. — A mag- zat. — A kisdéd. — A gyermek. — A bölcső. — Gyermekünnepek. — Gyermekkönyvek. — Gyer- mekkor.)	
12. <i>Cselekedet</i>	90
(Cselekedet. — Teljesítmény.)	
13. <i>Csodák</i>	90
14. <i>Egyenletesség</i>	93
(Állhatatosság. — Állhatatlanság. — Harmónia. — Elhagyatottság)	
15. <i>Egyenlőség</i>	94
(Egyenlőség. — Egyenlőtlenség. — Hasonlóság. — Egység. — Közösség.)	
16. <i>Egyéniség</i>	96
(Egyéniség. — Az „Én”.)	
17. <i>Ellentét</i>	101
(Ellentét. — Ellentétezés. — Ellenállás. — Ellen- áramlat. — Tagadás. — Meghasonlás.)	
18. <i>Az ember</i>	103
(Az ember. — Ősember. — Lelki ember. — Embe- riség. — Ádám. — „Massa adamica (Ádám és Éva). A mai ember. — A porszem-ember. — A nép. — Néplélek.)	

19. *Emlékezés*..... 110
(Emlékezés. — Örök emlékezés. — Feledés.)
20. *Erény*..... 113
(Erények. — Erkölcs. — Krisztusi erkölcsök. — Erkölcsi érték. — Becsületézés. — Becsület.)
21. *Erő*..... 115
(Erő. — Erőérzés. — Erőérzés és erőmozgás. — Erő és anyag. — Színerő. — Az abszolút Erő. — Hogyan lett a Színerőből szeretet? — A Színerő teljessége. — Erős kéz. — Mozgás. — Körmozgás. — Nehézkedési törvény.)
22. *Eszmények*..... 123
(Eszmények. — Eszményiség. — Új eszmék. — Eszmék ereje. — Eszmék harca. — Érett eszmék. — Eszményi szépség.)
23. *Az Ég*..... 127
(Az Ég. — Égi indítások. — Égi fény. — Égi tűz. — Ég és föld. — Égi utalványok. — Menyország. — Menybemenetel. — Menyország és pokol. — Rádium.)
24. *Élet* 132
(Élet. — Hasznos élet. — Életcél. — Földi élet. — Pusztai élet. — Szerves élet. — Életpálya. — Életvonal. — Életenergia. — Életerő. — Életszentség. — Élet és halál. — Élethivatás. — Új éleitek. — Életszabály. — Életvonalak. — Az élet útja. — Az élet titka. — Életfejlődés. — Életöröm. — „Struggle for life”. — Életézésünk. — Egységes élet. — Az egységes élet megsejtése. — Életfolytonosság. — Öntudatos élet. — Életszentség. — Az élet kenyere. — Életmunka. — Életfeladat. — Élettünemények — Életjelenségek. — A lét. — Növényi életcsirák.)
25. *Érzés—Intuíció*..... 166
(Érzés. — Istenézés. — Érzéshatások. — Érzésvilág. Megézés. — Érzékelés és megézés. — Alakézés. — Szenvedély. — Sejtelem. — Vágyaink. — Vágytalanság. — Őszi hangulat. — Rózsaézés. — Vonás-taszítás. — Csalódások. — Érzésáramlatok. — Intuíció. — Álomlátás.)

	Oldal
26. <i>Faj</i>	187
(Faj. — Faj és egyén. — Fajszeretet.)	
27. <i>Fejlődés</i>	188
(Fejlődés. — Fokozatos fejlődés. — Evolúció. — Egyetemes evolúció. — Érés. — Érettség. — Emelkedés. — Elmélyülés. — Haladás. — Vonalrendszerek.)	
28. <i>Fény</i>	205
(Fény. — Fényvillanások. — Világosság. — Égi világosság. — Égi fény. — Égi tűz. — Ősi tűz. — Napfény. — szivárvány. — Színek. — Színérvés. — Sötétség.)	
29. <i>Férfi és nő</i>	210
(Férfi és nő. — A nő. — A női szív. — Női erények. — Női életcél. — Az ósaszony. — Női egyenlőség.)	
30. <i>Föld</i>	222.
(Földi vándorlás. — Földi javak. — Földi élet. — Földi paradicsom. — Termőföld. — Anyaföld.)	
31. <i>Gazdaság—Szegénység</i>	224
(Gazdagság. — Értékek. — Igazi értékek. — Pénz. — Mammon. — Drágakövek. — Szegénység. — Szegényügy. — Nyomorúság. — Tömegnyomor. — A tékozló fiú.)	
32. <i>Halál</i>	231
(Halál. — Élet és halál. — Haldoklás. — Békítő halál. — Halál után. — Halál és újraszületés. — A sír. — Hervadás. — Elmúlás. — Halhatatlanság.)	
33. <i>Harc</i>	248
(A háború. — Forradalmak. — Forradalmárok. A francia forradalom.)	
34. <i>Hatalom</i>	251
(Hatalom. — Szigor. — Erőszak. — Zsarnokság. Gyengeség.)	
35. <i>A Haza</i>	254
(A Haza. — Hazaszeretet. — Sovinizmus. — Honvágy. — Nemzet. — Nemzetek haladása. — Nemze-	

- Oldal
- tek életcélja. — Nemzeti érzés. — Nemzeti élet. — Nemzeti nevelés. — Nemzeti újjászületés. — Nemzetek pusztulása. — A nemzet vértanúi. — új nemzedék.)
36. *Hit* — *Hitetlenség*..... 263
 (Hit. — Hittitok. — hitélet. — Formahit. — Vallási formaságok. — Hívó lélek. — Hitkészség. — Hitigazságok. — Élő hit. — Hiterő — A hit keletkezésének útja. — Hit és tudás. — Hit, remény, szeretet. — Krisztusi hitrendszer. — Hittéri tők. — Hittan. — Kishitűség' — Hitetlenség. — Jóhiszeműség. — Hiszékenység. — Optimizmus. — Kétely. — Tévelygés. — Megtérés.)
37. *A hős* 290
 (Hősök. — Hősiesség. — Makkabeusok. — Bátor-ság. — Hősök és szentek.)
38. *Idő – tér*..... 293
 (Idő. — Régi jó idők. — Nagy idők. — Múlt és jövő. — A jövő. — Örök élet. — Tér. — A negyedik dimenzió.)
39. *Igazság*..... 302
 (Igazság. — Igazság és szeretet. — Igazmondás. — Oxfordisták. — Öszinteség. — Hazugság. — Jog. — Jogérzékenység. — Jog és kötelesség. — Kenyér-jog. — Büntetőjog. — A tízparancsolat. — A törvény. — Törvény és kegyelem. — ítélet. — Vég-ítélet.) '
40. *Ige* — *Logos* 315
 (Az Ige. — Krisztusi Ige. — Kinyilatkoztatás.)
41. *Ima* 319
 (Ima. — Imádság. — „Mi Atyánk.” — Az ima ereje. — Imádat. — Úr-felmutatáskor. — Hol imádkozunk? — Hogyan imádkozunk? — Élő oltárok. Bálványimádás. — Formaima. — Imakönyv.)
42. *Impressziók* — — — — — — — — — — 329
 (Impressziók. — Hatás. — Kölcsönhatás. — Szellemi hatások. — Hangulat.)

43. *Isten* 331
 (Isten. — Személyes Isten. — Isten és a természet.
 — Isten és az ember. — Isten és a gonosz. — Isteni
 eszmény. — Az Atya és a Fiú. — Istenézés. —
 Istenhit. — Isten Országa. — Istenismeret. — Isteni
 igazság. — Isten a végcél. — Isten Keze. — Isten
 hangja. — Isten akarata. — Isten jósága. — Isteni
 tökéletesség. — Isten ereje. — Isteni tulajdonsá-
 gok. — Isteni igazságszolgáltatás. — Isten szeretete.
 — Istenhez vezető út, — Isteni őselet. — Jehova. —
 Pantheizmus. — Atheizmus. — Hazug Istenek. —
 Istenszolgálat.)
44. *Jó és rossz* 367
 (Jó. — Jóság. — A jó kertész. — Az én jó harcom.
 — Anyagi jólét. — Közjólét. — Jótékonyság. — Jó-
 cselekedet. — A rossz. — A gonosz. — Jóvátétel.)
45. *Kegyelem*..... 375
 (Kegyelem. — Kegyelmi áramlat. — Irgalom. —
 Irgalmasság. — Gondviselés.)
46. *Képmutatók*..... 381
 (Képmutatók. — Farizeusok. — Alattomoság.)
47. *Kiegyenlítés* 383
 (Kiegyenlítés. — Kiengesztelődés. — Karma. —
 Karma és szabadakarat. — Karma és kegyelem. —
 A karma törvénye. — Rendeltetés. — Végzet. —
 Végzetszerűség és véletlen.)
48. *Korszakok* 391
 (Áramlatok. — Szellemi áramlatok. — Ellenáramlat.
 — Korszakok. — új korszakok. — Meddő korsa-
 kok. — Törpe kor. — Korszakok váltakozása. — A
 mai kor. — A mi korszakunk. — „Aranykor”. —
 Szomorú korszak. — Boldogtalan korszakok. — Kor-
 eszmék. — Korszellem. — Modern korszellem.)
49. *Krisztus* 401
 (Krisztus. — Krisztus követése. — Krisztus után-
 zása. — Krisztus szeretete. — Krisztus tanítása. —
 Krisztus győz! — Krisztus iskolája. — Krisztus pél-
 dája. — Krisztus tanítványai. — Krisztusi irány,

— Krisztusi szellem. — Krisztus teste. — Krisztusi igazságok. — Krisztus munkása. — Krisztusi munka.

— Krisztusi minta. — Krisztus szíve, — Krisztus vére.

— Krisztus egyénisége. — Isten fiai. — Krisztus király. — Krisztusi szolgálat. — Krisztus útja. — Krisztusi vallás. — Krisztusi jogrend. — Krisztus menybemenetele. — Antikrisztus. — Az Úr Jézus.

— Jézus születése. — A kisdéd Jézus. — Ecce Homo!

— A Nádszál! — Az Úr Jézus csodaareklyéi. — Az Úr Jézus és a nők. — Az Úr öröksége. — Miről szolt az Úr Jézus? (Az evangélium dióhéjban.) — Az Istenember. — A fájdalek Férfia. — A kereszt.

— A kereszt ereje. — Kereszthordozás. — Kereszthalál— Az Úr „gyengesége”; — Keresztség.)

50. *Küzdelem*..... 445

(Küzdelem. — Anyagi küzdelem.)

51. *A lélek*..... 449

(A lélek. — Keresztény lélek. — Lelki tisztaság. — Lelki fény. — Lelki szépség. — Lelki összhang. — Lelkesedés. — Lelki nagyság. — Megtisztult lelkek.

— Lelki vagyon. — Excelsior. — A lélek szabadsága. — Lelki üdülés. — Lelki próbák. — Lelki szenvedés. — Lelki áldozat. — Lelki kapcsolódások. — Lelki vidámság. — A lélek mélysége. — Lelkiismeret. — Politikusok lelkiismerete. — Tiszta lelkiismeret. — Lelkiismeretünk megvizsgálása. — E z e r n y i kérdésre választ tud adni az e g y tiszta lelkiismeret.) — Lelki érzékiség. — A lélek útja. — Lelki élet. — Test és lélek. — Néplélek. — Japán lélek. — Lelki szárazság. — Lelki érzéketlenség. — Közöny.

52. *A lényeg*..... 476

(A lényeg. — Belső lényeg. — Lényeg és forma.)